קבלה · כתבי האר״י ורבי חיים ויטאל

שער הגלגולים

רבי חיים ויטאל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער הגלגולים

רבי חיים ויטאל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-הגלגולים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 8
פרק ג 12
פרק ד 17
פרק ה 21
פרק ו 24
פרק ז 26
פרק ח 33
פרק ט 34
פרק י 35
פרק יא 37
פרק יב 46
פרק יג 48
פרק יד 49
פרק טו 50
פרק טז 52
פרק יז 53
פרק יח 56
פרק יט 58
פרק כ 59
פרק כא 62
פרק כב 66
פרק כג 73
פרק כד 78
פרק כה 79
פרק כו 80
פרק כז 87
פרק כח 89
פרק כט 91
פרק ל 96
פרק לא 98
פרק לב 105
פרק לג 110
פרק לד 115
פרק לה 120
פרק לו 125
פרק לז 152
פרק לח 159
פרק לט 211
פרק מ 229

פרק א

הקדמה א

ונתחיל מ"ש חז"ל כי חמשה שמות יש לנפש, וזה סדרם ממטה למעלה, נפ"ש, רו"ח, נשמ"ה, חי"ה, יחיד"ה. ואין ספק כי לא נפל קריאת השמות הנזכרות, במקרה ובהזדמן. אמנם דע, כי האדם עצמו, הוא הרוחניות אשר בתוך גוף, והגוף הוא לבוש האדם, ואיננו האדם עצמו. וכמש"ה על בשר אדם לא ייסך, וכנזכר בזוהר פרשת בראשית דף כ' ע"ב. ונודע כי האדם מקשר כל ד' עולמות אבי"ע, ולכן בהכרח הוא שיהיו בו חלקים מכל הארבעה עולמות, ואלו החלקים כל חלק מהם, נקרא בשם אחד מן החמשה שמות הנז' שהם נרנח"י כמו שיתבאר. ולא ברגע אחד זוכה לקחת כלם, רק כפי זכיותיו. ובתחלה נוטל חלק אחד הגרוע שבכלם, והוא הנקרא נפש. ואח"כ אם יזכה יותר, יקח גם את הרוח. וכמבואר בכמה מקומות בספר הזוהר, מהם בפרשת ויחי, ומהם בפרשת תרומה, ובפרט בריש פרשת משפטים דף צ"ד ע"ב, וז"ל, ת"ח, בר נש כד אתייליד, יהבין ליה נפש וכו'. ואחר שנתבאר זה, צריך שנודיעך עתה קצת הקדמות בענין דרוש הנזכר:

ענין נר"ן וכו', וחלוקא דרבנן, נתבאר עניינם באורך בש"ד, שער הפסוקים בפסוק ומעיל קטן תעשה לו אמו (שמואל א' ב'). וגם נתבאר בש"ה שער המצות, בפרשת ויחי בדיני האבילות ע"ש, ועוד נחדש:

דע, כי כל הנפשות הם מעולם העשיה בלבד, וכל הרוחות הם מעולם היצירה, וכל הנשמות הם מעולם הבריאה. אמנם רוב בני אדם, אין להם כל החמשה חלקים, הנקראים נר"ן וכו', רק חלק הנפש בלבד, אשר היא מן העשיה. אבל גם בזה יש מדרגות רבות, והוא, כי הנה העשיה עצמה, נחלקת לחמשה פרצופים, הנקראים - א"א, ואו"א, וזו"ן. והנה האדם טרם שיזכה להשיג רוחו, אשר מעולם היצירה, צריך שיהיה שלם בכל חמשה פרצופי נפש העשיה:

ואע"פ שנודע, שיש מי שנפשו מן מלכות דעשיה, ויש מן יסוד דעשיה וכו', עכ"ז צריך שיתקן כל איש ואיש כל כללות עולם העשיה, ואח"כ יוכל לקבל רוחו אשר מן היצירה, לפי שהיצירה גדול מכל העשיה כלה. וכן עד"ז כדי להשיג נשמתו אשר מן הבריאה, צריך שיתקן האדם כל חלקי רוחו בכל היצירה, ואח"כ יוכל לקבל נשמתו אשר מן הבריאה, ולא יספיק לו כאשר יתקן מקום פרטי, שבו נאחז שרש נשמתו, רק צריך שיתקן כנזכר, עד שיהיה ראוי אל כל העשיה, ואז ישיג רוח היצירה. ועד"ז בשאר העולמות. פירוש הדברים, שיעסוק בתורה ובמצות, אשר היא כפי ערך העשיה כלה, ולא יספיק כפי פרטיות מקום אחיזת נפשו, והרי זה בבחי' קיום התורה והמצות:

וכן אם חטא ופגם באיזה מקום של העשיה, אע"פ שאיננו מקום אחיזת נפשו, צריך לתקנו. האמנם אם איזה נפש אחרת חסר מלעשות איזו מצוה, אשר היא מעולם העשיה, או אם עשה שום עבירה ופגם בה, אין זה מחוייב לתקן חסרון מצוה, או פגם של עבירה זולתו, אא"כ היו שניהם ממקום אחד, כמו שיתבאר לקמן בע"ה. או אפשר, כי אין שם תקון נופל, אלא בתקון פגם עבירה בלבד, ולא בעשיית קיום כל רמ"ח מצות עשה. או אפשר, והוא הנכון, כי דרך משל, מי שהוא ממלכות דנוקבא דעשיה הנקראת נפש דעשיה, צריך שיתקן כל המלכיות דרוח, ונשמה, וחיה, יחידה של העשיה. והנה מי שלא תקן רק מלכות של עשיה, אין בו רק נפש מן הנפש שבעשיה. ומי שתקן גם ז"א דעשיה, יהיו בו נפש רוח מן העשיה. ואם תקן גם אימא דעשיה, יהיו בו נר"ן מן העשיה. וכן עד"ז, עד שנמצא, כי מי שתקן כל חמשה פרצופים דעשיה, יש לו נרנח"י, וכל חמשה בחינות אלו, כל בחינה מחמשתן, שלימה בשלשה חלקיה, שהם עבור, ויניקה, ומוחין כנזכר בפסוק ומעיל קטן תעשה לו אמו וגו', נקראת נפש שלימה דעשיה, ואז יזכה אל הרוח מן היצירה. וגם בחלק זה הנקרא רוח, יש בו כל חמשה מדרגות הנז', וכלם נקראים רוח שלם דיצירה. וכן עד"ז בנשמת הבריאה. וכן בחיה. וכן ביחידה. ואין להאריך בזה עתה: ועתה צריך שנבאר, חלוק אחד שיש, בין הנפש של העשיה, אל שאר החלקים, שמן היצירה, והבריאה, והאצילות. ובזה יתבאר ג"כ תימא גדולה, שאיך אפשר שמי ששרשו במלכות דעשיה, יוכל לעלות עד הכתר דעשיה כנזכר, שא"כ נמצא, שכיון שכל בני ישראל מוכרחים להתגלגל, עד שיושלמו בכל נרנח"י, נמצא שמוכרח הוא שכלם יתעלו בכתר דעשיה, ובכתר דיצירה, ובכתר דבריאה. וכל שאר הבחינות יהיו בטלים. ואמנם זה לא יעלה על הדעת, כי פשוט הוא אצלינו, כי יש מבני ישראל אנשים מבחי' מלכות, ויש מן היסוד וכו', כנזכר בתחלת ספר התקונים, דאית בהו ראשי אלפי ישראל מצד הכתר, וחכמים מצד החכמה, ונבונים מן הבינה:

ואמנם באור ענין זה הוא תלוי במה שנבאר, כי יש חלוק בין העשיה, לשאר שלשה העולמות שלשתם ביחד. והוא באופן זה, דע, כי בענין העשיה לבדה, הוא באופן זה, כי מי ששרשו במלכות דעשיה, פשוט הוא, כי נפשו היא במלכות דעשיה בדוקא, אמנם עכ"ז, ע"י תקון מעשיו, מזדככת נפשו, מדרגה אחר מדרגה, עד שתתעלה היא עצמה בכתר דעשיה, ותוכלל ותתעלה עד שם ממש. אבל עכ"ז שעלה עד הכתר דעשיה, עדיין שם איננו רק בבחי' מלכות דכתר דעשיה, כי אין שרשו אלא מבחי' מלכות, אבל מוכרח הוא שצריך שיזדכך עד שיעלה עד הכתר דעשיה ממש, אע"פ שעדיין אז איננו נקרא,

רק מבחי' מלכות דכתר דעשיה. ועל דרך זה בשאר מדרגות העשיה, כי איננו נקרא רק בבחינת מלכות של המדרגה ההיא:

ואמנם ביצירה ובריאה ואצילות אין הדבר כן, אמנם מי ששרש רוחו במלכות של היצירה, ותקן והשלים המדרגה הזאת, כאשר יזדכך ויתקן גם היסוד דיצירה, אז יקבל ג"כ רוח אחד מן היסוד דיצירה ממש, והרוח הראשון אשר לו מהמלכות דיצירה, נשאר למטה במלכות דיצירה, כי שם מקומו. וכן כשישלים גם ההוד דיצירה, יניח גם את הרוח הב' אשר לו מן היסוד ביסוד דיצירה, ויקבל רוח א' מן ההוד דיצירה. וכן עד"ז עד הכתר דיצירה. לפי שכיון שתקן את נפשו בכל מדרגות עשיה, יש בו יכולת לקבל רוח, מכל חלקי היצירה כלה, וכן הענין בבחי' הנשמה, אשר לו מן הבריאה:

וצריך שנבאר טעם אל האמור, והוא, לפי שהעשיה היא למטה בכל העולמות, ולכן היא נתונה שם בין הקליפות הסובבים אותה, ולכן אע"פ שכבר האדם תקן נפשו, כפי בחי' מקום שרשו אשר בעשיה, עכ"ז אם יניחנה שם, יש פחד אולי יתאחזו בה הקליפות אשר שם, ולכן צריך שיזדכך מעשיו יותר ויותר, עד שיעלנה למעלה למעלה כל מה שיוכל, עד מקום שרשו בכתר דעשיה. ואמנם היצירה, מכ"ש שאר העולמות שלמעלה ממנה, אין שום פחד מאחיזת הקליפות אשר בעולם העשיה, ולכן כיון שתקן את רוחו בשרשו אשר ביצירה, הנה אם יתקן יותר, אז ישאר רוחו הראשון שם במקום שרשו, ויקנה רוח שני יותר עליון מלמעלה, ואין צריך להעלות את רוחו הראשון למעלה, כי אין שם פחד:

וז"ס פסוק (שמואל ב י"ד:י"ד) ולא ישא אלהים נפש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח וגו'. כי כל המחשבות אשר הוא חושב, הוא לבחי' הנפש בלבד, יען היא בעשיה, ויש פחד אולי ידח ממנו נדח, בשביל הקליפות אשר שם. ואמנם התקון אשר הוא עושה אל הנפש מפחד הנזכר הוא, כי לא ישא אלהים נפש. פירוש כי אין השי"ת נושא ומגביה לאדם, לתת לו נפש אחרת יותר מעולה ממה שהוא שרשו, לפי שאם היה עושה כן, היה צריך שתשאר נפשו הראשונה למטה במקומה, והיתה נדחת נדח בקליפות אשר שם, ולכן איננו נותן לו נפש אחרת יותר נשואה וגבוהה, רק הנפש הראשונה לבדה, היא עצמה העולה למעלה כפי מעשיו, עד כתר דעשיה, ואין לו נפש אחרת זולתה. משא"כ ביצירה ושאר העולמות, כי רוחו או נשמתו וכו' נשאר למטה במקום שרשו, ומרויח רוח אחר יותר עליון, כפי תקון מעשיו כנזכר. וז"ס הקדמה נודעת, כי כל אדם יכול להיות כמרע"ה, אם ירצה לזכך מעשיו, לפי שיכול לקחת לו רוח אחר יותר גבוה, עד רום היצירה, וכן נשמה מרום הבריאה וכו':

גם בזה תבין ענין המפורסם בדברי רז"ל, כי רוחיהון דצדיקייא או נשמתיהון, באים ומתעברים באדם, בסוד הנקרא עיבור, לסייעו בעבודת השי"ת, וכמ"ש במדרש הנעלם מכתיבת יד, על הבא ליטהר מסייעים אותו, ר' נתן אומר נשמתם של צדיקים, באות ומסייעים אותו. וכמ"ש בהקדמה פרשת בראשית בספר הזוהר, על רב המנונא סבא, שבא אצל ר"א ורבי אבא, כדמות טעין חמרי וכו':

והנה אין ספק, כי רוחיהון ונשמתיהון דצדיקים, הם גנוזות וצרורות בצרור החיים, כל אחד במקום שרשו הראוי לו, את ה' אלהיהם ואינם יורדים ממקומם כלל. אבל אותם הרוחין הראשונים שנשארו למטה, בכל בחינה ומדרגה שביצירה, ולא עלו עד למעלה כנזכר, הם היורדים ומתעברים באדם, לסייעו כנזכר, והרוח העיקרי היותר עליון מכולם שקנה ע"י מעשיו, הוא הצרור לעד בצרור החיים, ואינו זז משם, וכן עד"ז בנשמה וח"י:

עוד יש טעם שני אל מש"ל כענין החלוק שיש בין העשיה אל שאר העולמות, והוא, כי נודע כי כל העולמות הם כללות י"ס בלבד, והנה העשיה כלה איננה רק ספירה אחת לבדה, והיא ספירת המלכות. ולכן הנפש אשר משם, יכולה לעלות היא עצמה עד הכתר דעשיה, כי הכל ספירה אחת, אבל היצירה היא בחינת ששה ספירות חג"ת נה"י כנודע, והם בחינות נפרדות זו מזו, ולכן מי ששרשו ממלכות דיצירה, אע"פ שנתקן, אין יכול לעלות ולהכלל ולעמוד למעלה ביסוד דיצירה, ולכן צריך שישאר למטה, ויקנה רוח חדש מן היסוד דיצירה, אם ירצה לעלות שם, ע"י מעשיו הטובים. וכן עד"ז בשאר שש קצוות שביצירה כנזכר:

דע, כי כמו שנתבאר אצלינו, שבכל עולם ועולם יש חמשה פרצופים, א"א, ואו"א, וזו"ן. כך יש כנגדם חמשה בתי' בנשמות האדם, והם בסדר זה ממטה למעלה, נרנח"י. והנה הנפש ההיא, מנוקבא דז"א. והרוח, מז"א, והנשמה, מאימא. וחיה, מאבא, שהוא חכמה, כי שם מקום החיים, כנודע בסוד והחכמה תחיה בעליה. והיחידה, מא"א, הנקרא כתר, לפי שהוא יחיד ומיוחד, מכל שאר הספירות, שאין לו נקבה, כנודע מפסוק ראו עתה כי אני אני הוא, הנדרש בסה"ז פרשת בראשית:

ודע, כי אחר שהאדם זכה ליקח נר"ן, ואח"כ פגם בהם ע"י חטאו, ולכן יצטרך לחזור בגלגול לתקן את אשר עוות, הנה בחזרתו לבא בגלגול, ותבא בו הנפש, אע"פ שתקן את הנפש הזאת, אין הרוח שלו נכנס ובא אצלו, לפי שהרוח הוא פגום, ואיך ישרה וינוח על הנפש הנתקנת, ולכן הרוח ההוא יבא בגלגול באדם אחד, מורכב על נפש הגר. וכן הנשמה באופן זה. והנפש שנתקנה לגמרי, תבא לו רוח אחד מתוקן, של איזה צדיק שנתדמה אליו במעשיו הטובים בפרטם כיוצא בהם, והוא אליו תמורת רוחו של

עצמו ממש. וכן עד"ז אם תקן גם רוחו לגמרי, תבא לו נשמת איזה צדיק כנזכר, ותהיה אליו תמורת נשמתו ממש. וז"ס מ"ש חז"ל גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם כו'. והנה כאשר יפטר האיש הזה מן העולם, תלך נפשו עם הרוח ההוא, ועל ידו תקבל השפע הראוי אליה. וכאשר רוחו של עצמו הבאה בגלגול באדם אחר, מורכב על נפש הגר כנזכר, נתקן גם הוא לגמרי, אז הנפש הראשונה אומרת, אלכה ואשובה אל אישי הראשון, כיון שנתקן. וכן הענין בנשמה עם הרוח, אחר פטירת האדם כשחוזרים בגלגול להתקן יחד:

פרק ב

בסדר כניסת הנר"ן באדם, בתחלת גלגוליהם בפעם הראשונה החדשה, כמו שיתבאר בע"ה. הנה בעת שנולד גוף האדם ויוצא לאויר העולם, נכנסת בו הנפש שלו, ואם יוכשרו מעשיו, יזכה ויכנס בו הרוח בתשלום שנת השלש עשרה שאז נקרא איש גמור כנודע. ואם יוכשרו עוד מעשיו מאז ואילך, נכנסת בו הנשמה בתשלום שנת העשרים, כנזכר בסבא דמשפטים אבל אם לא תקן את הרוח לגמרי, לא תכנס בו הנשמה, ויהיו בו נו"ר בלבד. וכן אם לא תקן את הנפש לגמרי, אין בו רק נפש בלבד, וישאר מבלי רוח ונשמה, וישארו הרוח והנשמה באתר ידוע לקב"ה, ותמן אזדמן דוכתייהו לכל חד וחד מנהון:
ואמנם אם לא תקן את הנפש לגמרי בפעם א', ונפטר מן העולם, אז צריך שתחזור הנפש ההיא בגלגול, עד כמה פעמים, עד שתזדכך כל צרכה לגמרי, ואז אע"פ שנשלמה, אין הרוה שלה נכנס בה, כיון שלא נתקן הנפש אלא ע"י גלגול, אם לא בדוחק גדול, כמו שיתבאר לקמן בע"ה. ולכן צריך שיפטר מן העולם, ותחזור הנפש להתגלגל, ואז תזכה אל הרוח שלה. ואם יתקן גם הרוח, אז צריך שיפטר מן העולם, ואח"כ יתגלגל, ותבא בו גם הנשמה, ע"ד הנז' בענין הרוח. ואם לא תקן הרוח, צריך שיתגלגלו כמה פעמים הנפש עם הרוח, עד שיתוקן הרוח, ואז ימות האדם, ויחזור ויתגלגל הנפש והרוח וגם הנשמה, עד שיתוקנו שלשתם, ואז אין לו צורך עוד להתגלגל כלל, כי בהיות גם הנשמה נתקנת, הרי הוא אדם שלם כנודע:
אבל צריך שתדע, כי כאשר נתקנה הנפש וחזרה אח"כ לבא בגלגול, כדי לקחת את הרוח שלה כנזכר, כדי לתקן גם אותו, הנה אם באותו גלגול יחטא האדם איזה חטא, אין פגם ההוא פוגם בנפש, כדי שנאמר שצריכה עוד הנפש ההיא להתגלגל פעם אחרת יחידית להתקן ע"ד הנזכר, לפי שכיון שיש שם רוח, הנה הפגם ההוא פוגם ברוח לבדו עד שיתוקן. ולכן אם יצטרך איזה גלגולים אחרים, כדי לתקן את הרוח, באים נפש ורוח

ביחד, ומתגלגלים שניהם, עד ישתלם תקון הרוח, ואז יפטר האדם, ויחזור ויתגלגלו הנפש והרוח, גם הנשמה שלשתם ביחד, עד שישתלם גם תקון הנשמה, ואז בגלגולים ההם, אם חטא אדם, אין הפגם פוגם רק בנשמה לבדה, ע"ד שביארנו בענין תקון הרוח: והנה לפעמים יהיה, שהנפש בעת תקון שלה, נשלמה ונזדככה בתכלית גדול, ואז איננה צריכה לחזור להתגלגל עם הרוח, בעת תקון הרוח, אבל הנפש נשארת למעלה במקום הראוי לה בצרור החיים, והרוח לבדו ירד בגלגול לתקן עצמו, והנה אינו יכול לבא יחידי, אלא מלבוש תוך נפש, ולכן הנה הוא מתלבש תוך נפש הגר, כנזכר בסבא דמשפטים, ומתגלגלים יחד שניהם עד שיתקן הרוח הזה, ואז יפטר מן העולם, ויחזור להתגלגל, ואז תתחבר עמו הנפש הראשונה שלו, ויתגלגלו יחד שניהם, כדי לקבל גם את הנשמה שלהם, עד שתתוקן גם הנשמה גם היא. ולפעמים ג"כ יבא הרוח לבדו בגלגול עם הנשמה, עד שתתקן הנשמה, ואז אין לאדם הזה עוד שום גלגול, ויתחברו שלשתם יחד למעלה בצרור החיים כראוי אליהם:

ודע, כי עכ"ז אותה נפש הגר, כיון שנתחברה בעה"ז עם הרוח ההוא, וסייעו להטיב מעשיו, והיתה מרכבה אליו בעה"ז, ועל ידה זכה הרוח ההוא להתקן, לכן גם נפש הגר ההיא, תעלה עם נפש העיקרית של הרוח ההוא, ויהיו שתיהם במדריגה אחת בעה"ב, שכנים יחד, ולא תתפרד ממנה:

גם דע, כי לפעמים יהיה, שכאשר תתגלגל הנפש לבדה לתקן עצמה, תשתלם כ"כ במעשיה, עד שתזכה אל מדרגת הרוח שלה, והנה אז אין יכולת אל הרוח שלה לבא עמה כנז"ל, לפי שהכלל הוא שאין שניהם או שלשתם יכולים להתחבר יחד בגלגול אחד, אם לא בדוחק גדול, כמו שיתבאר בדרוש אחר, שם, אלא כל אחת תתגלגל לבדה כנז"ל, כי תחלה צריך לתקן הנפש, ואף אשר נתקנה, אי אפשר לרוח לבא עמה, אבל צריך שימות, ואחר כך תחזור הנפש להתגלגל, ואז תזכה אל הרוח. וכן אחר שנתחברו שניהם נפש ורוח, ונתקנו שניהם, אי אפשר שיקבלו הנשמה שלהם, עד שיתגלגלו פעם אחרת, ואז יזכו אל הנשמה:

וצריך לידע, מה נעשה לנפש בעוד שכבר נתקן לבדה בלתי הרוח שלה כנזכר. ואמנם סוד הענין הוא, כי כפי מדרגת הזדככות, ומעלת תקון הנפש ההיא, כך במדרגה ההיא עצמה, יתגלגל אז בגוף האדם ההוא, בעודו בחיים חיותו, נפש אחד של איזה צדיק, אשר כבר נשלם להתקן ולהתגלגל, ולא נצרך להתגלגל, ונכנס כאן ונעשת נפש הצדיק הזה, במקום רוח אל נפש האדם הזה, ולפעמים אפשר שיתגלגלו שם נפשות ראשונים, עד אברהם אבינו ע"ה, וכיוצא בו, כפי תקון והזדככות נפש האדם הזה:

וענין זה שהוא גלגול בחיים, נקרא אצל החכמים סוד העבור וזהו ההפרש שיש בין גלגול לעבור. ולפעמים אפשר שיתעבר בו רוח ממש, של אדם צדיק, אפילו שיהיה מרוחות הצדיקים הראשונים, עד האבות נ"ע, אפילו בזמנינו זה האחרון, והכל תלוי כפי ערך מצות שעושה האדם הזה, כי יש מצות שיש בסגולתם כח, להמשיך נפש הצדיק בסוד עבור, ויש מצות ממשיכות רוח צדיק כנזכר:

גם אפשר, שלפעמים יארע כי יתעבר בו נפש איזה צדיק, ואח"כ יזכה ויתעבר בו עוד נפש צדיק אחר יותר גדול מן הראשון. ונמצא כי יש בו נפש מפאת עצמו, והנפש של הצדיק שבאה לו בתחלה, הוא לו במקום רוח. והנפש השנית של הצדיק היותר מעולה, שבאה לו באחרונה, תהיה לו בבחי' נשמה:

ולפעמים יתוקן נפש האדם כ"כ, עד שיזכה להשיג נפש איזה צדיק, ואח"כ ישיג בחי' רוח ממש של איזה צדיק אחד מעולה מכלם, עד שיוכל להיות, שישיג רוחו של אברהם אבינו ע"ה. וז"ס מ"ש ז"ל במדרשים, ובפרט במדרש שמואל, אין לך דור שאין בו כאברהם אבינו ע"ה, וכיצחק, וכיעקב, ומשה ושמואל וכו'. והנה בהתחלקות פרטים אלו, כשל כח הקולמוס להעלות כלם על ספר, והמשכיל יבין ויקיש מעצמו אל שאר החלוקים והפרטים:

ואמנם הכלל הוא, כי כפי ערך תקון וזכוך מעשה הנפש ההיא של האדם, כך תוכל לזכות, להשיג נשמה מנשמות הראשונים, עד תכלית העליון שבכולם. ואפילו בדורינו זה, יוכל להיות כך. ועד"ז תוכל להקיש ג"כ, כאשר נתגלגלו יחד הנפש והרוח של האדם, וכבר נתקנו שניהם, והנה אינם יכולים להשיג הנשמה שלהם עד גלגול אחר כנזכר. והנה בעודם בחיים אז אירע להם ע"ד הנז"ל, כי נכנס עמהם בסוד העבור, איזו נפש, או רוח, או נשמה, של איזה צדיק, והיא להם בבחינת נשמתם. וכל הפרטים שנתבארו בענין היות הנפש לבדו מתוקנת, הם ג"כ עתה ממש, ואין להאריך:

גם לפעמים יארע, שאחר שנתגלגלו יחד שלשת חלקיו, נר"ן שלו, ונתקנו כולם, כי אז יתעבר בו איזו נפש, או רוח, של איזה צדיק כנזכר, הנה כשיפטר מן העולם, יוכל להתעלות כפי בחי' הצדיק ההוא שנתעבר בו, ושם בעולם הבא יהיו שניהם במעלה ובמדרגה אחת. וז"ס מ"ש בהקדמת בראשית בספר הזוהר דף ז' ע"ב, שנפל הרשב"י ע"ה על פניו, וראה את רב המנונא סבא ז"ל, וא"ל דבההוא עלמא יהוויין שכיבין יחד, הוא ורב המנונא סבא, ודי בזה:

והנה ענין העבור הזה, הוא לשתי סבות, האחת היא, כי ע"י עבור נפש הצדיק באיש הזה, תתוקן נפש האיש הזה, ותזדכך, כדוגמת ערך נפש הצדיק ההוא, ועי"כ תוכל לעלות

בעוה"ב, במדרגת מעלת הצדיק ההוא, כנזכר כי הצדיק ההוא יעזרהו ויסייעהו, להוסיף מצות וקדושות יתירות, והנה סבה זו היא לצורך האיש הזה. עוד סבה שנית, לתועלת הצדיק עצמו המתעבר בו, כי כיון שהוא מסייעו להוסיף מצות ותקונם, נוטל חלק בהם, וז"ס מ"ש ז"ל, גדולים צדיקים, שאפילו במיתתם זוכים לבנים וכו'. והוא, כי הוא מזכה אל האיש הזה, ונעשה לו כאב להדריכו ולסייעו, וזוכה בסבתו כנזכר:

ודע, כי הצדיק הזה, כיון שנכנס בו לסייעו בחיים חייתו בסוד העבור כנזכר, ולא בסוד גלגול, לכן הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד, כ"א האיש הזה יעשה מצות, נוטל חלק בשכר ההוא. וז"ס מ"ש ז"ל כי הצדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, והבן סוד העמוק הזה, ואין עתה עת להאריך בו. אמנם אם ירשיע האיש הזה, אין לצדיק ההוא שום עונש והפסד עמו, יען כי הוא איננו מתעבר בו, רק להיטיב אליו, ולא להרע לו, ואדרבא אם האיש ההוא חוזר בו מאשר תקן להטיב, אז הצדיק ההוא נפרש ממנו והולך לו. וטעם הדבר הוא, במה שנתבאר, כי סוד העבור הוא בחיים של האדם, ואיננו דבוק ונקשר עם גוף האדם, כמו הנפש של האדם עצמו בגלגול, שנכנסה בו בעת שנולד, ונתקשרה ונתדבקה שם בתכלית הדבוק, ואינה יכולה לצאת משם עד יום המיתה. משא"כ בנפש הצדיק שנכנסת שם בסוד העבור, כי נכנסת ברצונה, ויוצאת ברצונה. ואם האדם יתמיד בצדקתו, גם הצדיק ההוא יתמיד שכונתו אצלי, כדי ליטול חלק במעשה האיש הזה, ועומד שם עד שיפטר האיש הזה מן העולם, ויעלו שניהם יחד במדרגה אחת כנז"ל. ואם האיש הזה ירשיע מעשיו, אז הצדיק ההוא מואס בחברתו והולך לו, כי הנה איננו עומד שם בקבע, רק בהשאלה, כדמיון אושפיזא המתאכסן בבית בעל הבית, עד זמן שיוכשר בעיניו, ואם אינו מוצא שם נחת רוח הולך לו, ולסבה זו ג"כ כאשר יקרה איזה יסורין אל האיש הזה, אין הצדיק ההוא מרגיש בצער כלל, ואינו סובלם עמו, יען כי איננו דבוק שם רק בהשאלה:

הכלל העולה, כי לפעמים יעשה האדם איזו מצוה גדולה, אשר על ידה יזכה שיתעבר בו נפש איזה צדיק מן הראשונים, ואז אפשר להיות כי יתוקן ויזדכך כל כך, עד שתשוב נפשו של האיש הזה, במדרגת נפש הצדיק ההוא ממש, ואז צריך שישלים האדם גם רוחו ונשמתו בתכלית הזכוך, עד אשר יהיו ראויים להתלבש בנפש המזוככת ההיא. ואחרי זה יהיה שקול במדרגת הצדיק ההוא ממש, ויעלה למעלה ממקום שרש נשמתו אשר ממנה חוצבה. וכל זה הוא, לסבת עזר וסיוע הצדיק ההוא:

ודע, כי לפעמים אפשר שתתעלה נפש האדם, עד שתהיה נפשו מעולם האצילות, והוא, כי הנה כלל הדבר הוא, כי הנפש מן עשיה, והרוח מן יצירה, והנשמה מן בריאה, ואמנם

בדרך פרט, הנה בכל עולם מאלו, יש. בו בח" נר"ן, ונמצא כי לפעמים יהיו באדם נר"ן, מעשיה יצירה בריאה. ולפעמים יהיו לו נר"ן ממלכות ומז"א ומאימא דעשיה, ולפעמים שלשתם מן היצירה, ולפעמים שלשתם מעולם הבריאה, ולפעמים כלם מן האצילות, נפש, מנוקבא דז"א. רוח, מז"א. נשמה, מאימא. חיה, מאבא. ולפעמים נפש מעשיה, ורוח ונשמה מיצירה. ולפעמים נפש מיצירה, ורוח ונשמה מבריאה. ולפעמים נפש מבריאה, ורוח ונשמה מאצילות. וכן עד"ז בכל פרט ופרט שבכל עולם מד' עולמות אבי"ע כנודע כי כל עולם מאלו הד' עולמות, כלול הוא מכל ד' עולמות אבי"ע, ומי"ס, וכן עשר מעשר עד אין מספר, ואין כח בקולמוס להאריך בכל פרטים אלו כלם, כי עצמו מספר, והמשכיל יבין ויקיש מעצמו:

אבל צריך שתדע, כי מה שאמרנו, שפעמים יהיו לו נר"ן מן היצירה, או מן הבריאה וכו', אין כוונתינו לומר, שאין לו נפש מצד העשיה כלל, כי הנה נודע שאפילו השכינה הנקראת מלכות, היא מקננא בעשיה, ומכ"ש בנפש של האדם. אבל כוונתינו לומר, כי הנפש של האדם הבאה מעשיה, תזדכך כל כך, עד שאינה נרגשת, בערך סבת אור הנפש דיצירה שבו, ואז נקרא הכל נפש דיצירה. וכן עד"ז בשאר החלוקות, כי אפילו כשאנו אומרים שיהיו לו נר"ן מן האצילות, הוא בהיותם מתלבשים תוך הנפש ורוח ונשמה, דעשיה יצירה בריאה, אלא שאינם עולים בשם, וכלם נטפלים ונקראים בשם אצילות. ומזה תקיש אל שאר הפרטים הנזכרים:

עוד יש חלוק אחר בבחי' הגלגול בעצמה אם בענין המתגלגל בבחי' גלגול בכל גוף שיזדמן, או במתגלגל ע"י אחיו, אשר זה נקרא סוד היבום, והוא, כי כשבא בבחי' גלגול לכך, הנה אינם מתגלים ביחד שלשתם הנר"ן, ולא שניהם יחד, אלא הנפש לבדה עד שתתקן, ואח"כ בגלגול אחר, הנפש והרוח לבדם, עד יתוקן הרוח. ואח"כ בגלגול אהר, הנר"ן, עד שתתקן הנשמה, ואז נשלמו גלגוליו כנז"ל. או לפעמים כל אחד משלשתם יתגלגל לבדו בפני עצמו כנז"ל. אבל כשמתגלגל ע"י אחיו, ובא בסוד יבום, יכולים להתגלגל שם יחד שלשתם הנר"ן. אמר הכותב חיים, הנה מן הסבא דמשפטים משם דאפילו בסוד היבום, אינם באים יחד, אלא הנפש והרוח לבדם, ולא הנשמה וצ"ע:

פרק ג

בענין הגלגול והיבום והעבור, וז"ל, וראיתי להרחיב יותר בדרוש זה של הגלגול והיבום והעבור. הנה בחי' העבור היא בחיים כנז"ל, ר"ל, כי לפעמים יזדמן ליד האדם איזו מצוה, ויעשנה כתקנה, ואז יזדמן לו נפש אחד, מן איזה צדיק קדמון, שעשה אותה

המצוה עצמה כתקנה, וכיון שנתדמו יחד בענין מצוה זאת, יתעבר בו נפש הצדיק ההוא. ולא עוד, אלא שגם אפשר, שבהיות גם הצדיק ההוא נמצא עמו בזמנו בחייו, תתעבר בו נפשו לסבה הנז', כי כאשר האיש הזה יעשה איזו מצוה, או מצות המתייחסות אל הצדיק ההוא, כי גם הוא עשאם כמוהו כתקנם, אז תתעבר בו נפש הצדיק ההוא, עם היות שניהם ביחד בחיים. וז"ס פסוק ותדבק נפש דוד ביהונתן, כי בהיות שניהם יחד בחיים, נתעברה נפש דוד ביונתן. ואמנם בחי' הגלגול, צריך להרחיב מעט בענינה, ולכן נתחיל עניינה מאדם הראשון, לכשיובנו הדברים בנקל. (הגהה - אמר הכותב, נראה כי במצוה אחת כתקנה יספיק להמשיך התחלת העבור ולא יצטרך להישתלם בכל המצות עד כאן:

דע, כי כאשר חטא אדה"ר, נפגמו כל הנצוצות, של נפשו ורוחו ונשמתו. והענין הוא במה שנודע, כי כמו שגופו של אדם, כלול מכמה נצוצות, ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ויש כמה נצוצות בראשו, וכן בעיניו, וכן בכל אבר ואבר, כן הנפש ההיא. וכמו שדרשו במדרש תנחומא, ובמ"ר, בפרשת נשא על פסוק איפה היית ביסדי ארץ, מלמד שהיה אדה"ר מוטל גולם, וזה תלוי בראשו וכו'. וכדמיון זה, נחלק הרוח שבו. וכן הנשמה שבו. וכשחטא, אז נפגמו רוב הנצוצות של נפשו ורוחו ונשמתו ונתעבר בין הקליפות. וז"ס מ"ש בספר התקונים, בהקדמה על פסוק כצפור נודדת מקנה, כי כמו שהשכינה גלתה בין הקליפות, כן הצדיקים יגלו עמה, ואזלין מנדדין אבתרהא מדוך לדוך. וכפי בחינת הנצוצות, כך גלו במקום המכוון להם בתוך הקליפות, ראש בראש עין בעין וכו'. וז"ס ענין גלות הנשמות הנזכר שם. והנה גם קין והבל בניו, חטאו חטא אחר, זולתי חטא אדם אביהם, וגם הם נטבעו נצוצותיהם בעמקי הקליפות אח"כ:

ואמנם בכל דור ודור, יוצאות קצת נצוצות ההם, ובאים בגלגול בעוה"ז, הכל כפי בחינת מחצב נשמות הדור ההוא, או מנצוצי הראש, או מנצוצי העין וכיוצא, ונתקנים בעוה"ז. ויש מי שאף גם שבא בגלגול להתקן, לא נזהר מן החטא, וחזר להשתקע עוד בתוך הקליפות כבראשונה, הוא וכל הנצוצות הנמשכות ממנו ותלויות בו, וזו היא בחינה בינונית, כוללות גלגול ועבור, כי כל נצוצי הנפש, אפילו אותם שנתקנו, באים בגלגול גמור, עם הנצוץ הפרטי המקולקל מעת שנולד, ואינם נפרדים כלל עד יום המיתה:

אמנם הגלגול של הנצוצות המתוקנות, נקרא עבור, לפי שאינה נוטלת חלק בעבירות של זה הגוף, רק בזכיותיו בלבד. כדרך שנתבאר בנפשות הצדיקים שכבר מתו, ובאות בסוד עיבור ממש בחיים, ולא מיום שנולד. ונמצא, כי הניצוץ שלא נתקן כלל, ע"י קיום המצות המתייחסות לו, או שעבר עבירה מאותם שאין לו תחיה, הוא המתגלגל בגוף השני ונקרא

על שמו. והנצוצות שנתקנו במצות, אלא שנפגמו בעבירה קלה, באים בעבור הנז', אע"פ שהוא ג"כ גלגול. אך הנצוצות שלא נפגמו בעבירה אחר שנתקנו במצות, אינם באים כלל, זולתי ע"י עבור בחיים, וגם זה אינו אלא אם יזכה:

העולה מזה הוא, כי כאשר הנפש מתגלגלת בעוה"ז, אין עיקר גולגולה, אלא באותו חלק הפרטי הפגום, המתייחס אל הגוף ההוא, ושאר חלקי הנפש שכבר באו בגופות אחרים ונתקנו שם, אינם באות שם אלא בבחינת עבור. ולכן כאשר החלק המתייחס אל הגוף ההוא, יעשה איזו מצוה בעוה"ז, גם שאר חלקי הנפש המתעברת בו, תטול חלקה במצוה ההיא, כי גם היא מסייעתו בעשותו המצוה הזאת, ע"ד הנז"ל בסוד העבור של איזה צדיק אחד. משא"כ כשחוטא זה החלק הפרטיי, כי אז אין לשאר הנפש חלק בענשו, יען כי היא מסייעתו להטיב, ולא להרע:

ונמצא, כי בעת שנולד האדם בגלגול, כל הנפש בכללות חלקיה מתגלגלים שם, אבל עיקר הגלגול איננו, אלא לאותו החלק הפרטיי המתייחס אל הגוף ההוא, הבא ליתקן ממה שפגם בגוף הקודם, ובו תלוי השכר והעונש. אבל שארית חלקי הנפש, נוטלים חלק בשכר, ולא בעונש כנזכר. והנה, כיון שהנפש הזו בכללותה, סובלת עתה היסורין והעונשים, הבאים אל הגוף הזה בחייו, מלבד מה שסבלה כבר בגופים הראשונים, של שאר נצוצותיה, וגם סובלת צער המיתה הזאת, וצער שלאחר המיתה, עי"כ מתכפרים עונותיה הראשונים. ואמנם המצות שעשתה בגלגולים הראשונים, וגם המצות שעשה זה הנצוץ עתה, יש לה חלק בהם כנזכר, ועי"כ נשלמת תקוניה ושלימותה. ואמנם אם היתה נוטלת חלק גם בעבירות שעושה עתה זה הנצוץ, לא היה לעולם שום תקון אל הנפש, בכל הגלגולים שבעולם, כי לעולם האדם חוטא, ומוסיף פשעים על חטאיו הראשונים שקדמו לו בגלגולים אחרים, ואין קץ אליהם. אבל כיון ששאר חלקי הנפש אינם נוטלים חלק ברשעת הנצוץ הזה, אלא בזכיותיו, נמצא שהעבירות נשלמים להתכפר, ואינם נתוספים. והזכיות מתחדשים ונוספים בכל גלגול נצוץ ונצוץ, ועי"כ יש סיום אל בחי' הגלגול, ואל תקוני הנפש, והבן זה היטב. והנה עד"ז נשלמת הנפש בכל נצוצותיה, ע"י הגלגולים עד שיושלמו להתגלגל ולהתקן כל הנצוצות, מראש הנפש ועד רגליה, וכדין יסתיימין רגלין ליתיי משיחא, כנזכר בזוהר פרשת פקודי דף רנ"ח ובסוף פרשת ויקהל:

אמנם בבחי' היבום אינו כן, והטעם הוא, לפי שהמתגלגל לסבות אחרות, מחמת כל שאר העבירות שבתורה, יש לו תקנה על ידי היסורין שסובל בעוה"ז, או בגיהנם, ולכן כל חלקי הנפש אינם צריכים אל הגלגול, אלא בדרך עבור כנזכר, והנצוץ הפרטיי הוא המתגלגל. אבל מי שבא בסוד היבום, הוא לסבת שמת בלא בנים, והרי הוא כאלו לא

הצליח כלל ועיקר, וכאלו לא היה בעולם, וגוף הראשון הוי כלא היה, כנזכר בפרשת וישב ולכן צריך שהנפש ההיא שהיה בגוף הראשון בכל חלקיה, חוזרת להתגלגל לגמרי עתה מחדש לצורך עצמה, וגוף השני זה הוא גופו העיקרי, וכשנתקן בו ויפטר מן העה"ז, הנה בעת תחית המתים לא תשוב הנפש כי אם בו, אבל בגוף הא' אינו נכנס בו רק ההוא רוחא דשבק באנתתיה, כנזכר בסבא דמשפטים. והרי נתבאר חלוק שיש, בין מי שמת בלא בנים ובא בסוד היבום, למי שמת לסבת שאר עבירות שבתורה שבא בגלגול כפי ההזדמן, ולא על ידי יבום. והנה גם כל הפרטים הנז', נוהגים ברוח ונשמה, ע"ד מה שביארנו בענין נצוצי הנפש:

עוד יש חלוק אחר, בין היבום אל הגלגול, והוא, מה שנתבאר אצלינו בתחלת הדרוש הזה, כי הנה המתגלגל בסוד יבום, כיון שגופו הראשון נחשב כלא היה כלל כנזכר, אשר לסבה זו תבא הנפש בגלגול בכללות חלקיה כנזכר, ונמצא כי זהו בנין חדש ממש, ולכן יתגלגלו עמה גם הרוח והנשמה שלשתם ביחד, אמנם לא בפעם אחת, רק כאשר יזכה ויעשה מצות הראויות אל הרוח, יכנס בו הרוח. וכן בענין הנשמה. כדוגמת מה שביארנו למעלה בתחלת כל הדרוש, בענין תחילת ביאת האדם בעה"ז, בהיותו חדש ממש, אשר עליו נזכר בסבא דמשפטים זכה יתיר, יהבין ליה רוחא וכו', זכה יתיר, יהבין ליה נשמתא וכו'. משא"כ במגולגל, כמו שיתבאר. ולכן גם הבא בסוד היבום, שהוה דומה לבנין חדש, יכול להשיג שלשתם נר"ן יחד בפעם ההיא כפי מעשיו כנזכר:

וז"ס פסוק אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, הנדרש בענין הבא בסוד היבום, בסבא דמשפטים. וביאורו הוא כאמור, כי כמו שיש כח ביד היבם, להחזיר חלק הנפש של אביו בעה"ז ע"י היבום, כן יש כמ ביבום ההוא, להחזיר ולאסוף אליו כל הנפש ההיא, גם את רוחו ונשמתו יחד. אבל ע"י מעשים טובים, כמש"ה אם ישים אליו לבו:

אמנם הגלגול שלא ע"י יבום, אין כח בהם להמשיך שלשתם, רק אחד לאחד בלבד כנז"ל, כי בתחלה תתגלגל הנפש לבדה, עד אשר תתוקן לגמרי וימות. אח"כ יתגלגל הרוח לבדו בגוף אחר עד שיתוקן, ואמנם גם הנפש מתגלגלת עמו, אלא שהוא בסוד עבור בלבד, כיון שהיא מתוקנת, ואינה באה עמו אלא לעזרו להיטיב אליו, ולא להרע, ולכן לוקחת חלק במעשה הרוח הטובים, ולא ברעים ממש, ע"ד מש"ל בענין הנפש בעצמה, המתגלגלת כלה עם חלק אחד פרטיי שלה, ויושבת עמו בסוד עבור וכו'. וגם בזה יתבאר, איך יש סוף אל גלגולי הנפש, ויכולה להתתקן, כיון שאין לה חלק בעבירות הרוח כנזכר. ואח"כ ימות, ואח"כ תתגלגל הנשמה לתקן עצמה, ואז הנפש והרוח באים בו עמו בסוד עבור לבד כנזכר, עד שתזדכך. ואז אין עוד צורך לאיש ההוא להתגלגל בעה"ז כלל לצורך

עצמו, אמנם אפשר שיבא בסוד עבור בעוה"ז, בעוד אדם אחר בחיים, לסייעו ולזכותו, וליטול חלק עמו, כנז"ל באורך:

ועתה נבאר מה שידענו למעלה בתחלת הדרוש לבאר, והוא, כי גם בסוד הגלגול, בדוחק גדול אפשר, שיזכה החדשה קצת להשיג שלשתם ביחד, נר"ן בפעם אחד, בגוף אחד, ולא יצטרך לגלגולים רבים, וישלים תקון שלשתם בגלגול אחד לבדו. והענין הוא, כי הנה כאשר נתגלגל הנפש לבדה בתחלה, אם נתקנה בתכלית הזכוך לגמרי, והנה אז אין הרוח יכול לבא עמה כנז"ל לפי שהיא שלימה, והוא חסר התקון, אמנם יש לו תקנה אחת, כיון שנתקן הנפש לגמרי כנז"ל, והוא, כאשר האדם ישן בלילה, ואז מפקיד נפשו בידו יתברך כנודע, אפשר שתשאר נפשו למעלה דבוקה בבאר העליון, בסוד מיין נוקבים, כמבואר אצלינו בשער התפלה בשכיבת הלילה וע"ש, וכאשר יעור משנתו בבקר, יכנס בו הרוח לבדו, והרי זה כאלו נתגלגל ממש פעם אחרת בגוף אחר, והולך ונתקן עד שיושלם לגמרי, ואז יכולה הנפש לחזור בגוף כבראשונה, כיון ששניהם נתקנים, ויתלבש הרוח בנפש, ותהיה הנפש מרכבה אליו. ואח"כ אם יזדכך הרוח לגמרי, אפשר כי גם יצאו הנפש והרוח בלילה בעת השינה בסוד פקדון כנזכר, וישארו שם למעלה, ואז בבקר בהקיצו משנתו, תכנס בו הנשמה, ותתקן בו. ואחרי שנשלם תקונה יחזרו לבא הנפש והרוח המתוקנים, ויתחברו שלשתם יחד בגוף הזה, ויעשה זה מרכבה לזה כנודע, ולא יצטרך עוד לגלגולים אחרים:

והנה ענין התקון הזה, נרמז בפסוק נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. פירוש, כי הנה בחי' הנפש שלי, כאשר נזדככה בתכלית הזכוך, עד שתוכל להתדבק עמך, בסוד ולדבקה בו, אז אויתיך ונשתוקקתי מאד לדבקה בך, וענין תאוה וחשק הזה, הוא בלילה, בעת פקדון הנפשות, שעולות שם בסוד מיין נוקבים, לעורר זווג עליון. ומכח תאוה זו, כיון שהיא מזוככת, ויכולה להתדבק שם דבוק גמור, נשארת שם, ואינה יורדת. וכאשר הגיע השחר, עת ירידת הנפשות, היא אינה יורדת, אלא רוחי ירד ונכנס בקרבי אז בשחר. ולכן לא אשחרך בבחי' נפשי, אלא בבחי' רוחי הנכנס אז בקרבי להתקן כנזכר. ולכן ר"ת של תיבות 'בלילה 'אף 'רוחי, הוא באר, לרמוז אל הנז"ל, כי נפשי אויתיך לעלות אל בא"ר העליון כנזכר. ואמנם האדם היודע בעצמו שהשלים בחי' נפשו, נכון הוא לו שיאמר פסוק זה, של נפשי אויתיך בלילה וגו', בכל הכונה הנז"ל, כשישכב על מטתו, ועי"כ ישיג אל סוד הרוח, וכן אל הנשמה, ולא יצטרך עוד לגלגולים אחרים, והבן זה הסוד הנעלם, והזהר בו. ואמנם מה שאנו אומרים פסוק בידך אפקיד רוחי וגו', איננו מועיל אל הנזכר, כי אין כונתינו בו רק שיעלו נפשותינו בבחי' פקדון לבד, ויחזרו לירד

בבקר. אבל פסוק נפשי אויתיך, הוא להשאיר הנפש למעלה, ולהוריד הרוח או הנשמה כנז"ל. (הגהה - אמר שמואל, ענין זה, של פסוק נפשי אויתיך נתבאר בש"ו שער הכונות ע"ש (לקמן הקדמה ו' אופן אחר):

פרק ד

בענין הגלגול, ויבאר בו ענין גלגול כפול מה ענינו, וז"ל, עוד יש שני חלוקים אחרים בענין הגלגול לבדו, האחד הוא, כי מי שבפעם אחד החדשה שבא בעה"ז, זכה והשיג נר"ן, ואח"כ חטא ופגם אותם, הנה האיש הזה כאשר יחזור להתגלגל לתקן, לא יוכל להשיג בגלגול ההוא נר"ן ביחד, אם לא ע"ד התקנה שנתבארה לעיל, (בדף הקודם) שיאמר בשכבו על מטתו, פסוק נפשי אויתיך בלילה וכו'. והשני הוא, כי מי שבפעם ראשונה החדשה, לא זכה אלא אל הנפש בלבד, וחטא ופגם אותה, הנה כשיתגלגל, יוכל להשיג נר"ן בגלגול ההוא עצמו, כיון שמתחלה לא נפגמו הרוח והנשמה, יכולים עתה לבא עם הנפש אחר שנתקנה, כאלו היה בפעם א' החדשה, שנאמר בה אז זכה יתיר וכו' כנז"ל, משא"כ כאשר בתחילה באו כלם ונפגמו כלם, כי אז איך תהיה נפש המתוקנת מרכבה אל הרוח הנפגם, וכן בענין הנשמה. ואמנם כאשר לא פגם בראשונה רק את הנפש, יכולים לבא שלשתם אח"כ בגלגול כנזכר:

ונלע"ד, כי כל בחי' תקון, ר"ל קיום המצות התלויות באיברי הנפש, ובחי' פגם, היא עשיית עבירות של מל"ת. ונודע, כי השלמת כניסת הנפש בגוף, שהוא הנקרא תקון נפש, אינו אלא ע"י קיום המצות. אמנם העבירות פוגמים הנפש, ואינם מחסרות נצוצותיה מליכנס, אבל יש ב' חלוקים אחרים בענין זה, והוא, כי הנה אם בפעם א', אשר לא השיג אלא נפש, אם לא זכה לתקן אותה כלה ומת, הנה כיון שהגוף הזה הא' לא השלים לתקן את כל בחי' הנפש, לכן בעת תחית המתים, אין לו לגוף הא', אלא אותו החלק הפרטיי אשר תקן הוא בחיים, ולכן כשמתגלגלת הנפש הזאת בגוף אחר להשלים תקונה, יכול להשיג נר"ן, ואז בחי' החלקים של הנפש שנתקנו בגוף הזה השני, עם כל כללות הרוח עם הנשמה, הם לזה הגוף הב' בזמן התחיה, באופן כי אין לגוף הא' שום חלק ברוח ובנשמה, אבל חולק עם הב' במקצת הנפש, כפי החלקים אשר תקן ממנה, ושאר חלקיה הם לשני. וזהו ע"ד הנז"ל בסבא דמשפטים, בענין היבום, כי הגוף הא' דלא אצלח בפריה ורביה, אינו זוכה רק לנצוץ פרטיי של הנפש ההיא, והוא אותו הנצוץ דשבק באנתתיה בביאה א', ושארית חלקי הנפש עם הרוח והנשמה, הם לגוף השני. וז"ס מ"ש בזהר בפרשת חיי שרה דף קל"א ע"א, דהנהו גופין דלא אצלחו להוו כלא הוו, והדבר

הזה מתמיה, כי אין לך אדם מישראל שאינו מלא מצות כרמון, ולמה יתבטל לגמרי בזמן התחיה, אבל רמז אל האמור, כי הנה עיקר התענוג העתיד לבא, הוא לבחי' הרוח והנשמה, והגוף הא' שאין בו אפילו נפש שלימה, רק נצוץ פרטיי, ההוא רוחא דשבק באנתתיה וכו', נמצא כי אין לו תענוג, ובערך זה הוי כלא הוי. אבל אם זה הגוף הא', זכה לתקן את כל הנפש, אלא שאח"כ חזר ופגם בה, הנה כאשר חוזרת להתגלגל הנפש ההיא עם הרוח והנשמה בגוף הב' כנזכר, הם מתגלגלים בהתחברות נצוץ נפש אחרת, כדי שתסייעם במצות, וזה נקרא גלגול כפול, וזכור ענין זה. ואח"כ בעת התחיה, חוזרים הנר"ן בגוף הא', וזה הגוף הב' אינו זוכה אלא לנצוץ של נפש האחרת שבאו עמו, כי זה הנצוץ הוא העקרי בגוף הזה הב', כי נפש הראשונה כבר נתקנה בגוף הא' כלה, ונמצא שהוא יגע לאחרים, וכמו שנתבאר אצלינו על מאמר רב ששת חדאי נפשי, לך קראי, לך תנאי וכו':

והנה צריכים אנו לידע, כאשר האדם זכה לנפש ורוח ונשמה, ואח"כ פגם אותם, והנה נתבאר שכשחוזר בגלגול, אין שלשתם באים יחד, רק כל אחד מהם בגלגול בפני עצמו, והנה צריך לידע מה יהיה משפט הנפש והרוח והנשמה האלו, דע, כי כאשר הנפש נתגלגלה בגוף אחר להתקן, ונתקנה, ואז אין הרוח יכול ליכנס שם כנזכר, כי איך יתלבש רוח פגום בתוך נפש נתקנת. ואם נאמר שיתלבש הרוח הנפגם בנפש קודם שנתקנה, גם זה אי אפשר, כי אין הרוח נכנס, עד תשלום תקון הנפש, שהיא למטה ממדרגתו. ואמנם צריך שהרוח ההוא יבא בגלגול אחר לבדו, מורכב על נפש הגר תמורת נפשו, ושם נתקן. וכן עד"ז באה הנשמה בגוף אחד לבדה, מורכבת על נפש הגר. וז"ס מ"ש בסבא דמשפטים דף צ"ח ע"ב, דפגעי נשמתין בנפשי דגיורי וזכו בה וכו', כי הרוח לבדו, או הנשמה לבדה, אינם יכולים להתלבש בגוף אחד, אלא ע"י נפש, ולכן לוקחים תמורתה את נפש הגר, ועל ידה נתקנים:

ובזה יתבאר לך תימא גדולה, שיש אל מה שתמצא בדברינו, כי רוב בני אדם אינם זוכים רק לנפש, ומועטים הם בדורותינו אלה האחרונים, שיזכו לרוח ונשמה, והרי נודע כי אין בן דוד בא עד שיכלו רוחות ונשמות להתקן, אבל יובן עם הנזכר, כי גם הרוח או הנשמה נתגלגלו בגופות אחרים, בהיותם מורכבים על נפש הגר ואז יתוקנו גם הם. ואמנם הנפש העיקריית שלו כאשר זכה להתקן, תוכל לקבל רוח אחר של איזה צדיק, שנדמה אליו במעשיו, ויהיה לו תמורת רוחו ממש. וכן עד"ז יתקן, עד גדר שיכול להשיג ג"כ נשמה של איזה צדיק. וכשנפטר הנפש הזה מן העולם, אם עדיין הרוח העיקרי שלה לא נגמר תקונו, אז ביני וביני הולכת נפש זו עם הרוח של הצדיק ההוא לעה"ב, ועל ידו תקבל

השפע הראוי לה. וכאשר נגמר תקון הרוח שלו בגלגולו בגוף אחר כנז"ל, אז הנפש אומרת אלכה ואשובה אל אישי הראשון, ומתחברת עם הרוח שלה, וכן הענין בנשמה כאשר נתקנה, חוזרים הנפש והרוח לחזור עמה יחד בכל הנז"ל:

ונבאר עתה ההפרש שיש בענין הגלגול, לצדיק ולרשע. ובזה יובן חלוק הנמצא בפסוקים ובדברי רז"ל, כי פעמים ראינו שאין הגלגול נוהג אלא עד שלשה גלגולים, בסוד פעמים שלש עם גבר. ובסוד על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. ובסוד פוקד עון אבות על בנים על שלישים ועל רבעים. ומצאנו בספר התקונים תקון ס"ט, דצדיק אתגלגל עד אלף דרין, וכיוצא בזה. ואמנם הפסוק עצמו תירץ זה, כי ענין ארבע דורות הוא לרשע, כמש"ה פוקד עון אבות וגו', לשנאי. אבל למי עושה חסד לאלפים לגלגולם, לאוהביו ולשומרי מצותי:

ובאור הענין הוא, דע, כי כאשר נפש האדם, אחר שבא מחדש בפעם א', וחטא ופגם בה, הנה אח"כ מתגלגלת בגוף אחד להתקן, וזה נקרא גלגול א'. ואם לא נתקנה אז, חוזרת בגלגול שני. ואם לא נתקנה אז, חוזרת בגלגול שלישי. ומשם ואילך, אין לה עוד תקנה בגלגול, ואז נאמר בה, ונכרתה הנפש ההיא מעמיה לגמרי. אמנם אין זה, רק כאשר לא נתקנה כלל שום תקון בשום פעם מאלו, אבל אם באיזה פעם מאלו השלשה, התחילה לתקן קצת, אינה נכרתת, אמנם יכולה לחזור ולהתקן, אפילו עד אלף דור אם יצטרך. ולכן הראשון שלא תקן כלל, נקרא רשע. והאחרון שתקן קצת, נקרא צדיק. וכל מה שמתגלגל, הולך ומשלים תקונו:

ונלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי אין זה נוהג אלא בנפש, לפי שהיא מן העשיה, הטבועה בעמקי הקליפות. ולכן לא נזכר בתורה כרת, אלא בנפש, כי נכרתה מן הקדושה, ונטבעה בקליפות. אבל בר"ן, שהם מיצירה ובריאה, שאין שם כ"כ תגבורת אחיזת הקליפות, ודאי הוא שיתוקנו כלם, אלא שיש שנתקנים מהרה, ויש באורך זמן אחר כמה גלגולים. ועוד נבאר טעם ההפרש הנזכר שיש בין הצדיק לרשע, ויובן במ"ש ז"ל על אלישע אחר, לא מידן לדייניה, משום דעסק בתורה וכו'. כי הנה הצדיק העוסק בתורה, ובפרט אם יהיה מן הקדמונים, אין דנים אותו בגיהנם. והנה מוכרח הוא שיתמרקו עונותיו כדי שיכנס בג"ע, ולכן אין לו תקנה אחרת אלא בגלגול, כי על כל עון ועון אשר יש לו שלא נתכפרו לו ע"י יסורין בחייו, וגם לא נכנס בגיהנם לקבל ענשו עליהם, צריך גלגול אחר לכל עון מהם לתקנו, ולכן הוא מתגלגל גלגולים רבים, לכפר ולתקן עונותיו. משא"כ ברשע, שנכנס לגיהנם, ומתמרקים שם כל עונותיו יחד, ואין לו צורך לחזור בגלגולים:

ויש בזה מקום שאלה, כי כפי הנראה לכאורה, שיותר טובה הוא ליכנס לגיהנם למרק תכף כל עונותיו, ולא לחזור בכמה גלגולים. והנלע"ד חיים לתרץ, כי הקב"ה צופה ומביט, כי הרשע הזה אם יחזור בגלגול יוסיף על חטאיו פשעקם, וירבה בעבירות על הזכיות, ולכן בראותיו שכבר השלים אותם המצות המועטות המוכרחות לו כפי שרש נפשו, מסלקו מן העולם ומורידו לגיהנם, ומתמרקין עונותיו, ונשארים זכיותיו שלימים, כי חפץ חסד הוא. אמנם הצדיק שעונותיו מועטים מזכיותיו, הם מתמרקים ע"י כל היסורין שסובל בגלגולים, ונשארים לו זכיותיו המרובים הנוספים לו בכל גלגול עד אין קץ, וגם שכרו נפלא ע"ד מ"ש רז"ל רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות:

גלגול רב ששת. כבר נתבאר בדרושים שקדמו, ענין גלגול כפול, והנה זהו ג"כ ענין מ"ש בגמרא על רב ששת, שהיה סגי נהור, וכשהיה עוסק בתורה, היה שמח, ואומר חדאי נפשאי, לך קראי, לך תנאי וכו'. ולכאורה אין הבנה בדברים אלו, כי לעצמו היה מטיב ולא לזולתו, וכמש"ה אם חכמת חכמת לך. גם נדקדק אומרו נפשי, וגם מה ענין זה אל רב ששת מזולתו:

ולהבין זה, נקדים תחלה ענין רב ששת, מי היה גלגולו. דע, כי בבא בן בוטא החסיד, מתלמידי שמאי הזקן, שכל ימיו היה מקריב אשם ספק, הוא שחזר עתה להתגלגל ברב ששת, להשלים איזה תקון שהיה צריך לו עדיין, ולפי שהורדוס המלך נקר את עיניו, גם עתה היה ג"כ סגי נהור כנודע. והנה אותיות בב"א הם שש"ת בא"ת ב"ש. ובזה נבא אל הבאור, דע, כי הנה מי שלא השלים תקונו בגלגול א', מוכרח להתגלגל עוד שנית להשתלם, אף אם חסרונו דבר מועט. והנה אם בגלגול א' השלים נפשו, ולא חסר לו כי אם דבר מועט, הנה כשחוזר להתגלגל שנית, כל השכר של התורה והמצות שעשה בגלגול השני הוא לצורך נפשו הבאה עתה בגוף השני הזה להשתלם, וכאשר יקומו בזמן התחיה, תחזור נפשו אל הגוף הראשון, שבו עסק בתורה ובמצות רוב הצריך לו, ולא בא בגוף הב' הזה, אלא בהשאלה. לכן רב ששת ידע בנפשו, כי היה בראשונה בגוף בבא בן בוטא, שהיה אדם גדול בתורה ובחסידות מפורסם, ולא חזר להתגלגל עתה בזה הגוף הב', אלא על דבר מועט שהיה חסר ממנו, ולכן היה גופו עצב על הדבר הזה, כי הנה כל עמלו לוקחו הנפש ההיא, וסופו ללכת לחזור בגוף הא' בזמן התחיה. באופן כי כל מה שהיה עוסק בתורה ובמצות תועלת נפשו הוא, ולא לגופו, ולכן הנפש ראויה לשמוח, ולא הגוף. וז"ש חדאי נפשי וכו', ולא אני, יען כי לך אני קורא, ולך אני שונה לתועלתך, ולא לתועלתי:

פרק ה

בענין ההפרש שיש, בין הגלגול, לעבור. והם ב' מיני גלגול. וב' מיני עובר. והוא זה, כי הנה בגלגול הא', הוא כניסת נפש אחת בגוף האדם, מיום שנולד ויוצא לאויר העולם. והב' הוא, שלפעמים אפשר שיתגלגלו יחד שתי נפשות, וגם זה בעת שנולד האדם, וזה נקרא גלגול כפול, כמו שנתבאר בדרוש שקדם, ובמקומות אחרים. והנה שתיהם הנפשות מתגלגלות יחד ובאות לעולם, בעת שנולד גוף האדם, ואינם נפרדים כלל עד יום המיתה. ושתיהם נקראות נפש אחת, ונעשות נפש אחד, וסובלות הצער והיסורין הבאים אל הגוף ההוא כל ימי חייו, וצער המיתה. אמנם העבור אינו באדם ביום שנולד, כמו שנתבאר למעלה. אבל יש בו ב' בחינות, האחת הוא, כאשר בא לצורך עצמו של הצדיק, המתעבר באדם להשתלם באיזה דבר שחסר לו, כמו שיתבאר במקומו. והשנית הוא, כאשר בא לצורך האדם, לעזרו ולסייעו בתורה ובמצות. והנה כאשר בא לצורך עצמו, אינו נכנס באדם עד היות בן י"ג שנה ויום אחד, שאז נתחייב האדם בתורה ובמצות, ויכול הוא לתקן גם את עצמו ע"י מצות האדם, ולכן אינו נכנס קודם זמן הזה, רק אחר שנתחייב במצות, ואז נכנס ומתפשט תוך הגוף ההוא, כדמיון שנתפשטה בו נפש האדם עצמה, ושתיהם סובלים היסורין הבאים על הגוף הזה, בהשואה אחת, ויושבת שם עד מלאת לה זמן קצוב לה, לתקן ולהשלים מה שהיא צריכה, ואז יוצאת בחייו, וחוזרת למקומה העליון בג"ע. אבל כאשר בא לתועלת האדם, ולא לצורך עצמו, הנה הוא בא בבחירת עצמו, ולא בהכרח, ולכן איננו כפוף לסבול צער הגוף הזה כלל, ואיננו מרגיש כלל בצערו וביסורין הבאים עליו, ואם מוצא נחת רוח באדם, הוא יושב שם עמו, ואם לאו הוא יוצא משם והולך לו, ואומר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו':

ועתה נבאר את אשר התחלנו, כי הנה הפסוק אומר פוקד עון אבות על בנים. פירוש, כי עד שלשה נפשות מגולגלות וישנות, עם נפש אחת חדשה, יכולות להתגלגל יחד בגוף אחד, מיום שנולד, באופן שהם ארבעה נפשות יחד. וז"ס על רבעים. גם ז"ס פעמים שלש עם גבר. כי שלשה נפשות מגולגלות, יוכלו להתגלגל עם גבר אחד, הוא הנפש הזה החדש. אבל יותר מזה, אי אפשר להתגלגל ביחד. אמנם אפשר להיות פחות מחשבון זה, כי אפשר להיות שתתגלגל נפש אחת לבדה בגוף אחד, או נפש אחת מגולגלת, עם נפש אחת חדשה בגוף אחד, או שתי נפשות מגולגלות לבדם בגוף אחר, או שנים מגולגלות עם חדשה אחת, או שלשה מגולגלות לבדם, או שלשה מגולגלות עם חדשה אחת. אבל יותר מחשבון זה, אי אפשר להכנס בגוף אחד כנזכר:

ודע, כי אלו המתגלגלים יחד בגוף אחד כנזכר, אינו נוהג אלא בזמן שכלם הם נאחזים בשרש אחד, בסוד וגאל את ממכר אחיו. ואע"פ שזה המגולגל החדש, לא חטא באיזה חטא של המגולגלים אחרים, עכ"ז אם הוא מבחינת הפנימית יותר מכולם, כמו אם הוא מבחינת הגידים שבאבר ההוא של אדה"ר, והם מבחי' הבשר שהוא גרוע מהגידים, צריך זה החדש לנקות הפגם והעפוש שנעשה מחמת עונות הראשונים, כדי שימשך החיות אל כל השרש ההוא:

והנה גם בבחי' העבור הוא עד"ז כי אי אפשר שיתעברו באדם, ויתגלגלו בו רק שלושה נפשות הבאות לסייע הנפש ההיא עצמה של האדם הזה, אשר עמו הם ארבעה, אבל לא יותר מזה. אבל פחות אפשר להיות. ואמנם אותם הבאות בסוד גלגול ממש, כלם באות לצורך עצמם, לתקן את אשר עוית, או להשלים איזה מצוה שחסר להם:

ואודיעך ענין סדר העבור יותר בהרחבה, ונמשיל משל אחד, ונאמר, הגע עצמך, שזה האדם המתגלגל עתה בגוף הזה לתקן עצמו, יש בשרשו עשרה נפשות אחרות עליונות ממנו, והנה אם יזכה האדם הזה, יתעבר בו נפש העשירית, התחתונה מכל העשרה, והוא עליון ממנו עצמו, ולכן עוזרו ומסייעו להתקן. ואם יזכה יותר, יתעבר בו נפש התשיעית. ואם יזכה יותר, יתעבר בו גם נפש השמינית. והרי נתעברו בו שלשה נפשות, ועמו הם ארבעה. ואי אפשר להתעבר בו יותר מזה. אבל אם יזכה יותר, יתעבר בו גם הנפש השביעית, ואז נפש העשירית, יתבטל הארתה בעבור ההוא, בתוך הארת שלשה עבורים העליונים ממנה. וכן עד"ז הולך הענין ונמשך, עד שנמצא שאפשר שיתעברו בו שלשה נפשות גבוהות מכל העשרה, והם, הא', והב', והג', ואלו השלשה תתגלה הארתם בעבור ההוא לעזרו, ושאר השבעה אחרים תתבטל הארתם שם, מכח הארתם של השלשה עליונים, ויחשבו כאלו אינם. באופן כי אי אפשר להתגלות בסוד עבור, רק שלשה נפשות בלבד, ועם נפש האדם עצמו, הם ארבעה, אבל יותר מזה אי אפשר כנזכר:

הנה הכתוב אומר, הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. פירוש, כי בג' הגלגולים הראשונים, אז מתגלגל נפש האדם לבדה, בלי שתוף זולתה, תוך הגוף. אבל אם עדיין לא נתקנה בשלשתם, ותצטרך לחזור עוד בג' הגלגולים שניים, אינה באה לבדה, כיון שאין בה כח לתקן, ולכן באה בשתוף גבר שהוא צדיק אחד המתעבר בו, כדי לסייעו ולהדריכו למוטב. ולכן לא אמר שלש פעמים, שהיה נראה שהוא בשלשה פעמים הראשונות, אמנם אמר פעמים שלש, להורות כי בפעם השניה הכוללת שלשה גלגולים שניים, אז הוא עם גבר זולתו משותף עמו כנזכר:

ענין מתמיה שבאר הסבא דמשפטים, בענין המגולגל בכמה פעמים, באיזה גוף מהם יקום בזמן התחיה. דע, כי הלא נתבאר אצלינו מ"ש בהקדמת התיקונים, על פסוק כצפור נודדת מקנה וגו'. וכן מ"ש בזוהר פרשת פקודי בענין השכינה, איך גלתה בקליפות, עד דמטאת רגלין ברגלין וכו'. ואמרנו, איך גם נשמות הצדיקים גלו בתוך הקליפות עם השכינה. ואמנם בזמנים הקדמונים, היו הנשמות ההם הגולים עמה, בחי' אותם הניצוצים והחלקים אשר הם מבחי' מדרגה, ששם עומדת השכינה בגלות בזמן ההוא, ועד"ז בכל דור ודור. ואמנם עתה בדורות אחרונים אלו, כבר השכינה ירדה עד רגלין, וגם הנשמות שבדורות אלו, הם מבחינת הרגלים. ולפי שבתחילה גלו כל הנשמות כולם שם עם השכינה, לכן עתה אותם הנשמות הראשונות העליונות, שכבר עלו ונתקנו, אז הם יורדות להדריך ולהיישיר את אלו הנשמות השפלות, כדי שיתוקנו. ונמצא כי כמה חלקים ונצוצות יש בכל נשמה ונשמה, וכל החלקים ההם נקראים בשם נשמה אחת, וכן הענין בכל נשמה ונשמה, וכאשר יהיה זמן התחיה, כל גוף וגוף יקח חלקו של נשמתו, כפי חלק הזמן שלו באיזו מדרגה היתה:

הנה לפעמים יארע, כי אע"פ שיהיה באדם נפש אחת טהורה ועליונה, יבוא איזה פעם לידי כעס, ואז תצא ממנו, ותכנס במקומה נפש אחרת גרועה, או ג"כ יחלה האדם איזה חולי גדול, ואז תתחלף נפשו בנפש אחרת, או יארע לו חולי הנופל והנכפה, ותתחלף נפשו ותלך באיש אחר, ותכנס בו נפש אחרת. וז"ס צדיק כל ימיו, ובסוף הרשיע. או להפך. וכיון שהדבר כך, אפשר ג"כ שימשך מזה עוד דבר אחר, והוא, כי אם עד עתה היתה מזומנת אל האיש הזה איזו אשה בת זוגו, כיון שנתחלפה נפשו ונתנה לאיש אחר, אותו איש אחר יקחנה:

דע, כי יש יכולת ביד נפש האדם, או רוחו, או נשמתו, ללקט נצוצותיהם המוטבעות בעמקי הקליפות, ולהעלותם משם, ויתוקנו על ידו, כדוגמת מה שנתבאר אצלינו, בענין טעם הריגת עשרה הרוגי מלכות, ועיין שם:

דע כי יש חלוק בין המתגלגל לסיבת תקון שאר עבירות, למתגלגל לסיבת שלא היו לו בנים, ולא קיים מצות פריה ורביה. כי המתגלגל לסיבת בטול פריה ורביה, אע"פ שיהיה כשמעון בן עזאי שלא הוצרך להתגלגל על בנים, עכ"ז כשיתגלגל איזה פעם באיזה גוף בעת שנולד, לסבת צרכו לתקן איזו פגם אחר, או שבא להועיל לאחרים, וכן אם יבא בסוד העבור בחיים כנודע, הנה אי אפשר לו לבא יחידי, אלא משותף עם אחר, לפי שהוא פלגא דגופא, ואינו יכול לבא יחידי. ואפשר כי זה ג"כ נקרא גלגול כפול, כנז"ל בדרושים הקודמים. וזהו המתגלגל שלא ע"י יבום, כנלע"ד חיים:

פרק ו

בענין נשמות חדשות וישנות מה עניינם. וכבר נתבאר קצת ענין זה בש"ה שער המצות במצות שלוח הקן. גם נבאר התחלת שורש הנשמות מהיכן התחילה:

דע, כי כאשר נבראו כל העולמות, ואפילו עולם האצילות, נתהוה בתחלה בסוד זווג אחור באחור. ואח"כ חזר להתהוות בבחי' פנים בפנים. והנה גם בחי' נשמות של בני אדם, היו כך, כי תחלה נתהוו בבחי' אחור באחור. ואח"כ מן העת אשר נברא אדם הראשון ואילך, עד ביאת המשיח, התקון הנעשה מאז ואילך, הוא לאותם הנשמות, שאז נתהוו בבחי' אחור באחור, שיהיו עתה חדשות יוצאות מזווג פנים בפנים. לפי שאחר שנתהוו בתחלה מאחור באחור, ירדו עם גלות השכינה למטה בתוך הקליפות, וכאשר איזה צדיק מכוין איזו כונה גמורה טובה, יכול להמשיך ע"י כונתו ההיא איזו נשמה חדשה, פירוש, שהנשמה שבתוך הקליפה, תתעלה משם ולמעלה, בסוד חדשים לבקרים רבה אמונתך, ושם תתחדש, ואח"כ תרד משם בעה"ז מבח" פנים בפנים, ועתה הם תחלת ברייתם, ונקראים חדשות. ואלו הנשמות מוכנות שלא לחטוא כשאר הנשמות:

אך דע, כי אין בנו כח בכל הזמן הזה רק להמשיך אלו הנשמות החדשות, אותם שהם מן הבי"ע, שהם סוד נשמה רוח נפש כנודע. אבל לעתיד לבא אחר התחיה, יבואו נשמות חדשות יותר מעולות, שהם מעולם האצילות והם מבחי' הנשמה דאצילות שהיה לאדה"ר, הנקראת בשם זיהרא עילאה, כמו שיתבאר בדרושים הבאים. וז"ס מ"ש בס"ה פרשת פקודי דף רנ"ג ע"א, שמיום שנחרב בית המקדש, לא נכנסו נשמות בהיכל האהבה. כי אלו החדשות דפנים בפנים מן עולם האצילות, לא נכנסו שם. אבל הנשמות שמן הבי"ע החדשות, אפשר שיבואו אפילו בזמן שלאחר החרבן. אבל כל שאר נשמות הבאות בעולם, הם מאותם שהיו כלולות בנשמת אדה"ר, אחר אשר נברא אחור באחור, חזר ונסרו מבחי' פנים בפנים, והחזירו פנים בפנים. ונמצא כי כל הנשמות הישנות הם באים ממנו:

ודע, כי אדה"ר מתחלק לרמ"ח איברים, על דרך גופו הנכלל מן רמ"ח איברים. גם יש בו בחי' אחרות, והם מבחי' כמה מיני שערות התלוים בו לאין קץ. והנה כל נצוצי פרטי הנשמות שבעה"ז, כולם הם מבחי' אלו שיש באדה"ר כנזכר. ואמנם אלו הפרטים והבחי' הנז', נמשכו אח"כ בגופות האנשים הנולדים מן אדה"ר. ואלו הפרטים הם הנקראים אצלינו שרשי הנשמות, להיותם כולם נמשכות משם מבחי' אלו של אדם כנזכר. והנה לדעת עתה כל איש ואיש, מה שרש של נשמתו, צריך שידע ויכיר, במי נתחלקו כל

פרטי נצוצות איברים ושערות של אדה"ר, וזה יקרא שרשי הנשמות הבאות ממנו, וכן בכל אבר ואבר, ע"ד מה שדרשו חז"ל בפסוק איפה היית ביסדי ארץ:

וכבר ביארנו לך, כי רוב הנשמות הם בחי' קין והבל, בניו של אדה"ר, ומשם יפרדו אח"כ לכל הנולדים מאז ואילך. ואע"פ שלא נבאר עתה הענין הזה בדיוק גמור, כי אין פה מקום הדרוש הזה, אמנם בדרך משל נבאר ענינן. כי הגע עצמך שנאמר, שהבל הוא בחי' הראש של הנשמות כלם, נמצא כי נשמת הבל, היא השורש של כל פרטי נצוצי הנשמות שבבני אדם, שהם מבחי' הראש. וכן אם אברהם אבינו ע"ה הוא בחינת זרוע ימין של אדה"ר, נאמר כי כל פרטי נצוצי הנשמות שבבני אדם מבחי' הזרוע ימין של אדם, הם נכללים באברהם, והוא שרש שלהם. ועד"ז בכל שאר איברים ושערות של נשמת אדה"ר, ואין כאן מקום דרוש זה:

אמנם נבאר עתה ענין חלוקי פרטי התשובה הצריכה לבני אדם, ובהם יובן קצת מן הדרוש הזה, הנה חלקי התשובה הם שמונה, האחת היא, כי מי שיש בו נפש מעולם העשיה, הנה כשחוטא אדם, גורם להפריד העשיה מן היצירה, בבחי' פרטיות המקום, שהוא תלוי בו שרש נפשו, ולכן היא תשובתו שיתקן עד שיחזיר להתחבר עשיה ביצירה, בבחי' המקום ההוא של שרש נפשו. וכן מי שיש בו רוח מן היצירה, וחטא, צריך לחבר יצירה בבריאה בפרטות בחי' שרשו כנזכר. ומי שיש בו נשמ"ה מן בריאה, צריך לחבר בריאה באצילות עד הנז"ל. והרי אלו שלשה חלקי תשובה תחתונים, כי הם בעולמות בי"ע:

עוד יש חמשה חלקי תשובה יותר עליונים כי הם בעולם האצילות עצמו. הא' היא, להחזיר המלכות דאצילות למקומה, אשר הוא תחת היסוד, וזה בבחי' פרטיות שרש נשמתו כנזכר. הב', להשיבה יותר למעלה עד נה"י, כי שם מקום אצילותה כנודע. הג', להשיבה יותר למעלה, עד חג"ת. הד', להשיבה יותר למעלה, עד חב"ד, שהם שלשה מוחין דז"א. והרי ארבעה עליות אלו, וכולם בבחי' מדרגת ז"א. עוד יש תשובה חמישית עיקריית ועליונה מכלם, והיא להשיבה ולהעלותה עד מקום או"א. ואל חלק זה רמזו בס"ה, ובספר התקונין, וקראוה תשובה דרגא תמינאה, כנודע כי אימא היא תמינאה ממטה למעלה:

וצריך שתדע, כי כפי מעלת מקום נשמת האדם, כך חוזק וחומר פגימת חטאו, כי מי שיהיה לו נפש ממלכות דאצילות, יעלה פגמו עד שם, ויפגום בחלק שרשו אשר שם, ועד"ז בשאר הבחי'. גם צריך שתדע, כי אם איזה אדם מן הראשונים שקדמו אליו, שהיו מבחי' בעלי נשמתו, היו לו נפש ורוח מן העשיה ויצירה, וחטא ופגם בחי' רוחו, והוצרך

להתגלגל באדם הזה הב' אשר נולד עתה, הנה עם היות שהאדם הזה לא נכנסה בו רק בחינת הנפש בלבד, הנה כאשר חוטא, הוא פוגם עד למעלה ביצירה, כאלו נכנס בו גם בחי' רוח. וכאשר ירצה לשוב בתשובה, צריך שיתקן כאילו היה בו רוח ונפש ונפגמו שניהם, ועד"ז בשאר הפרטים:

גם לענין תקון תשובתו של האדם, צריך האדם עוד אופן גלגולו, באופן אחר שנבאר עתה בקצור, עם שכבר נתבאר אצלינו במקום אחר, והוא, כי הנה אם בסדר גלגולי נשמתו קדמו אליו ע"ד משל, עשרים או שלשים מגולגלים, צריך לדעת אם הראשון שבכל אלו השלשים, היו בו ע"ד משל נר"ן מבי"ע, ופגם בהם, הנה כל השלשים הבאים אחריו, אעפ"י שלא נכנס בהם רק בחי' נפש בלבד, צריכים להתקן כאלו פגמו בכל בי"ע. לפי שבתחלה בראשון שקדם לכלם, היתה הנפש מקבלת אור מן הנשמה של הבריאה, ועתה צריך להחזיר אליה האור ההוא שהיה לה בתחלה, ואז יושלם תקון תשובתה. וז"ס פסוק כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה. כי לפעמים יחטא האדם חטא קל מאד, וידקדקו עמו, ונפרעים ממנו כאלו חטא חמור מאד, כפלים מאשר חטא. ולכן אין להרהר אחר מדותיו יתברך, אם יראה האדם כיוצא בדברים אלו, שלכאורה אין הדעת סובלתם, והכל מאתו יתברך בצדק ובמשפט. ואמנם אם מן הראשון עד הט' הראשונים שבאלו השלשים, לא זכו רק אל נפש ורוח, והעשירי זכה גם אל הנשמה, ואחר כך חטא ופגם בה, הנה החטא ראשונים פגימתם וגם תקונם ותשובתם, היא סוד רוח לבד, ומכ"ש נפש. אבל העשירי, וכן כל השאר שממנו ואילך, עד סיום השלשים, פגימתם ותקונם הוא גם בסוד נשמה. ומזה תקיש לשאר פרטי פרטים עצמו מספר. ונמצא, כי אין האדם יכול לשוב בתשובה שלימה כתקנה, עד שידע שרש מקום אחיזת נשמתו, ובחי' המגולגלים מבחי' נשמתו שקדמו אליו אשר על כן החמירו בזוהר שיר השירים, בפסוק הגידה לי שאהבה נפשי וכו', שצריך האדם לידע מי נשמתו, ועל מה בא לעה"ז, ומה צריכה לתקן, כנזכר שם בארך:

פרק ז

וז"ל, ועוד נרחיב בדרוש הזה, ענין נשמות החדשות והישנות מי הם. הנה כבר נתבאר כי קצת נשמות יש, שלא באו כלולות בנשמת אדה"ר כשנברא, ואלו נקראים נשמות חדשות באמת לגמרי. אבל כל הנשמות אשר כבר באו כלולות בנשמת אדה"ר, הם הנקראים נשמות ישנות, בערך החדשות האמתיות הנז'. אמנם יש בהם בעצמם ב' מדרגות חלוקות. ועתה נבאר ענין אלו הנשמות, כי הנה יש בהם שלש מדרגות, האחת היא, הנשמות שלא

נכללו בנשמת אדה"ר, ואלו נקראים נשמות חדשים לגמרי. השנית הוא, כי כשחטא אדה"ר, נודע הוא כי נשרו ממנו איבריו, והלך ונתמעט, עד אשר לא עמד אלא עד ק' אמה, בסוד ותשת עלי כפכה. וכמו שאירע זה בבחי' גופו, כן אירע לו בבחי' נשמתו. והנה אותם הנצוצות של נשמתו, שנשארו קיימות בו אחר החטא, שהם העצמות הנשאר לחלק אדה"ר, הנה כאשר אחר חטאו הוליד את קין והבל כסברת רז"ל וס"ה, הנה מנצוצות הנז' יצאו קין והבל, ואלו נקראים מדרגה שניה. השלישית הוא, אותם הנצוצות של נשמתו, שנסתלקו ממנו כאשר חטא, וחזרו לרדת וליפול לעמקי הקליפות, אשר לזה רמזו חז"ל וקראום בשם נשירת אברים. ודע, כי מזו המדרגה השלישית, היתה נשמתו של שת, בנו של אדה"ר:

והנה המדרגה הראשונה, היא נקראת נשמה חדשה לגמרי, ולכן כאשר תרד נשמה זו בעה"ז בגוף איזה נפש כשנולד, עליו רמזו רז"ל, בריש פרשת משפטים דף צ"ד ע"ב, וז"ל, ת"ח בר נש כד אתייליד, יהבין ליה נפשא וכו', זכה יתיר וכו'. כי באותה הפעם הא' שבא לעולם, יכול להשיג מנפש דעשיה, עד נשמה לנשמה של אצילות, מדרגה אחר מדרגה, כמ"ש זכה יתיר וכו'. וכל זה בקלות גדול, שלא ע"י טורח מרובה, וכבר נתבאר למעלה בענין זו המדרגה הא':

אבל אם בפעם ההיא חטא ופגם, וימות, ויצטרך לחזור בעולם, הנה אז יקרא מגולגל וישן, וכבר נתבאר למעלה, כי הנפש בא לו בעת שנולד, והרוח א"א לבא עד י"ג שנים ויום אחד, והנשמה מבן כ' שנה ואילך. ועד"ז הולך וגבה מאד כפי מעשיו, עד שיכול להשיג נר"ן דאצילות, כפי מדרגת שנותיו:

המדרגה השנית, והיא נצוצות הנשמה שנשארו באדה"ר אחר שחטא, אשר מהם הוריש אח"כ לקין והבל בעו כשנולדו, הנה אלו נקראים נשמות חדשות בבחי' מה, ולא לגמרי. וכאשר יתוקנו, תהיה מעלתם גדולה על שאר הנשמות שנשרו ונפלו מאדה"ר כנזכר, כיון שהיה גם בהם כח להשאר קיימים באדם, ולא נפלו בקליפות, ויש להם מעלה זו בפרטות, והוא, כי כאשר הורישם אדם לקין והבל בניו, אין זה נחשב לגלגול ממש כשאר המגולגלים, שמת הגוף הא', ונשמתו מתגלגלת בגוף הב', אבל זה הם בחיים חייתו של אדה"ר, שהורישם לבניו כשנולדו, ולכן כל הנצוצות שהיו כלולים בקין והבל, נחשבים כאלו עדיין היו כלולים באדה"ר עצמו, ולא נשרו ממנו. ונמצא, כי כשבאו כלולות אלו הנצוצות בנשמת אדם, שלא באו לתקון עצמם, כי אינם שלו, רק שנכללו בו כאלו לא באו כלל דמיין. וגם כשבאו אח"כ כלולות עם נשמת קין והבל בחיי אדם, גם זו אינה נחשבת ביאה כלל, כיון שלא באו שם לצורך עצמם, דכיון שעדיין לא נתחלקו לנצוצות

בפני עצמם בגופות שלהם, אלא שהיו כלולות בלבד בגוף בקין והבל, עדיין גם זה אין נחשב להם לביאה כלל. ולכן כאשר איזה נצוץ יתחלק ויבא אח"כ בעולם, בגוף איזה איש, אז תחשב להם ביאה ראשונה חדשה בצד מה ולא לגמרי, כי נקרא ביאה מה שבאו באדם וקין והבל, כמו שיתבאר. ואם אז בפעם ההיא יחטא, ויפגום, וימות, ויחזור לבא בגוף ב', אז יקרא מגולגל וישן:

והנה בפעם הביאה הראשונה, שיבואו בעולם, יקראו נשמה חדשה בצד מה כנזכר, והוא, כי גם היא בפעם זו הראשונה, יכול להשיג כפי מעשיו, נפש דעשיה, ורוח דיצירה, ונשמה דבריאה, ונפש דאצילות, ולא יותר מזה. כנשמה החדשה האמתית, שיכולה להשיג עד נשמה לנשמה דאצילות כנז"ל. וזהו הפרש אחד, שיש בין מדרגה הראשונה, לזו השניה. והטעם הוא, לפי שנודע, כי כשחטא אדם הראשון, נסתלקה ממנו זיהרא עילאה, כנזכר בזוהר בס"ת פרשת קדושים דפ"ג ע"א, והיא בחי' נרנ"ח מעולם האצילות, כי כל זה נקרא זיהרא עילאה, ואלו לא ירדו לקליפות ח"ו, כנודע שאין קליפות רק בג' עולמות בי"ע. אבל נסתלקו למעלה למקומם. ומכל חלקי האצילות הנקרא זיהרא עילאה, לא נשאר בו רק נפש דאצילות בלבד. ולכן גם עתה כשיבאו הנצוצות שהיו כלולות בקין והבל, ויבאו עתה לעולם בפעם הא', יכולים להשיג ע"י מעשיהם עד נפש דאצילות ולא יותר, כפי מה שהיה להם בתחלה בלבד. אבל הנשמות החדשות לגמרי של המדרגה הראשונה, יכולות בפעם א' להשיג מסוף העשיה עד רום האצילות הנקרא זיהרא עילאה כלה. והרי זה יתרון אחד של נצוצות המדרגה הא' על המדרגה הב':

עוד יש להם יתרון אחר, והוא, כי מי שיש לו נשמה חדשה לגמרי, הנקראת מדרגה א', הנה כשיבוא בעולם בפעם ראשונה, יכול להשיג בנקל כפי מעשיו יחד באותו הגוף, מנפש דעשיה עד תשלום נשמה לנשמה דאצילות כנזכר, ויעשה הנפש משכן וכסא אל הרוח, והרוח אל הנשמה וכו'. משא"כ במדרגה השנית, שהם הנצוצות הנכללות בקין והבל, כי אלו אעפ"י שביארנו שיכולים להשיג בפעם א' עד נפש דאצילות, הוא עד ועד בכלל, אינו בנקל ע"ד המדרגה הא', אלא ע"י טורח גדול, כמו שנתבאר בדרושים הקודמים, והוא הנזכר שם בסוד היבום, בלילה בפסוק נפשי אויתיך בלילה וגו', כי אחר שכבר נתקנה הנפש לגמרי, יוצאת מן האדם בלילה כשישן והולכת לו, ואח"כ בבקר נכנסת בו נפש הגר, והרוח של האדם עצמו, ומתלבש הרוח תוך זו הנפש, עד שיתקן הרוח לגמרי, ואז חוזרת נפשו הראשונה לגופו, ועומדים שם ביחד, הנפש שלו כסא אל הרוח שלו עצמו. ואם יזכה אח"כ יותר, יוצאים נפשו ורוחו בלילה כנזכר, ובבקר נכנסת בו נשמתו, ויושבת שם עד שתתקן לגמרי. ואחר כך נכנסים בו נפשו ורוחו, ועומדים שם

שלשתם יחד, וכ"ז ע"י טרח ודוחק גדול, וכונה גדולה, בסוד פסוק אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. פירוש, כי אם יהיה חכם ויודע כונה הנזכרת, בסוד היבום בלילה, וישים לב וכונה, יוכל לאסוף אליו, ר"ל אל זה הגוף עצמו, את רוחו ונשמתו, ולא יצטרך לגלגולים אחרים:

ולפעמים אם האדם הנזכר ישלים לתקן נפשו לגמרי, ולא יהיה יודע לכוין כונה הנזכרת, להמשיך רוחו אליו, לתקנו ע"י יציאת הנפש בלילה, בכונת פסוק נפשי אויתיך בלילה, כמבואר לעיל בדרושים שקדמו, הנה ימות האיש הזה, כדי שאח"כ יבא רוחו להתקן בגוף השני, וכשיתוקן יבא אליו נפשו ביחד עמו כנזכר. ואם גם אז לא ידע לכוין לשלח את הרוח בלילה, ולהביא הנשמה לתקנה ע"י הכונה הנזכרת, הנה ימות שנית, ותבא נשמתו בגוף שלישי להתקן, ואחר תקונו, יכנסו בו נפשו ורוחו ונשמתו ביחד, עם הנשמה כנזכר:

וזהו הטעם נפלא, לקצת צדיקים גמורים, שמתים בקצרות שנים, כי להיות שתקנו נפשם בתכלית השלמות בשנים מועטות, וכיון שאינם יודעים להמשיך רוחם, ולשלח נפשם בכונה הנזכרת, הם מתים בקצרות שנים, כי אין נפשם צריכה להתעכב בעה"ז, ואדרבא ימות, כדי שיבא אח"כ הרוח בגוף שני, ויתוקן גם הוא. וכן עד"ז בצדיקים שזכו לנפש ורוח בתכלית התקון, ולא ידעו לשלחם ולהמשיך הנשמה כנזכר. וז"ס פסוק ימותו ולא בחכמה, כי לפעמים ימותו בני אדם, לחסרון חכמה, שלא ידעו להמשיך רוחם או נשמתם כנזכר:

אמנם דע, כי אין דין זה נוהג, אלא במי שתקן נפשו, ועדיין רוחו ונשמתו פגומים מפעם א'. אבל מי שרוחו או נשמתו מתוקנים כבר, הנה כאשר ישלים עתה לתקן הנפש, יכולים לבא הרוח, או גם הנשמה, ליכנס ולהתלבש בנפש ההיא, מאחר שהם מתוקנים כמוה. והרי נתבארו ב' היתרונות שיש אל המדרגה הראשונה על השניה:

ועתה נבאר יתרון אחר, שיש אל המדרגה השנית, על הראשונה. והוא, כי מן המדרגה הראשונה, אינם יכולים להשיג נר"ן וכו' בפעם א', אע"פ שיזכו להם רק ע"י מספר השנים. פירוש, כי בעת שנולדו, זוכים לנפש. ובהיותם בן י"ג שנה ויום אחד, אם יזכו מעשיהם, יכנס בהם גם הרוח. ואם יזכו עוד, הנה בהיותם בן כ' שנה, יכנס בהם הנשמה ג"כ. ועד"ז עד סיום הכל. אבל המדרגה הב', יכולים להשיג עד נפש דאצילות, קודם תשלום י"ג שנה ויום אחד. כי כיון שבהיות נצוצות אלו כלולות בקין והבל, היו יחד זוכים אל כל החלקים הנזכרים, גם עתה יכולים להשיג כל החלקים הראוים להם ברגע אחד, ואינו תלוי במספר שנים, אלא כפי מעשיהם, וגם ע"י כונה הנז"ל:

ובזה יתורצו ב' מאמרים החולקים יחד, כי המאמר הנוכר בתחלת פרשת משפטים דף צ"ד ע"ב, וז"ל, ת"ח, בר נש כד אתיליד, יהבין ליה נפשא וכו', זכה יתיר וכו', שהדבר תלוי כפי מעשיו, ולא במספר השנים. מדבר בנשמות של מדרגה השנית, שהיו כלולים בקין והבל, הנקראות חדשות בצד מה. והמאמר הנזכר בסבא דמשפטים דף צ"ח ע"א, נראה שהדבר תלוי במספר השנים, דקאמר כד זכה ליומא דתליסר שנין, אתמר עליה אני היום ילדתיך, ויהבין ליה רוחא. וכד זכה לשנת הכ', יהבין ליה נשמתא, וכדין כתיב עליה כי בן הייתי לאבי וכו'. מדבר במדרגה הראשונה, שהם הנשמות החדשות לגמרי, שמעולם לא נכללו בנשמת אדה"ר:

המדרגה השלישית, והם הנשמות שנפלו בקליפות, אחר שחטא אדה"ר, אשר מהם היתה נשמת שת בן אדם וזולתו, אשר אלו נקראים נשמות ישנות בכל הבחי' הנה הם גרועים מכולם, לפי שכיון שנשרו מן אדם, נפרדו לנצוצות ולחלקים רבים מחמת חטאו של אדם, ולכן באותו הפעם שהיו באדם, היו נקראות ישנות מגלגול אחר בלבד, וכאשר תבא איזו נשמה מהם מאז ואילך בפעם א' בגוף איזה איש וימות, נקרא מגולגל מב' פעמים, וכן כיוצא בזה משם ואילך. ולכן כאשר תבא איזו נשמה ממדרגה הזאת, בגוף איזה אדם, בפעם ראשונה, אין בהם יכולת לתקן, רק חלק אחד בכל גלגול וגלגול, כי הנה בתחלה תבא חלק הנפש להתקן, כיצד, הרי שהיתה הנפש הזאת ממלכות נוקבא דעשיה, צריך שתתקן עד תשלום כתר דעשיה, וכשישלים תקונה זה, ימות האיש הזה, ויבא אח"כ הרוח שלו בגוף שני, ובהשתלם תקונו, ימות גם הוא. ואח"כ תבא הנשמה בגוף שלישי, ובהשלים תקונה, ימות גם הוא. וכבר נתבאר לעיל, כי כשיבוא הרוח להתקן, הנה הוא בא מורכב ומתלבש בנפש הגר. וכן עד"ז הנשמה גם היא. ואמנם אם כאשר תבא הנפש שבתחילה לא תשלים תקונה, צריכה להתגלגל עוד כמה פעמים, עד שתשלים תקונה לבדה. ואח"כ יבא הרוח בגוף אחר ע"י נפש הגר, ויתגלגל לבדו כמה פעמים, עד שישתלם. ואח"כ תבא הנשמה לבדה בגוף אחר, ותתגלגל אם יצטרך כמה פעמים עד שתשתלם כנז"ל:

גם צריך שתדע, כי אף שתיקן הנפש והרוח והנשמה, ואח"כ חטא ופגם בהם, והוצרך להתגלגל, יארע לו ע"ד הנזכר ג"כ, כי לא יוכל לתקן בכל פעם רק הנפש לבדה, או הרוח לבדו, או הנשמה לבדה, ע"ד הנז"ל. אמנם אם תקן נר"ן וכו', עד רום האצילות וכיוצא בזה, והוצרך להתגלגל לסבת תקון זולתו ולא לעצמו, כי לא חטא ולא פגם, הנה איש כזה יכול ליקח עתה בגלגול הזה, כל מה שהיה לו בתחלה בבת אחת, אפילו בקטנותו. וז"ס ענין בריה דר' המנונא סבא, הנזכר בפרשת בלק, ושאר הינוקי הנזכרים בזוהר,

שהיו מופלאים במעשיהם וחכמתם. והטעם הוא, לפי שהיו שלמים בחלקיהם נר"ן וכו', בכל מה שהיה להם בתחלה קודם גלגולם זה. ואני חיים הכותב מסופק, אם גם כשיבוא להתגלגל לצורך עצמו, לא לתקן פגם חטא, אלא להשלים חסרון, מה יהיה דינו:

ונבאר עתה, ענין החלוקים שיש בין המדרגה הב', למדרגה השלישית הזאת, והוא, כי המדרגה הב' של הנצוצות של קין והבל, אי אפשר אל הרוח שלהם לצאת מעמקי הקליפות, עד שישתלם תקון נפשם, ואחר כך יצא. וכיון שכן, נמצא שאין תקון אל הרוח שלו ע"י איש זולתו, אלא ע"י עצמו. ולכן או ימות האיש הזה, ורוחו עם נפשו יבא אח"כ בגוף אחד כנז"ל. או אפשר שהוא בעצמו ע"י הכונות הנז"ל, בסוד נפשי אויתיך בלילה, אחר תקון תשלום הנפש, תצא, ויבא בו הרוח לבדו להתקן כנז"ל. וכן הענין הזה בנשמה. אבל הנצוצות המדרגה השלישית יש להם כח באופן אחר, והוא, כי אף שאינם יכולים להשיג בבת אחת כל חלקיהם, הנה יש להם תיקון על ידי כונתם בעת נפילת אפים בתפלה, להוציא את הרוח שלהם מעמקי הקליפות, אע"פ שלא השלים תקון הנפש, בסוד עליית מיין נוקבין בפסוק אליך ה' נפשי אשא וכו'. ויבא הרוח שלו בחיים חייתו בגוף איזה איש אחר שיולד, מורכב בנפש הגר. ואם יזכה יותר אפשר שימשיכנה בבנו עצמו הנולד לו. וצריך שתדע, כי לא שייך תיקון אל הרוח לבדו, כי יכול לצאת מן הקליפה ע"י כונת נפילת אפים, קודם תקון תשלום הנפש. אבל הנשמה אינה יוצאה בשום אופן מעמקי הקליפות, עד שיושלם תקון הנפש והרוח, וימותו האנשים ההם בעלי הנפש והרוח האלו, ואח"כ תצא הנשמה ותבא בגלגול להתקן:

ונחזור לבאר ענין הרוח והנפש כנזכר, כי הנה אעפ"י שיכולים לבא שניהם בעולם, בשני גופים מחולקים, ע"י כונת נפילת אפים, ויתוקנו שניהם, עכ"ז עומדים בשקול גדול האנשים האלה ובכף מאזנים, איזה מהם ינצח לחבירו, כי אם האיש ההוא שלקח הרוב, השלים תקונו קודם שהאחר תקן את הנפש, נמצא שבעל הרוח הוא העיקר, ולכן בזמן תחית המתים, יכנסו הרוח והנפש שניהם בגוף בעל הרוה. אבל אם בעל הנפש השלים תקונו בתחלה, איני זוכר מה ששמעתי בו. והנלע"ד ששמעתי, כי שניהם יכנסו בגוף בעל הנפש בתחית המתים, כי הוא העיקרי:

עוד יש חלוק שקול גדול, אל האיש ההוא שלקח הרוח הזה, שיצא ע"י נפילת אפים טרם תשלום תקון הנפש כנזכר, והוא, כי אם האיש ההוא יזכה במעשיו, יוכל להמשיך כל הטוב של הרוח ההוא אליו, וישאר האחד כלו רע. וז"ס פסוק יגמר נא רע רשעים ותכונן צדיק. כי מי שהרשיע מעשיו, גומר ליקח כל הרע אליו. וזה אומרו, יגמור נא רע רשעים, ואז כל הטוב לוקחו הצדיק ההוא שמזכה מעשיו, ועי"כ נגמר ומתכונן לגמרי,

וזהו ותכונן צדיק, כנודע כי האדם מעורב טוב ורע, טהרה בקליפה ולפעמים מעוטו טוב ורובו רע וכו', וצריך לזכך כל הרע שבו, עד שישאר טוב גמור:

אמר הכותב, כך שמעתי דברים אלו מפי מורי ז"ל, ואיני זוכר הבנתם היטב, אבל נ"ל באורם, כי אפשר שהרע אשר אל הנפש והרוח. שניהם ילכו יחד בגוף האיש הזה מהם, אשר הרשיע מעשיו. הטוב אשר בנפש והרוח, ילכו בגוף האיש המטהר מעשיו כנז"ל. ובזה תבין מה היתה יראת דוד המלך ע"ה, באמרו רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה. כי דבר זה מתמיה, שיאמרו גנות באיש הזה גדול כדוד המלך. ולהבין זה נדייק מש"ה, אין ישועתה לו, והל"ל אין ישועתה לה, ויחזור למלת נפשי הנזכרת בתחלה, אבל יובן עם הנזכר והוא זה, דע, כי דוד המלך ע"ה, היתה נפשו גבוהה עד מאד, אמנם ע"י חטאו של אדה"ר הקדום, מאז ירדה אל עמקי הקליפות בסטרא דנוקבא של הקליפה, וכאשר נולד דוד, היה פעם א' שיצא מן הקליפות, ולכן לא התחיל תקונו אלא מבחי' העשיה הנקראת נפש ובלבד לסבת היותו מגולגל ממדרגה השלישית כנז"ל. וז"ס הנזכר בסבא משפטים דף ק"ג ע"א, וגם בכמה מאמרים אחרים, כי דוד היה מסטרא דנוקבא ולא מדכורא, אלא בעולם המיתה הנקראת נוקבא, והבן זה:

ולכן אמרו שם אמאי איקרי עובד, דאעדר אילנא ותקין ליה. והוא, לפי שהיה טבוע בעמקי הקליפות דנוקבא. וכיון שכן, נמצא שאי אפשר לדוד שיקח אז, רק הנפש לבדה, ואז הרוח שלו יבא בחייו בגוף אחר שיולד. וכיון שדוד חטא בבת שבע, ופגם בנפשו, הנה בעל הרוח שלו יזכה להשלים את רוחו בתחלה, טרם שדוד ישלים את הנפש, ועי"כ נמצא בו בתחית המתים, אין ישועתה לו לדוד שהוא הגוף, יען כי הגוף האחר בעל הרוח, יקח שניהם נפש ורוח, אבל אל הנפש עצמה אין לה נזק בזה, רק אל הגוף, ולזה אמר אין ישועתה לו, ולא אמר אין ישועתה לה. וזהו המשך לשון הפסוק רבים אומרים, לסבה שאין בי רק נפש, כלשון הזה שאין ישועתה לגופו של דוד בתחית המתים:

עוד יש פירוש אחר בפסוק הנזכר של יגמור נא רע רשעים הנזכר, כי לפעמים יארע שנפש האדם לא תכנס בו שלימה וגמורה, רק תהיה רובה טוב, ומעוטה רע. ואמנם מעוט הטוב שבה עם רוב הרע שבה, תכנס בגוף איש אחד, ואז שני האנשים האלה חברים, והאיש אשר רובו טוב, יש בו כח להמשיך כל חלק הטוב אליו, וכל חלק הרע נדחה אל האיש שרובו רע. ועל השני נאמר, יגמור נא רע רשעים. ועל הראשון נאמר, ותכונן צדי"ק, ע"ד הנז"ל בפירוש הא':

גם אפשר, ששניהם מחצה על מחצה שקולים, ואז אם האחד מהם בא לידו איזה עבירה, ומכ"ש אם השני בא לידו איזה מצוה, כי אז מתגבר על חבירו, ומתחיל להמשיך אצלו

הטוב מעט מעט, עד שנשלם זה בטוב וזה ברע, על הדרך הנזכר ובזה תבין מאמר חז"ל וז"ל, אחאב שקול היה. וזש"ה (מלכים א' כ"ו) וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, הנאמר בענין אחאב המלך. והנה הוא מתמיה, כי הכתוב מספר שהקלות של אחאב היו כחמורות של ירבעם, ואיך אמרו שהיה שקול. אבל הענין הוא, כי במעשיו לא היה שקול, אלא מוטה לכף חובה. אמנם בבחי' נפשו, היה שקול, חציה טוב וחציה רע. ואע"פ שלפעמים היתה גוברת עליו בחי' הרוח ועובד ע"ז, הנפש עצמה היתה חציה טובה וחציה רעה, ולכן השי"ת לא דחאו לגמרי, והיה חפץ שישוב בתשובה אולי ייטב. ולכן אליהו הנביא ז"ל היה רודף תמיד אחריו להשיבו בתשובה, עד שאירע ענין חטאו בנבות היזרעאלי (מלכים א' כ"א):

פרק ח

הקדמה קטנה בענין גלגול הנשמות, למה מתגלגלים. דע, כי הנשמות יתגלגלו לכמה סבות, הראשונה הוא, לפי שעבר על איזו עבירה מעבירות שבתורה, ובא לתקן. הב' הוא, לתקן איזו מצוה שחסר ממנו. השלישית היא, שבא לצורך אחרים, להדריכם ולתקנם. והנה הראשונה היא קרוב לחטא, כיון שבתחלה חטא. והב' הוא רחוק מלחטא. והשלישית ודאי שלא יחטא. עוד יש סבות אחרות, ואלו הם, כי לפעמים יתגלגל, ליקח את בת זוגו, כי לא זכה בראשונה לקחתה. ופעמים שכבר לקח בת זוגו, אלא שחטא באיזו עבירה, והוצרך להתגלגל לתקן אותה כנז"ל, ואז אינו בא רק יחידי, כמ"ש הסבא דמשפטים על פסוק אם בגפו יבא וכו'. ופעמים הוא שיש לו זכיות, ולכן אע"פ שהיא אינה צריכה להתגלגל, מחזירים אשתו להתגלגל עמו, בסוד ויצאה אשתו עמו. ופעמים הוא, שלא זכה בראשונה ליקח בת זוגו, אמנם נזדמנה לו אשה לפי מעשיו, ובכל נשמות הנשים שבעולם, אין מי שתהיה קרובה אליו כאשה זו, אעפ"י שאינה בת זוגו ממש, וכאשר חטא ונתגלגל, מגלגלים עמו לאשה הזאת, אעפ"י שהיא אינה צריכה לגלגול, ואעפ"י שאינה בת זוגו ממש:

עוד דע, כי יש כמה שרשים של נשמות, שנשרו בקליפות, הם ונשיהם בת זוגם, והזכרים יכולים לצאת עתה בעה"ז מתוך הקליפות, אבל נקבותיהם אינם יכולים לצאת כלל עד ביאת המשיח, והם עתה טבועות ומסורות בתוך הקליפות הנקבה, ושכחתי מה שמה, אם היא אגרת בת מחלת, או נעמה אמם של שדים. והנה כל השרש של חור בנה של מרים, לא יצאו נשמות הנקבות שלהם עד ביאת המשיח. ונלע"ד ששמעתי ממורי זלה"ה,

כי גם אהרן הכהן לא נשא בת זוגו, כי הוא קרוב לשרש נשמת חור בנה של מרים אחותו כמבואר אצלינו:

פרק ט

והיא אחת מת' שאלות, שהיה ששאל דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר. דע, כי מדת הגלגול נוהגת באנשים הזכרים, ולא בנשים הנקבות. וז"ס פסוק דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת. ר"ל, דור הולך ודור בא, והם האנשים המתגלגלים. אבל הארץ שהם הנשים הנקראות ארץ כנודע, לעולם עומדת, ואינם חוזרות בגלגול. עוד יש טעם אחר, והוא, כי האנשים לפי שמקיימים מצות עסק התורה, אינם יכולים ליכנס בגיהנם, כי אין אור של גיהנם שולטת בהם. וכמ"ש באלישע בן אבויה, לא מידן נדייניה, משום דעסק בתורה. ולא לעלמא דאתי נסקיה, כיון דחטא. ולכן מוכרחים הם להתגלגל, למרק עונותיהם תמורת גיהנם. אבל הנשים שאינם עוסקות בתורה, יכולים ליכנס בגיהנם למרק עונותיהם ואינם צריכים להתגלגל. האמנם אע"פ שאינם מתגלגלות, הנה הם באות לפעמים בסוד העבור, עם נצוצי נשמות חדשות נקבות כנשים. גם דע, כי אפשר שאחר שבאה בסוד העבור באיזו אשה, אם האשה ההיא תתעבר ותהר ותלד בת נקבה, אפשר שאותה שבאה בה בסוד העבור, תתגלגל עתה בבחי' גלגול גמור, בבתה הנולדת לה עתה:

גם דע, כי לפעמים יתגלגל האיש בגוף נקבה, לסבת איזה עון, כמו משכב זכור וכיוצא בו. והנה הנקבה הזאת שהיא גלגול נשמת זכר, אינה יכולה לקבל הריון ולהתעבר, לפי שאין לה בחי' מיין נוקבין להעלות ולקבל טפת מיין דוכרין, והנה האשה הזאת צריכה זכות גדול לשתוכל להתעבר ולהוליד, ואין לה מציאות אחר, זולתי שתתעבר בה איזו נשמת אשה נקבה אחרת בסוד העבור, ובכן בכח שתופה עמה, תוכל לעלות מיין נוקבין, ולקבל הריון ותלד. אמנם אי אפשר לה ללדת בנים זכרים לשתי סבות, האחת היא, לפי שהכתוב אומר, אשה כי תזריע וילדה זכר, אבל כאן האשה היא זכר כבעלה, ואינה יכולה ללדת זכרים אלא נקבות. הסבה הב' היא, לפי שכיון שאותה נשמה של הנקבה שנכנסה בה, לא נכנסה רק בסוד העבור לבד, כדי לסייעה שתתעבר ותלד, ולכן כיון שהאשה הזאת יולדת, אין הנשמה ההיא צריכה עוד להשאר שם בסוד העבור ללא צורך, ואז בעת שיולדת נכנס בה הנשמה ההיא של סוד העבור, ואז הולד ההוא יוצא נקבה ולא זכר, ואז היא שם בבחי' גלגול ממש, ולא עבור כבתחלה. ונמצא שכל אשה שנשמתה

נשמת זכר כנז"ל, אי אפשר שתלד זכר אלא נקבה, ואותה הנקבה אשר תלד, היא היא אותה הנשמה של הנקבה שנכנסה בה בתחלה בסוד העיבור לסייעה כנזכר:
ואמנם לפעמים, ע"י זכות גדול ונפלא, אפשר שבעת שנולד הולד ההוא, תסתלק משם אותה הנשמה הנקבה שהיתה שם בסוד העבור ותלך לה, ויכנס בולד ההוא נשמת זכר ויהיה זכר. וא"כ אח"כ אי אפשר לאשה הזאת לחזור ללדת פעם אחרת, זולתי אם תחזור אותה הנשמה הנקבה להתעבר בה כבראשונה. ולכן אם הולד הא' היה נקבה, תצטרך למות עתה זו הבת הנקבה, ואולי הנשמה תחזור להתעבר בה באשה הנז' כבראשונה, ותתעבר ותהר ותלד בת נקבה, שנשמתה היא מזאת הנקבה המתעברת בה בסוד העבור הנזכר. ועד"ז הולכת בעבור ובגלגול פעמים רבות, והיא היא, וכה משפטה תמיד. אמנם אם ילדה זכר, אז אין הולד הזה צריך למות, כי אותה הנשמה הנקבה שנתעברה בה בסוד העבור בתחלה והלכה לה בעת שילדה כנזכר, היא צריכה לחזור שנית להתעבר בה בסוד העבור, ותהר מן בת, ותלד נקבה. וגם לזה צריך זכות גדול:
גם אפשר לפעמים, אע"פ שילדה בתחלה נקבה, אינה צריכה הבת ההיא למות עתה, לפי שאפשר שתבא נשמת נקבה אחרת, ותתעבר באשה הנז' בסוד העבור, ותהר ותלד בת, והנשמה ההיא תתגלגל בה בגלגול ממש כנזכר. ועד"ז בכל הריון והריון שתהר האשה הזאת, אפשר להתחלף בה כל הבחי' הנז' ואמנם לזאת המציאות האחרון, צריך זכות גדול ונס עצום, לפי שיש לנו הקדמה אחת בסוד העבור, כי אין שום נשמה נכנסת בגוף האיש או האשה בסוד העבור בחיים, אלא אם כן כי יש ביניהם קורבה גדולה זה לזה, ולכן האשה הזאת ששרשה נשמת זכר, הצריכה לעיבור נשמת הנקבה, הנה כדי שתמצא נשמת נקבה בכל תנאיה, שתצטרך להתעבר מפאת עצמה, וגם שתהיה קרובה אליה או דומה אליה, צריך זכות גדול, ומכ"ש אם יצטרך הדבר לבא בעיבור פעם ופעמים כנז"ל, ומכ"ש למצא נשמות רבות של נקבות בתנאיה הנז', וגם שיבאו בה בסוד העיבור כל אחד ואחד בזמן אחד צריך זכיות גדולים ונסים רבים:

פרק י

בבחי' הבנים שאדם מוליד, וגם בענין התלמידים עם הרב שלהם. ועתה נדבר בבחי' הבנים שאדם מוליד, דע, כי בין אם האדם לוקח בת זוגו, בין אם לוקח אשה שאינה בת זוגו, אין חלוק ביניהם לענין זה, והוא כי יכול הוא להוליד בנים מן הנצוצות של הנשמות של שרשו עצמו, או להוליד מנשמות שרשים אחרים. עוד דע, כי האב הוא נותן חלק מנשמתו אל בניו, ואותה החלק נעשה לבוש אל נשמת הבן, ומסייעו ומדריכו בדרך

הטובה, ולסבה זו חייב הבן בכבוד אביו. ואמנם אם אין חלוק בין נשמת האב לנשמת הבן, רק פחות מת"ק מדרגות, הנה אז נשאר חלק נשמת האב עם נשמת הבן אפילו לימות המשיח. אבל בתחית המתים או לעולם הבא, כל דבר חוזר לשרשו, ונפרדים לגמרי. האמנם אם יש הפרש ביניהם שעור ת"ק מדרגות, או יותר מת"ק, אז מתבטלת הגרועה בגדולה, ומתחברים חבור גמור לעולם, ועד לא יפרדו, ושניהם הם בשרש אחד:

והנה זה הוא מבחי' האב עם הבן, אבל ענין הרב עם התלמיד, כבר נתבאר אצלינו לקמן, כי הרב נותן רוחא גו תלמידיה, ע"ד האב לבנו, אלא שהוא חבור יותר נמרץ, כי לעולם ועד נשאר ההוא רוחא עם התלמיד קיים לעולם לא יפרדו, בסוד ותדבק נפש דוד ביהונתן. וזהו טעם יתרון כבוד הרב מכבוד האב. והנה אם הרב של התלמיד הוא בנו ממש, יש לו ב' דבוקים, אחד לפי שהוא רבו. ואחד לפי שהוא בנו. ולכן אם יש ביניהם יותר מת"ק מדרגות, אז שניהם מתדבקים זה עם זה, האב עם בנו, לפי שהוא רבו. והבן עם אביו, לפי שהוא אביו. ושניהם מתדבקים יחד זה בזה וזה בזה מב' אלו הבחי' הנז':

עוד נדבר בענין הבנים הנולדים מן האב, דע, כי בהיות האיש מזדווג עם אשתו להוליד בנים, הנה מכח האב נמשך בחי' אור מקיף בבן, ומכח האם נמשך בבן ג"כ בחי' אור פנימי. והנה אפשר שבעת זווגם יתקדשו עצמם שניהם בכוונות מצוה וקדושה. או יהיה כונת שניהם שלא לשם מצוה, אלא להנאת עצמם ולרעה. או יהיה כונת האב לטובה והאם לרעה, או להפך. ואמנם אם שניהם נתכוונו לדבר מצוה, יהיה הולד ההוא צדיק גמור באור המקיף ובאור פנימי. ואם שניהם נתכוונו לרעה, יהיה הבן ההוא רשע גמור באור מקיף ובאור פנימי. ואם האב נתכוון לטובה, ואמו לרעה, אז יהיה אור המקיף של הבן צדיק. ואור הפנימי, רשע. ובהמשך הזמן יכוף המקיף את הפנימי, ויהיה צדיק גמור, לפי שהמקיף כולל בתוכו את הפנימי, ומהפכו לזכות. ואם האב נתכוון לרעה והאם לטובה, אז המקיף רע והפנימי טוב, ובהמשך הזמן יכוף המקיף הרע את הפנימי הטוב, ויהיה רשע גם הוא:

והנה אם תרצה לידע, מי גובר בו, כח האב או האם, תוכל להכיר זה כפי קלותו של הבן או כבדותו, לפי כי האור הפנימי מוגבל, ואינו יכול להתנועע. אבל האור המקיף מבחוץ, מתנועע, ומניע את האדם למקום שהוא חפץ. ונמצא כי אם תראה איזה אדם קל כנשר ורץ כצבי בכל מעשיו, ומהיר במלאכתו, נמצא שגבר עליו אור המקיף אשר מכח אביו. ואם הוא עצל וכבד התנועה, יורה תגבורת אור הפנימי בו מצד האם, והכל כפי מעשיהם. רוצה לומר, כי אם האב נתכוון לשם מצוה בעת התשמיש, הנה הבן הזה יהיה מהיר במלאכת שמים, וגדול מאד בתורה. ואם אביו נתכוון להנאת עצמו, יהיה

הבן הזה מהיר במלאכת העה"ז. וכן להפך אם יהיה כבד התנועה, אם אמו נתכוונה לשם מצוה, יהיה עצל במלאכת העה"ז. ואם לא נתכוונה לשם מצוה, יהיה הבן עצל במלאכת שמים:

ובזה תבין טעם כי נמצאים לידים קטנים חריפים לא יוכלו השקט, ויש ילדים עצלים כבדי התנועה מאד:

וז"ס עשאל אחי יואב שהיה קל ברגליו עד לאין תכלית, כנודע לרז"ל (שמואל ב ב':י"ח) שהיה רץ על ראשי השבלים ולא היו נכפפים, ובודאי אין מדרש חז"ל יוצא מידי פשוטו ממש, והענין מובן עם הנזכר כי כל בחינתו היתה, מתגבורת כח האב, ולא היה בו כח האם כלל, וגדל בו אור המקיף לגמרי, והיה מעופפו באויר:

אמר שמואל, עוד מצאתי דרוש אחר מחודש על הגלגול, וכמדומה לי שהוא קצור מכל האמור, ואמרתי להעתיקו פה אחר הדרושים הנזכרים וכמעט שהוא סלת מכל האמור:

פרק יא

בתכלית הקצור בענין הגלגול, וז"ל, ענין הגלגול בתכלית הקצור, מה שיצטרך בהכרח כל האדם לדעת, איך יתנהג לתקן את עצמו. נודע הוא כי ד' עולמות אבי"ע, וכל עולם מהם, יש בו חמשה פרצופים, א"א, ואו"א, וזו"ן. האמנם אין ענין כלם שוה, לפי ששלשה עולמות בי"ע, הם בערך פרטיות אימא וזו"ן דאצילות. אבל בדוגמת א"א ואבא דאצילות, לא יש שני עולמות דוגמתם למעלה מבי"ע, לפי שהם בתכלית של ההעלם. גם נודע, כי מכל הבחי' שנכללו בד' עולמות אבי"ע, יוצא נשמות בני אדם, בסוד בנים אתם לה' אלהיכם. וא"כ נמצא, כי בחי' הנשמות יהיו ממש כדמיון העולמות עצמם בכלל ופרט. כיצד, הנשמות שיש מעולם האצילות, יתחלקו לחמשה בחי' גם הם, כנגד ה' פרצופי האצילות, כי הנמשכות מן א"א, נקראות יחידה. ומן אבא, נקראות חיה. ומן אימא, נקראות נשמה. ומן ז"א, נקראות רוח. ומן נוקביה, נקראות נפש. וכלם הם חלקי האצילות. אח"כ יש יותר תחתונות, והם, כי הנמשכות מעולם הבריאה, כלם נקראים נשמה דבריאה. ומן היצירה, כלה נקראת רוח דיצירה. ומן העשיה, נקראת נפש דעשיה. והרי זה דרך כלל. ודרך פרט הוא זה, כי הנה הנשמות יוצאות מן אריך דאצילות, נחלקות לחמשה בחינות, כי מכתר דאריך, נקראת יחידה שביחידה. ומחכמה שבו, נקראת חיה דיחידה. ומבינה שבו נקראת נשמה דיחידה. ומשש קצוותיו נקראת רוח דיחידה. וממלכות שבו, נקראת נפש דיחידה. וכל חמשה חלקים הנז' נקראים בכללותם יחידה. ועד"ז יתחלקו חמשה בחי' החיה, שמן אבא דאצילות, וכלם נקראים חיה. וכן

חמשה חלקי הנשמה דמצד אימא, כלם נקראים נשמה. וכן חמשה חלקי רוח דמז"א, כלם נקראים רוח. וכן חמשה חלקי נפש דמנוקביה, כלם נקראים נפש דאצילות:
ועד"ז בשלשה עולמות בי"ע אשר כל עולם מהם בכל חמשה חלקיו, אינו רק בערך פרצוף אחד פרטי דאצילות כנזכר, כיצד, הנה הנשמות שמן אריך של הבריאה, נקראות יחידה דבריאה. ושמן אבא, נקראות חיה, ושמן אימא נקראים נשמה. ושמן ז"א נקרא רוח. ושמן נוקביה דבריאה, נקראות נפש דנשמת הבריאה. וכל חמשה חלקים אלו שמן חמשה פרצופי הבריאה, נקראים נשמה של הבריאה. וכן הנשמות שבחמשה פרצופי היצירה, יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש. וכלם נקראים רוח דיצירה. וכן הנשמות שמחמשה פרצופי העשיה, יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש. וכלם נקראים נפש דעשיה. והרי נתבארו ענין הנשמות בכלל ופרט:
והנה כל בחי' הנשמות הנז', כלם נכללו באדה"ר, והנה אדם היה כלול מרמ"ח איברים ושס"ה גידים גם בבחי' הנשמות שבו, באופן כי כל חלק מהנזכר, נתחלק לסדר הנזכר, כיצד, הנה חלק היחידה דאצילות, נחלק לתרי"ג איברים וגידים, וכל אבר וגיד מהם נקרא שורש א'. וכן החיה, או הנשמה, או הרוח, או הנפש דאצילות, כל בחי' מהם נתחלקה לתרי"ג שרשים. וכן כל בחי' מחמשה פרצופי הבריאה, נתחלקה לתרי"ג שרשים, וכלם נקראים נשמה דבריאה כנז"ל. וכן כל בחי' מחמשה פרצופי היצירה ע"ד הנז"ל. וכן כל ה' פרצופי העשיה ע"ד הנז"ל. ועוד אפשר שיתחלקו כל חלק מהנזכר חלוק יותר פרטי, וזה היה ע"י חטאו של אדה"ר ושאר הנבראים:
ולהבין הענין, נבאר חלק אחד מהם, וממנו תקיש לכל השאר, ונתחיל מן נוקבא דעשיה. הנה נוקבא דעשיה, כוללת תרי"ג איברים וגידים, ואלו נקראים תרי"ג שרשים גדולים, ר"ל שפחות מזה אי אפשר להיות, וכל שרש מאלו, אינו פחות מתרי"ג נצוצות, שכל נצוץ נקרא נשמה אחת שלימה, ונקראים תרי"ג נצוצות גדולים. והנה ע"י הפגם, יתחלקו התחלקות יותר פרטיי, והוא, כי תרי"ג שרשים גדולים, יתחלקו עד ס' רבוא שרשים קטנים ולא יותר, אבל פחות מזה אפשר להיות, וגם אינו מוכרח שכל שרש גדול, יתחלקו לחשבון שוה בשרש חבירו, כי הכל לפי הפגם. ויש שרש גדול שיתחלק לאלף שרשים קטנים, ויש למאה וכיוצא בזה. האמנם בבחינת כל התרי"ג שרשים גדולים ביחד, אי אפשר שיתחלקו ליותר מס' רבוא שרשים קטנים. ועד"ז בנצוצות התרי"ג שבכל שרש ושרש, מתרי"ג שרשים גדולים, כי כל נצוץ מהם יתחלק לכמה נצוצות. האמנם יש נצוץ גדול שיתחלק לאלף נצוצות קטנים, ויש למאה, וכיוצא בזה. האמנם כל תרי"ג הנצוצות הגדולים בכללותם יחד, אין מתחלקים ליותר מס' רבוא נצוצות קטנים:

עוד צריך שתדע, כי כמו שכל כללות תרי"ג שרשים גדולים דנוקבא דעשיה, הם נפרטים, כי תחלה יש נשמה אמת, אב לכל, והיא בדרך זה, כי תחלה יש נשמה אחת אב לכלם והוא אדה"ר כולל כלם, ואח"כ נכללות כלם בג' אבות, אברהם, יצחק, ויעקב. ואח"כ נכללות כלם לשנים עשר שבטים, ואחר כך נחלקים לע' נפש. ואח"כ אלו הע' נפש, נחלקים עד ס' רבוא נצוצות גדולים. כך כל שרש מהתרי"ג גדולים, נעשה פרצוף כולל תרי"ג, ויתחלק ע"ד הנזכר, עד ס' רבוא נצוצות קטנים. כיצד, הנה אדם היה כולל כל תרי"ג שרשים גדולים שבפרצוף שלם דנוקבא דעשיה, והנה אבר כתף השמאלי דאדה"ר, הוא שרש אחד גדול והוא פרצוף שלם מתחלק לע' שרשים קטנים ולא יותר. ואלו ע' שרשים כוללים כל תרי"ג איברים וגידים שבזה הפרצוף, וכל אלו הע' שרשים קטנים נחלקים לס' רבוא נצוצות קטנים. ואמנם קין הוא כולל כל שרש הגדול הזה, הכולל הע' שרשים קטנים, מס' רבוא נצוצות קטנים, והוא כדמיון אדה"ר. ויש בשרש הגדול הזה שלשה אבות כוללים כלו, ואח"כ י"ב שבטים, ואח"כ ע' נפש, ואת"כ נחלקים לס' רבוא קטנים:

ועתה נבאר פרט הע' שרשים הקטנים. הנה נתבאר, שכלם יחד יתחלקו לס' רבוא נצוצים קטנים, אבל כל שרש מהם, אינו מוכרח שיהיה חשבון נצוצותיו בחברו אך הצד השוה שבהם הם כי כל שרש מהם יתחלק לתרי"ג נצוצות פנימיים ועיקריים, והם הת"ח אשר בשרש ההוא, ומהם מתפשטים סביבותיהם ענפים, והם בעלי בתים, ועמי הארץ, ובאלו אין מספר קבוע כנזכר וזה באורו, הנה אחד מן הע' שרשים קטנים שבאבר כתף השמאלי, הנקרא ע"ש קין, שכלם הם שרש אחד גדול אשר באדה"ר, הנה שרש א' מאלו הע', הוא אבר העקב שברגל השמאלי של הפרצוף הכולל כל שרש קין. ובזה השרש הקטן, יש בו תרי"ג נצוצות, שכלם ת"ח, וסביבותיהם מתפשטים כל שאר נצוצות נשמות בני אדם, בעלי מצוה, וסוחרים, ועמי הארץ, ולאלו אין מספר קבוע כנזכר, כי אין הכרח, רק שכל נצוצות שבעים השרשים הקטנים שבשרש אחד הגדול, לא יהיו יותר מס' רבוא נצוצות קטנים:

גם דע, כי כל אבר כלול, מבשר, וגידים קטנים, ועצמות, ואין הגידים שבאיברים מכלל השס"ה גידים הגדולים, ונמצא כי התרי"ג נצוצות שבזה העקב, שהם נצוצות הת"ח, הם נחלקים בג' חלקים הנז', שהם, בשר, וגידים, ועצמות. וכן עד"ז שאר נצוצות של בעלי מעשה וכו', כנז"ל, נחלקים בשלשה חלקים הנז', וסדר מעלתם הוא, בראשונה הבשר, ולמעלה ממנה הגידים, ולמעלה משניהם הן העצמות, לבחי' המוח שבתוכם, ולא הם

בעצמם. והרי נתבאר ענין פרצוף נוקבא דעשיה, כי כלו היה נכלל באדם, ומזה תקיש לכל שאר הפרטים עד אריך דאצילות:

ועתה נבאר, ענין אחיזת נשמת האדם בכל העולמות כלם. וכמ"ש ז"ל על פסוק איפה היית ביסדי ארץ. (איוב ל"ח:ד') הנה מי שהיה נצוץ נשמות מין אחד, מהנצוצות הפרטיות שבאבר העקב שמאלי, שהוא שרש קטן א' מן הע' שרשים קטנים שבשרש הגדול, שהוא אבר כתף השמאלי של פרצוף אדה"ר, מבחי' נוקבא דעשיה, הנה גם יהיה נאחז במקום ההוא עצמו, בפרצוף ז"א דעשיה, ובפרצוף אימא דעשיה, עד רום המעלות, שהוא בעקב של רגל שמאלי, שהוא השרש הקטן האחד, מן הע' שרשים קטנים, שבשרש אחד גדול, שהוא אבר כתף השמאלי של א"א דאצילות. וכל אלו החלקים נקראים נשמה אחת. והאדם הזה, עולה ולוקח חלקיו כלם מסופם לראשם כנזכר, כי תחילה לוקח חלקו שבנוקבא דעשיה, שהוא העקב הנז' ונקרא נפש שבנפש, וכן עולה ונוטל עד חלקו שבאריך דעשיה, בבחי' העקב הנז"ל, ואז נשלם בכל חלקי נפשו שמעולם העשיה, ועד"ז ברוחו שמן היצירה וכו', עד שעולה לקחת חלקו שבא"א דאצילות, בבחי' העקב הנזכר, ונשלם בו היחידה שלו מעולם האצילות, ונגמר תשלום נשמתו בכל תלקים. והנה זהו תכלית פרט אחיזת חלק נשמתו בפרטי פרטות:

ואמנם דרך כללות, יש עוד ענין אחר, והוא, כי הגם שנתבאר שנצוץ נפש האדם עצמו, היא לבדה, נקראת נשמת האדם לבדו פרטיית ועיקריית, הנה גם כל נצוצות הנשמות פרטיות שנתחלקו בזה העקב הנזכר, שהוא עקב של כללות כל הפרצוף שבשרש הגדול הנקרא קין, שהוא אבר הכתף השמאלי של אדה"ר, כלם יחד נקראים נשמה אחת שלימה גדולה, כנזכר שתרי"ג נשמות גדולות יש בכל שרש מהגדולים, כי הנה כל העקב הנזכר הוא אחד מן תרי"ג נשמות גדולות, שיש בשרש אבר הכתף שמאלי שנקרא שרש גדול, ולקמן נבאר תועלת הענין הזה:

ואחר שנתבאר היטב בחי' הנשמות, ומקום אחיזתם נבאר עתה משפטיהם. דע, כי אין האדם נקרא שלם, עד שיתקן בחייו, ויזכה עד שיקח יחידה דא"א דאצילות כנז"ל. ואמנם מי שלא זכה כי אם ליקח כל אחד בחי', דעשיה, הנה זה האיש זכה ליקח נפש שלימה, מכללות כל עולם העשיה, ועד"ז בכל שאר החלקים, עד שיהיה שלם לגמרי כנזכר. והנה תקון האדם, תלוי בדברים רבים, כמו בעשיית כל מצות עשה, ובעסק התורה וכו', כמו שיתבאר. וכפי מה שירבה בהם, כך יושלם תקונו, לזכות לקחת כל חלקי נשמות. וכאשר ח"ו יחטא, ויעבור על שס"ה מל"ת, כך יהיה הפגם שיפגום בחלקי נשמתו, גם אם עשה מ"ע הרבה:

ודע, כי ענין התקון או הפכו שהוא הפגם, הכל הוא במקום אחיזת נשמתו בלבד, ולא בשאר מקומות. וגם זה הוא ע"ד הנז"ל, כי עיקר התקון או הפגם ההוא, במקום אחיזת נשמתו, שהוא נצוץ הפרטי. האמנם גם בכל הנצוצות שהם קרוביו, הוא מתקן או פוגם. כיצד, הנה מי שהיה מן העקב שמאלי, שבפרצוף אבר כתף השמאלי הנקרא שרש קין. אם יתקן, הנה גורם תקון בכל נצוצות העקב הנזכר. ואם יפגום, גורם פגם בכלם, אע"פ שהם כבר תקנו כל צרכם לגמרי, והנוגע לנצוצותם הפרטיות דכל אחת מהם, אינם נקראים שלימים ומתוקנים לגמרי, עד אשר לא ישאר שום נצוץ קטן או גדול מכל נצוצי העקב, כי אם שלם לגמרי, כי הם כל העקב הזה, נקרא נצוץ נשמה גדולה אחת כנז"ל, ולכן כל הנצוצות ההם, אפילו אם יהיה שמואל הנביא ע"ה אחד מהם, לא נקרא שלם, עד שיושלמו כל הנצוצות של זה העקב להתקן, אפילו הגרוע שבכלם. ולכן כלם באים לסייע את הנצוץ הפגום בעה"ז לתקנו. האמנם שאר נצוצות כל אבר הכתף השמאליי, אין להם לא תקון ולא פגם מחמת נצוצות זה העקב כלל:

הכלל העולה, כי כל שרש ושרש מהשרשים הקטנים שבכל אבר, הנקרא שרש גדול מתרי"ג שרשים גדולים שבפרצוף אדה"ר, הנה כל השרש הקטן ההוא, נקרא נשמה אחת גדולה, וכלם מסייעים זה לזה כנזכר. ואמנם לא פגם אחד פוגם בכל החלקים אשר בכל העולמות כנז"ל, אבל יש חטא שפוגם בנפשו אשר מצד העשיה, ויש פוגם בחלק רוחו אשר ביצירה וכו' כנודע. ובהיות נצוץ פרטיי שלו פוגם בעשיה, גם כל נצוצי העקב הנז' שבעשיה, יש בהם פגם כמוהו כנזכר, וכן בשאר העולמות. אבל פשוט שעיקר העונש או השכר אינו, אלא אל הנצוץ הפרטיי הזה, אלא שהשפע הנמשך בעקב ההוא, מתמעט בכל נצוצותיו, מחמת פגם זה הנצוץ הפרטיי:

ועתה נבאר התקון והפגם בפרטות. ונתחיל בבחי' תקון הנפש אשר מעולם העשיה, כי היא היותר תחתונה מן הכל, והיא הנכנסת באדם בעת לידתו תחלת הכל. כי כבר ידעת, כי אין חלק עליון נכנס, עד ישתלם תקון התחתון, כי תחלה צריך שיושלם תקון כניסת כל חלקי הנפש דעשיה, ואח"כ יתחיל להכנס בו חלקי הרוח שביצירה, וכשיושלם יכנס הנשמה דבריאה וכו', עד תשלום הכל. ואמנם התנאים והחלוקים שיש בענין זה, יתבאר בשער זה ש"ח שער הגלגול. דע, כי כל תקון האדם שיזכה לנפש דעשיה, הוא ע"י קיום מצות עשה שהם רמ"ח. וכל הפגם ההוא, או בחסרון קיומם, או בעבורו על אחת משס"ה מל"ת. כי עסק התורה הוא לקנות הרוח שביצירה, כמו שיתבאר:

ודע, כי האדם צריך שיקיים כל התרי"ג מצות. ואם חסר אחת מהם, עדיין נפשו חסירה, כפי שעור המצות שחסרו ממנו. ואמנם הרמ"ח מ"ע נחלקים לחמשה חלוקות, א', הם

המצות אשר האדם נמנע מלקיימם כגון מצות שהם תלויות בזמן שב"ה היה קיים, כמו הקרבנות וכיוצא בהם. ואלו אין האדם חוזר בגלגול לקיימם, כי מה תועלת יש בגלגול, אמנם כשיבנה ב"ה יקיימם. הב', הם המצות שיכול האדם לקיימם, כמו ציצית ותפילין וכיוצא בזה, ואלו אם לא קיימם, צריך בהכרח שיחזור להתגלגל פעמים רבות, עד שישלים את כלם. באופן כי מי שכבר נתגלגל וקיים קצת מצות, די לו בגלגולו זה, כשקיים המצות החסירות ממנו, שלא קיימם מעולם כלל. ודע, כי כשיתגלגל על כך, אפשר שיחטא ויבואו על ידו עבירות רבות:

ג', הם המצות שאין חובה עליו לקיימם, אלא אם כן באה לידו, כגון תרומות ומעשרות ושלוח הקן, שאינו מחוייב לרדוף אחריהם, אלו ג"כ מוכרח הוא שיתגלגל לקיימם, אמנם כיון שלא הוצרך להתגלגל אלא לסבה זו, מובטח הוא שלא יחטא בזה הגלגול הב'. הד', הם מצות שאין יכולת בידו לקיימם, אם לא כאשר האלהים אנה לידו, כמו פדיון הבן, ויבום, וחליצה, או גט, שאינו מחוייב לגרשה, אא"כ לא תמצא חן בעיניו כנודע, לפי שקשים גרושין וכו', ומזבח מוריד עליו דמעות, וכיוצא באלו יש בהם חלוק, כי אם לא נזדמנו לו אינו חוזר להתגלגל, אבל יבא בסוד העבור לפי שעה בלבד, עד אשר יקיים אותם, ותכף מסתלק מן העולם והולך לו, אבל אם באו לידו ולא קיימם, אז מוכרח הוא להתגלגל, אבל לא קבלתי ממורי ז"ל אם מובטח לו שלא יחטא בענין החלוק השלישי אם לאו:

גם נסתפקתי בענין שאר המצות, ובפרט באותם שאינו מחוייב לרדוף אחריהם, כמו מעקה ושלוח הקן וכיוצא, אם רצה לקיימם, אלא שלא היה בידו יכולת לקיימם, כגון שהיה עני ולא יכול לקנות בית לעשות מעקה, אם נאמר שזה נקרא אנוס, ויספיק לו העיבור, או אם יצטרך גלגול גמור. ובמקום אחר כתבנו, שנראה שנפטר מן הגלגול, ויספיק לו סוד העבור איך אפשר לומר שיתגלגל אלא שהשם יתברך יזמין לו בודאי המצוה ההיא, ויתן לו יכולת לקיימה. החמישית היא מצוה פרטיית, והיא לפרות ולרבות, והיא מהמצות שמחוייב האדם לרדוף לקיימה, וגם יש יכולת בידו לקיימה, וזו היא חמורה מכל המצות, והוא, כי מי שמת בלא בנים ולא קיים אותה לא די במה שיתגלגל, אלא ששאר המתגלגלים על ידו על חסרון איזה מצוה כנז"ל, הנה כל גוף וגוף מהם יקום ויחיה בזמן התחיה, ויכנס בו נצוצות נשמתו כפי שיעור המצות שקיים בהיותו באותו גוף. אבל זה שמת בלא בנים כל חלקי נצוצות נשמתו, יכנסו בגוף השני שנתגלגל בו בסוד היבום, ואז קיים מצות פריה ורביה. אבל הגוף הראשון שלא קיימה, אין נכנס בה רק ההוא רוחא קדמאה דיהיב באנתתיה כשנשאה בביאה א'

כנודע. הששית היא, מצוה פרטיית, והיא לעסוק בתורה, והיא שקולה כנגד כל המצות, כי ת"ת כנגד כלם. ויש בה ד' פירושים, שסימנם פרד"ס, פשט, רמז, דרש, סוד. וצריך לטרוח ולעסוק בכלם, עד מקום שיד שכלו מגעת, ויבקש לו רב שילמדהו, ואם חסר אחת מארבעתם כפי השגתו, יתגלגל על זה:

גם צריך שתדע, כי האדם צריך לקיים כל תרי"ג מצות, במעשה, וכן בדיבור, ע"ד מה שאמרו רז"ל כל העוסק בפרשת עולה, כאלו הקריב עולה וכו'. וכן במחשבה, אם לא קיים כלם בשלשה בחי' אלו, יתגלגל, עד שיקיים כל התרי"ג מצות בשלשה בחי' אלו:

עוד דע, כי התרי"ג מצות מתחלקות בתרי"ג איברים וגידים של אדה"ר, שנקראים תרי"ג שרשים גדולים, ובכל אבר ואבר מהם יש מצות פרטיות, כנזכר כי בכל אבר הכתף השמאלי, יש אחד עשרה מ"ע וט"ו מל"ת. וכל מי שהוא מן הכתף הזה, מחוייב להשלים אלו המצות יותר מכל שאר התרי"ג. ולא נתברר לי היטב ענין זה, כי כיון שכל אדם מחוייב להשלים כל התרי"ג מצות כנז"ל, מה הוא החיוב המשונה שיש בין אלו המצות הפרטיות שבכל אבר אל שאר התרי"ג כלם:

גם שמעתי ממורי ז"ל, כי אינו דומה מי ששאר הנצוצות שהם מן משרש נפשו אשר קדמו אליו קיימו כל המצות, למי שהנצוצות הקודמות אליו לא קיימו גם הם אלו המצות שלא קיים גם הוא, ולא ידעתי מה הוא החלוק שיש בין זה לזה. והרי נתבאר ענין קיום המ"ע:

ונבאר ענין מל"ת, דע, כי יש מצות ל"ת שתשובה ויום הכיפורים מכפרים. ויש שצריך גם כן יסורין לכפרם. אבל יש עבירות חמורות, כמו כריתות ומיתות ב"ד וכיוצא, שאינם מתכפרים עד שימותו. ויש באלו חלוק, כי אם היא עבירה שאינם מאותם שגופם כלה ואשם קם בתחית המתים, כמ"ש ז"ל ואלו שאין להם חלק לעה"ב, המינים והאפיקורסים וכו'. הנה הנפש הזאת תתגלגל, לתקן מה שחטא, וגופו הראשון כלה ונאבד כנזכר. ואם אינה מבחי' זו, הנה הגוף הראשון אינו נאבד, אמנם הנפש ההיא מתגלגלת בגוף הזה השני, בהצטרפות איזה נצוץ אחד משרשו שנכנס שם, שהוא בעל הגוף ההוא, ושם נתקן זה המגולגל עמו הנקרא אורח, ולא בעל הבית:

גם דע, כי האדם המחטיא לחבירו באיזו עבירה שצריך גלגול, אבל הוא עצמו לא חטא, יבא בעיבור עם המתגלגל, עד יתקן החטא, ואף זה שהחטיאו יסתלק משם. ודע, כי לא די לאדם עצמו פרטיות אחרות אחיזת נפשו למעלה, רק כל חלקי העשיה והיצירה וכו', וזה מסייע למה שכתבתי פה, שאע"פ שיש מצות פרטיות בכל אבר, צריך שישלים כל התרי"ג מצות. אמנם נלע"ד פי' הדברים באופן אחר, והוא, כי אם נפש האדם דרך משל מנוקבא דעשיה, לא יספיק לו כאשר יתקן בחי' ההיא לבדה, ועי"כ יכנס בו בחי'

הרוח שלו, שהיא מנוקבא דיצירה. אלא צריך שיתקן גם כל חלקי הנפש, שהם מחלקו של עשיה. כגון נפש ממלכות ז"א דעשיה, וממלכות דאימא ואבא ואריך דעשיה, כי כל אלו הם חלקי נפשו בשלמות, שהם נרנח"י שיש בעשיה, וכולם נקראים נפש דעשיה שלימה. ואז יתחיל לשבות נפש שברוח דיצירה שבחלקו. דאל"כ אלא שצריך שישלים כל העשיה בכללותה, א"כ אין בעולם רק נפש אחת לבדה. וגם זה מוכיח כי אין צורך לאדם לתקן רק שרש הקטן אשר ממנו חוצב:

ועתה נבאר ענין הרוח והנשמה, אעפ"י שכבר נתבאר עניינם למעלה, כי תקון הרוח דיצירה הוא ע"י עסק התורה כהלכתה לשמה בתורה שבע"פ משנה ותלמוד וכו'. ותקון הנשמה דבריאה, תלוי בידיעת סודות ורזי התורה הפנימיים בחכמת הזוהר. ובמקום אחר כתבנו, כי העושה מצות עשה בלי כונה מתקן עולם העשיה שהיא נפש. והעוסק בתורה בלי כונה, מתקן היצירה שהיא הרוח. והעושה מצוה או העוסק בתורה בכונה, מתקן בריאה שהיא נשמה. ובמקום אחר כתבתי, כי המחשבה והתדבקות בהוי"ה דס"ג, ובאהיה יה"ו, ובאהיה אשר אהיה, הם תועלת הנשמה הבאה מן בריאה. ועסק התורה בדיבור, הוא תועלת הרוח שמן היצירה. וקיום מצות מעשיות, ובפרט התלוים בהליכת הרגלים, כגון בקור חולים, ולוית אורחים ומתים, תועלת הנפש שמן העשיה:

אמר הכותב חיים, זהו הנלע"ד באמת בענין הגלגול הוא זה, הנה הנפש לשתהיה שלימה לעלות אל מקומה, הוא ע"י שני תנאים, האחד הוא הנקרא תקון שלמות הנפש, והוא קיום כל רמ"ח מ"ע. והשני הוא תקון פגם הנפש, אם עשתה שום עבירה משס"ה מצות ל"ת. ונודע כי אין הרוח נכנס בגוף, עד שתשתלם הנפש בשני חלקים הנז'. והנה אם הנפש ההיא, שהיא נצוץ אחד פרטיי, שאי אפשר לו להתחלק יותר, כי בפחות מזה איננו נקראת נפש גמורה, אם השלימה בשני התנאים הנז', כבר נקראת נפש שלימה, מוכנת לקבל את הרוח. ואחר כך אם יחטא האדם, אין הפגם ההוא פוגם בנפש, כי אם ברוח:

השני הוא, אע"פ שהשלימה כל הרמ"ח מ"ע, אם עשתה עבירה מאותם המונעות תחית המתים מאותו הגוף, תתגלגל הנפש הזאת בגוף שני היא לבדה, ושם תתקן פגם העבירה הנז'. כי המצות כבר עשאתה ואח"כ בעת התחיה תכנס בזה הגוף השני, והגוף הראשון ימהה מן העולם. ומכ"ש שיהיה כן, אם לא השלימה כל רמ"ח מצות עשה בגוף הראשון:

והשלישי הוא אם לא השלימה כל רמ"ח מ"ע בגוף הראשון, ולא נפגמה בשום עבירה, או גם אם נפגמה באיזו עבירה, שאינה מאותם העבירות שגופו כלה בתחית המתים, כי אז תתגלגל היא לבדה כולה בגוף שני גלגול ממש, ואח"כ בעת התחיה, תתחלק

הנפש ההיא לחלקים עם היות כי אין שום חלק מהם נקרא נפש גמורה כנז"ל. ואותם החלקים שעשו המ"ע הנכונים להם בגוף הא', יחזרו שם בעת התחיה, כי בו נתקיימו המצות ההם. ואע"פ כן הוצרכו להתגלגל החלקים ההם בגוף השני, כי אינם נפש אחת גמורה, וצריכים להמצא גם הם בגוף השני, בקיום שאר המצות החסרות. ואם עברה איזה עבירה בגוף הראשון, יתקנוהו עתה בגוף השני, וסובלת יסורין וצער מיתה עמו, והחלקים שעשו המצות שחסרו בגוף השני, יקומו בגוף השני בזמן התחיה, כי בו נעשו. ואם איזו עבירה נפגמה בגוף השני, אין עונשה נוגע כלל לחלקים הראשונים. ואם זה הגוף השני השלים תשלום רמ"ח מצות עשה, וגם לא נפגם בשום עבירה, אז יכניס בו גם כל הרוח בחייו, וכן אחר התחיה יכנס כל הרוח, עם קצת חלקי הנפש בגוף השני:

הרביעי הוא, אם השלימה הנפש כל רמ"ח מ"ע בגוף הראשון, ונפגמה באיזו עבירה קלה כנזכר, כי אז תתגלגל בגוף השני עם נפש אחרת חדשה, וזה נקרא גלגול כפול. ואם תקבל צער יסורין ומיתה על עונש עבירה שלה, ולא על עונש עבירות הנעשות בגוף הב'. אך במצות הנעשות בגוף הב', יש לה שכר, ובעת התחיה היא תחזור לגוף הא', והגוף הב' יקח הנפש החדשה, כי היא העיקרית שלו. ודע, כי זאת הנפש החדשה, אם לא תהיה משרשי הנפש הראשונה ממש, לא תתגלגל עמה, אלא אם כן יהיו ב' נצוצות נפשות אלו שתיהם משרש אחד ממש:

גם דע, כי זה הגלגול של הנפש הראשונה, נקרא עבור בצד מה, כיון שאינה נוטלת עונש על העבירות של הגוף הב', וגם כי סופה לשוב בתחיה בגוף הראשון. וזה הענין עצמו בחלוקה הג', והיא בהתגלגל קצת חלקי הנפש שכבר נתקנו עם שאר חלקיה בגוף הב', כי בחי' גלגולי החלקים שנתקנו, יקרא עבור לסבה הנז' בצד מה:

ונלע"ד, כי בזו החלוקה הד', איננה גלגול גמור לנפש הא', רק כל זמן שצריכה לשבת שם, עד תשלום הפגם של הגוף הראשון, כי אז סובלת הצער והיסורין של הגוף הב'. וכשהשלימה, תצא בחייו, ותלך למעלה, ואם לא הושלם עונשה רק עם המיתה, תשב שם עד תסבול צער מיתת הגוף השני, ולכן ענין זה נקרא עיבור הדומה לגלגול. וכן הענין בחלוקה השלישית, כי החלקים הראשונים ישבות בסוד גלגול גמור, עד יקיימו מצות החסרות, וכשישלמו, יצאו להם בעודו בחיים. ואם לא הושלמו, תשב שם עד שימות:

וממקום אחר נראה חלוק אחר בשתי החלוקות הנז', כי כאשר אלו המצות החסרות מזו להנפש, עדיין לא קיימום שום נצוץ מן הנצוצות שקדמו אליו, והם משרש נפשו, צריך שיבא בגלגול גמור עד יום המיתה, ואם נתקיימו ע"י הנצוצות שקדמו אליו, די לו הגלגול הנז' שנקרא עיבור. ובמקום אחר נתבאר, כי גם לצורך קיום מצוה יספיק עיבור:

(אמר שמואל, כל זה לקטתי מליקוטי בתר לקוטי, מהעמרים אשר עמר אבא מארי ז"ל, והוא סלת מנופה מכל דרושי גלגולי הנשמות באר היטב):

פרק יב

בענין נשמות החדשות והישנות:

כבר נתבאר למעלה, כי כל הנשמות כלם היו בתחלה כלולות באדה"ר, וכשחטא נשרו איבריו, ונתמעטה קומתו. ובארנו פי' ענין זה, שהוא שירדו הנשמות אל עמקי הקליפות, ולא נשתיירו בו אלא קצתם, שהוא סוד מאה אמות. במארז"ל על פסוק ותשת עלי כפכה. והנה באדה"ר היו כלולות קצת נשמות חדשות שלא באו לעולם, ואלו נקראות נשמות חדשות אמיתיות. ולמטה מהם היה מדרגה אחרת, והם הנשמות שנשתיירו כלולות בו, ולא נשרו ממנו, ואלו נקראים ג"כ חדשות, אבל לא בערך הראשונות הנז"ל. והנה כאשר אלו הנשמות שממדרגה ב', יבאו בגוף בגלגול, אחר שמת אדה"ר ונפרדו ממנו, עדיין אז יקראו חדשות. והטעם הוא, לפי שיצירת האדם הא' היתה בבחי' זווג עליון אחור באחור ולכן עד שתחזור לבא עם ההיא בבחי' זווג עליון דפנים בפנים, אז תקרא פעם א' שבאה לעולם, ונקראת חדשה, ואם גם אחר מיתת אדה"ר, לא זכתה הנשמה ההיא לבא פעם אחרת בעולם, אלא בבחינת זווג אחור באחור, עכ"ז תקרא עתה פעם א' שבאה לעולם, אע"פ שלא באה ע"י זווג פנים בפנים, לפי שכבר באה עתה אחר מיתת אדם הראשון:

ואחר מדרגה זו, יש עוד מדרגה שלישית תחתיה, והיא מהנשמות שנשתיירו באדה"ר, שמהם הוריש אדם לקין והבל בניו כשנולדו, ומדרגה זו שוה אל המדרגה הב', כי גם בהיותם בקין והבל, אינם שם בבחי' פעם א', כיון שלא באו בקין והבל אחר מיתת אדם, אלא בחייו הנחילם להם, לכן אין היותם כללות בקין והבל נחשבת אפילו לפעם א', אלא הרי הם כאלו עדיין היו כלולות באדם. וכאשר מתו קין והבל, אם יחזרו נשמות אלו לבא בעולם, אפילו שיבאו מבחי' זווג אחור באחור תקרא אז פעם א' שבאה בעולם, ותקרא חדשה. ומשם ואילך אם תמות ותתזור לבא בעולם, אז נקראת מגולגלת. אך אע"פ שדינה שוה אל המדרגה הב' עכ"ז בבחי' אחרות, הם גרועות אלו הנשמות שנכללו בקין והבל מהנשמות שנשתיירו באדם עצמו, ואינם נקראים כ"כ חדשות כמותם:

ואחריה מדרגה רביעית גרועה מכולם, והם הנשמות שנשרו מאדם עצמו אל עמקי הקליפות, כי אלו ישנות נקראים. ואפילו בפעם א' שבאו לעולם, אחר שנפלו בקליפות, נקראים נשמות ישנות מגולגלות. ואחריה מדרגה ה' גרועה מכלם והם נשמות הבאות בגוף הגרים המגיירים. ואמנם כל המדרגות הנז"ל ירדו אל הקליפות, חוץ מן המדרגה

הראשונה, שהם הנקראים חדשות אמיתיות. אבל שאר המדרגות כולם ירדו אל הקליפות. וזהו הצד השוה שבהם. אלא שעדיין יש בהם חלוק, ואינם שוים במדרגת נפילתם, והוא, כי אותם שנשתיירו באדם הנקראים מדרגה שניה, אין בהם רק פגם אחד, שנפגמו בחטאו של אדם. ואותם שהנחיל לקין והבל בניו, והם המדרגה הג', יש בהם שני פגמים, פגם חטאו של אדם, ופגם עצמם של קין והבל, כי גם חטאו, כנזכר בספר התקונין תקון ס"ט:

ודע, כי כאשר הגיע זמן צאת הנשמה מתוך הקליפות לבא בעה"ז, הם צריכות בתחלה לבא בעבור במעי של המלכות נקבה העליונה, כדי להטהר להנקות שם מחלאת טומאת זוהמת הקליפות, אשר נתעכבו בה בהיותה בתוכם:

ואמנם זמן שהייתם שם אינו שוה, כי כפי גדר הנשמה, כך יהיה לה כח וזכות להתעכב שם בבטן המלאה, עד שתזדכך לגמרי ותתחדש:

ונבאר סדר החמשה מדרגות הנז', הנה המדרגה הראשונה, שהם הנשמות הנקראים חדשות אמיתיות, יכולות להשתהות בסוד עבור בבטן המלכות י"ב חדשים, ואח"כ יורדות בגוף בעה"ז, ולכן דוגמת זה מצינו עבור באשה י"ב חדש, כנזכר בגמרא מעשה דאשתהי תריסר ירחי, ואכשר רבה תוספאה. והמדרגה הב', והם הנשמות שנשתיירו באדם, ונקראים חדשות ולא לגמרי, אין בהם כח להשתהות במעי המלכות רק ט' חדשים בלבד, ואח"כ באות לעולם. והמדרגה הג', והם נשמות קין והבל, אשר גם הם חדשות בצד מה, אלא שאינם לא כראשונות ולא כשניות, לפי שיש בהם ב' מיני פגם, הנה אלו אין בהם יכולת להשתהות במעי המלכות רק שבעה חדשים בלבד. והמדרגה הד', והיא שאר הנשמות שנשרו מן אדה"ר, וירדו אל הקליפות, אע"פ שיצאו משם, וירדו ובאו לעה"ז בפעם א', הרי הם כשאר מדרגות הראשונות הבאות בפעם שניה, וכלם נקרא נשמות ישנות מגולגלות כנזכר, ולכן בין אלו שממדרגה הרביעית בבואם בפעם ראשונה, ובין אותם שממדרגות הראשונות בבואם בפעם שנית ומשם ואילך, כל אלו הם אינם מתעכבות בבטן המלכות רק מ' יום כנגד יצירת הולד, ואח"כ תיכף יורדות בעולם. והמדרגה הה', והם נשמות הגרים, אינם יכולות להתעכב בבטן המלכות רק שלשה ימים בלבד, כדי קליטת זרע, ואח"כ באות בעה"ז. ודע, כי כפי יתרון זמן עכובם בסוד העבור תוך המלכות, כך יתרון גודל הארתם וזכוכם מחלאת הקליפות:

פרק יג

וגם היא נקשרת עם האמור, וז"ל, גם דע הקדמה אחרת והיא, כי כל אלו הנשמות כאשר יוצאות מתוך הקליפות לעלות אל הקדושה בסוד העבור כנזכר, אינם יוצאות אלא על ידי תפלותיהם של ישראל, כי אז הם יוצאות ועולות אל הקדושה בסוד מ"ן כנודע, או ג"כ יוצאות ע"י איזה יחוד שמייחד האיש הצדיק בעה"ז, כמבואר אצלינו בשער רוח הקדש, מציאות היחודים ועניינם. או יוצאות ע"י איזו מצוה שיעשה האדם בעה"ז. ודע, כי יש נשמות שע"י איזו פגם שיש בתחתונים, או מחמת פגם שיש בהם עצמם שחטאו בתחלה בהיותם בעה"ז, וע"י זה הם יורדות בעמקי הקליפות, ואם אז נזדמנה יציאת ועליית איזו נשמה מתוך הקליפה להתעבר במעי המלכות ולהתקן שם כנזכר, יש יכולת באותה נשמה שבמלכות לאחוז אותם הנשמות שהם פגומות קודם שירדו אל הקליפות ולהעמידם ממקומם, ולהחזירם עמה למעלה במעי המלכות בסוד העבור, ושם יתוקנו כלם, ואח"כ יבואו בעולם:

והענין הוא, כי בהיות הנשמה במעי המלכות, תמיד היא שם מעלה מיין נוקבין למעלה, ובכח אותם המיי"ן נוקבין שהיא מעלה, יכולה להעלות עמם לאותה הנשמה כנז'. אמנם אי אפשר זה, אם לא ע"י שיניח קצת רוחא וישדי בגוה. פי', שהנשמה הראשונה שהיא במלכות, נותנת כח אחר ממנה באותה נשמה הפגומה, והיא מתלבשת בההיא רוחא, ונתקנה על ידה, וזה הרוח נשאר תמיד קשור עמה עד זמן התחיה, ואז מתפרשים זה מזה:

גם דע, כי אם אותה הנשמה שהיתה מעוברת בבטן המלכות, היא ממדרגת אותם הנשמות שעומדות בעיבור י"ב חדשים, יש בה יכולת וכח, שגם אותה הנשמה הפגומה שעכבה עמה, תעמוד כמוה י"ב חדש, אפי' שאינה אלא ממדרגה הגרוע שבכלם, שהיא נשמת הגרים, שאינם מתעכבות רק עד שלשה ימים. וכן אם הראשונה היא ממדרגת ט' או ז' חדשים, ואחרת היא גרועה יותר, שהיא מבחי' מ' יום, או ג' ימים, תעמוד כמוה ט' חדשים או ז' חדשים. ואם הדבר הוא להפך, שהראשונה המעכבת מאת האחרת, אינה אלא ממדרגה ט' חדשים, והב' שנתעכבה על ידה, היא מדרגה י"ב חדש, אז שתיהם עומדות י"ב חדש. באופן שלעולם אזלינן בתר רווחא ועלויא דמלתא:

והנה אני מסופק בזה איך שמעתי ממורי ז"ל, והמשל בזה, כי אם הנשמה החדשה שהיתה מדרגת קין והבל, שזמנה שבעה חדשים, ועכבה עמה נשמה אחרת שהיתה ממדרגת אדם הראשון שנשתיירו בו, שהיתה זמנה ט' חדשים, אלא שהיתה נשמה ישנה, שבאה שני פעמים לעולם. אם נאמר, שכיון שזו הנשמה השניה היא ממדרגת

ט' חדשים, א"כ עתה שנתעכבה, ונתקנה ע"י הראשונה, א"כ גם אם זו הנשמה תהיה משבעה חדשים, גם שתיהם מתעכבים ט' חדשים:

גם דע, כי יארע לפעמים, שנשמה אחת תעכב נשמה אחת מלירד אל הקליפות כנזכר, וזה ע"י דשדי חד רוחא בגוה כנזכר, ואח"כ מכח שתופם יחד, יהיה כח בשתיהם לעכב עוד נשמה שלישית אחרת מלירד אל הקליפות, וזה ע"י דשדי הנשמה השנית בשלישית חד רוחא, וגם הנשמה הא' שדי חד רוחא בשלישית. ועד"ז אפשר עד עשר נשמות, זו קשורה בזו, עד שנמצא כי בנשמה העשירית, יש בה חד רוחא מן הנשמה הא', וכן חד רוחא מן כל א' משאר הט' נשמות שקדמו אל זו העשירית, וכפי זה נמצא, כי הראשונה יש לה ט' רוחין בט' נשמות שתחתיה, והב' יש לה ח' רוחין וכו', והעשירית אין לה רק כח שבה, ואין תחתיה מי שקבלה ממנה רוחא כלל, ונמצא ג"כ כי כל הט' נשמות אחרונות משועבדות אל הראשונה, כי היא אליהם כדמיון אב לכלם, והוא מדריך ומתקן לכלם, ע"י ההוא רוחא דשדי בגווה דכל חדא וחדא מנייהו, וכיון שכן נמצא שהוא נוטל חלק עם כל הט' בכל המצות שהם עושים, והוא מחוייב להדריכם בדרך טובה, ובטובתם יקח גם הוא חלקו. אבל הם אינם נוטלים חלק במעשיו, ולכן אינם מחוייבים להדריכו. ועכ"ז השניה, כל השמונה נשמות שאחריה, משועבדות לה, והיא אינה משועבדת להם, וכן עד"ז בכלם. וז"ס מ"ש חז"ל, והביאו הרמב"ם ז"ל בהלכות שכנים פ"ג וז"ל, ה' גנות המספקות מים ממעין א', ונתקלקל המעיין, כלם מתקנות עם העליונה וכו'. וברור הענין הוא כך הוא, דע, כי אין לך צדיק וצדיק שבעולם, שאין לו שתי נשמות, כנזכר בזוהר ריש פרשת נה בתוספתא, על פסוק אלה תולדות נח נח, וכן משה משה שמואל שמואל וכו', תרין זמנין. (הגהה - אמר שמואל, הנה באור התוספתא הזאת ביארתיה בשער ב' שער מאמרי רשב"י בפרשת נח, ולכן לא חזרתי וכתבתי אותה פה ומצאת שם כי תדרשה):

פרק יד

הקדמה קטנה בענין הגלגולים:

דע, כי אע"פ שתמצא כתוב אצלינו במקומות רבים, כי פלוני נתגלגל בפלוני, ואחר כך בפלוני וכו', אל תטעה לומר כי הנשמה הראשונה עצמה, היא המתגלגלת תמיד. אבל הענין הוא, כי הנה כמה שרשים לאין קץ נתחלקו נשמות בני אדם, ובשרש אחד מהם יש כמה נצוצות נשמות לאין קץ, ובכל גלגול וגלגול נתקנים קצת נצוצות מהם, ואותם נצוצות שלא נתקנו, חוזרים להתגלגל להתקן. ואותם שכבר נתקנו, אינם מתגלגלים, אמנם עולים ועומדים במדרגה הראויה להם:

ובזה תבין מה שהודעתיך בענין נדב ואביהו, כמה פעמים נתגלגלו, וכמו שנתבאר בפסוק ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, כי נדב ואביהו היו תחלה באליהו ז"ל, ואח"כ היו באלישע, מלבד כמה גלגולים. והענין הוא, כי נדב ואביהו הם שרש נשמה אחת, ותלויים בהם נשמות נצוצות פרטיות לאין קץ, ובכל גלגול היו נתקנים כמה נצוצות וחלקי השרש ההוא, ואותם נצוצות שעדיין לא נתקנו, הם היו אשר בקש אלישע ליקחם מן אליהו. כי אותם שנתקנו עלו במדרגתם הראוי להם. ולהיות כי אלישע היה מעורב בשתי בחי', כי אע"פ שעיקר נצוץ נשמתו היה משרש יוסף הצדיק כמבואר אצלנו, עכ"ז היה מעורב משרש נדב ואביהו, שהם מבחי' קי"ן. וכמו שהודענוך כי נקרא אלישע, להורות כי בקין כתיב ואל קין ואל מנחתו לא שעה מפני חטאו, ובאלישע שנתקן חטאו של קין, נקרא אלישע, כי הקב"ה שעה לו, וקבלו. ואותיות לא שעה, נהפכו ונעטו אל"י שע"ה. ובעבור כי היה לו אותו הנצוץ מן שרש קין בתחלה, לכן רצה שגם אלו הנצוצות של נדב ואביהוא, שיתחברו עמו, כמש"ה ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, וזכה להם, מחמת אותו נצוץ של קין שהיה בו מתחלה כנזכר. ומזה תקיש ותבין לכל הגלגולים שבעולם, כי אין הראשונים ממש אותם המתגלגלים, אלא הם בחי' נצוצות שלהם שלא נתקנו בתחלה:

פרק טו

ובה יתבאר טעם, למה מצינו היות צדיקים גדולים, בני רשעים גמורים. וכמו שמצינו באברהם, שהיה בן תרח, כומר גדול, ועושה פסילים למכור לכל העולם ולהחטיאם. ובזה יתבאר, למה הקליפות מתאוים כ"כ להחטיא את האדם, עד כי גרמו להחריב בית המקדש, ולהגלות שכינתו יתברך בין הגוים, ולהכעיס את השי"ת אשר בראם. וסוד הענין דע, כי ע"י חטאו של אדה"ר, נפלו כל הנשמות לתוך עמקי הקליפות. והנה הקליפות הם שיורי הזוהמא והפסולת שנברר מן הקדושה במיתת המלכים של אדום, כמבואר אצלינו והקליפות האלו הם בעצמם, הנקראים בשם דרגא דמותא. אבל הקדושה, היא אלהים חיים ומלך עולם, ולכן הם רודפים אחר הקדושה הנקראת חיים, כדי ליזון ולהחיות ממנה. ובעוד שהקדושה בתוכה, הם חיים ונזונים ממנה. וכשאין קדושה בתוכה, הם מתים, ואין להם חיות ושפע, ולכן הם טורחים אחר הקדושה, ומחטיאים את נשמת האדם הקדושה, כי אז גורמים אל הקדושה, ואל אותה הנשמה שתכנס ברשותם, והם חיים ונזונים על ידה. לפי שהנשמה הקדושה אי אפשר לה להכרת ממקום הקדושה, כי הבורא יתברך חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, אפילו נצוץ קטן של נשמה קדושה, וממקום קדושתו יתברך משפיע, וממשיך מזון אל אותם הנשמות שבתוך הקליפות ההם,

ומאותו השפע נותנים גם הקליפות, ולכן רודפים להחטיא את האדם, כאחד הרודף וטורח אחר מזונותיו, ולא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב:

והנה כאשר נחרב בית המקדש, גלתה שכינה בין הקליפות, לפי שהנשמות שגלו ביניהם, אין בהם כח ויכולת לצאת מתוכם, כיון שנפגמו בחטאם. וע"כ שכינתו יתברך, אשר עליה נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה, נכנסת ביניהם כדי ללקט אותם נצוצות נשמות אטר בתוכם, ומבררת אותם ומעלה אותם למקום הקדושה, ומחדשם, ומורידם בעה"ז, בגופות האנשים. ובזה תבין היטב סוד גלות שכינה. ומיום שנחרב בית המקדש, זו מלאכתו יתברך, עד שיכלה מלאכתו ללקוט כל הנשמות שנפלו בין הקליפות של האדם הבליעל ונתערבו בו מראשו ועד רגליו, ועד שיגמר ללקט אפילו אותם שנפלו עד הרגלים, אין המשיח נגלה, ואין ישראל נגאלים. כמבואר אצלינו בזוהר בפרשת פקודי וז"ל, כד מטו רגלין ברגלין, כדין כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים. ואמנם אין השכינה מלקטת אותם, אלא ע"י מעשה התחתונים ותפלותיהם, בסוד תנו עז לאלהים. וכפי גדר מעשה התחתונים, כך גדר הוצאות הנשמות והנצוצות ההם. ואלו כל ישראל היו שבים בתשובה גמורה, היה כח בשכינתו יתברך להוציא כל הנשמות משם ברגע אחד. אבל חטאתינו מתישים כחה, וכמש"ה צור ילדך תשי. וכאשר יכלו הנשמות מלצאת משם, אז גם שכינתו יתברך תצא משם, ויסתלק חיותם, וימותו הקליפות, והרשעה כלה בעשן תכלה, וז"ס פסוק בלע המות לנצח וגו'. ר"ל, שהקליפות הנקראות מות, יכלו ויבולעו ברגע אחד, מסבת הסתלקות שכינתו יתברך מתוכם. וכל נצוצות נשמות אשר ביניהם כנזכר:

ונחזור לענין, כי בהיות השכינה בתוכם, מוכרח הוא שיקבלו מזון ושפע וחיות, ואין השכינה גולה ביניהם, אלא לסבת הנשמות. ולכן כל מגמתם היא, להמשיך הנשמות בתוכם, ולעכבם שלא יצאו, כדי שיחיו ויתפרנסו על ידם. והנה כפי גדול ערך הנשמה, כך גודל ערך השפע הנמשך אליהם. ולכן בהיות איזו נשמה יקרת הערך, אינם מניחים אותה לצאת מתוכם, וכל מגמתם לטנפה ולטמאה ככל הבא מידם, כדי לעכבה אצלם תמיד. ולפעמים שהם מתייראים אולי איזה צדיק גדול יעשה איזה מצוה גדולה, ויהיה יכולת בידו להוציא אותה הנשמה מתוכם, ולהמשיכה בטפת זרעו בהזדווגו בקדושה עם אשתו, ולכן בראותם איזה רשע פגום בתכלית, טורחים הרבה ומקטריגים לפני השי"ת על הנשמה ההיא, להכניסה בטפת זרעו המזוהמת, כדי שעי"כ תתקלקל הנשמה ההיא יותר מבתחלה ותפגום בתכלית, ועי"כ תחזור לידם פגומה מאד, ולא תצא עוד מתוכם. והנה הקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ובפרט זו הנשמה הטהורה

והמעולה, ואז שומע לקולם, ומכניס במקום הרע ההוא, וכיון שיצאת מתחת ידם, הקב"ה עוזר אותה, והיא מתנערת מעפר שריפת חטאתה וטומאתה, ומכשרת במעשיה, כמרגלית המתרחצת ומראה זכותה לעיני הכל, ולא די כי אותה הנשמה נתקנת, אלא גם אביו שהולידו זוכה ע"י בנו וחזר בתשובה ע"ד מה שנתבאר אצלינו בענין איוב, שהיה גלגול תרח אבי אברהם, אשר שב בתשובה ע"י בנו אברהם. והקב"ה מרמה בקליפות, כי חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח:

פרק טז

ובה יתבאר שכל מי שנשמתו חדשה, צריך לקיים כל תרי"ג מצות. דע, כי כל מי שהוא נשמה חדשה, צריך לקיים כל התרי"ג מצות. ונודע, כי יש כמה שרשים מחולקים בהם כל הנשמות שבעולם, וכל שרש מהם, הוא אבר א' מאברי נשמות אדה"ר, כמו שיתבאר. וכל שרש מהם, מתחלק לנצוצות נשמות לאין קץ, כמו שיתבאר וכו'. והנה כל נצוץ ונצוץ מהם, צריך אם הוא חדש, לקיים כל תרי"ג מצות, לפי שאין אבר שאינו כלול מכל רמ"ח איברים כנודע, אבל מי שאינו חדש, אלא נתגלגל וחזר בעה"ז, אין צריך שישלים עתה, רק אותם המצות החסרות ממנו שלא קיימם בגלגול הא' שקדם. ובזה יתבאר לך מה שמצינו בתלמוד, כי חכם פלוני היה זהיר במצוה פרטיית יותר משאר המצות, וחכם א' היה זהיר במצוה אחרת. וכמו שמצינו שהיה שואל אמורא פלוני לחבירו אבוך במאי הוה זהיר טפי, וחבירו השיבו שהיה זהיר בציצית או תפילין וכיוצא בזה. וכפי הנראה שזה הורס את המשנה, האומר והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה. אבל סוד הענין הוא, כי כל חכם וחכם היה זהיר באותה המצוה שהיתה חסירה ממנו בגלגול הקודם, או כלה, או פרט מפרטיה. וגם ז"ס מה שמצינו בתלמוד כי פלוני היה בורר לו מדות אלו, ופלוני היה בורר לו מדות אחרות, כמ"ש שאלו לפלוני במה הארכת ימים. א"ל, מימי לא עברתי על מדותי וגו', כי כל א' בורר לו מדות, כפי בחי' גלגולו:

ואמנם אינו דומה מי שהנצוצות הנשמות הקודמות אליו בשרש נשמתו, קיימו כל תרי"ג מצות, אע"פ שזה הנצוץ עתה שלו לא קיימם למי שהנצוצות הקודמות אליו, גם הם לא קיימוה. וכמו שיתבאר בדרושים הבאים בע"ה:

ודע, כי המצות שיכול האדם לקיימם, ובאה לידו איזו מצוה מהם, ולא קיימם, או אם היה יכולת בידו לעשותם ולא עשה, מוכרח הוא שיתגלגל עד שיקיימה. ואמנם המצות שאין יכולת באדם לקיימם אם לא כאשר השי"ת אנה לידו, כמו, בפדיון הבן, ויבום, וחליצה, וגט, וכיוצא בזה. יש בזה חלוק, כי אם השי"ת אנה לידו אחת מהם ולא קיימה,

דינו כדין הראשונים, שיתגלגל בהכרח לקיימה. אבל אם לא באה לידו, איננו מחוייב גלגול על מצות אלו, אבל יבא בסוד עבור באיזה אדם שבאו לידו, ויקיים אותם, ואח"כ ילך לו ויחזור למקומו ככלותו לעשותם:

ואמנם הבחי' השלישית, והם המצות שהוא מן הנמנע לקיימם בזמן הזה, כמו מצות הקרבנות וכיוצא בזה, והנה נתבאר שהאדם מוכרח לקיים כל התרי"ג מצות, ולהתגלגל עד שיקיים אותם, ואמנם בזמן הזה לא יתגלגל לקיימם, כיון שאין יכולת לקיימם. אמנם אחר ביאת המשיח שיבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן, אז יתגלגלו בגלגול ממש כדי לקיימם, ואל זה רמז ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג כשהטה את הנר בליל שבת, שאמר אכתוב על פנקסי, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה:

והנה יש חלוק בענין הנזכר והיא, כי מה שנתעצל מלקיים איזו מצוה שאינה חובה, כמו הק"ש והתפילין וכיוצא בזה, אמנם היא מצוה שאינו מחוייב לרדוף אחריה, כמו שלוח הקן דכתיב ביה כי יקרא קן צפור וכו', או שלא היה לו בית וכו', ונמנע מלעשות מעקה וכיוצא באלו, כי לא נזדרז לחפש אחריהם ולקיימם, הנה האיש הזה מחוייב גלגול כנזכר, אבל מובטח הוא שלא יחטא בגלגול הזה. אבל אם באה לידו המצוה ונזדמנה לו, ולא רצה לקיימה, והנה הוא מחוייב גלגול, וכשיתגלגל איננו מובטח כמו הראשון שלא יחטא. אבל מי שנתגלגל על שעבר איזו עבירה, זה יחטא בודאי, כמבואר בדרושים שקדמו:

עוד צריך שתדע, כי האדם צריך לקיים כל התרי"ג מצות, במעשה, ובדבור, ובמחשבה. וכמ"ש ז"ל על פסוק זאת התורה לעולה ולמנחה וכו', כל העוסק בפרשת עולה, כאלו הקריב עולה וכו'. וכוונו בזה שהאדם מחוייב לקיים כל התרי"ג מצות בדבור, וכן עד"ז במחשבה. ואם לא קיים כל התרי"ג בשלשה בחי' הנז', מחוייב להתגלגל עד שישלים אותם. עוד דע, כי האדם מחויב לעסוק בתורה בד' מדרגות, שסימנם פרד"ס, והם, פשט, רמז, דרוש, סוד. וצריך שיתגלגל עד שישלים אותם:

פרק יז

והיא מקושרת עם האמור, שהאדם מחוייב לעסוק בתורה בארבעה מדרגות שבה, והיא זאת, דע, כי כללות כל הנשמות הם ס' רבוא ולא יותר. והנה התורה היא שרש נשמות ישראל, כי ממנה חוצבו, ובה נשרשו. ולכן יש בתורה ס' רבוא פירושים, וכלם כפי הפשט. וס' רבוא ברמז. וס' רבוא בדרש. וס' רבוא בסוד. ונמצא, כי מכל פי' מן הס' רבוא פרושים, ממנו נתהווה נשמה אחת של ישראל, ולעתיד לבא כל אחד ואחד מישראל,

ישיג לדעת כל התורה כפי אותו הפירוש המכוון עם שרש נשמתו, אשר ע"י הפרוש ההוא נברא ונתהווה כנזכר. וכן בג"ע אחר פטירת האדם, ישיג כל זה. וכן בכל לילה כאשר האדם ישן, ומפקיד נשמתו ויוצאה ועולה למעלה, הנה מי שזוכה לעלות למעלה, מלמדים לו שם אותו הפירוש, שבו תלוי שרש נשמתו. ואמנם הכל כפי מעשיו ביום ההוא, כך באותה הלילה ילמדוהו, פסוק אחד, או פרשה פלונית, כי אז מאיר בו יותר פסוק ההוא משאר הימים. ובלילה האחרת יאיר בנשמתו פסוק אחר, כפי מעשיו של אותו היום, וכלם ע"ד הפי' ההוא אשר תלויה בו שרש נשמתו כנזכר. ומורי ז"ל, בכל ערב וערב היה מסתכל בתלמידיו העומדים לפניו, ורואה בהם איזה פסוק מאיר יותר באיש ההוא מצחו מצד השרות נשמתו המאירה שם. והיה מבאר לו קצת מן הפירוש של הפסוק ההוא, כפי הפירוש השייך אל נשמתו כנזכר, וקודם שהיה ישן האיש ההוא, היה מכוין אל הפירוש ההוא שבאר לו קצתו, והיה קורא בפיו הפסוק ההוא, כדי שכאשר תעלה נפשו למעלה בפקדון בשינתו ילמדוהו עוד תשלום. ועי"כ הנפש מזדככת, ועולה למעלה מדרגות גדולות לאין קץ, ויתגלו לו דברים אחרים, גם אם החומר לא ירגיש בהם כשיקיץ. וכבר נתבאר, כי ס' רבוא פירושי התורה הם כלם כפי הפשט, וכנגדם באגדה, וכנגדם בקבלה וכו', הנרמזים בר"ת פרדס. לפי שאין נשמה מישראל שאינה כלולה מד' בחי' אלו. ואמנם יש נשמה שמשיגה שני מיני פירושים, ויש יותר ויותר. והנה נשמתו של מרע"ה היתה משגת כל ס' רבוא פירושים שבתורה, וכמ"ש רז"ל שידע אפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וטעם הדבר הוא, לפי שנשמתו היתה כוללת כל ס' רבוא נשמות ישראל, ולכן גם שאר חכמי ישראל ישיגו כ"כ פירושים בתורה, כפי בחי' הנשמות הנכללות בו:

והנה פעם אחת בא איש אחד לפני מורי ז"ל, ונסתכל בו, ואמר לו ענין אחד, ונכתבהו פה, אולי ממנו תוכל להקיש ולהבין איזה ענין אחר, בענין קיום המצות, וזה מ"ש לו:

דע, כי המצות כלם, יש בהם זכרים ונקבות בין במצות עשה בין במצות לא תעשה ואמנם אין לך אבר מרמ"ח אברי נשמות אדם הא', שאינו כלול מבשר וגידים ועצמות כנודע, ואמנם הבשר והעצמות הם מצות עשה שבאבר ההוא, והגידים הם מל"ת. ולקמן יתבאר בעהי"ת שאין הגידים אלו שבכללות האברים, כאותם הגידים האחרים שמספרם שס"ה גידים כנודע לקמן בע"ה. וא"ל, כי שרש מחצב נשמתו, היא באבר הכתף השמאלי של אדה"ר, מבחי' פרצוף לאה העומדת שם מאחוריו. ומספר המצות אשר באבר הזה הנקרא כתף שמאלי, הם י"א מצות עשה, כמנין ו"ה, שהם ב' אותיות אחרונות של ההוי"ה. והם בגימטריא כתף באופן זה הנקרא הכאה, כיצד, תכה וי"ו פעמים ה"י, הם ש"ל, ו"ו פעמים

ה"י הם ק"ף, הרי תק"י, תסיר מהם י"א כמספר ו"ה, ישאר עם הכללות ת"ק, כמנין כתף. ואמנם מספר מצות ל"ת שבאבר הכתף הם ט"ו, כמנין שני אותיות הראשונות של הוי"ה שהם י"ה, וכמ"ש חז"ל י"ה עם שמי שס"ה, ו"ה עם זכרי רמ"ח. וגם שני אותיות אלו הם בגימטריא כתף, באופן זה, יו"ד פעמים ה"י, הם, ש'. יו"ד פעמים ה"ה, הם ר'. הרי ת"ק, כמנין כתף. ואמנם עשר מצות ל"ת, הרמוזים באות י', הם זכרים. וה' הנשארים, הנרמזים באות ה' ראשונה, הם נקבות. והשש מצות עשה הרמוזים באות ו', הם זכרים. וה' הנרמזים באות ה' אחרונה, הם נקבות:

והנה העשר מצות ל"ת הזכרים, לא קבלתים ממורי ז"ל, ואלו הם השאר החמשה מצות לא תעשה הנקבות, שבאות ה' ראשונה, הם אלו, א', לא תרצח, ובכללה שלא להלבין פני חברו ברבים, דאזיל סומקא ואתי חוורא, והרי הוא כאלו שופך דמים. ב', לא תגנובו, שהוא אזהרת ממון. ג', לא תבשל גדי בחלב אמו. ד', לא תאכל חלב. ה', לא תאכל דם:

ושש מצות עשה שבאות ו', הם אלו, א', וחי אחיך עמך, והיא קרובה למצות צדקה, ובאורו שתבקש המצאה לאחיך, שיוכל לחיות עמך ולהתפרנס. ב', לאכול מעשר שני בירושלים. ג', ועשית מעקה לגגך. ד', פרו ורבו ומלאו את הארץ. ה', למול את הבן, ובפרט בנו עצמו של האדם. ו', ואהבת לרעך כמוך:

וחמשה מצות עשה הנקבות, סבאות ה' אחרונה, הם אלו, א', הלואה לעני, וסימניך אם כסף תלוה את עמי, אל תקרי אם, אלא אם בצירי. ב', מצות ציצית, ובכללה ליתנה על הכתף, לפי ששרש הנפש הנזכר היא מן הכתף:

ג', כי יקרא קן צפור, וסימנך שלח תשלח את האם. ד', להשמיט בשביעית. ה', לזכור יציאת מצרים:

גם דע, כי האדם שאינו עוסק בתורה, פוגם בספירת הת"ת, שבכל עולם מד' עולמות אבי"ע, כי התורה היא בת"ת שבכל עולם. האמנם יש בה ד' מדרגות וסימנם פרד"ס, והם, פשט, רמז, דרש, סוד. ומי שזכה לירד לעומק ארבעתם זוכה לסוף כל המעלות, ועליו נאמר יעשה למחכה לו. האמנם מי שלא רצה לעסוק אפילו בפשטי התורה והמקרא, פוגם בת"ת שבעשיה. ומי שלא רצה להביא ראיה לדבר, פוגם בת"ת שביצירה. ומי שלא עסק בדרשות התורה, פוגם בת"ת שבבריאה. ומי שלא עסק בסודות התורה, פוגם בת"ת שבאצילות:

פרק יח

כבר הודעתיך כי ד' עולמות הם, וסדרם אבי"ע. והנה כל עולם ועולם מאלו הד', כלול מארבעתם באופן זה, כי בעולם האצילות, אבא נקרא אצילות, ואימא בריאה, וז"א יצירה, ונוקבא עשיה, ועד"ז בכל עולם מהם. האמנם בחי' א"א, להיותו נעלם מאד, אינו נזכר. ודע, כי מן עולם אצילות יוצאות נשמות, ומן הבריאה רוחין קדישין, ומן היצירה מלאכים, ומן העשיה אופנים:

והנה האדם התחתון, כולל כל העולמות הנזכר, ובתחלה זוכה לנפש דעשיה, ואם לא זכה אל הרוח מפני שחטא ופגם את הנפש, והכניסה ע"י מעשיו בתוך הקליפות, אומרים לו יתוש קדמך ומעולה ממך, מפני שהיתוש לא עשה מעשה פגם למעלה כדי שיכניס בקליפות. אבל אם לא חטא בנפש ההיא, אז הוא בסוד אופנים. ואמנם צריך שתדע, כי לפעמים יהיה באדם נפש בלבד, ויהיה יותר חשוב ומעולה ממי שיש בו רוח. והענין הוא במה שנבאר, כי כל עולם ועולם כלילו מארבעתם ונמצא כי גם הנפש דעשיה כלולה מבחי' נר"ן ונשמה לנשמה, וארבעתם מן העשיה, וכלם נקראים נפש בלבד דרך כללות. והנה לפעמים אדם א' שיהיה מבחי' נשמה דעשיה, וכיון שהתחיל להאיר ולהתקן קצת, תכף מאירה בו בחי' הנשמה של כללות דרוח דיצירה, אעפ"י שעדיין לא נתלבשה בו ממש לגמרי, כי כבר הודעתיך, שאי אפשר שהרוח שביצירה יתלבש ממש לגמרי באדם, אלא עד שיתוקן נפשו בכל חלקי העשיה לגמרי, אבל מאיר בו הארה בלבד, ויהיה אדם א' שהוא מבחי' נפש דעשיה, ויש בו ג"כ נפש מן היצירה, הנקרא נפש של הרוח כנזכר, ואדם זה בודאי שהוא גרוע מן הראשון:

גם דע, כי יש אדם שיוכל להשיג עד נפש מעולם האצילות, והוא ממלכות דאצילות. וכן יותר למעלה מכל בחי' אצילות. ודע, כי אם יזכה האדם להיות בו רוח מן היסוד דאצילות, יהיה נקרא איש האלהים, בעלה דמטרוניתא, ועליו נאמר צדיק מושל יראת אלהים. כי כמו שיש צדיק אחד, אשר בפטירתו עולה בסוד מ"ן במלכות דאצילות, כן יש צדיק שעולה בסוד מ"ד ביסוד דאצילות. ובזה תבין מ"ש בזוהר בפרשת תרומה דף קס"ו ע"ב בפסוק אור זרוע לצדיק, אור שכבר נזרע, והענין הוא, כי אחר החרבן נתפרדו ז"א מנוקבא, והגנן העליון שהוא יסוד, איננו זורע גנתו. אמנם גנתו מזרעת מאיליה, מן הספיחים שיצאו וצמחו בה מתחלה, ומהם חוזרת וצומחת. והנה הספיחים הם נשמות הצדיקים, אשר טרם החרבן זרעם הגנן בגנה העליונה וצמחו בה. וכאשר חוזרת ונפטרים מן העה"ז, חוזרים לעלות שם בה בסוד מ"ן, או ביסוד שהוא הגנן העליון בסוד מ"ד,

ומהם חוזרת וצומחת. וז"ס פסוק אור זרוע לצדיק, שכבר האורות האלו נזרעו בתתלה בגנה העליונה, והם עצמם שחוזרים ונזרעים, ואין זה זרע חדש והבן זה:

עוד דע, כי האדם מתעסק בעשית המצות לבד, הנה הוא זוכה אל הנפש הנקרא עשיה ולא יותר. והוא דומה, לאשה שהלך בעלה למדינת הים, והניחה ערומה רעבה וצמאה, והיא דומה אל השכינה היושבת בגלות, וביתה נחרב ויושבת בגלות בחושך, כך נפש האדם בהיותה בלתי רוח שהיא בעלה, אין לה לא אור ולא שכל להשכיל. ואם ישתדל עוד האדם הזה, לעסוק גם בתורה, ולומד והוגה ושונה בה תמיד בתורה שבע"פ, ועוסק תמיד לשמה בה, אז יזכה גם אל הרוח שהוא מן יצירה. ואז ידמה לאשה שבא בעלה, ודר עמה בביתה תמיד, ומלבישה, ומאכילה, ומשקה, וחוזרת למעלתה. כך האדם הזה, כשיבא בו הרוח, וישרה תוך נפשו, אז תתמלא נפשו ברוח חכמה, ותתעלה נפשו מעשיה ליצירה:

ואם ישתדל עוד האדם הזה, ויעסוק בחכמה הנעלמת, ובסודות התורה, אז יזכה גם אל הנשמה, שהיא מן הבריאה, ותאיר הנשמה ברוח שבו, ותוסיף מעלה על מעלתו, וחכמה על חכמתו, ואז נקרא אדם שלם, אשר עליו נאמר, ויברא אלהים את האדם בצלמו. וסוד הענין הוא, כי בהיות האדם נפש לבדה, אין לו השפעה, אלא משם אדנ"י בלבד, וכשיעסוק בתורה לשמה, זוכה גם אל הרוח הבא משם יהו"ה, וכשיעסוק בסודות התורה, זוכה גם לנשמה, וימשך עליו כח והשפעה גם משם אהי"ה. ובהתחבר באדם שלשה שמות אלו, יעלו בגימטריא יב"ק. ואז יאמר עליו, ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו ר"ת יב"ק, ואז יהיה האדם בנפש מן עשיה, ורוח מן יצירה, ונשמה מן בריאה. ואם יתקן עצמו יותר, אז יהיו לשלשת מן היצירה, ואם יתקן עצמו ביותר, יהיו השלשה מן בריאה, ואם יתקן עצמו ביותר, יהיו לו כל השלשה מהאצילות:

ענין הנבראים. דע, כי ד' יסודות הם, וסימנם ארמ"ע, ר"ת, אש, רוח, מים, עפר. והם הם עצמם ארבע אותיות ההוי"ה, כמבואר בזוהר ריש פרשת וארא ומהארבעה יסודות אלו שהם רמוזים בארבע אותיות ההוי"ה, מהם נתהוו ונבראו כל הברואים שבע"ז. וכפי היסוד שנתגבר בנברא ההוא, על שאר היסודות, כך היה השנוי שמן הנברא ההוא אל זולתו, ואמנם ידעת, כי ד' אותיות ההוי"ה מצטרפים בי"ב צרופים, ועל ד"ז הולכים ומתרבים הצרופים, משונים זה מזה, ממדרגה אל מדרגה וממספר אל מספר, עד שהם מספר ס' רבוא צרופים, ע"י הנקודות שבהם כנודע. ומן הצרופים ששים רבוא הנזכר, יש בחינותיהם במספרם בארבע היסודות, וע"כ היה כח בארבע היסודות להרכיב ולהוליד נבראים משונים זה מזה לאין קץ, וכלם מבחי' ארבע היסודות בלבד. אמנם שינויהם הוא,

כפי כח היסוד הגובר בנברא ההוא כנז"ל, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה והנשמות של בני אדם שהם מארבע היסודות בכל איבריה, יש בכל אחד הארבעה יסודות בכל הצרופים ששים רבוא הנזכר, וע"כ הנשמות מתחלקות לכמה חלקים כפי הצרופים, וכל חלק וחלק יש בו פרצוף שלם, הנקרא אדם. והחלוק הזה מתחלק לאין קץ. ובזה תבין סוד הגלגול, שהוא גלגול החלקים שלם, וביאתם כל אחד בזמן הראוי לו והבן זה:

פרק יט

כבר ביארנו במקום אחר, בדרוש שרש הנשמות של המלאכים וב"א מה הפרש יש ביניהם, כי אלו יוצאים מזווג הנשיקין העליון, ואלו מזווג התחתון שביסוד. ובזה נתבאר לכמה מדרגות נתחלקו וע"ש. ונמצאו כמה מדרגות שונות יש בשרשי הנשמות עד אין קץ. ואמנם כמה וכמה מיני נשמות נמשכו מזווג העולם העליון, וירדו למטה ע"י הפגם, ואין ירידתם שוה, כי זו יורדת מדרגה אחת, וזו שתים וכו', והם כמה מיני ירידות, שיורדות הנשמות ע"י הפגם:

והנה נמצאו בהם ב' חלקים, האחת היא, שבעבור הפגם ירדה למטה, וכשבאה בעוה"ז, יוצאה מתוך המדרגה שלמטה אשר ירדה לשם. הב' הוא, שהנשמה אשר מחצב שרשה, הוא במקום ההוא עצמו, אשר משם יוצאות לבא בעה"ז. ולכן אין ביניהם שוה. ואמנם עיקר תקון זה הוא, או בלילה בעת פקדון נפשו, באמרו בעת השכיבה בידך אפקיד רוחי וגו', כי אז תעלה נשמתו בזווג יותר עליון, וחוזר לצאת משם בריה חדשה, בסוד חדשים לבקרים. וכן יכול לעלות ממדרגה למדרגה עד שיעלו עד שרשו ממש וישתלם. או ביום בסוד נפילת אפים, בכונת פסוק אליך ה' נפשי אשא, יכולה לעלות ממדרגה למדרגה כפי מעשיו, עד שרשו ממש כנזכר. והנה הנשמה שהיא מלמעלה, אלא שירדה למטה מחמת הפגם כנזכר, המשל בזה אם היא מעולם האצילות, ועל ידי הפגם ירדה עד עולם העשיה, ומשם יצאה לבא בעה"ז בגוף האדם, הנה כפי מעשיו, יש בו יכולת להתקן ולעלות עד האצילות, ויבא משם מאותו הזווג דאצילות, ויוכלל עד שם בחיים חיותו, ואין צריך להתגלגל כדי להתקן. ועליותה היא ביום, ע"י נפילת אפים דשחרית כנזכר, כי אז הוא זווג יעקב ברחל, הנקראת עקרת הבית, כי היא הספירה העשירית שבאצילות, והיא עיקריית מכלל העשר ספירות דאצילות, כמבואר אצלינו. אבל הנשמה שרשה למטה, אלא שעתה ע"י מעשיה הטובים, רוצה לעלות למעלה ממקום שורשה, אין עלייתה גדולה כעלית מי ששרשו למעלה ויורד וחוזר לעלות, ולכן אינה יכולה

לעלות אלא בלילה, ע"י פסוק בידך אפקיד רוחי כנזכר, כי אז הוא זווג יעקב בלאה, שאינה מכלל הי"ס, אלא בחינת אחור דמלכות של התבונה כנודע, אבל הצד השוה שבהם שבכל הנשמות הוא, כי כלם יכולות ע"י מעשיהם לעלות ממדרגה למדרגה עד אין קץ, וכל זה אם ישים אליו לבו ויכוין לכך. (הגהה - אמר שמואל, אגב שהזכרתי ענין המלאכים, אכתוב הקדמה קטנה על ענין הנזכר, וז"ל, דע, כי המלאכים דבריאה, גדולה מעלתם על נשמת הצדיקים, שהם מעולם היצירה. ועד"ז מלאכים יצירה, גדולים מנשמת דעשיה. אבל הנשמות של בריאה, גדולות ממלאכים דבריאה עצמה, ומכ"ש ממלאכים דיצירה. ועד"ז ביצירה ועשיה. גם דרך פרט הוא ע"ד הנזכר, כי הנשמות דכתר דבריאה, גדולים ממלאכים דכתר דבריאה. אמנם המלאכים דכתר דבריאה, גדולים מנשמת דחכמה דבריאה. ועד"ז בכל שאר הפרטים לאין קץ:

פרק כ

הקדמה מענין בת זוגו של אדם:

כבר ביארנו לעיל, אם משפט הגלגול נוהג בנשים כאנשים או לאו. ודע, כי הנה רז"ל אמרו בפ"ק דסוטה על פסוק אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות, כי יש זווג א' וב'. ומ"ש וקשה לזווגם כקריעת ים סוף, אייר בזווג ב', דע, כי אין הבנת זווג א' וב' כפשטו, כי כמה זווגים שניים הם טובים מן הראשונים, כמו שראינו בעינינו מעשים בכל יום. אבל באור הענין הוא יובן, במ"ש הסבא דמשפטים בזהר, על פסוק אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו. והענין הוא, דע, כי כאשר האדם הוא חדש, ר"ל כי אז היא הפעם הראשונה שבא בעוה"ז, ואז בת זווגו נולדת עמו כנודע, וכשיגיע זמן לקיחתו אותה, מזדמנת לו ברגע, בלי שום טורח כלל ועיקר. ואמנם אם האדם הזה חטא איזה חטא, והוצרך להתגלגל בסבתו, אלא שהוא מאותם שכתוב בהם ויצאה אשתו עמו, כנזכר בסבא דמשפטים, שמגלגלים גם לבת זווגו, שתחזור להתגלגל עמו לטובתו, הנה האדם הזה כשיגיע זמן לקיחתו אותה, אינה מזדמנת לו ברגע, אלא אחר טורח גדול, לפי שכיון שנתגלגל על סבת איזה עון, יש מקטרגים עליו למעלה, ורוצים למנוע אותה ממנו, ומכניסים בהם קטטות. וע"ז אמרו, קשה לזווגם כקריעת ים סוף, והוא באופן הנזכר, כי הוא נקרא זווג שני, ר"ל כי היא בת זווגו האמיתית, אלא שכבר נזדווגה לו פעם אחרת בתחלה, ועתה בזה הגלגול נקרא זווג שני, כי האשה היא עצמה ראשונה, אבל הזווג הוא שני. ולזה לא אמרו זווג שנית, אלא זווג שני, שחוזר אל הזווג ולא לאשה:

ובזה יתבאר לך, איך לפעמים נושא אדם אשה ברגע בלי שום טורח וקטטה כלל, ולפעמים אינו נושא אשה אלא ע"י קטטות גדולות עד שישאנה, ואחר שנשאה הם בשלום ושלוה, וזה יורה על היות זווג גמור, אלא שהוא זווג פעם ב', ואלו לא היתה בת זוגו, לא היה שלום ביניהם אחר שנשאה אותה:

והנה האחת הוא, כי הגלגול באנשים, ולא בנשים. כי הנשים מקבלות עונשן בגיהנם בעוה"ב. משא"כ באנשים הלומדים תורה, כנזכר בדרושים אחרים. (הגהה - אמר שמואל, וז"ס כמוס עמדי, בפסוק הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש, והוא סוד הגלגול ונאמר בו עם גבר, זהו האדם ולא האשה). וטעם לזה הוא, כי סוד הגלגול באות ו', שהוא שש קצוות, שבהם נאמר שש שנים יעבוד, וכנזכר בזוהר בפרשת פנחס בר"מ כי אות י' הוא גלגל, ועם אות ו' הוא גלגול. (הגהה - אמר שמואל, נלע"ד, כי אות י' הנזכרת כאן, היא אות י' אחרונה של אדנ"י, ולכן גלגול דקאמר בגימטריא ס"ו, והוא אדנ"י עם הכולל). אבל בשביעית שהיא הנקבה מלכות, אין בה גלגול, כמ"ש ובשביעית יצא לחפשי חנם. ואמנם לפעמים גם האשה מתגלגלת כאשר היא סבת בעלה, שהוצרך להתגלגל, ומביאים אשתו עמו, כנזכר בסבא דמשפטים, בפסוק אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו:

גם דע, כי מי שהיה ת"ח, והיה גדול ומופלא בדורו בחכמתו, וחטא, וחזר בגלגול, הנה יש שני מיני עונות, אשר לסבתם יגרמו לו שתתעלם חכמתו ממנו עתה, ולא נכרת בו חכמה כלל:

גם דע, כי כל הבעלי תורה אשר בדור הזה עתה, הם בחי' אנשי דור המדבר, שעליהם נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכמבואר אצלינו בפסוק הנך שוכב עם אבותיך וקם וגו'. וזהו הטעם שנשותיהם מושלות עליהם לפי שבימיהם עשו הערב רב את העגל ולא מיחו בהם, אבל הנשים לא רצו לתת נזמי הזהב לעגל, ולכך הם מושלות עתה עליהם נשיהם:

גם דע, כי אם ימצאו בדור אחר ב' נשמות משרש אחד, בשני אחים, או בשני חברים, יהיו שניהם שונאים ומקטרגים זה לזה בטבעם בלי ידיעה, דאע"ג דאינהו לא חזי מזלייהו חזי, לפי ששניהם זה חפץ לינק מן השרש ההוא יותר מחבירו, והם מקנאים זה לזה בטבעם, ולכן אם ישיגו לדעת ברוח הקדש, כי שניהם משרש א', אז ודאי יהיו אוהבים זה לזה. ודע, כי אין זה, אלא כאשר הם שניהם בחיים בעה"ז. אבל הנשמות של הצדיקים שכבר מתו, הם חושקים והם תאבים מאד לתקן ולהיטב ולהשלים תקון הנשמות אשר בחיים בעה"ז שהם מן השרש שלהם, כי אז אין להם מעשה, כדי שיקנאו בחיים לומר

שהם רוצים להשלים יותר מהם. כמש"ה, כי אין מעשה וחשבון בשאול אשר אתה הולך שמה וגו', ואדרבה יש להם תועלת גדול במעשים טובים של החיים אשר הם מן שרשם: גם דע, כי כבר נתבאר בדרושים אחרים, כי ע"י חטאם של קין והבל, נתערבו כל הנשמות בתוך הקליפות, וזה נקרא ערוב הטוב ברע, ומאז והילך הולכים ומתבררים הנשמות מתוך הקליפות, כצרוף הכסף הטוב מן הסיגים, והברור הזה נמשך עד אשר יושלמו להתברר כל הנשמות שנפלו ברמ"ח איברים של אדם הבליעל, עד שיושלם להתברר עד סיום קומתו, שהוא עד סוף רגליו של אדם דקדושה, מתוך רגליו דאדם דקליפה, אשר לזה רמזו רז"ל בזוהר פרשת פקודי, עד דמטי רגלין ברגלין, כדין כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא. וכיון שיתבררו כל הנשמות לגמרי, אז אין אדם דקליפה שהוא הסיגים צריכים להסירם ע"י מעשה, כי מאליו יפול ויבולע בבל יראה ובל ימצא, כי הקדושה שהיא החיים הובדלה מן הסיגים הנקראים מות, ואין להם עוד חיות כלל, ובעיבן יכלו, וזש"ה בלע המות לנצח וגו', כי לא יבולע עד שיתבררו כל הנשמות כלם. לכן בר"ת 'בלע 'המות 'לנצח ר"ת הבל, לרמוז כי עד שיושלם גלגולו של הבל, שהוא מרע"ה המתגלגל בכל דור ודור, לברר כל הנשמות בתוך הסיגים, וכשיכלו, אז יבא המשיח, ואז בלע המות לנצח: ובזה תבין מש"ה, הנך שוכב עם אבותיך וקם והוא א' מן המקראות שאין להם הכרע. (הגהה - אמר שמואל, לאפוקי ממאן דפירוש שאין להם הכרע, ר"ל, איני יכול להכריע אם נדרש לפניו או לאחריו). פירוש, כי מלת וקם, נמשכו לפניו ולאחריו, ושניהם אמת, כי הנה עתיד משה עצמו יחזור בגלגול בדרא בתראה ואז יקום, וזהו הנך שוכב עם אבותיך וקם. גם אז בדרא בתראה, יתגלגלו כל דור המדבר עם הערב רב, וזהו וקם העם הזה וגו'. והענין הוא, כי אין לך דור ודור שמרע"ה אינו בתוכו בסוד וזרח השמש ובא השמש, דור הולך ודור בא, כדי לתקן את הדור ההוא. וגם דור המדבר עצמו, עם הערב רב, כלם יתגלגלו בדרא בתראה, כימי צאתך מארץ מצרים. וגם משה יקום בתוכם, כי כלם הם מסוד הדעת, משה, ודור המדבר, וגם הערב רב, כמבואר אצלינו בפרשת שמות. וזש"ה אח"כ, אשר הוא בא שמ"ה, והם אותיות מש"ה, כי משה יתגלגל עמהם כנזכר. וז"ס כל הת"ח שבדור הזה, נשותיהם שולטות עליהם, לפי שהם מזמן דור המדבר, שהם לא נתנו נזמיהם לעגל. והאנשים חטאו, ונתנו נזמיהם לעגל. אמר שמואל, וכ"כ לעיל ע"ש:

עוד דע, כי כל הנשמות ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו טוב ברע, ולכן לפעמים יהיה, שקצת טוב שבנפש הצדיק, נתערב ברשע וקצת רע של הרשע, נתערב בצדיק. ובזה תבין מש"ה, אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו'. כי כמה צדיקים יש

שהם עוברים איזו עבירה פרטיית, ונכשלים במה שלא יכשל רשע אחד. וכן להפך כמה רשעים גמורים עושים קצת מצות פרטיות בתכלית עשייתם ונזהרים בהם כל ימיהם. גם תבין בזה ענין צדיק גמור, ורשע גמור, ובינוני. כי הכל תלוי כפי חלקי נצוצות הטוב שבו, וכפי מספר חלקי נצוצי הרע שבו. ועוד כי אופני העבירות או המצות שעושים, הם כפי ערך בחי' הנצוצות שבו, ובאיזה אבר ושרש הם, אם טוב ואם רע, כך הם חושקים ותאבים אל המצות או אל העבירות ההם יותר מזולתם ורודפים תמיד אחריהם:

והנה לסבה זו החמירו בס"ה, שצריך האדם למרדף בתר חייביא, ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חייו וכו', והענין הוא, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע ההוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, וע"י שתתחברו יחד בחשק ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויותנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע. וז"ס צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם. וזש"ה אם רעב שונאך האכילהו לחם. וכמ"ש ז"ל על פסוק כי תראה חמור שונאך, אין הכתוב מדבר אלא באדם רשע שמותר לשנאותו כמש"ה הלא משנאך ה' אשנא, ואמר אם רעב שונאך תאכילהו לחם, ר"ל מחמת נצוץ טוב שבו, ומתאוה ורעב לעשות טובה, האכילהו לחם לחמה של תורה ומצות, ותזכהו, כי עי"כ גחלים שהם נצוצי הרע שבך, אתה חותה על ראשו, ויתחברו עמו, ויוסרו ממך. וכמש"ה, ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזירה, ונצוצי הטוב שבו יוסרו ממנו, וה' ישלימם לך, ונמצא שאתה שלם בטוב, והוא שלם ברע. וכמ"ש ז"ל, אל תקרי ישלם לך, אלא ישלימהו לך, ולפי שהשי"ת טוב אינו מזכיר שמו על הרעה, כמש"ה כי גחלים אתה חותה על ראשו. אבל על הטוב הזכיר שמו, כמש"ה וה' ישלם לך כנזכר כי הוא עושה הטוב הזה:

פרק כא

והיא מיוסדת בעניני התשובה והגלגול. דע, כי התשובה היא באימא. והגלגול הוא באבא. ולכן כל מי שחטא, אם יעשה תשובה, אז אימא עילאה הנקרא תשובה, יש בידה לתקן פגם האדם, ובזה יספיק. אבל אם לא עשה תשובה, אז צריך שיתגלגל בגלגול לתקן עונו, וזה ע"י אבא, כי הוא הנקרא מחשבה כנודע, ועליו נאמר וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, והוא המחזירו בגלגול לתקנו. ונבאר עתה עניני התשובה, עם שכבר התחלנו לבאר חלקי התשובה שהם שמנה בהקדמה ששית:

ועתה נבאר באופן אחר, ובו יתבאר מאמר ר' מתיא בן חרש ז"ל, בפרק בתרא דיומא בענין ד' חלקי כפרה, עבר אדם על מצות עשה, והנה כללות הענין הוא, כי תשובה ר"ל, תשוב ה'. והענין הוא כמה (במה) שהודעתיך כי האדם כלול מכל העולמות, ואע"פ שלא זכה עדיין אל כלם, רק אל נפש דעשיה, עכ"ז מוכן הוא לקבל את כלם לכשיתקן מעשיו, וזה תלוי ביד האדם, כפי מעשיו כך ישיג מיצירה, או מבריאה, או מאצילות. וז"ס פסוק ויוצר רוח האדם בקרבו, שארז"ל שהנפש של האדם נגדלת בהיות בתוכו והבן זה. ואמנם הפרש גדול יש בין הזוכה לזה או לזה, והוא, כי הנה הודענוך כלל אחר, כי נפש האדם כלולה ברמ"ח איברים שלה, ובשס"ה גידים שלה. וכן הרוח. או הנשמה. והנה כשהאדם חוטא פוגם באיברי פרטיי מאברי הנפש, או הרוח, או הנשמה. וכפי מה שיש בו, כך הוא גדולת חטאו. אם יש לו נפש, פוגם בנפש, ואם רוח ברוח, ואם נשמה בנשמה:

וכן עד"ז כפי גדולת הנפש של האדם, כך היא גדולת תוקף יצרו וכמ"ש ז"ל כל הגדול מחבירו, יצרו גדול הימנו. והענין כך הוא במה שידעת כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים וכמו שיש אבי"ע, ושבעה היכלות בכל עולם מהם, מבחי' הקדושה. כן ישנם בבחינת הקליפות. וז"ס צופה רשע לצדיק, כי רוצה להדמות אל הקדושה, כקוף בפני אדם. ובזה תבין תוקף חומר חטאו של אדה"ר שגרם קלקול ופגם בכל העולמות, עד סוף כל הדורות. והסבה היא, עמ"ש כי כפי תוקף גדולת נשמתו, כך תוקף הפגם שפגם. וכן עד"ז בצדיקים וחסידים גמורים כגון ריב"ז, כי חטא קל אצלו, והוא חמור מכמה חטאות של אחרים. ונמצא כפי זה, כי מי שיש לו נפש מן עשיה, אינו פוגם רק בעשיה בלבד, כי עד שם השגת ידו ולא יותר. ועד"ז גם כן כאשר ישוב בתשובה, הוא מתקן בעשיה, שהוא המקום אשר פגם:

וכבר הודעתיך כי ד' אותיות של הוי"ה, מתחלקות בד' עולמות אבי"ע, ובכל אות מהם יש הוי"ה אחת, והם, אות י' והוי"ה אחת מהם דע"ב, באצילות. ואות ה' והוי"ה אחת מהם דס"ג, בבריאה. ואות ו' והוי"ה אחת מהם דמ"ה, ביצירה. ואות ה' והוי"ה דב"ן, בעשיה. נמצא, כי החוטא פוגם כביכול בד' עולמות הנזכרים, וגם בשמו הגדול יתברך. וז"ס פסוק ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, פירוש, בשמי ממש. כל אחד כפי מדרגת נפשו, כמו שביארנו. ועד"ז כששב בתשובה, מתקן בשמו הגדול ממש, בארבעה אותיותיו. וז"ס ארבעה חלוקי כפרה, ותשובה לד' מיני חטאות. נמצא, כי הארבעה חטאות פוגמים בארבעה אותיות ההוי"ה, וארבעה מיני תשובות וכפרות, חוזרים לתקן ארבעה אותיות הוי"ה:

ואחר שהקדמנו לך ההקדמות הנז', נבאר עתה לשון המאמר, וזה עניינו, הא', עבר אדם על מ"ע, לא זזו משם עד שמוחלים לו וכו'. וקודם שנבאר עניינו, נחזור להקדים הקדמה אחרת, והענין הוא, דע, כי תשובה, ר"ל, תשוב ה'. וארבעה מיני תשובות הם, לפי שלפעמים תרד העשיה, שהיא ה"א תתאה, אל שלשה ראשונות של י"ס דקליפה, וזה נקרא גלות שכינה. ואם החטא יותר חמור, יוריד האדם בחטאו את העשיה, בשלשה אמצעיות של הקליפות. ואם יותר חמור, יורידנה בשלשה תחתונות של הקליפה. ואם החטא יותר חמור, יורידנה במלכות הרשעה העשירית שבי"ס של הקליפות. הם הם ארבע בחי' של גלות שכינה שהיא העשיה, היורדת בתוך הקליפות:

אמנם מי שפוגם ביצירה, או בבריאה, או באצילות, אינו גורם שיורדין אל הקליפות, כי הקליפות למטה מעולם העשיה עומדות, אבל הוא באופן אחר, ובו ארבעה מדרגות הנז' ממש, והוא, כי היצירה יורדת בעשיה, בשלשה ראשונות שבה. ולפעמים בשלשה אמצעיות. ולפעמים בשלשה תחתונות. ולפעמים במלכות של עשיה. והרי הם ארבעה מדרגות בירידת היצירה בעשיה, וגם הם נקראים גלות אל עולם היצירה, יען ירד מקדושתו החמורה, אל קדושה קלה שבעשיה. ועל דרך זה מדרגות אלו הארבעה הם בירידת הבריאה ביצירה, ונקרא גלות הבריאה. וכן על דרך זה בירידת האצילות אל הבריאה, ונקרא גלות האצילות, בארבעה מיני מדרגות עצמם הנזכר וכל אלו נקראים גלות שכינה:

הכלל העולה, כי ארבעה סיגים הם, וכל סוג כלול מארבע מינים. פירוש, כי ארבעה עולמות הם, וכנגדם יש ארבעה מיני תשובות כוללות. ובכל עולם מהם, יש ארבעה מיני תשובה פרטית:

ונתחיל לבאר הראשונה, וממנה יתבארו כל ארבעה אחרות, וזה החלי לבאר בע"ה, הא' הוא, אם עבר אדם על מצות עשה, ועשה תשובה וכו', כי הנה אז פוגם בעולם העשיה, וכששב בתשובה, לא זז משם, עד שמוחלים לו מיד, לפי שע"י מה שעבר על מצות עשה, גרם להוריד מלכות העשיה, ולהפריד הה"א מן הת"ת, ויורדות בשלשה ראשונות של הקליפות בלבד. וכששב בתשובה, בנקל הוא להעלותה משם, ותקף נתקנת. כמו שהודעתיך, כי השלשה ראשונות דקליפה, הם עצמם חוזרות להיות קדושה. והם סוד מ"ש רז"ל, וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה. ולכן תכף בשובו בתשובה, עולה מלכות דעשיה שהיא הה"א, למעלה למקומה, וחוזרת להתחבר עם הת"ת, וזה נקרא תשובה, תשוב ה'. והרי זו בחי' אחת בעשיה עצמה:

בחי' ב' בעשיה עצמה, והוא, אם הפריד גם הת"ת מן בינה, באופן שגרם שירדה העשיה, עד שלשה אמצעיות דקליפה, כפי מה שחטא במצות עשה. וכששב בתשובה, גם כן הוי תשובה, תשוב ה', כי תשוב ה' תתאה, עד ה' עילאה, בינה. ואז יעלה גם הת"ת עמה:

בחי' ג' בעשיה עצמה, והוא, אם חטא במצות עשה, באופן שפגם גם בבינה, וגרם להורידה, וירדה העשיה עד שלשה אחרונות דקליפה, וכשישוב גם כן הוי תשובה, תשוב ה', כי התשובה שהיא בינה, ג"כ תרד עד המלכות, ואז יחזרו מלכות ות"ת, כי ע"י ירידת הבינה, תגרום חיבורם, וזהו תשובה:

בחי' ד', והיא, אם חטא במצות עשה, באופן שפגם גם בחכמה, והפרידה מן הכתר, ואז כשישוב בתשובה, הוי ג"כ תשובה, כי תשוב ה' עילאה בינה אל הכתר, ואז גם חכמה יעלה עמה, והרי נתבאר חלוק כפרה הא':

חלוק כפרה הב', אם עבר אדם על מצות ל"ת ועשה תשובה וכו', אז תשובה תולה, וי"ה מכפר, כי אז בחטאו פוגם ביצירה בת"ת, ונפרדה המלכות, ונסתלקו גם השש קצוות. וכששב בתשובה, אז המלכות חוזרת למקומה בסוד תשובה, תשוב ה'. אמנם אותם השש קצוות, החלל שיש ביניהם, רוצה היא לעלות שם למעלה במקומה להתחבר עמהם, ואינה יכולה עדיין לעלות שם, ונמצאת תלויה עד שיבואו אורות הבריאה, הנקראים יום הכפורים, ואז עולה עד שם, וזהו תשובה תולה, ויה"כ מכפר. וגם בזה יש ד' בחינות שזכרנו בעשיה, אלא שכלם הם בסוד ירידת היצירה אל העשיה, ולא בקליפות כנז"ל:

חלוק כפרה הג', אם עבר אדם על חייבי כריתות, פגם בבריאה, ואז כשישוב בתשובה ויוה"כ תולין ע"ד הנזכר, כי ת"ת ומלכות שניהם אינם יכולים לעלות למעלה ממקומם, עד אשר יבואו יסורין מן או"א, וימרקו העון ההוא, בסוד פסוק יסור יסרני יה, שהוא או"א. ובסוד פסוק מן המצר קראתי י"ה, כי מהם הצרות והיסורין. וגם בה יש ארבעה בחי' כנזכר:

חלוק כפרה הד' הוא, אם עבר אדם על חלול ה', כי אז פוגם באצילות, הנקרא עולם החיים, שאין שם מות כלל, וגרם מיתה בעולם החיים הנצחיים, ולכן תשובה וי"ה תלוין, כי אין אחד משלשה עולמות יכול לעלות למעלה ממקומו ע"ד הנז"ל, עד יום המיתה, מדה כנגד מדה, והיא ממרקת הכפרה לגמרי, וגם בזה יש ד' בחי' הנז"ל:

ועתה נבאר ג"כ השינוי, שיש בין חטא לעון, ופשע. דע, כי הפשע הוא, כאשר יודע האדם את רבו, ומכוין למרוד בו להכעיסו, ואז גורם שהקליפות יקחו כל השפ"ע ההוא, תמורת הפש"ע, ואינם נותנים כלל ממנו אל התחתונים, ישראל. ועון הוא, כאשר עושה

כרצונו, אלא שאינו להכעיס, רק שאוכל נבילות לתאבון, ואז גורם שהקליפות יקחו ג"כ השפע היורד, אמנם אחר שלוקחים אותו, חוזרים הם ומורידים מן השפע ההוא שלקחו, ונותנים לנו קצת, כי ז"ס הגלות כנודע. ובזה תבין מ"ש ז"ל ב' מאמרים במסכת יומא פרק בתרא חד אמר, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, כי זה מדבר בזדון הנקרא פשע, שבתחלה גרם שהקליפות היו לוקחים כל השפע כלו לעצמם, ועתה ע"י התשובה גרם שגם שהקליפות שיקחו כל השפע, עכ"ז חוזרים ומורידים לנו מן השפע ההיא על ידי עצמם, אחר שלקחוהו לעצמם. וחד אמר שזדונות נעשות לו כזכיות, הוי בעון, שאינו חוטא אלא לתאבון, כי אז כששב בתשובה גורם שהקליפות לא יקחו מן השפע היורד כלל לעצמם, ומנע מהם אפילו השפע שהיו לוקחים לעצמם:

פרק כב

מדברת בענין עונש הנשמות של הרשעים, וגלגוליהם, ובאיזה דבר מתגלגלים. ועתה אכתוב מעט בענין עונש הנשמות של הרשעים בעוה"ז, שמתגלגלים ובאים בכמה גלגולים לכפר עונם. ודע, כי כמעט אין אדם בארץ אשר ימלט מגלגולים אלו. ודע, כי הנה הרשעים אחר מיתתם, נכנסים בגיהנם, ומקבלים שם ענשם, ומתכפר להם. ומשפטם י"ב חדש. ויש רשעים שכתוב בהם ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע, ואינם זוכים ליכנס לגיהנם אחר פטירתם למרק עונם, אמנם נפשם הולכת מדחי אל דחי בגלגולים משונים, עד ימרק ענשו קצת ויוכל ליכנס אח"כ בגיהנם י"ב חדש להתכפר לגמרי. ולאלו אין זמן קצוב, כי לפעמים ילכו בגלגולים ההם עשרים שנים, או מאה, או אלף, והכל תלוי כפי ערך העונות שעשה בתחלה בעה"ז. אמנם הצדיקים ות"ח, אין אור של גיהנם שולטת בהם, כמ"ש ז"ל על אלישע אחר לא מידן נדייניה משום דעסק באורייתא, ולכן הם צריכים להתגלגל בעה"ז למרק איזה חטא אשר להם, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והנה, הצדיק אחר פטירתו מן העוה"ז, הוא מוכן לעלות במדרגה במעלות גדולות בעוה"ב, אבל לא בפעם אחד, האמנם תכף אחר פטירתו יענישוהו, למרק העונות היותר חמורים אשר לו, ואז יכניסוהו במחיצה אחת במעלה, ובהגיע תור עלייתו למחיצה יותר עליונה, יחזירוהו להענישו למרק החטאים היותר קלים מן הראשונים, ואז יעלה במדרגה שנית יותר עליונה, אח"כ יחזרו להענישוהו עוד על דקדוקי מצות שהם כחוט השערה, בסוד וסביביו נשערה מאד, ואז יעלוהו במחיצתו האמיתיית הראוייה אליו. ולקמן יתבאר מציאות ענשים אלו איך עניינם:

והנה הצדיקים גמורים כדוד המלך ע"ה ודניאל, הוצרכו להתבשר מאתו יתברך, שינוחו בעה"ב ולא יצטרכו לעונשים ולגלגולים האלה, וכמ"ש דוד המלך ע"ה לולי האמנתי לראות בטוב ה' בארץ החיים וגו'. וכתיב אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי וגו'. ונתבשר ע"י אביגיל הנבואה, באמרה והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים וגו'. גם דניאל נתבשר, ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד. ועכ"ז מצינו במדרש הנעלם של הזוהר בכתיבת יד, בפסוק על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד ולישראל עמו, שישב דוד בעה"ב שבעה שנים אחר פטירתו, קודם שהכניסוהו בירושלים של מעלה. גם מצינו בשמואל הנביא שקול כמשה ואהרן, כשהעלהו שאול באוב, שאמר למה הרגזתני לעלות, וארז"ל שנתיירא אולי היה יום הדין הגדול. כנראה שאפילו שכבר עומד לדין בעת פטירתו, עדיין יש דינים ועונשים אחרים. גם ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה וכו', והיה בוכה בעת פטירתו, כנזכר במסכת ברכות ומה יעשו שאר הצדיקים שאינם דומים אליהם, ומכ"ש שאר בני האדם בעו"ה, ואין להאריך במקום שראוי לקצר:

וכבר כמה פעמים הייתי עם מורי ז"ל הולך בשדה, והיה אומר לי, הנה איש אחד הנקרא בשם כך, והוא צדיק ות"ח, ולסבת עון אחד פלוני שעשה בחייו, הוא עתה מתגלגל תוך אבן זה, או צומח זה, וכיוצא בו, וכמו שיתבאר לקמן. ומעולם לא הכיר בו מורי ז"ל, והיינו חוקרים אחר הנפטר ההוא, ומצאנו דבריו כנים ואמיתיים ואין להאריך בדברים אלו, כי לא יכלם ספר. ולפעמים היה מסתכל מרחוק ת"ק אמה בקבר אחד, שבין עשרים אלף קברים אחרים, והיה רואה נפש המת הנקבר שם עומד על הקבר ההוא, והיה אומר לנו הקבר ההוא קבור בו איש פלוני ושמו פלוני, ומענישים אותו עונש פלוני, על עון פלוני. והיינו חוקרים על האיש ההוא, ומצאנו דבריו אמתיים, וכאלה רבות וגדולות לא יכילם רעיון:

ונחזור אל הדרוש שלנו, כי הנה אחר פטירת האדם, נפרעים ממנו על חטאתיו, קודם שיכניסוהו בגיהנם, בהרבה מציאיות של עונש, וכלם נקראים גלגולים. רוצה לומר, כי יתגלגל או בדומם, או בצמח, או בחי, או במדבר. וכמעט רוב בני האדם לא ימלטו מלהתגלגל בגלגולים אלה. והטעם הוא, כי אינו יכול לקבל ענשו, עד שיהיה מוגשם בגוף ונפש, ואז בהתגלגלו שם, סובל ומרגיש הצער ההוא, ועי"כ מתכפרים עונותיו. ואמנם כפי ערך חטא האדם, כך בחי' אופני גלגולו, אם בצומח, אם בב"ח וכו'. ולכן אפילו הצדיקים ות"ח, יש קצתם אשר מתגלגלים ע"ד הנז"ל, מחמת שבחייהם בא לידם איזה עון, הצודק כפי עונש הגלגול ההוא, ואח"כ עולים במעלה הראויה להם, כי בהכרח העון צריך להמחק, והקב"ה אינו ותרן, כי הוא תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט. ואע"פ

שהוא צדיק גמור, לא יקבל ממנו שום שוחד על מצוה כמ"ש ז"ל, ולא עוד אלא שגם כשירצו להעלותו במדרגה יותר עליונה, חוזרים ומתגלגלים אותו בגלגולים הנז', אם עדיין נשאר להם למרק איזה עון שצריך גלגול כזה:

ופעם אחת הייתי עם מורי ז"ל, וא"ל, כי היה רואה בעיניו איש אחד, מזמן דור התנאים שמגולגל בעז אחת נקבה, לסבת שהיה משמש מטתו לאור הנר, ונודע דהויין ליה בנים נכפים, ונמצא שגרם לבניו שיהיו נכפים, ושימותו בקטנותם, וה"ז שופך דמים ממש. ולא עוד אלא ששופך דם בניו. ופעם אחרת אמר לנו, שהיה רואה בעיניו חכם אחד גדול מדור שלפנינו זה כמה שנים, שהגיע זמנו להעלות עתה למחיצה יותר עליונה ממה שהיה בתחלה, ולכן עתה בעת ההיא עצמה, ראה בעיניו שחזרו להעניש על דקדוקי מצות קלות כנז"ל, כדי להעלותו אל המעלה הגדולה ההיא, כי כפי ערך המעלה שמעלים אותו, צריך שיזדכך יותר, אפילו בדקדוקי מצות כחוט השערה כנז"ל. ומכלל הדברים שהיה נענש אז, לשתי סבות, האחת, על שהסיח עצמו מן התפלין, באומרו יהר"מ שלא נגע לריק ולא נלד לבהלה, כמו שאומרים אחר קדושת ובא לציון גואל, ולהיותו מכוין בתפלה ההיא, הסיח דעתו מן התפילין, ונענשין על זה הדקדוק הקל. ומה יעשה מי שאינו מכוין בתפלתו, ולא בתפילין שעל ראשו. גם נענש, לפי שיום שבת אחת יצא לרשות הרבים, ונכנס מעט עפר תוך מנעליו, והלך בו ארבע אמות ברשות הרבים בלי כונה. ובזה תבין כי אין מנוחה אל הצדיקים בעה"ב כמ"ש ז"ל על פסוק ילכו מחיל אל חיל. והטעם הוא, כי בכל מדרגה ומדרגה שעולים, צריכים מרוק מחדש כנז"ל:

וראוי עתה לבאר, מה ענין גלגולים אלו. הנה נתבאר אצלינו, כי כל העולמות כלם, נבראו מברורי אותם ז' מלכים שמלכו בארץ אדום אשר מתו, והיותר זך הוברר בעולם האצילות, ואחריו הוברר לצורך עולם הבריאה, ואחריו ליצירה, ואחריו לעשיה. והיותר זך שבעשיה, הוא האדם. והוברר תחלה, ואחריו ב"ח בלי מדבר, ואחריו הצומח, ואחריו הדומם. ואמנם הצדיק ע"י מעשיו, וע"י המצות שעושה באכילתו וכיוצא, יש כח לברור עוד מחלק הדומם, להעלותו אל הצומח, ואל החי, ואל האדם. כמבואר אצלינו בשער המצות בפ' עקב, במצות ברכת המזון:

ואמנם הרשע ע"י מעשיו, גורם להפך שמורידים ולא מעלים, ויש מיני עונות שגורמים שחלק האדם ירד עד בחי' הדומם, ויש עד הצומח, ויש עד החי בלי מדבר. ולכן כנגד זה, יש רשע שאחר מותו מתגלגל באבן דומם, כפי מה שחטא בחייו, ויש רשע שמתגלגל בצומח ויש שמתגלגל בבעלי חיים, כי ע"י עונם נמשל כבהמות נדמו, ובמעלה אחת הם עומדים ונדמים זה לזה. והנה אלו המתגלגלים בגלגולים אלו, יושבים שם זמן קבוע,

עד שימרק עונו שגרם לו להתגלגל שם בצומח, וככלות זמנו עולה ומתגלגל בבעל חי, וככלות זמנו עולה ומתגלגל באדם ממש:

ואמנם ענין זה הגלגול שמתגלגל באדם, הוא בא' מב' פנים, הא', ענין אלו הנשמות של הרשעים אחר שמתו, ולא זכו ליכנס בגיהנם, נכנסים בגופות בני אדם החיים בע"ה, ומדברים ומספרים כל הקורות אותם שם כנודע רחמנא לשזבן. והב' הוא, כי מתעברים באדם בסוד עבור, כנז"ל בדרושים שקדמו, ומתדבקים בו בהסתר גדול, ואז אם האדם ההוא יחטא, מתגבר עליו נפש ההיא המתעברת בו, ומחטיאו, ומסיתו לדרך רע, ע"ד מה שנתבאר אצלינו בדרושים הקודמים, שכאשר נשמת הצדיק מתעברת באדם, מסייעו להיטב. כך נפש הרשע מסיתו להרשיע וכבר נתבאר אצלנו ענין זה, כי לפעמים המתעבר באדם, הוא לתועלת עצמו, כדי להתקן עצמו המתעבר עצמו. ולפעמים הוא תועלת האדם, כדי שהנפש ההיא מסייעתו להטיב. וב' בחי' אלו, ישנם גם בנפש הרשע המתעבר באדם, או יהיה לתועלת הנפש ההיא המתעברת, לפי שהאדם הזה הוא צדיק, או יהיה האדם רשע ותתעבר בו הנפש ההיא להחזיקו ברשעתו, עד יאבדוהו מן העולם ח"ו. והנה שהנפש המתגלגלת באדם באחד מב' פנים הנזכר, השלים זמנו הקצוב לו לעמוד שם, ונתכפרו עונותיו, אז יוכל לבא אח"כ בעה"ז בגלגול גמור אמיתי, ויולד בגוף בעה"ז כשאר בני אדם:

ונחזור לענין, כי ראוי שתדע, כי לא בכל זמן יש כח אל המגולגלים הנז', בדומם ובצומח וכו', לעלות משם ולהתקן, כי לכל זמן ועת לכל חפץ. אמנם זהו זמן עלייתם, דע, כי מי שנתגלגל בדומם, וגזרו עליו זמן קצוב של כך וכך שנים, הנה כאשר יגיע זמן עלייתו מן הדומם, להתגלגל במדרגת הצומח, אינו עולה רק בארבעה חדשים אמצעיים שבי"ב חדשי השנה, והם, אב, אלול, תשרי, חשון. ואם זמן הקצוב להם לעלות, נשלם בארבעה חדשים אלו, עולה. ועם לאו, צריך להמתין עד שנה אחרת, בארבעה חדשים אמצעיים הנז', אשר בה. וזמן עלייתם מן הצומח אל החי, הוא בארבעה חדשים ראשונים, שהם, ניסן, אייר, סיון, תמוז. וזמן עלייתם מן החי אל האדם, הוא בד' חדשים אחרונים, שהם, כסליו, טבת, שבט, אדר:

ואמנם אע"פ שסדר עלייתם הוא ע"ד הנז"ל מן הדומם אל הצומח, ומן הצומח אל החי, ומן החי אל המדבר. הנה לפעמים ויעלה המגולגל שתי מדרגות יחד, כמו מי שנתגלגל בתחלה בדומם שהוא העפר, ותבא איזו בהמה ותאכל עשב, ובו מעורב מעט עפר, אשר בו היה מגולגל הנפש ההיא, והנה עתה נפש זו נתגלגלה בבהמה ההיא, ועלה ב' מדרגות יחד, שהוא מן הדומם אל הב"ח. או באופן אחר, כי אם יהיה מגולגל בצומח, שהוא

הירקות ופירות האילן, ויאכלם האדם, נמצא כי המגולגל ההוא עלה מן הצומח אל האדם, והם ב' מדרגות ביחד. ולפעמים יעלה המגולגל כל המדרגות בפעם אחת, שהוא מן הדומם לאדם, כגון הרי שהאדם אכל מעט עפר שנתערב בתוך התבשיל, ובאותו עפר היה מגולגל אחד, נמצא שעלה מן הדומם לאדם:

ודע, כי המגולגל במים ובמלח, אינם נקראים דומם רק צומח, והטעם הוא, לפי שהמים הם חיים ונגרים ונובעים ואינם דוממים כמו העפר. והמלח נעשה מן המים, ולכן נקרא גם הוא צומח. וז"ש רז"ל במסכת שבת, הנוטל מלח מן המחצב שלו, חייב משום קוצר. וידוע הוא, כי אין קצירה אלא בצומח:

והנה ענין המגולגלים נתבאר עניינים במקומות רבים, וכנזכר בפסוק הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, גם רמזו רז"ל באמרם ריש תורא בדיקולא סליק לאגרא וכו', כי הרואה שור שחור בימי ניסן, יברח ממנו, ויעלה לגג, מפני שהשטן מרקד בין קרניו. והענין הוא, כי השור שהוא דינא קשיא, יותר מוכן להתגלגל בו הנפש, יותר משאר הבהמות, ולכן יברח ממנו, משא"כ בשאר הבהמות. לפי שקדם לנו, שאין זמן עליית המגולגל בצומח לב"ח, אלא מניסן ואילך, לכן ביומי ניסן, שאז נכנס בו המגולגל הרשע ההוא, אולי ע"י תוספת העבור ההוא הרע, יזיק למי שיפגע בו. אבל אחר שהורגל בו, אינו מזיק, ולכן אין קפידא אלא בחדש הא' לעלייתו, הוא חדש ניסן, שהשור באכלו העשב הצומח, נתגלגל בו הרשע ההוא, שהיה בתחלה בצומח ההוא. וכבר נתבאר אצלינו בשער הפסוקים בענין יונוס ויומברוס, בני בלעם הרשע, שעשו את העגל בחדש תמוז, ועליו נאמר בתבנית שור אוכל עשב. (הנהה - ובמקום אחר מ"כ משם מהרח"ו ז"ל, כי עשב ר"ת שבעה עשר בתמוז:

וענין המתגלגל בדומם, נתבאר בענין נבל הכרמלי, שכתוב בו וימת לבו בקרבו, והוא היה לאבן. וסוד הענין יובן במש"ל, כי לבן נתגלגל בבלעם, ואח"כ בנבל הכרמלי. והנה בלעם הרשע, היה לקראת נחשים, ואין כחו אלא בפיו לקלל בני אדם, וכשנהרג בלעם נתגלגל באבן אחת, שהיא בחי' דומם, לכפר לחישתו בפיו כנזכר. וכשנתגלגל אח"כ בנבל הכרמלי, כי אז היתה תחלת ביאתו בעולם הזה להתקן, הנה כשאירע אותו המעשה שחרף את דוד, ואמר מי דוד ומי בן ישי וגו', ורצה דוד להרגו, יען כי בא לתקן דבור הרע של בלעם, והיסיף פשע, וחזר וחטא בדבור, לקלל את דוד מלך ישראל, ואז זכר נבל וידע כי בתחלה נתגלגל באבן לתקן דבור הרע של בלעם, ועתה חזר לקלקולו, ולכן וימת לבו בקרבו בזכרו כי הוא היה לאבן בתחלה כנזכר, ולכן לא כתיב ויהי, אלא והוא היה לאבן. והנה נבל היה אדם גדול, ואין תימא איך ידע זה. גם אפשר שהגיד לו איזה נביא או חכם.

גם אפשר דמזליהו חזי, אע"ג דאיהו לא חזי. גם ענין הגלגול בדומם, נרמז אצלינו בפסוק כי אבן מקיר תזעק, כי יש מגולגלים באבן שבקיר שהיא בדומם, או בכפיס מעץ יעננה שהוא הצומח, ומשם זועקים מרוב העונש אשר להם שם, ועוד יתבארו קצת פסוקים אחרים עתה בע"ה:

והנה נבאר עתה קצת מיני מגולגלים, דע, כי המדבר לשון הרע וכיוצא בו, מתגלגל באבן דומם, כמו שביארנו בענין נבל, שכתוב בו ויהי לאבן, כי תמורת הדבור הוא דומם:

המאכיל נבלות לישראל, מתגלגל בעלה האילן, והוא הצומח, ואז ענשו הוא, שהרוח מכה בעלה ההוא, ומחזירתו לכאן ולכאן, ואין לו מנוחה. וכשנשלם זמן הקצוב לו, נעקרת העלה ההיא מן האילן, ונובלת ונופלת לארץ. וזהו בדוגמת מיתה ממש אצלו שנכרת ונעקר מן העולם. וז"ס פסוק והעלה נובל. כי מי שמאכיל נבלות לישראל, מתגלגל בעלה הנובלת לארץ. גם ז"ס כי תהיו כאלה נובלת עליה. ולפעמים כי אחר שהעלה הזאת נובלת, חוזר להתגלגל בעלה אחרת, וגם היא נובלת עד כמה פעמים, ע"ד האדם שמתגלגל בעה"ז כמה פעמים כפי העונש הראוי להם:

ויש מי שמתגלגלים במים, והם גם כן נקראים צומח, כנז"ל והם אלו, מי ששופך דמים בעה"ז, מתגלגל במים, וסימניך על הארץ תשפכנו כמים, ונאמר שופך דם האדם באדם דמו ישפך, וענשו הוא שעומד בקלוח המים, ושם המים נקלחים עליו תמיד, והוא רוצה לקום ולעמוד, והמים מפילים אותו בכל רגע, ואין לו מנוחה כלל, ותמיד הוא מתגלגל סביב במקום קלוח המים ההם. גם נרמז זה בפסוק (שמואל ב' י"ד) כי מות נמות וכמים הנגרים ארצה. גם כל מי שמיתתו בחנק, ולא נענש בב"ד של מטה, מתגלגל במים, ושם נחנק בכל רגע כנזכר:

והנה הבא על אשת איש, אשר מיתתו בתנק, מתגלגל בריחיים, שנותנים בהם החטים, וטוחנים על ידי המים המגלגלים הריחים, ושם נידונים האיש והאשה ההיא, בסוד תטחן לאחר אשתי:

גם המזלזל בנטילת ידים, מתגלגל במים. וז"ס פסוק אזי עבר על נפשנו המים הזדונים ברוך ה' שלא נתננו טרף לשניהם. כי הנה ר"ת 'נתננו 'טרף 'לשניהם, ר"ת נטל. וז"ס מ"ש ז"ל האוכל בלא נטילת ידים נעקר מן העולם, ונדון במים כנז"ל. גם ממילא רמז להפך ואמר, ברוך ה' שלא נתננו טרף לשניהם, ר"ת שנטל, כי ע"י שנטלנו ידינו, לא נתננו טרף לשניהם של המים הזדונים הנז"ל, ולכן ברוך ה', שלא עשנו כמו הרשעים, שאינם נוטלים ידיהם, גם מי שאינו מברך ברכת הנהנין, ומזלזל בהם, גוזל אביו ואמו חבר הוא לאיש משחית, וגם הוא מתגלגל במים:

ויש מי שמתגלגלים בבעלי חיים, והנה הפרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים. וכמ"ש רב נחמן בר יצחק, לא יאי יהרותא לנשי, חדא שמה כרכושתא, וחדא שמה זבורתה. והם דבורה הנביאה, שנתגאה על ברק, ושלחה אחריו לקראו והיא לא רצתה ללכת אצלו גם חולדה הנביאה, בזתה לצדקיהו המלך, ואמרה אמרו לאיש הזה אשר שלח אתכם אלי, (מלכים ב' כ"ב) כמ"ש ז"ל והנה בתוך דבריהם רמזו, כי דבורה היא בעלת גאוה, ולכן אינה עושה מלאכה, וגם היא דברנית, כי בכל שעה לא תשקוט פיה. ולכן פרנס המתגאה על הצבור, וכן מי שמדבר דברים שלא כהוגן, שניהם מתגלגלים בדבורה, שיש בה שני מדות אלו:

ודע, כי אין לך שום אחד מאלו המתגלגלים כנזכר, או שום נשמה שנענשת בב"ד של מעלה, שאין לפניו כרוז אחד שמכריז ענשו ועונו תמיד בכל הזמן ההוא שהיא מתגלגל שם, או שנענש שם כנזכר, ואינו זז מאצלו. גם יש עמו שוטר א', שמעניש אותו באותו ענש הראוי לו, או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו, כגון מי שנתגלגל במים, הנה השוטר ההוא עומד עליו תמיד, להפילו במים בכל רגע, עד זמן הקצוב לו. גם רוב המתגלגלים או הנענשים כנזכר, יש לפניהם ב"ד שדנים אותו בעת גלגולו או ענשו, ומשנים את ענשו מעת לעת, מעונש זה אל עונש אחר, כפי הדין והמשפט הראוי לו:

אמר שמואל, עוד מצאתי לקוטים קרובים אל הנזכר, ואע"פ שבתוך דברי הרב ז"ל, נראה שאינם מפי מורי הרב ז"ל, המשביר בר הגדול זלה"ה, כאשר כתב הוא כן, עכ"ז לא נמנעתי מלהציגם לפניך, וז"ל, זה מצאתי בקונטרס הר"א הלוי ז"ל. ונלע"ד בלי ספק שאינו ממורי ז"ל, הבא על הבהמה, יתגלגל בעטלף. הבא על הנדה, יתגלגל בגויה. הבא על אשת איש, יתגלגל בחמור. הבא על אמו, יתגלגל באתון נקבה. הבא על הזכר, יתגלגל בשפן או בארנבת, כפי מה שחטא או בועל נבעל. הבא על כלתו, יתגלגל בפרדה. הבא על הגויה, יתגלגל בקדשה יהודית. הבא על אשת אביו, יתגלגל בגמל. הבא על אשת אחיו, יתגלגל בפרד זכר. הבא על אחותו בת אביו או בת אמו, יתגלגל בחסידה, ויהרגוהו חברותיה כמ"ש ז"ל. וז"ס פסוק ואיש כי יקח את אחותו בת אביו או בת אמו חסד הוא. וכן הבא על חמותו. השוכב עם בהמה חיה ועוף, יתגלגל בעורב. המסתכל תמיד בעריות ומביע בהם, יתגלגל בראה שרואה למרחוק יותר מכל העופות. וכל זה אם לא עשה תשובה:

אמר שמואל, עוד הקדמה זאת, כבר העתקתי אותה בשער מאמרי רז"ל, דף ועכ"ז לא רציתי מלהסירה מכאן, שהוא מקומה האמיתי, והוא בשכר נשמות הצדיקים, ואחרתיה עד אחר חבוט הקבר:

פרק כג

והיא בענין עונש חבוט הקבר. כבר נודע מ"ש ז"ל בפרקי ר' אליעזר, במאמר פרקי חבוט הקבר, איך בא עליו המלאך על קברו, ושואל לו מה שמך, ומשיבו גלוי וידוע לפניו יתברך שאיני יודע שמי וכו'. ובלי ספק יש לתמוה, מה צורך לשאלה זו, וגם למה הוא שוכח שמו, ומה מעלה ומה מוריד ענין זה במציאות ענשו. האמנם דע, כי כל הנשמות כלם היו כלולים באדה"ר קודם שחטא, כמו שביארנו כמה פעמים, וכאשר חטא, נשרו איבריו ממנו, שהם אותם הנשמות שהיו כלולות בו, ונפלו לעמקי הקליפות ולא נשאר בו באדה"ר רק בחי' מאה אמה, כמבואר אצלינו במקומו, והנה לא כל הנשמות שוות, כי אין הפגמים שוים, כי האיברים אשר נמצאו יותר נאחזים באותו החטא שחטא אדם הראשון, הם נפלו לתוך הקליפה יותר בעומק מן המקום שנפלו שאר האיברים, שהיו יותר רחוקים מן הפגם ההוא, כי ודאי הוא שאין כל הנשמות שוות, כי יש נשמה שנתאוות וחשקה יותר בחטא ההוא מנשמה אחרת. ונמצא כי כפי ערך בחי' פגם הנשמה, כך בחי' מקום נפילתה בעמקי הקליפות. והענין הוא, כמה שתדע, כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים, וכמו שיש אדה"ר דקדושה, כן יש אדם בליעל בקליפות, ויש בו רמ"ח איברים ושס"ה גידין. וכפי האיברים שחטאו באדה"ר, כך כפי בחינתם ג"כ אותם האיברים כיוצא בהם, אשר באדם בליעל, לקחו אותם הנשמות שנעשו מאדה"ר, ונתלבשו בתוך הקליפות ההם, ונעשה להם לבושים מאותם הקליפות אשר כיוצא בהם ממדרגת מקומם, כי כל דרכיו יתברך משפט בקו היושר ולא בערבוביא, רק כל נשמה נפלה כפי מדרגתה באבר א' מן האדם הבליעל הדומה אליה. ונמצא כי כל אותם הנשמות שנשרו מאדם, שהיו מלובשים בגדי קדש קודם שחטאו, ועתה בנפלם בתוך הקליפות, התנצלו מעדיים ובגדי תפארתם ולבשו לבושי קדרות שהם הקליפה. ונמצא כפי זה, כי אין לך נשמה, שאין לך בחי' קליפה אחת, העשויה לה כעין מלבוש המיוחס לה, כפי בחינתה ומדרגת חטאה, בהיותה כלולה באדם הראשון כשחטא כנזכר, ואותה הקליפה מלבשת אותה, ומלפפתה כל ימי חייה מסביב לה, לפי שהנשמה היא קדושה ורוחנית, ומלתבשת בתוך הקליפה המזוהמת ההיא:

וז"ס פסוק כי אם עונותיכם היו מבדילים וכו', כי אותה הקליפה הנעשת מפני העון, מלבישתו ומבדלת בין הנשמה, אל ה' אלהים שממנה חוצבה, והאור הנמשך אליה מאתו יתברך אינו נמשך ומאיר בה מחמת קליפתה, אשר סובבת עליה, וענין זה נרמז במ"ש ז"ל מלמד שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא וכו'. וגם על האדם ועל זרעו הבאים אחריו עד ימות המשיח, אין אדם נצול ממנה, לפי שכלם היו אז כלולים באדה"ר כשחטא.

וזהו הצד השוה, שבכל הנשמות אפילו באותם שמתו בעטיו של נחש, היה בהם הטלת זוהמא הנזכר:

האמנם לא כלם שוים, ויש הפרש ביניהם כנז"ל, כי כל נשמה נפגמה כפי מדרגה וקרובה אל החטא שחטא אדה"ר. ודע, כי כל החטאים והעונות שחוטא האדם בפני עצמו, זולת מה שחטא אדה"ר, ודאי הוא שהאדם ממשיך עליו קליפה וזוהמת הנחש, כפי ערך חטאו. האמנם הכל תלוי בתשובת האדם, כי ע"י התשובה יכול לדחות מעליו הזוהמה ההיא שנדבקה בו ע"י חטאתיו, אפילו אם הם חטאים גדולים. אבל הזוהמה והקליפה שנדבקה בכל הנשמות כאשר חטא אדה"ר, אינו תלוי בתשובה, ומוכרח הוא למות, ואח"כ יתוקן הפגם ההוא ע"י המיתה. ואע"פ שהקב"ה קבל גם תשובת אדה"ר, ונתכפר לו עונו, עכ"ז הזוהמה והקליפה שנדבק בו כשחטא, לא הוסר ונפרד ממנו אלא אחר המיתה. וטעם הדבר הוא, לפי שחטאו של אדם היה גדול עד מאד, מכמה סבות אין מקום לבאורם. וז"ס אותם שמתו בעטיו של נחש שהם בנימין וישי, וכלאב, ולוי, ויהושע בן נון, שלא חטא בעון העגל כנזכר בזהר פרשת תשא, שאע"פ שלא היה להם שום חטא כלל, עכ"ז אותה קליפה וזוהמה שנדבקה בהם בחטאו של אדה"ר, לא נפרדה מהם עד אחר המיתה. וז"ס אמרם ז"ל שמתו בעטיו של נחש, ר"ל, בשביל זוהמת הנחש, שהטיל באדם וחוה:

ואמנם צריך לבאר טעם למה המיתה מפרדת הקליפה מן האדם, ודע, כי הקדושה נקראת חיים, כמש"ה ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, וכתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום, לפי שהקב"ה נותן שפע ומזון לכל ברואיו. אבל הסטרא אחרא שמסלקים השפע והחיות מן הנבראים נקרא מות, כמש"ה ואת המות ואת הרע. והנה האיש החוטא, ממשיך עליו סטרא אחרא הנקרא מות, ולכן אין הקליפה ההיא נפרדת מן האדם אלא אחר מיתה, כי אז נקבר האדם ובשרו מתעכל בעפר, ונפרד ממנו הקליפה שנדבקה בו בזוהמת הנחש שהטיל בחוה ובאדם:

ובזה תבין ענין חבוט הקבר, וזה ענייננו, והוא, כי אחר מיתת האדם ואחרי קבורתו בעפר הארץ, אז תכף ומיד, באים ד' מלאכים, ומשפילים קרקע הקבר, ומעמיקים אותו למטה, ונשאר חלל בקבר כשעור קומת האדם הנקבר שם, כנזכר במסכת פרק חבוט הקבר וע"ש. ואז מחזירים נפשו בגופו כמו בחייו, והטעם הוא, לפי שהקליפה היא דבוקה עדיין וקשורה עם הנפש ועם הגוף ואיננה נפרדת מהם, ולכן צריך שיחזור נפשו בגופו ביחד. ואז המלאכים הנזכרים אוחזים בו כל אחד מקצה, ומנערים אותו, וחובטים אותו במקלות של אש, כדרך שאוחזים בטלית בשתי קצוותיה, ומנערים אותה

מן האבק הנדבק בה, עד שנפרדה מהם הקליפה ההיא לגמרי, ולכן נקרא חבוט הקבר, כאדם שחובט טליתו ומנערה. וע"כ צריך להעמיק הקבר, כדי שיהיה מקום לחלל לנערו ולחבטו. ואמנם לא כל האנשים שוים, כי הצדיקים אשר בחייהם נתרחקו מן היצה"ר, והיו מכניעים עצמם וחובטים עצמם ביסורין הבאים עליהם, וגם ע"י התורה והמצות שמתישים כחו של אדם, עד שנמצא כשהגיע זמנם ליפטר מן העולם, ולקבל חבוט הקבר, אין צריכים צער גדול, כי בחבטה כל שהיא מספיק להם להפרידה מהם. משא"כ ברשעים, שאדרבה ע"י תענוגיהם בעה"ז הם מקשרים ומחזקים יותר את הקליפה בגופם ובנפשם. ונמצא כי ז"ס למה אין אדם נצול מחבוט הקבר, כנזכר בפרק חבוט הקבר:

וכמו שביארנו לעיל, באותם שמתו בעטיו של נחש, שאין להם תקנה להפרידה, זולת ע"י המיתה והיבוט הקבר, זולתי אותם הנז' שם בפרק חבוט הקבר, ע"י איזו מצוה הסגולית לזה הדבר, אבל כל שאר בני אדם כלם, צריכים חבוט הקבר, אלא שיש הפרש בין חבוט רב למעט כנזכר, וכל א' וא' הוא סובל ענשו, כפי מדרגת קליפתו, וכפי עוצם דבקותה. ואמנם אפילו אותם הנצולים מחבוט הקבר כנזכר, הנה אותם המצות הסגוליות לזה כנזכר, הם המפרידות את הקליפות מהם בלי צער אחר מיתתם, אבל מוכרח הוא שימותו, כנז"ל בענין שמתו בעטיו של נחש:

ושמעתי ממורי ז"ל, כי כל הנקבר בע"ש אחר חמש שעות ביום, ושעה חמישית בכלל, אינו רואה חבוט הקבר, כי קדושת שבת מפריד ממנו הקליפה בלי צער חבוט הקבר. וז"ס יום הששי בהא יתירה, כי משעה חמישית של יום הששי ולמעלה, כבר קדושת שבת מאירה אז:

ובזה יתבאר ענין טעם, למה הרשעים שוכחים את שמם כנז"ל. הנה נתבאר למעלה, כי אין שום נשמה בעולם, שאין לה לבוש אחד של קליפה מזוהמת הנחש, ואותה הקליפה היא סוד היצה"ר, הנכנס באדם מיום שנולד, כי הנה ע"י חטאו של אדה"ר, נשתרש ונדבק עמו היצר הרע. והקליפה ההיא עם אותה הנשמה מעת שחטא אדה"ר ואילך, עד שכמעט נעשו שניהם הנשמה והקליפה, כעיסה אחת מעורבת מסלת וסובין, קשורים יחד בתכלית. ובזה תבין סוד, למה היצה"ר יש כ"כ כח בידו להטות לאדם להנהיגו בדרך רע, לפי שהוא בעה"ב גמור תוך גוף האדם כנזכר. והנה נתבאר כי אין כל הקליפות שוים, כי כל קליפה וקליפה הוא נצוץ נפש רעה מסטרא אחרא, מאבר פרטיי שברמ"ח איברי אדם הבליעל הטמא, ע"ד מה שנבאר בדרושים שקדמו, בענין נצוצות נשמות הקדושה שכל אחת ואחת היא מנצוץ אבר פרטיי שבאדם העליון הקדוש. וכמו שנשמות הקדושות כל אחת ואחת יש לה שם ידוע, כפי בחי' אבר שממנו חוצבה, וכמו

שארז"ל על פסוק אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, אלא שמות. כך כל נצוץ ונצוץ שבקליפה, יש לה שם ידוע בפני עצמו. ונמצא כי היצה"ר שבאיש הזה, אינו כעין היצה"ר של האיש האחר. ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא, כמש"ה אשר שם שמות בארץ, כפי מקום האבר שבאדם העליון, אשר ממנו חוצב, והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע, ולכן ארז"ל שמא גרים. גם זהו טעם אל ר' יהושע בן קרחה ור"מ דהוו בדקי בשמא. והנה גם את זה לעומת זה עשה האלהים, וכמו שיש שם קבוע אל הנשמה הקדושה אשר באדם, והוא השם שקוראים לו אביו ואמו בעת שנמול כנודע, כך יש שם קבוע בקליפה, שהוא היצה"ר הנכנס באדם מיום שנולד, ונמצא שכל אדם יש לו שני שמות, אחד מצד הקדושה, ואחד מצד הקליפה. והנה אם האדם בהיותו בחיים חיותו בעה"ז, היה יכול להשיג ולדעת מה שם הקליפה ההיא אשר בו, היה יכול לחקור מהיכן נחצבה, ובאיזה בחינה היא באדם הבליעל ועי"כ היה יודע מקום הפגם, ומציאותו תקון הצריך לו, והיה יכול לתקן הפגם ההוא בנקל, ועי"כ היתה הקליפה ההיא נפרדת ממנו בנקל בחייו, ולא היה צריך להפרידה ממנו ע"י חבוט הקבר כלל. ולכן כשנפטר האדם הצדיק, אינם שואלים ממנו מה שמו מסטרא אחרא, כי כיון שבחייהם טרחו וסבלו היסורין להפריד מעליהם הקליפה ההיא כנ"ל, ובקלות גדול נגמרת להפרד ע"י חבוט הקבר. אבל הרשע, שאדרבא גרם לקשרה בחוזק גדול בו, צריכים מכות ועונשים גדולים להפרידה ממנו בחבוט הקבר. ואלו היה יודע בחייו שמו דמסטרא אחרא, היה מתקן הדבר בחייו בקלות גדול, ולכן מכים אותם הכאות נמרצות, על שאינם יודעים אותו השם כנזכר, ולא חקרו לדעת אותו בחייהם, כיון שלא רצו לטרוח במעשיהם, כדרך שטרחו הצדיקים:

אמר שמואל, עוד מצאתי הקדמה אחרת בענין חבוט הקבר טובה מאד, וז"ל, ענין חבוט הקבר מה עניינו, וכבר נתבאר אצלינו למעלה ועי"ש, ואמנם נתבאר שם, כי ע"י חטאו של אדה"ר, גרם ערוב טוב ברע בכל הנשמות כלם. וכמו שנתבאר זה בענין קין והבל. והנה ז"ס פסוק ויקרא האדם שמות וגו', כי כמו אשר קרא מצד נשמות הקדושות, כך קרא להם נשמות מצד שמות דקליפה, לפי שכאשר חטא האדם בעץ הדעת טוב ורע, גרם כי כמו שחוצבים נפש לאדם ממחצב הקדושה, כך חוצבים לו נפש ממדרגת הקליפה. ואמנם כבר הודעתיך, כי בעולם העשיה הרע גובר על הטוב וגם כי הם מעורבים. וביצירה, הם שוים, ומעורבים. ובבריאה הטוב גובר על הרע, ואינם מעורבים:

והנה יש אנשים שיש להם נפש ממלכות דעשיה שבקליפה, ויש מי שיש לו נר"ן מהקליפות, ואמנם מי שלא הרשיע כ"כ, כי עדיין לא ניתן בו נשמה מן הקליפות, אין תקונם מפח נפש, וע"י תשובה יכולים להתקן, וכאשר יתגלגלו בעה"ז ויקבלו ענשם, יהיו כדמיון ירבעם בן נבט וחבריו שאין להם חלק לעה"ב, שהוא שיעלו נשמותיהם למעלה בבחי' מ"ן בזווג העליון של או"א, הנקרא עה"ב, אמנם יעלו בבחי' מ"ן בזווג זו"ן. אבל מי שיש לו נר"ן מן הקליפות, צריך שיתרקבו עצמותיהם ויאכלו את בשרם. וז"ס רות וערפה, כי ערפה שבה אל עמה ואל אלהיה. וזה ג"כ סוד פסוק הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו שהוא הרוח, ומכלים את עצמם, וכדי להפריד מהם הנפש ההיא, לכן הוצרך ענין חבוט הקבר, שחובטים אותם כדי להפריד מהם הנפש ההיא. ואפילו בארץ ישראל, יש מעט מחבוט הקבר, לפי שהנולדים בארץ ישראל בפרוד מהם בא, ודבר זה תלוי כפי מעשה האדם, אם לטוב ואם לרע:

ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז"ל אין אדם מקנא לאשתו, אא"כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים, ועל כן עצמותיהם מתרקבים. וכמ"ש במסכת שבת על ר' אחאי בר יאשיה, על פסוק ורקב עצמות קנאה. אמנם המקנא במילי דעלמא, עצמותיו מרקיבין, והעש אוכלם:

וסוד הדבר כמה שהודעתיך, כי ש"ע נהורין הם בקדושה, וכשנעשים שע"ח נהורין, אז הם בגימטריא חשמ"ל ומלבו"ש, כי הוא נעשה כמין מלבוש וכסוי מקיף על ד' עולמות אבי"ע, מאלו השע"ח נהורין. ועי"כ אין החצונים שולטים באותם האורות. ונודע הוא כי ד' מלבושים הם לד' מלבושי עולמות אבי"ע. וכל אחד עב מחבירו, ושל העשיה עב מכלם, לפי ששם עיקר אחיזת הקליפות, וצריך שיהיה עב ביותר מהשאר. והנה כמו שיש ש"ע נהורין בקדושה, ישנו בחיצונים, ונקראים בהפוך ע"ש, וז"ס פסוק כי כבגד יאכלם עש, עש יאכלם, והוא האוכל ומרקיב עצמות המת:

גם כי כמו שיש תולע בקדושה, בסוד ותולעת שני, ובסוד אל תראי תולעת יעקב, והוא שם אבגית"ץ, שהוא בגימטריא תולע, והוא סוד החסד שבשבעה שמות שם בן מ"ב, והוא הכהן, וזהו ונת"ן לכהן הזרוע והלחיים וכו', ומלת ונתן בגימטריא שם הנזכר, גם הוא בגימטריא שו"ר, שעליו נאמר בגמרא שור שחור ביומי דניסן, לפי שהוא שם מ"ב, שהוא גבורה חזקה. ואמנם יש כנגדו בקליפות תולע, האוכל בשר המת בקבר, אשר עליו נאמר הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו, ועליו נאמר אם יאדימו כתולע כצמר יהיו. האמנם מי שהיה צדיק בעה"ז, יכול לתקן הכל בהיותו בחיים בעה"ז, כדמיון רב אחאי

בר יאשיה, שלא היתה בו קנאה במילי דעלמא, שהיא קנאה הנמשכת מן הקליפות, ולכן לא שלטו בו במיתתו לא התול"ע ולא הע"ש החיצונים. ובדוד הע"ה אמר, אף בשרי ישכון לבטח, עד שתמצא שכבר נמצאו אותם הארבעה שאע"פ שמתו, לא מתו אלא בעטיו של נחש, וכמו שנתבאר עניינם אצלינו:

פרק כד

מדברת בענין שכר הנשמות של הצדיקים. ואע"פ שכבר העתקתיה בשער מאמרי רז"ל כי שם מקומה האמיתית וע"ש. עכ"ז חזרתי והעתקתיה פה כמו שמצאתיה, וז"ל, והנה אחר שדברנו בעונש הנשמות של הרשעים, נדבר קצת בשכר נשמות הצדיקים. ובזה יתבאר חלוק א' שמצינו בדברי רז"ל, מאמרים שונים. כי פעמים נזכר בדבריהם, פלוני יש לו חלק לעה"ב, או הרי הוא בן העה"ב, או הרי הוא מזומן לחיי העה"ב, וזה ענין פרטותם, דע, כי אחר פטירת נשמת הצדיק מן העה"ז, אם אינו בר עונשין, כי הוא צדיק גמור, הנה יש בהם שלשה כתות כת אחת היא, שבאותה שעה עצמה שנפטרים מן העולם, וגם אחר פטירתם, תמיד הם עולים בסוד מ"ן עילאין, ביסוד אימא עילאה בינה, הנקראת עה"ב כנודע, ושם מעוררים זווג העליון ההוא, ומזדווג אבא באימא, וכת זו נקראת בני העה"ב. פירוש, כמו שז"א הנקרא בן אימא עילאה, הוא לבדו עולה בסוד מ"ן עד או"א, ומזווגם. כן הצדיק הזה נקרא בן העה"ב, שהיא אימא עילאה, והוא לבדו גורם הזווג העליון ההוא:

הכת הב', גרועה מזו הראשונה, והוא, כי יש צדיק שאינו כדאי לעלות לבדו ולעורר זווג או"א, אבל צריך שיצטרף ויתחבר עם נשמת הצדיק אחר עליון ממנו, ובאמצעותו יעורר הזווג ההוא העליון, ועל כיוצא באלו ארז"ל כל ישראל יש להם חלק לעה"ב. כי כל ישראל הכשרים, אע"פ שאינם מן הצדיקים הגמורים, יש להם חלק מועט, בהצטרפם עם שאר הנשמות, לעלות עד זווג העה"ב העליון, אבל הם אינם לבדם בני העה"ב, כבן בית העולה לבית אביו יחידי, בלי שתוף איש אחר שיעלהו אצלו:

הכת הג', גדולה משתי הכתות הנז', ועל אלו נאמר מזומן לחיי עה"ב. והענין הוא, כי זה מדבר לעה"ב העיקרי, שאינו אחר פטירת האדם, אלא מדבר לעתיד לבא, שאז כתיב והיה אור הלבנה כאור החמה. והענין הוא, כי אז יחזרו או"א פעם אחרת לעלות בסוד עבור בתוך א"א, כמו שהיה בעת בריאת העולם. ונודע, כי כל חזרת העבור, הוא לחדש המוחין שלהם, ועי"כ יהיה בהם כח להגדיל אור הלבנה כאור החמה שהם זו"ן. והנה המוחין ההם נקראים חיי העה"ב, כי הם החיים שלהם, כנודע כי המוחין נקראים חיי

המלך. בסוד מ"ש ז"ל כל המניח תפילין מאריך ימים, שנאמר ה' עליהם יחיו. כי הם החיים הנמשכים אל העה"ב שהיא אימא. ולכן מי שיהיה אז כדאי והגון לעלות בסוד מ"ן למעלה בא"א, לעורר הזווג העליון שבא"א, לצורך עבור המוחין של או"א, עליו נאמר מזומן לחיי העה"ב. ובזה תבין ענין שמואל הנביא ע"ה, שאמר למה הרגזתני לעלות אותו, שנתיירא מיום הדין הגדול לעתיד לבא. ואע"פ שכבר ידע שהוא מבני עה"ב, עדיין היה מסופק אם היה כדאי להיות מן המזומנים לחיי עה"ב:

עוד יש כת רביעית, והם אותם המפורשים במסכת סנהדרין פרק חלק וז"ל, ואלו שאין להם חלק לעה"ב, שלשה מלכים וד' הדיוטות וכו'. כי אלו, אעפ"י שיסבלו ענשם אינם אפילו מן הכת השנית היותר גרועה, שהיא אשר יש להם חלק לעה"ב אחר פטירתם, בסיוע נשמות אחרות, כי אלו אינם עולות כלל לעה"ב, לעורר מ"ן בזווג או"א, אמנם נשארים למטה בסוד מ"ן שבמלכות נוקבא דז"א ולא יותר:

פרק כה

בענין בריאת ההרים והגבעות והמעיינות והיכן רומזים, וז"ל, וראיתי להביא פה דרוש אחד ממורי ז"ל, בענין ההרים והגבעות שברא הבורא יתברך בעה"ז. וכן בענין המעיינות. דע, כי כמו שהארץ העליונה, נחלקת לשבעה חלקים, שהיא המלכות, הנקראת לסבה זו בת שבע. כן הארץ התחתונה, נחלקת לז' אקלמי"ם כנודע. וכן כל חלקי הארץ הזאת, אשר בה אין דבר באה למטה, שאין כנגדה למעלה שר ממונה על הדבר ההוא. והנה ההרים הגדולים הגבוהים אשר בארץ הזאת, יש עליהם שרים מחולקים על כל אחד מהם למעלה, ובערך גבהות ההר התחתון על ההר האחר, כך ערך גבהות ומעלת השר ההוא התחתון, על השר של ההר האחר הנמוך ממנו, כנודע, כי השמים הם בכל פעולתם ודמיוניהם דומים אל הארץ הזו התחתונה. ודע, כי ההרים אלו בכל יום ויום מעת בריאת העולם ואילך, הם הולכים וגדולים, אבל אין הגדול ניכר בהם. וכן להפך, יש הרים שמתמעטים ומנמיכין ע"ד מ"ש ז"ל בענין א"י, שהיתה ת' פרסה, ונזדעזעה ונקצרה. ויש הרים שגדלים ומתגברים, ודבר זה כפי מעלת וגדול השר שעליהם למעלה בשמים, או כפי מעט כחו. ולפעמים שהשר של החי הוא שלמעלה מתבטל לגמרי ממעלתו, ואז גם ההר ההוא שלו התחתון, מתבטלת מעלתו ולא מציאותו, והוא כי הוא מתדבק ומתחבר עם הר אחר ומתבטל בו, ואינו ניכר מפני עצמו. ולפעמים יהיה הדבר בהפך, כי השר של ההר ההוא, מסירים ממנו קצת ממשלתו, ונחלקת ממשלתו, ונתנה חציה לשר אחר, וחציה נשארת אליה, ואז גם למטה אותו ההר שהיה תחת ממשלתו, נבקע

ונחלק לשנים. ולכן תראה לפעמים סלע גדול שנבקע לשנים ממש, ואין בבקיעה ההיא עפר אחר החולק באמצע, רק הסלע עצמו נחלק ונבקע לשתי בקיעות:
וענין המעיינות, הם כנגד הבחינות של המעיינות של מ"ן שיש בארץ העליונה מלכות, וכנגדם למטה המעיינות שבארץ הזאת, הם בחי' מ"ן עולים מן התהום למעלה, על פני כל הארץ. אבל הגשמים היורדים על הארץ, מן הגשמים הם בתי' מ"ד. ונמצא כי אין לך מעין למטה בקרקע, שאין כנגדו למעלה בארץ העליונה אור אחד עליון, המעלה מ"ן מן המלכות אל ז"א, כל ימי המשך המעיין התחתון. וכאשר איזה מעיין או באר מים למטה בארץ נסתם ויבש, גם כחו למעלה נתייבש, ואינו מעלה מ"ן. גם לפעמים תראה שנתחדש מחדש, ויצא מעין או מקור מים חיים מן הבאר למטה, מה שלא היה מתחילה, וזה יורה כי גם למעלה נתחדש איזה אור עליון, או איזו נשמה המעלה אז מ"ן מן הנקבה אל ז"א:
גם בענין האילנות שבארץ הזאת, יש על כל אחת שר למעלה, וכשזה נופל זה מתייבש. ולא עוד, אלא שבכל פעם שנופלים עלה האילן למטה, גם איזה כח עליון חסר מן השר העליון למעלה בעת ההיא, וממה שכתבתי לך עתה, תוכל להקיש ולהבין מדעתך דברים הנפלאים אם עיני שכל לך:

פרק כו

הקדמה כ"ו והיא מדברת בענייני הנשמות:
דע, כי אין שום נשמה בעולם, שתהיה ח"ו ערומה מבלי לבוש אחד, שבו מתלבשת בעה"ז. וענין הלבוש הזה נרמז בזוהר, בפרשת משפטים בדברי ר' ייבא סבא, על פסוק שארה כסותה ועונתה. ועל פסוק לא ימשול למכרה בבגדו בה. ונבאר עתה מה ענין הלבוש הזה שיש אל הנשמה, הנה כל מה שאירע ליוסף הצדיק בעה"ז, עם אדונתו אשת פוטיפרע, שיצאו י' טפות זרע מבין צפרני רגליו, כמש"ה ויפוזו זרועי ידיו. כמו כן אירע למעלה ביוסף הצדיק העליון, שהוא ספירת היסוד. וכאשר יצאו אותם עשר טפות ונצוצות נשמות קדושות מן היסוד העליון הזכר לבטלה, ולא נתקבלו ברחם הנקבה העליונה, נאחזו הקליפות באותם הנשמות. וכבר הודעתיך כמה בחי' פרצופים יש למעלה תלויים בזו"ן, ובכל הפרצופים ההם יש בהם בחי' היסוד שבהם. ונמצא כי מכל בחי' יסוד שיש למעלה, יצאו ממנו נצוצות נשמות לבטלה, ונאחזו בהם הקליפות, כי כל היסודות נרמזים ביוסף הצדיק. והנה חמש בחי' זווגים יש שם למעלה, ומכל יסוד מהם יצאו נצוצות כנזכר:

וזה סדרם כפי מעלת מדרגתם:

זווג א':

הוא ז"א הנקרא ישראל, עם נוקביה הנקראת רחל, וזמן זווג זה, הוא במוסף דשבת, כי אז רחל נגדלת בכל ארך ז"א ממש כמוהו, ואז מזדווגים יחד ע"י היסוד האמיתי של ז"א:

זווג ב':

הוא זווג יעקב עם רחל, וזמנו בשחרית של ימי החול, והוא מזדווג עמה ע"י היסוד שלו האמיתי:

זווג ג':

הוא זווג יעקב עם לאה, אחר חצות לילה, ואז שניהם נגדלים, ומתפשטים בארך כל ז"א כלו, ע"י מציאות יסוד אחד שבו:

זיוג ד':

הוא זווג ישראל עם לאה, במנחה דימי החול, והיא אינה מתפשטת רק בשעור חציו העליון, שהוא עד החזה שלו, ואז הוא מזדווג עמה ביסוד שהיה לו בתחלה אל ז"א, בהיותו בבחי' שש קצוות בלבד, כמבואר אצלינו בענין התפלות:

זווג ה':

הוא זווג יעקב עם לאה, בתפלת ערבית דימי החול, והוא בחצי העליון של ז"א, ואז הוא ע"י בחי' היסוד האחר:

הרי מצינו חמשה מיני זווגים, ולהם חמשה מיני יסודות, ומכל אלו היסודות יצאו טפות קרי, ואמנם אלו הטפות הם סוד לבושי הנשמות. ודע, כי לבושים האלו תמיד נשארים דבקים עם הנשמות, ואין הלבוש הזה נפרד מן הנשמה שבתוכו לעולם, אפילו לאחר התחיה. ודע, כי ג"כ הוא בכל מיני הלבושים שלוקחום שאר הנשמות:

ונבאר עתה כל אלו החמשה בחי', הבחי' א', שהוא הזווג היותר מעולה שבכלם, הוא זווג ישראל עם רחל. והנה יש בו ב' בחי', משא"כ בשאר הזווגים, והוא, שביסוד האמיתי של ישראל שהוא המזדווג עם רחל, יש בו חמשה חסדים וחמשה גבורות, הנמשכים שם ממוחין דאימא, וגם חו"ג ממוחין דאבא. כי הנה היסוד דאבא המתלבש תוך ז"א, הנה הוא מגיע ומתפשט עם סיום היסוד דז"א ממש, והנה העשר גבורות, שהם, חמשה דאבא, וחמשה דאימא, הם בחי' עשרה הרוגי מלכות, אשר נשמותיהם נתלבשו באלו הטיפות. והחמשה גבורות דאבא, הם. ר' עקיבא, רשב"ג, ר' ישבב הסופר, ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג, ור' יהודה בן בבא. ונלע"ד, כי סדרם כך ממש, כי ר' עקיבא הוא חסד שבגבורות. ורשב"ג גבורה שבגבורות וכו'. ואל תתמה אם נשמת ר' עקיבא הוא משרש

קין שהוא מאימא, כנזכר בדרושים אחרים, ולבוש נשמתו יהיה מאבא, ועד"ז בכל אחד ואחד מהאחרים כפי מה שהוא, ודע כי אין בזה קפידא, והטעם הוא, כי כבר ביארנו במקום אחר איך חסדים דאימא, הם מתלבשים ביסוד אבא, ושם נקראים גבורות דאבא. ועוד כי הנה הכל מתערבים בהיותם בתוך היסוד, ולכן יש ליוסף קורבה עם כל השבטים להיותו מבחי' היסוד. ושאר לבושי הנשמות חמשה הרוגי מלכות הנשארים, הם מן חמש גבורות דאימא. והנה לפי שאלו העשרה הנזכר, הם (הנז') לבושים מבחי' הגבורות והדינים, לכן הוצרכו ליהרג, לפי שהקליפות הם נאחזות מאד בגבורות כנודע, ובפרט מטפות קרי כמו אלה העצומים והגדולים:

והעשרה חסדים דאו"א, הם לבושי הנשמות של עשרה תלמידי הרשב"י ע"ה, הנזכר בזוהר ובאדרא רבא קדישא, ובספר התקונין, והם, ר"א בנו, ור' אבא, ור' יהודה, ור' יצחק וכו'. (הגהה - אמר שמואל, צ"ע בדברי מורינו ז"ל, שהרי תלמידי הרשב"י ע"ה, לא היו זולתי תשעה בלבד, כאשר נזכרו בתחלת האדרא רבא דף קכ"ז ע"ב, וז"ל, תנא אתמנו חבריא קמיה דר"ש, ואשתכחו, ר"א בריה א', ר' אבא ב', ר' יהודה ג', ר"י בר יעקב ד', ר' יצחק ה', ר' חזקיה בר רב ו', ר' חייא ז', ר' יוסי ח', ר' ייסא ט', וכו' וכו'. ועוד איתא בסוף האדרא דף קמ"ד ע"ב, וז"ל, והוו קראו להו ר"ש, שבעה אנן עיני ה', דכתיב שבעה אלה עיני ה', ועלן אתמר. א"ר אבא, אנן שתא בוציני, דנהרן משביעאה, אנת הוא שביעאה דכלא, ודא הוא בתר דמיתו אינהו תלתא. הרי מפורש שאינם כי אם ט' בלבד, ואם לומר שמא עם רשב"י הם עשרה כאמור, גם זה לא יתכן, שמורינו ז"ל כבר כתב, שרשב"י עצמו הוא בחי' היסוד עצמו, ואינו מכלל העשרה חסדים וצ"ע. ואולי נוכל לדחוק עצמנו ולתרץ, שמונה עמהם את ר' ייסא זוטא, אשר נתחבר אח"כ עמהם, כמו שא"ל ר' אבא ע"ה, יתיר תהא מר' ייסא חברנא וכו', עוד איתא בפרשת תרומה סעד לדברינו, וז"ל, ואנא מאן יהיב לי וכו', כ"ש אנא למהוי בינייהו בדף קנ"ד ע"א א"כ מכאן סעד לדברי, כי רב ייסא השלים מנין עשרה, מלבד הרשב"י ע"ה כנלע"ד). ולהיותם בחי' חסדים, לא הוצרכו ליהרג, לפי שאין הקליפות נאחזות בהם. ואמנם השלשה חברים שמתו באדרא רבא קדישא, שהם, ר' יוסי בר יעקב, ור' חזקיה, ור' ייסא, הם היו בחי' שלשה חסדים של אימא המגולים, המתפשטים בתנ"ה של ז"א, כי אלו הם העולות למעלה להאיר בזעיר אנפין כמבואר אצלינו ולכן שלשה חברים ההם נסתלקו אז, ועלו למעלה:

והנה רשב"י ע"ה הוא בחי' היסוד עצמו, שממנו יצאו אותם העשרה טיפין, ולכן הוצרך ללמדם תורה ולתקנם. האמנם בעשר הגבורות, שהם עשרה הרוגי מלכות, לא מצינו להם רבי מיוחד שלימד לכלם, והטעם הוא במה שנתבאר אצלינו בסוד התפילין הנעשים

כסברת ר"ת ז"ל, על פסוק והבוטח בה' חסד יסובבנו, כי החסדים של אבא, אינם עומדים בתוך היסוד של אבא, לפי שהוא מקום צר, ולכן יצאו לחוץ ומקיפין את היסוד דאבא מבחוץ, ונמצא, כי החסדים דאבא כלם עומדים תוך היסוד דאימא, המלביש את יסוד דאבא. משא"כ בגבורות, כי הם נפרדות, אלו ביסוד דאבא, ואלו ביסוד דאימא, ולכן אי אפשר לכנות ולסמן ולקבוע להם רבי אחד ויסוד אחד מיוחד ללמד לכלם. ודע, כי מתשובתו של מורי זלה"ה, ראיתי שאין זה אלא דחיה בעלמא, לפי שאני הקשתי לו על טעם הנזכר, דא"כ יהיו להם ב' מלמדים, כנגד ב' היסודות, ודחה אותי בדברים, ולא רצה להשיב לי, כנראה שלא רצה לגלות כל הצורך בזה, ואין אני יודע הסבה. ודע, כי להיות אלו העשרה תלמידי רשב"י ע"ה מבחי' החסדים, ובפרט מן הזווג המעולה שבכלם, שהוא מישראל עם רחל, לכן זכו שנתבאר ונגלה להם כל סודות התורה, שלא מתוך צער כלל, מה שלא יהיה כן עד דרא דמלכא משיחא, כנזכר בזוהר בכמה מקומות:

זווג ב':

שהוא יעקב עם רחל, ונודע כי אין כל הדינים מרובים ברחל כמו בלאה, וגם כי יעקב הוא מן הארת המוחין דאבא בלבד אשר בתוך ז"א, ולכן אין ביסוד שלו, רק חמשה חסדים, וה' גבורות של אבא בלבד. והנה בחי' היסוד הזה, הוא רבינו הקדוש ז"ל, אשר סדר המשכות ותלמידיו בני ישיבתו, הם טפות החו"ג שיצאו ממנו, והם, ר' חייא, ור' אושעיא, ובר קפרא, ולוי בר סיסי, ור' חנינא בר חמא, ורב, וכיוצא בהם:

זווג הג':

כפי סדר מעלת הזווגים, הוא יעקב עם לאה, אחר חצות לילה, כי אז אע"פ שלאה יש בה דינים, להיותה עתה מבחי' לאה, אחר חצות לילה נמתקים הדינים שבה. ועוד, כי עתה אחר חצות לילה, היא ויעקב מתפשטים בכל ערך ז"א כלו, משא"כ בזווג הקודם לזה של יעקב ורחל. והנה ביסוד של הזווג הזה, יצאו ממנו עשר טפות, שהם, חמשה חסדים, וחמשה גבורות מן אבא. ולכן בשני הזווגים אלו, שהם הזווג השני של יעקב ברחל, וזווג הג' של יעקב בלאה דאחר חצות, אין בהם הריגה, לפי שהם מיסוד דיעקב, שהוא מצד מוחין דאבא, ואינם דאימא שהם דינים:

ודע, כי בזה הזווג השלישי, נכלל בו עוד זווג אחר, אע"פ שלא כתבנוהו לעיל, והוא, כי נודע, דבקדרותא דצפרא, הוא יותר רחמים ממה שהוא בחצות לילה האחרונה, לפי שכבר אז כמעט נקרא יום, ואז חוזרים יעקב ולאה הנז', להזדווג שנית, כנזכר בזוהר בפרשת שמות דף י' ע"א. ומהזווג ההוא יוצאים ב' טפות בלבד, האחת כוללת חמשה

חסדים, והשנית כוללת חמשה גבורות, ואלו השתי טפות, הם מעולות יותר מכל העשרה הנז' שיצאו מזווג שלאחר חצות לילה, והרי הם י"ב טפות:

ודע, כי הנה קודם חצות לילה, היו יעקב ולאה מהחזה ולמעלה של ז"א, כמו שיתבאר בזווג החמישי לקמן. ואחר חצות לילה, נתארכו ונתפשטו בכל קומת ז"א כנזכר, ולכן רושם הראשון של היסוד הא', שהיה ליעקב קודם חצות לילה, לא נתבטל, לפי שלא חזרו יעקב ולאה אחר חצות אחור באחור, כדי שנאמר שנתבטל בחינתם הראשונה. אמנם בהיותם עדיין פנים בפנים, נשארו במציאותם, אלא שנתארך קומתם יותר, ונתפשטו עד למטה, ולכן מה שהיה להם בתחלה לא נתבטל. ונמצא, כי יש עוד עשר טפות אחרות שיצאו מהיסוד, שהיה קודם חצות, אלא שלא יצאו רק אחר חצות לילה. וכן עד"ז יש עוד שנים אחרות היוצאים משם, מזמן קדרותא דצפרא, והם מעולים מן אלו העשרה. ואמנם אלו הי"ב השניים הם גרועים במעלה מן הי"ב הראשונים. ואפשר שאלו השנים השניים של קדרותא דצפרא, יוכללו עם עשרה ראשונים, לפי שהם מעולים יותר מן העשרה שניים. והבט נא וראה, כי בזה הזווג השלישי, נכללו בו ארבעה זווגים, ומהם ארבעה ועשרים טיפות, וארבעתם נקראים זווג אחד, ולכלם יש יסוד אחד שממנו יצאו, לפי ששתי היסודות אחד של קודם חצות זה, ואחד שלאחר חצות, זה נכלל בזה, והכל יסוד אחד. ובסוף הדרוש הזה נבאר, מי הם אלו הארבעה ועשרים טפות, ומי הוא הרב שלהם:

זווג הד':

כפי מעלת סדר הזווגים, הוא זווג ישראל ולאה במנחה בימי החול. ולפי שהם עומדים מן החזה דז"א ולמעלה, אין שם מקום התפשטות אל החו"ג, ולכן החסדים מתקבצים בזרוע ימין, והגבורות בזרוע שמאל. ולכן אינם נקראים רק בשם שתי טפות בלבד. ולהיות הזווג הזה דמנחה עם לאה, שהם דינים קשים, לכן היו טפות אלו בחי' ב' אחים, פפוס ולוליאנוס, הנקראים הרוגי לוד כנודע, וגברה מעלתם להיותם מבחי' ישראל, ולא יש שם יסוד ניכר ממש, ולכן אין להם יסוד ורבי מיוחד:

זווג הה':

והוא האחרון שבכלם כפי סדר מעלתם, הוא יעקב ולאה קודם חצות לילה, ואלו הם דינים גמורים, ונקראים הרוגי ביתר. והיסוד והרבי שלהם, הוא ר' אלעזר המודעי, אשר נהרג שם בביתר כנודע. ודע, כי יש חלוק והפרש בין אלו החמשים טפות או יותר, הנכללים בחמש הזווגים הנז', ובין כל שאר הנשמות, ויש לאלו מעלה גדולה ועצומה, על כל שאר הנשמות, והוא, כי כל שאר הנשמות, הם באים מן אתערותא דנוקבא, שהיא מתעוררת אל הזווג בתחלה, ומתאוה אל הזכר, ואח"כ מתעורר הזכר גם הוא. והנה

כיון שהזכר לא היה בו התעוררות מרצונו, אלא שיתעורר על ידה, לכן אותם הטפות של החו"ג הנמשכות בזווג ההוא, אינם נמשכות מן הדעת עצמו של הזכר, אשר משם נמשכת תשוקתו, אמנם נמשכות מן החו"ג המתפשטים בו למטה בשש קצוותיו כנודע, אחר שנתלבשו אותם הטפות, ונתעכבו שם בהיותם למטה בו"ק. אבל אלו החמשים טפות שבחמשה הזווגים הנז', מאתערותא דדכורא אינון בלבד, כיון שהם טפות קרי, מורה על כי הזכר אותה נפשו להזדווג בנוקביה, ולהשפיע בה טפות אלו, ולא מצאה, יען כי נוקביה היתה אז למטה בעולם הבריאה, או כיוצא בזה, ואז יצאו לבטלה. ובזה תבין היטב, סבה אל טפות הקרי, איך הם לבטלה. ונמצא כי כיון שטפות אלו נמשכים מאתערותא דדכורא עצמו, כי מאליו נתעורר, והנה אין התעוררות הזווג אלא ממוח הדעת, ולכן ודאי כי טפות אלו נמשכו ממוח הדעת עצמו מן החו"ג אשר שם, וכשנמשכו דרך הששׁ קצוות שבו, לא נתעכבו ונתלבשו שם, רק עברו דרך מעבר לבד, ונשארו בזכותם הראשון, ולכן מעלתם גדולה ועצומה, על כל שאר הנשמות עד אין קץ:

והנה כל זה שאמרנו, הוא בענין הלבושים של הנשמות, אשר מהם נעשים רמ"ח איברים, והנשמה מתלבשת בתוכם. ודע, כי כל הלבושים, אינם כי אם מהחסדים הראשונים, שבזמן אצילות זו"ן, ולא מן החסדים של אח"כ כנזכר. ולפי שגם בחי' הנשמות של כל אלו הלבושים הנז"ל, כלם הם גם כן ע"ד הנז"ל, מבחי' מוח הדעת עצמו, ולא מהתפשטותו למטה, לכן נתנו להם אלו הלבושים שהם הטפות הנז', אשר הם מן הדעת עצמו. האמנם אע"פ שביארנו כי יש קשר אמיץ בין כל אלו הטיפות הנז', עכ"ז כל זה הוא במציאות הטפות עצמם, שהם הלבושים. אבל הנשמות עצמם המתלבשות בתוכם, כל נשמה מהם, היא מן השרש שלה, ואינם כלם מן שרש אחד. אמנם הצד השוה שבהם כי כלם הם מבחי' מוח הדעת עצמו למעלה, אבל אינם קשורות יחד, כי אינם משרש אחד כלם:

גם דע, כי באלו הטפות שהם בחי' לבושים, יש בהם פנימיות וחיצוניות, כי יש טפות שנמשכות מן המוחין עצמם המלובשים תוך נה"י דאבא או דאימא, ויש טפות נמשכות מן החיצוניות, שהם הלבושים של המוחין הנז', והם הכלים של נה"י דאו"א. ושתי בחי' אלו, שייכי בין בז"א בין ביעקב. ואמנם כל ב' בחי' אלו, כלם הם מן המוח של הדעת עצמו למעלה כנזכר:

ודע, כי כל אלו הטפות והלבושים הנז"ל, שהם בעשרה הרוגי מלכות, ובעשרה תלמידי רשב"י, ובהרוגי לוד וביתר, כלם כנז"ל, הם מבחי' הפנימיות. ועוד כנגדם טפות אחרים

וכנגדם וכמספרם, והם מבחי' החצוניות. ואמנם לא ביאר לי מורי ז"ל עניינם, מי הם הצדיקים אשר לקחו הלבושים האלה:

ודע, כי כל בחי' אלו הטפות והלבושים הנז"ל, הם הנקראים בדברי הנביאים, בלשון שארית. אלא שאותם שהם מבחי' ישראל, נקראים שארית ישראל, וכמש"ה שארית ישראל לא יעשו עולה וגו'. ואותם שהם מן בחי' יעקב, נקראים שארית יעקב. וכמש"ה, והיה שארית יעקב בגוים. ולפי שיש חמשה בחי' בחמשה הזווגים הנז"ל, לכן כנגדם נזכר בדברי הנביאים פעמים רבות שארית יעקב שארית ישראל. גם נזכר ב' פעמים שאר בפסוק, שאר ישוב, שאר יעקב, כנגד שארית ישראל, ושארית יעקב:

ונבאר עתה, מי הם הטפות של הזווג השלישי. דע, כי אע"פ שכפי סדר מעלת הזווגים האלו, הטפות של הזווג השלישי, הם גדולים משל הרביעי וחמישי. אמנם לענין תולדותם וביאתם בעה"ז, הם אחרונים שבכל החמשה זווגים, ואלו הם עתידים לבא בדור אחרון, קודם ביאת משיחנו בעהי"ת. ולפי שהם עתידים לבא בגלות זה האחרון, לכן נרמז ביאתם בנבואת ישעיה הנביא ע"ה, בפסוק משא דומה אלי קורא משעיר וגו'. וכבר נתבאר בזוהר, כי נבואה זו, נאמרה על גלות זה האחרון. והענין הוא במה שנודע מספר הזוהר בפרשת בא, כי ליל הוא קודם חצות, ולילה הוא לאחר חצות. והם ענין שתי הכתות הנז"ל בזווג השלישי, אשר כלם הם מן הזווג של אחר חצות לילה, אלא שהי"ב מהם הם מכללות החצי הראשון של הלילה, ועליהם נתנבא ישעיה ע"ה, שהשכינה צועקת מתוך גלותה בשעיר, שהיא גלות אדום, ואומרת לשי"ת, שומר מה מלילה, שהם הכת האחת של הי"ב טפות, שמן הזווג שאחר חצות לילה, הנקרא לילה. וכנגד הכת האחרת, שהם הי"ב טפות, שיצאו מזווג כללות חצי הראשונה של לילה, הנקרא ליל, אמר שומר מה מליל. והקב"ה הנקרא שומר, משיב לה, כמט"ה אמר שומר אתא בוקר וגם לילה, כי אתא בקר, הם אותם הנולדים מזווג קדרותא דצפרא שהוא בקר. וכנגד העשרים הנולדים מזווג שלאחר חצות, אמר וגם לילה. גם אמר אם תבעיון בעיו, פי', כי להיות ארבעה ועשרים טפות אלו, של השתי כתות הנז', באים בדרא בתראה, לכן צריכים שישתדלו להרבות בתשובה, ובשאלות ובתחנונים לפני הקב"ה, שיושיעם מן הגלות ויגאלם. ולכן בפסוק שאר ישוב שאר יעקב, נזכרו שתי פעמים שאר, כנגד ב' הכתות הנז' כאשר כתבתי לעיל וע"ש. (הגהה - אמר שמואל, צ"ע, שכפי הדרוש הזה היה לו הפסוק להקדים מלת ליל בתחלה, הי"ל שומר מה מליל שומר מה מלילה, וצ"ע:

פרק כז

דע, כי אין לך אדם שאין לו נשמה, בבחי' אור מקיף ואור פנימי, דוגמת מה שנתבאר אצלנו בדרוש הצלם של המוחין דז"א. והנה כאשר נולדו נדב ואביהוא ובאו לעולם, אז היתה יאשית והתחלת תקון שרש קין, של בחינת הב' שורש מאדה"ר שהיא היותר מעולה, ושם באו כלולים כל הנשמות שבשרש הנזכר, בצלם של נדב ואביהוא, בבחי' או"מ עליהם. אבל עדיין לא נטהרו כל הנשמות ההם, זולתי שתי נצוצות נדב ואביהוא עצמם, וכל שאר הנשמות של השורש הנזכר, שבאו כלולות שם בצלם אור מקיף של נדב ואביהוא, כל נשמה ונשמה מהם היתה מעורבת בתוך קליפת הרע שלה. וכאשר נולדה נשמה אחרת, מאותם שהיו כלולות בו בצלם נדב ואביהוא, ובאה בעה"ז, אז אותה הנשמה היתה נקיה וטהורה מן קליפתה, וכל שאר הנשמות של השרש הזה, באו כלולות בצלם של זו הנשמה שנטהרה, ועדיין כלם נתונות תוך:

קליפתם. ועד"ז נמשך הדבר, כי היתה נשמה אחרת נטהרת ומתגלת שם מתוך קליפתה, ואז באה לעה"ז, וכל השאר של השרש הזה שעדיין לא נטהרו, היו באות כלולות בצלם, בסוד או"מ של הנשמה שכבר נטהרה ובאה בעה"ז:

וכבר הודעתיך, כי אין טהרת הנשמות וביאתם בעה"ז, כפי סדר מעלתם ומדרגתם, רק כפי המזדמן, כפי זכיות השעה ההיא של האדם התחתון, אשר המשיך הנשמה ההיא בטפת זרעו, כמבואר בדרושים הקודמים כי לפעמים הנשמות שהם יותר גבוהות ומעולות, עומדות בעמקי הקליפות, ואינם יכולים לצאת משם, עד זמן רב שיזדמן איזה זכות מתייחס אליהם להוציאם. ונשמות הגרועות מהם, יוכלו לצאת משם ולבא בעה"ז, קודם האחדות לסבב זכות הנעשה אז, המייתחס אליהם. ולפעמים שאדם חוטא איזה חטא בעה"ז, ורוצים הקליפות לאבדו ולהטעותו, ואז ממשיכים לו נשמה אחת משרשו, שהיתה טבועה ביון מצולת הקליפות, ומעורבת עם כמה קליפות וחיצונים, ומוציאם אותם משם, וממשיכים אותה משם, בבחי' צלם על האדם ההוא שחטא, כדי להחטיאו יותר. ולפעמים יארע כי הנשמה הזאת שהמשיכוה עליו, היא נשמה גדולה, אלא שהיתה טבועה בעמקי הקליפות, והקליפות חשבו כי כבר היא אבודה ביניהם ולא תשוב לקדמותה, והקב"ה עוזרה, ומתנערת מקליפתה, ומראה כחה וקדושתה, ואדרבה מסייעת את האדם ההוא להיטיב. וז"ס פסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, ר"ל, עת אשר שלט האדם הבליעל של הקליפה, באדם שהיא הנשמה הקדושה, והוא טעה, כי חשב שהיתה לטובתו של הקליפה, ואדרבה הוא לרע לו, כנזכר בסבא דמשפטים. ואח"כ הנשמה ההיא מזדככת ונטהרת, ובאה גם היא אח"כ בעה"ז ע"ד הנז"ל:

קצורו של דבר דע, כי הנשמות כלם ע"י חטאו של אדה"ר או של קין והבל וכיוצא, נתערבו טוב ברע, פירוש, כי ירדו בעמקי הקליפות, בתוך האדם הבליעל, ונתעלמו שם. וכאשר הגיע זמן איזה נשמה מהם לבא בגוף בעה"ז, מחמת זכיות איזה האדם בעה"ז כנזכר, אי אפשר לה להתגלגל תכף בגוף בעה"ז, בצאתה מעמקי הקליפות, אבל צריך שאחר שתצא מעמקי הקליפות, שתכלל בבחי' צלם ואור מקיף שלשה פעמים על ראש שלשה אנשים זה אחר זה, שיהיו מן השרש שלו, ואח"כ תכנס בגוף הנולד אח"כ, ותהיה בו בבחי' נשמה של אור פנימי גמור, ואז בפעם הזאת נקרא גלגול א' שלה, ומשם ואילך תתגלגל גלגולים אחרים כפי הצורך כנודע. ולפעמים יארע, שג' אנשים שקדמו לו שבא הוא כלול הוא בצלם אור מקיף שלהם, לא נתקנו בתחלה בזמנם ככל הצורך, ואז כאשר יתגלגל האדם הזה בגלגול הא', יתגלגלו גם הם יחד עמו להשלים תקונם. האמנם אין הגוף הזה נקרא, אלא ע"ש האדם הזה החדש שנתגלגל פעם א' זו, והשלשה אחרים הם שם כאורחים אע"פ שהם ממש מגולגלים שם עד יום המיתה:

גם דע, כי האיש הזה מחדש שבא עתה בגלגול בפעם א', יש לו טורח גדול להכניע יצרו, אע"פ שנשמתו תהיה גבוהה מאד, לפי שזה הוא התחלת הזדככו מן הקליפות, כי אפילו בהיותו בבחי' צלם, היה מעורב בקליפתו כנז'. גם לטעם הנזכר, מוכרח הוא שהאיש הזה יהיה עצב מאד כל ימיו, ודואג בקרבו תמיד ללא סבה, אבל הסבה האמיתית הוא, כי הקליפות מהם המשכת העצבון כנודע. וז"ס טעם מספיק אל דוד המלך ע"ה, ידידו יתברך ומצינו בו שהיה יצרו מתגבר עליו בבת שבע ובאביגיל, והוא פלא גדול, אלא הטעם מובן עם הנזכר, כי אז היתה התחלת יציאתו מעמקי הקליפות. ובזה תבין כמה פסוקים שהיה אומר דוד המלך ע"ה על עצמו, טבעתי ביון מצולה וכו', וכיוצא, ודע כי לטעם הנזכר, אין עונות האיש הזה החדש נחשבים לפניו יתברך כשאר בני אדם, לפי שעדיין הוא נתון בין הקליפות, וטרחו גדול לצאת מתוכם. וז"ס ארז"ל אלמלא אתה דוד והוא שאול, הייתי מאבד כמה דוד מפני שאול, והבן זה מאד:

ולפעמים יארע כי האיש הזה החדש, תהיה נשמתו מעולה וגבוה מאד, ואינו יכול להכניע יצרו, ואל"כ בקלות גדול היה יכול להיות חסיד גדול. בזה יתבאר לך סוד נמרץ, כי לפעמים חטא קטן של אדם אחד, יענש עליו מאד. ועון גדול של אדם אחר, אינו נענש עליו. וז"ס הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וכו', ודי בזה למשכילים. ולכן אין להרהר אחר מדותיו יתברך, אף לא אחר הצדיקים, אף אם יחטאו. גם צריך שתדע, כי מי שהוא מבחי' קין השנית המעולה, הנה עם היותו מעורב טוב ברע, הנה הטוב שבו גדול

מאד, אלא שהוא מעורב בקליפות רעות רבות ומזוהמות, והרע הוא מרובה בו על הטוב, והסבה היא לפי שכל שרש קין הוא מן הגבורה, שבהם נאחזים הקליפות והחיצונים:

פרק כח

דע, כי ז"א יש לו שלשה מוחין, שהם חו"ב, וביניהם המוח השלישי הנקרא דעת, הכלול מחו"ג, תרין עיטרין. וכאשר חטא אדה"ר, גרם שירד מוח הדעת למטה בין ב' הכתפות של ז"א, בשליש העליון של הת"ת, שהוא עד מקום החזה, ושם נפרדו החסדים בכתף ימין, והגבורות בכתף שמאל. ונודע, כי קין והבל נולדו אחר שחטא אדה"ר, והנה קין הוא מן אלו הגבורות שבכתף השמאלי, אחר ירידתם שם, כי אז אין להם כ"כ הארה כמו בהיותם למעלה במוח עצמו, והרי זה גרעון אחר. עוד גרעון ב', כי אלו היה הדעת למעלה במקומו בראשו, היה חיצוניות הנפש, מן העצם והבשר של הראש עצמו, כי נודע שאין נשמה שאין בה פנימיות וחיצוניות שהוא הלבוש שלה. ונמצא כי הפנימיות שהוא מן הגבורות של מוח הדעת, היה מתייחס עם החיצוניות שלה, שהיא עצם ובשר של הראש מצד שמאל. אבל כיון שירד מוח הדעת למטה, נמצא כי פנימיות נשמת שרש של קין, הם ממוח הגבורות שבדעת, וחיצוניותם הוא מאבר כתף השמאלי, ואינם מתייחסים יחד, והרי יש להם גרעון אחר בבחי' פנימיותם, שאינם מאירים עתה, כמו אלו היו למעלה במקומם בראש. וגרעון שני בבחי' חיצוניותם, שהם ממקום תחתון, שהוא מן הכתף, ולא ממקום העליון הראוי להם שהוא מן הגלגלתא:

ודע, כי אעפ"י שבעה"ז אין כח ביד האדם לתקן גרעונות אלו, אפילו ע"י מעשים טובים, עכ"ז אם האדם יטיב מעשיו בעה"ז, זוכה כי לעתיד לבא בימי המשיח בע"ה, יתוקנו הפגמים האלה, והדעת יעלה למעלה במקומו בראש, ואז יאירו פנימיות הנשמות הנז' כמתחלה בהיותם למעלה בראש, וגם חיצוניותם יהיה אז ממקים עליון הראוי להם, שהוא מן הגלגלתא:

ודע, כי אני מסופק בענין החצוניות אשר להם עתה, שהוא מן הכתף השמאלי, אם אמר לי מורי ז"ל, שישאר גם אז בימות המשיח, עם פנימיות הנשמות הנזכר, כיון שעתה בעולם הזה נתחבר יחד. או אם הוא הפך זה. גם דע, כי כמו שירד הדעת למטה בין הכתפים בהטאו של אדה"ר, כן ירדה בחי' פרצוף לאה מאחורי הדעת של ז"א, כי שם היתה מקומה תחלה. ועתה אחר חטאו של אדה"ר, ירדה גם היא למטה, באחור הכתפים, כנודע כי לאה יוצאת מן המלכות של אימא, שבמוח הדעת של ז"א. המלובש תוך היסוד דאימא כנודע:

ודע, כי כל אלו הנשמות שהזכרנו בדרושים אלו, שהם כמו ר' עקיבא וזולתו, שהם אחד משרש קין, כלם הם מן גבורת ההוד שבדעת, שהיא הגבורה החמשית. וגם כל הנשמות היוצאות מגבורת ההוד אשר בדעת של לאה, כלם הם קרובים אל שרש של ר' עקיבא כנזכר, ונקראים שרש אחד. ועד"ז תקיש בשרש הבל, שהוא מן החסדים שבדעת:

ענין שרש קין וממנו תקיש לשרש הבל. דע, כי כל אלו הנצוצות של נשמות התלויות בשרש קין, כלם היו תלויים בו בקין. וכאשר חטא, כל הנצוצות ההם נתערבו בקליפות וכל הנצוצות המעולות והחשובות, ירדו למטה יותר מכל השאר, כי אלו נפלו לעמקי הקליפות, לפי שעון קין היה פוגם במחשבה עליונה, כנזכר בספר התקונין, תקון ס"ט. והנה ר' עקיבא בן יוסף, מקום אחיזת שורש נפשו, הוא בזרועות, בסוד וידו אוחזת בעקב עשו, כמבואר בדרושים אלו, והנה היד לפעמים האדם משפיל אותה עד העקב, ולפעמים יכולה להעלותה עד הראש, משא"כ בשאר איברים. ולכן אלו הזרועות יפלו לעמקי הקליפות עד העקב. וכאשר ר' עקיבא נהרג, נתעלה ועלה עד המחשבה העליונה, וז"ס מ"ש הקב"ה למרע"ה על הריגת ר' עקיבא, שתוק, כך עלה במחשבה, כדי לתקן הפגם. ונמצא כי כל הנשמות שהם מבחי' אלו הזרועות יכולות ע"י מעשיהם הטובים, לעלות במעלה רמה ונשאה לאין קץ, יותר מכמה אנשים שקדמו אליהם בזמנים הראשונים וזכור זה:

גם דע, כי אע"פ שאיזו נשמה משרש קין הנזכר, תבא לעה"ז בפעם ראשונה, שאז נקראת חדשה, צריך להשלים נפשו רוחו ונשמתו ממה שנפגמו בהיותם כלולות בנפשו של קין כשחטא, וצריכה לתקן ולהשלים בחי' חלקה אשר בשרש הנזכר:

הנה נתבאר למעלה בענין המ"ע ומצות ל"ת, איך הם תלויים ברמ"ח איברי נשמת אדם הראשון, ואין לך אבר שאינו כלול מן בשר וגידים ועצמות. ודע, כי העצמות היא הבחי' היותר מעולה, בבחי' המוח שבתוכו בפנים, ולא בבחי' העצמות עצמם. ואחריו במעלה הם הגידים יען כי חיות האדם עובר בתוכם, שהוא הדם המתפשט בתוך העורקים של גוף האדם, וגם כי הם מקושרים כל האיברים כלם, ומעמידים אותם בבחי' קומה אחת. והגרוע שבשלשתם הוא הבשר. והנה בכל בחי' מאלו השלשה, שהם, בשר, וגידים, ועצמות, יש בהם נשמות, הנקרא שרשי הבחינה ההיא, והם הת"ח אשר שם, וסביבותיהם נמשכים הענפים שהם בעלי בתים, ובעלי מעשה, ועמי הארץ. וענין זה שייך בכל בחי' מאלו השלשה, שבכל אבר ואבר. ודע, כי יש איברים ארוכים כמו הזרועות והשוקים, ואז יש הרחק גדול בין הנפשות אשר באבר ההוא בין זו לזו. אבל מי

שהוא מן אבר הכתף וכיוצא בו, הנה כל הת"ח אשר שם מחוברים יחד וקרובים זה לזה קורבה גדולה:

פרק כט

הקדמה כ"ט בענין בריאת אדם הראשון ותולדותיו:

דע, כי אם אדה"ר כאשר נברא ביום ששי, היה מתעכב וממתין מלהזדווג עם חוה אשתו, עד ליל שבת, היו כל העולמות נתקנים כמו שהודעתיך. ולפי שבו ביום שהיה חול עלה למטה והוליד, לכן יצא קין מעורב טוב עם רע, כמו שיתבאר. גם אם קין לא היה חוטא, היה הוא הבכור, והיה הוא ותאומתו כדוגמת חכמה ובינה, והיו הבל ותאומתו כדוגמת ת"ת ומלכות:

וכן עד"ז יצאו אח"כ עשו ויעקב כדוגמת קין והבל. ואלו היה עשו ראוי וצדיק, היה לו יתרון עם יעקב, כי היה הבכור במקום חכמה, ויעקב במקום ת"ת. וכיון שחטא עשו, נטלה ממנו הבכורה, ונטל יעקב פי שנים, חלקו וחלק אחיו עשו, ולכן נקרא יעקב כנגד ת"ת, וישראל כנגד חכמה. גם בזה תבין ענין, ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו:

ונחזור לענין, כי כאשר חטא אדם בע"ש, ועי"כ היה כח בנחש להטיל זוהמא בחוה אשתו, ואז נולדו קין והבל מעורבים מטוב ורע, אך היה שנוי ביניהם, והוא, כי קין היה רובו רע ומעוטו טוב, והבל היה להפך. ואמנם זה הענין הוזכר אצלינו בהרבה מקומות, וצריך להודיעך ביאורו, ומה ענין רובו או מיעוטו וזכרהו:

דע, כי קין היה בו נר"ן מבי"ע דקדושה, ושלשה אלו נתערבו בקליפות דרע בנר"ן, אמנם הבל היו בו נר"ן קדושות כנזכר בקין, אמנם תערובת הרע של הקליפה, לא נתערבה רק בנפש ורוח שבו, אבל הנשמה היתה כלה טוב, בלי תערובת רע. וזה ענין אומרו רובו טוב ומעוטו רע, כי לא היה שוה בשוה בשלשה חלקיו. אמנם קין, היו שלשתם מעורבים טוב ברע:

ונניח עתה מלבאר גלגולי קין, ונבאר גלגול הבל אחיו, כבר נתבאר אצלינו, כי אין הרוח מתגלגל, עד אשר תתגלגל הנפש בתחלה ותושלם להתקן, ואח"כ בא הרוח ומתגלגל להתקן, ואחר תקון הרוח, מתגלגלת הנשמה. והנה הבל היו בו נפש ורוח מקולקלים ומעורבים רע בטוב, אבל הנשמה היתה טובה לגמרי. והנה כאשר נתגלגלה כדי להתקן, הנה התחלה הנפש להתגלגל בסדר הנזכר, ונתנה לשת בנו של אדה"ר, ואז נסתלק ממנה הרע שבה, ונתנה בבלעם הרשע. והנה ב' בחי' אלו הטוב והרע של הנפש, שהיו כלולים בהבל, נרמזו בשמו. כי הטוב שבה, היא ה' של הבל, וזו נתנה לשת כנזכר, וז"ס כל שת"ה

תחת רגליו, אותיות שת"ה הם שת ה', וכבר ידעת כי מזמור זה נאמר על משה, שעליו נאמר ותחסרהו מעט מאלהים והנה הוא שת עצמו כמו שיתבאר. והרע שבנפש הבל, הם שתי אותיות ב"ל, וז"ס ומשפטים בל ידעום, כי שתי אותיות מורים על הקליפות, ואלו שתי אותיות נתנו אל בלעם, ב"ל מן בלעם:

וכבר הודעתיך, כי אפילו בחי' הרע, כאשר מצטרפת ונבררת מתוך הטוב, בהכרח הוא שיהיה בה קצת ערוב נצוצי קדושה, וז"ס בלעם, שהיה נביא מכח הנצוצות האלו. גם ז"ס שאמרו רז"ל שהיה שקול כמשה, וזה להיותם מבחי' אחת, כי גם משה היה מן שת מהטוב שבו, כמו שיתבאר. ולכן נתגלגל הטוב המועט שהיה בבלעם, ונתן בנבל הכרמלי, ושם התחיל להתקן. ולפי שבלעם אין כחו אלא בפיו בלשון הרע ובקללות, לכן כשהרגו פנחס, נתגלגל באבן דומם, לתקן לשון הרע שהיה בפיו, שהוא הפך הדומם. וכמו שנתבאר אצלינו גלגולי אדם בדצח"ם. וכאשר נבל אחז דרכו, ופגם יותר בלשון הרע שאמר על דוד המלך ע"ה, באומרו מי דוד ומי בן ישי וכו', ואדרבה חזר וקלקל את אשר עותו מתחלה, ולא די שלא תקן, אלא שקלקל, לכן כתיב בו ויהי לאבן, כי מזלייהו חזי, מה שנתגלגל תחלה והיה לאבן דומם כנזכר, וראה שקלקל יותר, ואז וימת לבו בקרבו:

והרי נתבאר, כי נפש הטוב דהבל, נתנה לשת ושם נתקנה לגמרי. ונפש הרע דהבל, אשר עדיין היו בה קצת נצוצי קדושה, נתגלגלה בבלעם, ואח"כ בנבל, ולכן יש בו בנבל אותיות ב"ל מבלעם והבל:

ואחר שנתקנה הנפש לגמרי, אז כבר יכול הרוח להתקן, ואמנם נודע, כי הרוח בא משש קצוות, חג"ת נה"י, אבל כללותו הוא שלשה קוים, ימין, ושמאל, ואמצע. ואמנם הרוח הזה, נתגלגל בנח הצדיק, והוא בחי' התפשטות הו"ק של הת"ת. ואח"כ כשהוליד שלשה בנים, אז הרוח הכולל שלשה קוים כנזכר, נתגלגל בשלשתם, והם, יפת, כנגד חסד. חם, כנגד גבורה. שם, כנגד ת"ת. וזו הבחי' של הת"ת שבשם, היא בחי' ספירת ת"ת בעצמה, אשר גם יש בה כללות כל הו"ק. ואמנם הרוח הזה לא נתקן, ולא הוברר הרע שבו לגמרי, כמו שנתקנה הנפש בשת כנזכר, ולכן כיון שעדיין נשאר מעורב מטוב ורע, לכן מן חם בן נח יצא טבי עבדו של ר"ג, ולכן נקרא טבי, ע"ש שהוא מבחי' הטוב שהיתה עדיין מעורבת ברע, ועתה נתנה בטבי:

אח"כ נתגלגל הנשמה במרע"ה, ולפי שמעולם לא נתערב בה שום קליפה דרע כנז"ל, והיה טוב בלי רע, לכן נאמר בו ותרא אותו כי טוב הוא, לאפוקי הנפש והרוח שהיו מעורבים מטוב ורע כנזכר. ואמנם כבר הודעתיך, כי הגם שכל זמן שאין הנפש נתקנה

לגמרי, אין הרוח בא עד שתתקן הנפש, וכן אין הנשמה באה עד שיתוקן הרוח, האמנם אחר שכבר נתקן הרוח, יכולה הנפש שכבר נתקנה בתחלה, לבא עתה להתחבר עם הרוח הנתקן. ולכן אחר שנתקנה הנשמה, יכולים הנפש והרוח שכבר נתקנו בתחלה, לבא עתה להתחבר עם הנשמה הנתקנת. והנה משה שהנשמה שלו היתה נתקנת, יכלו לבא בו גם הנפש והרוח שכבר נתקנו כנזכר, ולכן כל הבחינות של גלגולי הנפש והרוח נרמזו במשה באופן זה, כי הנה ש' של שת היא במשה, ושתי אותיות ש"ם כלם במשה, וה' של הבל היא במשה:

ובזה תבין פסוק ראה אתה אומר ואתה אמרת ידעתיך בשם, ולא נמצאת אמירה זו נזכרת בשום פסוק, אבל ירמוז אל מה שכתוב, כי שם נתגלגל במשה. ועליו (גם נח) רמז ואתה אמרת ידעתיך בשם. גם נח נתגלגל בו, ועליו רמז וגם מצאת ח"ן בעיני, הם אותיות נ"ח למפרע. ויען היות שם נגלה באותיות משה, הזכיר בו ידיעה, כמש"ה ידעתיך בשם, שהוא נודע ונגלה. אבל בנח שלא נרמז שמו במשה, לא הזכיר בו ידיעה, אלא מציאה, וגם מצאת חן, כמי שמוצא מציאה טמונה ונסתרת, ולכן חזר ואמר ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכיך, ולא אמר אם נא ידעתני בשם, ואם מצאתי חן, לפי שבחי' שם כבר היתה פשוטה לו, כיון שנרמזה ונגלתה בשמו. אבל בחי' נח איני יודע אם היא כלולה בי, כיון שלא נרמז בשמי, ולכן אם גם נח כלול בי, ועי"כ מצאתי חן בעיניך, תמורת נח הודיעני נא את דרכיך ואדעך, למען אמצא חן בעיניך, כי גם בענין נח תהיה לי ידיעה מבוררת שמצאתי חן בעיניך להיות נכלל בי:

אמר שמואל, עוד מצאתי לקוטים מפוזרים, נעים ונדים מהדרושים הנז' באדה"ר, ואמרתי להעתיקם פה, אע"פ שאין להם שייכות כ"כ פה, וז"ל, דע, כי קודם שחטא אדה"ר, היה בו כללות כל ד' עולמות אבי"ע, בכל חמשה בחי' שבכל עולם מהם, שהוא, יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש. ואחר שחטא, נסתלקו ממנו קצתם, וחזרו למקומם בקדושה, וזו מדרגה אחת. וקצתם נשארו בו באדם, ולא שלטו בהם הקליפות וזו מדרגה שנית. וקצתם נשארו ממנו, ונפלו לתוך הקליפות, נשמות הזכרים שהיו באדם, נפלו בקליפה דכורא. ונשמות הנקבות שהיו בחוה נפלו בקליפה נוקבא, וזו מדרגה שלישית. ודע שהמדרגה השניה, נחלקת לשתים, הא' היא, הנשמות שנשארו באדם, לצורך גופו ועצמו. והשנית היא, הנשמות שנשארו בו, אמנם כשנולדו בניו קין והבל, הנחילם להם ונתנו בהם:

ונבאר עתה כללות כל השלשה מדרגות הנז"ל בקצור, וקודם לכן צריך שנקדים כמה הקדמות. נודע, כי ד' עולמות אבי"ע, הם נקראים או"א וזו"ן. ונודע, כי באבא אין

שום קליפה נאחזת בו, ובאימא בג' ראשונות שבה, ובזו"ן בכתרים שלהם. ובכל שאר בחינותיהם יש בהם אחיזת הקליפות כשבני אדם חוטאים:

ונבא אל הבאור, הנה כל הבחי' הנז', שאין הקליפה נאחזת בהם, נקראת זיהרא עילאה דאדה"ר, זולתי בחי' הנפש שבהם. ונמצא, כי בחי' יחידה חיה נשמה רוח, דכל עולם האצילות הנקרא אבא כנזכר, וכן בחי' או"א של עולם הבריאה הנקרא אימא כנזכר וכן בחי' עשרים כתרים שבזו"ן של עולם הבריאה, ושמנים כתרים שבאו"א וזו"ן דיצירה, ובאו"א וזו"ן דעשיה, סך כלם עשרה פרצופים, וכל פרצוף מהם כלול מי"ס, וכל ספירה מהם כלולה מעשר, ויש בה בחי' כתר, נמצא שהם ק' כתרים בעשר פרצופים הנז', והנה גם כל כתר מהם כלול מי"ס, וארבעה בחי' עליונות שבו, שהם, יחידה חיה נשמה רוח שבכל כתר מן ק' כתרים הנזכר, נקרא זיהרא עילאה, ובכל בחי' אלו נסתלקו לגמרי מן אדם, ועלו למקום קדושתם. באופן שהם ב' בחי' דזיהרא, הא' היא זיהרא עילאה דאצילות, שהם יחידה חיה נשמה רוח שבעולם האצילות. והב' היא, זיהרא עילאה שבשלשה עולמות בי"ע, והיא כוללות כל ב' פרצופים או"א, שהם חיה ונשמה של עולם הבריאה, וכ"ש א"א הנקרא יחידה דבריאה. וכן ד' בחי' הנקראות יחידה, חיה, נשמה, רוח, שבכל כתר מק' כתרים שיש בעשרה פרצופים, שיש מזו"ן דבריאה עד סוף נוקבא דעשיה, כל זה נקרא זיהרא עילאה של שלשה עולמות בי"ע כנזכר. וב' מיני זיהרא אלו, נסתלקו לגמרי מן אדם, וזו נקראת מדרגה א':

מדרגה ב', גם היא נקראת זיהרא עילאה, שאין קליפה נאחזת בה, אמנם להיות גרועה מעט מהמדרגה הראשונה, לא נסתלקה לחזור למקומה לגמרי, אמנם נשארה באדם, והיא בחי' נפש דעולם האצילות, וזו בחי' אחת דאצילות. הבחי' הב' היא, הנפש שבק' כתרים הנז' שבשלשה עולמות בי"ע, ושתיהם נשארו באדם ממש כנזכר. ונקראים המדרגה השנית. המדרגה הג' היא, כל שאר הספירות, שיש בעשר פרצופין הנז', זולת המאה כתרים הנז', כי כ"ם נשרו ממנו וירדו למקום הקליפות כנז"ל:

ועתה אכתוב, מה שנסתפק לי, כי לא קבלתי ממורי ז"ל, והוא זה, כי הנה שמעתי ממנו, כי המדרגה הזו השניה, נחלקת לשתים, האחת העליונה היא, הנשמות שנשארו תמיד באדם עצמו בגופו. השנית הגרועה ממנה, היא הנשמות שהוריש לקין והבל כשנולדו, ואפשר כי אין עלוי וגרעון הנז', רק לאותה הבחי', אבל לבחינות אחרות אפשר שזאת הב' מעולה מן הראשונה. גם נסתפקתי, מה הם הנשמות שנשארו באדם, ומה הם הנשמות שהוריש קין להבל, ואיך נתחלקה מדרגה זו השנית לשתי חלוקות, וכיצד סדר חלוקתם. ואמנם ידעת מה שכתבתי, כי קין והבל היו בהם ב' בחי', אחד נשמותיהם של קין והבל

עצמם, שהם מג' עולמות בי"ע לבד, כשאר נשמות בני אדם, שאינם מהמדרגה השנית הנזכר. והשנית היא, החלק הב' מן המדרגה הב' הנזכר שכתבנו, שהורישה אדם אביהם להם, ויש בה כללות כל המשכת ד' עולמות אבי"ע, מן סוף הנפש של עולם העשיה, ועד תחילת הנפש דעולם האצילות, וזו היא בחי' מעולה מאד מאד:

גם כתבנו, כי שתי חלקי זו המדרגה הב' שוים, זולתי לענין בחי' א' לבדה הנזכר שם. גם כתבנו, כי קין והבל לקחו נפש דאצילות, נראה כי יותר גבוהה ומעולה חלק הב' ממדרגה הב', שהיא של קין והבל, יותר מנשמות שנשתיירו באדם לצורך עצמו. גם כתבנו, כי נפש דאצילות, לא נשארה באדם ממש, וגם לא נסתלקה לגמרי, אבל נשארה חופפת ומרחפת על ראש אדם, עד שנולדו קין והבל ולקחוה, ועוד בחי' חלקיהם אשר בשלשה עולמות בי"ע. גם כתבנו, כי אחר שחטא אדה"ר, לקח חנוך זיהרא דאריך, ואדם זיהרא דאבא, וחוה דאימא, והבל דז"א, וקין דנוקבא. ולא ידעתי אם כל זה הוא בחלקי האצילות, או בחלקי בי"ע וכ"ז צ"ע:

גם בענין שלשה ראשונות, שהם, אריך, ואו"א דבריאה כנז"ל, לא שמעתי ממורי ז"ל, מי לקחם, אם אדם, אם קין והבל בניו, וכ"ז צ"ע. ובמקום אחר כתבתי, כי מרע"ה שהיא גלגול הבל לקחם:

עוד כתבתי, כי דעת דז"א, הוא נעשה מתרין פרקין דשתי זרועות דא"א, אותם המחוברים בתרין כתפין דאריך, ואלו נקראים ירושה, שהורישו או"א לבניהם זו"ן, ושאר ד' פירקין שבשתי זרועות, נשארו לעצמם, ונקראים אחסנתא דאו"א. ונודע, כי קין והבל, מזה הדעת דז"א יצאו, ונמצא כי אדם וחוה, שהם נקראים או"א, לקחו לעצמם בחי' ד' פירקין הנז', שמהם נעשו חו"ב כפולים לשניהם, ותרין פרקין שהורישו לבניהם, הם הנקראים דעת דז"א כנזכר. וכן נראה בפירוש במקום אחר, כי שאר המוחין השאיר אדם לעצמו, והדעת לבדו הוא שהוריש לקין והבל בניו, נמצא שנוכל לומר, שכל חלקי הדעת הוריש לקין והבל, מן הדעת שבנפש דאצילות, עד הדעת דנוקבא דעשיה. ומה שנשאר באדם לעצמו, הם שאר חלקי המוחין חו"ב שבו, המתפשטים בכל י"ס גופו. כי כן גם החו"ג של הדעת שהוריש לקין ולהבל, גם הם מתפשטים בכל גוף ז"א בי"ס שבו כנודע, וזה מוכרח. ובזה יובן גריעות נשמת קין והבל, מנשמות שנשתיירו באדם עצמו לפי שעיקר אחיזת הקליפות הוא בדעת, בסוד עץ הדעת טוב ורע, כמבואר אצלינו. אבל בבחי' עצמם, יותר מאירות הנשמות הבאות מן הדעת, מהנשמות של תרין מוחין חו"ב, כי יש להם כמה לבושים ומסכים, כנודע ממעלת נדב ואביהוא על אלעזר ואיתמר, כמו שכתבנו במקום

אחר, ושם נתבאר היטב, ענין קין והבל בכל אלו הספקות שנסתפקתי, וגם איך הגבורות שהם עיטרא דנוקבא יצא מהם קין ונצוצותיו זכרים וע"ש היטב:

הקדמה קטנה בסוד היבם, וז"ל, הנה האדם כאשר נתחייב לבא בגלגול ומת, ואח"כ נולד לו בן, אחר מיתתו שהניח אשתו מעוברת, הנה האיש ההוא מתגלגל ובא בגוף הבן ההוא, וז"ס היבום. וז"ס אבייי האמורא, כי נולד אחר שמת אביו, ואז נתגלגל אביו ממש, ולכן נקרא אבייי ע"ש אביו שנתגלגל בו. ונלע"ד שאין זה ממורי ז"ל, אלא להר"א הלוי ז"ל:

הקדמה קטנה, יש נפשות שאינם מבחי' שרש קדושת שבת עצמו, אלא מכללות תוספת השבת, ואין להם רק אותה בחינה לבדה. גם אינה יכולה לעלות יותר מאותה בחינה, כיון שאין שרשה אלא משם:

פרק ל

בענין קיום המצות, וז"ל, עוד צריך שתדע בענין הנזכר, של קיום המצות, הנה כל אבר מרמ"ח איברים נשמת אדם הא', נכלל בו כל רמ"ח איברים, ולכן תלוי בו כל שעור קומת אדה"ר, מן הראש עד העקב. המשל בזה מי שהוא מאבר הכתף כנז"ל, והנה יש בו כללות רמ"ח מן הראש ועד העקב וכו', הנה מי ששורש נשמתו היא בפרטיות העקב של הכתף הזה, אינו צריך להשלים כל הכתף ולתקן כל הפגמים שבו, רק בחי' העקב לבדו. ואם איזה נצוץ נשמה שמבחי' העקב הזה, עשה איזה פגם, הנה כל הנצוצות של העקב הזה צריכים לתקן הפגם הזה בעדו, כי כל הנצוצות הנתלים בעקב הזה, כלם ערבים זה לזה, לתקן כל אחד מהם פגם של חבירו, וכשיושלם זה העקב להתקן, אין צורך לשום נצוץ שבו להתגלגל כלל, לתקן שום פגם של שאר נצוצי הכתף:

גם דע, כי כאשר איזה נצוץ מאלו הנצוצות של העקב הנזכר, עשה עבירה אחת, אשר לסבתה הוצרך להתגלגל לתקן הפגם ההוא, הנה הוא מתגלגל עם נצוץ אחר חבירו שבעקב הזה ונתקן עמו. אבל אם העבירה שעשה, היא מאותם שלסבתה גופו כלה, ואינו קם בתחית המתים כנזכר, הנה הנצוץ ההוא שחטא, הוא לבדו מתגלגל בלי שותף בגוף אחר, וגופו הא' נאבד וכלה. האמנם אם אינו מתגלגל רק לסבת תשלום איזה מצוה שחסר ממנו, אז אינו צריך להתגלגל עם נצוץ אחר, רק הוא לבדו מתגלגל בגוף שני, וכן עד כמה גלגולים הולך ומתגלגל הוא לבדו, עד שישלים כל התרי"ג מצות, ואז כל אותם הגופים שנתגלגל בהם, נוטל לזמן התחיה אותו החלק הנשלם בו, וכלם קמים

בתחיה. והרי נתבאר כאן עוד חלק אחד שיש בין המתגלגל להשלים מצוה, למתגלגל לתקן פגם עבירה:

גם דע, כי אם איזה נצוץ של זה העקב, ישלים לתקן נפשו, הנה כל הנצוצות של העקב ההוא אשר קדמו אליו, יתגלו עתה בו, ויאירו בו, ויהיו מאירים בתוך גופו יחד, ויעזרוהו בכל דרכיו לעבודת קונו. ואם יחטא, יחזרו להסתלק ממנו ח"ו, וזה נקרא סוד העבור. והכל כפי מעשיו, כי כפי שעור או בחי' המצות שעושה, כך יתגלו בו הנצוצות הנז'. וכפי בחי' העבירות שעשה, או כשיעור מספרם, יסתלקו ממנו הנצוצות. ועד"ז בחלק נצוצות הרוח, אם תקן נצוץ רוחו. וכן בנצוצות הנשמה, אם תקן נצוץ נשמתו:

גם דע, כי כפי ערך מעשיו הטובים או הרעים, כך יהיה קרוב או רחוק הנצוצות ההם עמו, כי לפעמים יהיו איזה נצוצות מרוחקים ממנו הרבה, או קרובים אליו. ויש שיהיו מקיפין אותו מרחוק, ויש שיהיו מקיפין אותו בסמוך, וחופפים עליו:

גם דע, כי אפילו אם הנצוצות שהם משרש העקב הנזכר, חסר מנצוץ אחד מהם איזו מצוה, וצריך שיתגלגל עם איזה נצוץ אחר משרשו, אינו מתגלגל אלא עם הנצוץ היותר דומה לו, שבכל נצוצי העקב הזה, אע"פ שכלם הם משרש העקב הזה:

גם דע, כי אם איזה אדם יגרום להחטיא את חבירו, אע"פ שאין שניהם משרש אחד, צריכים שניהם להתגלגל, אותו שהחטיאו יתעבר בו, לסייעו לתקן מה שהחטיאו בתחלה:

דע, כי אע"פ שנתבאר למעלה, כי כל אבר שיש ברמ"ח איברי נשמת אדה"ר, הוא שורש אחד בפני עצמו, ובו נכללים נצוצות נשמות לאין קץ, עכ"ז צריך שתדע, כי כאשר חטאו אדה"ר וחוה אשתו, וקין והבל בניו, הנה אז נתערבו כל נצוצות הנשמות כלם יחד זה בזה, נצוצות של אדם בקין והבל, ונצוצות קין באדם והבל, ונצוצות הבל באדם וקין, וכיוצא בזה. ולכן לפעמים תהיה נפש האדם מן קין, ותכנס בו רוח א' מן אדה"ר, לפי שכשנתערבו יחד, ונצוצות אדם עם נצוצות קין באו פעמים הרבה, שנתדבקו יחד רוח מבחי' אדם עם נפש מבחי' קין. וכן כיוצא בזה בענין הנשמה עם הרוח והנפש. ונמצא, כי אם האדם הזה השלים לתקן את הנפש אשר בו, שהיא מבחי' קין, עד שתהיה דומה ממש במציאות השואה אחת עם הרוח ההוא שמבחי' אדה"ר, הנה יכנס הרוח ההוא ויתלבש בנפש ההוא, אע"פ שאין שניהם ממקור האחד ומסוג אחד, כי זה מאדם וזה מן קין:

ואמנם ענין ערובים אלו, נמשכים עד ביאת המשיח ואליהו ז"ל, אבל משם ואילך, כל דבר ישוב לשרשו, כי הרוח שמבחי' קין, יתחבר יחד עם הנפש הדומה אליו, אשר מבחי'

קין. והרוח שמבחי' אדה"ר, יתחבר עם הנפש מבחי' אדם הראשון, אותה הדומה אליה בפרטות. וז"ס פסוק הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבות. פירוש, כי יחזיר וישיב כל אחד ואחד משרשו הראוי לו בפרטות. והבן זה. ואמנם טעם הדבר הזה נעשה ע"י אליהו ז"ל הוא, כי גם אליהו ז"ל היה מעורב ע"ד הנז"ל, כי נפשו היתה מבחי' נדב ואביהוא, שהם מבחי' קין כמו שיתבאר לקמן, אבל רוחו היה מבחינה אחרת, ולא קבלתי פרטותיו בו ממורי ז"ל, ואע"פ שעוד יש טעמים אחרים בענין:

פרק לא

דע, כי כל הנשמות ורוחות ונפשות שבכל הנבראים בעה"ז, כלם כלולים ונתלים באדה"ר, כי הנה אדה"ר היה כולל כל החמשה חלקים הנז"ל הנקרא ממטה למעלה נרנח"י הנמשכות מן חמשה פרצופין, י"ס, הנקראים ממעלה למטה א"א ואו"א וזו"ן. ונתחיל לבאר בחי' הנפש, וממנה תקיש אל הרוח ונשמה וכו'. דע, כי נפש אדה"ר כלולה ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ומספר כלם הם תרי"ג. ונמצא היות נפש האדם כלולה מתרי"ג שרשים. ואמנם כל אבר ואבר מרמ"ח איבריו, וכל גיד וגיד משס"ה גידיו, יש לו פרצוף אחד שלם, כולל כל התרי"ג איברים וגידים שבו ממש. ולכן כל אבר או גיד מהם, נקרא שרש אחד גדול ושלם. אמנם לפעמים ע"י העבירות והפגמים, גורם שאלו התרי"ג הגדולים יתחלקו ויתפרדו עד ס' רבוא שרשים קטנים, וגם הם נקראים שרשים ממש, אלא שהם קטנים ולא כראשונים. אבל יותר מס' רבוא שרשים קטנים, אי אפשר להם להתחלק, כי אין גלגול יותר מס' רבוא. כנזכר בתקונין תקון ס"ט. וכן עד"ז כל אבר ואבר, וכל גיד וגיד שבאדה"ר, הנקרא שרש אחד גדול כנזכר, הנה הוא נחלק לתרי"ג נצוצות נשמות כנזכר, ונקראים נצוצות גדולים, וכלם שרש אחד. ולפעמים ע"י הפגם יתחלקו גם הם לס' רבוא נצוצות קטנים, באופן כי הם תרי"ג שרשים גדולים, ולא פחות מזה. אבל אפשר להתחלק עד שעור ס' רבוא שרשים קטנים ולא יותר. ועד"ז בכל שרש מהתרי"ג הגדולים יש בו נצוצות גדולים כמספר תרי"ג, ולא פחות. אבל יותר אפשר להם להתחלק עד ס' רבוא נצוצות קטנים, ולא יותר. האמנם יותר מתרי"ג, ועד ס' רבוא, אפשר שיתחלקו, עד עשרה אלפים, וכיוצא בזה עד ס' רבוא ולא יותר. ודע כי, כל זה בחלק הנפש. וכן עד"ז כי יש שיתפרד עד אלף, ויש עד אלפים, ויש ממש, הוא בחלק הרוח. וכן עד"ז בחלק הנשמה:

וסבת הפרש התחלקות הנזכר בין רב למעט הוא, כפי הפגם והעונות. ודע, כי קין והבל, הם ב' כתפות אדה"ר, קין בשמאל, והבל בימין. ובחי' הכתף הזה, הוא אותו הפרק והאבר המחבר את הזרוע עם הגוף, והוא דבוק ממש ומחובר בגוף, ונוטה מעט לצד אחורי הגוף מלמעלה. וכיון שהדבר כן, נמצא כי קין והבל כל אחד מהם, נתחלקו איבריו עד ס' רבוא נצוצות קטנים. וכל זה גרם להם חטאם הנודע, וז"ס מ"ש בתקונין תקון ס"ט, כי מרע"ה הוא בקדמיתא הבל, ואתפשטותיה עד שתין רבוא, ואתגלגלו נצוצותיו בכל דור ודור, בסוד דור הולך ודור בא, והבן זה:

ויש מעלה אחת לאלו השתי כתפות שבהם נתלים קין והבל, כי הנה מוח הנקרא דעת, הנמשך בגוף דרך חוט השדרה, בתחלה נמשך דרך ב' כתפות אלו, ומשם יורד עוד ונמשך עד היסוד, ומשם יוצאת טפת הזרע. ובהגיע טפת הזרע מן הכתף היסוד נקרא היסוד כפת תמרים, והם אותיות כתף. גם בהתחבר יחד ב' הכתפות ביסוד, שיורדת הטפה משניהם עד היסוד, אז כתיב שתי כתפות חוברות יהיו לו אל שני קצותיו וחובר, כי אז מתחברים ביסוד. גם אז היסוד נאמר בו האלף לך שלמה, כי שלמה שהוא היסוד הנקרא את בריתי שלום, ואז עולה למנין אלף, שהם בגימטריא ב' פעמים כתף. האמנם כל כתף לבדו, הוא בגימטריא ת"ק, כמנין אותיות הנעלמות במלוי שד"י כנודע:

ונבאר עתה ענין הכתף השמאלי של אדם, הנקרא שרש קין. דע, כי הנה הכתף הזה נקרא אבר א' כנזכר, ונודע כי כל אבר כלול בשר וגידים ועצמות. ודע, כי אלו הגידים שבכל אבר ואבר, אינם מכלל השס"ה גידים הידועים שאינם מכלל הרמ"ח איברים, אבל הם העורקים הקטנים שבפרטות כל אבר ואבר. והנה אבר הכתף הזה, בשלשה בחינותיו, שהם, בשר, וגידים, ועצמות, מתחלק עד ס' רבוא נצוצות נשמות, הכלולות בפרצוף אחד שלם, מן הראש ועד העקבים. והנה העקב השמאלי שבפרצוף ההוא, מתחלק ליותר מן תרי"ג נצוצות נשמות, ומכללם הם, נשמת חזקיה מלך יהודה. ונשמת ר' עקיבא בן יוסף. ונשמת עקביא בן מהללאל. וכמו שיבאר פרטיהם לקמן. ושלשלת יחוס נשמת השרש הזה. ואמנם בחי' טפת הזרע, הנמשכת ממקום העקב הזה עד היסוד, לפעמים נעשת יעקב, ולפעמים נעשת עקביא בן מהללאל, ולפעמים עקיבא, וכיוצא בזה:

ודע, כי כל בחינת העקב, היא המלכות שבאותו פרצוף, ולכן יש יכולת בכל הנשמות שבעקב הזה, לעלות למעלה עד סוד המחשבה, בסוד נקבה תסובב גבר. ולסבה זו זכה ר' עקיבא לעלות עד המחשבה, וכמו שרמזו רז"ל באמרם עליו, שתוק, כך עלה במחשבה, והבן זה:

ודע ענין א' בשתי כתפות אלו, כי כאשר יש פגם מחמת איזה עון, בכתף אחד מהם, או אם הפגם הוא בכתף השמאלי, כמו אם נפגם בחטאו של קין שעומד שם, אז גם הכתף הימני נפגם, וכן כיוצא בזה. ולכן מי ששרשו מן הכתף השמאלי הנזכר, יהיו בו שערות ארוכות בכתפו הימין והשמאל, אלא ששערות השמאל יהיו מרובים על של ימין, לפי כי שם עיקרם. אבל כאשר נפגם כתף הימני בחטאו של שרש הבל הנאחז שם, אז אין הסימן הנזכר ניכר רק בכתף ימין לבד. ונמצא כי מי שהוא מאבר כתף השמאלי, יהיו בכתף השמאלי שערות ארוכים יותר משאר השערות של הגוף, וזה להורות כי שם הוא מקום אחיזתו באדה"ר. ובשער רוח הקדש בפרק הכרת הפרצוף נתבאר קצת מענין אותיות הנר"ן וכו', ע"ש:

ועתה אוסיף קצת ביאור בענין אלו השתי כתפות דאדה"ר. כבר הודעתיך, איך נצח והוד דעתיק יומין, מתלבשים תוך חו"ג, תרין דרועין דא"א, ואח"כ תרין דרועין דאריך, נתלבשו בתרין מוחין חו"ב דאו"א. ותרין כתפין דאריך, נתלבשו במוח דעת דז"א, הנחלק לתרין עיטרין, הנקראים חו"ג כנודע, ומהם נמשך אור המקיף אל נוקבא דז"א. גם ידעת, כי עתיק יומין אין בו רק ט' ספירות, והם הנקראים בפרשת נח בזהר, בשם ט' היכלין, דלאו אינון היכלין ולאו אינון נהורין וכו'. כמו שנתבאר אצלינו בבאור ריש אדרא זוטא וע"ש. ולא הוזכרה בחי' מלכות בעתיק יומין כלל, ולכן שרש המלכות לא נרמזה אלא בספירת ההוד שבו, כנודע כי לעולם עומד הזכר בנצח, והנקבה בהוד. והנה ההוד של עתיק יומין, מתלבש בגבורה דא"א, והיא הכתף השמאלי דא"א, הנקרא עיטרא דגבורה, והבן זה השם של עיטרא מה עניינה, בסוד עטרת בעלה, כי שם נרמזת ונאחזת המלכות כנזכר. ונמצא כי מזה הכתף השמאלי, נמשך נצוץ אור אחד, להיותו בחי' אור מקיף אל נוקבא דז"א, ולכן שרש קין אשר הוא מצד נוקבא דז"א, נאחז בכתף שמאלי של אדה"ר. ואמנם הכתף הימני הוא מן נצח דעתיק יומין, ובו סוד ז"א דכורא, ולכן שרש הבל הוא בכתף ימני של אדם. וכבר נודע כי המלכות אפשר לה לעלות למעלה ממקום הזכר, בסוד עטרת בעלה, ובפרט בבחי' או"מ כנזכר, ולכן תדע גודל מעלת הכתף השמאלי של אדם הראשון כמה הוא:

עוד ביאר לי ענין התרי"ג איברים באופן זה, דע, כי כל הנשמות כלולות באדם הראשון, ובו נחלקים לשרשים רבים, וזה עניינם, בתחלה הם נחלקים לג' אבות, ואח"כ לי"ב שבטים, ואח"כ לע' נפש, ואח"כ מתחלקים עוד, עד ששים רבוא שרשים קטנים, ומהם נכללת נשמת אדם הראשון. והנה הכתף הימני של אדה"ר, מתחלקים פרטיו, ע"ד פרטי הכלל הנזכר, כי תחלה נחלק לשלשה אבות, ואח"כ לי"ב שבטים, ואח"כ לע' נפש.

וכל אלו הם בחי' ע' שרשים קטנים שבו, וכלם אינם רק שרש אחד פרטי, משרשים גדולים של אדה"ר. ואמנם אין בו רק ע' שרשים קטנים, וכלם יחד הם פרצוף אדם אחד, ואח"כ אלו הע' שרשים מתמלקים עד ס' רבוא נצוצות נשמות. ואינם נקראים שרשים אלא נצוצות:

והנה כל שרש א', מאלו השבעים שרשים קטנים שבכתף הימני הנזכר, הנה יש לו פרצוף אחד שלם, וכל ס' רבוא נצוצות שבכתף הימני ההוא, הם נקראים שרש א' גדול שבאדה"ר, והוא הנקרא בשם שרש הבל בנו של אדה"ר. ועד"ז הוא בכתף שמאלי של אדה"ר, כי יש בו שלשה אבות, ונחלקים לי"ב שבטים, ונחלקים לע' נפש, ואלו הע' נקראים ע' שרשים קטנים שבו, ולא עוד. וכל הע' שרשים אלו, מתחלקים ג"כ לס' רבוא נצוצות, ואינם נקראים שרשים. וכל שרש מאלו השבעים, יש לו פרצוף א' שלם, וכל אלו הע' שרשים, הם נקראים בשם שרש קין בנו של אדה"ר:

והנה משרש א' של אלו ע' שרשים בו נאחזים ר' עקיבא, עקביא בן מהללאל, חזקיה המלך, כנז"ל בדרוש שקדם. וזה השרש הנזכר, הנה הוא נחלק ליותר מתרי"ג נצוצות, וכלם יחד הם פרצוף אחד שלם, ובפרצוף השרש הזה, שם נאחזים חזקיהו המלך, ור' עקיבא, ועקביא בן מהללאל. האמנם חזקיהו המלך הוא נאחז בראש הפרצוף הזה, אבל ר' עקיבא ועקביא בן מהללאל וזולתם הם נאחזים בעקב של הפרצוף הזה:

ונלע"ד חיים, כי כפי מה שביארנו עתה, וממה שביארנו בדרוש שקדם, נמצא כי זה השרש הנזכר הוא בחי' העקב של כללות הכתף הזה, שהוא שרש א' מן חשבון הע' שרשים של קין, ובראש עקב זה חזקיהו, ובסוף עקב זה שהוא פרטות העקב של העקב, שם הם ר' עקיבא ועקביא כנלע"ד:

ואמנם בדרוש הקודם נתבאר, כי הנשמות הנכללות באדם, מתתלקים לתרי"ג שרשים גדולים, ואח"כ נחלקים לס' רבוא שרשים קטנים, ופה ביארנו שמתחלקים באופן אחר, שהם שלשה אבות, וי"ב שבטים, וע' נפש בלבד, ואחר כך נחלקים לס' רבוא שרשים קטנים. אמנם אם נדקדק, תראה כי הכל הולך אל מקום אחד, ותראה איך התרי"ג נחלקים לס' רבוא, כי הנה אותיות ת"ר מן תרי"ג, הם מתחלקות ת"ר אלף, שהם ס' רבוא. ואות הג', היא בחי' שלשה אבות. ואות י' היא בחי' ע' נפש, כי הנה שש קצוות הם כנגד ס' רבוא כנודע, ותוסיף י' על ששים, יהיו ע' נפש. גם ב' אותיות י"ג, הם בחי' י"ב שבטים, והאחד הוא כללותם, הרי איך תרי"ג הוא כללות כל החלוקים הנז':

ונחזור לענין קין והבל כי הנה תרין עיטרין, הם עיטרא דחסד ועיטרא דגבורה, הגנוזים תוך או"א, והנה אדם וחוה הם או"א, והבל הוא עיטרא דחסד, וקין הוא עיטרא דגבורה:

עוד סדר לי מורי ז"ל ענין שרשי הנשמות באופן אחר, וזה עניינו, הנה נתבאר למעלה, כי יש באדם, נפש מעשיה, ורוח מיצירה, ונשמה מבריאה, ונפש מנוקבא דז"א דאצילות, ורוח מז"א דאצילות, ונשמה מבינה דאצילות, ונשמה לנשמה הנקראת חיה, מאבא דאצילות, ויחידה מכתר הנקרא א"א דאצילות. והנה כל שרש ושרש משרשי הנשמות, יש לו חלק בכל אלו המדרגות הנז', האמנם זה סדר חלוק השרשים של הנשמות הנה ראשית חלוקם, הם נחלקים לחמשה שרשים, והם, א"א, ואו"א, וזו"ן. וכאשר נברא העולם, נתחלקו חמשה שרשים אלו באופן זה, זיהרא עילאה דאדם, אשר זכה בה אח"כ חנוך, היא בחי' א"א. ואדם לקח בחי' אבא, וחוה אימא, והבל ז"א, וקין נוקבא דז"א. ומן הראוי היה שיקדים הבל שהוא בז"א של קין שהוא בנוקביה, אבל לפי שחטא אדם ועירב טוב ברע, גרם פגם זה שקין נולד בתחלה קודם הבל, כמבואר אצלנו בשער הפסוקים, בפסוק והאדם ידע את חוה אשתו וע"ש. והנה כל שאר הנשמות שבעולם, נולדים מה' שרשים אלו הנז', שהם בעולם האצילות. האמנם שאר הנשמות הנולדים מחמשה שרשים דבי"ע, כנודע כי בכל עולם מהם יש חמשה שרשים אלה, הנה כלם טפילים ונגררים לאלו החמשה שרשים דאצילות, ונכללים בהם, באופן שכל הנשמות שבעולם, מושרשים בחמשה שרשים הנז', וכל שרש מהם נחלק לי"ס שבו, ונמצאו כלם חמשים שרשים בכל עולם, ואלו חמשים דאצילות שרש לכלם, ונכללים בהם. עוד מתחלקים אלו החמשים שרשים לכמה מדרגות, כמו שיתבאר במקום אחר בע"ה:

והנה כל שרש ושרש משרשי הנשמות, כולל פרצוף אחד שלם ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, וכללותם תרי"ג, והם יחד בנין פרצוף הנשמה בכללותה, הנקרא שרש אחד, אבל בפרטה הם תרי"ג נצוצות, אשר כלם הם ת"ח. ועוד יש בכל שרש מהם נצוצות הרבה, וכלם הם עמי הארץ, העוסקים בישוב העולם, כי כל שרש מהם דומה לאילן אחד, שמוציא פירות, שהם הת"ח, ועלים וענפים ועצים וקליפין וכו', והם עמי הארץ. והנה כאשר בא עת יציאת נצוצות נשמות אלו בעה"ז, אפשר שימצאו יחד שנים או שלשה או עשרה נצוצות וכיוצא, וכלם בזמן אחד ובדור אחד, עם היותם כלם משרש אחד, והוא כי הנה אפשר שיבאו יחד בעה"ז ב' נצוצות, אחת מעין ימני, ואחת מעין שמאלי שבשרש ההוא, או שיבואו יחד חמשה נצוצות, שהם חמשה פרקים ראשונים של חמשה אצבעות יד ימין. או שיבוא עשרה פרקין ראשונים של עשר אצבעות יד ימין ויד שמאל, וכן כיוצא בזה, וכן עד"ז ימצאו יחד בדור אחד כמה נצוצות שהם מבחי' הגידים, אלא שהם סמוכים זה לזה. ולכן אל תתמה, אם ימצאו יחד ר' עקיבא ועקביא בן מהללאל, וכן

אם ימצאו יחד בדור אחד של אמוראים, אביי, ורמי בר חמא, ורב דימי מנהרדעא, אע"פ שכלם משרש קין, מאבר כתף שמאלי של אדם הראשון, כמו שיתבאר לקמן בע"ה:

עוד יש סבה אחרת אל הנזכר, והוא במה, שנתבאר אצלינו, כי כאשר גלתה השכינה בתוך הקליפות, גלו עמה כל הנשמות של הצדיקים, וכפי בחי' המצות שיעשה איזה צדיק מן השרש ההוא, וכפי הזמן ההוא, כך יוכל להוציא נצוץ אחד או שנים וכו' מתוך הקליפות, ויעלה אותם משם, ויבאו בעה"ז, ואע"פ שלא יהיו הנצוצות סמוכים זה לזה בשרש ההוא, כי הכל תלוי כפי הזמן, וכפי המצות שיעשה הצדיק של שרש ההוא כנזכר:

עוד ענין אחר קרוב אל הדרוש הנזכר, הנה אדה"ר היו לו נפש מעשיה, ורוח מן יצירה, ונשמה מן הבריאה, ועליהם נר"ן דאצילות, מנוקבא דז"א, ומז"א, ומאימא. ואלו השלשה שהם מעולם האצילות, נקראים זיהרא עילאה דאדם, הנזכר בסתרי תורה בפרשת קדושים דף פ"ג ע"א, וכבר נתבאר בזוהר, כי קודם שנולדו קין והבל, חטא אדה"ר, ואז נסתלקה ממנו זיהרא עילאה, שהם שלשה חלקי האצילות הנז', ובזה נתקיים גזרתו יתברך, כי ביום אכלך ממנו מות תמות, כי נסתלקו ממנו שלשה חלקי האצילות כנזכר, ואין לך מיתה קשה מזו. והנה כשהוליד קין והבל, אז נתנה נפש דאצילות, שנסתלקה מאדם, ונתחלקה בשניהם בקין והבל, ולקמן יתבאר בע"ה ענין גלגול קין מבחי' נפש דאצילות שזכה בה, איך נתגלגלה ונתפשטה בקינן ומהללאל, עד שנתגלגלה בנדב ואביהוא בני אהרן, שהיו שניהם תרי פלגי גופא, כנזכר בזהר פרשת פינחס ובפרשת אחרי מות. וזש"ה ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ממש, הנדרש על נדב ואביהוא, כמ"ש רז"ל. והענין הוא, כי הם הם בחי' נפש דאצילות דאדם הראשון ואח"כ לקחם פינחס במעשה זמרי, כנזכר בזהר. וכמו שיתבאר לקמן בע"ה. גם יתבאר, איך אע"פ שקין והבל לקחו נפש דאצילות דאדם, כדי לתקנה, לפי שחטא אדם בעץ הדעת וערב טוב ברע כנודע:

אמנם הרוח דאצילות של אדם הא', לקהו אליהו הנביא ז"ל, ולכן עלה בשמים, ולא מת כשאר בני אדם, כי היה דומה למלאך ה' צבאות, ולא לבני אדם, ואח"כ נעשה מלאך בשמים כנודע. וזהו טעם שלעולם לא הזכיר באליהו ז"ל, אלא בחי' רוח, וכמש"ה ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, וכתיב נחה רוח אליהו על אלישע, וכתיב ורוח ה' ישאך. אמנם לא זכה אל הרוח הזה דאצילות, עד שהרגו לזמרי במעשה שטים, לפי שמוכרח הוא שאין הרוח שוכן באדם אלא עד היות בו נפש ולכן כאשר פינחס הרג לזמרי, זכה ולקח נפש דאצילות, שהיתה בנדב ואביהוא. ואחר שזכה לנפש דאצילות הזאת, אז זכה לחלק

הרוח דאצילות, ועליו נתבשר הנני נותן לו את בריתי שלום, כי הרוח הוא מן הת"ת והיסוד כנודע, ושניהם נקראים שלום, כנודע מפסוק שלום שלום לרחוק ולקרוב, ת"ת ויסוד:

וחלק הנשמה של אצילות, לקחה חנוך בן ירד, ולכן היה מלאך בשמים, הנקרא מטטרו"ן כנודע. ולכן לא מת כבני אדם גם הוא. ודע, כי בחי' זו הנשמה דאצילות, היא הנקראת שרו של עולם, להיותה נמשכת מעולם האצילות, והיא שולטת על העולמות כלם. ובזה יתורץ הקושיא הנודעת בענין חנו"ך ומטטרו"ן, דאם שניהם אחד, א"כ בעולם היצירה, הנקראת עולם דמטטרון, מי היה אז שר העולם, בהיות חנוך עדיין למטה בארץ בעה"ז. אבל הענין יובן, במ"ש בזהר ריש פרשת נח, בתוספתא על פסוק נח נח, כי כל צדיק יש לו תרין רוחין, חד בארעא לתתא, וחד בשמיא לעילא וכו', והבן זה. וז"ס הנה בשמים עדי, זהו חנוך, שהוא בגימטריא עד"י. וסהדי במרומים, זה אליהו ז"ל, כי שניהם מלאכים בשמים כנזכר. וז"ס עדות ביהוסף שמו, והענין הוא, כי יוסף הצדיק, זכה לנשמה זו של חנוך, הנקרא עדי כנזכר, ולכן ויהי יוסף יפה תואר, כי זכה ליפיו של אדה"ר, הנמשכת לו מפאת אותה הנשמה עילאה דאצילות. ואמנם לא זכה אליה יוסף, עד אותה הלילה שהיתה מקץ שנתים ימים, שנגזרה עליו גזירה לצאת אז מן הסוהר, וביום ההוא עלה לגדולה, וזש"ה בצאתו על ארץ מצרים:

ויובן זה, במה שנתבאר בדרושים הקודמים, כי כניסת הרוח או הנשמה באדם, היא בלילה בהקיצו משנתו. גם בזה יובן מ"ש חז"ל על סיום הפסוק שפת לא ידעתי אשמע, כי באותה הלילה בא גבריאל, ולמדו ע' לשון. והענין הוא, כי הנה חנו"ך מטטרו"ן, הוא מלך על ע' שרים של ע' אומות, ויודע ע' לשונותיהם. וכאשר נכנסה בו בלילה ההיא נשמת מטטרו"ן כנזכר, לכן ברגע אחד למד כל ע' לשון. והנה גם נשמה זו דחנוך, נתגלגלה בר' ישמעאל בן אלישע כ"ג, כמבואר אצלינו, כי הוא גלגולו של יוסף הצדיק, ולכן גם ר' ישמעאל הנזכר היה יפה תאר מאד, כנודע למאמר רז"ל וגם ז"ס מה שנזכר בפרקי היכלות, כי כשהיה עולה ר' ישמעאל הנזכר למרום, היה קורא אותו מטטרו"ן הדר זיוי. האמנם צורך גלגול נשמה זו בר' ישמעאל הנזכר, הוא לשתי סבות, הראשונה היא, לפי שהקב"ה אמר כי ביום אכלך ממנו מות תמות, והנה לא נמצאה נשמה זו באדה"ר כשמת, ולא סבלה ממש עונש המיתה, אמנם נסתלקה ממנו כשחטא. ועוד הוסיף על זה סבת שנית, כי גם יוסף הצדיק חטא, על שגרם לאחיו שימכרוהו, וגירה והסית אותם עליו ע"י חלומותיו, ובהביא דבתם רעה אל אביהם, ולכן הוצרכה נשמה זו להתגלגל בר' ישמעאל בן אלישע כ"ג, כדי שתסבול עליו ממש עונש המיתה. ודע,

כי אדם הראשון זכה קודם שחטא, אל נרנ"ח מן מלכות ות"ת ובינה וחכמה דאצילות, מארבעתם יחד. ומרע"ה זכה אל הדעת דאצילות. ושלשה אבות אברהם יצחק ויעקב, זכו לחג"ת דאצילות, זה בחסד, וזה בגבורה, וזה בת"ת:

פרק לב

ובה יתבאר מאמר חז"ל במסכת ברכות פ"א וז"ל תנא מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע וכו'. מה ענין ארבע עפיפות אלו לאליהו כבר נתבאר למעלה בדרושים שקדמו, כי אדה"ר קודם שחטא, היה בו נר"ן מיצירה עשיה בריאה, ועליהם נר"ן, ממלכות ותפארת ובינה דאצילות. גם נתבאר, כי כל הנשמות היו אז כלולות באדה"ר, זולת הנשמות החדשות ממש, שלא זכה בהם אדה"ר, ולא נכללו כלל. והנה אחר שחטא בעץ הדעת, נשרו ממנו איבריו בכל המקומות שהיה הולך, כמ"ש ז"ל שאירע לו כמו שאירע ליפתח הגלעדי בעון בתו, וכמש"ה ויקבר בערי גלעד, ולא כתיב בעיר גלעד, ובאורו הוא, כי כל אותם הנשמות הנכללות באיברי נשמתו של אדם הראשון, נשרו ממנו כשחטא, ונפלו לתוך עמקי הקליפות כל אחד ואחד, כפי הבחי' הראויה להם ממש. האמנם נר"ן שלו מן האצילות, הנזכר בזוהר בפרשת קדושים בשם זיהרא עילאה, לא נפלו חס ושלום בקליפות, אבל נסתלקו ממנו בחי' הרוח והנשמה כשחטא, ופרחו למעלה. והנפש של אצילות, היא נשארה עמו פורחת עליו, אבל לא נסתלקה ממש. וכבר נתבאר בדרושים הקודמים, כי חנוך אחר שזכה אל נפשו ורוחו ונשמתו, מן העשיה ויצירה ובריאה, זכה ליקח גם עד בחי' נשמה דאצילות, שנסתלקה מאדם כשחטא:

ונבאר עתה, ענין הנפש של אדם מעולם האצילות, אשר נשארה פורחת עליו, ולא נסתלקה כנזכר. כי הנה כאשר הוליד את קין והבל בניו, לקחו הם בחי' נר"ן, המגיע להם מעשיה יצירה בריאה, ועוד לקחו בחי' הנפש דאצילות של אדם אביהם. ונודע כי כל נשמה יש בה בחי' אור מקיף ואור פנימי, והנה הנפש הזאת היתה בבחי' אור מקיף ואור פנימי. אח"כ כאשר נתגייר יתרו חותן משה, זכה אל חלק הנפש של אצילות שנתנה לקין כנזכר, אלא שלא לקח רק בחי' אור פנימי שלה לבד, ואז כתיב בה, וחבר הקיני נפרד מקין, כמו שיתבאר במקומו. ונדב ואביהוא, לקחו אור המקיף דנפש דאצילות דאדם, הנתן לקין בנו כנזכר:

וכאשר נולד פינחס, כתיב ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס, וארז"ל פוטיאל זה יוסף, שפטפט ביצרו, וזה יתרו שפטם עגלים לע"ז. וסוד הענין הוא, כי פינחס בעת שנולד, היה כלול משתי נצוצות נשמות. וזהו פוטיאל, לשון

טפין, כי היה משני טפין של נשמות, נצוץ אחד היה משרש נשמת יוסף הצדיק. ונצוץ שני, משרש נשמת יתרו. ובחי' ב' נשמות אלה, נקרא פנחס. ואל תתמה, איך נתערב הנצוץ של יתרו, עם הנצוץ של יוסף, כי כבר ידעת, שיוסף הוא ביסוד, אשר שם נמשכים טפות הזרע של כל החו"ג, ומתערבים בו, ולכן אין לתמוה איך נתערבה נצוץ נשמת יתרו, שהיא משרש אחר, עם נצוץ השרש של יוסף. ונמצא כי פינחס לקח נצוץ משרש יתרו, שהוא מן בחי' אור פנימי דנפש אדם הראשון דאצילות. אח"כ כאשר מתו נדב ואביהוא במעשה הקטרת שחטאו בו, ואירע אח"כ ענין פינחס שהרג לזמרי, וזכה שנכנסו בו בחי' נפשות נדב ואביהוא, שהיו מבחי' אור המקיף של נפש דאדם מן האצילות. וזה גרם לו, היות כבר בו נצוץ משרש יתרו, שהוא מאור פנימי דנפש דאצילות, ועי"כ נשלם עתה בפינחס נפש דאצילות, באור פנימי ובאור מקיף. אלא שהאור פנימי נכנס בו בסוד גלגול ממש כשנולד. והאור המקיף בסוד עבור בלבד, אחר שנולד וגדל:

וכיון שהיה חלוק זה בו, לכן היה בו ענין אחר, והוא, כי צריך שתדע, שהנשמה הבאה לאדם בעת שנולד, בסוד גלגול ממש, אעפ"י שתהיה מורכבת ומעורבת משתי נצוצות, כנזכר בענין פינחס, שהיה בו נצוץ מיוסף ונצוץ מיתרו הכל נקרא נשמה אחת, ואינה צריכה לבחי' אחרת שתחברם. אבל הנשמה הבאה בסוד עבור אחר שנולד האדם, כגון נפש נדב ואביהוא שנתעברו בפינחס, הנה צריכה היא שתבא עוד עמה נצוץ נשמה אחרת חדשה, רוצה לומר שזאת תהיה פעם ראשונה שבאה לעולם, ולא תהיה ישנה ומגולגלת, וזו החדשה היא מחברת את זו הנפש דנדב ואביהוא, הבאה בסוד עבור להתעבר עם נפש פינחס, של בחי' גלגול ממש. ולכן הוצרך להתעבר עוד בפינחס, נפש חדשה אחרת, והיא הנקראת בשם אליהו התשבי מתושבי גלעד, והוא משרש גד, והיא נשמה חדשה כנזכר, ובאה עתה בו, כדי לקשר ולחבר יחד את נפש נדב ואביהוא, עם נפש פינחס עצמו, שהיתה בו בגלגול גמור מיום שנולד:

ואמנם עוד צריכה נשמה אחרת חדשה גם כן, כדי לקשר ולחבר נשמה חדשה הנקראת אליהו התשבי, עם שאר הנשמות הישנות שהם נפש פינחס ונפש נדב ואביהוא, ולכן הוצרך עוד לבא בפינחס נשמה אחרת חדשה, והיא הנקראת ג"כ אליהו משרש בנימין, הנזכר בדברי הימים, בפסוק ויערשיה וזכרי ואליהו בני ירוחם. וכמ"ש אליהו ז"ל בעצמו אל החכמים, מבני בניה של רחל. וכמו שיתבאר ענין זה, בסיום הדרוש הזה:

ונמצא, כי ד' בחי' נכללו בפינחס, האחת, היא נפש פינחס עצמו כשנולד, כי אע"פ שהיתה כלולה מב' טפין דיוסף ויתרו, נקראים נפש אחת. הב', היא נפש נדב ואביהוא, כשבאה בסוד עבור, וגם זו נפש אחת נקראת ולא שתים, כנודע מספר הזהר בפרשת

אחרי מות דנדב ואביהוא תרי פלגי גופא הוו. והשלישית, היא נפש הנקראת אליהו התשבי משרש גד. הרביעית, היא נפש הנקראת אליהו דשרש בנימין. וז"ס מ"ש חז"ל הנז"ל, תנא מיכאל באחת וכו', ואליהו בארבע וכו', והבן זה:

אח"כ כאשר אירע מעשה דבת יפתח הגלעדי שארז"ל שיפתח היה שופט, ולא רצה לילך לבית אליהו שיתיר לו נדרו, וגם אליהו לא רצה לילך אצלו, כי אמר מאן דחייס לכיבי אזל לאסיא, ואז בין דא לדא הלכה הבת של יפתח, ושניהם נענשו, כי יפתח להיותו הוא בעצמו בעל הדבר, נענש עונש, שבכל מקום שהיה הולך, היו נושרים איבריו, וכמש"ה ויקבר בערי גלעד לשון רבים. ואליהו נענש, שנסתלקה ממנו שכינה, כמ"ש רז"ל על פסוק לפנים ה' עמו הנאמר על פינחס, בספר שופטים, דנראה לפנים היה ה' עמו ולא עתה, ואז גם אותה הנפש שנכנסה בו בסוד העבור של נדב ואביהוא, נסתלקה ממנו והלכה לה, ונתגלגלה בשמואל הנביא, כמו שיתבאר לקמן. וז"ס מ"ש רז"ל כי ו' של בריתי שלום היא קטיעא. גם אמרו בזוהר בפרשת אחרי מות, כי י' של פינחס הוא זעירא: והענין הוא, כי במעשה זמרי זכה אל עבור זה דנדב ואביהוא, כי כשרצו להרגו פרחה ממנו נשמתו, ואז נכנס בו עבור דנדב ואביהוא, כנזכר בפרשת פינחס בזוהר וכשנאבד ממנו בחטא בת יפתח את העבור הנזכר, אז היתה ו' קטיעא, כי בחי' הו' היא ספירת היסוד הנקרא בריתי שלום, ונקטעה אז, כשנסתלקה ממנו שכינה ועבור נדב ואביהוא, והנה אז במעשה דבת יפתח לא נשאר בו רק אותו הנצוץ של טפת שרש יוסף בלבד, כי עבור נדב ואביהוא הלכו בשמואל כנזכר. וגם נצוץ טפת יתרו נסתלקה ממנו:

ואז נולד חיאל בית האלי אשר בנה את יריחו, ונכנסה בו בגלגול גמור, כמו שיתבאר. והטעם הוא, כי עבור נדב ואביהוא, וגם אליהו דשבט גד, ואליהו דבנימין כנז"ל, הנה אינם שם בפינחס, רק דרך השאלה בסוד העבור, ואינם העיקריים בגוף ההוא, ולכן אין החטא ההוא דבת יפתח פוגם בהם. וכן נצוץ דטפת יוסף, אינה קרובה לחטא, החטא ההוא בנצוץ יתרו. לפי שנצוץ יתרו, היא באה מן קין, וכשבאה ביתרו, היה שם כומר, מפטם עגלים לע"ז, ולכן עיקר החטא היה מנצוץ של יתרו, ולכן נסתלק, ונתגלגל בחיאל בית האלי:

והבט וראה, כי אותיות חיאל, הם אותיות אלי"ה, אם תחליף ח' בה' באותיות אחע"ה. גם האלי הם אותיות אליה. וז"ס בית האל"י, בית אליה. פירוש, בית מושב אליהו ז"ל, כי אליהו מושבו היה בגוף פינחס, כי הוא נצוץ טפת יתרו כנזכר. ונמצא כי עיקר הגוף ההוא, הוא של פינחס, ולא של אליהו, רק נקרא בית מושב אליהו ז"ל:

והנה ארז"ל כי חיאל הוה גברא רבא, שהיו הולכים לביתו, אחאב המלך ואליהו ז"ל. האמנם עבירה א' שחטא, במעשה דבת יפתח, גרמה לו עבירה זו שבנה את יריחו, כי הם דומות. כי ענין בת יפתח היתה בענין נדר כנודע. וכן עבירה זו היתה, שעבר על הנדר שהדיר והחרים יהושע, שלא יבנו את יריחו. ולפי שיריחו מיותסת לשרש קין, כמש"ה ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים שהיא יריחו, לכן ביקש חיאל שהוא משרש קין, לבנות את יריחו. ואחר כך נשתנה שמו ונקרא אליהו התשבי, לפי שכיון שנדב ואביהוא עדיין לא נתקנו בו כנזכר, וגם בחי' פינחס עצמו דבן יתרו, חטא בבת יפתח, וגם אליהו דשבט בנימין לא נתעבר בו, אלא לקשרו עם הנשמות האחרות כנז"ל, נמצא כי העיקר עתה הוא אליהו דשרש גד, ולכן לא נקרא עתה פינחס, אלא אליהו התשבי, המורה על נשמת שבט גד:

ואז כשחזרה בו הנבואה, בהיותו נקרא אליהו התשבי, אחר שמת שמואל, חזרו להתעבר בו נדב ואביהוא, ונשלמו הם להתקן בענין הר הכרמל, כאשר נפלו כל העם על פניהם, ואמרו ה' הוא האלהים, ואז נמחל להם עון שלהם, שקוצצו בנטיעות ופגמו בשכינה, ונתקן זה באמרם ה' הוא האלהים, והבן זה. גם לפי שבתחלה חטאו על שהציצו בשכינה בהר סיני, כמש"ה ויראו את אלהי ישראל כו', ועתה נתקן בנפילת אפים, שלא להציץ באש היורד מן השמים. גם זהו טעם שנקרא אליהו ולא פינחס, לפי שבגלל עבודה זו זכה לשנוי זה השם, וכמו שיתבאר לקמן בענין אלישע הנביא וע"ש. ואחר שנתקנו, לא הוצרכו לעמוד שם ונסתלקו להם נדב ואביהוא:

והנה איזבל אשת אחאב, היתה מכשפה גדולה, כנז' בפסוק שהדיחה את ישראל בכשפיה וידעה בכשפיה שנסתלקו נדב ואביהוא מן אליהו אשר עליהם נתבשר הנני נותן לו את בריתי שלום שהוא היותו חי לעולם. ואז אמרה לו, כי כעת מחר אשים את נפשך כנפש האחד מהם, כיון שנסתלק ממנו גזרת החיים והשלום. גם רמז אל נדב ואביהוא שנשרפו באש הקטרת, וז"ס כנפש אחד מהם. וכיון שהרגיש אליהו שנאבד ממנו מתנה זו, נתייירא, וברח להר חורב. וז"ש וירא וילך לו אל נפשו, ר"ל, לפי שלא היתה רק נפשו יחידית מפני כך נתייירא מן איזבל:

ואח"כ חזר להרויחה במערת הר חורב פעם אחרת, עד שעלה בסערה השמים, ואז אליהו התשבי שהוא משבט גד, נתעלה בשמים, ונשאר שם, ושוב לא ירד עוד, ואליהו דשבט בנימין זה, נתגלגל אח"כ באותו הנזכר בספר דברי הימים, והוא מש"ה ויערשיהו ואליהו וזכרי בני ירוחם וכו'. ואח"כ כשנפטרו, עלה ונתחבר עם אותו אליהו התשבי שעלה בשמים ונשאר שם זה אליהו דשבט בנימין, הוא העולה ויורד תמיד לעשות נסים אל

הצדיקים, ולדבר עמהם. ולהיות כי החכמים היו יודעים שאליהו היה כלול מד' בחי', לא היו יודעים איזו בחי' מהם, היא היורדת ועולה ומדבר עמהם, ונחלקו בסברותיהם, עד שהודיעם, ואמר להם, רבותי מה אתם חלוקים עלי, מבני בניה של רחל אני, שכך כתיב ויערשיה ואליה וכו', והודיעם כי זו הבחינה היא המדברת עמהם, ובחי' זו הנקראת אליהו דבנימין, נתחברה עם הבחינה הנקראת טפת יתרו שנתנה לחיאל בית האלי, ומת ונטלה אליהו עמו:

אמר הכותב נלע"ד, כי שתיהם נתגלגלו באליהו של בנימין. ואותה הבחי' הנקראת טפה דיוסף, נתנה אליהו אל יונה בן אמיתי בן הצרפית, כשהחיה אותו. וז"ס מ"ש בזוהר בפרשת ויקהל דף קצ"ז ע"א וז"ל, תנא יונה מחיליה דאליהו קא אתי, ודא איהו בן אמיתי, כד"א ודבר ה' בפיך אמת. וז"ס מ"ש רז"ל תנא דבי אליהו, אותו הנער שהחייתי, משיח בן יוסף הוא, כי להיותו מטפת יוסף, ולכן הוא יהיה משיח בן יוסף במהרה בימינו, ומה שישאר אחר כך לעתיד לבא לחלק אליהו עצמו האמיתי, הוא אותו אליהו דשבט בנימין. ועבור נדב ואביהוא, נתנו אל אלישע הנביא בסוד עבור, כשעלה לשמים. וז"ס מה ששאל אלישע, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. ובספר הקנה כתוב, פי שנים הם נדב ואביהוא. והענין הוא, כי נ"א ר"ת נדב ואביהוא, שהם פי שנים שנתעברו ברוחו של אליהו. גם ר"ת "נא "פי "שנים "ברוחך "אלי. הוא נפש בא, ר"ל, כי נדב ואביהוא, שהם מבחי' נפש דאצילות דאדה"ר כנז"ל, שבא אליך בעבור שהרגת לזמרי, תתנם עתה אלי:

והנה אלישע הוא משרש חנוך הנקרא מטטרו"ן, שהוא מצד נשמה דאצילות הנקראת זיהרא עילאה דאדה"ר, ולכן הוצרך ליקח נפש זו דנדב ואביהוא, שהם נפש דזיהרא עילאה דאדם, שהיו באליהו. ולפי שאליהו זכה לרוח דזיהרא עילאה כנז"ל, לזה אמר ברוחך אלי. גם רמז ברוחך, אל מה שנתבאר אצלינו, כי אביהוא נפשו ורוחו משרש קין, אבל נדב נפשו משרש אחר, ורוחו משרש קין בלבד, ויען שרוהו לבד היא משרש זה של קין, לכן אמר ברוחך:

ולכן נקרא שמו אלישע, לרמוז, כי בקין נאמר ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויען שנתקן קין נקרא אלישע, כלומר, לי שעה הקב"ה, מה שלא שעה אל קין בהיותו בלי תקון. וכבר רמזתי לך למעלה, כי פינחס נקרא אליהו, להורות על עבור נדב ואביהוא, הבאים מן קין שנתקנו בו. ולכן שלשה אותיות אלי שבאליהו, ישנם ג"כ באלישע, להורות כי גם אלישע השלים לתקן בג' אותיות אלו, כמו אליהו:

וז"ס מה שצחקו בו הילדים, וא"ל עלה קרח עלה קרח, והענין הוא, במה שיתבאר לקמן, כי קרח בן יצהר, הוא רוחו של קין מצד הרע, ולכן ירד חיים שאולה, וא"ל הילדים

לביישו ולגדפו, כי הנה קרח ירד שאולה, וצריך לעלות, ואתה נמשך משרש קרח, ואיך אתה רוצה לעלות. גם רמזו, כי הנה קרח בן יצהר גלחו משה, והיה קרח בשערותיו כנודע, ולכן גם אלישע היה קרח בשערותיו כמוהו, כי שרש נשמתו יש בה חלק ואחיזה מן קרח. וזה גרם שנתעברו בו אחר כך נפש נדב ואביהוא, שגם הם משרש נשמת קרח. גם כמו שמרע"ה הזכיר שם בן מ"ב, והרג את המצרי שהוא נפש קין מצד הרע, כן אלישע הזכיר שם בן מ"ב, והרג מ"ב ילדים אלו כנזכר בזוהר:

ואחר כך נתגלגל בחזקיהו מלך יהודה לרמוז אל מ"ש ז"ל כי בימי המבול תלאו הקב"ה לקין ברפיון, ועליו נאמר וימח את כל היקום. ועתה כשנתקן, נקרא חזקיהו, כי בו נתחזק קין מרפיונו ובו נתקנו ג' אותיות יה"ו מן אליהו הנביא, ובחזקיהו זכה אל חלק א' משלשה חלקי הבכורה הראוים לקין שהיה בכורו של אדה"ר, והם, כהונה, ומלכות, וחלק בכורה, כנזכר בתרגום פסוק ראובן בכורי אתה וגו'. ועתה בחזקיהו לקח כתר המלכות, וז"ס מ"ש ז"ל בקש הקב"ה לעשות לחזקיהו משיח וכו'. והטעם הוא, לפי שהוא מן קין הבכור, והיה ראוי ליקח כתר המלכות, ולהיות משיח לעתיד לבא, ונתבטל, מפני שלא אמר שירה:

אחר כך נתגלגל במתתיה בן חשמונאי, שהיה כ"ג ומלך, ואז זכה ביחד לשני חלקי הבכורה. ואח"כ נתגלגל בעקביא בן מהללאל, וכבר ביארנו, כי קין נרמז בסוד עקב עשו, ולכן נקרא שמו עקביא, ולפי שעקביא זה תקן ג"כ בחי' מהללאל בן קינן, לכן נקרא עתה עקביא בן מהללאל. ואחר כך נתגלגל בריב"ז, ולכן בעת פטירתו, אמר הכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא ללוותו, להיותו משרש גלגול נשמתו. וגם בו זכה כתר כהונה של קין הבכור. אחר כך נתגלגל בר' עקיבא בן יוסף, וגם בו נרמז בחי' העקב של עשו, כנזכר בעקביא. ובזה תבין מ"ש במסכת רות של הזוהר, כי יששכר הוא ר' עקיבא, וכמו שיתבאר לקמן כי גם יששכר הוא משרש של זה קין. אחר כך נתעבר בסוד עבור משני גאונים, הנקראים רב אחאי, ורב אחא משבחא גאון, כדי לתקנם. כי הם משרש נפש אחאב המלך, ובהם נתקנו שלשה אותיות אחא של אחאב ע"י עבור הנזכר, אבל הבית של אחאב, נתקנה ברבי אברהם גאליד, כמו שהודעתיך בסדר גלגולי שרש נפש אחאב המלך:

פרק לג

הנה נתבאר, כי זיהרא עילאה דאדה"ר, הם נשמה רוח נפש שלו, מצד עולם האצילות. והנה חנוך שהוא מטטרו"ן, הוא נשמה דזיהרא עילאה. ואמנם קין לקח נפש של זיהרא

עילאה דאדם. וכבר ידעת, כי כל הנפשות היו כלולות באדה"ר, וכשחטא נתמעט, ולא נשאר בו רק התרומה, הנקראת תרי ממאה, חלתו של עולם. והנה בבחי' הנפש שהיא מצד העשיה, נשארו בו תרי ממאה היותר מובחרים שבכל הנפשות. וגם בחי' תרומת נפש זו נתנה לקין, ושאר חלקי כל הנפשות פרחו מאדם כשחטא, ונשרו ממנו:

וכבר הודעתיך כי קין מעורב מטוב ורע, והוא מוליד נשמות דוגמת הבל אחיו, כנזכר בסוף אדרא רבא דפרשת נשא. והנה מהטוב שבו, מוליד נשמות צדיקים. ומבחי' הרע שבו, מוליד נשמות רשעים. והנה מבחי' הטוב שבו, יצאו קינן ומהללאל, כנזכר בזוהר בפרשת תרומה דף קס"ח ע"א. ואחר כך נולד ראובן בכור יעקב, והיה ראוי שיטול חלק הבכורה של קין בכור אדה"ר, ובשביל מעשה דבלהה אבד בכורה זו, כמ"ש התרגום על פסוק ראובן בכורי אתה יתר שאת ויתר עז, שהם, בכירותא, כהונתא ומלכותא. וסוד יתר שאת, היא הכהונה הנרמזת בקין, הלא אם תטיב שאת. וכיון שחטא, אבד הכהונה הנקרא שאת. ואחר ששב ראובן בתשובה זכה שהביא הדודאים ונולד בסבתם יששכר, והוא מצד הטוב של קין הבכור. וזהו מה שאמרה חוה בלידת קין, ותאמר קניתי איש את ה', לרמוז כי חוה ולאה שתיהם בחי' בינה, הנקראת אימא עילאה כנודע אצלינו. ורמזה לומר, כי תקון שלמות קין, יהיה ביששכר, הנולד ע"י אותה הקניה, שקנתה לאה מן רחל את יעקב, ע"י הדודאים, כמש"ה כי שכר שכרתיך בדודאי בני, ונולד הבן ההוא, והיה חלק ה' מצד הטוב, והוא יששכר. ולהיותו מבחי' נפש הנקראת עשיה כנז"ל, יש בו אחיזה אל הקליפות וזוהמת הנחש כנודע, ולכן עשו שהוא הנחש נאחז בהם, ונקרא עקב עשו, כי הם בעשיה, הנקראת עקב. ויעקב חטפם מעשו, בסוד וידו אוחזת בעקב עשו, ואח"כ נולד יששכר מבחי' הנפש הזו. ואח"כ מבחי' עקב זה, נולד ר' עקיבא בן יוסף, ע"ש העקב הזה. וכמו שרמזנו בדרוש שקדם, ממ"ש בשם מדרש רות מהזוהר, כי יששכר הוא רבי עקיבא:

אחר כך באו נדב ואביהוא מצד הטוב של קין, וז"ס הבכור נדב ואביהוא, והקשו בזוהר בפרשת אחרי מות, דהיל"ל ואלעזר בתוספות וא"ו, אך הענין לרמוז, כי קין בכורו של אדם הראשון, והנה הבכור הזה שהיה בכור הא' שקדם בעולם שהיה קין, הנה הוא נתגלגל בנדב ואביהוא אבל אלעזר ואיתמר הם משרש א', ולכן לא נזכר תוספת וא"ו באלעזר, שלא להחבירו עם נדב ואביהוא. ואמנם נדב היתה רוחו לבד מבחינת קין, וז"ס פסוק ורוח נדיבה תסמכני. אבל נפשו היתה משרש זקנו, עמינדב אבי אלישבע אמו, ולקח ממנו שלשה אותיותיו האחרונות, והם נדב:

אבל אביהוא, היו נפשו ורוחו מן קין, ולכן נקרא אביהוא, לרמוז כי כל בחינותיו הם מן קין, שנטל נפש אדם עצמו, הנקרא אב לכל העולם, וזהו אביהוא, כי הנה הוא עצמו בחי' אדם אבי כל העולם. וז"ס אנחנו טמאים לנפש אדם, כי נדב ואביהוא, הם נפש אדה"ר ממש. האמנם לפי שנדב לא היה בו מבחי' נפש אדם, רק חלק הרוח שבו בלבד, משא"כ באביהוא שכל חלקיו היו מנפש אדם, לכן אמר לנפש אדם, ולא אמר לנפשות אדם בלשון רבים, כי עיקר נפש אדם הוא באביהוא לבדו. והנה אביהוא נמשך משרש נחשון אחי אמו, כי גם הוא משרש קין הנקרא נפש, ולפי שעיקר אחיזת זוהמת נחש באדה"ר, היא בנפש דעשיה כנז"ל, לכן נקרא נחשון ע"ש הנחש. והענין הוא, כי הנחש העליון, מסיר ומסלק ב' המוחין דנוקבא שהם ב' פעמים אור אור, כמבואר אצלינו בכונת ואהבת את ה' אלהיך, והם בגימטריא נחשון, להורות, כי נחשון במעשיו הטובים, החזירם בנוקבא:

וכאשר עוד נתגלגל בישי אבי דוד, אז נתקן לגמרי בחי' קין, ולכן נקרא נחש, כמ"ש הפסוק אשר בא אל אביגיל בת נחש, ואמרו רז"ל בת מי שמת בעטיו של נחש, לרמוז כי ישי גמר להתקן כל זוהמת הנחש, שנתערבה בנפש זו של קין. אך עכ"ז מת בעטיו של נחש, בחטאו של אדם. ואז בישי נשלם לגמרי יותר מנחשון:

ונחזור לענין נדב ואביהוא, כי הנה להיותם בחי' נפש הנקראת עשיה, נתאחז בהם זוהמת הנחש, וחטאו במעשה הקטרת, ונענשו ומתו. והנה אליהו הנביא שהוא פינחס, היא נפש זיהרא עילאה דאדם, ולכן נתעברו בו נפש נדב ואביהוא במעשה זמרי, כי גם הם נפש אדם מצד נפש דעשיה כנז"ל. ואמנם אלו לא חטאו ישראל במעשה העגל, היתה זוהמת הנחש נפסקת לגמרי כנודע. ואע"פ שנדב ואביהוא היו חוטאים במעשה הקטרת, היה מספיק להם שימותו בלבד, אבל כיון שחטאו ישראל בעגל, גרמו להחזיר דבוק זוהמת הנחש בנפש אדם, ואז נשרפו נדב ואביהוא ולא הספיק במה שימותו מבלי שריפה. וזהו טעם ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה, כי חטא ישראל בעגל גרמו השריפה הזאת של נפש אדה"ר, אב לכל העולם, ולכן כל ישראל כלם יבכו את השריפה. וזהו טעם היות נדב ואביהוא שקולים ככל ישראל, ושקולים כמשה ואהרן, כי הנה הם נפש אדה"ר עצמו כנזכר. וכאשר נתעברו בפנחס, אז כתיב זכר נא מי הוא נקי אבד, כנזכר בזוהר פרשת פנחס והענין הוא, כי נדב ואביהוא שהם ר"ת נ"א, והם משרש קין אותיות נק"י, לא נאבדו, כי נתעברו בפנחס, כי גם הוא מקין, וכשחטא פנחס במעשה דבת יפתח כנז"ל בדרוש שקדם, נסתלקו ממנו עבור נדב ואביהוא, והלכו בשמואל הנביא:

ודע, כי קרח בן יצהר, הוא מבחי' הרוח של קין מצד הרע שלו, כמו שנתבאר בפסוקים, ויקח קרח וע"ש, כי נתלבש זה הרוח הרע של קין בו, ולכן היה מקטרג להבל אחיו שהוא מרע"ה. משא"כ יתרו, כי גם הוא מן קין, כמש"ה וחבר הקיני נפרד מקין, אלא שהוא מבחי' הטוב של קין, ולכן נתן את צפורה בתו למשה, והטיב עמו, והאכילו לחם. משא"כ בקרח שהיה מצד הרע של קין כנזכר. וקרח חשב, כי בו יתוקן קין הבכור, ולכן נתגבר על משה שהוא הבל, וטעה בזה, כי אין תקון קין בקרח, לפי שהוא מצד הרע שבו, אלא בזרע היוצא ממנו, והוא שמואל הנביא, שהוא מצד הטוב של קין. וז"ש רז"ל קורח ניבא ולא ידע, כי ראה אש יוצאה מאמתו, והבן זה. וז"ס וירא את הקיני, כי קני הוא קין, ושמואל הוא מן קין. ונרמז בתיבת אוי מי יחיה משמו אל אותיות משמואל, פירוש, כי למעלה אמר וירא את עמלק וכו', שהוא מצד הרע של קין, כמו שנתבאר במקומו, ואמר כי אוי לו לעמלק כשיבא שמואל, שהוא אשר זרז לשאול על מלחמת עמלק, שנאמר וישסף שמואל את אגג:

וז"ס מ"ש בזוהר בפרשת ויצא, כי מ"ש ויגע בכף יריכו, דא אינון נדב ואביהוא. גם אמרו בסבא דמשפטים דף קי"א, כי שמואל חטף מסמאל, אותה הירך שלקח מן יעקב. והענין הוא, כי נדב ואביהוא הם תרין ירכין נצח והוד, שמשם נשרשים הנביאים, ובהם נאחז סמא"ל כנז"ל, וכשבא שמואל חטף מסמא"ל את הירך ההוא, שהם נדב ואביהוא, וזכה לנבואה על ידיהם, כי ירכין תמן אינון נביאים. וקודם שמואל שהיה הירך ביד סמאל, אין חזון נפרץ ונפסקה הנבואה, כמ"ש חז"ל. וז"ס מ"ש ז"ל במסכת ברכות בפ"ה על פסוק אם ראה תראה בעני אמתיך, שאמרה חנה, אלך ואסתתר ותשתה מי סוטה, ואז בהכרח שיהיו לה בנים. וזה יובן במ"ש הסבא דמשפטים, כי שמואל חטף הירך מן סמא"ל, ונתן לו תמורתה ירך הסוטה, ולכן אמרה חנה לשי"ת, כ"א לא תוכל היא ללדת את שמואל, ולחטוף הירך מן סמא"ל, תלך ותסתר, ואז יאבד סמא"ל שני הירכין ירך יעקב והוא שמואל, וירך הסוטה, כי היא טהורה, ולא ישלוט בה:

גם ז"ס משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, כי שקול שמואל כמשה ואהרן והטעם הוא, לפי שהיו בו נדב ואביהוא, השקולים כמשה ואהרן, כמ"ש ז"ל על פסוק בקרובי אקדש. גם דע, כי כמו דאלישע לקח שלשה אותיות אלי מן אליהוא כנז"ל בדרוש שקדם. כן שמואל לקח שני אותיות א"ל שבאליהו, לרמוז על לקיחתו את נדב ואביהוא, שהיו בתחלה באליהו כנזכר שם:

ואמנם צריכים אנו לבאר ענין שמואל, ולכן נתחיל נדב ואביהוא, דע, כי כמו שנדב ואביהוא חטאו במעשה הקטרת וגם ישראל שחטאו במעשה העגל, גרמו להם לישרף,

כנז"ל בפסוק ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'. כן אהרן גרם מיתתם, לפי שהוא עשה העגל ומתו בסבתו, כמש"ה ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו, זה כלוי בנים וכו'. ואמנם אהרן הכהן, הוא משרש הבל בן אדה"ר, כמו שנתבאר בדרושים שקדמו, כי שרש הבל נחלק לכמה בחי' שרשים. והנה שני שרשי נשמות, יש בשרשי הבל, והם, שרש הרן אחי אברם. ושרש נחור. והנה נחור, נתגלגל בחור בנה של מרים. והרן, נתגלגל באהרן הכהן. וכבר הודעתיך, כי חו"ר לקח ג' אותיות מן נחור, ואות נ' של נחור נשארה לשרש אחאב מלך ישראל, כמבואר אצלינו ואמנם אהרן, ג' אותיות מן הרן, ונוסף עליו אות א'. וגם לוט בן הרן, משרש הבל, ולכן ר"ת ואת "לוט "בן "הרן, הוא הבל למפרע, כי לוט והרן שניהם משרש הבל, ומן לוט נמשך רחבעם המלך, כמבואר אצלינו. ונמצא כי מרע"ה, ואהרן אחיו, וחור בן מרים, ולוט, ואחאב, כלם משרש הבל בן אדם, רק שהם שרשים מחולקים זה מזה, וכלם משרש הבל:

ונחזור בענין אהרן, כי הוא הרן בן אחי אברם. והרן בא לתקן חטא אדה"ר שעבד ע"ז, ולא די שלא תקן, אלא שגם עתה לא האמין בה' אלא עד שיצא אברהם מכבשן האש, כמ"ש ז"ל ולכן נשרף הרן באור כשדים. ואח"כ נתגלגל באהרן לתקן חטא הנזכר, ואדרבא חטא במעשה העגל, והוצרך ליהרג, והיה מן הראוי לו שימסור עצמו להריגה, כשקמו עליו הערב רב וא"ל קום עשה לנו אלהים, והוא טעה, כי חשב שהיה מספיק במה שהרגו את חור, שגם הוא משרש הבל כנזכר. וז"ס ויבן מזבח לפניו וארז"ל ויבן מזבח מן הזבוח לפניו, שהוא חור. ולכן נמנע, ולא מסר עצמו להריגה, וחטא בזה, ולא נתקן חטא זה, עד אוריה הכהן, כמו שיתבאר לקמן. ואמנם תחלה נתגלגל ביעבץ השופט, ואז חטא, שתמיד היה נודר נדרים כמ"ש ז"ל על פסוק ויקרא יעבץ לאלהי ישראל, ויאמר אם ברך תברכני, ולכן נתגלגל אחר כך בתולע בן פואה השופט, ונקרא תולע, ע"ש התולעת, שאין כחה אלא בפיה, ורמז בזה שבא לתקן ענין הנדרים שיצאו מפיו. ואז חטא באופן אחר, כמ"ש ז"ל על פסוק והוא יושב בשמיר בהר אפרים, כי קבע ישיבתו בעיר א', ולא היה מסבב כל המדינות לשפוט את העם, ועי"כ נמנעים העם מלבא אצלו לדין לפניו, מסבת טורח הדרך, ולכן נתגלגל אח"כ בשמואל הנביא, ותקן חטא הנזכר, וסבב כל המקומות לשפוט את ישראל, כנזכר בפסוק. ואז נתעברו בו נדב ואביהוא, הנקראים ירכי קשוט, דמתמן נביאים, וזכה לנבואה על ידם כנז"ל. וכאשר הוליד את אביה בנו, הוריש לו אביהוא, ונתגלגל בו, ולכן שמותיהם שוים. אבל נדב נשאר בשמואל, וז"ס ומשנהו אביה וגו'. פירוש, כי נדב נשאר בשמואל, ומשנהו שהוא אביהוא, משנה של שמואל, נתגלגל בבנו, ונקרא אביה. ואחר כך נפטר שמואל, ונתגלגל באביה בן ירבעם. וכמו שנאמר

בשמואל ויספדו לו כל ישראל, כך נאמר באביה בן ירבעם, וספדו לו כל ישראל, יען כי נמצא בו דבר טוב, ואמרו במדרש איכה בזוהר, כי דבר טוב, הוא משיח בן יוסף שיצא ממנו. והטעם, כי הוא גלגול שמואל כנזכר:

ואחר כך חזר אהרן, ונתגלגל עוד באוריה הכהן מקרית יערים, ואז נהרג ע"י יהויקים המלך, ובזה נמחל לו ההריגה שנתחייב במעשה העגל כנזכר. ואמנם גם נדב ואביהוא נתגלגלו עמו אז באוריה הכהן, בסוד גלגול ממש, לפי שהם מתו על ידו, כנז"ל על פסוק ובאהרן התאנף ה'. ולכן נקרא אוריה ע"ש אהרן, כי הם דומים בשמותיהם. גם שניהם היו כהנים. ואע"פ שנתקן באוריה כשנהרג, ע"כ זה הנה גרם שנדב ואביהוא בניו המתגלגלים עמו שם נהרגו עמו בסבתו, ולכך הוצרך להתגלגל שנית:

בזכריה הנביא הכהן, חבירו של חגי ומלאכי. וגם אז נתגלגלו עמו בניו נדב ואביהוא בגלגול ממש. ולכן אוריה הכהן שבא לתקן חטאו של אהרן, נקרא כהן, לרמוז אל אהרן הכהן הראשון, אבל זכריהו שבא לצורך נדב ואביהוא, לא נקרא בשם כהן, אע"פ שהיה כהן, כמש"ה ואעידה לי עדים נאמנים, את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו. גם רמז ענין, כי באוריה לא הזכיר בן, אבל בזכריהו הזכיר בן, לרמוז כי אוריה האב, וזכריהו הבן שהם נדב ואביהוא בניו, והם העיקרים בזכריהו. אבל אהרן הכהן אביהם, עיקרו היה באוריהו. ולכן נקראים עדים נאמנים, לפי ששניהם נפש אחת כנזכר, וכל א' משניהם היו בו מגולגלים שני עדים, בחי' אהרן, ובחי' שני בניו. גם לכן אוריה נתנבא תוכחות, כיון שעדיין היה צריך ליהרג. אבל זכריהו נתנבא דברי נחמות ובנין בית שני כנזכר בספרו:

פרק לד

והיא מיוסדת בענין שרשי הנשמות של קין והבל. דע, כי הבל הוא הכתף הימני של אדה"ר, והוא בחי' עיטרא דחסד שנשארו בז"א. ונמצא כי הוא מסוד הדעת, וכבר הודעתיך, כי הדעת הוא מכריע בן חו"ב, ולכן צריך שהדעת עצמו יהיו בו שלשה בחינות, והם, חג"ת. והנה משה תחלה היה הבל בן אדה"ר, ואח"כ נתגלגל בשת, ואח"כ בנח, ואח"כ בשם בן נח. וז"ס ואתה אמרת ידעתיך בשם, רמז גלגולו בשם. וגם מצאת חן בעיני, רמז גלגולו בנח אביו. כי נח הם אותיות חן, בסוד ונח מצא חן. וכבר הודעתיך במקום אחר, כי ענייני הגלגולים האלה, הם בסוד נר"ן, ולכן אל תתמה, איך נח ושם היו יחד בזמן א', עם היותם בחי' אחת. גם לכן נרמז שם, בשתי אותיות ראשונות של משה. ונמצא כי שם ונח ומשה, כלם הם שרש א', והם מבחי' החסד, שהוא הבל בן אדם. וז"ס הנאמר במשה, כי מן המים משיתיהו, הם מימי החסד הנזכר. והנה כאשר משה

קבל התורה מסיני, נכלל בכל שלשה בחינותיו הנז', ונתעלה בסוד הדעת המכריע, אשר משם הוא בחי' תורח שבכתב. גם ז"ס מימינו אש דת למו, כי התורה נתנה מצד הגבורה, והוא מצד גבורה שבדעת כנזכר:

וכבר הודעתיך, כי עד מראה הסנה, עדיין משה לא תקן מאותיות הבל ושת, אלא אות ש' משת, ואות ה' מהבל, הנרמזים בשם משה. ושלשה אותיות הבל, לא נתקנו עדיין בו. וזהו הטעם שגרשום ומנשה בני משה, שהוליד קודם מראות הסנה, לא היו כ"כ צדיקים, והיו בלתי הגונים. (הגהה - אמר שמואל, לא ידעתי, מאן דכר שמיה דמנשה כאן, כי משה לא היו לו בנים, זולתי גרשום ואליעזר הנזכרים בפרשת יתרו). גם טעם אחר, לפי שכל ישראל היו בניו ונצוצות נשמתו, כי ז"ס מ"ש מז"ל שקול משה כנגד כל ישראל, כי היה כדוגמת אדה"ר הכולל כל הנשמות, ולכן אין לחוש אם גרשום ומנשה לא היו ראוים, כי כבר היו כל ישראל בניו:

ונתזור לענין, כי בסנה נתקן משה גם באותיות הב"ל, ולכן נאמר וירא מלאך ה' אליו בלב"ת אש, לרמוז, כי תחלה אותיות לב"ת, לא נתקנו, ולכן נקראת לב"ת אש, מצד הדין, יען כי לא נתקנו. ועתה בסנה נתקנו. ולהורות על התקון הזה, נאמר בו משה משה שני פעמים, להורות כי בפעם הזאת היא משה מתוקן, משא"כ במשה הא' שהוא קודם הסנה. ולהורות, כי אף בתחלה לא היה הפגם כ"כ, לכן לא פסיק טעמא בינייהו, כנזכר באדרת נשא להורות, כי לא היה כל כך פגם גדול:

והנה אח"כ, באו הלל ושמאי, ושניהם משרש הבל, אלא שהלל הוא מצד החסד של הבל, ושמאי הזקן מצד הגבורה של הבל. ולכן תמצא כי אמר השי"ת למשה 'היה 'לך 'לעזרני, ונרמז בר"ת הלל, ולכן משה והלל, שניהם היו ענותנים כנודע, כי הם מצד החסד שבהבל, ולכן שניהם נרמזים בשם בן ע"ב, היוצא מפסוקים ויסע, וינזי, ויט. בשני שמות שבו, הסמוכים זה לזה, והם מה"ש לל"ה, שהם אותיות משה הלל:

האמנם שמאי, מצד הגבורה שבהבל הנזכר, ולכן תמצא כי הלל בגימטריא אדנ"י, שהיא בחי' פנים שבמלכות. אבל שמאי הם אחורים, כמבואר אצלינו ולכן שמאי הזקן היה קפדן גדול, לפי שהיה מן הגבורה. ולכן יש בשמאי שני אותיות ש"ם מן משה, ומן שם בן נח. ושני אותיות א"י, הם סוד א"י הבל אחיך, כי להיות שמאי מצד הגבורה של הבל, לכן נרמז בו חטאו של הבל, שחטא בשתי אותיות א"י מן אדנ"י, הנרמזים בא"י הבל אחיך, כנזכר בתקונין תקון ס"ט:

והנה שמאי הזקן, חטא ע"י קפדנותו, שבאו לידו כמה גרים ולא קבלם להתגייר, כמ"ש ז"ל ולכן נתגלגל אח"כ בשמעון בן עזאי, שלא נשא אשה, והיה בורא נפשות גרים, ע"י

עסקו בתורה, כמו שהיה אברהם איש החסד עושה, כנזכר בפרשת לך, בפסוק ואת הנפש אשר עשו בחרן. וכמו שנודע, כי כל אתערו דנפשין דגיורין, הם מצד החסד שהוא אברהם בעוד שהיה פרוש מן האשה, שהיתה עקרה. וכן במרע"ה, שהיה בורא נפשות לגרים, כשפירש מן האשה, לפי שהיה בסוד החסד דהבל. והנה עי"כ נתמתקה גבורת שמאי ונהפכה לחסד. ולכן נרמז בו ב' אותיות ש"מ מן שמאי, ושלשה אותיות עו"ן, לרמוז כי שמעון בן עזאי, תקן עון שמאי, שהיה דוחה את הגרים:

ואמנם ר' עקיבא, היה משרש קין כמבואר אצלינו, והוא מצד עיטרא דגבורה כנודע, והמתיק את הגבורה, והפכה לחסד, והיה בורא נפשות לגרים, באותם כ"ד שנים שפירש מאשתו בת כלבא שבוע, והלך ללמוד תורה, והביא עמו:

וצ"ע:

כ"ד אלף תלמידים כנודע. ואמנם ר' עקיבא עצמו שרש נפשו היתה מן פנימיות הקדושה, אלא שע"י חטא קדמון יצאת אל הקליפות, ואח"כ חזרה בקדושה. ואע"פ שנקרא גר, אינו גר ממש. אבל שאר נפשות הגרים אינם כך, כי עיקר מציאותם והוייתם היא מן אותה הקליפה הנקראת קליפת נוגה, שפעמים היא מסאבא, ופעמים חוזרת אל הקדושה, כנזכר בפרשת ויקהל בספר הזוהר, וז"ס מ"ש רז"ל קשים גרים לישראל כספחת וכו'. והענין הוא, כי האיש ההוא שהיה בתחלתו גוי, כאשר בא להתגייר, נכנס בו נפש אחת, מתולדות הנפשות של הצדיקים בהיותם בג"ע הארץ, כנזכר בפרשת שלח לך. ואחר אשר נתגייר, זוכה ונכנסה בו נפש אחרת קדושה ממש, כשאר נפשות בני ישראל. ואז נקרא גר צדק, כי יש לו ממש נפש קדושה מן המלכות, הנקראת צדק כנודע. והנה אותה הנפש הנשארת עתה בו, והיא אותה שהיתה בו בהיותו גוי, הנקראת נפש הגר, והיא אשר החזירתו למוטב בהכרח הוא שתהיה לה איזו אחיזה אל הקליפה, ולכן בהיותה עתה בגוף הגר הזה אחר שנתגייר, בהכרח היא מחטיאה קצת אל הנפש הקדושה האחרת אשר בגר הזה. וז"ס קשים גרים לישראל כספחת כי נפש הגר הראשונה, מחטיאה את נפש השניה הנקראת ישראל. ובזה תבין סוד ר' עקיבא ע"ה, שהיה בתחלתו עם הארץ, שונא ת"ח מ' שנה, באמרו מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור. ונמשך לו זה מצד אותה נפש הגר הראשונה. אבל נפשו האמיתית היתה קדושה לגמרי בתכלית, ודי בזה:

ונחזור לענין, כי בן עזאי ור' עקיבא היו בוראים נפשות הגרים, כשפירשו מן האשה, כי שניהם קדושים, להיותם, זה מצד הגבורה דהבל, וזה מצד הגבורה דקין. ומצד קורבא זו לקח בן עזאי בתו של ר' עקיבא כנודע. ואע"פ שלא בא עליה, וחזר ושלחה כנודע, עכ"ז כבר נתבאר אצלינו במצות הקדושין, כי על ידי הקדושין נותן האיש באשה בחי' או"מ

מכח רוחו של האיש, ובן עזאי כשקדש בת ר' עקיבא, יהיב בה ההוא רוחא בסוד או"מ, ונשאר תמיד עמה, ומצד זה יש לבן עזאי קורבה עם ר' עקיבא תמיד, כנודע אצלינו. גם ז"ס מ"ש ז"ל שהיה אומר בן עזאי על ר' עקיבא, כל חכמי ישראל דומים עלי כקליפת השום, חוץ מקרח זה, ובלי ספק אין להאמין שיתגאה בן עזאי על כל חכמי ישראל בלשון הזה, וגם שאפילו לר' עקיבא יזכירנו לגנאי בשם קורח ח"ו. אבל סוד הדברים, דע, כי כל החכמים או רובם הם בוראים נפשות לגרים, ע"י עסקם בתורה. האמנם יש חלוק ביניהם, כי יש מי שאין בהם יכולת רק להביא נפשות אל הגרים, באותה הקליפה הנקראת נוגה כנזכר, אבל ר' עקיבא ובן עזאי, אחר שהיו מביאים אותם משם, היו מכניסים אותה במקום הקדושה ונתקנת שם, ואח"כ היו ממשיכים אותם משם, ונותנים אל הגרים. ובבחי' זו היו מעולים ר' עקיבא ובן עזאי על כל חכמי הדור, וז"ש כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום, חוץ מן הקרח הזה. וסוד הדבר, במה שידעת כי באבר אות ברית קדש שבאדם יש שתי נקבים הימני מוציא טפת זרע קדוש, והשמאלי מוציא מי רגלים עכורים, מזון אל הקליפות. וביניהם קליפה דקה כקליפת השום, וקליפה זו היא הנקראת אצלינו קליפת נוגה. והנה כל חכמי הדור ההוא, היו מוציאים נפשות הגרים מקליפת השום הנזכר בלבד. אבל הם, היו מכניסים אותם אל נקב הקדושה הימיני, ומחזירין אותה לקדושה ממש. ואח"כ היו ממשיכים אותם משם לחוץ בגופות הגרים. ורצה לתת טעם, למה גם ר' עקיבא היה בו כח זה כמוהו, ולכן הזכירו בשם קרח, והענין הוא במה שהודעתיך, כי קרח בן יצחק גם הוא נמשך משרש קין, והנה אמרו בזוהר כי למה נקרא שמו קרח, לפי שהיה לוי, והלוי צריך שיגלח כל שערו ולהיות קרח, מפני חוזק הדין והגבורה שבו, והנה גם ר' עקיבא היה משרש קין שהוא עיטרא דגבורה, וע"י חסידותו גלח כל שערות וכחות הדין והמתיקם, ולכן היה קרח, וע"כ היה בו כח להביא נפשות הגרים ממקום הקדושה עצמה, כדוגמת בן עזאי מצד החסד, שמשם אתערו דנפשין דגיורי. וז"ס מה שנקרא ר' עקיבא חסיד, עם היותו מעיטרא דגבורה. וכמ"ש בגמרא שבקוהו ר' עקיבא לחסידותיה. וכן בספר הזוהר בפרשת פקודי, קראוהו סבא חסידא:
והנה גם אביי, החזיק כדרכו של בן עזאי, להמשיך נפשות אל הגרים כמוהו, ע"י עסק התורה, אע"פ שלא פירש מן האשה, כמו שיתבאר טעמו של דבר. וז"ס מ"ש בפ"ק דקדושין אמר אביי הריני כבן עזאי בשוקי דטבריא, ולא היה אומר כן אלא כשהיה שמח שמחה יתירה. והענין הוא, כי הנה אביי גם הוא משרש קין, שהוא עיטרא דגבורה, וכאשר היה ממתק הגבורה, ומהפכה לחסד, שאז נקראת הגבורה שמחה, בסוד יין המשמח, אז היה כבן עזאי בורא נפשות הגרים מצד החסד, דמתמן אתערו גיורין כנזכר:

ונבאר טעם אל כל הנז"ל, כי הנה נתבאר אצלינו, כי בכל אלו שזכרנו שהם משרש קין, אין בהם מי שיהיה נפשו רוחו ונשמתו שלשתם משרש קין, אלא אביי, וזה הוא ענין גדול, שזכה שלא יהיה בו ערוב אחר, אלא כל חלקיו משרש אחד, ושלשתם משרש קין, אשר שם הוא סוד נפשות הגרים, ולכן היה בו כח ויכולת באביי לברא אותם, שלא ע"י פרישתו מן האשה כלל. אבל ר' עקיבא, שלא היה לו משרש קין רק נפש בלבד, אבל רוחו היה משרש אחר, לכן הוצרך לפרוש מן האשה. אבל בן עזאי שהיה מן הגבורה של הבל, הוצרך ליותר מזה, והוא שלא נשא אשה כלל. ובזה תבין מ"ש אביי, הריני כב"ע בשוקי דטבריא, והיל"ל כר' עקיבא, כיון ששניהם משרש קין. אבל הטעם הוא, כי בענין בריאת נפשות הגרים, גדלה מעלת בן עזאי על ר' עקיבא, לפי שבן עזאי לא נשא אשה כלל. ואמנם אביי, להיות נפשו ורוחו ונשמתו מן קין, לכן היה שקול כבן עזאי ממש, אע"פ שלא פירש מן האשה, משא"כ בר' עקיבא. ולפי שאביי כל חלקיו משרש קין, לא היתה הלכה כמותו לגבי רבא חבירו, שהיה מן הבל, כמו שנתבאר אצלינו. וזהו טעם למה אביי היה יתום, ולא ראה לא אביו ולא אמו, וכמו שנרמז שמו בפסוק "אשר "בך "ירוחם "יתום, ר"ת אביי. והענין הוא, כי כיון שנפשו ורוחו ונשמתו כלם הם משרש אחד של קין, וכבר הודעתיך בדרושים שקדמו, כי כל שרש קין, נקרא בחי' נפש בלבד, כי הוא מצד המלכות הנקראת נפש, בסוד נפש אדם. ולכן נקרא יתום כי כשהוא מבחי' נפש בלבד, נקרא יתום, כמ"ש בספר התקונין תקון י"א, שבסוף הספר, בענין נפרעין מנכסי יתומים, כי בהסתלקות הנשמה, אשתארו נפשא ורוחא יתמין וכו'. וכיון שאביי היה יתום, להיות כל חלקיו מן קין כנזכר, לכן היה בו כח אף בלי פרישתו מן האשה, לברא נפשות הגרים, אשר גם הם יתומים בלי אב ואם, כנודע מפשט הענין. והענין הוא, כי סוד תערובת קין בכל נצוצות שאר הנשמות, הם שלא ע"י אב ואם, וכלם נקראים יתומים. וכן הגרים הם יתומים, כי אין להם אב ואם מישראל, שיוליד נפשות שלהם:

ואל תתמה, היאך בכל דורו של בן עזאי, לא נמצא מי שיברא נפשות הגרים, והרי ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג, שנתבאר אצלינו שהוא נצוץ נשמת יוסף הצדיק, ולמה לא היה בו כח זה כמוהו. אבל הענין הוא במה שנתבאר אצלינו, כי כל אותם עשרה הרוגי מלכות, הם עשר טפות זרע שיצאו מן יוסף, ולפי שיוסף הוא עצמו ר' ישמעאל, וחטא, כי פגם באותם הנצוצות שהוציאם לעמקי הקליפה, לכן לא היה בו כח לברא נפשות גרים. ולכן תמצא כי עונש ר' ישמעאל קשה מכל עשרה הרוגי מלכות כי הוא גרם להם, ע"י הוצאות טפת זרע הנזכר. וכדמיון מ"ש ביוסף, ויפשיטו את יוסף את כתנתו, כן הפשיטו עור פניו של ר' ישמעאל. גם נדמה ר' ישמעאל ליוסף, בהיותו יפת תאר כמוהו,

כנזכר בפרקי היכלות. וכמו שיוסף נשבה בין הגוים במצרים, כן נשבה ר' ישמעאל, כנזכר כששאלו ר"י בן חנניא, וא"ל מי נתן למשסה יעקב, והשיב הלא ה' זו חטאנו לו, רמז לו, כי בעון נצוצות טיפי הזרע של יוסף שירדו בקליפות במקום הרגלים, אשר שם הוא סוד המשסה ברגלים, לכן נשבה בין הגוים, וזהו מי נתן למשסה יעקב, שהם אותם הטפות כנזכר, והשיב הלא ה' זו חטאנו לו:

פרק לה

בענין קין והבל. כבר נתבאר כי קין והבל, לקחו גם נפש דאצילות, שהיתה באדה"ר. והענין הוא, כי הנה נודע שכל העולמות קשורים זה בזה, ואחר שהאדם משלים לתקן חלק עולם העשיה, יכול לעלות עד עולם היצירה, ועד"ז ג"כ יעלה עד עולם האצילות. כנזכר בס"ה ריש פרשת משפטים, זכה יתיר יהבין ליה. וכבר נתבאר לעיל בדרושים שקדמו, כי אין זה רק בנשמה חדשה, כי אז יכול לעלות מעולם לעולם כנזכר שם. ונמצא כי כל העולמות קשורים זה בזה, וזה כסא לזה, וזה לזה. והנה יש בחי' נשמות, שמעולם לא השיגו, רק לתקן בחלק נפש של עשיה בלבד, ויש שזכו עד היצירה, ויש עד הבריאה, ויש שזכו לתקן עד האצילות, ומועטים הם בכל שרשי הנשמות, שימצא שרש שזכה לתקן עד האצילות. ואין מעלה זו נמצאת, אלא בשרשי הנשמות של קין והבל, כי להיותם נשמה חדשה בצד מה, כמבואר אצלינו לכן זוכים לתקן וליקח אפילו נפש דאצילות, אבל לא יותר מזה. אבל כל שאר השרשים, שהם נקראים נשמות ישנות כמבואר אצלינו, לא זכו ליקח נפש דאצילות, והלואי שיזכו אל נשמה דבריאה:

ודע, כי בשרשי הנשמות של קין והבל עצמם, יש ב' בחינות, הא' היא, בחי' נשמותיהם של קין והבל עצמם בלבד, נשמות שנשרו, שהיא מעולם בי"ע בלבד נשאר. ויש בחינה שנית עליונה, והיא אותו החלק של אדם הראשון עצמו, שהוריש ממנו אל קין והבל בניו. ונ"ל שהוא נצוץ מנפש האב עצמו, שנותן בנפש הבן להדריכם כנודע ובבחי' הזאת הב', יש בה המשכת כל העולמות, שהוא מנפש דעולם העשיה עד הנפש של עולם האצילות, והיא בכלל. וכל מי שנשמתו מזו הבחי' הב', מעלתו גדולה, כי יש בה כח ויכולת בידו, לתקן בפעם הראשונה ויבא בעולם, מנפש דעשיה, עד נפש דאצילות. ויזכה ע"י מעשיו לקחת נפש דאצילות. אך לא רוח, או נשמה דאצילות, לפי שאינם נקראים נשמה חדשה לגמרי, כנז"ל בדרושים שקדמו. וכבר ביארתי בדרושים שקדמו, כי גם בזאת הבחי' השנית, שהיא אשר הוריש אדם לקין והבל בניו, יש בה ב' בחי', והם, אור מקיף, ואור פנימי. וכל הנשמות של בחי' זו השנית, שביארנו בדרושים שקדמו, כגון,

יששכר, ור' עקיבא, וחזקיהו, כלם הם מן האור הפנימי של בחי' זו, וגם אליהו הנביא ז"ל, היה מן האור הפנימי של בחי' זו השנית. ואח"כ נתעברו בו נדב ואביהוא, כי הם היו מן האור המקיף דנפש דאצילות של בחי' זו השנית:

ונבאר עתה שרש קין והבל, היכן נאחזים בנשמת אדה"ר. דע, כי קין הוא בחי' זרוע שמאלי שבכל הפרצופים שבכל העולמות, בין בא"א, בין באו"א, בין בזו"ן שבאצילות ושבבי"ע. וכנגדו הוא הבל בחי' זרוע ימני שבכל הפרצופים שבכל העולמות. ודע, כי בשלשה עולמות התחתונים שהם בי"ע, נקראים זרועות. אבל בעולם האצילות, נקראים כנפים. ונמצא כי קין הוא בכנף השמאל דאצילות, והבל בכנף ימין. ובחי' זו של הכנפים ושל הזרועות, יש בהם בחי' אור מקיף ואור פנימי כנזכר. ודע, כי כל הנשמות הבאים מזו הבחי' הב' של קין והבל, שהורישם אדם אביהם, לא זכו ליקח בעה"ז רק עד הכנפים של מלכות דאצילות, הנקראת נפש דאצילות. וכל השרשים של הנשמות שיש בבחי' זו השנית, יכולים להשיג בעה"ז, ליקח עד שם בפעם א'. אבל משם ולמעלה, אי אפשר להם להשיג בפעם א', אלא עד שיבאו בגלגול שני. ויען אשר מי שהוא מזו הבחי' השנית, יכול להשיג בפעם א' אפילו נפש דאצילות, לכן כל הצדיקים האלו, נקראים מלאכים. ובכל מקום שתמצא בחי' שם מלאך, מכונה לאיזה צדיק, אינו אלא משרש הזה הנזכר. ולכן נאמר בפנחס, בענין רחב הזונה, ותקח האשה את שני האנשים, ותצפנו בלשון יחיד, כי לא הוצרכה להטמין אלא את האחד, אבל פינחס לא הוצרך לכך, לפי שנקרא מלאך, והוא נקרא כן, לפי שהוא מן שרש קין זה. ולכן אליהו ז"ל היה מלאך, כי הוא מן השרש הזה של קין. גם ר' יהודה בר אלעאי ז"ל, היה מזו הבחי' הב' של קין, ולכן רמזו ז"ל בתלמוד עליו, שבכל ע"ש היה רוחץ פניו ידיו ורגליו ומקבל שבת, והיה דומה למלאך ה' צבאות. גם יהודה וחזקיה בני ר' חייא, נקראים מלאכים, להיותם משרש הזה השני של קין. וכמו שרמזו בזה בתלמוד באמרם, פליגי בה תרי אמוראי בארעא, יהודה וחזקיה, ולקבליהו תרין מלאכי ברקיעא וכו'. ואמנם חנוך שלקח זיהרא עילאה דאדם, שהיא עד נשמה דאצילות, היה מלאך יותר עליון וגדול מן אליהו. ונמצא כי מי שהוא מבחי' עולם האצילות, נקרא מלאך, ויכול לעלות במעלת מלאך וזכור זה:

ונבאר עתה, ענין הזרוע והכנף הזה הנזכר השמאל שבו שרש קין, וממנו יובן הזרוע והכנף הימני אשר להבל. דע, כי קין הוא אבר הכתף השמאליי של אדה"ר, כנז"ל בדרושים שקדמו. ויש באבר הזה שלשה בחי', שהם, בשר, וגידים, ועצמות. והנה בבי"ע, בכל חמשה פרצופים שבכל עולם משלשתם, יש שרש אל קין בזרוע השמאל, באבר הכתף שבכל פרצוף מהם, אבל אין שם בחי' כנף. אבל בחמשה פרצופים שבאצילות,

יש בהם בחי' כתף, בבשר וגידים ועצמות, ועוד בחי' כנף. ונמצא כי שרשי נשמה אשר בבחי' זו השנית של קין, יש לה בחי' הכתף עצמו, שהוא הבשר והגידים והעצמות, וגם יש לה בחי' הכנף היוצא משם, שהם הנוצות היוצאות מאבר הכתף הנזכר, וזה באצילות. אבל בבי"ע, לא יש כנף רק בחי' כתף לבדו כנזכר. וכבר נתבאר בדרושים שקדמו, ענין הכתף הזה השמאלי:

ועתה נבאר ענין הכנף, דע כי הכנף השמאלי הזה, אשר בו נאחז שרשי נשמת קין, יש בה שלשה אלפים נוצות. אלף גדולים, ואלף בינוניים, ואלף קטנים. ובכל נוצה ונוצה מאלו, יש מאה וחמשים שערות, שהם בחינת נצוצי הנשמות. והנה בכל נוצה מהם, יש לה גומא אחת באבר הכתף, אשר שם תקועה הנוצה, וצומחת משם. עוד יש בכל נוצה בקצה שלה העליון התקוע בגומא, בחי' הדם הנבלע בתוכה כנודע. גם הנוצה עצמה בראשיתה, שהוא קצה שלה התקוע בגומא, יש עוד למעלה ממנו קצת קנה חלק בלי שער, ואחר בחי' זו נמשך עוד הקנה הנזכר ונתארך, וצומחים בו שערות משתי צדדיו, ועד"ז נמשך עד סיום הנוצה. והנה השערות עצמם הצומחות משני צדי הקנה, יש בהם שערות גדולות ארוכות, ויש בהם שערות קצרות קטנות. והנה השערות הקטנות, הם נצוצות נשמות של הילדים הקטנים שמתים בקטנותם. ויש בהם כמה בחי', כי אין כל השערות הקטנות שוים בארכם, וזה מובן. וכן עד"ז יש כמה מדרגות בשערות הגדולים, וכפי ארכם כך ארך שנותיהם של הנשמות ההם בעה"ז. ודע כי הנוצה בעצמה, מעלתה גדולה יותר מן הגומא שממנה צומחת, ויותר מן הדם הנבלע בתוכם, בתחלת קצה הקנה במקום תקיעתו בגומא. והנה הנוצה, מעלתו גדולה מן השערות הצומחים בשתי צדדיה, והשערות הארוכים מעולים מן הקצרים:

גם דע, כי כל נוצה יש בה ק"ן נצוצות נשמות כנז"ל, והם כמספר כנ"ף. וחשבון הזה של ק"ן, הוא ע"ש קין, שיש בו אותיות ק"ן י'. ואמנם הכנף הימני שהוא בחי' הבל, מתחלקת הנוצה שבו באופן אחר ע"ש הבל, והוא, כי כל נוצה מהם נחלקת לחמשה חלקים, וכל חלק כלול מן ל"ב נצוצות, וזה הב"ל, ה' פעמים ל"ב. ונמצא כי גם הם מספרם ק"ן נצוצות כמו בשל קין, אלא שהק"ן נצוצות של קין, שבכל נוצה כל נצוץ מהם נחלק בפני עצמו, ונקרא ק"ן. אבל של הבל, נחלקים לחמשה חלקים, וכל חלק לל"ב נצוצות, וזהו בלבד ההפרש שבין קין להבל:

ואבאר לך קצת נשמות שבבחי' זו השנית של קין, ועם היות כי כל הכתף כלו, וכל הכנף כלו הוא שרש קין, אבאר עתה אחד מן השרשים אשר בקין, הנה בחי' הגידים אשר באבר הכתף השמאליי, שבארבע עולמות אבי"ע, ומלבד זה יש לבחי' הזאת, שרש

ואחיזה בכנף השמאליי אשר במלכות דאצילות, שיש שם ג"כ בחי' כנף כנז"ל, ואחיזה זו היא בנוצה של מספר עז"ר, מן האלף נצוצות הגדולים. ויש בנוצה זו ק"ן נצוצי נשמות, ואלו הק"ן נצוצות שיש בנוצה זו, הם שרש אחד מיוחד בבחי' הכנף, זולת בחינתו אשר לו בגידים של הכתף עצמו כנז"ל. והנה הגומא של הנוצה הזו, היא אבייי. והדם אשר בגומא זאת, הוא רמי בר חמא. וקצת הקנה התקוע שם נחלק לשנים, לפי שטפת הדם אשר בתוך הקנה בקצהו זה, מפסיקו לשתי בחי'. משא"כ אחר צאת הקנה מן הגומא, שכלו בחי' אחת. והנה צד השמאלי שבקצה הקנה הנזכר, הוא שמואל הנביא. וצד הימני, לא הגיד לי מורי ז"ל. ושאר הקנה אחרי צאתו מן הגומא, כל מקום שהוא בלתי שער, הוא חזקיה מלך יהודה. ושאר הקנה המתפשט בין השערות, ונחלק לכמה חלקים, ונמצא כי כל שתי שערות ימני ושמאלי יש ביניהם מעמיד אחד של קנה, שבו נאחזים שתיהם, ובחי' מעמיד אחד שיש בנוצה הזאת, הוא ר' עקיבא בן יוסף. ויהודה וחזקיה בני ר' חייא, הם מנוצה אחרת שבאלף הגדולים, ונוצה ההיא היא יותר גדולה מזו הנוצה שמספרה עז"ר. ור' יהודה בר אלעאי, הוא מן נוצה אחרת קטנה מן הנוצה שמספרה עז"ר, ולכן היה תלמידו של ר' עקיבא, ונצוץ נפש הרשב"א זלה"ה, ונצוץ נפש מהר"י קארו ז"ל בעל ספר ב"י, וספר השלחן ערוך, אשר היה בדור שלפנינו, הם מזו הנוצה של ר' יהודה בר אלעאי:

ונבאר יתרון שיש לקין על הבל אחיו, יתרון גדול מאד, ואל תתמה כי מספר הזוהר נראה, כי קין רשע גמור, והבל צדיק. כי דע, שבהכרח הוא, שהבכור יהיה לו יתרון על הפשוט, וכמ"ש בתקונים תקון ס"ט, על פסוק הלא תיטב שאת. ולא עוד, אלא שמצינו שנתייחד לו הדבור והיה נביא, כמש"ה ויאמר ה' לקין. ולא עוד, אלא שמצינו שהיה בנו בכורו של אדה"ר, יציר כפיו של הקב"ה, ואם אדם יצור כפיו, חטא להפליא, כמ"ש רז"ל במסכת סנהדרין דף ל"ח, אין לתמוה ממה שחטא קין בנו, ילוד אשה. האמנם כללו של דבר, כי קין והבל כל אחד מהם, היה כלול מטוב ורע, טוב מסטרא דאדם, ורע מסטרא דזוהמת הנחש שהטיל במוה. אלא שלפי שקין הוא בגבורה, נאחז בו הרע יותר מהבל, שהיה מן החסד:

ונחזור לענינינו, כי קין מצד הגבורה, והבל מצד החסדים. וכבר הודעתיך כי הגבורות של עתיק יומין, המתלבש תוך א"א, אשר מהגבורות ההם יצאה אימא עילאה, הנה הם נתגלו זמן רב, קודם שנתגלו החסדים. ועוד כי הגבורות תמיד הם מגולים, ולכן מי שהוא מזו הבחי' השנית של קין כנז"ל, יכול לעלות ממדרגה אל מדרגה, ומגבורות אל גבורות, עד הגבורות של עתיק יומין, וינק משם השפע שלו. משא"כ בהבל, כי הוא מן

החסדים שאחרו מלהתגלות. ולא עוד, אלא שהם סתומים תמיד, ואין להם כ"כ גלוי. וזהו הטעם מ"ש ז"ל במדרש רבה בפרשת חוקת א"ר חוניא וכל יקר ראתה עינו, זה ר' עקיבא, דברים שלא נגלו למשה, נגלו לר' עקיבא. גם זהו מ"ש באותיות דר' עקיבא, כי אמר משה לשי"ת על ר' עקיבא, יש לך אדם כזה ואתה נותן התורה על ידי וכו', והיה משה נרתע, כיון שראה מזלו של ר' עקיבא, דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. וקרוב לזה נזכר במסכת שבת פרק ר' עקיבא. והטעם הוא, לפי שהיה ר' עקיבא יכול להשיג יותר ממשה, לסבה הנז"ל, כי הוא מן קין, ומשה מן הבל. גם זהו מ"ש במסכת שבת פרק ר' עקיבא, שבשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, א"ל מי מעכב על ידך, א"ל צדיק אחד עתיד לעמוד, ועקיבא בן יוסף שמו וכו'. והענין הוא, כי מי שהוא משרש הבל, אין בו יכולת להשיג רק עד כתרי אותיות, שהם התגין, ולא יותר. וז"ש שמצאו שהיה קושר קשרים לאותיות. אבל מי שהוא משרש קין מבחינתו השנית כנז"ל, יש בו יכולת להשיג אפילו עד הטעמים, או יותר למעלה ג"כ. האמנם אח"כ מרע"ה השיג הכל ע"י מעשיו העצומים:

גם יש סבה אחרת, אל יתרון מי שהוא מצד אימא שהוא קין, על מי שהוא מהחו"ג של אבא. ונודע כי נה"י דאימא, המלובשים תוך ז"א עד החזה, אשר בתוכם המוחין של אימא, אין שם רק לבוש וכסוי אחד בלבד, והאורות היוצאים משם, הם גדולים ומאירים מאד, ולכן הנשמות היוצאות משם, אורם גדול ומגולה. אבל הנשמות הבאות מן אבא, אורם מועט, לפי שמוחין דאבא שבז"א, הם מכוסים בב' כסויים, עד מקום החזה של ז"א, הוא אחד מנה"י דאבא עצמו, ואחד הוא מנה"י דאימא אשר על נה"י דאבא כנודע. וכן מן החזה דז"א ולמטה, מוחין דאימא מגולים לגמרי, ומוחין דאבא מכוסים בכסוי אחד, שהוא מן היסוד דאבא כנודע. ולכן הנשמות שהם מן החסדים המגולים, או מן הגבורות המגולים, הם יותר מעולים מן הנשמות של מקום המכוסה, אע"פ שהם הגבוהים בבחי' מקום. וז"ס מ"ש בגמרא עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה:

גם יש טעם אחר אל הנז"ל, והוא, כי אבא אינו מאיר כלל רק ע"י החו"ג של אימא, כי הם עוברים דרך שם, ולכן הם גדולים ומאירים יותר מהם. גם טעם אחר, כי הגבורות הם היוצאות תחלה דרך היסוד כנז"ל, ולכן היה קין בכור, בסוד אשת חיל עטרת בעלה, כי הגבורה נקבה והחסד זכר. ודע, כי לעתיד לבא, כל שרש קין יהיו כהנים. ושרש הבל שהיו עד עתה כהנים, אז יהיו לוים. באופן, כי כל מה שהיה עד עתה בחי' לוים מצד הגבורה, דוגמת קרח לוי, שהיה משרש קין, כלם יקחו אז את הכהונה, שהיא חלק הבכורה, כנודע מתרגום פסוק ראובן בכורי אתה. וז"ס פסוק והכהנים הלוים בני צדוק.

והנה לא נמצא בשום נביא, שיזכיר הכהנים בשם לוים, אלא ביחזקאל, לפי שהוא היה משרש קין הבכור, כמבואר אצלינו. ולכן נבא נבואה זו, כי לעתיד לבא אותם שהיו עד עתה כהנים, יהיו אז לויים. וכן מי שהיו לויים, יהיו אז כהנים בני צדוק. וכל שרש הבל שעתה הם כהנים, יהיו אז לויים:

פרק לו

ובה יתבארו השרשים בפרטות, וז"ל, ועתה אכתוב כמה מיני שרשים של נשמות שקבלתי ממורי ז"ל, ויש מהם שהרחיב הבאור בו יותר מזולתו, ולכן אתחיל ברב הבאור, ואשלים במעט הבאור. השרש האחד המתייחס לקין בנו של אדם, וכמו שהרחבנו בעניינו בדרושים שקדמו, ועוד נשארו קצת פרטים מפוזרים, ואקבצם ואסדרם עתה יחד פה. ואח"כ אבאר בקצרה שרשים אחרים. הנה אע"פ שבספר הזוהר והתקונין אמרו, כי קין הוא מן הזוהמא שהטיל נחש, והבל הוא מסטרא דאדם, כבר ידעת מה שאמרו שם במאמרים אחרים, וגם באדרת נשא, דקין והבל כל חד מתרוייהו אחידן בעץ הדעת טוב ורע. והענין הוא דע, כי הנה ע"י חטאו של אדה"ר, נתערב טוב ברע, וכאשר אח"כ הוליד קין והבל, יצאו שניהם מורכבים מטוב ורע, אלא שקין להיותו מבחינת הגבורות, היה רובו רע מן זוהמת הנחש, ומעוטו טוב מצד אדם. אבל הבל רובו טוב מצד אדם, ומעוטו רע מצד זוהמת הנחש. אמנם בחי' הטוב שבקין, הוא בתכלית המעלה במאד מאד, לפי שהיה הבכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב:

ואח"כ התחיל קין להתקן בקינן ומהללאל, כנזכר בזוהר בפרשת תרומה. ואחר כך כשנולדו יעקב ועשו, היו בבחי' הבל וקין, ואז כתיב וידו אוחזת בעקב עשו. פירוש, כי אותו חלק הבכורה של הטוב שבקין, שנתערב עם הרע כנזכר, והיה עתה בעשו, לקחו ממנו יעקב. וע"ש אותו העקב שלקח ממנו, נקרא יעקב. ובדרוש שקדם נתבאר, איך הבכורה של הטוב נפלה בעקב הקליפות, והבן זה. וכשהוליד יעקב את יששכר, הוריש לו אותו החלק הטוב של הבכורה של קין שלקח מעשו כנזכר, וזש"ה וישכב עמה בלילה הוא גבי יששכר, ולא כתוב ההוא, לרמוז כי הוא יעקב עצמו הנקרא כן ע"ש העקב הנזכר, נתן אותו בלאה בשכבו אז עמה, ומשם יצא יששכר. וז"ס מ"ש במדרש רות של הזהר, כי מן יששכר, יצא ר' עקיבא. והענין הוא, כי הוא סוד העקב הנזכר כמו שיתבאר:

ואח"כ נתגלגל בנדב ואביהוא, כי שניהם אחד, כנזכר בספר הזוהר בפרשת אחרי מות, ובפרשת פינחס כי תרוייהו אינון תרי פלגא גופא. ואח"כ נתעברו בסוד עבור בפינחס

שהוא אליהו הנביא ז"ל, והיו עמו עד מעשה דבת יפתח, ואז נסתלקו ממנו. וכשהלך אל מערת הר חורב חזר ולקחם, כנזכר בזוהר. ובאותו זמן שנסתלקו ממנו, נתגלגלו בסוד גלגול גמור בשמואל הנביא, ואח"כ חזרו ונתעברו באליהו הנביא כנזכר, ואח"כ חזרו ונתעברו באלישע הנביא, ואח"כ נתגלגלו בחזקיהו מלך יהודה, ואח"כ נתגלגלו במתתיהו בן יוחנן כ"ג חשמונאי, אח"כ נתגלגלו בעקביא בן מהללאל, ואחר כך נתגלגלו בריב"ז הכהן, ואח"כ נתגלגלו בר' עקיבא בן יוסף. וז"ס מ"ש ז"ל כי שלשה חיו ק"כ שנה, משה, וריב"ז, ור' עקיבא. משה עשה מ' שנה בבית פרעה, ומ' במדין, ומ' פרנס את ישראל. ריב"ז מ' שנה עסק בפרקמטיא, ומ' שנה למד, ומ' שנה לימד. ר' עקיבא מ' שנה עם הארץ היה, ומ' שנה למד, ומ' שנה לימד. והענין הוא, כי שרש נשמות אלו, יש להם אחיזה ושייכות וקורבה עם מרע"ה, כי כל הנשמות כלולות בו, ובפרט נשמות הצדיקים. וכבר ביארנו במקום אחר, כי כל מה שאנו מדברים בשרש הזה, הוא בבחי' הנפש בלבד, שנתגלגלה בהם. אבל בחלק הרוח, או הנשמה שלהם, יש מהם שאינם מן השרש הזה:

ואח"כ נתגלגלו ברב ייבא סבא, הנזכר בזהר פרשת משפטים. ואח"כ נתגלגל באבייי. וז"ש חז"ל במסכת כי ריב"ז לא הניח מקרא משנה וכו', והויות דאבייי ורבא. ואח"כ נתעברו בא' מרבנן סבוראי, הנקרא רב אחאי, והוא אותו שהזכירוהו בתלמוד, פריך רב אחאי. ואחר כך נתעברו ברב אחא משבחא, גאון, בעל השאלתות, וא"ל מורי ז"ל, כי כמדומה לו, שזה רב אחאי, הוא עצמו רב אחא משבחא. ואח"כ נתגלגלו ברב דוסתאי גאון. ואח"כ נתגלגלו ברבי אהרן הלוי, רבו של מגיד משנה, והוא בן בנו של רבינו זרחיה הלוי, בעל ספר המאורות. ואח"כ נתגלגלו בדון וידאל דיטולושא, בעל ספר מגיד משנה. ואח"כ בר' שאול טרישטי. ואח"כ בר' יהושע סוריאנו. ואח"כ בבחור אחד שמו אברהם. ודע, כי הרב המגיד משנה, היה לו שייכות וקורבה עם הרמב"ם ז"ל, ולכן עשה וחבר ספר מגיד משנה, ביאור לספר היד של הרמב"ם ז"ל:

ובענין ריב"ז ור' עקיבא, ששניהם היו עמי הארץ במ' שנה הראשונים שלהם כנזכר, הסבה היא, לפי שהנפש שלהם היתה מבחי' טפת זרע אחת, מאותם עשר טפין, שיצאו מיוסף הצדיק מעשר אצבעותיו, לכן היו מ' שנה עמי הארץ, מ' הראשונים, ונתאחזו בהם הקליפות קצת בימים ההם, ובפרט ר' עקיבא, שהיה אומר במסכת פסחים דמ"ט, מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור. ומזה תקיש לכמה דברים אחרים, שהיו בו בהיותו ע"ה עם היות שאמרו בגמרא דבת כלבא שבוע חזיתיה דהוא צנוע ומעלי, ובהכרח שהיו לריב"ז ור' עקיבא חטאת נעורים, ולסבה זו הוצרכו להתגלגל אח"כ בכל אותם הגלגולים

שכתבנו למעלה. גם לסבה זו נכנסה נפש קדושה ומעולה של ר' עקיבא בהיותו בן גרים ולא מזרע ישראל, לפי שהיא טפת זרע לבטלה שיצאה מיוסף, בעת הרהורו באשת אדוניו, שהיתה גויה. והאמת הוא, כי נפשו של ר' עקיבא איננה כשאר נפשות הגרים הנבראת מזווג הצדיקים בג"ע, כנזכר בזוהר פרשת שלח לך, אמנם היא נפש קדושה וגדולה מאד, אלא שבחטאו של אדם ושל קין בנו, יצאה ונפלה לעמקי הקליפה. וגם אח"כ גרם ענין הנזכר שיצאה מטפת זרע יוסף כנזכר, ולכן הוכרחה ליכנס בעת ביאתם בעה"ז בגוף גר. וכבר נתבאר לעיל בדרושים שקדמו, כי הנפש הזו שנכנסת בגוף הגר אחר שנתגייר, הנה היא מתלבשת בתוך נפש אחרת, הנעשת מתולדת זווג של הצדיקים בג"ע כנזכר, והיא נקראת נפש הגר הראשונה באמת, הנזכר בסבא דמשפטים דף ואותה נפש הגר, גרמה לו להיותו ע"ה מ' שנה הראשונים, בסוד מה שנתבאר אצלינו במרז"ל קשים גרים לישראל כספחת וכו'. ועוד כי כיון שר' עקיבא היה בן גרים, הנקרא יוסף כנודע, ואמרז"ל מסכת סנהדרין דף צ"ד, גיורא עד תלתא דרי לא תבזי ארמאה באפיה דקשה ולא עברא זוהמא מיניה עד תלתא דרי, לכן כיון שר' עקיבא היה בן גרים, מוכרח הוא שיתאחזו בו הקליפות והחיצונים באותן מ' שנה הראשונים כשהיה עם הארץ:

גם בשרש קין א"ל, כי ריב"ז ור' עקיבא, היו בחי' ב' זרועותיו ימין ושמאל של מרע"ה, מעורבים בשרש קין, ולכן מרע"ה וריב"ז ור' עקיבא, היו שנותיהם שוים ק"כ שנה כנז"ל. ולכן בקש משה מהשי"ת, שתנתן התורה ע"י ר' עקיבא, כנזכר במסכת שבת בפרק ר' עקיבא, וכנזכר באותיות דר' עקיבא:

גם א"ל, כי מרע"ה הרג לעוג מלך הבשן, ובו היה כלול נצוץ נשמת ר"ש בן נתנאל ירא חטא, בקליפה ההיא, ולכן הוא ר"ת בש"ן, וזהו עוג מלך הבשן. ומפני אותו נצוץ קדושה המעורבת בעוג, הנקרא ירא חטא, היה משה מתייירא להרגו, וא"ל השי"ת אל תירא אותו. ואח"כ הנצוץ ההוא היו תלמידו של ריב"ז:

גם א"ל מורי ז"ל כי שלשה היו שטעו בענין הקץ, הא' יעקב אבינו ע"ה, כשקרא לבניו ואמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באתרית הימים ונעלם ממנו הקץ. הב' הוא שמואל הנביא ע"ה, שטעה בענין אליאב, ואמר אך נגד ה' משיחו, כי חשב שממנו יצא המשיח. הג' ר' עקיבא, שטעה וחשב כי בן כוזיבא היה משיח ה'. ולכן אותיות יעקב הם עקיבא, לרמוז כי טעותם שוה, ולכן שלשתם נתגלגלו כדי לתקן טעות זה:

גם א"ל מורי ז"ל, כי נצוצות נשמות שורש קין, היו נתונות בתוך הקליפה של סיסרא, כמבואר אצלינו שם. כי לכך יעל נתנה היתד ברקתו, כי שם מוח הדעת של החו"ג, אשר משם שרש קין כנזכר לעיל, והנה גם נצוץ ר' עקיבא שם היה, ולכן נולד ר' עקיבא מבני

בניו של סיסרא כמ"ש רז"ל. גם א"ל מורי ז"ל, כי אביי הוא רב ייבא סבא דמשפטים, ואביי נרמז בר"ת פסוק "אך "בי "ישוב "יהפך וגו', ואמר יהפוך לרמוז על הפוך ייב"א לאב"י, וזהו יהפוך ידו, כי היודי"ן נהפכו בסוף השם, ולא רצה מורי ז"ל לגלות לי סבת יהפוך זה מה ענינו:

אח"כ הגיד לי מורי ז"ל בארוכה, הרבה אנשים שהיו מזה השרש הנזכר של קין, ועוד יש אחרים ג"כ, אלא שלא ביאר לי כלם. וזהו מה ששמעתי ממנו, ואלו הם הנז' בארבעה ועשרים, קין. קינן. מהללאל. יובל. יבל. למך. יששכר. שלה בן יהודה. יתרו. נדב. אביהוא. נחשון בן עמינדב. נתנאל בן צוער. קרח. דתן. אבירם. פינחס. עתניאל בן קנז. כרמי אבי עכן. שמגר בן ענת. שמשון. אלקנה. שמואל הנביא. אביה בן שמואל. חבר הקיני. יעל אשת חבר הקיני. אפלל. ססמי חבר אבי סוכו. ישבח אבי איש תמוע. ישוב. לחם. ישי אבי דוד. אבישי בן צרויה. שמעה אחי דוד. דואג. ואחתופל. אביה בן רחבעם. אליהו הנביא. אלישע הנביא. יונה בן אמיתי. חיאל בית האלי. נבות היזרעאלי. מיכה המורשתי. נחום האלקושי. חזקיהו מלך יהודה. מנשה בן חזקיהו. אוריה הכהן. זכריהו בן יברכיהו. יחזקאל הנביא. אליהו בן ברכאל הבוזי. חנניה חבר דניאל. נדביה בן יכניה המלך. ענני בן אליועני:

ואלו הם מן כת התנאים, מתתיהו בן יוחנן כ"ג חשמונאי. יוסי בן יוחנן איש ירושלים. נתאי הארבלי. עקביא בן מהללאל. ריב"ז. ר' עקיבא בן יוסף. ר' יוסי הגלילי. יונתן בן הרכינס. חנניה בן חזקיה בן גוריון. אבא שאול. ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג. ר' גמליאל. ר' נהוראי סבא בס"ה בפרשת תצוה. רב ייבא סבא דמשפטים. ר' חוצפית התורגמן. ר' יהודה בן אלעאי. ר' יוסי בן משולם קהלא קדישא. ר' אחאי בר ישעיה. גם אחד מחבירי רשב"י שנמצאו באדרא רבא דנשא, ולא רצה מורי ז"ל לגלותו, ולא ידעתי הטעם. גם יש קצת תנאים אחרים שיש להם אחיזה בשרש קין, ולא נתבאר לי מה ענין אחיזה זו, ואלו הם, ר' שמעיא חסידא, של פרשת בלק, רבו של ההוא ינוקא. ר' צדוק הכהן. ר' קסמא אביו של ר' יוסי בן קסמא. ר' כרוספדאי חמיד לבא, בפרשת שלח לך בס"ה ובספר התקונין:

ואלו הם האמוראים, רב הונא ריש גלותא דבבל בזמן רבינו הקדוש, שהעלו את ארונו לא"י, במערת ר' חייא בטבריא. יהודה וחזקיה בני ר' חייא. ר' לוי בר סיסי. ר' שמעון בן יהוצדק. ר' צדוק תלמידו של רבינו הקדוש. ר' ירמיה בר אבא בימי רב. עולא בר קושב בימי ריב"ל. ר' שילא שנעשה לו הנס בפרק הרואה במסכת ברכות. רב ייבא סבא אמורא, תלמיד רב, והוא אביו של רב חנא, וחמיו של אשיאן בן נדבך. פינחס אחי שמואל. ר'

מיאשא בזמן ר' יוחנן. ר' ייסא אמורא, והוא ר' אסי הכהן. ר' חלקיה בר אבא. ר' שמן בר אבא. ר' עקיבא האמורא. מר עוקבא. ר' זריקא. רב סחורה. אבייי. רב ביבי בר אבייי. רמי בר חמא. רמי בר יחזקאל. רב דימי מנהרדעא. רב נחומי. רב משרשיה. נתן דצוציתא ריש גלותא. רב שמואל בר שילת. רב. ימר. ר' אבין נגרא. ר' תנחום דמן נוי. רב ייבא אבי רב סמא. ורב ספרא בימי רבינא. רמי בר תמרי. רפרם בר פפא. ר' זעירא בר הלל. רב זעירי מדהבת. רבין ורב דימי דסלקו מארץ ישראל לבבל. רב חנא בגדתאה. ר' חייא מדפתי. רב שישא בריה דרב אידי. איו. אבדימי באלה רב יהודה הנדואה. רב מלכיו. רב חמא בר בוזי. יהושע בר זרנוקי, הנקרא בגמרא חייא בר זרנוקי והוא שבוש. שבחת בריה דרבינא. רב טביומי. שבתי אוצר פירי, הוא אחד מן הקליפות שבשרש זה של קין: ואלו הם רבנן סבוראי, רב אחאי. רבא מפמבדיתא. ואלו הם גאונים, ר' אחא משבחא גאון. ר' דוסתאי גאון. ר' צמח גאון הא' בנו של רב פלטוי גאון. רב נהילאי גאון הראשון: ואלו הם פוסקים, הרשב"א. רבינו אהרן נכדו של ר' זרחיה הלוי. דון וידאל די טולושא שחבר מגיד משנה. ה"ר יוסף קארו בעל ספר בית יוסף והשלחן ערוך:

ודע, כי כל אלו שכתבנו, הם משרש קין מן הבחי' הב' הנז"ל, ואינם אלא בבחי' הנפש שלהם לבד, אבל הרוח או הנשמה שלהם, היו משרש אחר, זולתי אבייי לבדו, הנקרא נחמני, שנר"נ שלו היו לו משרש קין מבחי' הב' הנז"ל. אבל כל האחרים נפשם לבד היתה משרש הנזכר ולא לקחו מוחם ונשמתם אשר היתה ראויה להם כפי נפשם משרש קין הנזכר, כנזכר בדרושים שקדמו, כי ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו בחי' רוח משרש אדם, עם נפש משרש קין או הבל, וכן להפך. ורוח מהבל בנפש מן קין, וכן להפך:

והנה כבר ביארנו במקום אחר בשער רוח הקדש ענין נשמות התנאים והאמוראים, היכן נאחזים בי"ס העליונות דאצילות. ונבאר עתה קצת נצוצות הנפשות הנן"ל שבשרש קין הנזכר, היכן הם נאחזים. כבר נתבאר אצלינו, ענין החו"ג המתפשטים בשש קצוות ז"א, בבחינת הגדלות ובבחינת הקטנות. ונתחיל בגבורות הגדלות, גבורת הגדלות העולה דרך עליה מן היסוד לנצח, הוא חזקיהו המלך. והגבורה העולה עד החסד, הוא יחזקאל הנביא. וגבורה העולה מיסוד להוד, הוא ר' עקיבא בן יוסף. והעולה עד הגבורה, הוא עקביא בן מהללאל. והגבורה העולה מיסוד אל שני השלישים התחתונים המגולים שבת"ת, הוא ריב"ז. ומן הנשאר שליש החסד אחר התחלקו הוא מ"ר, והוא מנשה בן חזקיהו, שליש העליון, אליהו בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם, נמצא כי זה מ"ר וזה ר"ם. וכאשר עולה אח"כ בדעת, הוא שמואל הנביא מן הרמתים והבן זה:

ופעם אחרת א"ל מורי ז"ל, כי אליהו בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם, הוא בשליש העליון המכוסה שבת"ת, וזה הוא ממשפחת רם. ואלקנה ושמואל הנביא בנו, שהם מן הרמתים, הוא בבחי' הדעת, שהוא הרמה העליונה, הכולל שתיהם, דע, ושליש עליון שבת"ת. ואמנם בבחי' הקטנות, שהוא שם אלהים כנודע, יש בו ג' בחי', שהם, בחי' המוח, ובחינת החסדים, ובחי' הגבורות. והנה המוח שעולה בנצח, הוא רמי בר חמא. והחסד העולה בנצח, הוא אבייי. והגבורה, רב ביבי בנו. ואח"כ עולה בחסד, שהוא הזרוע ימיני. והמוח הוא רב סחורא. והחסד, פינחס אחי מר שמואל, והוא בחינת גבורת הגדלות, המכה תוך הקטנות. והגבורה, הוא רב שמואל בר שילת. והמוח העולה בהוד, הוא רב משרשייא, תלמיד אבייי. והגבורה, רמי בר תמרי. והחסד, רפרם בר פפא, ואחר כך עולה בגבורה. והנה המוח הוא רב זריקא. והחסד, ר' זעירא בר הלל. והגבורה, רב זערי מדהבת. והת"ת בשני שלישים התחתונים המגולים, המוח, עולא בר קושב. והגבורה, רבין דסליק לארץ ישראל מבבל. והחסד, רב חנא בגדתאה. והת"ת בשליש עליון המכוסה, המוח, ר' מיאשיה שבזמן ר' יוחנן. והגבורה, רב שילא, שנעשה לו הנס במסכת ברכות. והחסד, שבחת בריה דרבינא:

גם א"ל מורי ז"ל פעם אחרת, כי ר' יוסי הגלילי, הוא מן פאה שמאלית שבראש, מבחי' שם א"ל שד"י, אשר בפרצוף כתף השמאלי שבפרצוף של שרש קין הנזכר, כי יוסף בגי' פאה. ויונתן בן הרכינס, הוא מן הגבורה הנקראת גבורה שבחמשה גבורות שבדעת של ז"א. ור' עקיבא בן יוסף, הוא מן הגבורה הנקראת הוד, שבחמשה גבורות שבדעת הנזכר. ולהיות כי יונתן בגבורה, ור' עקיבא בהוד, לכן היה יונתן יותר חריף ומפולפל ממנו, כנזכר במסכת יבמות דתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי בענין צרת הבת. ור' חוצפית התורגמן הוא מן גבורת ההוד שבדעת מצד אבא, והאור של גבורה זו, בוקע ועובר דרך גבורת ההוד שבדעת דמצד אימא, כי אבא גניז גו אימא כנודע, ומשם בוקע ויוצא עד הדעת של לאה שבאחורי הדעת של זעיר חוץ ממנו, ולכן נקרא חוצפית, כי הוא עז וחצוף לעבור בתוך אימא, ולבקוע ולצאת לחוץ. ובהכרח הוא, שבעברו דרך דעת דאימא, ישאר שם קצת אור ממנו, ובזה יש לו קרוב גדול עם שרש קין הנזכר. וכן כל שאר הנצוצות של שרש ר' חוצפית התורגמן, שראשיתם לבן בן נחור, כמבואר לקמן כלם, יש להם קורבה עם השרש זה של קין הנזכר לסבה הנזכרת, שעוברים דרך שם בצאתם לחוץ:

ויחזקאל הנביא, הוא מטפת זרע אדה"ר קודם שנולד קין בנו, דוגמת מה שהודעתיך בענין מיכה המורשתי ונחום האלקושי וע"ש. וזהו הטעם שתמיד נזכר ביחזקאל, בן אדם עמוד על רגליך. והענין הוא, לרמוז כי הוא משרש קין בן אדה"ר, ולכן אמר עמוד על

רגליך, הוא כמ"ש ז"ל בפסוק, וימח את כל היקום, שתלאו הקב"ה לקין בימי המבול ברפיון. והנה יתזקאל הוא מבחי' הרגלים של קין, כמו שיתבאר, והרגלים הם המקימים את האדם על רגליו. וזהו וימח את כל היקום כו' כל היקום שהם סוד הרגלים, כמבואר במקומו. ומה שהיה קין תלוי ברפיון מחמת חטאו, נתחזק עתה ע"י יתזקאל, ולכן עתה נקרא יחזקאל לשון חוזק, גם נאמר לו עמוד על רגליך, להתחזק ולהתקומם בהם:

ונבאר עתה ענין רב משרשיא, ובו יתבאר ענין יחזקאל וחזקיהו. הנה השם הזה, הוא מבחי' או"א, הנקראים יה כנודע. גם נודע כי משם י"ה, נמשך תוספת שבת ונמצא כי רב משרשיא, הוא סוד תוספת שבת גמור, אשר בשרש הזה של קין הנז"ל, נשארו ד' אותיות משרש, וזה עניינם, כי שני השיני"ן, הם שני שמות מצפ"ץ מצפ"ץ, שהם בגימטריא ש' ש', והם שני שמות של תוספת שבת, הנזכר בספר הזוהר בפרשת יתרו בר"מ, בפסוק זכור את יום השבת, בענין ז' שמות הנזכרים שם, בענין תוספת שבת. נשארו שני אותיות מ"ר, והם עולים בגימטריא כמספר החמשה שמות אחרים הכתובים שם, שהם, ה' ה' א"ל אלהי"ם אדנ"י, שהם בגי' רל"ד, וחשבון ז' השמות עצמם, הרי הכל רמ"א. הרי נתבאר כי רב משרשיא, הוא בחי' תוספת שבת אשר בשרש נצוצות קין הנז', והוא כללות ז' השמות השבת עם מקורם, שהוא יבם י"ה. (הגהה - אמר שמואל, עם הכולל. עוד אמר שמואל, נלע"ד שיותר טוב הוא, עם חשבון החמשה שמות עצמם וכללותם הם ר"מ, להיות כי השני שמות הלכו בשני שמות מצפ"ץ מצפ"ץ:

והנה חזקיה המלך הוא בחי' הראש של זה השרש של קין, והענין הוא כמש"ל, כי ארז"ל כי קין תלאו הקב"ה ברפיון בימי המבול, ונתקן ונתחזק בגלגול חזקיה. וזהו חזקיה, חז"ק י"ה, כי בו נתחזק בחי' ראש, שרש קין הנקרא י"ה, שהוא בחי' הראש, שבו או"א. וכשא"ל ישעיה כי מת אתה ולא תחיה, חשב שעדיין לא תקן בחינת הראש הנקראת י"ה, וזהו אמרתי לא אראה י"ה. ונמצא כי חזקיה התחיל לתקן בחי' הראש של השרש הנזכר, ולכן נרמז בו שם י"ה. וגם ברב משרשיה נשלם בחינת הראש להתקן, ולכן יש בו אותיות שר"ש י"ה, כי הראש הנקרא י"ה שם הוא שרש הבל. ונמצא, כי חזקיה ורב משרשיה, שניהם בראש שרש קין. ואמנם ביחזקאל הנביא, נתחזק קין בבחי' הרגלים. וז"ס פסוק, בן אדם עמוד על רגליך וגו' כנזכר:

ודע, כי שמעון בן עזאי, ושמעון בן זומא, הם שני שמות שיני"ן של רב משרשיא. ולכן נשא בן עזאי בתו של רבי עקיבא, כי אע"פ ששנים אלו אינם מן השרש הנזכר, עכ"ז יש להם קורבה גדולה עם השרש הזה. וכן גם כן אירע לאליהו הנביא ז"ל, כי יען שהיה בא מן בנות פוטיאל, שהוא יתרו שבא מן קין כנז"ל, לכן נתעברו בו אח"כ, נפשות נדב

ואביהוא, שהם מן קין. וכן ג"כ הענין באלישע הנביא, וביונה בן אמיתי, שיש להם קורבה גדולה עם השרש הנזכר, ולא ביאר לי מורי ז"ל יותר, בענין הקורבה אשר להם:

ואמנם מ"ש חזקיהו, אני אמרתי בדמי ימי וגו', הענין הוא, כי חזקיהו אע"פ שהוסיפו לו חמשה עשר שנים, משלו הוסיפו לו, כמ"ש ז"ל ולא מלא כל שנותיו הקצובות לו, וחסרו ממנו. ושאר שנותיו הקצובות לו, השלימם ברב דימי מנהרדעא, כי הוא היה גלגול חזקיה עצמו, בלי עירוב שום נצוץ אחר עמו, אלא הוא לבדו. וז"ש חזקיה, אני אמרתי בדמי ימי פוקדתי יתר שנותי, כי ברב דימי הנזכר, בו פוקדתי והשלמתי ימי, ויתר שנותי הקצובים לי, שלא השלמתים בתחלה. וא"ל מורי ז"ל, כי אחת מן המצות שהיה זהיר בהם רב דימי הנזכר, היא מצות לויה אל האורחים ואל המתים. גם בענין ר' עקיבא, א"ל מורי ז"ל, כי ס"ת אור זרו"ע לצדי"ק ולישר"י ל"ב שמח"ה, הוא ר' עקיבא כי הפסוק הזה נאמר עליו, ומכאן ראיה כי עקיבא הוא בה"א לבסוף, ולא באל"ף:

(הגהה - אמר שמואל, כן כתבתי בספר חכמות נשים שלי. שתקנתי בסדר הגט, שמה שנראה יותר מבואר, לכתוב שם עקיבא בה"א לבסוף:

אמר שמואל, אע"פ שאבא מארי ז"ל הסתיר דבריו במקום הזה, זכורני כי מפה אל פה, יום א' גילה לי, כי בפסוק זה היתה רמוזה, קורבת נשמתו ז"ל, עם נשמת הרב הגדול מורינו זלה"ה. ואמר, כי זה יצחק מדבר על הרב הגדול זלה"ה:

ועוד רמזו ז"ל שם אבא מארי בפסוק זה, ח' של "חזה, יו"ד של ציון, יו"ד של קרי"ת, מ' של מועדנו, הוא חיים. וא"ל, שבזמן הרב הגדול ז"ל, לא היה אפשר כלל להבנות ירושלם, האמנם בזמן אבא מארי זלה"ה היתכן, שאם יעשו ישראל תשובה, שיהיה אבא מארי ז"ל משיח בן יוסף. וזהו מה שרמז כאן, עיניך תחזינה ירושלם, ולא עיני, אלה דברי מורי אבי זלה"ה. ולכן ראה ראיתי, כי היה מפחד אבי זלה"ה מאד מאומות העולם שלא יהרגוהו ח"ו, ואח"כ בעונות הדור, גם זה חלף הלך לו כמו הנס הראשון שהיה בשנת שנפטר בה מורנו הרב הגדול ז"ל, וזש"ה והיה בכזיב מלשון כל אדם כוזב. (בדפו"י כתוב כאן שנפטר בשנת של"ה, בטעות, ולהלן דף קמ"ט כתוב שנפטר שנת של"ב):

גם הגיד לי אבא מארי ז"ל, כי בפסוק אחד נרמז שמו ושמי יחד, להודיע קורבתינו גם בנשמות, והוא מש"ה, או מי יחי"ה משומ"ו א"ל, נרמז בו חיים שמואל. ואי איישר חילי בע"ה, אכתוב לפניך בספר זה בעהי"ת, כמה צואות שמסר הרב מורינו הרב הגדול לאבא מארי ז"ל, מיום דעתו אותו עד יום פטירתו, ואציגם לפניך, לבל יהיה זה בלקט שכחה, והם כמוסות עמדי בקונטרסים נפרדים:

גם בענין חבר הקיני א"ל מורי ז"ל, כי ז"ס פסוק, וחבר הקיני נפרד מקין, כי הנה יתרו הוא משרש קין, וחבר הקיני הוא מבני בניו של יתרו, וגם הוא מן קין, ולכן נקרא חבר הקיני, לשון קין. ולהיות כי קין היה מעורב מטוב ורע, וביתרו נתקן ונברר אוכל מתוך פסולת, ונפרד הטוב מן הרע, כי הרע נשאר בקליפות, והטוב לקחו יתרו, לכן נאמר בו נפרד מקין:

גם בענין שמשון, א"ל מורי ז"ל, כי ז"ס פסוק, וישלח ה' את ירובעל ואת בדן, ואחז"ל בדן זה שמשון, דאתי מדן. והענין הוא, כי שמשון הוא גלגול נדב בן אהרן הכהן, ולכן נקרא בד"ן, שהוא אותיות נד"ב בהפוך. ולפי שנדב מת ולא רצה לקחת אשה, כי אמר אין בבנות ישראל הגונה לנו, כמ"ש ז"ל לכן נענש שמשון, בהיותו טוחן עם נשי פלשתים בבית האסורים. ויען בני אהרן נכנסו שתויי יין, לכן היה שמשון נזיר מן הבטן, לתקן מה שעוות:

גם בענין אליהו ז"ל, א"ל מורי ז"ל, כי הנה הוא נרמז בפסוק "אם "ללצים "הוא "יליץ "ולעניים "יתן "חן, ר"ת הוא אליה"ו ח"י. והענין הוא כמ"ש ז"ל בס"ה בר"מ כי מרע"ה היה רבן של כל ישראל, והמתורגמן שלו היה אהרן הכהן, כמש"ה הוא יהיה לך לפה וגו' לפי שמשה היה כבד פה וכבד לשון, ובאחרית הימים בדורו של משיח, יבא משה בגלגול וילמד תורה לישראל, וגם אז יהיה ערל שפתים, והמתורגמן שלו אז יהיה אליהו ז"ל, שהוא חי וקיים. וז"ס פסוק פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, וזש"ה אם ללצים הוא יליץ, כי כאשר יצטרך מתורגמן למשה, הנה אליהו חי הוא יליץ, ויהיה מתורגמן שלו:

גם בענין אביי ורב ביבי בנו, א"ל מורי ז"ל, כי הנה הכתוב אומר, חז"ה ציו"ן קרי"ת מועדנו וגו', ואם תחליף מ' של מועדנו ביו"ד בא"ת ב"ש, יהיו ר"ת יצחק. וכבר ביאר לי מורי ז"ל, מי הוא ענין שם זה של יצחק הרמוז כאן:

נחזור למקומנו, גם ר"ת חזה ציון קרית מועדנו, הם חצק"מ, בגימטריא רח"ל, לרמוז כי הוא בחי' רחל נוקבא דז"א. וגם היא ציון קרית מועדנו היוצאת מן החזה של ז"א כנודע, ולזה אמר חזה ציון, בלשון תרגום, ולא אמר ראה בלשון הקדש, לרמוז אל הנז"ל. גם אביי נרמז בר"ת א"הל ב"ל יצען "יסע. גם רב ביבי בנו, נרמז בר"ת ב"ל י"צען "בל "יסע, ולא רצה מורי ז"ל לגלות לי עוד, תכלית עירוב אלו הדברים בפסוק זה מה עניינם:

גם בענין רמי בר חמא א"ל, כי הנה הוא נרמז בר"ת פסוק מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך. והענין הוא, כי הנה נתבאר בדרושים הקודמים, כי בכל שרש ושרש של שרשי הנפשות, יש תרי"ג נצוצות של ת"ח, והאחרים הם בעלי מצות ועמי הארץ וכו', והם הענפים שבשרש ההוא. וידעת במסכת ב"ב דף י"ב, ענין בת רב חסדא, שנשאת תחלה

לרמי בר חמא, ואחר כך לרבא. והענין הוא, כי בת רב חסדא היא המלכות בתו של אברהם אבינו איש החסד, שכתוב בו ורב חסד. וזהו מה רב טובך כי מ"ה היא המלכות בתו של אברהם, כנזכר בהקדמת פרשת בראשית בזוהר, והיא בת רב טובך, שהוא רב החסד, וזהו רב חסדא, והנה היא צפונה ליראיך, שהם רמי ורבא, שהם הדעת והיסוד כמו שיתבאר. והענין הוא, כי הנה שני זווגים יש למעלה, האחד הוא עליון בסוד הדעת, שהוא זווג שם הוי"ה עם שם אהי"ה, ושניהם בגימטריא מ"ז. והב' הוא למטה, בסוד זווג הוי"ה ואלהי"ם, והוי"ה ואדנ"י. ואמנם רב"א, הוא אותיות בא"ר, שהוא הזווג התחתון שביסוד, כי רבא בגימטריא ב' זווגים התחתונים, שהם ארבעה שמות הנזכרים שהם ענין המלכות בשבעה היכלותיה, המזדווגת עם הת"ת כנודע. ולזה עני רבא בתרה ואני אחרון, לפי שהוא זווג תחתון. אבל רמי בסוד זווג העליון אשר בדעת, כי אם תצרף שני זווגים התחתונים העולים רבא כנזכר, עם זווג העליון העולה מ"ז כנזכר, יהיה הכל בגימטריא נ"ר, שהוא בגימטריא רמ"י. גם לשון רמ"י הוא מענין רם, שהוא הדעת הר"ם למעלה, והוא רוממות הדעת, שהוא שער החמשים, הנקרא נתיב לא ידעו עיט. וזהו ענין רמי בר חמא, כי חמא בגימטריא מ"ט שערים, ורמ"י הוא שער החמשים הכולל נ"ר זווגים הנזכרים. ולכן ר"ת "מה "רב "טובך "אשר, בגימטריא רמ"י, ולכן רמי שהוא העליון, נשא תחלה לבת רב חסדא, ורבא לקחה אח"כ, וזכור ענין זה, כי רמ"י בר חמא הוא שער החמשים, שהוא הדעת העליון שבשרש קין הנז"ל:

גם בענין ר' ירמיה הנז"ל, א"ל מורי ז"ל, כי עליו אמרו בתלמוד דידן, במסכת ב"ב דכ"נ, בעי ר' ירמיה, רגל אחד בפנים ורגל אחד בחוץ מהו, ואמרו שם כי על דא אפקוה לר' ירמיה מבי מדרשא. וזה היה בענין הגוזל המדדה בתוך חמשים אמה במ' י"ט. וכבר ידעת, כי זה ר' ירמיה, תמיד היה שואל שאלות, כמ"ש הרבה פעמים בעי ר' ירמיה. והנה להיות כי הוא נתכוין לטובה, להגדיל תורה ויאדיר בשאלותיו וביישוהו ואפקוהו מבי מדרשא, לכן יש לו שכר טוב גדול למעלה, כי כל השאלתות הנשאלות במתיבתא דרקיע, הוא שואל אותם, ונשאלות ע"י. ונלע"ד שא"ל מורי ז"ל, שהוא עומד בפתח מתיבתא דרקיע:

ואמנם כונת שאלתו, רגל אחד בפנים וכו', היה ע"ד הסוד, בענין ז"א, שהוא הגוזל המדדה בתוך חמשים אמה, שהם נ' שערי בינה. ונודע, כי כשנכנסים בו המוחין, הם מתלבשים בשתי רגלי אימא, נצח והוד דילה. ובתחלה נכנס רגל אחד בפנים בתוך ז"א, ואח"כ נכנס רגל הב', ואמנם הטעם למה אפקוהו מבי מדרשא כששאל, איני זוכר מה ששמעתי ממורי ז"ל:

גם א"ל מורי ז"ל, כי לפי ששרש קין מן הגבורות הנקראות אש, לכן מי שהוא משרש קין, מתפעל ומתבהל מאד כשרואה המים, וגם ליכנס בתוכם, לפי שהמים מכבים את האש. גם יש לו סימן א', כי הוא מתפחד מאד מן השדים והמזיקים. והטעם הוא, כי כל המזיקין יצאו מתולדת קין בארקא כנזכר בזוהר. גם א"ל, כי קין היה בעל מעשה וציור במלאכות. כנודע ביבל ויובל תולדותיו. אבל הבל, הוא בעל, דבור, בסוד הבל הפה. ולכן מי שהוא משרש הבל, הוא דרשן ודברן, ומי שהוא מן קין, אין לו כ"כ כח הדבור, כמו שיש לו כח בציור ומעשיות מלאכות המעשיות:

גם בענין ר' עקיבא, שהיה מבני בניו של סיסרא, כבר נתבאר למעלה טעמו של דבר. ועתה נרחיב בו הביאור, בלי ספק שראוי לתת טעם, מה כחו גדול של סיסרא, עד שהכוכבים ממסלותם, הוצרכו לירד מן השמים להלחם עמו. אבל הענין הוא, כי סיסרא קליפת הרע, היונקת מן הדעת של ז"א, והוא יונק מכל בחינותיו, שהם עשר הויו"ת, חמשה חסדים וה' גבורות, שהם בגימטריא ר"ס מן סיסרא. ונודע, כי כל עשר הויות הנזכרים שבדעת ז"א, הם במלוי אלפי"ן, כי ז"א הוא בחי' שם הוי"ה פשוט שעולמ כ"ו, ומלא באלפי"ן שהוא בגימטריא מ"ה, והנה כ"ו ומ"ה, הם בגימטריא סי"א מן סיסרא. וזהו הכח העצום שהיה לסיסרא. והנני מסופק, אם אלו החמשה חסדים וחמשה גבורות הם מצד אבא, או מצד אימא. ואיני זוכר אם שמעתי ממורי ז"ל כי הם מצד אימא, ולכן היה שר צבא של יבין מלך כנען, ע"ש שהיה יונק מן הבינה. או אם הם מצד אבא, שבו שם ההוי"ה דיודי"ן, שהוא בגימטריא ע"ב, כמנין יבין, אלא שלהיות דאבא גניז גו אימא ואינו נגלה אלא מתוכה, לכן נקרא יבי"ן על שם הבינה, ושכחתי מה ששמעתי:

והנה כל השרש של קין הנזכר, שהם מצד החמש גבורות דאימא, אשר היא ג"כ נקראת גבורות, לכן נאחזו בהם הקליפות, וכל נצוצות שרש זה, ירדו לעמקי הקליפות, בסוד הדעת של אדם בליעל, שהוא סיסרא, סוד הדעת כנזכר. וכן ר' עקיבא שהוא משרש קין, היה בקליפה הזאת, ואח"כ יצא ממנה, ונולד מבני בניו של סיסרא כנודע:

גם ר' שמואל בר שילת, שהיה מבני בניו של המן הרשע כנודע כי גם הוא היה נתון בקליפת סיסרא, כי המן וסיסרא שניהם ממקור א' הם, כי שניהם הם בקליפת הדעת, ונודע כי רב שמואל בר שילת היה משרש קין כנז"ל. וז"ס פסוק "הכוכבים "ממסלותם "נלחמו, ר"ת המן עם סיסרא. ולפי שהדעת דז"א נבקע, ויוצא ממנה הארה אל לאה שבאחורי הדעת, שהוא סוד הדל"ת קשר של תפילין של ראש, אשר כנגד יסוד דאימא שבתוך הדעת דז"א, ואז החסדים יוצאים מצד הרקת הימיני שבראש, והגבורות מן הרקת השמאלית, לכן כתיב והלמה סיסרא מחקה ראשו, ומחצה וחלפה רקתו, כי הכניעה

אותה הממשלה שהיתה לסיסרא, בהיותו יונק מן המקום ההוא כנזכר. ולכן נקמה זו היתה ע"י יעל אשת חבר הקני, שהוא משרש קין כנזכר, הנתון בקליפת סיסרא. וכבר הודעתיך גלגול יעל ומציאותה, שהיא משרש קין הנזכר, בסוד אביי דאתי מדבית עלי, ואביי הוא מן קין, והנה יע"ל ועל"י הכל א' הוא, כמבואר אצלינו במקומו:

גם טעם עשרה הרוגי מלכות, ר' עקיבא וחביריו, שמעתי ממורי זלה"ה, כי ע"י שנהרגו על קדוש ה', זכו הם ללקט ולברור כל הנצוצות של הנשמות, אשר למטה ממדרגתם, הנתונים בעמקי הקליפות, ועל ידם מוצאים ומובררים, והם מעלים אותם אל הקדושה להשתלם ולהתקן:

עוד יש טעם אחר והוא, כי עד הזמן ההוא, היה כח אל הנשמות שמתוך הקליפות לצאת, ולהעלות בסוד מ"ן אל המלכות, ומאז ואילך אין עוד כח ויכולת אל המעשה הזה, ולכן הוכרחו הם ליהרג, כדי לעלות למעלה בסוד מ"ן, וישמשו שם במקומם בבחי' מ"ן אל המלכות. ועוד יש בזה תועלת אחד, כי על ידי עמידתם אצלה למעלה בסוד מ"ן, יקנו הנצוצות שתחתיהם מציאות תקוה להתקן. והענין הוא במה שנתבאר אצלינו, כי עשרה אלו, הם כללות כל ישראל, כי הנה הם בחי' עשר שבטים, ועשרה טפות זרע שיצאו מיוסף הצדיק, כמבואר בדרושים שקדמו:

שאר השרשים בקצרה:

השרש השני של קין, והיא מבחינת שרש קין עצמו הראשונה, שהיא הגרועה מאד מן השרש הנ"ל, שהוא מבחי' הנשמות שהוריש אדם לבנו קין והבל, שהיא גבוהה ועליונה מאד מאד כנז"ל. והנה אסא המלך, הוא מהשרש הזה השני הגרועה הזה, והוא מבחינת קין עצמו. וזש"ה, (מלכים א' ט"ו) באסא אין נקי, כמ"ש ז"ל, מלמד שעשה אנגריא בת"ח. וקין נרמז באותיות אין נקי. ואח"כ נתגלגל אסא בגלגולים אחרים, כדי לתקן חטא הנז"ל, ולא נתבאר לי עוד נשמות אשר בשרש הזה:

השרשים אשר בהבל בן אדה"ר, גם הם נחלקים לב' בחי', הא' היא, העליונה והמובחרת, שהוריש אדם אביו לו. והב' היא גרועה, שהיא מצד הבל עצמו. ואמנם לא נתבאר לי ענין הנשמה הפרטיית שבכל בחי' מהם, זולתי כי מרע"ה היה מן הבחי' הראשונה המעולה, אשר הוריש אדם להבל. גם רב המנונא סבא הנזכר בזוהר. ונלע"ד כי הבנתי מדברי מורי זלה"ה, כי גם ר"א הגדול, ורשב"י, ור' יהודה נשיאה הנקרא רבינו הקדוש גם הם מבחי' מרע"ה:

עוד יש שרשים אחרים מהבל, ואיני יודע מאיזו בחי' הם, ועכ"ז אכתוב עניינם. דע, כי הרן ונחור שניהם אחי אברהם, הם ב' שרשים של הבל. ונבאר תחלה שרש הרן, ואלו

הם, הרן, אהרן הכהן, יעבץ, תולע בן פואה, שמואל הנביא, אוריה הכהן, (הגהה - אמר שמואל, צ"ע, כי למעלה בשרש קין דף ק"ו ט"ב מנה אוריה הכהן עם זכריהו בן יברכיהו, וכאן מנה אותם בשרש הבל. ואפשר לתרץ, שאין כל השרשים שוים, כי אלו הם בנפש ואלו ברוח), זכריהו בן יברכיהו, אוריה החתי, שמעון בן שטח, ר' שמעון בן נתנאל, ר' יוחנן בן החורנית, חנן בן אבישלום, יהודה בן תימא, ר' יהודא נשיאה האמורא, ר' שמעון בן שטח האמורא, רב חננאל תלמיד רב, ר' יהודה בר יחזקאל, ר' אידי בר אבין, רב עינא, ר' אילא:

שרש אחר, הוא נחור אחי אברהם ונחלק לב' שרשים, אות נ' של נחור היא שרש אחד, ואלו הם, נחור, אחאב המלך, ינאי המלך, נחום איש גם זו, ר' אלעזר בן עזריא, אלישע אחר, ר' אלעזר בן תדאי, ר' אלעזר הקפר, ר' הלל האמורא, ר' אלעזר בן פדת, ר' פרנך, ר' בנאה, ר' טבלא, בר קפרא, יהודה בן גרים, רב אחא משבחא גאון בעל השאלתות. ר' אחאי שהזכירוהו בגמרא פשיט רב אחאי, רב נהילאי גאון. ודע, כי כל אלו הם מבחי' נפש של השרש הנזכר, כי נפשם דוקא היתה מן השרש הנזכר. ויש אחרים שהיה רוחם משרש זו, ואלו הם, רפרם בר פפא, ר' נהוראי הנקרא ר' אלעזר בן ערך, ר' אלעזר בן קסמא, ויש אחרים שהיתה נשמתם משרש זה, ואלו הם, ר' אלעזר בן פרטא, יהודה בן נקוסאי:

אות חו"ר מנחור. הם שרש שני שבו, ואלו הם, נחור, חור בנה של מרים:

שרש אחר מן הבל, לוט בן הרן, רחבעם המלך, שאול המלך, יהושפט המלך, צדקיהו המלך, שמעון הצדיק, יהודה בן חשמונאי, שמעון בן זומא, שמעון בן ננס, שמעון אחי עזריא, ר' אלעאי אביו של ר' יהודה, איסי בר יהודה, רב ברונא רב שעורים. רבא, רב אחא בריה דרב איקא, רב חסדא, רב בנימין בר יפת, רב חנינא סבא, רבי אלעא האמורא, ר' אבא בר ממל, רחב"א מפומבדיתא, רב אבדימי אביו, ר' יצחק בר אבדימי, אבוה בר היהי, בנימין בר איהי אחיו, רב אחא גאון מפומבדיתא, רב חנינא גאון, ר' יוסף בן מיגאס רבו של הרמב"ם ז"ל:

שרש אחר מן הבל, לבן בן נחור, בלעם, נבל הכרמלי, ברזלי הגלעדי, אסא המלך, (הגהה - אמר שמואל, צ"ע, כי למעלה מנאו בשרש ב' של קי"ן, באותיות אין נקי), יהושפט המלך, יהויכין המלך, זרובבל, זכריה בן קבוטל, רשב"ג הנהרג, ר' אלעזר בן ערך, ר' יהודה בר בבא, ר' חוצפית התורגמן, בבא בן בוטא, ר"ש בר נחמני, רב ששא, רבינא, רב נחשון גאון, ר' זרחיא הלוי בעל המאורות:

שרש שת בן אדה"ר, שת, נחשון בן עמינדב, רב שמעיא חסידא, הנזכר בזוהר פרשת בלק, שמעון העמסוני, יהודה בן תימא:

שרש תרח אבי אברהם, תרח, איוב, אבידן בימי רבינו הקדוש, איבו, מצד הנפש. אבימי מצד הרוח, נחום איש גם זו, מצד הנשמה:

שרש יעקב אבינו ע"ה, יעקב, ירמיהו הנביא, דניאל, אנטיגנוס איש סוכו, ר"א בן דהבאי, רב פפא, הר"ן מפרש על הרי"ף ז"ל. שתי טפות של יעקב, הא' באביגיל אחות דוד. והב' נתגלגלה באביגיל הנביאה, אשת נבל הכרמלי:

שרש אליעזר עבד אברהם, אליעזר, כלב בן יפונה, בניהו בן יהוידע, זכריהו בן יהוידע, שמעיה בבחינת הרוח. אבטליון אחיו, בבחי' נפש:

שרש זיהרא עילאה דאדה"ר, זיהרא עילאה דאדם, חנוך, יוסף, יהושע ן' נון, אחיה השילוני, אלישע הנביא, יהושע בן פרחיא, ר' יהושע בן חנניא, ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג מצד הרוח, אלישע אביו מצד הנפש. ר' יוסי בן קסמא, ר' חנינא בן חכינאי, יערשיה בספר דברי הימים, ר' הושעיא רבה, ר' הושעיא זעירא דמן חברייא, רב הושעיא, ריב"ל, רב יחזקאל אבי רב יהודה, רב יימר בר שלמיא, שבחת בריה דרבינא, רב חנינא סבא, רב עינא סבא, רב עוירא סבא. רב יהודאי גאון, רב שר שלום גאון, רבינו ישעיה הראשון והאחרון:

שרש אחר, ער בן יהודה, זרח, עכן, עדינו העצני, נחום המדי, נחום הלבלר, ר' יהודה בן דמא, ר' ברכיה חבר ר' אבהו במדרש רבה:

שרש אחר, אונן בן יהודה, פרץ בן יהודה:

שרש אחר, יאיר בן מנשה, עמוס הנביא:

שרש אחר, שמה אחי דוד. שמאי הזקן, נחמיה העמסוני, נחמיה איש בית דלי, שמעון בן עזאי, ר' יוחנן בן ברוקא, ר' שמלאי, ר"ש בן לקיש:

שרש אחר, יואב בן צרויה, יואש המלך:

שרש אחר, חושי הארכי, הושע בן באריי, ר' חנינא בן דוסא, ר' יוסי בר יעקב, אחד מחבירי רשב"י באדרת נשא. ר' פנחס בן יאיר, ר' חנינא בן עקשיא, ר' אפס, ר' יוחנן, עולא, רפרם בר פפא, יהודה אבי ר' שמעון בן פזי, ר' אחא מדפתי, מר זוטרא האחרון, רבינו סעדיא גאון, הריטב"א, הרשב"ץ, המכונה דודאן. הר"י דילאון הספרדי:

שרש אחר, ברוך בן נריה, ר' יעקב התנא, ר' יעקב איש כפר נבוריא, ר' יוחנן החורנית, ר' ישמעאל בר' יוסי, ר' ינאי, יהוצדק אבי ר' שמעון, מר זוטרא חסידא, אמימר, מרימר, מר ינוקא, מר קשישא בני ר' חסדא:

שרש אחר, ר' יהודה בן בתירא, ר' אלעזר המודעי, ר' נחמיה בעל התוספתא, ר' נחמיה האמורא בריה דרב נהילאי, שמואל חבירו של רב, דוד בן זכאי ריש גלותא בימי רבינו סעדיא גאון:

שרש אחר, יהודה בן טבאי, נחבי בן ופסי, מנחם חבר הלל הזקן, ר' חנניא בן תרדיון, ר' יוחנן הסנדלר, ר' מנחם בר יוסי, ר' מנחם סתימאה, רב עילישׁ, רב עובדיא, רב מרדכי, ר' בון, רב זביד בר כהנא, רב זביד מנהרדעא:

שרש אחר, ר' חנינא בן דוסא, ר' מאיר, ר' ישבב הסופר, ר' יצחק בן אלישיב:

שרש אחר, אדמון, ר' כרוספדאי האמורא:

שרש אחר, יהודה בן תימא, רב נחמן:

ונבאר עתה קצת פרטים מאלו השרשים הנז"ל. שמעתי ממורי ז"ל, כי ר"ת "אשר "חלב "זבחימו הם אחז, והוא סוד גלגול המלך אחז בן יותם. ואיני יודע כונת הענין למה נרמז כאן:

גם נחור אחי אברהם, נתגלגל באחאב המלך ולכן עבד ע"ז, וזהו פירושו אחאב, אחיו של אברהם אבינו. ולפי שעבד ע"ז, נתגלגל ביהודה בן גרים, והרגו הרשב"י ע"ה בהסתכלות עיניו בו, כנזכר במסכת שבת יען שהוא הרג לנבות היזרעאלי:

גם ער ואונן, נתגלגלו הם עצמם בפרץ וזרח, בני יהודה אביהם. גם איוב נתגלגל בר' איבו האמורא, ולכן אותיותיהם שוות:

גם א"ל מורי זלה"ה, כי ר' חנינא בן תרדיון, ר"ת רחב"ת, ונרמז בפסוק והארץ הנה רחבת ידים לפניכם בענין שכם ודינה:

גם אחיה השילוני, מעלתו גדולה ממעלת שמואל הנביא, כמבואר אצלינו בשער רוח הקדש בסדר מדרגת הנביאים וע"ש:

גם ענין אביגיל אשת דוד, ואביגיל אחותו. הנה יעקב אבינו ע"ה, חטא כי לא בטח בה' מאד, כמש"ה למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' וכו', כי הוא הבטיחו כי לא אעזבך וכו', והוא עשה כל אותם השנים בבית לבן הרשע לשמור צאנו, ונכנע לפניו, וכל זה כדי לקחת בנותיו לנשים, נמצא שעבד לבן בסבת אשה, וזש"ה ויעבוד יעקב באשה, ולכן ענשו הוא כי ובאשה שמר:

ובאור ענין זה הוא סוד נמרץ נכון להעלימו, דע, כי אמרו בס"ה בפרשת משפטים, כי כל אדם מניח חד רוחא באתתא בביאה ראשונה, כשעושה אותה כלי. והנה ההוא רוחא, הוא חלק נצוץ מנשמתו. והנה יעקב הניח חד רוחא ברחל, וחד רוחא בלאה. ואמנם רוחא דאנח ברחל, נמשך ונכנס בבנימין בנה. וז"ס ויהי בצאת נפשה כי מתה וגו', כי

אותו הרוח דיהיב בה נקרא נפש שלה כנודע, ויצא הנפש ההוא ממנה, כדי ליכנס בבנימין בנה, ולכן לא נולד בנימין, עד צאת נפשה דרחל. ואמנם רוחא דיהיב בלאה, נתגלגל באביגיל הנביאה, אשת נבל הכרמלי. ומן הראוי היה שיהיה זכר, אלא שנהפך לאשה נקבה, בעון הנזכר שעבד ללבן בסבת אשה, ולכן ההוא רוחא דיהיב בלאה, שהיה נצוץ חלק ביעקב, באשה שמר ממש, והיה אביגיל, וז"ס מ"ש אביגיל לדוד, אשר הביא שפחתך לאדוני בלשון זכר, ולא אמר הביאה לשון נקבה, לרמוז כי שרשה זכר ולא נקבה. ולכן תמצא, כי פעם אחת נכתב בנביאים אביגיל חסר יו"ד, לרמוז כי נמשכת מיעקב אבינו, שעשה הגל עם לבן, והוא אביג"ל:

והענין הוא במה שביארנו, כי לבן נתגלגל בנבל הכרמלי, ולפי שעבד יעקב ללבן, נתגלגל ההוא רוחא דיליה באביגיל, ונשאת לנבל, לעבוד אותו כאשה לבעלה. ואמנם סוד הענין, למה הוצרכו כל אלו הגלגולים. דע, כי יעקב הוא מעין שופריה דאדם והנה אדם יצאו ממנו ב' טפות קדושות של זרע בנחש הקדמוני, ולכן הוצרך לטרוח כל אותם שנים, לשמור צאנו של לבן הארמי מסוד הנחש, עד יקח ממנו אותם ב' טפות, שהם לאה ורחל, כנזכר בזוהר פרשת בהר סיני ואח"כ כאשר נתגלגל לבן בנבל, עדיין היה בו כח מנחש הקדמוני, ולכן הוצרך לטרוח כל אותם שנים לשמור צאנו של לבן הארמי, עד יחזור ויקח טפת ההוא רוחא דשבק יעקב בלאה כנזכר, והיא אביגיל, ולקחה לאשה. ודוד המלך ע"ה, שהוא גלגולו של אדה"ר, גם כן הוצרך להוציא מן נבל טפה זו האחרת, שעדיין היתה ביד הנחש, ולכן הוצרך דוד לעשות ביעקב ללבן, לשמור צאנו של לבן, כמש"ה (שמואל א כ"ה:ט"ז) חומה היו עלינו האנשים וכו', עד שאח"כ לקח את אביגיל את אשתו, והיתה לאשה לדוד עצמו:

ופעם אחרת נלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי נענש יעקב, על שנשא שתי אחיות בנות לבן, ולכן ההוא רוחא דיהיב בלאה, נתגלגל באשה שהיא אביגיל הנביאה, ושתי נשיו הם, אביגיל אשת דוד ואביגיל אחותו:

גם ענין נבל נתגלגל בשלשה גלגולים בסדר שלשה אותיות שמו, ל' לבן. ב' בלע"ם. נ' נבל. ושלשתם נרמזו בפסוק אחד, והוא זה קורא דגר ולא ילד וגו', כי דגר הוא לבן, שקבץ אבנים ועשר יגר שהדותה, כי תרגומו של גל הוא דגורא. גם אמרז"ל שלא היו לו בנים עד שבא יעקב לביתו, כמש"ה ויברך ה' אותך לרגלי וגו', וזש"ה ולא ילד. אח"כ נתגלגל בבלעם, שהיתה לו נפש רחבה, כמ"ש ז"ל על פסוק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב, ועליו נאמר עושה עושר ולא במשפט אלא לקלל את הבריות, ולפי שמת בחצי ימיו כמ"ש בגמרא לדידי חזי לי ספרא דבלעם וכתיב ביה בר תלתי ותלת שנין הוה בלעם רשיעה,

כד קטיל יתיה פנחס וכו', ולזה אמר הכתוב בחצי ימיו יעזבנו. (הגהה - אמר שמואל, נלענ"ד שכתוב בגמרא בלעם סגירא כד קטיל יתיה פנחס לסטאה וכו'). גם כיון על היות בלעם הגלגול האמצעי, וכנגד גלגולו בנבל הכרמלי שהיה אחרון שלשה הגלגולים שלו, אמר ובאחריתו יהיה נבל כמשמעו, לכן נבל הם אותיות לבן ממש למפרע:

גם בענין יוסף הצדיק נאמר בו ועשה לו כתונת פסי"ם, והוא ר"ת פתחו"ן סגרו"ן יוס"ף מטטרו"ן, או משה. והענין הוא כמש"ל כי יוסף ומטטרו"ן, הם משרש זיהרא עילאה דנשמת אדה"ר. גם אותם ב' השמות האחרים, נודע שהם ב' שמות ממספר ע' שמות של שר הפנים:

גם בענין בניהו בן יהודע הכהן, כבר נתבאר אצלינו כי יען שהרג ליואב, לכן נתגלגל יואב ביואש המלך, ונתחלפה אות ב' בש' בא"ת ב"ש, ובניהו נתגלגל בזכריהו בן יהודע הכהן, והרג יואש לזכריהו, ונהרג זכריהו ג"כ, לפי שהטיח דברים כנגד כל ישראל כמ"ש חז"ל ולכן נתגלגל אחר כך בשמעיה הגר, אחיו של אבטליון, ואז הכהן הגדול הטיח דברים' כנגדו, וא"ל יזלון בני עממיא לשלם כנודע, וזה לעונש כי זכריה היה תחילה כהן, והטיח דברים כנגד ישראל כנז"ל:

גם בענין ר' אלעזר בן ערך, דע כי הנפש שלו היתה בסוד נפש הגרים, והרוח שבאה בלי נפש המתיחסת לו:

גם בענין בבא בן בוטא, כבר הודעתיך כי הוא נתגלגל ברב ששת, והם אותיות מחולפת בא"ת ב"ש, ולפי שהורדוס המלך נקר עיניו, לכן גם בגלגולו ברב ששת שהיה סגי נהור, כי בהכרח הוא לחזור עתה כמו שהיה בראשונה:

גם בענין עמוס הנביא, דע כי שרש נפשו היתה מבחי' עולם הנקודים, כמבואר בספרינו שהם בחי' שבעה מלכי אדום שמתו, והם חמש גבורות מנצפ"ך שהם כפולות, ונודע כי הם בגי' תק"ע, לפי ששני פעמים מנצפ"ך הם תק"ס, ובחינת כללות עשר עצמם הרי תק"ע, וז"ס אשר היה בנקודים מתקו"ע:

גם בענין ר' טרפון, דע, כי הוא מן הרפ"ח נצוצין הנודעים, כמנין טרף מטרפו"ן. ונודע, כי הם חמש גבורות מנצפ"ך, שהם המ"ן, והם בגימטריא פ"ר, וכשתחלקם לחמשה חלקים, יהיה כל חלק מהם נ"ו, ואלו הם שני אותיות ו"ן מן טרפו"ן, ונמצא כי שם טרפו"ן, הוא חלק אחד שהוא בגימטריא נ"ו מן החמשה גבורות, שכלם הם בגימטריא טרף נצוצות, וכללות כל זה נקרא טרפון:

גם א"ל מורי ז"ל, כי הוא ראה בעיניו את ר' יהושע בן קרחה, ואת ר' יהושע בנו של ר' עקיבא, ואינם איש אחד, הפך מ"ש רש"י ז"ל בפ"ק דשבועות בסוגיא דבהרת ששניהם אחד:

גם הרמב"ם ז"ל שחבר ספר היד הנקרא משנה תורה, והרמב"ן ז"ל, שרשם הוא בשתי פאות ז"א בדיקנא דיליה, בתקון האחד הנקרא א"ל, וכבר נתבאר אצלינו, כי הפאה נקרא א"ל, והוא סוד אל שדי, שהוא בגימטריא משה, ולכן ב' הפוסקים האלה נקראו משה. אמנם הרמב"ם הוא מן פאה השמאלית ולכן לא זכה לידע חכמת הזהר, אבל הרמב"ן ז"ל הוא מן פאה הימנית. ולכן זכה אליה כנודע. ולפי שנודע, כי א"ל הנזכר הוא קוצין תקיפין אשר שם, שהיא בחי' המלכות, ושם מקור הדינים, לפי שהם בחינת שערות וקוצין תקיפין, ועוד כי הם בחינת המלכות כנזכר, אשר עליהם נאמר ואל זועם בכל יום, ולכן אפילו הר"ם בן נחמני ז"ל, שהוא מפאה הימנית, לא זכה אל חכמה זו אלא בזקנותו, כנזכר בספרים, כי בבחרותו לא היה מאמין בה, עד אשר רבו ר' עזריאל גרם לו שילמדהו, על ידי אותה הפעולה שעשה, שבא אצלו בקפיצת הדרך כנודע:

עוד דע, כי רחב הזונה, היתה נשמה קדושה מאד, ולא לחנם נשאת ליהושע בן נון, וכמו שנודע ממ"ש ז"ל ששרתה עליה נבואה, כשאמרה ונחבאתם שמה שלשה ימים עד שוב הרודפים. גם בס"ה בפסוק ונתתם לי אות אמת, הפליגו לדבר בחכמתה, שנתכוונה בשאלתה זאת. והענין הוא, כי רחב הזונה באה משרש קין הנז"ל, ולכן שאלה מהם ונתתם לי אות אמת, כנגד מ"ש לו וישם ה' לקין אות, ואמרו רז"ל שהוא אות ו' של ההוי"ה שבתפארת הנקרא אמת. והענין הוא, כי כל נפשות הגרים הם מן המלכות נקבה, בסוד גר צדק, והיא שאלה מהם, שיעלו אותה על הת"ת הזכר, הנקרא אמת, אשר משם נשמות בני ישראל. והם השיבו לה, הנה אנחנו באים בארץ, שהיא בחי' המלכות. ועוד כי משה שהוא מן הת"ת כנודע, מת במדבר, ואנו הבאים בארץ שהיא המלכות, אין בנו כח להעלותך, האמנם יכולים אנו להעלותך עד היכל הרצון של הנקבה, דכתיב ביה כחוט השני שפתותיך, כנזכר בזוהר בפרשת פקודי וזש"ה את תקות חוט השני הזה. אבל היא היתה רוצה לעלות בהיכל הרצון העליון הזכר, הנקרא ת"ת, אשר שם אתגניז נשמת מרע"ה כנודע שם בפרשת פקודי:

והנה ענין החוט הזה, הוא מ"ש בס"ה בפסוק אם מחוט ועד שרוך נעל, שהוא חוט של חסד של אברהם, אשר על ידו מתעוררים נפשות הגרים, בסוד ההוא אתערו דעבד אברהם בסטרא אחרא, כנזכר בפרשת תרומה בפסוק ועורות תחשים ונקרא חוט השני, להיותו בנקבה, וכמש"ה כחוט השני שפתותיך, שהוא דין, להיותו בנקבה. ואמנם היא

בראותה שאינה יכולה לעלות עד הת"ת, לא רצתה לקשור תקות חוט שהיא המלכות הנקראת תקוה, ולא החוט שהוא היסוד לבדו, בסוד חוט דאברהם דאתער לנפשי דגיורי, אמנם ותקשור תקות השני בחלון, שהם שני היריכים נצח והוד. ואח"כ נתגלגלה בזכר, והוא חבר הקיני, ורחב נהפכה לחבר. וגם הוא משרש קין כנז"ל. ואח"כ נתגלגל חבר הקיני בחנה אם שמואל, ולפי שקשרה תקות השני שהם נצח והוד כנזכר, לכן ילדה את שמואל שנתנבא מנצח והוד. וזהו מה שרמזה חנה הנביאה בשירה שלה, רחב פי על אויבי, גם אמרה אשה קשת רוח אנכי, ר"ל, כי בהיותה תחלה בגלגול רחב הזונה, היתה קשת רוח מסטרא דמסאבא. ואמנם יעל אשת חבר הקיני, זכתה גם היא ונתגלגלה בזכר, והוא עלי הכהן, הפוך יעל ששמש באהל שילה כנודע שהיה אהל ולא בית, וזש"ה מנשים באהל תבורך, כי יעל נתברכה יותר משאר נשים, וזהו תבורך מנשים יעל. וביאר מה ענין ברכה זו אשר לה על שאר הנשים, ואמר מנשים באהל תבורך, כי מהיותה תחלה ממדרגת נשים נהפכה לזכר, ושמש בכהונה באהל שילה כנזכר:

(הגהה - אמר שמואל, נלע"ד לומר, כי להיות כי חבר הקיני נתגלגל בחנה אם שמואל, לכן היתה חנה עקרה, להיותה גלגול איש כנודע לנו, ולא נפקדה עד שהתפלל עליה עלי הכהן, שהיה גלגול אשה, והיא יעל אשת חבר. ומסטרא דיליה נפקדה חנה, וזה אצלי כפתור ופרח כן נראה לענ"ד):

ענין קין ותולדותיו יובל ויבל וכו', הנה נתבאר אצלינו, כי כמו שיש בחי' ז"א בעולם האצילות, ונקרא ישראל, כך יש פרצוף א' הנקרא יעקב, שהוא בחי' אחורים דאבא, שנפלו למטה בעת מיתת מלכי אדום. וכמו שבחי' ז"א הנקרא ישראל, יש בו כללות קין והבל, שהם חו"ג שבו, וכל שרשי אדה"ר. כן בפרצוף יעקב הנזכר, יש בו ב' בחי', הנקראות קין והבל, וכל שרשי אדה"ר. והנה בחי' קין אשר בז"א, הוא קין עצמו בן אדה"ר. ובחי' קין אשר בפרצוף יעקב, הוא יובל מבני בניו של קין, כמש"ה ותלד עדה את יובל. ולכן יובל זה היה לוטש נחשת וברזל, להיותו מבחי' הגבורות של קין, ונודע כי הגבורות הם מן אימא, הנקראת יובל, היא שנת החמשים שנה, ולכן נקרא ע"ש זה יובל. ובחי' יובל הזה, נרמז בפסוק ועל יובל ישלח שרשיו, כי גם בו יש כל השרשים הנאחזים בקין שבז"א. והנה יובל זה הוא מוכרח להתקן, טרם ביאת המשיח שיבא במהרה בימינו אמן, וז"ס יובילו שי למורא. ויובל זה עתיד להיות נתקן ע"י משה רבינו ע"ה, בסוד העבור שיתעבר בו, כי גם במשה יש קצת נצוצות משרש קין, אע"פ ששרשו מן הבל, ובפרט האחרון הסמוך לימות ביאת המשיח, אשר הוא נקרא בשם בית יעקב, כמבואר לקמן כי דור זה נקרא בית יעקב, ולכן יובל זה שהוא בפרצוף יעקב יתוקן עתה, וזה ע"י מרע"ה

כנזכר. וז"ס "ויתעבר "ה' "בי "למענכם, ר"ת יובל, והבן זה. והנה הודעתיך, כי גם יששכר בן יעקב הוא משרש קין, שהוא בחי' חמש גבורות שבז"א, מצד אימא עילאה בינה, ולכן מבני יששכר יודעי בינה לעתים. גם נרמז בר"ת יודעי בינה לעתים, הוא ר"ת יובל, והוא במה שהודעתיך, כי יש כמה בחי' בקין, והנה בני בניו הם יבל ויובל, ואמנם יששכר הוא מבחי' יבל:

ענין לוט בן הרן, כבר הודעתיך לעיל, כי הוא אחד מן השרשים של הבל בן אדה"ר, ונשלים עתה ענייננו, דע כי לוט בן הרן, הוא מבחי' אבר בהן יד הימנית של אדה"ר, ובהן זה נמשך מסוד הבינה, ולכן בהן ובינה הם אותיות שוות, אלא שיש אות יו"ד מיותרת במלת בינה, כי בהן חסר ו'. והענין הוא, כי בינה היא ר"ת "בינה "יסוד "נצח "הוד. ובהן, ר"ת בינה הוד נצח, ולהיות בהן זה מקום הדינים כמבואר אצלינו בריש אדרת נשא, בענין ההוא עלמא דאתפרש לז"ן עיבר, כמנין בהן, וכלהו מארי דיבבא, ולכן כאשר חטא אדה"ר, ואח"כ הוליד את הבל, נתערבו נצוצותיו עם קליפות הרע של נצוצות הבל וקין, ובעת הגלגולים מתגלים, יחזור כל דבר אל שרשו כמבואר אצלינו, ואז זה הבהן ששרשו ומקומו באדם עצמו, שלט בו תערובת צד הרע אשר בהבל ולקחו עמו ונתערבו בו, ובבחי' זה אנו אומרים כי לוט בן הרן, הוא משרש הבל, אבל כפי האמת אינו רק מבהן אדם שנתערב בהבל, ולכן נרמז הבל בר"ת ואת "לוט "בן "הרן. ולפי שלוט היה אז פגום, ונאחז ומעורב בקליפת הבהן אשר שם שדי בהן הנודעים בחכמת הכשוף המתגלים בצפרנים, ולכן א"ל אברהם הפרד נא מעלי, כי אע"פ שאברהם אבינו ולוט שניהם משרש אדה"ר עצמו, עכ"ז כיון שאתה נפרדת מן אדם, ונתערבת בקליפות הרע של הבל, ולא נתקנת עדיין, הפרד נא גם עתה מעלי. וז"ש כי אנשים אחים אנחנו, כי שניהם משרש אדם עצמו:

והנה לוט זה, היו בו שני נצוצות נשמות פרדות טובות, רות ונעמה, ושתיהם נתערבו בהבל כנזכר, ואח"כ יצאו ממנו, ונברכו ונתקנו. ולפי שזה הבהן הוא מסוד הבינה הנקראת נעמי כנודע, לכן יצאה נעמה העמונית ממנו, ששמה כשם נעמי. והנה שמעון בן זומא, גם הוא משרש הבהן הנזכר, ובהן זה יש בו ס' רבוא נצוצות נשמות, כמו שהודעתיך, כי אין לך אבר מאיברי אדה"ר, שאינו נחלק לס' רבוא נצוצות לפעמים כפי העונות, ולפעמים פחות, אבל לא יותר מזה. והנה בן זומא שהיה מן הבהן הזה, הוצרך להתעבר ולהתגלגל עם כל אלו הס' רבוא של הבהן הזה, כי הם נצוציו, כדי לתקנם. וז"ס מ"ש ז"ל, כי בן זומא ראה אוכלוסא בהר הבית, ואמר לא נבראו כל אלה אלא לשמשני. והענין הוא, כיון שכלם הם נצוצותיו ותלויים בו, והוא מתעבר ומתגלגל כדי

לתקנם. וכבר נתבאר אצלינו, כי כל צדיק שמתגלגל עם איזו נפש כדי לתקנה ולעזרה, הוא נוטל חלק עמו באותם המצות שעושה, ונמצא כי כל ס' רבוא ההם שהיו נצוציו, נבראו לשמשו, כי הם הטורחים ועושים המצות, והוא נוטל חלקו עמהם בלי יגיעה:

בענין השרשים של הנשמות, זכרנו למעלה שרש אחד מן הבל, שתחלתה הוא לבן בן נחור, ובכללה ר' חוצפית התורגמן. דע, כי השרש הזה, כיון שהוא של הבל, הוא מבחי' אבא כנודע. וכבר ביארתי בענין בלק ובלעם, איך כל האורות שהם מצד אבא, בוקעים ויוצאים דרך הכלים דאימא, אשר אבא גנוז בתוכה כנודע, וממנה יוצאים אל אחורי דעת דז"א אל לאה אשר שם. ואח"כ ממנה מתגלים ויוצאים לחוץ. ובהכרח הוא שבעבור אורות אבא דרך אימא מתערבים יחד, ונמצא כי זה השרש הנז"ל שבכללו הוא בלעם, ע"ש שנבלע תוך העקבים של לאה הנעלמים תוך כתר רחל, הנה הם עוברים בדרך השרש הראשון של קין, שהוא אשר מכללם הוא ר' עקיבא וריב"ז, ומתערבים שם, ויש להם קצת אחיזה וקורבה אלו עם אלו, לסבה הנזכרת, ונכלל שרש הנזכר של הבל, תוך שרש הראשון של קין, ונקרא ע"ש קין, ולשלו יחשב. וז"ס שנקרא ר' חוצפית התורגמן, כי הוא חצוף וחזק לצאת מן אבא, ועובר ובוקע תוך אורות בינה שהם קין כנודע, ומשם יוצא לחוץ:

ענין משה והלל הזקן, אשר שניהם שוים במדת הענוה, ושנותיהם שוות, הנה הם סוד ב' שמות משם בן ע"ב, והם, מה"ש, לל"ה, הסמוכים זה לזה, בע"ב שמהן של ויסע ויב"א וי"ט. וזהו מה שרמז השי"ת למשה כשעלה למרום, וא"ל "היה "לך "לעזרני ר"ת הלל, הנזכר בפרק ר' עקיבא במסכת שבת וכפי מה שהבנתי מדברי מורי ז"ל, אע"פ שלא אמרו בפירוש, הוא כי משה והלל משרש אחד הם. וכן ר' אליעזר שהתפלל עליו משה, ואמר י"ר שיצא זה מחלצי. וכן רבינו הקדוש. וכן רשב"י. וכמו שהודעתיך למעלה בדרוש הנשמות, הנמשכות מחמשה בחי' זווגים עליונים, והודעתיך כי רשב"י ע"ה, ורבינו הקדוש הם בחי' היסודות בזעיר, או ביעקב, וגם משה הוא ביסוד דאבא:

יש נפשות, שאינם מבחי' שרש קדושת שבת עצמו, אלא מכללות תוספת שבת, ואין להם רק אותה בחינה לבדה, גם אינה יכולה לעלות יותר מאותה בחינה, כיון שאין שרשה אלא משם:

ענין כלב בן יפונה, וענין המרגלים. דע, כי אליעזר עבד אברהם, הוא היה בכלל ארור כנען, ונכנס לכלל ברוך, כאשר אמר לו לבן בא ברוך ה', כמ"ש חז"ל ולפי שזכה לבן למעלה זו, להוציאו מכלל ארור, לכן נתקן גם הוא, ונתגלגל בנבל הכרמלי, ושניהם גלגולי בלעם, כמבואר אצלינו וז"ש ז"ל למנצח על מות לב"ן, הוא נבל והנה לולי

שלמעלה לא נתקיימה ברכת לבן לאליעזר, לא נכתבה בתורת ה' אמת, ומהכרח זה קיימו רז"ל מדרש זה, שיצא מכלל ארור וגו'. ולפי שלבן גרם לאליעזר שיתוקן, ויתגלגל בכלב בן יפונה, לכן נקרא בן יפונה, בנו של לבן, שכתוב בו ואנכי פניתי הבית לאליעזר, כי כבנו יחשב, כיון שהכניסו לכלל ברוך, ונתקן ונתגלגל בכלב ע"י ברכתו, כי כלב בן מצרון היה, ולא בן יפונה, כי מחמת קושיא זו ארז"ל גם כן בו דרשה אחרת בן שפנה מעצת מרגלים. ואמנם בחינת כלב היא שם ההוי"ה דההי"ן, שהיא בן והיא בגימטריא כל"ב, וכבר הודעתיך כי הוי"ה זו, תורה על מציאות ההוא רוחא דדכורא דעייל בנוקבא, לעורר בה בחי' מ"ן, ושם זה מורה על הנקבה בהיותה אחור באחור עם הזכר כנודע:

ועתה נבאר ענין המרגלים, דע, כי אלו העשרה מרגלים טרם שהלכו לרגל את הארץ, נתעברו בהם נשמות השבטים, עשרה בני יעקב ממש, וז"ס מ"ש להם יוסף לאחיו מרגלים אתם, רמז להם שהיו עתידים להתעבר במרגלים. גם ז"ס מ"ש בריש פרשת שלח לך, כלם אנשים ראשי בני ישראל המה, כי הם ממש בני ישראל סבא, ולכן לא כתיב ראשי אלפי ישראל, אלא ראשי בני ישראל. ואמנם אחר שנתייעצו בעצמם להוציא דבה על הארץ, והיו רוצים לחזור לבא אל משה ולדבר תועה, אז נסתלקו מהם נשמות השבטים שנתעברו בהם, כנודע כי מי שהוא מבחי' עבור מסתלק כשירצה, משא"כ בבחי' גלגול. וזהו הטעם מש"ה בתחלה, וישובו מתור הארץ מקץ מ' יום, ואח"כ שהזכיר ששבו, חזר והזכיר ההליכה, באמרו וילכו ויבואו אל משה ואל אהרן, והיל"ל ויבואו, ולא וילכו, ורז"ל דרשו כפי הפשט מקיש הליכתם לביאתם וכו'. והענין הוא כפי הסוד, כי וילכו חוזר אל נשמות השבטים, שהלכו ונסתלקו מהם, כאשר שבו מתור הארץ בעצה רעה. ומלת ויבאו, חוזר אל המרגלים בעצמם, שבאו לבדם בלתי עבור נשמות השבטים בהם. ואמנם ביהושע וכלב לבדם, נשאר בהם סוד העבור, כי אפרים בן יוסף נתעבר ביהושע, ויהודה בכלב, לפי שלא חטאו. וזש"ה, וכלב בן יפונה ויהושע בן נון חיו מן האנשים ההם ההולכים, פירוש, כי אלו נשארו חיים, מבחינת נשמות השבטים אביהם שנתעברו בהם, ולא נסתלקו מהם אח"כ בביאתם, כי כמו שבהליכתם היו עמהם, כך היו בביאתם, וזש"ה חיו מן האנשים ההם ההולכים וכו'. ויחזור אומרו האנשים ההם, אל אפרים ויהודה שהיו עמהם בהליכתם, וז"ש ההולכים, ירמוז כי אלו חיו מן האנשים שהלכו, ולא מאותם שבאו שלא כמו ההליכה. ולפי שכלב נתעבר בו יהודה, לכן נאמר בו, יען כי מלא אחרי ה', ירצה, כי יהודה הוא חבור יהו"ה ד', וירמוז, שהוא סוד האחורים הנתקנים מן ד' שביהודה, לשם יהו"ה שבו. ולפי שנתקיים בכלב עבור יהודה, אמר יען כי מלא אחרי יהו"ה, המתקן את אחור של ההוי"ה כנזכר. גם מפני שכל"ב הוא

בחי' אליעזר עבד אברהם, לכן כתוב בו ויבא עד חברון. ואמרו רז"ל שהלך להשתטח על קברי האבות, כי אברהם הוא הראש שלהם, והוא היה עבדו, לכן עתה הלך שם. וגם כי הנה כלב ואלעזר הם בחי' שם הוי"ה דב"ן כנז'. ואמנם אליעזר נקרא ע"ש שהוא בחי' התעוררות החתן, והוא משמש ועובד אל החסד שהוא אברהם, וזהו אליעזר עבד אברהם, ר"ל, עז"ר א"ל, כי הוא עוזר לשם א"ל, שהוא חסד אל, והוא אברהם, וע"כ הלך להשתטח עליו:

ועתה נבאר שאר גלגולי כלב, דע, כי נתגלגל בבניהו בן יהוידע, בסוד פנים אל פנים. ועיין בפרשת בראשית בזוהר בהקדמה והבן זה, וגם בו נרמז ב"ן, בגימטריא כל"ב, ובו נאמר לך פגע בו ליואב בן צרויה. ואח"כ בניהו נתגלגל בזכריהו בן יהוידע, ויואב נתגלגל ביואש המלך, בחלוף בי"ת בשי"ן בא"ת ב"ש, ואז הרג יואש לזכריהו במצות ויעזוב אתכם (דברי הימים ב כ"ד:כ') לפרוע מה שנהרג על ידו בתחלה. נבזראדן כלבא שבוע. שמעיה נפש. אבטליון רו"ח. וכבר ביארתי זה במקום אחר. כלאב בן דוד, הוא הוי"ה זו דב"ן, כזה, יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה. יפונה בגימטריא אהי"ה דההי"ן קנ"א:

(הגהה - אמר שמואל, השתא אתי שפיר, מש"ה ובניהו בן יהוידע בן איש חי ופרכינן בגמרא אטו כוליה עלמא בני מתי נינהו, ומתרצי הכי, בן צדיק שנקרא חי אפילו במיתתו. וראוי להבין, אמאי למד הפסוק החדוש הזה בפסוק הזה של ובניהו בן יהוידע, יותר מבשאר הצדיקים. האמנם עמ"ש הרב זלה"ה, אתי שפיר, שבניהו היה גלגול של כלב, וכלב נתלבשה בו נשמת יהודה, והרי הם שלשה פעמים ב"ן, בבניהו בן אחד, בכלב בן שני, ביהודה בן שלישי. ושלשתם נרמזו בזה הפסוק ובניהו הרי ב"ן אחד. ב"ן הרי ב"ן שני. חי, רמז ליהודה, בן שלישי. ונתכנה יהודה במלת ח"י, לרמוז לגלגול יהודה בכלב, שנשארה חיותו בו ולא פירש ממנו, ואח"כ בניהו זכה לשתיהם, לכן נקרא בן, ובניהו בן יהוידע בן איש חי כנלע"ד:

ענין הלל ושמאי. הנה הלל הוא בחי' הפנים של המלכות, הנקראת רחל, ולכן הלל הוא בגי' אדנ"י, שהוא הפנים שלה, ולכן הוא חסד ולא די"ן. אבל שמאי הוא בחי' האחור של לאה, כי שמאי בגימטריא קפ"ד וקס"ו, שהם האחורים של ההוי"ה דע"ב ס"ג, היוצאים מן זעיר אנפין וניתנים אל לאה. ולהיותו בחי' אחורים הוא דין וגבורה. ולכן הלל ושמאי, הם חו"ג. ולפי שלאה קדמה אל רחל, כן דברי ב"ש קודמים לדברי ב"ה בכל התלמוד. והנה בן עזאי היא משרש שמאי, כמבואר אצלינו, אלא שהוא למטה ברחל, ולכן עז מן עזאי, הוא שם אדנ"י ס"ה, ועם חשבון י"ב אותיותיו במלואם. ושתי אותיות א"י מן עזאי, הם א"י מן שמאי. גם הם א"י של אדנ"י ראשונה ואחרונה. גם הם סוד א"י הבל אחיך,

להורות כי הם מבחינת הגבורות שהיו בהבל, אשר בהם היה הפגם והחטא שחטא הבל, וזכור זה. והנה נתקנו אח"כ בשמאי ועזאי, שהם א"י של אדנ"י:

אמר שמואל, לבל יהי הספר הזה חסר כלום, כתבתי ג"כ פה לקוטים מאשר מצאתי מכתיבת יד מורי זלה"ה, אעפ"י שרובם ככלם כבר נכתבו למעלה במקומם, וזה ביאורם, "הארץ "ברקים "מטר "עשה "מוצא "רוח "מאוצרותיו, הם ר"ת הבל עמרם, כי עמרם הוא המוציא רוחו של הבל, ונתנו במשה. גם "ברקים "למטה "עשה "מוצא, ר"ת בלעם, כי גם הוא הרע של בלעם שבהבל:

ודע, כי גם שת הוא הבל, וכמו שחוה ילדתו בת ק"ל שנה, כן יוכבד למשה, כי כשיוכבד הגיעה לבת ק"ל שנה, נתעברה בה רוח חוה, ושבה לימי עלומה, ותלד את משה. יתרו הוא קין, ולכן נקרא קיני. גם נקרא יתרו, יתר ו', בסוד וישם ה' לקין אות יתירה, זו ו', כנזכר בתקונין דף קי"ח ע"א. והנה קין נתערב מטוב ורע, והרע בא במצרי, ונהרג ע"י משה זה הבל, על דבר שלומית בת דברי, מדה כנגד מדה, כי גם הוא הרג להבל על התאומה יתירה. והטוב של קין בא ביתרו, ונתן בתו למשה, לתקן ענין התאומה הנזכר. וכשהרג משה את המצרי, נתקן:

בכך, ויצאה נפשו, ואז נדבקה בנפש יתרו, ונתגייר. גם נפש קרח, היא נפשו של קין, וכפי זה נמצא שנתגלגל קין ג' פעמים. גם שם נתבאר אחיזת נפש שאול ושמואל:

ענין יעקב, שהוא האור היוצא מדופני היסוד של אבא המתלבש תוך ז"א, ויוצאת הארתו מחוץ לז"א, אבל האור מהיסוד דאבא תוך חלל הגוף ובטן ז"א, נקרא משה. ויש בו ה' בחינות, האחת למעלה בדעת של ז"א. כי גם שם מתלבש יסוד דאבא. השנית, בשליש עליון שבת"ת דז"א, מקום מכוסה תוך יסוד דאימא, ועל מקום זה נאמר ויסתר משה פניו. השלישית, בשני שלישים התחתונים דת"ת מקום נגלה, ומשם היתה נגלת נבואת משה. הרביעית ביסוד דז"א, כי שם נתלבש עטרת יסוד דאבא, וזו בחי' שת בן אדה"ר, וז"ס חשופי שת. החמישית ההבל היוצא מפי יסוד דז"א ולחוץ, וזו בחינת הבל בן אדה"ר, כי כל אלו שרש א' הם. ודור המדבר, הם האורות היוצאים מן הדעת של יעקב הנזכר, באחורי הדעת שבו, ונקרא לאה אשת יעקב, ולכן נקרא דור דעה. ושם נתבאר באופן אחר, כי הרושם שעושים האורות הנזכרים בין גוף זעיר לגוף יעקב הנזכר, הנקרא דור דעה. נדב ואביהוא, הם רוח ונפש דזיהרא עילאה דאצילות, שהיו תחלה כלולים באדם הראשון, והורישם לקין בנו. רשב"י ע"ה, היתה נשמתו מבחי' אור מקיף. נדב ואביהוא, נצח והוד, ונתגלגלו בשמואל. זיהרא עילאה דאצילות, לקחה חנוך:

ענין מרע"ה, ורבינו הקדוש, ורשב"י ע"ה, ועשרה הרוגי מלכות, כלם הם מבחי' יסוד שבז"א. אלא שהם יסודות חלוקים, או דאבא או דאימא, או דז"א, או דיעקב. אמנם מרע"ה, עלה דרך קו אמצעי, גם עד הדעת דז"א. ובלוחות השניות, הוא יותר למטה, כי אבד אלף חלקי אורות שהיו בו בזמן לוחות ראשונות, ונשאר בו חלק אחד מאותם האלף. ורשב"י ע"ה בתחלתו היה למטה ביסוד הראוי לו כנזכר ואח"כ בזמן האדרא רבא, עלה לאותה מדרגה תחתונה שהיה בה מרע"ה, בזמן לוחות שניות. רב המנונא סבא, נצוץ אחד מנצוצי מרע"ה, המתגלגל בכל דור ודור עד ס' רבוא נצוצות. בלעם גלגול לבן, וכשנהרג ע"י פינחס נתקן קצת, ונתגלגל פעם שלישית בנבל הכרמלי. אותיות לבן גלגול א':

כפי הבחי' השנית, שהיתה באדם בעת שחטא, כך צריך שיהיה כשיתגלגל. כיצד, הרי שהאדם הזה היה לו כשחטא נר"ן מבי"ע, וגם נפש מאצילות, ונתגלגל, אע"פ שהשלים תקונו בשלימות אל נר"ן דבי"ע, עדיין נקרא פגום ומעוות, עד שיתקן גם הנפש דאצילות. וז"ס צדיק ורע לו, כי הוא צדיק גמור בערך מה שיש בו עתה, אבל רע לו, כי עדיין צריך להשלים מדרגתו הראשונה, אע"פ שעשה מצות גדולות ורבות. ויש שבתחלה לא היה בו רק נפש דעשיה לבד, וחטא, ועתה כשנתגלגל ותקן נפש דעשיה, והספיק לו מצות מועטות, ונקרא צדיק מתוקן וטוב לו:

ענין אינון תרין רוחין הנז' בזוהר, הענין הוא, כי נשמת האדם הבאה מאימא על ידי התלבשותה בז"א, יש לה ב' בחינות, הא' מן ראש ז"א עד החזה שבו, כי זה נשמה מכוסת כנודע, ונעשת באדם בחי' צלם של אור מקיף על ראשו. והשנית, בחי' אורות אימא המתגלים מן החזה ולמטה, וזו נעשת נשמה פנימית באדם. וזו השנית, מתלבשת תוך הרוח הבא אל האדם מז"א עצמו. ונתבאר שם, כי אפשר ע"י החטא, שתרד נשמה הפנימית הזאת דרך מרגלותיו כלה בקליפות, ונשמת הצלם תכנס בסוד פנימית. ודע, כי גם אפשר שאם יחטא יותר, תרד מעט מעט גם הצלם הנזכר כלה לגיהנם. ועל זה נאמר, ונכרתה הנפש וכו', כי לא נשאר לו שום שרש למעלה בקדושה:

ובבחי' ב' הנשמות הנז' שיש לכל צדיק, בכפל שמו, נח נח, משה משה, כבר הודעתיך, כי כל שרש מן שרשי הנשמות, יכול להתחלק עד ס' רבוא נצוצות נשמות, ויש שרש שכלם יתבררו מן הקליפות, ויתוקנו כל ס' רבוא. ויש שרש, שאפשר שאיזה נצוץ קטן מהם ישאר באחרונה, שלא יוכל להתקן אפילו לעתיד לבא, ממעוט הקדושה שבו, ומרבוי סיום קליפותיה, ועל זה נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו':

הלל, היה נצוץ אחד מס' רבוא נצוצות, שרש נשמת מרע"ה, המתגלגל בכל דור ודור, ולכן שניהם היו ענותנים, וחיו ק"כ שנה:

פסוק כי שבעתים יקם קין, יק"ם ר"ת, יתרו, קי"ן, קרח, מצרי. כי נפש קין, להיותה נפש נאחזה בזוהמת הנחש מאד, וגבר הרע שבה על הטוב שבה, ונתגלגלה במצרי שהיה גוי. ומשה שהוא הבל, רצה לתקנו על ידי שהרגו בשם המפורש, שם בן מ"ב, והוברר הרע שבה, והעלהו לבחי' הטוב שבה אל הקדושה, ואז נכנסה ביתרו שהיה גוי, ועי"כ נתגייר גם הוא, ביום שהרג את המצרי. ולהיות נפש זו מן בחי' הרע של נפש קין, לכן אמרו בס"ה, כי תחלת תקון קין היה ביתרו, כמ"ש על פסוק קניתי איש את ה'. אמנם הטוב הראשון שבה, כבר נתגלגל בקינן ומהללאל, כנזכר אצלינו:

אבל הרוח לא נכנס בגוי, כי הוא עליון מן בחי' הנפש, ואמנם עדיין היה מעורב ברע, ואותו הרע נכנס בקרח, בסוד ויקח קרח, לקח מקח רע לעצמו, ומכח זה הרע נתקוטט עם משה, שהיה הבל אחיו, כמו שנתקוטט אז. והטוב שבזה הרוח, נתגלגל בשמואל הנביא, שהיה מזרעו:

ונשמת קין, נכנסה ביתרו אחר שנתגייר, בכח נפש המצרי שנתקנה כנזכר, ואז נשלם תקון חטא קין שהרג להבל, ולקח תאומתו, ועתה זן ומפרנס את משה, והחייהו, והחזיר לו תאומתו, והיא צפורה. והרי נתבאר, כי לא נתקן קין מחטאו של הבל, אלא ביתרו, וזה ע"י משה כנזכר, בתחלה בהריגת המצרי, ועד סוף ביתרו כנזכר:

והטוב שבהבל, נתגלגל בשת. והרע, באנוש בנו, ולכן עבד ע"ז. הרן, נתגלגל באהרן, ולוט בנו, ושניהם הם משרש הבל. רבא חבר אביי משרש לוט, ונתן בבתו הצעירה, ומשם יצאה נעמה העמונית, וגם שם היה נכלל רבא. ותרח אבי אברהם, נתגלגל ונתקן באיוב. שתי בנות לוט, הם, רות ונעמה:

ואלו הם קצת מיני עשבים שלמדתי ממורי ז"ל, אע"פ שלא באר לי פרטות הדברים אלא דרך כלל:

עשב הדודאים, והם בלשון תרגום יברוחין, וכן בלשון ערבי יברו"ח, ומוציאים פירות הנקראים תפוחים שוטים. הנה אחיזתם למעלה בלהט החרב המתהפכת, ולכן נקראים תפוחים שוטים, ולכן גורמים שטות לאדם האוכלם כנודע. וסגלתם הוא, שאם יכרכום תוך קלף צבי, ויתלום בצואר האדם, יועילו, שאם ירימו חרב על האדם הנושא אותם להרגו, תהפך החרב על האדם, ותהרוג בעליו. גם קליפת התפוחים האלה יבשה וכתישה לאבק דק, יועיל מאד לכחול העינים רעות:

עשב הנקרא טוטומיליו, כי כשחותכים ממנו יוצא חלב, מועיל להקפת כסף חי, וצריך שיהיו בראשו חמשה ענפים, ובכל ענף חמשה זרעונין, וצריך ללקטו בעת ידוע, לא קבלתי ממנו:

עשב הנקרא מושקטיליא, ובערבי אכליל דהב, והזרע שלו הוא כעין ג' או ד' מחטין צומחין בראשו, ארוכות שיעור חצי אצבע או יותר, וריחו כריח מור. סגולתה היא, לעשות בה אל כימיא של הזהב. גם סגולתה היא למשוח הבהקים במין שלה:

עשב אחר יש, שעליו דומים לעלי עדשים, והפרח מור"אדו, והפרחים בעצמם דומים לפרחי העדשים, ויש שהפרח שלו הוא אמרילייו. מין העשב הנזכר טרוף באצבעך עם מעט שמן זית וחומץ, יועיל למשוח בו הרגלים והשוקים והידים הנבקעות, שדומה בקיעתם כמו מין ממיני הגרב והתכוך, ומשח בו ערב ובקר כמה פעמים:

עשב אחד יש, שעליו שלו ארוכות ורחבות מאד כעלי החזרת ויותר מהם, ויהיה ארכם כשעור שתי זרתות, ובאמצע מוצא העלים, יוצא קנה אחד ארוך וגבוה מאד יותר מן אמה וחצי, אשר בקנה ההוא גדל הזרע, וכל הקנה הזה צומח בו כמין צמר גפן ממש, אלא שאינו לבן כמוהו. המיץ שלו יועיל להשקות למי שיש בו חולי ההשתנה, שאינו יכול להתעכב ומשתין בכל שעה:

עשב אחד יש שהוא נמוך, וקנה הזרע שלו קצר, וכלו כדמיון כוסות קטנים רבים דבוקים זה בזה, מסבבים כל הקנה, המיץ שלו יועיל לעינים הרעות. גם יועיל לעינים הטובים להאירם ביותר:

עשב אחד יש גבהו זרת, וכשמוציא זרע, יוציא כעין קלח אחד, ויוצאים ממנו מזה ומזה עלים קטנים כעין עלי עשב החרדל הדק גם הפרח כפרח החרדל ממש, וגוונו אמירילייו כפרח החרדל, גם זה טוב לעינים:

עשב אחד יש, עליו כעלי הבצלים קצת, אלא שהם קצרים כשעור זרת, ואינו גדל אלש בין הסלעים הקשים והגבוהים, והנה הגדל בסלע עצמו אינו טוב, אבל הגדל למעלה מן הסלע הוא טוב, ויועיל להאיר עינים החשוכות שאינם רואים בטוב. וזה ענייננו, יעשה ממנו מעגו"ן עם אגוז אחד בעל שלשה צלעות בלבד, ועשר צמוקים שחורים, ודבש דבורים, ויאכל ממנו בכל בקר על הצום:

עשב אחד יש, שעליו רחבים מאד למטה במקום דבוקם אל הקלח, והולכים ומתקצרים מעט בראשם, וציורם הוא ממש כציור עלי הקארד"ו האדום יועיל לרפואת הצרעת:

עשב אחד יש קטן, ושרשו כמין בצלים קטנים כשעור הזיתים, ובראשו יש פרח אמיריליו אם תעשהו מעגון עם דבש דבורים, טוב להאיר העינים. ע"כ מה שלמדתי במיני העשבים ממורי זלה"ה:

פרק לז

ונשמטה ממקומה ושייך בדף קכ"ה ט"ב ד"ה אמר שמואל:
אמר שמואל, ראיתי והסכמתי לכתוב אחר כל זה, ציון מקום קברות הצדיקים, אשר מהם הם מפורממים, ומהם לא שזפתם עין, ומקצת מהנז' נתפרסמו לעין כל:
ועתה אכתוב מקום קברות הצדיקים, כפי אשר קבלתי ממורי זלה"ה, וכבר הודעתיך כי הוא היה רואה ומסתכל בנשמות הצדיקים, בכל מקום ובכל זמן, ומכ"ש בהיותו על קבריהם, ששם נפשותיהם עומדות כנודע, גם מרחוק עיניו יביטו בנפש הצדיק העומד על הקבר שלו, ועי"ז היה יודע קבר כל צדיק וצדיק, והיה מדבר עמהם, ולומד מהם כמה סתרי תורה. וכבר נסיתי כמה נסיונות וחקרתי בתכלית החקירות, ומצאתי דבריו כנים ואמתיים, ואין להאריך בזה עתה, כי הם דברים נוראים ונפלאים ולא יכלם ספר:
במדינת צפת ת"ו, במערב, יש שם בית קברות ליהודים, ובתוכו בית א', ובנין כיפה עגולה גבוה באמצע גגו כמין קובה, ובצפון הבית ההוא נקב קטן פתוח למערה ההיא, ובאותה מערה אומרים העולם, כי שם קבור הושע בן בארי, ואינו כך, אמנם הוא קבור שם ר' יהושע התנא, וטעו העם, וקראוהו הושע:
בלכתך מצפת, לצד מערב לבית הקברות הנז"ל, יש שם באר א', ונקרא בור של גויזו, והנה שם יותר רחוק מעט לצד מערב, קבור ר' שמעון בן חלפתא, ואין בו שום היכר. בלכתך מן הכפר הנקרא דהריאה התחתונה של מערב צפת ת"ו, לרדת אל הנהר אשר שם טוחנים קמח, תלך בדרך ההיא ותגיע עד המקום שכבר משם נראים מימי הנהר קצת, גם מן המקום ההוא מתחיל לירד מן הנהר אל הנהר הנזכר, והנה שם לשמאל הדרך יש רחוב קטן בין הסלעים, ולדרום של הרחוב ההוא יש סלע גבוה, ונראה כעין כותל א', שם קבור ר' חייא הנזכר באד"ר דנשא:
בהגיעך למטה, כאשר תרד עוד בדרך ההוא עצמו רחוק מעט, תמצא שם לצד מזרח הדרך סלע א' יחידי, גבוה וזקוף בקומה זקופה, ושם תחת הסלע ההוא עצמו קבור ר' נחוניא בן הקנה. כנגד הסלע הזה מכוון ממנו ביושר לצד צפון באמצע ההר, יש שם סלע א' גדול, ושם בקיעה א' גדולה מפסיק הסלע לשנים, שם קבור ר"י נפחא הנזכר באדרא רבא דנשא:

(הגהה - אמר שמואל, הרי מפורש כאן שאינו קבור עם רשב"י ובנו ר"א במירון כמו שאומרים העולם שהציון הג' אשר שם הוא רבי יצחק):
בהגיעך למטה בהר, יש שם באטא"ן אחד שמתקנים בו הבגדים, והוא הבאטאן היותר גדול אשר בנהר ההוא. והנה בהר שלמזרח הבאטאן ההוא, יש בראש ההר מכוון כנגד הבאטאן חפירה גדולה נכנסת בהר ההיא, ושם קבור רבי אבא הנזכר באד"ר דפרשת נשא:
בלכתך מכפר הדהריאה הנזכר שבמערב צפת, בדרך הנמשך ממנה תחת בית הקברות, והולך לצד צפון, ונמשך עד נחל מים הנקרא כראל כמו שיתבאר למטה. ואמנם בדרך הזה יש אילני זתים רבים, ובהגיעך שם תתחיל לרדת בהר ההוא לראש נהר המים הנזכר שבו טוחנים החטים, ושם חפירה אחת, כי הוא מקום מחצב אבנים, ושם קבור עדינו העצני. ורחוק ממנו מעט יש מחצב אחד, ושם קבור רבי חוצפית התורגמן:
ומשם תרד עוד למטה באמצע מורד ההוא, ושם סלע גדול, אורכו קרוב לעשרה אמות, וכן רחבו, והוא סלע יחידי בפ"ע שוכב ומוטה ע"ג קרקע, ותחתיו חלול ונבדל מן הקרקע מצד צפונו, ושם תחתיו קבור יהוידע הכהן:
מן הדרך הנז"ל, ההולך מן המקום הדהריאה הנזכר אל הכראל הנזכר, יש שם דרך אחד שבו יורדים מן צפת אל ראש ההר לטחון החטים, ותרד שם מעט בדרך ההוא, ושם כמו שליש שפוע הדרך וההר, יש שם חרוב אחד, ושם קבור בריה דרב ספרא הנזכר בזוהר פרשת תרומה:
יותר למטה בדרך הזה לצד מזרח, יש פתח אחת של מערה בגגה למעלה, ובצד מערב המערה למטה, יש כמין ג' בקיעות, ושם בפנים קבורים יוסי בן יועזר, ויוסי בן משולם, ויוסי בן יוחנן, כנגד ג' בקיעות ממנו:
למזרח צפת תוב"ב, בלכתך מצפת אל כפר אבנית, יש שם ב' הרים גדולים מאד, ונקרא הדרך שביניהן בין ג'יבליין, והנה באמצע אורך הדרך הזה, שבין ב' ההרים, שם לצד דרום הדרך בראש ההר ההוא, שם קבור רבי כרוספדאי חמיד לבא, הנזכר בסוף ספר התקונים תיקון ע', ובזוהר פרשת שלך לך:
גם בלכתך מצפת מדרך בין גבליין הנז"ל, באותו ההר אשר לצד ימינך, שהוא למעלה מן הארת אל קראת של הישמעאלים, תעלה משם ותלך כל ראש ההר ההוא מצפונו לדרומו, ושם כמו חפירה תחת הסלע לצד ימינך, ושם קבור אנטיגנוס אי"ס. ותלך מעט יותר לצד דרום, ושם חפירה ג"כ תחת הסלע לצד ימינך, ושם קבור נתן דצוציתא:

לדרום צפת תוב"ב, לצד דרום המגדל, יש מעיין א', ונקרא מעין החדש ושם קרוב אליה מערה אחת, וקורים אותה אולד יעקב, ושם כנגד המעיין ממש לצד צפון, בנין נאה ובתים נאים, וכל העולם אומרים כי שם קבור רבי דוסא בן הרכינס, וכן האמת, ואין צדיק אחר קבור שם אלא הוא לבדו:

משם תלך בדרך ההולך לצד דרום, ושם רחוב אחד קורין לו אל מידאן, ושם מרגז אחד לישמעאלים, ולמטה מדה המרגז, יש עמק אחד למזרח הבקיעה, והרחוב ההוא והוא גיא גדולה מאד חצובה בין סלעים, ושם קבור ר' בנימין בר יפת:

משם תלך להלאה לצד דרום אחר סיום שכונת כל בתי הישמעאלים, יש מקום גדול מאד, כולו מלא אבנים קטנים גבוהים, ושם גל אחד גבוה מכולם, ושם היתה בית הכנסת קדוש קדמון מאד, ובמקום ההיכל קבור שם בנימין הצדיק התנא:

שם סמוך לו עמק אחד קטן, שם קבור נחום איש גם זו. ודע, כי כל מקום הגלים ההם היתה עיר אחת גדולה מאד וקדושה:

לצפון צפת תוב"ב, בלכתך מצפת לצד צפון ללכת אל כפר עין זייתון, דרך אילן אחד של חרוב, שם קבור יש"ו הנוצרי. ויש שם ב' דרכים, האחד הימני הולך לעין זיתון הנזכר. והב' השמאלי הולך אל הכרל הנזכר. והנה באמצע ב' הדרכים האלו, יש שם בקעה גדולה של אילני זתים, ולקצה הצפוני של בקעה זו יש שם נחל מים שוטף, שיורד מן בור אחד הנקרא גפאר בין צפת ובין עין זיתון, ושם גשר אחד, ועוברים בו מימי הנחל ההוא, וזה הנחל נמשך ויורד לצד צפון של הבקעה הנזכר, ובאילן של זית האחרון שבכלם, שם קבורה אמיה של ר' כרוספדאי חמיד לבא, הנזכר בזהר פרשת שלח לך:

בלכתך מצפת דרך צפון לגוש חלב, יש שם נחל מים הנקרא כראל, ונ"ל שמימי ביריה ועין זיתון יורדים בנחל ההוא, והנה בדרך הזה עצמו ההולך לגוש חלב, כשתתרחק מן הכרל ת' אמות לצד צפון בדרך הזה עצמו, יש אבן אחת גדולה ארוכה נטויה בצד הדרך הזה לצד שמאל, ושם תחתיה קבור רבי נתן הבבלי:

ותלך משם לצד מערב ממש, ושם בהר מקום גדול מלא חפירות, נראה מקום מחצב אבנים בין הסלעים, ושם קבור ר"ש בן מנסיא:

ומשם תלך לצד צפון, נוטה מעט למערב דרך אלכסון, עד אשר תגיע לנחל אחד עמוק מאד, בין הרים גבוהים מאד, ותחילת הנחל הזה ראשיתו מתחיל מן עמק א' שבין ההרים, אשר אצל כפר קיזמיאה, ובעמק ההוא יש בור אחד הנקרא ביר אלשיך, ושם בעמק ההוא פרשת דרכים, למירון, ולגוש חלב, ולבאריתא, ולדרום הבור ההוא הנזכר,

מתחיל נחל אחד יבש מבלי מים, ונמשך בין ב' ההרים גבוהים וארוכים מאד, ונמשך קצה הנחל הזה עד הנחל של צפת שטוחנין בו קמח הנז"ל:
והנה בלכתך מן קבר ר"ש בן מנסיא לצד צפון, נטה קצת באלכסון למערב, עד הגיעך אל סוף קצה ההר ההוא, אשר הנחל העמוק הנז"ל הוא תחתיו, והנה שם למעלה בראש ההר סלע אחד ומעט מישור, אצלו קבור שם רב ייבא סבא הנזכר בזוהר פרשת משפטים:
ורחוק ממנו לצד מזרח כמו מאתיים אמות, שם קבור אוריה הכהן. והנה בזה ההר יש כמו קבוץ סלעות בעגול ממנו, ובאמצעותם הוא המקום שנתקבצו שם הרשב"י ע"ה ותלמידיו ללמוד שם ספרא דצניעותא דפרשת תרומה, ובאותו מקום עצמו קבור ר' יוסי דפקיעין הנזכי בזוהר פרשת בלק. בדרך צפת, שהולכים בו לגוש חלב, באמצע הדרך אשר מן הכר"אל אל ביר אלשיך, שם באמצע הדרך לצד מזרח קרוב לו כמו עשר אמות או פחות מעט, יש סלע אחד קטן הרבה ונמוך, ושם קבור בן הא הא:
בדרך הנזכר אחר שתעבור מן הכראל, יש הר אחד גבוה לצד מזרח בימינך, ודרך ההר הזה עולים בו והולכים בו לעין זיתון, תעלה משם בדרך ההוא לראש ההר, ושם בראש ההר קבור ר"י בן ברוקה:
בדרך הנזכר בהגיעך בבי"ר א"ל שי"ך תעמוד שם ופניך כלפי צפון, ואז תראה לצד שמאלך ציון אחד, קבור שם רבי יוסי דמן יוקראת:
בדרך שעולים בו לכפר קיומיאה, והוא כן כמו שאומרים העולם והנה בצד ימינך יש הר גבוה, תעלה בהר ההוא כמו חמשים אמה או יותר, ושם תמצא מערה אחת מכוונת ממנו, כנגד ציון ר"י דמן יוקראת, ובמערה ההיא ב' פתחים, פתח אחד קטן במערבה ופתח אחד ע"ג המערה, ותכנס דרך הפתח הזה שבגג, ושם במערה ההוא קבור רבי כרוספדאי האמורא. ואמר לי מורי ז"ל, כי מעלתו גדולה כמעלת התנאים. גם קבורים עמו שם שני צדיקים אחרים לא ידעתי שמם:
בדרך הנזכר, אצל העומק ההוא שבו בור אל שיך, יש בו פרשת דרכים הולכים לצד צפון. האחד הימיני, הוא עומד לצד מזרח ההר ההוא, שבו כפר ברית"א. והשמאלי עולים בו לגוש חלב:
והנה בדרך ימיני, כאשר תגיע במקום שנכנס בין ב' ההרים, הר אחד לימין, והי אחד של כפר בריתא לשמאל, תמנה כמו מאה אמות רחוק משם, ותמצא מישור אחד קטן, ובו אילני זתים כמו עשרים אילנות, ושם יש חפירה אחת עמוקה לאורך הדרך עשויה מחמת מימי הגשמים היורדים דרך שם בימי החורף. ובתחילה עומד הדרך לצד ימין החפירה ההיא, ואח"כ נוטה הדרך ועובר באמצע החפירה ועומד הדרך לצד שמאל

החפירה ההיא, ובאותו המקום ממש שנוטה הדרך הנזכר יש שם אילן זית א' ובשרשו כמו אצטבא של אבנים. והנה כנגד האילן לצד מזרח יש סלע אחד, ובו ב' חפירות וגם בקיעות, והנה בבקעה אשר לצפון הסלע ההוא, שם קבור רבי יוסי בר יעקב שנפטר בזמן האדרא רבא דנשא כנזכר שם:

והנה בשדה ההוא שם מקום שנתקבצו שם לעשות האדרא ההוא, ורשב"י ע"ה ישב בחפירה ההיא הצפונית ששם קבור ר' יוסי הנזכר, ובחפירה הדרומית שם ישב ר' אבא, ובמקום האילן הנזכר שם ישב ר' אלעזר:

בזה הדרך הנזכר אצל ביר אלשיך לצד צפון, יש הר אחד גבוה מאד המפסיק בין ב' הדרכים הנז', והנה תעלה מן הדרך הזה דרך אמצע ההר ההוא עד למעלה, אצל שטח ההר ההוא למעלה בראשו, יש שם סלעים רבים, ושם בניהם עומק אחד, ושם כמו פתח מערה אחת, תרד דרך שם ותמצא שם מקום רחב למטה כמו מערה אחת, ושם קבורים אלקנה אביו של שמואל הנביא ע"ה. ור' בנאה האמורא:

(הגהה - אמר שמואל, גם זה הוא שלא כמו שאומרים העולם שהוא קבור עם בנו שמואל הנביא בעירו ברמתה):

בכפר ביירייא מערה אחד, ואומרים העולם ששם קבור אבא שאול, ומורי ז"ל לא הודה בזה ואמר שהוא צדיק אחד, ולא הגיד לי שמו:

בלכתך מן כפר ברייא לצד צפון אל כפר אבני"ת, דרך שנוטעים שם אילנות וורדים רבים, הנקראים אל ראיי"ש בתחילת הדרך ההוא, אחר:

צאתך מן המעיין של ברייי"א, רחוק כמו ת' אמה לשמאל הדרך, תמצא שם מורד אחד עמוק ומשופע וצר בין הרים ההם, ושם קבור בניהו בן יהוידע:

בכפר אבני"ת יש שם מערה, שבה קבורים אביי ורבא. והנה הפתח לצד מערב, ובתוכה הרבה כוכים, ההנה בכוך שבקרן מזרחית דרומית ממש, שם קבור אביי. והכוך הסמוך לו העומד בצד דרום ממש, שם קבור רב דימי מנהרדעא. והכוך הסמוך לו אשר בצד דרום ג"כ, והוא כוך יותר רחב מכוך ר' דימי הנזכר, ושם קבור רבא, והוא בכוך האמצע שבצד דרום, ושאר הכוכין לא הגיד לי מה הם:

למערב צפת תוב"ב, בכפר כנספארדי, מערה אחת ואומרים ששם קבור נחום איש גם זו ואינו כן, אלא נחמיה העמסוני. וטעו העם:

(הגהה - אמר שמואל, כבר כתבנו לעיל, שהוא קבור אצל בנימין הצדיק):

בכפר מירון, שם קבור הרשב"י ע"ה, ור"א בנו, כמו שאומרים העולם:

לצפון צפת תוב"ב, בכפר עין זיתון, שם ציון אחד, ובו קבור ר"י בר אלעאי, כמו שאומרים העולם, והוא קבור בקרן מערבית צפונית בצד מערב של הציון הלזה. למטה במערה שתחת הציון הזה לצפון הציון הזה הראשון, ושם בראשו מערה אחת, ואומרים כי שם קבור רבי אלעאי אביו של ר' יהודה הנזכר, וכן הוא האמת. והנה הוא קבור בכוך הב' שבצד מזרח, סמוך לקרן דרומית מזרחית:

בלכתך מכפר עין זיתון לכפר עלמא, אצל מערת ר' אלעאי, עד מעין אחד אשר שם נקרא עין אל טינ"י, והנה לימין הדרך ההוא, יש הר גבוה מאד, ובאמצע שפוע עליית ההר, יש סלע א', שם קבור ר' נהוראי סבא הנזכר בזוהר פרשת תצוה:

בלכתך מן עין זיתון לכפר גברייתין, יש שם הר א' גדול, יורדים ממנו אל הכפר הנזכר עצמו, ושם באמצע הדרך ההר ההוא קבורים יחד בקבר אחד, יונתן בן הרכינס, ור' יצחק בן אלישיב:

בלכתך מן כפר גוש חלב לצד צפון בבקעה אחת אשר שם, תלך שעור ת"ק אמה, ושם בבקעה ההיא קבור יואל בן פתואל:

לדרום צפת ת"ו בכפר עכברא, שם מערה אחת בתוך הפרדסים, ויצא מפתחה מעין מים להשקות הפרדסים, ופתחה צר מאד, תכנס לתוכה ולצד המזרח קבור שם ר' ינאי לבדו, ולא ככתוב בספר היחוס שקבורים שם ג"כ ר' דוסתאי ור' נהוראי:

בכפר חוקאב יש לצד דרומו הר גדול חצוב ביושר כמו כותל אחד, ושם כמו מערה אחת גדולה חצובה בסלע ההוא כנגד הכפר, ומשם עולים לחפירות אחרות אשר בסלע ההוא, קרוב מאד וסמוך אל המערה ההיא, ובמקומות אלו ר"ל במערה ובחפירות הנז', שם קבורים, ר' זריקא. ור' סמא. ואושעיא זעירא דמן חבריה יחד. ומר עוקבא שם לבדו קבור במקום אחד. ור' לויטס איש יבנה שם לבדו במקום אחד:

ובשטח ראש ההר הגדול הנזכר, יש דרך אחד שהולכים שם מכפר עוקבי, ושם בסוף שטח ההר למעלה לצד מערב, יש כמו גומא וחפירה אחת בין הסלעים כמו בקעה, ושם קבור אדמון דפרק ב' דייני גזירות. ועוד שם סמוך מאד בקעה שנית, ושם קבור עקביא בן מהללאל:

בטבריה בתוך העיר עצמה, יש בסופה לצד דרום בשפת הים, בית הכנסת גדול ליהודים, ויש שם קדושה גדולה מזמן קדמון, אבל אינו במקום כותל הדרומי שבו ההיכל עכשיו, אלא באמצע האורך בית הכנסת בקשת הב'. באותו קרן זוית שבצד מערב, שם היה מורי ז"ל קובע מקום תפילתו בהיותו שם, לפי שיש שם קדושה נפלאה:

מחוץ לטבריה, כנגד כותל הצפוני של החומה, וקרוב אליו, יש שם כמו שנים או שלשה כוכין, ואומרים כי הם קברי צדיקים, ואיני זוכר מה שאומרים העולם. ונלע"ד שאומרים שר' יצחק נפחא אחד מהם, והודה לי מורי שהם קברי צדיקים. ונלע"ד שא"ל, שהוא כמו שאומרים בני אדם:

תלך עוד משם בשדה לצד מערב החומה, נוטה באלכסון קצת לצד דרום, ושם חצר אחד מוקף כתלים ובתוכו ציונים וארונות רבים, ובכוך הסמוך לפתח החצר שם קבור ריב"ז:

תלך עוד משם לצד מערב החצר, ושם ציון אחד ושם קבור הרמב"ם ואביו ז"ל כמו שאומרים העולם. ורחוק ממנו מעט לצד מערב, יש כמו חצר קטנה מאד, ואומרים כי שם קבורים ר' יוחנן האמורא, והאחר שכחתיו. ומורי ז"ל אמ"ל, כי האחד הוא רב חננאל תלמידו של רב. והשני הוא צדיק אמר ושכחתיו, ונ"ל ששמעתי ממנו שהוא רב כהנא:

אח"כ תלך מעט לצד צפון ונוטה לצד מערב, ושם בהר ההוא אשר שם קוברים מתיהם אנשי טבריה, ויש שם אכסדרה אחת בנויה בג' כותלים וקורין אותה העולם מערת ר' חייא ובניו. ודע, כי באותם החלונות שיש בכותל הצפוני, שם קבורים ר' חייא ויהודה וחזקיה בניו. ורב המנונא סבא הנזכר תמיד בספר הזוהר. ורב הונא ריש גלותא, שהיה בזמן רבינו הקדוש, והעלו ארונו למערת ר' חייא, כנזכר בתלמוד. תעלה משם במעלה ההר ההוא לצד מערב ונוטה מאד לצד דרום, ושם במערת ר' עקיבא. וכבר הזכירו חז"ל, כי כשנכנסו אליהו הנביא ז"ל ויהושע הגרסי, נפתחה להם המערה הפנימית וקברוהו, וכשיצאו נסתמה, ולא נשארה אלא המערה החיצונה הזאת, אשר כל העולם נכנסים לתוכה. והנה המקום האמיתי המכוון כנגד קברו אשר בתוך המערה ההיא הפנימית שנסתם פתחה הוא, כי הנה פתח המערה הזאת היא במזרחה, ובקרן מערבית דרומית ממש באותו זווית, היא מכוון כנגד קברו אשר בתוך המערה ההיא הפנימית שנסתם פתחה:

לדרום של טבריה, בלכתך אל מרחצות של המים החמין, יש שם קברות הצדיקים רחוקים זה מזה, ואינם במקום אחד, וכבר הוזכרו שמותם בספר היחוס והם, ר' מאיר, ור' ירמיה דאפקוהו מבי מדרשא, על ששאל אותה שאלה זרה כנז"ל, והוא סתם בעי ר' ירמיה הנזכר בתלמוד. ועוד ג' צדיקים אחרים איני זוכר שמותם, והוא כמו שנזכר בספר היחוס, וכמו שאומרים העולם:

ונלע"ד כי הודה לי מורי ז"ל על ר' מאיר, שהוא קבור מעומד כמו שאומרים בני אדם:

בלכתך דרך ים טבריה אל חמי טבריה, באמצע הדרך ממש, במקום שיש דקלים רבים בשפת הים ההוא, מכוון כנגד מגדל אחד אשר בראש ההר, שם הוא בארה של מרים:

במזרח ים טבריה, יש כפר אחד ושמו כפר תנחום, אומרים כי שם קבור נחום האלקושי.
ונלע"ד שמורי ז"ל הודה בזה:
ע"כ מקום ציון קבורת הצדיקים זכותם יגן עלינו אמן כן יהי רצון:

פרק לח

אמר שמואל, עד פה עזרני האל יתברך, להשלים ספרי הרב הגדול אבא מארי זלה"ה, דבר לא נעדר מהם, מקטן ועד גדול, מוגהים כיד ה' הטובה עלי, ואח"כ מצאתי באמתחותי קונטרסים ג"כ מכתיבת יד אבא מארי ז"ל, מדברים הנוגעים אליו לשרש נשמתו, מצואות שצוהו הרב הגדול המשביר ז"ל, וכדומה לי שהרב אבא מארי ז"ל רצה להסתיר אותם לרוב ענותנותו, שלא להודיע שרש נשמתו לרבים, ואני בעניי פחדתי, פן אחרי יהיה הלקט ההוא שכחה, לכן גמרתי בלבי לעבור על רצונו, ועמו ז"ל הסליחה, ורציתי לכתוב אותם על ספר, ויוחקו למען יעמדו ימים רבים, ואענוותוניה וחסידותיה דמר הגדול קא סמיכנא, ולא חיישינא לחטאת ח"ו, כי גדולה עבירה לשמה, ומהאל יתברך שאלתי, שימחול לי כל עונותי, ויעבור על כל פשעי, ויהיה עם פי והגיוני, יהיו לרצון אמרי פי וכו', וזה החלי בע"ה צור גואלי:
אלו הם הדברים שא"ל מורי זלה"ה, הנוגעים לי ולשרש נשמתי:
ביום ר"ח אדר שנת השל"א ליצירה א"ל, כי בהיותו במצרים, התחיל להשיג השגתו, ושם נאמר לו, שיבא לעיר צפ"ת תוב"ב, כי שם הייתי אני חיים דר שם, כדי שילמדני. וא"ל, כי לא בא לדור בצפ"ת תוב"ב, אלא בעבורי, ולא עוד אלא שאפילו עיקר ביאתו בגלגול הזה, לא היה אלא בעבורי להשלים אותי, ולא בא לצורך עצמו, כי לא היה צריך לבא:
גם אמר לי, שלא היה מוטל עליו ללמד לשום אדם, זולתי אני לבדי, ובהיות שאני אלמוד, לא יצטרך הוא להתקיים בעה"ז:
גם א"ל, שהיתה נשמתי למעלה מכמה מלאכי רום, גדולה בתכלית המעלה, ושהייתי יכול לעלות ע"י נשמתי על ידי מעשי, למעלה מרקיע ערבות. ושאלתי לו שיודיעני מי הוא נשמתי, ולא רצה לבאר כל הפרטים, אמנם אמר לי דרך כללות ענין זה, כי תחלה הייתי אני, הרב ה"ר וידאל די טולושא, בעל ספר מגיד משנה, ונקרא שמו כשמי עתה. ואחריו הייתי בגלגול איש אחד, ושמו ר' יהושע סוריאנו, והיה אדם עשיר וזקן ובעל צדקה, ומשכים ומעריב בבתי כנסיות ובתי מדרשות. ואחריו הייתי גם כן בגלגול בבחור אחד, ושמו אברהם בחור בן י"ג שנה, ונפטר בשנת י"ד. ואחריו באתי עתה בגלגול בפעם הזאת, ונקרא שמי חיים, בשם הראשון דון וידאל בעל ספר מגיד משנה. וא"ל

שמה שהוצרכתי להתגלגל עתה, היה לסבת שבגלגול אחר מן הקודמים אלו, לא הייתי מאמין הרבה בחכמת הזוהר, וכפי דבריו הבנתי, שהיה כשהייתי בגלגול מגיד משנה, ולא רצה לגלות הענין, וא"ל, כי הענין שאני צריך לתקן עתה בגלגול זה, הוא לעסוק בחכמת הזוהר, וא"ל, כי לפי שבהיותי בגלגול בעל מגיד משנה, הייתי מעיין גדול, וחריף בחכמות העיון, ולכן אינני חפץ עתה מאד לטרוח בחכמת העיון. וא"ל, כי כל אלו הגלגולים הנזכרים אינם רק מבחי' נפש שלי בלבד, כי בחינת הרוח ונשמה יש בהם דברים מגולגלים אחרים:

גם א"ל, שבהיותי בן י"ג שנה, נתעבר בי נפש דר' אלעזר בן ערך תלמיד ריב"ז, ואח"כ בהיותי בן עשרים שנה, נתעבר בי נפש דר' אלעזר בן שמוע, תלמידו של ר' עקיבא, כי להיותו אחד מעשרה הרוגי מלכות, מעלתו גדולה מר' אלעזר בן ערך. ושעתה בשנת השל"א ליצירה, שאני בן כ"ט שנים ללידתי, היה בי רוח של ר' עקיבא ע"ה, מרחפת ומחופפת עלי להתעבר בי בעה"י, מזה נראה כי נפשו מגולגלת בי עם נפשי:

אח"כ ביום א' דחו"מ של פסח, הלכתי עמו לכפר אחד הנקרא עכברא, ושם נכנסנו במערת ר' ינאי, בתוך הפרדס שיוצא מעין אחד מפתח המערה עצמה, ופתחה צר עד מאד, וא"ל כי אין קבור שם רק ר' ינאי לבדו, אך ר' דוסתאי ור' נהוראי, ככתוב בספר יחוס של הצדיקים, אינם קבורים שם, ושם הדביק נפשו בנפש ר' ינאי. ובכלל דבריו א"ל ר' ינאי, אני הוא ר' ינאי בעל הציון הלזה, ודע, כי כה אמר לך השי"ת, לך ואמרת אל האיש הזה חיים ויטאל הבא עמך, שישמור עצמו מן הרכילות, ומן לשון הרע, ומן שיחה בטילה, ויהיה שפל רוח מאד, ואני אהיה עמו בכל מקום:

גם א"ל מורי זלה"ה ביום ההוא, כי נפשי יש לה שייכות ואחיזה בנפשו של מרע"ה, כי כל כללות הנשמות נכללו בו, ובפרט נשמות הצדיקים. ויש לי חלק בחינת נפשי בדוקא ממנו, אבל בבחי' הרוח והנשמה לא היה מדבר אז מה עניינם. ושנפש הזו נתגלגלה אח"כ כמה גלגולים, עד שנתגלגלה אח"כ בריב"ז, ואח"כ בר' עקיבא, ואח"כ נתגלגלה כמה גלגולים, עד שנתגלגלה באביי הנקרא נחמני חבירו של רבא. וא"ל כי ז"ס מ"ש רז"ל בגמרא כי שלשה חיו ק"ך שנה, והם, משה, וריב"ז, ור' עקיבא. ומשה עשה מ' שנה בבית פרעה, ומ' שנה במדין, ומ' שנה פרנס את ישראל. וכן ריב"ז, מ' שנה עסק בפרקמטיא ומ' שנה למד ומ' שנה לימד. וכן ר' עקיבא, מ' שנה היה עם הארץ, ומ' שנה למד, ומ' שנה לימד. וגם גלגולו אח"כ באביי, נרמז במ"ש חז"ל כי ריב"ז לא הניח מקרא ומשנה והויות דאביי ורבא, והבן ענין זה. ואחר כך נתלבשה נפש זו באחד מרבנן סבוראי, הנקרא רב אחאי, וז"ש בתלמוד עליו, פריך רב אחאי, וא"ל כי כמדומה לו שרב

אחאי זה, הוא עצמו רב אחא משבחא, בעל השאלתות. ואח"כ נפש זו נתגלגלה ברב דוסתאי גאון. ואחר כך עברו כמה גלגולים, עד שנתגלגלה בר' אהרן הלוי, נכדו של הר"ז הלוי בעל המאור. ואח"כ נתגלגלה בהרב בעל מגיד משנה. ואח"כ בר' יהושע סוריאנו. ואח"כ בבחור אברהם הנז"ל. ואח"כ נתגלגלה בי אני עכשיו הצעיר חיים:

וא"ל כי יש לו שייכות וקורבה עם הרמב"ם ז"ל, ולכן עשה באור המגיד משנה, על ספר היד להרמב"ם זלה"ה כנודע. ואמר לי כי לסבת היותו ר' אלעזר בן ערך תלמיד ריב"ז שהוא שרש נפשי כנז"ל, לכן בא עתה להתעבר בי, בהיותי בן י"ג שנה, כדי להשלים מה שחסר לריב"ז רבו, והוא המדריכני עתה, ומסייעני, כי התלמיד חייב בכבוד רבו:

גם רבי אלעזר בן שמוע נתעבר בי, בשנת העשרים, כדי להשלים חלק ר' עקיבא רבו, לסבה הנזכרת כי הוא תלמידו. וא"ל, כי זה הוא הסימן, אל היותי מגולגל מר' עקיבא, כי בכל עת שאני רואה קבוץ עם להרוג איזה אדם, אני מתעלף, לפי שנפשי זוכרת הצער שסבלה, בזמן שנהרג ר' עקיבא ע"ה, וכן הוא האמת. גם נתן לי סימן אחר, כי בהיותי בחור, היה לי חשק גדול, ללמוד בפרקי ר"א, והטעם היה, לפי שהיה רבו של רבי עקיבא:

גם א"ל, כי לסבה שהיו ריב"ז, ור' עקיבא, שניהם עמי הארץ, בתחלת בחרותם, בארבעים שנה הראשונים, ובפרט ר' עקיבא, שהיה אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור, ומזה תבין שאר דברים כשהיה ע"ה מ' שנה ובהכרח שהיה להם חטאת נעורים. וא"ל, כי הסבה היא, לפי שהיתה נפשם בחי' טפת זרע, מאותם עשר טיפין שהוציא יוסף הצדיק מבין עשר אצבעותיו, כמאמר רז"ל וע"כ היו עמי הארץ מ' שנה הראשונים, ונאחזו בהם החצונים קצת באותם הימים, ולסבה זו הוצרכו להתגלגל אחר כך בכל הגלגולים הנזכרים, ולסבה הנזכרת נכנסה נפש גדולה וקדושה כזו בר' עקיבא, שהיה בן גרים, ולא מזרע ישראל. והסבה היא, לפי שהיא טפת זרע יוסף, שיצאה מבין צפורניו, בעת הרהורו באשת אדוניו כנודע. ונודע מ"ש בזהר בפרשת ויקרא דף י"ד ריש ע"ב, כי הגר קשה לאעברא זוהמא מיניה, אפילו עד תלתא דרי. ואח"כ כיון שר' עקיבא היה בן גרים, בהכרח שנאחזו בו החצונים בהיותו ע"ה כנזכר. וא"ל, שלסבה היותי מגולגל מהם, שלכן אירע לידי החטא ההוא, שקשרו אותי ביום חתונתי בכניסתי לחופה, עמדתי קשור ט' חדשים רצופים, ובהכרח היה שהוצאתי קרי לבטלה בזמן ההוא, וזה נמשך לי להיותי מטפת זרע יוסף הצדיק ע"ה כנז"ל. ומסבת היות ר' עקיבא בן גרים כנזכר, דהא קשה לאעברא זוהמא מיניה. וגם טעם אחר היה, כי הגאוה הגדולה שהיתה בי בהיותי בחור, אע"פ שלא היתה בגלוי לפני בני אדם, אלא במחשבתי לבד ביני לבין עצמי, זה גרם לי החטא הנזכר, כנודע שעבירה גוררת עבירה:

וא"ל, כי אלו השני דברים הנזכרים שהם הקרי לבטלה בעת היותי קשור כנזכר, וגם ענין גאוה הגדולה שהיתה לי בימי בחרותי, הם שני החטאות שיש לי עתה בגלגולי זה, והם החטאים היותר גדולים שיש לי בכל ימי היי, ושלכך צריך אני עתה לתקנם. והוא, כנגד הגאוה צריך אני להתנהג בשפלות הרוח, עד קצה האחרון. וכנגד קרי לבטלה, צריך אני להזהר שלא אשמש מטתי עד אחר חצות לילה, ושאשהא על הבטן עד שיכלו כל טפות הזרע לגמרי ולא יצאו אח"כ לחוץ, ושלא אדבר עם אשתי דברים רבים בעת הזווג, ושאתענה פ"ד ימים רצופים, כנזכר אצלי בתקון העונות וע"ש. והם כנגד פ"ד שנים שנתעכב יעקב אבינו ע"ה מטפת קרי, עד שנשא לאה והוליד לראובן:

גם א"ל, כי לסבה שהייתי בגלגול אחד מן הקודמים, בלתי מאמין הרבה בחכמת ספר הזהר, שצריך עתה שאעסוק תמיד בכל יכולתי בחכמת הזוהר, ושזה הוא העיקר הגדול, שאני צריך לעשות עתה בגלגול זה. גם א"ל, כי לסבה הנז"ל, צריך שלא אקשה קושיות רבות בזוהר, עד אשר אלמד עמו זמן ידוע אצלו, ואח"כ יהיה לי רשות להקשות ולשאול, כל מה שאני רוצה לחקור ולידע בספר הזוהר. גם א"ל יש בידי עתה ג"כ עון של הליצנות בגלגול זה:

אח"כ יום אחד א"ל, כי שלשה הגלגולים הנז"ל שקדמו אלי, היה ענשם מפני עונם לכשהוצרכו להתגלגל מפני הסבות אלו אשר נזכיר, כי הרב מגיד משנה, נתגלגל עיקר גלגולו על שחטא בשוגג בעון נדה, וע"כ בא להתגלגל בי, לתקן עון של הנדה הנזכר, וע"כ בא אלי עון זה, כי בלילה הראשונה שנכנסתי לחופה, לא פירשתי מאשתי בראותה דם בתולים בבעילה א', ואלו לא בא לידי עון זה, הייתי אני משלים שנותיו של הרב המגיד, שלא מלא שנותיו ומת קודם זמנו, ומה שחסרו משנותיו הם מ"ד שנים, והייתי גם כן מוסיף עליהם שנים יתירות. וכיון שבא לידי עון הנזכר עצמו, אע"פ שהוא דם בתולים, ואינו כ"כ עון, ובפרט שהיה בשוגג, עכ"ז כיון שכל עיקר ביאתי בעולם היתה לכך ולא תקנתי, לכן אין לי אלא אלו מ"ד שנים בלבד. וז"ס פסוק ויש נספה בלא משפט וגו' ח"ו, כי מספיק זה להכריע עון נדה הקודם, כיון שזו היתה עיקר סבת ביאתי בעולם, אע"פ שזה החטא של עתה אינו חטא גמור. ואמר לי, שהיה אפשר שבהמשך הזמן, היה אפשר שיתוקן זה ע"י תשובה. ואח"כ התעניתי שלשה ימים רצופים כמו שנכתוב למטה, ואז א"ל שכבר נתבטלה הגזרה תלי"ת:

גם כן אירע דבר אחד אל הר"ב מגיד משנה, אשר גם עליה נתגלגל, אף על פי שעיקר גלגולו היה לסבת עון הנדה כנז"ל, והוא שפעם אחד בא לידו דין אשת איש, והתירה לינשא, וטעה בדין, וא"ל הרב, כי גם אני טעיתי קרוב לזה, כי בהיותי בחור, בא לפני

מורי מהר"ם אלשיך נר"ו, דין אחד של אשת איש, והיינו נושאים ונותנים יחד בדין זה, ואמרתי לו שדעתי נוטה להתירה, ואמר גם הוא שלזה דעתו נוטה, והתירה. ויען אשר לא עיינתי היטב בדין ההוא טעיתי בו, וא"ל כי לא נזדמן אז הדין ההוא לפני, אלא לתקן עון ההוא, ואז אלולי שעיינתי בו, לא הייתי טועה, והייתי מתקן מה שעבר, ושע"כ עתיד לחזור ולבא דין אחר כיוצא בו לידי, שישאל ממני חכם אחד סברתי בדין ההוא, ואשיב לו האמת, ובזה יתוקן עון הנזכר, כי החטא לא היה במעשה אלא בדבור בלבד, וגם עתה בדבור תליא מילתא, לתקן פגם הדבור:

וסבת גלגול הר' יהושע סורינו, נתגלגל לסבה אחת, שפעם אחת אכל חלב בידיעה ובמזיד ולא נזהר בו, וא"ל כי לסבה זאת אני מתקן עתה מאד העון הנזכר, ונתן לי הסימן הזה, שאני יושב שתי שעות בנקור הבשר, וכמעט שאני משליך כפלים כמוהו מן הבשר עם החלב, ושמכאן ואילך אזהר ג"כ שלא יכנס בפי כל ימי חיי שום בשר נקור, זולתי אם יהיה ע"י מומחה וחסיד. וא"ל ג"כ, כי קודם גלגול ר' יהושע סוריאנו, קדם לו ממש גלגול אחר, באיש אחד, שמו ר' שאול טרישטי, ונזדמן לו עון אחד והוא זה, כי הוא היה מוהל, ומתחלה לא היה בקי, ומל ולד אחד, ומת מחמת המילה, והיה זה שוגג קרוב למזיד. ועון הנדה של הרב המגיד הקודם זה, גרם שפיכות דמים שחטא ר' שאול טרישטי, ושתי עונות אלו גרמו עון חלב במזיד, להר' יהושע סוריאנו, שנתגלגל בו ר' שאול הנזכר, מיד אחר שמת. ונמצא שהרב המגיד היה שוגג, ואחריו ר' שאול שוגג קרוב למזיד, ור' יהושע אחריו מזיד גמור, כי עבירה גוררת עבירה, ונתן לי סימן, כי עתה אני בגלגול הזה, אני נזהר מאד ומתרחק מהיות מוהל או שוחט, ואדרבא אינני יכול להסתכל כאשר מוהלים, או כאשר שוחטים, ולפעמים אני נזהר אפילו מלהרוג פרעושים. ואחר רבי יהושע, נתגלגל בבחור אחד, ושמו אברהם, ומת בן י"ג שנים בכרת על אכילת חלב, בגלגול ר' יהושע שהיה במזיד כנז"ל:

אח"כ ביום פסח שני י"ד לאייר, הגיד לי הדברים יותר מבוארים וא"ל, דע לך, כי אע"פ שאמרו בס"ה, כי קין הוא זוהמת הנחש, והבל הוא מסטרא דאדם. פי' הדברים הם כך, כי ע"י חטאו של אדה"ר, נתערב טוב ברע, ויצאו קין והבל, שניהם מורכבים מטוב ורע, אלא שקין רובו רע מזוהמת הנחש. והבל רובו טוב מצד אדם, ומעוטו רע מצד הנחש. אבל חלק קין הטוב, הוא דבר גדול במאד מאד, לסבה שהיה בכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב, כנזכר בזוהר פרשת בראשית דף ל"ו ע"ב, בסוד ואתה תשופנו עקב. ואח"כ התחיל קין להתקן בקינן ומהללאל כנזכר בזוהר פרשת תרומה ואח"כ כשיצאו יעקב ועשו, היו בסוד הבל וקין. וכשנולדו, נולד יעקב וידו אוחזת בעקב עשו, הוא אותו

חלק הטוב של הבכורה, שלקח עשו, שהיה הטוב של קין שנתערב עם הרע כנז"ל, בסוד ואתה תשופנו עקב. וע"ש עקב ההוא שלקה ממנו, נקרא יעקב. ואח"כ כשהוליד יששכר, הוריש לו אותו החלק הטוב שלקח מן עשו, שהיה מן הטוב של קין. וז"ס וישכב עמה בלילה הוא. כי הוא יעקב עצמו הנקרא כן, על שם העקב הנזכר ונתנו בלאה בסוד זווג, ומשם יצאה יששכר. וז"ש במדרש הנעלם של רות כי מן יששכר יצא ר' עקיבא, שהוא העקב הנזכר. ואח"כ נתגלגל בנדב ואביהוא, כי הם תרי פלגי גופא, כנזכר בזוהר פרשת אחרי מות. ואח"כ נתעברו בסוד עבור בפינחס שהוא אליהו הנביא זלה"ה, עד הזמן שהלך במערה, כי אבדם ע"י מעשה דבת יפתח, ונסתלקה ממנו הנבואה. ואחר כך חזר ולקחם במערת הר חורב, כנזכר בזוהר. ובאותו הזמן נסתלסו מאליהו ז"ל, נתגלגלו בסוד גלגול בשמואל הנביא ע"ה. וא"ל מורי ז"ל, כי זהו הטעם שהראו לו בחלום, שהיה מקומי בעק"ב מקום שמואל הנביא ע"ה. ואח"כ חזרו ונתעברו באליהו ז"ל. ואח"כ חזרו ונתעברו באלישע הנביא ז"ל. ואח"כ נתגלגלו בחזקיהו מלך יהודה ז"ל. ואח"כ נתגלגלו במתתיהו בן חשמונאי כ"ג. אח"כ נתגלגלו בעקביא בן מהללאל. ואחר כך לריב"ז. ואח"כ בר' עקיבא בן יוסף ז"ל. ואח"כ ברב ייבא סבא דפרשת משפטים. ואח"כ באביו ואח"כ בר' אחאי הנזכר בגמרא פריך ר' אחאי ז"ל, ברב אחא משבחא גאון בעל השאלתות, ואח"כ נתגלגל בר' דוסתאי גאון. ואח"כ בר' אהרן הלוי, נכדו של ה"ר זרחיה הלוי בעל המאור, ואח"כ בדון וידאל די טולשא, בעל מגיד משנה. ואח"כ בר' שאול טרישטי. ואח"כ בר' יהושע סוריאנו. ואח"כ בבחור אחד שמו אברהם. ואח"כ בי אני הצעיר חיים: אח"כ הגיד לי בארוכה, הרבה אנשים שהם משרש נשמתי, וכלם מבחינת הנפש שלי. ועוד יש אנשים אחרים, גם מבחי' נפשי, ואלו הם הנזכרים בפה, קין. קינן. יובל. מהללאל. יששכר. שלה בן יהודה. נדב ואביהוא. יבל. למך אביו. נחשון בן עמינדב. נתנאל בן צוער. קרח. דתן ואבירם. יתרו. פנחס. עתניאל בן קנז. כרמי. אבי עכן. שמגר בן ענת. שמשון. אלקנה. שמואל הנביא. אביה בן שמואל. חבר הקני. יעל אשה חבר הקני. רחב הזונה. עלי הכהן. אפלל. ססמי חבר אבי שוכוה. ישבח אבי אשתמוע. ישובי לחם. ישי אבי דוד. אבישי בן צרויה. שמעא אחי דוד. דואג ואחיתופל. אביה בן רחבעם. אליהו הנביא. אלישע הנביא. יונה בן אמיתי. חיאל בית האלי. נבות היזרעאלי. מיכה המורשתי. נחום האלקושי. חזקיהו המלך. מנשה בן חזקיהו. אוריה הכהן. זכריהו בן יברכיהו. יחזקאל. אליהו בן ברכאל הבוזי. חנניא חבר דניאל. נדביה בן יכניה המלך. ענני בן אליועני:

ואלו הם מן כת התנאים, מתתיהו בן חשמונאי כ"ג. יוסי בן יוחנן איש ירושלים. נתאי הארבלי. עקביא בן מהללאל. ריב"ז. ר' עקיבא בן יוסף. ר' יוסי הגלילי. ר' נהוראי סבא בזוהר סוף פרשת תצוה. רב ייבא סבא דמשפטים. יונתן בן הרכינס. חנינא בן חזקיהו. בן גוריון. אבא שאול. ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג. ר' חוצפית התורגמן. ר' יוסי בן משולם קהלא קדישא. ר' יהודה בר אלעאי. ר' אחא בר יאשיה. רבן גמליאל:

וא"ל מורי ז"ל, כי אחד מחבירי רשב"י, שנמצאו באדרא רבא שהוא מן השרש של נפשי, ולא רצה לגלותו אז, וגם לא רצה לפרש הטעם. ויש ג"כ קצת מן תנאים אחרים שיש לי קצת אחיזה בהם, ואיני יודע ביאורם, ואלו הם, רב שמעיא חסידא, רבו של הינוקא דפרשת בלק. ר' צדוק הכהן. ר' קיסמא אביו של ר' יוסי בן קסמא. ור' כרוספדאי חמיד לבא דזוהר שלח לך:

ואלו הם האמוראים, רב הונא שהיה ריש גלותא בבבל, בזמן רבינו הקדוש, שהעלו ארונו בימי ר' חייא. יהודה וחזקיה בני ר' חייא. לוי בר סיסי. ר' שמעון בן יהוצדק. רב ייבא סבא אמורא תלמיד רב, והוא אביו של רב חנא, וגם הוא חמיו של אשיאן בן נדבך. פינחס אחי שמואל. ר' מיאשא בזמן ר' יוחנן. ר' שילא דמסכת ברכות שנעשה לו הנס. רב ייסא אמורא, והוא רב אסי הכהן. ר' צדוק תלמיד רבינו הקדוש. ר' ירמיה בר אבא, בימי רב. ר' חלקיה בר אבא. רב שמן בר אבא. מר עוקבא. ר' זריקא. ר' סחורה. ר' עקיבא אמורא. עולא בר קושב בימי ריב"ל. אביי הנקרא נחמני. רמי בר חמא. רב ביבי בר אביי. רב דימי מנהרדעא, ר' נחומי. ר' משרשיא. רמי בר יחזקאל. ר' יימר. ר' שמואל בר שילת. ר' אבין נגרא. נתן דצוציתא ריש גלותא. ר' תנחום דמן נוי. רב ייבא אבי רב סמא. ר' ספרא בימי רבינא. רמי בר תמרי. רפרם בר פפא. ר' זעירא בר הלל. ר' זעירי מדהבת. רבין ורב דימי דסלקו מבבל לא"י. ר' חנא בגדתאה. שבחת בריה דרבינא. ר' חמא בר בוזי. ר' שישא בריה דר' אידי. ר' חייא מדפתי. יהושע בר זרנוקי, ונקרא בגמרא חייא בר זרנוקי, והוא שבוש. איו. אבדימי. באלי. ר' יהודה הנדואה. ר' טביומי. ר' מלכיו:

ואלו הם רבנן סבוראי, ר' אחאי. רבה מפומבדיתא:

ואלו הם גאונים, ר' אחא משבחא. ר' דוסתאי גאון. ר' צמח גאון הראשון, בריה דרב פלטוי גאון. ר' נהילאי גאון הראשון:

ואלו הם הפוסקים, הרשב"א ז"ל. רבינו אהרן נכדו של הר"ז הלוי. דון וידאל די טולושא, בעל מגיד משנה. הר"י יוסף קארו בעל ספר ב"י על הטורים. אחי כה"ר משה ויטאל יצ"ו. ואני הצעיר חיים. ודע, כי כל אלו הם משרש בחי' הנפש בלבד, אבל הרבה מהם יש שהיה רוחם משרש אחר, ואפילו ר' עקיבא, היתה רוחו משרש אחר, זולתי אביי

לבדו, שהיו נר"ן שלו כלם מזה השרש שלי. ונמצא, כי כל אלו הגלגולים הנז"ל שזכרתי, מן קין ועד אני חיים, הכל הם מן בחי' נפש לבד. ושבתי אוצר פירי, הוא אחד מהקליפות של שרש נפשי:

בענין השגתי, שאל את נשמתי, ואמרה לו שאתענה מ' יום רצופים בשק ואפר, ואחר כך אתענה בה"ב תמיד, עד תשלום שתי שנים ומחצה, ואז אשיג השגה גמורה כמוהו ממש, בלתי שום תערובת דסטרא אחרא, כמו שאירע לאחרים:

יום אחד חזר לשאול, והשיבו לו שאתנהג חדש א' שלם בשק ואפר ותענית, ושאתנהג בשפלות, ושלא אתלוצץ בשום אדם, וא"ל כי כל עיקר השגתי תלויה בשתי עניינים אלו הנז' בפרטות, שהם, השפלות, ושלא להתלוצץ:

יום אחד חזר לשאול, והשיבו לו, כי להשיג השגה אמיתית כמוהו ממש, לא היה אפשר עד מלאת לי שתי שנים ומחצה. אמנם אם בתוך הזמן הנזכר, אתנהג בתשובה, ובפרט שאתענה מ' יום רצופים בשק, ואישן כל אלו הלילות בשק, שאז יבא לי התעוררות רוח הקדש, משלשה לשלשה חדשים בפתע פתאום, ואחר ב' שנים ומחצה הנז', אשיג ממש כמוהו באמיתיות. וסבת קצבת שתי שנים ומחצה הוא, כי ישבתי בבחרותי שתי שנים ומחצה, בלתי עסק בתורה, ומעשים שלי לא היו אז רצויים כתקנם, ולכן הייתי צריך תשובה שתי שנים ומחצה אחרים, כמספר הימים ההם ממש:

יום אחד חזר לשאול, והשיבו לו, שאתענה מ' יום רצופים בשק ואפר ובכי, ובפרט שאשכב כל אלו המ' יום בלילה על הקרקע לבוש שק, גם אשים אבן אחת תחת ראשי, ואכוון בשם הוי"ה העולה בגימטריא אב"ן, כזה, יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה. ואח"כ אתענה בה"ב בכל אלו ההנהגות הנז', עד תשלום שתי שנים ומחצה, ושאתנהג בכל הזמן הזה בענוה ושפלות גדול עד תכלית האחרון, ושאזהר ג"כ עד תכלית מן הכעס ומן ההקפדות:

יום אחר חזר וא"ל, שאזהר מאד, כי כפי מה שהגידו לו, הוא מוכרח שבהמשך הזמן הנזכר, שתתערב מחשבתי, ולא ארצה לסבול עול התשובה כ"כ, ולכן כיון שהבחירה תלויה בידי, שאזהר ואתחזק בדבר הזה במאד מאד:

יום אחד אמר לי, כי אז בשבוע ההיא היה רואה רוח טהרה אחת שהיה מסבב אותי, ושזה מורה כי בהכרח אני צריך להשיג השגה גמורה, ואע"פ שאני אדחה אותה, יכריחוני מן השמים, עד שאשיגה בעהי"ת, ושאשיג השגה גמורה אמיתית כמוהו:

יום אחד אמר לי, כי כל זה שאני עתיד להשיג עתה, הוא מחמת חשקי בו, ושנשמתו הוא מסייעתני מאד, וכמעט שהוא מתעבר בי. וא"ל כי יש לי קורבה עמו, ובפרט כי

בפעם אחרת בגלגול אחר, הייתי תלמידו ג"כ כמו עתה ושאדבק עמו תמיד במחשבתי, ויועיל לי מאד:

יום אחד א"ל, שאזהר מאד לומר הללויה אודה ה' בכל לבב וגו', ואח"כ אכוין בשם מנצפ"ך, ואעשה כך תמיד כשאקום בכל לילה אחר חצות, כי מועיל מאד אל ההשגה:

גם א"ל, שאזהר מאד לשים תמיד תפילין כסברת ר"ת, שהם סוד צרוף שם יהה"ו, היוצא מר"ת 'יתהלל 'המתהלל 'השכל 'וידוע אותי וכו'. ולכן הנחת אלו התפילין מועיל מאד אל ההשגה ואל ההשכל והידיעה:

גם אמר לי, כי עיקר ההשגה זו תלויה ע"י כונת האדם, וזהירותו בכל ברכות הנהנין, לפי שעל ידם מתבטל כח אותם הקליפות הנמצאות במאכלות החומריות, ומתדבקים באדם האוכלם, וע"י הברכות האלו הנאמרות בכוונה, הוא מסיר מהם הקליפות, ומזכך החומר שלו, ונעשה שכלי וזך, ושאזהר בו מאד:

גם צוה אותי, שאקרא בכל יום הקביעות של מקרא, ומשנה, ותלמוד, וקבלה, עם הכונות שמסר לי, ככתוב בספרי, ואזהר בו מאד:

גם החמיר לי מאד בענין השבת, לשמור ולכבד יותר מכל שאר המצות כלם:

יום א' הייתי לפניו, ונתעכבתי חדש ימים שלא עשיתי שום יחוד מן היחודים שסדר לי, והכיר בפרצופי, וא"ל אם תעזבני יום יומים אעזבך, ואתה גורם בזה נזק גדול, שתגרום שיתפרשו ממך הנשמות שרוצות להדבק בך, ונתתי לו טענה שלא הייתי רוצה אלא לעסוק בתורה באותו זמן, ובפרט שלא היו באים כפי הראוי אותם הנשמות בגלוי, והשיב לי שעכ"ז לא אמנע מלעשות היחודים ההם בכל יום, כי הוא גדול מעסק התורה, כי הוא מיחד העולמות העליונים, והוא עסק התורה ויחוד הכל יחד, והזהרני שכאשר אייחד היחודים, שלא תהיה כונתי בלבד להמשיך הנשמה, אלא לתקן למעלה:

גם א"ל כשהלכתי עמו לטבריא במערת ר' עקיבא, כי א"ל ר' עקיבא, שאזכור עשרה פעמים את ר' עקיבא זה אחר זה, קודם כל תפילה מן השלשה תפלות, ערב בקר וצהרים, וע"י זה יתעבר בי, וסייעני מאד. וא"ל שאין צורך לומר ר' עקיבא, אלא עקיבא בלבד:

גם אמר לי, כי עד חג הסוכות של שנת השל"ד ליצירה, אני צריך סיוע ממש, שהוא יעזרני בעת היחוד, אבל משם והלאה איני צריך לסיוע כלל, כי כבר אז נשלמים שתי שנים ומחצה שחטאתי בהם, שמנעתי עצמי מעסק התורה, וגם כי עד אז אפילו אם הוא מסייעני, הוא במקרה שהיא אפשר להיות בקביעות, אבל משם והלאה יהיה בעהי"ת בקביעות:

גם צוה אותי, שלא אמנע מלייחד היחודים שמסר לי, ושאם אלך להשתטח על קברי הצדיקים יהיה בערב ר"ח, או בט"ו יום לחדש, כי אז יש יותר הכנה מכל שאר הימים. ושלא אלך לא בשבת, ולא בי"ט, ולא בר"ח, כי אז נפשותם עולות למעלה ואינם מושבות על הקבר. ופעם אחד שלחני על קברי הצדיקים בחה"מ להתפלל עליהם, אבל לא נשתטחתי, וא"ל כי היחוד של היודי"ן והווי"ן של י"ג חוורתי דרישא, אייחד אותו יותר בקביעות משאר היחודים. ובליל החול יהיה אחר חצות לילה, כי אז הוא עת רצון. ובלילי שבת אייחד אותו אפילו קודם חצות, אחר סעודת בלילה. ובר"ח אייחד היחוד שהוא מיוסד על שם שד"י, כי יחוד זה הוא סוד ר"ח, כי שם שד"י במלואו הוא ראש חדש. ואפילו להשתטח על הצדיקים ביום ר"ח, הוא טוב היחוד הזה הנזכר של ר"ח. גם היחוד של פסוק חדשים לבקרים, הוא טוב לעשותו בלילי החול אחר חצות לילה, או בלילי שבת קודם חצות, כי בשני זמנים אלו מתפשטת לאה בכל אורך ז"א:

גם בלילי שבת קודם חצות, אייחד היחוד של עשרה הויו"ת שבדעת. גם צווני, שאקרא בכל ליל שבת אחר הסעודה וברכת המזון, קודם חצות, מסכת עירובין, בסוד הערוב, בסוד ע"ב ריי"ו. ודע, כי עיקר כל אלו היחודים, הם או על קברי הצדיקים, או בכל חצות לילה אחר עבור חצות לילה, אפילו שלא על קברי הצדיקים יועיל, ואחר חצות לילה היא עת רצון, ואז היא שעה הנבחרת מכל השעות האחרות:

גם אמר לי, כי רב ייבא סבא ע"ה, הוא יותר קשור עם ר' יהושע סוריאנו, שאכל חלב כנז"ל, ואם אתקן זה, יתקשר עמי רב ייבא סבא יותר מן השאר. וריב"ז קשור עם הרב מגיד משנה, על ענין הנדה. ור' עקיבא, קשור יותר עם ר' שאול טרשטי, על ענין שפיכות דם הנז"ל. וענין ר' עקיבא הוא, מחמת מה שנכשל גם הוא במת מצוה, שהרכיבו על כתפו כמה מלין, ואמרו לו חכמים, שעל כל פסיעה ופסיעה היה שופך דמים, ולכן הוא קשור עם ר' שאול. אבל בשנים האחרים, לא רצה לגלות, כיון שלא גלוהו רז"ל, אבל ענין ר' עקיבא כבר גלוהו רז"ל, ולכן יש לו רשות לגלותו:

גם א"ל, שראה כתוב במצחי, פסוק לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף וגו', לרמוז אל עון בטול זמן, שבטלתי בחכמת אל כימיי"א:

גם צוה לי, בענין הסרת הסכין מעל השלחן, להזהר מאד להסיר אותו לגמרי, ולא יספיק לכסותו בלבד, ובפרט אני שהוא משרש קין, שהוא סוד כלי זיי"ן:

גם א"ל, כי עתה בגלגול זה, אני מתקן את יובל, שהוא משרש נפשי, לוטש כל חורש נחשת וברזל מצד הגבורות, ואיני מתקן אותו כראוי, ולכן לפעמים כשהסכין בידי, אני חותך ידי ואצבעותי בלי מתכוין, או על ידי כל כלי ברזל. ואמר לי, כי בחינת יובל הוא

בחי' קין אשר בפרצוף יעקב, כי גם הוא כולל קין והבל וכל השרשים, כמו ז"א הנקרא ישראל, הכולל קין והבל הראשונים, בני אדם הראשונים, ושהוא מוכרח לתקן את יובל הזה קודם ביאת המשיח, בסוד יובילו שי למורה וזה יובל נתעבר במרע"ה להתקן בו, כי גם במרע"ה יש בו קצת נצוצות של קין. וזה נרמז בר"ת, "ויתעבר "ה' "בי "למענכם, ר"ת יובל. וז"ש פסוק ועל יובל ישלח וברשיו, כי יש בו כל שרשי קין כמו שיש בז"א הנזכר, כי קין בחי' קין בז"א, ויובל הוא בחי' קין בפרצוף העליון הנקרא יעקב כנודע, ונמצא כי יובל זה התחיל להתקן ע"י מרע"ה, ולכן נרמז בר"ת ויתעבר ה' בי למענכם הנזכר:

גם פעם אחת הלכתי עם מורי ז"ל, אל מקום שנתוועדו שם חבירי רשב"י ע"ה, כשעשו אדרא רבא דנשא. ושם במזרח הדרך, יש בה סלע אחד, ובו ב' בקיעות גדולות, ובאותה הבקיעה של צד צפון, שם ישב הרשב"י ע"ה, בזמן האדרא. ובבקיעה של צד דרום שם ישב ר' אבא. ואצל האילן שכנגד שני בקיעות אלו במערב שלהם, שם ישב ר' אלעזר. ומורי זצ"ל ישב בבקיעה הצפונית, במקום רשב"י ע"ה. ואני ישבתי בבקיעה הדרומית, במקום ר' אבא, שלא בידיעה, ואח"כ הגיד לי מורי ז"ל הענין, ולא ידעתי אם ענין הנז"ל, שאחד מחבירי האדרא הוא משרש נפשי, והוא ר' אבא. וע"כ ישבתי במקומו שלא בידיעה. וענין ישיבתנו בשתי בקיעות אלו הנז', אני מסופק אם הדבר היה להיפך מהנזכר:

א"ל כי בהיותי קטן, קללתי פעם א' את אמי ע"ה, וצוה אותי להתענות ג' ימים רצופים לילה ויום, ולכוין שהם ע"ב שעות, והוא כנגד תרין עיטרין דחו"ג דאו"א, הגנוזים בג' אבות חג"ת, והם ע"ב כנודע, כי שם ע"ב הוא בחג"ת. ולפי שגרמתי לסלק אלו התרין עיטרין מן הבן העליון לכן אכוין להחזירם אליו ע"י אלו הע"ב שעות, שיש בג' תעניות אלו. וא"ל שאתענה אלו השלשה ימים הנז' שלשה ימים, קודם יום שבועות, ואכוין ג"כ בסוד פסוק היו נכונים. לשלשת ימים, כי אז פסקה זוהמתן של ישראל, ועל ידי התענית הזה יפסק ג"כ ממני זוהמת החומר אשר בי, כדי לקבל כח ידיעת סודות התורה בליל שבועות עמו. ובליל שבועות למדתי עמו כל אותה הלילה בסודות התורה. ולא ישנתי כלל כל אותה הלילה. וגם א"ל, כי אלו השלשה התעניות, יועילו לבטל גזרת המ"ד שנים שחסרו מהרב מגיד משנה כנז"ל וע"ש:

יום אחד בשבוע ששי של ספירת העומר, א"ל שאכוין בשבוע ההיא, שהוא כנגד יסוד כנודע, ושאכוין בו לתקן פגם שפגמתי בו, בהיותי נקשר בחופתי כנז"ל:

יום אחד הייתי בתעניתי, בכיתי מאד, והרביתי דברים לפני השי"ת, לומר שלמה היה מונע ממני דרכי התשובה, ולא היה משים בלב מורי ז"ל שילמדני כרצוני, והרבה דברים

כאלה, והלכתי לביתו והכיר הענין בפרצופי, וא"ל, כי באותה שעה רצו להעניש בב"ד של מעלה, על שהטחתי דברים כלפי מעלה לולי שנזדמן לי סניגור אחד עלי, לומר שמחשבתי היתה לטובה. וא"ל, שאזהר מלדבר פעם אחרת דברים אלה, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, אלא שיש זמן קצוב לכל דבר, כנזכר בפסוק עת לכל זמן ועת לכל חפץ, ואיך הייתי אומר ח"ו שהקב"ה היה מונע ממני דרכי התשובה ואדרבא מי היה גורם ומכניס בלבי כל זה התעוררות של התשובה, לולי השי"ת ברחמיו קרובים על בריותיו, וא"ל כי מה שמנע ממני עד אז, להגיד לי רצוני, היה סבת זמן קצוב, ואז באותו היום נשלם הזמן, ושמהיום ההוא ואילך לא יסתיר ממני כל אשר אשאל ממנו, וכן עשה מאז והלאה:

גם א"ל, כי בגלגול הקודם קיימתי מצות שחיטה, ועתה, בגלגול הזה הזהרני במאד מאד, שלא אשחוט כלל ועיקר, ולא עוד שלא שהזהרני ג"כ, שלא להמית שום בריה, אפילו כינים ופרעושים כלל ועיקר:

גם מורי ז"ל, לא היה הורג פרעושים וכינים, ושום רמש חי כלל ועיקר, וא"ל שלהיות שרש נפשי מן קין, שהרג את הבל, וגם מפני ר' שאול טרישטי שנתגלגל עמי ממש, על עון שפיכות דם כשמל התנוק כנז"ל, ומת מתחת ידו, שצריך שאזהר שלא להמית שום דבר חי בעולם, וגם שלא לשחוט כלל. וא"ל, כי יען אשר אני נצוץ חדש, שעל כן מוכרח אני לקיים מצות פריה ורביה כי עדיין לא קימתיה. ואמר לי כי המצות אשר אני הסר מהם הם י"א בלבד, אע"פ שאני חדש. ואחר שאשלים אותם, אז צריך שאקיים מצות שלוח הקן, אע"פ שכבר קיימתיה בגלגול אחר. וזו המצוה, היא תקון אחרון שבכל התקונים שאני צריך לתקן. וכונת הענין, להורות על שלוח הנפש, שכבר נגמרה להתקן, על האחד עשר מצות הנז'. ואז יבא הרוח לבדו, ויתוקן גם הוא. ואחר שיתוקן גם הוא, אז תבא גם הנפש שכבר היא מתוקנת, ותהיה אז כסא אל הרוח המתוקן. והבן ענין זה מאד וזכרהו, כי זה שרש גדול, ואל תשכחהו. וא"ל, כי אלו הי"א מצות הם מאותם שאינם מצויות בתכלית ההרחק, וא"ל כי אחת מהם היא מצות זרוע לחיים וקיבה:

ופעם אחרת ביאר לי הענין היטב וא"ל, כי הנה יש מצות עשה ולא תעשה זכרים, ומצות עשה ולא תעשה נקבות. והנה אין לך אבר מכל רמ"ח איברים שיש באדה"ר, שלא יהיה כלול, מן בשר וגידים ועצמות. והנה הבשר והעצמות, הם מצות עשה וגידים, הם מצות לא תעשה. והנה שרש נפשי, היא באבר כתף השמאלי של אדה"ר, מבחי' לאה אשר עומדת שם מאחוריו. והמצות עשה אשר באבר הזה, הם י"א, כמנין ו"ה, ב' אותיות

אחרונות של ההוי"ה, והם במספר כתף, באופן זה, וי"ו פעמים ה"י, בגימטריא ש"ל. ו"ו פעמים ה"י, בגימטריא ק"ף. הרי תק"י, תסיר י"א כמנין ו"ה, ישאר ת"ק כמנין כתף:
והמצות ל"ת, הם ט"ו, כמנין ב' אותיות י"ה הראשונות של ההוי"ה, וכמ"ש חז"ל י"ה עם שמי שס"ה, ו"ה עם זכר"י רמ"ח. וגם הם בגימטריא כת"ף, באופן זה, יו"ד פעמים ה"י, הם בגימטריא ש'. יו"ד פעמים ה"ה הם בגימטריא ר'. הרי ת"ק, כמנין כת"ף. והנה העשרה הרמוזים באות י', הם עשר מל"ת זכרים. והחמשה הרמוזים באות ה' ראשונה, הם חמש מצות לא תעשה נקבות. והששה הרמוזים באות ו', הם שש מצות עשה זכרים. וחמשה הרמוזים באות ה' אחרונה, הם חמש מצות נקבות. והנה העור שיש באבר הזה של הכתף, בו נרמזו כל ההארות אשר יש בפנים באבר הזה:
וא"ל מורי ז"ל, כי בחטאו של קין, ירדה נפשי עד העקב, ואבא מארי ז"ל כשהוליד אותי, העלה אותה עד מקום הטבור, ואני צריך עתה לתקנה, ולהעלותה עד מקומה לגמרי. ואמנם העשרה מצות לא תעשה הזכרים, לא קבלתי אותם ממורי ז"ל. אבל החמשה מצות לא תעשה הנקבות, הם אלו, אחת לא תרצח, ובכללה שלא להלבין פני חבירו ברבים. ב', לא תגנובו ממון. שלישית, לא תבשל גדי בחלב אמו. רביעית לא תאכל חלב. חמשית לא תאכל דם. וששה מצות עשה הזכרים, הם אלו, אחת, וחי אחיך עמך, והיא קרובה ממש אל מצות הצדקה, והיא לבקש המצאה אל אחיך, שיוכל לחיות עמך כנודע. ב', לאכול מעשר שני בירושלם. שלישית ועשית מעקה לגגך. ד' מצות פריה ורביה חמישית, למול את הבן, ובפרט בנו ממש. ששית, ואהבת לרעך כמוך. וחמש מצות עשה הנקבות, ואלו הם, אחת, ההלואה לעני, וסימניך אם כסף תלוה את עמי, אל תקרי אם בחיריק, אלא אם בצרי. שתים, מצות ציצית, וגם בכללה ליתנה על הכתף, לפי ששרשו הוא מן הכתף. שלישית, מצות שלוח הקן, וסימניך שלח תשלח את האם. רביעית, שמטה בשביעית, חמישית, לזכור יציאת מצרים:
גם הזהיר מורי ז"ל לי, ולכל החברים שהיינו עמו בחברה ההיא, שקודם תפלת שחרית, נקבל עלינו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך, ויכוין לאהוב לכל אחד מישראל כנפשו, כי עי"ז תעלה תפלתו כלולה מכל ישראל, ותוכל לעלות ולעשות תקון למעלה. ובפרט אהבת החברים שלנו, צריך כל אחד ואחד ממנו לכלול עצמו כאלו הוא אבר אחד מן החברים האלו. ולמאד הזהירני מורי ז"ל בענין זה, ואם איזה חבר ח"ו שעומד בצרה, או יש לו איזה חולה בביתו, או בבניו, ישתתף בצערו, ויתפלל עליו, וכן בכל דבריו ישתתף לכל חבריו עמו:

גם עשיתי תקון תעניתי ע"י מורי ז"ל, על עון שאירע לי בימי חופתי, אחר שנקשרתי והזרעתי לבטלה. ועל עון כבוד אב ואם. ועל יין נסך ששתיתי עם ישראל אחד שנשתמד, והטעה אותי, וא"ל שהיה אז בא לעיר צפת תוב"ב, לחזור לדת ישראל, ולא היה אלא לפנים, ואח"כ חזר לסורו הרע, ועל עון הגאוה, ועל הליצנות, ועל שפיכת דם כנז"ל שידעת ועל בטול ק"ש ותפילין:

גם א"ל מורי ז"ל, כי לפי שאני משרש קין, שהוא סוד הגבורות הנקרא אש, לכן אני מתפעל מאד, ומתבהל מאד מראיית המים, כי האש בהכנסה תוך המים, נכבה ומתבטלת, וגם לפי שהמזיקין יצאו מתולדת קין כנודע, לכן אני מתפחד מאד מן המזיקין:

גם א"ל, כי קין הוא בסוד ציור ומעשה. והבל הוא הבל העליון של הפה, שהוא דבור. ולכן שרשו של הבל, הם דרשנים ודברנים. אבל אני להיותי מן קין, אינו דברן ובעל דברים, ואין לי כ"כ כח הדבור, כמו שיש לי כח בציור מלאכות המעשיות. גם בענין המשניות שאני מחוייב לגרסם על פה, א"ל מורי ז"ל, שהם סדר נשים, ושאר הסדרים איני מחוייב:

גם א"ל, כי הימים הנכונים להתענות אני בהם שני ימים רצופים, הם יום שלישי ויום רביעי בשבוע, כפי שרש נשמתי:

גם א"ל, כי אין לך אדם שאין לו יום אחד קבוע בשבוע, ויום אחד קבוע בחדש, שהוא יום יפה לו לכל דבריו, כי מזלו תלוי באותו יום, כפי שרש נשמתו. ובאותו יום אין לו פחד משום דבר רע ופגע רע, ולא ימות באותו יום. וז"ס ושוב יום אחד לפני מיתתך, כי באותו יום אין פחד שימות בו, ולכן שוב בתשובה באותו יום. כי משם ואילך יש פחד בשאר הימים. וא"ל, כי היום הנכון לי, שהוא כפי שרש נשמתי בכל שבוע, הוא יום שני בשבוע. והיום הנכון לי בחדש, שהיא כפי שרש נשמתי, הוא יום י"ג בהדש:

גם א"ל כונה אחרת בקדושה, וא"ל, כי אעפ"י שכל אדם צריך לכוין בה, אני צריך לה יותר משאר כל אדם, והוא, כי הנה שלשה קדושות הם, א' קדושת שחרית דעמידה, והיא נקדישך ונעריצך. ב', קדושת מנחה דעמידה, והיא נקדישך ונעריצך. ג', קדושת ובא לציון, שאנו אומרים בליל מ"ש אחר העמידה. וכבר ידעת כונת הקדושה, שהוא דלוג עליית מלכות למעלה ממקומה, לקבל דעת, כי דעתה קלה, וז"ס הדלוג שאנו מדלגים כשאנו אומרים ג"כ קדוש ק"ק, כנזכר בפרקי היכלות. וכבר ידעת, כי בכל עליה היא ע"י שם בן מ"ב, ולכן צריך שתכוין בקדושת העמידה דמנחה דחול, בשני אותיות ראשונות של אבגית"ץ. ובקדושת העמידה דשחרית דחול, תכוין בשתי אותיות ג"י האמצעיות.

ובקדושת ובא לציון דמ"ש, תכוין בשתי אותיות ת"ץ האחרונות. כי שם זה הא', הוא כולל כל שם בן מ"ב, והוא עיקרו של שם בן מ"ב, לפי שהוא בסוד ספירת החסד המתפשט בכלם כנודע, ולכן כל הכונות הם בשם זה בלבד:

פעם אחת שאלתי למורי ז"ל בע"ש, על השגת נשמתי. וא"ל פסוק זה, ולמן חמדת כל ישראל הלא לך. וחיליתי פניו שיבאר לי דבריו, ולא רצה לבאר יותר מזה, ואמרתי לו אם היה פי' דבריו, שאני משרש שאול המלך, שעליו נאמר הפסוק הזה, והשיב לי שלא היה רצונו לפרש ולבאר כונת דבריו:

פעם אחרת חזרתי לשאול לו על ענין נשמתי, ואמר לי שהייתי יכול להשיג יותר מן המלאכים, מצד גודל ערך נשמתי, ושביאת נשמתי לעולם היתה לצורך גדול בעולם, ושלא היה בידו ורשותו לבאר יותר מזה, כי לא ניתן לו רשות. ושאם היה מגלה לי הענין, שהייתי כמעט פורח באויר מרוב השמחה על הענין, אלא שלא ניתן רשות לאמרו אז:

גם מהר"י ארזי"ן ז"ל הגיד לי, כי ליל אחת של שבת, הלך לבית מורי ז"ל בחצות לילה, מרוב הקנאה שעלה בלבו לומר, למה הוא גדול בשנים יותר ממני, והיה משועבד לי לשמוע הדרוש ממני, והלך לבכות לפני מורי ז"ל אז על הדבר ההוא, והשיב לו, כי הוא ז"ל לא בא לעולם אלא ללמד אותי בלבד ושכל שאר החברים לא היו יכולים ללמוד אפילו אות אחת ממנו, אלא כלם היו צריכים ללמוד עמי. וגם ענין זה אני שמעתי מפי מורי ז"ל. גם שאל ממנו, שכיון שהיו אנשים גדולים משרש נפשו, שא"כ איך ישתעבד לי, והשיב לו שאין הדבר תלוי בזה אלא בנפש האדם עצמו, שתהיה היא ממקום גבוה:

גם הר"י באגילייר יצ"ו אמר לי, כי מורי ז"ל הגיד לו, על ענין קורבתו של מורי ז"ל עמי, שהטעם היה כי שלשה אותיות אב"י, נרמזו בשם עקיבא, ושהם ממטה למעלה. ולא רצה לבאר לי יותר מזה, וגם אמר לי, כי עלי נאמר, מה שהיה הוא שיהיה, ר"ת משה. והענין הוא, כי כמו שר' עקיבא למד תורה לכ"ד אלף תלמידיו ולכל העולם, שכן אהיה אני עתה בעהי"ת:

פעם אחת הייתי יושב לפני מורי ז"ל אחר סעודת המנחה של שבת, והייתי מפציר בו, שיבאר לי בענין השגתי, ובענין שרש נפשי, ובתוך הדברים א"ל פסוק זה אם "ללצים "הוא "יליץ "ולענוים "יתן "חן, והפצרתי בו שיבארהו לי, והשיב לי, כי הנה ר"ת פסוק זה הוא, אליהו חי, והענין הוא, מ"ש ברע"מ, כי משה רבן של כל ישראל, והמתורגמן שלו הוא אהרן הכהן, כמ"ש והוא יהיה לך לפה, לפי שמשה היה כבד פה וכבד לשון, ולעתיד לבא בדורו של משיח, יבוא מרע"ה בגלגול, וילמד תורה לכל ישראל, וגם יהיה הוא ערל שפתים, והמתורגמן שלו יהיה אליהו הנביא ז"ל, שהוא חי וקים, והוא פינחס

בן אלעזר בן אהרן הכהן, אחיו של מרע"ה. וזש"ה, אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, ר"ל אם ללצים, כי כשיצטרך מרע"ה מליץ ומתורגמן, הנה אליהו ז"ל שהוא חי יליץ, ויהיה מתורגמן שלו, ולא רצה לבאר לי יותר, איך לקשר ענין זה עם הויכוח הראשון שהיינו מווכחים יחד:

יום אחד א"ל, כי א"ל אז בתפלתו, כי אני עתיד לראות מלאך אחד פנים בפנים ולדבר עמי, והפצרתי בו, כי אמר לי מה שמו, ואמר לי שהוא אליהו ז"ל:

יום אחד א"ל, כי אז התחיל חלק הרוח שלי להתנוצץ בי, דרך תוספת נשמה בכל ע"ש במקרה, עד יעברו שני שנים ומחצה הנז"ל, שהם מתחילים מן ר"ח אייר השל"א, עד ר"ח תשרי השל"ד, ואח"כ אקנה חלק הרוח ההוא בשלימות, ואז אשיג השגה גמורה בע"ה כנז"ל. והטעם הוא, כי הנפש אין בה יכולת רק לקיום המצות במעשה, אמנם להשלים חלק השגת ידיעת התורה, והשגת רוח הקדש, צריך בחי' חלק הרוח, ונמצא כי ענין השגתי תלויה עד שאקנה חלק הרוח שלי בקביעות ובשלימות בעהי"ת. וא"ל, כי זה הנצוץ של חלק הרוח שלי, שהוא בא ג"כ משותף עם נצוץ רוחו של ר' עקיבא, ומתלבש בו. והטעם לזה, לפי שכמו שנפשי היא ג"כ משותפת דרך גלגול ממש, עם נפש ר' עקיבא, כמו שיתבאר למטה, כן חלק רוחי, אינו בא אלא משותף ממש ברוחו של ר' עקיבא. וכאשר אקנה רוחי בשלימות, יהיה ג"כ רוחו של ר' עקיבא משותף עמי. ונמצא כי אני צריך תחלה להשלים את נפשי בשתי שנים ומחצה הנזכר. ואחר תשלומה לגמרי, אז אזכה אל הרוח שלי, וגם יבא משותף עם רוחו של ר' עקיבא, כי אין הרוח יכול ליכנס באדם, עד תשלום תקון הנפש לגמרי, אם לא בדרך מקרה בתוספת בע"ש, וגם לזה צריך תשובה ומעשים טובים. וא"ל, כי אין מי שיהיה עמי בסוד גלגול ממש מכל אותם שהם מן השרש שלי, רק ר' עקיבא לבדו, כי הוא ממש עמדי בסוד גלגול ממש, אך האחרים של שרום נשמתי אם יתדבקו עמי, הוא בסוד עבור לבד, ולא בסוד גלגול:

ופעם אחרת א"ל, כי גם כל אותם הנשמות נצוצות של אותם האנשים, שהם מן תחלת הדרגת נפש ר' עקיבא, עד אני הצעיר חיים, כי כלם הם מגולגלים בי בגלגול גמור, ומשותפים עם נפשי בגלגול הזה, ואפשר שאם אזכה יותר, יתערבו בי גם מן אותם אשר הם קודמים אל ר' עקיבא, כמו ריב"ז וכיוצא בו, בסוד עבור בלבד. וטעם הדבר הוא, לפי שאין בכל הנצוצות של השרש הזה, כ"כ קרוב אל נצוץ נפשי, כמו נצוץ נפש ר' עקיבא, כי נצוץ נפשי קרובה וסמוכה אליו יותר מכלם, ולכן הוא מתגלגל עמי יותר מכל שאר הנצוצות. וכמו שנצוץ נפש ר' עקיבא, עלה באותה המדרגה הנקראת מחשבה, גם אני אוכל לעלות כפי מעשי במעלה גדולה עד מאד, יותר מכמה נצוצות אשר קדמו אלי.

וא"ל, כי נפשי ונפש ר' עקיבא, הם סמוכות יחד בשרש הנפשות. אמנם ר' עקיבא לא היתה לו אלא מצד קין, בבחי' נפש בלבד, כי הרוח שלו מבחי' קין גם כן אשר היתה ראויה אל הנפש ההיא שלו, לא לקחה אז, אמנם לקח רוח אחרת משרש הבל או אדם. וגם אני יש ל' מזומנות ב' בחי' של הרוח, אחת היא בחי' הרוח הראויה אל נפשי, שהיא משרש קין. והב', בחי' רוח משרש אחר. כמו שביארנו, כי ע"י חטאו של אדה"ר נתערבו הנשמות, בחי' רוח מן שרש הבל, עם בחי' נפש משרש קין, וכן להפך. ובחינת רוח משרש אדם ברוח של קין או של הבל, וכן להפך. והנה בחי' הרוח אשר לי מצד קין, הוא גדול במאד מאד מן הרוח אשר לי מצד הערוב כנזכר, ואם אזכה אקח את הרוח הזה אשר נוגע לי מצד קין. וכן עד"ז הוא בנשמה. וא"ל, כי אחר הנצוץ של ר' עקיבא, אין קרוב אלי יותר מנצוץ אביי, לפי שאביי זכה ליקח נר"ן כלם מן השרש שלי, שהם מבחי' קין, משא"כ באחרים כנז"ל. וא"ל, כי אביי הוא רב ייבא סבא עצמו הנזכר בזוהר דמשפטים, ואביי נרמז בר"ת פסוק "אך "בי "ישוב "יהפוך, ר"ת אביי. ואמר יהפוך ר"ל אל הפוך, ייבא לאביי, וזהו יהפוך. ושאלתי למורי ז"ל שיבאר לי סבת הפוך זה מה עניינו, ולא רצה לבאר לי:

יום אחד אמר לי, כי שרש נפשי, היא טפת זרע יוסף שיצאה מבין צפרניו, מאותם העשר טפות כנודע:

גם א"ל, כי הנפש היתירה שבאה לי בסוד תוספת שבת, היא גבוה ומעולה מאד, וכמעט שהיא מבחינת האצילות. וא"ל אותו היום, כי אז עדיין לא זכיתי לנפש יתירה הנז', רק פעם אחת או שתים:

בענין נפשי א"ל, כי הנה כאשר חטא קין, היו אז כל הנצוצות של זה השרש, כלם כלולים בו, כלם ממנו, עד הנצוצות שיהיו עד ביאת המשיח, וגם נצוץ נפשי היתה כלולה בו, וע"י חטאו נתערבו כל הנצוצות בקליפות, וכל הנצוצות המעולות והחשובות ירדו למטה מכל השאר בעמקי הקליפות, לפי שעון קין היתה במחשבה העליונה, כנזכר בתקונין. והנה ר' עקיבא מקומו הוא בזרועות, בסוד וידו אוחזת בעקב עשו כמבואר לעיל, כי הוא העקב של היד השמאלי של ז"א, והנה היד לפעמים האדם משפיל אותה עד העקב, ולפעמים יכול להעלותה עד הראש. ולכן נפלו זרועות אלו עד העקב, ואח"כ ע"י שנהרג ר' עקיבא, נתעלה ועלה עד המחשבה העליונה. וכמ"ש הקב"ה למשה כך עלה במחשבה, כדי לתקן מה שפגם. וא"ל, כי גם אני וכל הדומים אלי, נוכל לעלות ע"י מעשינו, להיותינו מבחי' הזרועות, לעלות במעלה רמה ונשאה עד אין קץ, יותר מכמה אנשים הקודמים אלינו בזמנים הראשונים. ואמנם מקום נצוץ נפשי, הוא בכתפות

שבזרועות, ונתן לי סימן בזה, כי יש לי שם שערות ארוכות, ונמצא שאני כלול מחו"ג, להיותי בסוד הכתפים. והנה עדיין הנצוץ הפרטי של נפשי לא נתגלגל, ולא בא עדיין בעולם הוא לבדו אלא עתה, ובערך זה אני חדש. אבל בערך שיצאתי כלול בנפש קין כנז', אני צריך להשלים נר"ן שלי שנפגמו, בהיותי שם מחמת חטאו של קין, וצריך אני להשלים חלקי אשר שם, והנה נצוץ נפשי, קרוב וסמוך אל נצוץ נפש ר' עקיבא, יותר מכל השאר, ולכן הוא מתגלגל עמי יותר מכל השאר:

אמר לי מורי זלה"ה, כי שלשה הם שטעו בקץ, יעקב כשקרא לבניו ונעלם ממנו הקץ. וכן ר' עקיבא יש בו אותיות יעקב, לרמוז כי טעותם וטעה וחשב שבן כוזיבא היה משיח. וכן שמואל טעה בענין אליאב, שחשב שממנו יצא משיח, וכמש"ה (שמואל א ט"ז:ו') אך נגד ה' משיחו. ולכן שלשתם נתגלגלו לתקן טעות זה:

אמר לי מורי ז"ל, כי נפשו של ר' עקיבא אינה כשאר נפשות הגרים, הנעשת מזיווג נשמות הצדיקים בגן עדן הארץ, כנזכר בפרשת שלח לך, אבל היא נפש גבוהה מאד, אלא שבחטאו של אדם ושל קין, יצאה אל החיצונים, והוכרחה ליכנס בגוף גר, והנה היא באה מלובשת בתוך נפש אחרת, הנקרא נפש הגר, הנזכר בסבא דמשפטים. ואותה נפש הגר גרמה לו להיותו ע"ה מ' שנה, בסוד קשים גרים לישראל כספחת והבן זה. וכן היה בריב"ז, שהיה ע"ה מ' שנה. והטעם היה, לפי ששרש הנפש שלהם היתה מטפת זרע יוסף כנזכר. ולכן גם אני באתי לידי הטא הנז"ל, בהיותי נקשר ונאסר ט' חדשים כנז"ל: גם א"ל, כי ריב"ז ור' עקיבא, היו ב' זרועות ימין ושמאל של מרע"ה, מעורבים בקין, וכן היו שלשתם שוים בשנים, כל אחד חי ק"כ שנה, ולכן רצה מרע"ה שתנתן התורה ע"י ר' עקיבא, כנזכר שם באותיות דר' עקיבא. וגם מרע"ה הכה לעוג מלך הבשן, ובו היה אז מעורב נצוץ ר' שמעון בן נתנאל ר"ת בש"ן, וזהו עוג מלך הבשן. ולכן היה מרע"ה מתייירא ממנו מן עוג להמיתו, מפני אותו נצוץ של קדושה שהיה ירא חטא שהיה בו, ואח"כ היה הנצוץ ההוא תלמידו של ריב"ז:

ערב שבת במנחה, ראה כתוב במצחי בלשון הזה, הכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה, להורות שנגלה בי נפשו, בסוד תוספת שבת. ואחר כך באיתן יום עצמו, נתכעסתי בביתי, ונסתלק ממני. ואח"כ עשיתי תשובה באותו השבוע, ובע"ש השני ראה מורי ז"ל, שהיו נדבקים בי בסוד תוספת שבת, רוחו של חזקיה, ורוחו של ר' עקיבא, וחזרתי להתכעס באותו יום בביתי, וא"ל שנסתלקו. ואח"כ בו ביום עשיתי תשובה לכל הכעס ההוא, וא"ל כי בא אלי רוחו של בן עזאי בלבד, אע"פ שאינו מן השרש שלי, וזה לפי שהיה חתנו של ר' עקיבא, וא"ל כי בבקר ע"ש ראה כתוב עקיבה בהא:

יום שבת אחד עיינתי שני פסוקים ע"ד האמת, וא"ל מורי ז"ל בבקר ביום השבת, שראה לבן עזאי שהיה נותן לי ב' מתנות טובות, ושאומר מה חדוש חדשתי ביום השבת ההוא, וספרתי לו, וא"ל לפי שבאותה הלילה של ליל שבת, עלה בדעתי פתאום וקריתי משנה אחת של בן עזאי, שלשה או ארבעה פעמים, שלכך הוא נתן לי אותם ב' מתנות הנז'. ובימי החול של אותה השבוע א"ל, שהיה רואה בי שהיה בי תוספת רוח מצד רוחו של אביי כנז' בזוהר בפרשת צו שהת"ח יש לו תוספת רוח בחול, כמו שיש לע"ה בשבת:

ביום שבת אחר א"ל, כי ראה כתוב במצחי שם הוי"ה מאירה מאד, וזה להורות כי שם ה' נקרא עלי. וא"ל, כי גם כל נצוצות שיש בשרש נפשי מן חזקיהו עד נפשי, כלם באו בי בסוד תוספת שבת ההוא, אפילו פנימיות רוחו של חזקיהו ע"ה בא אלי אז:

ביום ר"ח תמוז א"ל, כי ראה את נפש רב דימי מנהרדעא, שהיתה מוכנת להתעבר בי, לפי שהיא משרש נפשי. וגם לפי שביום ההוא לויתי מת מצוה אחד, ורב דימי היתה המצוה הזאת תדירית בידו, לעשות מצוה לויה אל האורחים ואל המתים, וע"כ היה רוצה להתעבר בי, וא"ל כי חזקיהו המלך לא מלא שנותיו, ואע"פ שהוסיפו לו ט"ו שנים, משלו הוסיפו לו, ועדיין חסרו לו שנים אחרות, ושאר שנותיו השלימום רב דימי הנזכר, כי הוא היה גלגול חזקיה המלך עצמו, בלתי שום ערוב נצוץ אחר עמו, אלא הוא לבדו. וז"ש חזקיהו, אני אמרתי בדמ"י ימי וגו', פוקדתי יתר שנותי וגו', כי ברב דימי היו שאר שנותיו ושאר ימיו. ואני חיים ראיתי, ששלח לי רבא ע"ה האמורא שלום ב' פעמים, אחת בתוך תפלתי, ואחת בחלום. וא"ל מורי זלה"ה, כי רצה רבא ע"ה לעשות שלום עם רב דימי המתלוה עמי, על שהיה עמו בקטטה, ממה שעשה לו תלמידו רב אדא בר אהבה, על ענין הגרוגרות שהביא רב דימי בספינה כנזכר בתלמוד:

יום שבת אחד, נגלה בי רב משרשיא, וא"ל מורי ז"ל, כי ז"ס תוספת שבת גמור מצד שרש נפשי. והענין הוא, כי שם זה הוא מבחינת או"א הנקראים י"ה, ונודע כי מזה הוא תוספת שבת, ושאר אותיות הוא משרש, והנה הב' שינין, הם ב' שמות מצפ"ץ, שכל אחד מהם עולה בגימטריא ש', והם ב' אותיות של תוספת שבת הנזכר בר"מ בפרשת יתרו מן אותם הז' שמות הכתובים שם, נשארו ב' אותיות מ"ר, והם בגימטריא שאר החמשה שמות הנז', שהם, ה', ה', אלהי"ם, א"ל, אדנ"י, הנזכר שם, שהם בגימטריא רל"ד, ושבעה השמות עצמם הרי הם רמ"א. נמצא כי שם זה הוא תוספת שבת של שרש נפשי, והוא כללות ז' שמות השבת, ומקורם שהוא שם י"ה:

וא"ל מורי ז"ל, כי חזקיהו המלך, הוא בחי' הראש של זה השרש של קין, ויען שהיה קין תלוי ברפיון בימי המבול, כמ"ש חז"ל נתקן ונתחזק ע"י חזקיהו. ומשם התחיל להתחזק

בחי' הראש. וזהו חזקיהו, חזק י"ה. וזש"ה, אמרתי לא אראה י"ה בארץ החיים, כי הנה הוא בא לחזק בחי' הראש של זה השרש שהוא י"ה, כנודע ששם זה הוא בראש. והוא חשב תחלה, שעדיין לא נתקן ונשלם בחי' הראש של קין להשתלם בזה רב משרשיא, כי יש בו אותיות שר"ש י"ה, כי השורש הוא בראש, וגם שם הוא שם י"ה. ונמצא כי חזקיה המלך, ורב משרשי"ה, שניהם בראש קין. ואמנם ביחזקאל הנביא, נתחזק קין בבחינת הרגלים, וז"ס בן אדם עמוד על רגליך, כי היה בחינת בן אדה"ר, וא"ל שיעמוד על רגליו, ויחזקם ויתקנם, כי משם נמשך, ולכן נקרא יחזקאל, לשון חוזק. והנה שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא הם ב' שיני"ן שהם ממשרשי"ה ולכן נשא בן עזאי בתו של ר"ע, כי אע"פ ששנים אלו אינם משרשי כנז"ל, עכ"ז יש להם קורבה גדולה עם שרשי, וכן אירע לאליהו הנביא ז"ל שנתעברו בו נשמת נדב ואביהו, שהם מן קין, יען היה בא מבנות פוטיאל שהוא יתרו שבא מן קין, כמ"ש רז"ל כן הענין באלישע ויונה שיש להם קורבה גדולה בשר"ש נפשי, ולא רצה לגלות לי יותר בזה:

יום שבת אחד, נתגלו בי רמי בר יחזקאל, ורב ביבי בר אביי. וא"ל מורי ז"ל, כי באותה הלילה אמרו לו בחלום, כי רב ביבי נרמז בפסוק זה בר"ת והוא פסוק 'חזה 'ציון 'קרית 'מועדינו 'אהל 'בל 'יצען 'בל 'יסע, ר"ת אביי. וגם מורי ז"ל נרמז בפסוק זה בר"ת, והוא פסוק "חזה "ציון "קרית "מועדינו, כאשר יתחלפו אות מ' ביו"ד בא"ת ב"ש, יהיה יצחק, שם מורי ז"ל. גם א"ל בחלום, כי ר"ת "חזה "ציון "קרית "מועדינו, ר"ת בגימטריא רחל, שהוא סוד נוקבא דז"א, הנקראת רחל. וגם היא נקראת ציון קרית מועדינו, היוצאת בחזה דז"א, ולזה אמר חזה ציון בלשון תרגום, ולא אמר ראה בלשון הקדש, לרמוז אל הנז"ל. וגם אביי אביו של רב ביבי, רמוז בר"ת של מלות אהל בל יצען בל יסע. ולא רצה לגלות לי תכלית הדברים אלו מה עניינם:

בענין אשתי א"ל, כי הנה אין בכל הנצוצות של שרש נפשי כ"כ קרוב אלי, כמו נצוץ של ר' עקיבא, והוא קרוב עמי יותר מכלם, וכל מה שאירע לו אירע לי, וא"ל כי אשתי חנה, היא גלגול כלבא שבוע, חמיו של ר' עקיבא. ויען כי נרבע כנקבה, בא בגלגול אשה אחת, שהיתה מרבניתיה דאביי, יען גם הוא היה משרש ר' עקיבא כנודע, ועליה אמרו בתלמוד אמר אביי אמרה לי אם. ואח"כ נתגלגלה באשתי חנה, יען היא גלגול זכר, אי אפשר להיות לי ממנה בנים זכרים אלא נקבות, ואפילו נקבות לא תלד לפי שהיא זכר, אלא בהצטרפות נשמת נקבה אחרת עמה שתתעבר בה, וא"ל שנתעברה בה נפש אשת טורנסרופוס הרשע, שנשאת אח"כ לר' עקיבא כנודע, וזהו לסבת הקורבה שיש לר' עקיבא עם אשתי, שהיא מגלגול חמיו כנזכר. ואז נתעברה מבתי אנגיל"א.

וכשנולדה, נתגלגלה בבתי הנזכרת ונפרדה מאשתי. ואחר שמתה בתי אנגיל"א הנזכרת אז יצטרך שתחזור להתעבר פעם ב' באשתי, ואז תחזור לילד בת אחרת, ותהיה גלגול אשת טורנסרופוס הרשע הנזכר ממש, ואם תחיה הבת הנזכרת ההיא, יצטרך שנפש נקבה אחרת תתעבר בה, ותוליד בת אחרת, ותתגלגל הנפש באותה הבת, והנה אם אותה הנפש תשאר עם אשתי בבחי' עבור ולא תפרד ממנה, אז אפשר שהולד אשר תלד שיהיה זכר, ואמר לי שתמות זאת, ואח"כ אשא אשה אחרת, עם עושר גדול מופלג, דוגמת ר' עקיבא עם אשת טורנסרופוס כן יבא לי העושר מפאת אשה ג"כ כמוהו. ופעם אחרת א"ל, כי אחר אשר אזכה להשלים את נפשי, אקח את רוחי, וכמו שנפשי משותפת עם נפש ר' עקיבא כנ"ל, כן רוחי יבא גם כן משותף עם רוחו של ר' עקיבא ג"כ, ואז אזכה ליקח בת זוגי האמיתית. וכמו שנפשי ורוחי משותפים עם נפשו ורוחו של ר' עקיבא, כך תבא נפש בת זוגי האמיתית, משותפת עם נפש אשת ר' עקיבא האמיתית, שהיא בת כלבא שבוע. ויען אשר יש מעלה יתירה לבת כלבא שבוע, לפי ששהתה כ"ד שנים לבעלה ללמוד תורה, לכן גם אשתי המשותפת עמה כנזכר, יש לה מעלה גדולה מאד, ואינו יכול לזכות בה, עד שאשלים את נפשי ויבא בי רוחי. אמר שמואל, א"ל מורי ז"ל, כי בת זוגו האמיתית היא אדונתי אמי מב"ת:

ערב ר"ח אלול שנת השל"א שלחני מורי ז"ל, למערת אביי ורבא, ושם נשתטחתי על קבר אביי זלה"ה, וייחדתי יחוד תחלה של הפה וחוטם דעתיקא קדישא, ונפלה עלי שינה ואיקץ ולא ראיתי דבר. אח"כ חזרתי ונשתטחתי פעם אחרת על קבר אביי עצמו, ויחדתי היחוד שכתוב מכתיבת יד מורי עצמו. (הגהה - אמר שמואל, כבר כתבתי בשער רה"ק דף ק"י ד"ה יחוד א'). ובהיותי מחבר ומשלב אותיות יהו"ה אדנ"י כנודע, נתערבה מחשבתי, ולא הייתי יכול לחברם, ואחדל מלחשוב בחבור ההוא, ואז נתדמה אלי במחשבתי כאלו קול אומר לי חזור בך חזור בך פעמים רבות, והייתי מחשב בדעתי לומר, הנה זהו לשון עקביא בן מהללאל אל בנו כנודע, ואז חזרתי לחשוב בחבור ההוא וגמרתיו, ואז נדמה במחשבתי, כאלו אומרים לי, אלהים יראה לו השה לעולה בני, ובאלו היו מבארים לי פירושו, והוא, כי מה שהייתי דואג על שלא הועלתי ביחוד הא' שאינו כן, אמנם הועיל והצליח לפני השי"ת, וזהו אלהים יראה לו השה וכו', ויתדמה במחשבתי כאלו היו מבארים לי, כי בפסוק הזה נרמז כל היחוד הא' שעשיתי, כי ר"ת של "אלהים "יראה "לו "השה בגימטריא מ"ו, כמנין יחוד יהו"ה אהי"ה, (הגהה - אמר שמואל, עם כולל אחד בתיבות), ור"ת "השה "לעולה "בני הוא הבל, והוא סוד הבל הפה העליון שכונתי

ביחוד ההוא. ונדמה לי כאלו היו אומרים לי, בר"ת של תיבת "לו "השה "לעולה, היא הלל הזקן. ואיני מבין ענייננו:

והנה כל זה נתדמה לי אז במחשבתי, ואחר כך נפלה עלי חרדה ורעדה גדולה עד מאד בכל איברי, וידי רועדות זו לזו, גם שפתי היו רועדות דבר גוזמא, ומתנועעות במהירות ובתכיפות ובמרוצה גדולה, וכאלו קול היה יושב על לשוני בין שפתי, והיה אומר במרוצה גדולה יותר ממאה פעמים בלשון, מה אומר, מה אומר, ואני הייתי מחזיק את עצמי ואת שפתי שלא לנענעם ולא יכולתי גם להשקיטם כלל, ואח"כ חשבתי לשאול על החכמה ואז היה הקול מתפוצץ בפי ובלשוני ואומר החכמה החכמה יותר מעשרים פעמים. ואח"כ חזר ואמר, החכמה והמדע, החכמה והמדע, עד כמה פעמים. ואח"כ חזר ואמר החכמה והמדע נתון לך. ואח"כ חזר ואמר החכמה והמדע נתון לך מן השמים, כידיעת ר' עקיבא. ואח"כ חזר ואמר, ויותר מר' עקיבא. ואח"כ אומר, וכרב ייבא סבא, ואח"כ אומר, ויותר מרב ייבא סבא. ואח"כ אומר שלום עליך, ואח"כ אומר מן שמיא משדרין לך שלמא. וכל זה היה במהירות גדול, דבר נפלא פעמים רבות בהקיץ, ואני נופל על פני, משתטח בכוך של אבייי:

ואח"כ הלכתי אצל מורי ז"ל, וא"ל כי הועלתי מאד, במה שעשיתי שני היחודים הנזכרים זה אחר זה, ושבסדר זה ראוי לעשותם, ומה שלא נענתי ביחוד האחד היה, שהמתינו לו עד שאייחד שני היחודים. וא"ל מורי זלה"ה, כי בחזרתי משם ונכנסתי לביתו, שראה את נפש בן יהוידע הולך עמדי, וא"ל כי אינו מן השרש שלי, אלא הטעם הוא, כי הוא מתגלה עם כל המייחד יחוד עליון, כי זה דרכו תמיד בחיו כנזכר אצלינו במקום אחר:

וא"ל מורי ז"ל, כי אמרו לו אז במנחה, שאם אזכה באותו יום שבת הבא הראשון אל רב ייבא סבא, שישאר בי תמיד, ולא יסתלק בשאר הגלגולים שלי, ועל ידו אזכה אל הארות גדולות, ובפרט בתפלת העמידה בברכת השנים ובאת צמח דוד עבדך, ובשומע תפלה. וטעם הדבר הוא לפי שגם ר' ייבא סבא מתגלה אל הצדיקים כמו בניהו בן יהוידע, כמבואר אצלינו, ונוסף על זה שהוא משרשי, ולכן אם אזכה שיתגלה בי, יגלה לי נפלאות גדולות בע"ה:

ליל מ"ש ההיא, יחדתי יחוד, אחר חצות לילה, כשקמתי ממטתי, ואירע לי כנזכר לעיל, והזהירני רב ייבא סבא, שע"י היחוד מכתיבת ידי מורי ז"ל, אשיג בחכמה כל מה שארצה, ושאייחדנו שלשה פעמים בכל יום באופן זה, בנפילת אפים בשחרית, ונפילת אפים במנחה ובק"ש של ערבית. ובזה אשיג כל מה שארצה. וליל יום שני חזרתי לייחד אחר חצות לילה, וא"ל רב ייבא סבא, ולמה לא יחדת היחוד ההוא כמו שצויתיך לעשותו

שלשה פעמים בכל יום כנז"ל, כי בזה תשיג השגה שלימה לאין קץ, ולך לך אצל רבך ה"ר יצחק אשכנזי, ואמור לו שילמדך איך תעשהו בשלשה זמנים הנז', ואמור לו שידבר עמי, ואני אלמדהו לו, והוא ילמדהו לך. ואינך יודע כמה אתה גדול לפני הש"י, כי אדם גדול אתה כר' עקיבא וחביריו, ותשיג מה שלא תשיג שום אדם בדור הזה, אפילו האר"י רבך, ואתה עתיד שידבר לך המלאך אליהו ז"ל פה אל פה בהקיץ, ולכן כאשר תייחד יחוד הזה, תעלהו בסוד (מ"ן) אליהו שהוא שם בן, והוא סוד מ"ן, ותעלהו בסוד נדב ואביהוא, שהם סוד הנפש, ותעלה אותי ג"כ עמהם, ובזה תשיג שידבר לך אליהו הנביא ז"ל, ושאר מלאכים, ואינך יודע כמה גדלה מעלתך מכל אנשי הדור הזה, ובנים יתן לך הש"י, גם עושר, שלא תצטרך לשום אדם. ואז בבקר הלכתי אצל מורי ז"ל, וספרתי לו כל הנז"ל, ואח"כ למד לי איך אעשה היחוד הנז', בשלשה התפלות, בנפילת אפים דשחרית, ומנחה, וק"ש של ערבית. וכבר ביארתיו בסוף היחוד של כתיבת ידי מורי ז"ל וע"ש. גם ענין יחוד נדב ואביהוא ואליהו ז"ל, כבר כתבתיו אחר היחוד הא' של הפה והחוטם דעתיקא קדישא. (הגהה - אמר שמואל, ועיין ביחוד הג' דף):

ביום שבת איכה, חלמתי שהיה אומר לי מורי ז"ל, ענין זווג אחד של אמוראים, והיה קורא עליהם, מה רב טובך אשר צפנת ליריאך. ובבקר הלכתי וספרתי לו הענין, ופירש לי הענין וא"ל, כי הוא סוד גדול, וא"ל, כי בע"ש ראה כתוב במצחי, רמי בר חמי, ואותיות נר, ולא הבין הדבר, עד שגלו לו הדבר ע"י חקירה. והענין הוא, כי כבר ביארנו, כי תרי"ג נצוצות תלמידי חכמים, יש בכל שרש נפש ונפש. והנה בת רב חסדא הנז' בגמרא, הוא בחי' המלכות, בת אותו שכתוב בו ורב חסד, וזהו ג"כ סוד ורב טובך. והנה זווג העליון היא סוד הדעת, הוי"ה ואהי"ה, שהם בגימטריא מ"ז, ושם הוא סוד רמי בר חמא כמו שנבאר. ולכן לקח אותה תחלה, ואח"כ לקחה רבא, שהם אותיות באר, שהוא זווג תחתון דיסוד, כי רבא בגימטריא, יהו"ה אלהי"ם יהו"ה אדנ"י, והם ב' זווגים תחתונים, שהם בגימטריא באר, שהם המלכות בשבע היכלותיה עם הת"ת כנודע. ולזה אמר רבא ואנא בתראה. אמנם רמי בר חמא, הוא העליון, כי אם תצרף ב' זווגים תחתונים שהם בא"ר ורב"א, עם זווג העליון העולה מ"ז כנז', יהיו שלשתם בגימטריא נ"ר. והם בגימטריא רמ"י. והנה רמ"י הוא בחי' רוממות הדעת כנודע והוא שער החמשים, נתיב לא ידעו עיט, וזהו רמ"י בר חמא, כי חמא בגימטריא מ"ט, ורמי הוא שער החמשים של שרש נפשי, סוד דעת העליון של שרש נפשי. וזהו ענין פסוק מה רב טובך שחלמתי, כי מה שהיא המלכות כנודע, הוא בת רב טובך, שהוא רב חסדא, והיא צפונה ליריאיך רמי

ורבא, סוד הדעת והיסוד. וגם ר"ת של מ"ה "רב "טובך "אשר, בגימטריא רמ"י, וזכור ענין זה כי רמ"י היא שער החמשים של שרש נפשי:

כבר ביארנו במקום אחר, ענין נשמות התנאים והאמוראים היכן הם, ועתה נבאר הכל בפרטות קצת מנצוצות שרש נפשי, וכבר ידעת כי יש בז"א חמשה חסדים מתפשטים, וגם ה' גבורות:

אמר הכותב, נ"ל, כי כל זה בפרצוף עצמו, של אבר העקב שבפרצוף הכולל של קין, אשר כלו הוא פרצוף הגבורות של מוח הדעת דזעיר. הנה בחי' הגבורות של הגדלות הם כך, גבורה של הגדלות, העולה דרך עליה מן יסוד לנצח, הוא חזקיהו המלך. והגבורה העולה עד החסד, הוא יחזקאל הנביא. גבורת הגדלות העולה מן היסוד אל ההוד, הוא ר' עקיבא. והעולה עד הגבורה, הוא עקביא בן מהללאל. והגבורה העולה בשני שלישים תחתונים מגולים שבת"ת, הוא ריב"ז. ומן הנשאר שליש החסד אחר התחלקו, הוא מ"ר והוא מנשה בן חזקיהו המלך. שליש העליון הוא אליהו בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם, זה מ"ר, וזה ר"ם. ואח"כ עולה בדעת, והוא שמואל הנביא מן הרמתים, והקטנות של שם אלהי"ם כנודע:

ונבאר בו שלשה הבחי', שהם, בחי' המוח, ובחי' החסדים, ובחינת הגבורות. הנה המוח שעולה בנצח, הוא רמי בר חמא. והחסד העולה בנצח, הוא אבייי. והגבורה, רב ביבי בנו. ואחר כך עולה בחסד, שהוא הזרוע הימני והמוח, הוא רב סחורא. והגבורה, רב שמואל בר שילת. והחסד, פנחס אחי מר שמואל, והוא בחינת:

גבורת הגדלות, המכה תוך הקטנות. וההוד, המוח, הוא רב משרשיה, תלמיד אבייי. והגבורה, רמי בר תמרי. והחסד, רפרם בר פפא. ואח"כ עולה בגבורה, המוח, ר' זריקא. והגבורה, ר' זעירא מדהבת. והחסד, ר' זעירא בר הלל. והת"ת בשני שלישים המגולים התחתונים, המוח, עולא בר קושב. והגבורה, רבי"ן דסליק ונחית מא"י לבבל. והחסד, רב חנא בגדתאה. והת"ת בשליש עליון המכוסה, המוח, ר' מיאשא שבזמן ר' יוחנן. והגבורה, ר' שילא שנעשה לו הנס כנז' במסכת ברכות החסד, שבחת בריה דרבינא:

ומורי ז"ל צוה אותי, שתמיד אכוין בכל אלו הנז', בכל שבוע ושבוע, נחלקים כפי הימים, והוא, שאכוין באותם שהם בנה"י, בשלשה ימים אב"ג. ובחג"ת, בשלשה ימים דה"ו. ובדעת, ביום ששי אחר ה' שעות, כי כבר ידעת כי אז מתחיל קצת תוספת שבת. ודע, כי כל זה היה כתוב אצלי מימי מורי ז"ל בנייר קטן, ושם באחרית הכל, ראיתי כתוב רב חמא בר בוזי, בלתי שום פירוש, ואיני יודע אם צריך לכוין בו ביום שבת, ושכחתי הענין:

פעם אחרת אחר יום א', צוה אותי גם כן, שאכוין בכל ימי השבוע בכל תפלה ותפלה, באלו התנאים והאמוראים והצדיקים שאכתוב עתה, וזה סדרם, יום א' בשחרית, רב ייבא סבא. מנחה, אבייי. ערבית, רב ביבי בנו. יום שני בשחרית, רב ייבא אמורא. מנחה וערבית, אביה בן רחבעם. יום ג' בשחרית, רב דימי מנהרדעא. מנחה, רב דימי דסליק לא"י. ערבית, רב ייסא אמורא. יום ד' בשחרית, רב אחאי בר יאשיה. מנחה, רב שישא בריה דרב אידי. ערבית, רב חייא מדפתי. יום חמשי בשחרית, יהושע בר זרנוקי. מנחה, רב איו. ערבית, אבדימי. יום ו' כלו, נחום האלקושי. יום שבת כלו, מיכה המורשתי. ודע, כי גם זה מצאתי כתוב בנייר קטן, ובאחרית כל הנזכר, מצאתי כתוב שמות אלו, ולא אזכיר עניינם, ואלו הם, רב ביבי. רב זריקא. רב טביומי. רב כרוספדאי חמיד לבא. ר' צדוק הכהן. רב קיסמא, רב שמעיא חסידא. ונלע"ד עתה, שצוני לכוין בהם כל אחד מהם בשבעה הימים של השבוע, כסדר אבג"ד הו"ז:

פעם אחרת א"ל, כי אליהו בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם, הוא בשליש העליון המכוסה של הת"ת, וז"ש ממשפחת רם. ואלקנה ושמואל הנביא בנו, הם מן הרמתים, שהוא בדעת עצמו. שהוא הרמה העליונה הכולל שתיהם. ולי אני הצעיר א"ל פעם אחרת, שאני גבורת הוד העליונה, אשר בדעת עצמו. ור' יוסי הגלילי, הוא מן הפאה השמאלית שבראש, מן בחי' א"ל שדי, שבפרצוף כתף שמאלי שבפרצוף של שרש נפשי. ויונתן בן הרכינס, הוא מן הגבורה של הגבורה שבחמש גבורות שבדעת. ור' עקיבא הוא מן גבורת הוד שבדעת. ואני מן גבורות הוד שבדעת לאה חיצונה. ויחזקאל הנביא, הוא מטפת אדה"ר, קודם שנולד קין. דוגמת מה שהודעתיך בענין מיכה המורשתי, ונחום האלקושי. ור' חוצפית המתורגמן, הוא מן גבורת ההוד שבדעת שמצד אבא, ובוקע האור שלה, ועוברת עד הדעת של לאה החיצונה וממה שנשאר שם הוא שרש נפשי. ונלע"ד שא"ל מורי ז"ל, כי הוא מוכרח שבעברה דרך דעת אימא, תעבור דרך גבורת ההוד של דעת דזעיר שמצד אימא, לפי שבאבא גניז גו אימא, והנשאר בדעת דהוד דזעיר דמצד אימא, שם יש לו קרוב גדול עמי. וכן כל שאר השרשים של מורי ז"ל הר"ם אלשיך הם באים ועוברים על דרך הנז' ויש לי שייכות עמהם. עוד א"ל מורי זלה"ה, כי להיות יונתן בן הרכינס ז"ל מגבורת הגבורה של הדעת, ור' עקיבא מן גבורת ההוד של הדעת, לכן היה יונתן בן הרכינס חריף ממנו כנזכר ובירושלמי דיבמות:

ביאור ענין שרשי הנשמות מה עניינם. דע, כי כל הנשמות תלויים באדה"ר, כי הוא כולל כל חמשה שרשי הנשמות, שהם, אריך, ואו"א, וזו"ן. והנה רמ"ח איברים ושס"ה גידים

הם באדם, והם תרי"ג שרשים, ר"ל שכל אבר אחד מאלו הרמ"ח, וכל גיד אחד מאלו השס"ה גידים, יש בו פרצוף אחד בכל תרי"ג איברים וגידים, ונקראים שרש אחד:
והנה כל אבר כלול מבשר גידים ועצמות כמ"ש ז"ל לענין טומאה, ולענין אבר מן החי. אבל אין הגידים אלו ענין שס"ה גידים, כי השס"ה גידים הם גידים בפ"ע, זולת הרמ"ח איברים. אבל הגידים הנכללים באיברים, הם העורקים הקטנים המתפשטים תוך הבשר והאבר ואינם מכלל השס"ה גידים:
ונמצא כי תרי"ג שרשים הם באדה"ר, וכל שרש מהם יש בו תרי"ג נצוצות של נשמות שכל נצוץ מהם נקרא נשמה אחת. וכל זה בחצוניות הנפש, כמו שיתבאר למטה, וזה אמיתות ועיקריות הענין. אמנם ע"י העונות והפגם של התחתונים, מתחלקים שתי הבחינות הנזכר לכמה חלקים, פירוש, כי התרי"ג שרשים גדולים, יכולים להפרד ולהתחלק עד ששים רבוא שרשים קטנים. וכן התרי"ג נצוצות גדולים, שבכל שרש מהתרי"ג שרשים גדולים, יכולים להפרד אל ששים רבוא נצוצות קטנים. אבל דע, כי אינו מוכרח שיתחלקו אל התרי"ג, או אל ס' רבוא. אבל הכוונה היא, שפחות מן תרי"ג שרשים גדולים, או פחות מן תרי"ג נצוצות גדולים בכל שרש מן התרי"ג, א"א להיות. וכן יותר מן ס' רבוא שרשים קטנים, או יותר מס' רבוא נצוצות קטנים בכל שרש מן התרי"ג, א"א להיות. אבל החשבון אשר באמצע אפשר להיות, כי יש שמתחלק לאלף, ויש לאלפים, ויש לעשרת אלפים וכיוצא בזה, והכל כפי מדרגת העון. והטעם נזכר בתקונין תקון ס"ט דלית גלגול יתיר מס' רבוא, אבל פחות מס' רבוא, עד הרי"ג, אפשר להיות, כפי מעוט העון ומדרגתו:
והנה קין והבל, הם שני איברי הכתף של אדה"ר, הבל בכתף הימני, וקין בכתף השמאל. והוא בחי' פרק הכתף שבגוף, המחבר את הזרוע עם הגוף. והנה מחמת החטא אשר חטאו שניהם כנזכר בתקונים תקון ס"ט, פגמו למעלה, ונתחלק כל שרש משניהם, שהוא תרי"ג נשמות גדולים, לס' רבוא נצוצות, שכל נצוץ מהם, הוא נשמה אחת. וז"ש בתיקונים שם, דמשה אתפשטותיה עד ס' רבוא וכו', לפי שהוא מן שרש הבל. והנה שרש הדעת היורד דרך חוט השדרה, תחלה יורד אל שתי כתפות אלו, ואח"כ יורד עד יסוד, להמציא טפת הזרע. והנה בהגיע טפת הזרע מן הכתף אל היסוד, אז נקרא היסוד כפת תמרים, כי אותיות כפ"ת וכת"ף הם שוים. וכאשר יורד משתי הכתפים ביחד אל היסוד, אז כתיב שתי כתפות חוברות על שתי קצותיו וחובר, כי אז מתחברים ביסוד, ואז כתיב האלף לך שלמה, כי היסוד נקרא שלמה. וז"ש הכתוב את בריתי שלום, ואז הוא

סוד האלף, כי ב' פעמים כתף, הם בגימטריא אלף. אבל כתף א' לבדו, הוא בגימטריא ת"ק, כמנין אותיות המלוי לבדו הנעלם משם שד"י שביסוד, ובהתחברם הם אל"ף:
ועתה אבאר ענין השרשים הנזכר, כי הנה מחמת חטאו של אדה"ר, נתערבו נצוצות משאר איברי אדה"ר, בקליפת הרע של שרשי קין והבל, ובעת הגלגולים מתגלים יחד יחזור כל דבר לשרשו:
והנה עתה אבאר שרש קין לבדו, אשר בו תלוי נצוץ נפשי אני חיים. שרש קין, הוא פרק הכתף השמאלי, המחבר הזרוע עם הגוף, ויש בו בשר וגידים ועצמות, כי כבר נודע, כי אינו נקרא אבר, אלא שיהיה בו בשר וגידים ועצמות. וכבר נתבאר לעיל, שהגידים האלו הם העורקים הקטנים, שאינם בכללי השס"ה גידים הנז"ל. ושלשה חלקים אלו שבאבר הזה, מתחלקות לס' רבוא נצוצות קטנים. וכל אבר של הכתף הזה, הוא פרצוף אחד שלם. ואמנם שרש נצוץ נפשי, היא בפרק העקב השמאלי שבפרצוף זה, שהוא כתף השמאלי של אדה"ר מהבחי' השנית. ובזה העקב השמאלי של זה הפרצוף של קין, יש בו יותר מתרי"ג נצוצות קטנות, והם הנפשות הנז"ל שכלם הם משרש נפשי, שכתבנום בפרטות למעלה, מן קין ועד נפשי אני חיים. ויש עוד אחרים זולת הנז"ל, ולא ביארם לי מורי זלה"ה כל הנצוצות שבעקב ההוא:
ואבאר עתה, ענין זה העקב השמאלי שבפרצוף קין, שהוא כל אבר כתף השמאלי של אדה"ר כנזכר. דע, כי טפת הזרע הנמטכת מן העקב הזה, עד היסוד של ז"א, לפעמים נעשת יעקב, ולפעמים נעשת עקיבא, ולפעמים עקביא, וכיוצא בזה, ואין להאריך בפרטים אלו. ודע, כי סוד עקב לעולם הוא סוד המלכות ולכן יש כח בכל נצוצות של זה העקב לעלות למעלה עד המחשבה בסוד נקבה תסובב גבר. ומצד זה זכה ר' עקיבא לעלות במחשבה, והבן זה. והנה נפשי שלי אני הצעיר חיים, היא מזה העקב הנזכר, של פרצוף כתף שמאלי של אדה"ר. ולכן יש לי שערות ארוכות בכתפי השמאלי כנז"ל, שנתן לי מורי ז"ל סימן, שמן הכתף השמאלי של אדם, שם הוא אחיזת נפשי. ואמנם יש לי שערות ארוכות גם בכתפי הימני, אלא שבכתף השמאלי הם מרובים יותר, וטעם הענין הוא, כי כאשר נפגם צד הימני, כמו המשל בחטאו של הבל שנפגם כתף הימני, אז אין הסימן ניכר אלא בימין לבדו. אבל כאשר מחמת פגם נפגם צד השמאלי, כמו המשל בחטאו של קין, שנפגם כתף השמאלי, אז גם הפגם ההוא מגיע עד כתף הימני, וכן כיוצא בזה, ולכן יש בי שערות גם בכתף הימין, אלא שבכתף השמאלי הם יותר מרובים לפי ששם הוא עיקרם, אבל כשאין הפגם רק בימין, אז אין הסימן ניכר רק בימין לבדו והבן זה:

ודע, כי אין האדם צריך לתקן כל הפגמים שיש בכל השרש שלו, כמו המשל מי שהיא מאבר הכתף השמאלי של אדה"ר, שהוא נקרא שרש קין, ואמנם הוא מן אבר פרטיי שיש בפרצוף ההוא, כמו מן העקב הנזכר, אין שום נצוץ מזה העקב, צריך להשלים ולתקן כל הפגם שיש בכל הפרצוף הזה, רק אבר העקב בלבד. ונמצא, כי כל הנצוצות שהם מזה העקב השמאלי שבפרצוף הזה של כנף השמאלי של אדה"ר, כלם ערבים זה לזה, לתקן כלם כל אחד מהם בעבור כלם, וכן כלם בעבור האחד מהם, וכאשר יושלם להתקן זה העקב אין צורך אל זה העקב להתגלגל כלל, אע"פ ששאר הכתף הזה לא יהיה מתוקן:

ודע, כי כשאיזה נצוץ אחד מן הנצוצות של זה העקב חטא ועשה עבירה, והוצרך להתגלגל ולהתקן, אז הוא מתגלגל עם נצוץ אחד משל העקב הזה עצמו, והוא נתקן יחד עמו. אך אם העון חמור מאותם שגופו כלה ואין לו תחיה ח"ו, אז מתגלגל הוא לבדו, וגופו הא' נאבד לגמרי:

גם אם הוא מתגלגל להשלים איזו מצוה שחסר לו להשלים, ולא להתקן פגם של עבירה או חטא, אז ג"כ הוא מתגלגל לבדו כ"כ פעמים, עד שישלים המצות. והגופות שלהם, כל אחד נוטל חלק כפי מה שהשלים בו. ודע, כי כשחסר מאיזה נצוץ (נלע"ד שצ"ל כשנפגם) מצוה אחת, איננו חסר ומגלגל עם נצוץ שני, אעפ"י שהוא משרשו, אלא עם נצוץ הדומה לו בלבד, ולא עם שאר נצוצות אע"פ שהם משרשו:

ודע, שאם האדם יחטא לחבירו, אז אפילו שאין שניהם משרש אחד, צריכים להתגלגל שניהם ואותו שהחטיאו יתעבר בו לסייעו שיעשה מצות לתקן מה שהחטיאו. ודע, כי אם האדם יהיה נפשו שלימה ומתוקנת לגמרי, אז יתגלו בו כל נצוצות אשר בזה העקב, ויהיו מאירים בגופו. והנה כדי שיהיה מתוקן, צריך שיתגלו במצחו, ויוכר שם למי שחננו ה' דיעה להסתכל בפרצוף, צריך שיתגלו שם במצחו, כל מציאות התרי"ג נצוצות שיש לשרש ההוא של הנפש, או אל הרוח, או אל הנשמה. שאלו התרי"ג, הם הת"ח שיש בכל שרש ושרש. והנה יש הרבה שאינם ניכרים בפירוש, אבל הם נכללים עם האחרים הגדולים מהם. והענין הוא, כי יש כמה נצוצות גדולות, שהם עיקרי התרי"ג נצוצות הקטנות, כי כאשר אלו מתגלים, אז ודאי שכל השאר מתגלים עמהם, אלא שלסבת גודל הארת אלו העיקריים, אינם ניכרים האחרים. ולא ביאר לי מורי ז"ל, כמה נצוצות הם אשר הם העיקריים. והנה אם לא יהיה נפשו או רוחו או נשמתו מתוקנת לגמרי, אז כפי המצות שעושה, כך נצוצות יתגלו בו מן תרי"ג של הנפש, או מתרי"ג של הרוח, או מתרי"ג של הנשמה. ויש נצוצות שהם מרוחקים הרבה ממנו, ויש קרובים

מאד, ויש מקיפים אותו מרחוק, ויש מקיפים עליו וחופפים עליו בסמוך. והכל הוא כפי מעשה האדם, וכאשר יחטאו יחזרו להסתלק ממנו ח"ו, וכפי שעור החטא כך יהיה מספר הנצוצות אשר יסתלקו ממנו:

גם בענין שרשי הנשמות, דע, כי כל הנשמות היו כלולים באדה"ר. והנה כל שרש נשמות אדה"ר, הם שלשה אבות. ואח"כ נחלקים לי"ב שבטים. ואח"כ נחלקים לשבעים נפש. וכל חלק מאלו הע', נחלקים לכמה חלקים, עד שנמצאו כל החלקים של השרשים כלם, שיש בנשמת אדה"ר, הם ששים רבוא שרשים קטנים:

והנה אם תדקדק תראה, כי התרי"ג הם כללות ס' רבוא, כי הס' רבוא הם שש מאות אלף רגלי, והם ב' אותיות ת"ר של תרי"ג. ואות ג' של תרי"ג, הם שלש אבות. ואות י' של תרי"ג, הם סוד ע' נפש. כי הנה שש קצוות הם, בסוד ס' רבוא כנודע, והיו"ד היא משלמת לע' נפש כנודע, גם ב' אותיות י"ג, הם י"ב שבטים, ואחד יתר הוא מציאותם. הרי שהם תרי"ג, וכוללים כל המציאות הנז"ל:

והנה קין, שהוא שרש אחד מן השרשים שבנשמת אדם, והוא הכתף השמאלי של אדם, ונחלק ע"ד הנזכר, שהוא ג' אבות, וי"ב שבטים, וע' נפש, ואין עוד נחלק יותר, רק עד ע' נפש, שהם ע' שרשים ולא יותר. כי אינו דומה לאדם הראשון, שיש לו שרשים ס' רבוא. אבל לפי שקין הוא אחד ממספר השרשים של אדה"ר, לכן יש בו ג"כ מציאות אדם, להיותו נחלק כמוהו, לשלשה אבות, וי"ב שבטים, וע' נפש, שהם ע' שרשים ולא יותר. אבל אינו דומה לגמרי אל אדם, הנחלק לס' רבוא שרשים. ואמנם אלו הע' שרשים של קין, נחלקים עד ס' רבוא נצוצות לבד. אך השרשים אינם רק ע' שרשים. וכן עד"ז בכתף הימני של אדה"ר, והוא שרש הבל, ויש בו ג"כ ג' אבות, ואח"כ נחלקים לי"ב שבטים, ואח"כ נחלקים לשבעים נפש, שהם שבעים שרשים ולא יותר, וכללות כלם יחד, הם ס' רבוא נצוצות נשמות ולא יותר. ודע, כי כל שרש ושורש מאלו הע' שרשים שיש בקין או בהבל, יש בו פרצוף שלם אחד, וכללות הפרצוף הזה, נקרא שרש אחד, כי אין לך שרש ושרש מכל השרשים כלם, שאינו בחינת פרצוף גמור:

והנה שרש נפשי אני חיים, הוא שרש אחד מן הע' שרשים של קין, ויש בו פרצוף אחד שלם, ויש בו יותר מתרי"ג נצוצות נשמות, ור' עקיבא, ור' עקביא בן מהללאל, וגם אני חיים, אנחנו הם מן העקב של זה הפרצוף. וחזקיהו המלך, הוא בראש פרצוף זה. ודע, כי תרין כתפין הנז' דאדה"ר, שהם בחי' קין והבל, רוצה לומר, כי הנה או"א, הם אדם וחוה, ותרין עטרין דגניזין בהון, שהם חו"ג, אלו הם הבל חסד, קין גבורה:

אמר שמואל, מצאתי הגהה אחת וז"ל, והנלע"ד, כי אין העקב הזה הכולל של כל פרצוף קין, אלא עקב אחת פרטיי, של אחד מהע' שרשים של קין, כי בכל שרש יש עקב אחד, אך זה השרש כלו של ר' עקיבא, איני יודע אם הוא העליון, או התחתון, או אחד משאר הע' שרשים, ואינו מוכרח שכל השרש הזה, הוא העקב לבדו שבכל כללות פרצוף קין, הכולל ע' שרשים וצ"ע:

גם בענין השרש של נפשי, ביאר לי מורי ז"ל פעם אחרת ענין זה. דע, כי נצח והוד דעתיק יומין, מתלבשים בשני זרועות א"א, והנה משתי הידים של ב' זרועות של א"א, נעשו חו"ב אל או"א. ומן ב' הכתפות, הם סוד תרין עיטרין, הנקראים חו"ג, דאחסינו לברא קדישא ז"א. והנה אלו הארבעה מוחין, שהם תרין מוחין דאו"א, ותרין עיטרין, הם סוד אוה"מ של ז"א, ואח"כ נתנוצצו מן אלו הארבעה מוחין, שלשה נצוצות, השנים הם מב' מוחין דאו"א, והאחד הוא חבור התרין עיטרין הנזכר יחד, ונתלבשו אלו השלשה נצוצות שמצד אור המקיף, בנה"י של הבינה, שהם מוחין פנימיים דז"א, נמצא כי נה"י של הבינה, הם שלשה מוחין הפנימים דז"א, ומתלבשים בהם שלשה נצוצות, מן הארבעה מוחין המקיפין. והד' מוחין הראשונים, הם אור המקיף אליו, והנה לפי שהמוחין הפנימים אינם רק שלשה, שהם נה"י דאבא כנזכר, לכן לא נתנוצצו מן הארבעה מוחין המקיפים, רק שלשה נצוצות, ונצוץ השלישי הוא מן התרין עיטרין ביחד, להכנס ביסוד הבינה, הנעשה דעת בזעיר אנפין:

והרי בזה ירד מדרגה אחת שהוא מן הארבעה אל שלשה, ואח"כ במלכות ירד מדרגה שנית. והוא כי מן שלשה, ירד אל שנים, כי הנה נצח והוד של ז"א, נעשו מוחין פנימים אליה, ולא מן היסוד. והנה אותם השלשה פנימיים של הז"א, שהם נה"י דבינה, הם אור מקיף אל המלכות, ומהם התנוצצו שתי נצוצות לבד, אחד הוא כללות נצח והוד, שבהם ב' מוחין או"א. והשני, הוא חד עיטרא של הז"א, והיא עיטרא דגבורה לבד. הרי כי תחלה היו המקיפים ארבעה ואח"כ שלשה, ואח"כ שנים:

ועתה אבאר השרש של נפשי, הנה אין מציאות המלכות נזכר בעתיק יומין, כי אין בו רק מציאות ט' היכלין, הנזכרים בריש אדרת האזינו, ולכן שרש המלכות שבו, לא נרמזה רק בסוד ההוד שבו, כי כבר ידעת, כי המלכות היא לעולם בהוד. והנה הוד זה מתלבש בחד עיטרא, הנקרא גבורה דא"א, והיא סוד הכתף השמאלי, ושם נרמזה המלכות. ומזה הכתף השמאלי, נמשך נצוץ אחד, להיות אור מקיף אל המלכות. והנה קין שהוא מצד מציאות המלכות, נרמז בכתף שמאלי של אדה"ר, כי שם שרשו הראשון. ואמנם כנגדו, הוא נצח דעתיק יומין, בכתף הימני דא"א, ובו סוד הת"ת. ולכן הבל נרמז כאן, וכאן

הוא שרשו. ובזה תבין מעלת כתפות אלו, ובפרט כתף השמאלי, כי כבר ידעת, כי אי אפשר למלכות, ובפרט בסוד אור המקיף לעלות למעלה מן הזכר, הרי כי הוד דעתיק היא מלכות, ונתלבשה בעטרא דגבורה דכתף ז"א, שהיא מלכות, ועקב הכתף מלכות שבו, ומזה העקב שגם הוא במלכות, משם הוא ר' עקיבא ועקביא:

ענין שורש נפשי. הנה נודע כי בז"א יש תרין מוחין חו"ב, וביניהם הוא המוח הג' הנקרא דעת, הכלול מחו"ג. וכאשר חטא אדה"ר הוריד הדעת למטה בין ב' הכתפים של ז"א, בשליש עליון דגופא, ושם ירד חסד בכתף ימני, וגבורה בכתף שמאל. והנה קין והבל, נולדו אחרי שחטא אדה"ר, ושרש קין הוא מן אלו הגבורות, שירדו לכתף שמאל אחרי ירידתם טם, כי אז אין להם כ"כ הארה כמו בהיותם למעלה במוח עצמו. והנה השרש של נפשי הוא מן קין. והנה כל השרש שלי, כגון ר' עקיבא וכו', וכיוצא בו כלם, הם מן גבורת ההוד, שהיא הגבורה החמשית. והנה יש כאן תערובת אחד, והוא, כי הנה כאשר הנשמה יוצאה מכאן, יש לה פנימיות וחיצוניות בהכרח, כי הנה יש לה בחינה מן המוח עצמו שהוא גבורת ההוד אשר שם, וגם מן הכתף השמאל עצמו. ואם הדעת היה למעלה במקומו בראש, היה חיצוניות הנפש מן העצם והבשר של הגלגלתא עצמה, אך עתה הוא מן הכתף, ואין החיצוניות והפנימיות מתייחסים יחד. ונמצא שפנימיות נפשי, הוא מן המוח העליון הנקרא דעת. וחיצוניותה ולבושה, הוא מן הכתף השמאלי. ונמצא שיש לה פחת א' בבחינת פנימיותה, כי אינה מאירה עתה כמו אם היתה למעלה במקומה. ופחת ב' בבחי' חיצוניותה, שהיא מן הכתף, ולא מן הגלגלתא. וב' בחי' אלו הם בגוף, רוצה לומר, כלי ומלבוש של הנפש. וכנגדם יש ב' בחי' פנימיות וחיצוניות בנפש עצמה, הנקראת אורות. וע"ל בדרושי של לבושי הנשמות עצמם:

והנה ע"י תקון האדם, על ידי מעשיו בעה"ז יוכל לתקן אז הפגם לא עתה, רק אחר כך בימות המשיח, כי אז מכח מעשיו הטובים שקדמו אל האדם עתה בעה"ז, יתוקן אז הפגם בימות המשיח ויעלה הדעת למעלה, ואז תאיר פנימיות נפשי כבתחלה. וגם חיצוניות נפשי, תהיה אז מלמעלה מן גלגלתא. אבל בענין חיצוניות נפשי שיש לי עתה, שהיא מן הכתף השמאלי, אני מסופק אם אמר לי מורי ז"ל שישאר לעולם עמי, כיון שעתה היא מחוברת עם נפשי, או אם הוא הפך מזה:

והנה כמו שנתבאר, שירד הדעת למטה בחטאו של אדה"ר, כן ירדה בחי' לאה מאחורי הדעת של ז"א ששם מקומה תחלה, ועתה ירדה גם היא עם הדעת באחורי הכתפים, כנודע כי לאה יוצאה ממלכות דבינה והדעת ביסוד דבינה. והנה מעיקר גבורת ההוד עצמה שבדעת דז"א, הוא ר' עקיבא, ונפש שלי אני חיים, היא מאותה ההארה, אשר

יוצאה מן גבורת ההוד שהוא ר' עקיבא, אל ההוד שבדעת דלאה. ונמצא שאני לא בהוד דדעת דז"א, ולא בהוד דדעת דלאה, אלא מהארה אמצעית הנמשכת ויוצאה מהוד דדעת דז"א, להאיר אל הוד דדעת דלאה. ואפשר שזהו מה שפעמים היה אומר לי מורי ז"ל, שאני מן הוד דדעת דז"א. ופעמים אומר לי שאני מן הוד דדעת של לאה. ופעמים אומר לי שאני מן כנף שבכתף השמאלי, ור' עקיבא הוא הקנה אמצעי המעמיד, ואני הוא הנוצה והשער היוצא מן הקנה המעמיד, כמו שנבאר למטה בעהי"ת:

גם א"ל מורי ז"ל, כי פנימיות של נפשי, היא מן גבורת ההוד שיש במוח ממש שלמעלה, רק שירד למטה כנזכר. וחיצוניות נפשי היא מן החסד שבכתף שמאלי:

גם דע, כי כמו שביארנו ענין חלוק אדם הראשון, אל תרי"ג שרשים גדולים, וס' רבוא שרשי קטנים. וכן כל שרש מן התרי"ג נחלק עד ס' רבוא נצוצות קטנים, וכל זה הוא בבחינת הנפש. וכן עד"ז חשבון הזה הוא ממש בבחינת הרוח, וכן הוא בענין הנשמה וכו', ואין להאריך כי זה הוא דבר פשוט:

אמר שמואל, הואיל ואתא לידן, אחוה דעי גם אני, ממה שהגיד לי אבא מארי ז"ל, כי שרש נפשי אני שמואל, מנצוץ ר' מאיר ע"ה. וגם אני בחלומי כך הגיד לי הוא עצמו, וא"ל אתה נצוץ נפשי, וספרתי הדברים למורי זלה"ה, וא"ל כך הוא האמת. ועוד חדש לי, כי ר' מאיר ע"ה, נתגלגל בזקני ע"ה, ושמו ה"ר יוסף ויטאל ז"ל סופר התפילין, ולהיות כי ר' מאיר ע"ה היה סופר גדול בדורו כנודע במשנה, לכן גם זקני הר"י הנזכר ע"ה, היה סופר גדול, ובקי ואומן לא קם כמוהו. והרב הגדול האר"י זלה"ה, אמר למורי אבי זלה"ה, שחצי העולם היה נזון בזכות זקני ע"ה, באמצעות התפילין הכשרים שהיה עושה. ואח"כ נתגלגל זקני זלה"ה בי אני הצעיר שמואל ויטאל, ולכן גם אני יש לי יכולת בכתיבה מעט ודי בזה. כי א"ל מורי זלה"ה יום אחד, למה אני שותק לדבריך, ושומע מה שאתה אומר, ואיני גוער בך כמשפט האב לבן, אעפ"י שאתה לפעמים מכעיס אותי, וגם יש ביניני אהבה גדולה יותר מדאי, להיות שאתה אבי, ודי בזה:

ועתה אכתוב, מה שהגיד לי מורי ז"ל, ז' ימים קודם שנפטר לחיי עה"ב. ודע, כי מן השעה הראשונה שדבר עמי א"ל שאזהר מאד שלא אגלה ענייני של השגתו וידיעתו לבני אדם, לפי שהוא לא בא רק לתקן אותי בלבד ואח"כ על ידי יתוקנו אחרים, והתרה בי שאם אגלה ענייני, שימשך נזק גדול לו ולי ולכל העולם כלו. ונתגלגלו הדברים שמורי הר"ם אלשיך נר"ו, ידע הדברים, וגזר עלי שאגיד לו הענין, ומכח גזרתו הוכרחתי לגלות לו, ואז משם ואילך נתרבו הנכנסים בבית מורי ז"ל, ואני הייתי חושב שעשיתי מצוה גדולה לזכות כל אותם שהיו חוזרים בתשובה. ופעמים רבות היה מורי ז"ל מוכיח

אותי על זה, שלא היה לו פנאי ללמוד עמי מרוב הנכנסים, והיה אומר לי, הלא אתה גרמת כל זה שיכנסו כל אלו, ואני איש עניו, ואע"פ שנמשך לי נזק מענין זה, איני יכול לדחותם. ובהמשך הימים רצה לשלח את כלם מעליו, ולא רצו לילך, והפצירו בו דברים של גוזמא, עד שא"ל אתם רוצים לגרום לי נזק שאחזור לבחי' עבור בעבורכם, והם היו אנשים גדולים, והפצירו מאד, ולא יכול להם, ולא עברו כמשלש חדשים, עד שיום אחד לקחני בסתר וא"ל, כבר ידעת כמה התריתי בך על הדבר הזה, וכמה נזק נמשך לך מזה, שאלמלא כך הייתי מעלה אותך למעלה מגלגל ערבות. והנה עתה דע לך, כי נמשך לי נזק גדול מגלויי סודות אלו להם, כי אינם עדיין (בלתי) מתוקנים לזה, ואני מוכרח להגיד לך כל אשר תשאל ממני, כמו שאמרתי לך פעמים רבות, ובעבורך שומעים הם, ואינם כדאים עדיין לשמעם, ויש לי נזק גדול מזה. לכן שמע נא עצתי, ואל תשאל לי בפניהם דבר, והניחה לי ויפרדו כלם מעלי, ותשאר אתה לבדך, ואעלה אותך למעלה מגלגל ערבות, ולא שמעתי ולא רציתי לשמוע בקולו, באמור לו שלא יהיה נחשב לי עון בזה לדחות כל תשובת האנשים ההם בעבור תועלתי, וא"ל וכי אין אני יודע אם הוא עון או לאו, סוף דבר לא רציתי לעשות רצונו בזה. ובשמעו את תשובתי התחיל לבאר לי קצת ענייני נפשי כמו שאכתוב עתה בע"ה, וחשב בזה אולי אתפתה לדבריו, בשמעי מעלת נפשי, ואתרצה להועיל לי לבדי, ועכ"ז לא רציתי, ואז נתעכבנו יחד כל היום עד שקיעת החמה, ולא יכול לי. וא"ל, דע כי אין עוד זמן אלא היום הזה בלבד, ואם לא תודה לדברי, אין עוד תקון אל הנזק הנמשך לי ולך ולכל העולם ע"י גלוי הסודות האלו להם, שעדיין אין רשות מלמעלה בדבר הזה. ואני בעונותי רציתי להיות חסיד שוטה, ואמרתי לו מה שיארע לכלם, יארע לי, ואם הם לא ילמדו גם אני לא אלמוד, ולא יאמרו בשמים שבשביל תועלתי, לא חששתי אל תועלת כל הצדיקים האלו הנכנסים ללמוד, ובפרט כי לא חשבתי ושערתי בעצמי מה שהיה בעו"ה, ואחר שלשה ימים הוכה במגפה, יום ערב שבת פרשת מטות ומסעי, יום ר"ח אב שנת השל"ב ליצירה, וביום שלישי ח' באב, נפטר לחיי עה"ב, וחל"ש, זכרו לחיי עולם הבא:

ועתה אבאר את אשר הגיד לי אז, ביום ההתראה, מענין שרש נפשי, א"ל דע, שאין לי רשות עדיין לומר לך למה באת לעולם, ומי אתה, ואלו הייתי מגיד לך פרט הענין, היית פורח באויר מרוב שמחה, אבל אגיד לך עתה קצת ממה שאני רשאי עתה להגיד לך, ודע, כי העולם כלו תלוי בתקון עצמך תחלה, ולכן שמע נא אל דברי עצתי, ותשגיח תחלה עליך בלבד, וא"ל דע, כי השרש של חיצוניות לבוש נפשך, הוא מן אבר הכתף השמאלי של אדה"ר, והיא בחי' נפש קין מצד הטוב שבו. ודע, כי בכל אבר יש בשר

וגידים ועצמות, והעצמות הוא היותר מעולה לבחי' המוח שבתוכו הפנימי, ולא בבחי' עצמו. ואחריו במעלה הם הגידים, יען חיות האדם עובר ומתפשט בתוכם, שהוא הדם המתפשט בתוך העורקים של גוף האדם, והם המקשרים כל האיברים כלם ומעמידים אותם. והגרוע שבשלשתם הוא הבשר. והנה שרש נפשי, הוא מפאת הגידים הקטנים, המתפשטים בבשר האבר, ואינם מהשס"ה גידים הגדולים. ומספר הת"ח אשר בשלשה בחינות, כל שרש מהס' רבוא שרשים הקטנים, הם תרי"ג ת"ח, והנה בכל בחינה מאלו השלשה, יש שרשים שהם הת"ח שבכל שרש ושרש, ר"ל שבכל אבר ואבר. וסביבותיהם נמשכים הענפים, שהם הבעלי בתים, ובעלי מעשה, ועמי הארץ, בכל בחינה ובחינה שבאבר. ונפשי היא א' מן תרי"ג ת"ח עצמם אשר בשרש נפשי. ויש חלוק גדול בין זה השרש של נפשי לשאר השרשים, כי המשל בזה, מי שהוא מאבר זרוע, או מן הרגל, יש הרחקה גדולה לנפשות בין זה לזו. אבל מי שהוא בשרש הכתף, כל הת"ח אשר בי, הם מחוברים יחד, וקרובים בקורבה גדולה בין זה לזה:

והנה סדר השרש של נפשי הוא זה, שמואל הנביא, ואחריו חזקיהו מלך יהודה, ואחריו ריב"ז ואחריו ר' עקיבא בן יוסף, ואחריו רב ייבא סבא דמשפטים, ואחריו אביי האמורא הנקרא נחמני, ואחריו אני חיים ויטאל. וזהו טעם למ"ש ריב"ז, כשנפטר הכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא. ואע"פ שיש נפשות רבות בשרש א', אל תחשוב כי סדרם האמיתי הוא, כסדר תולדתם והויתם בעולם, כי לפעמים הנשמות והשרשים שהם יותר מעולים וגדולים, הם בעמקי הקליפות, ואינם יכולות לעלות עד זמן מרובה. ונשמות אחרות גרועות במעלה מהם יוכלו לבא בעולם קודם האחרות. גם דע, כי לפעמים מתגלגלים בגוף אחד יחד, שלשה או ארבעה נשמות, אבל יותר מארבעה אי אפשר. וזש"ה, פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים:

ואבאר ענין נפשי, וממנו תלמוד לשרשים אחרים. דע, כי הרב מגיד משנה, חטא בשוגג, בעון נדה, והוצרך להתגלגל על החטא הזה. גם אדם אחד נקרא ר' שאול טרישטי, הוצרך להתגלגל בעון שפיכות דמים, כי רצה למול תינוק אחד, ולא היה בקי, ומת מתחת ידו, והיה החטא הזה שוגג קרוב למזיד. ואחריו ממש, היה איש א' נקרא ר' יהושע סוריאנו, והוצרך להתגלגל על עון אחד, שאכל חלב כנז"ל. והנה שלשה נפשות אלו הנזכרים הם ענפים של נפשי, ולכן באו מגולגלות עם נפשי ממש, ונמצא כי אני כלול מארבעה נפשות יחד מגולגלים, כי כלם צריכים למרק עון זה. ואע"פ שאני לא חטאתי בזה, עכ"ז להיותי מבחי' הגידים, צריך אני לנקות העפוש שנעשה מחמת העונות הנזכרים, כדי שימשך החיות אל כל השרש. ונמצא כי שלשה נפשות הנזכרים הם ישנות ומגולגלים,

אבל נצוץ נפשי עצמה, חדשה היא, כי מן היום אשר חטא קין, והטבעו נצוצות נפשו בתוך הקליפות, עדיין לא יצאה נצוץ נפשי הזאת, אלא בפעם הזאת. ודע, כי אין זה נקרא חדש ממש, אחר שכבר בא לעולם כלול בנפש קין עצמו, וכמו שנבאר בע"ה דרוש זה של נשמות חדשות וישנות בדרוש אחר. ודע שיותר מג' נפשות מגולגלות ואחד חדש, אי אפשר להיות, כנז"ל בפסוק על שלישים ועל רבעים. וזהו סוד פסוק פעמים שלש עם גבר, כי שלשה נפשות מגולגלים, יוכלו להתגלגל עם גבר אחד, ולא יותר מזה, אבל אפשר להיות פחות מזה, כמו אפשר להיות נשמה א' מגולגלת לבדה, או א' מגולגלת עם א' חדשה, או שנים מגולגלות לבדם, או שלשה מגולגלים עם חדשה אחת, אבל יותר מזה אי אפשר לבא בגוף אדם אחד:

גם ידעת ענין עבור בחיים, שהוא דומה קצת לגלגול, וכמו שיתבאר במקומו בע"ה, וכמו שנתבאר בענין הגלגול, כך הוא בענין העבור, כי אי אפשר שיתגלו בסוד העבור, רק שלשה נפשות הבאות לסייע את הנפש עצמה של האדם, אשר עמו הם ארבעה, ולא יותר מזה. ויש חלוק והפרש בין גלגול לעבור, כי הגלגול הוא, שהם מתגלגלים ובאים ביחד מעת הלידה ממש, ואינם נפרדים כלל עד יום המיתה, וכלם נעשים נפש אחת ממש, וסובלים הצער והיסורין של הגוף ההוא. אבל העבור נחלק לשני בחינות, האחד הוא, כאשר בא לצורך עצמו של המתעבר, כמו שיתבאר במקומו בע"ה. והשני הוא, כשבא לצורך האדם. וכאשר הוא בא לצורך עצמו, אז אינו בא עד שיהיה בן י"ג שנים ויום אחד, כי קודם זמן זה אין מעשה האדם עולה בשם, שעדיין אינו מחויב במצות, וכל כונת ביאתו היא לעובות תקון לעצמו, ולכן אינו בא עד היות האדם הזה בן י"ג שנים ויום אחד, ואז נכנס ומתפשט בגוף האדם הזה, כדמיון נפש האדם עצמה, וסובלת עמה היסורין והצער של הגוף הזה, כמו נפש האדם עצמה, ויושבת בדרך זה שם, עד שנשלם זמן הקצוב לה, לתקן ולהשלים מה שהוא צריך, ואח"כ יוצאה משם, וחוזרת למקומה העליון. אבל כאשר בא לצורך האדם לסייעו ולזכותו, אז הוא בא ג"כ אחר היותו בן י"ג שנים, אבל הוא בא בבחירת עצמו, ואין הוא כפוף לסבול צער האדם וגופו כלל, ואינו מרגיש כלל בצער הגוף וביסוריו, ואם מוצא נחת רוח באדם, אז הוא יושב שם עמו, ואם לאו יוצא משם, ואומר סורו מעל אהלי האנשים הרשעים האלה:

ואבאר ענין השרש של נפשי, ומזה תלמוד לאחרים, א"ל מורי ז"ל, שאם אזכה יתעבר בי ג"כ אבי, ואם אזכה יותר, יתעבר בי ג"כ רב ייבא סבא, ואם אזכה יותר, יתעבר בי ג"כ ר' עקיבא, ולפעמים יתעברו בי אחד מהם, או שניהם, או שלשתם. אבל יותר משלשתם א"א. אבל אם אזכה יותר, אז יתעבר בי ריב"ז, עם ר' עקיבא, ועם רב ייבא סבא. אמנם

אבייי יתבטל הארת עבורו בתוכם, וכן כיוצא בזה, עד שלשה הראשונים שבכלם, שהם, שמואל הנביא וחזקיהו וריב"ז. וכל השאר יתבטלו הארת עבורם בתוכם:

אח"כ א"ל דרוש שרש נפשי יותר מבואר, דע, כי קין והבל לקחו גם נפש האצילות של אדה"ר. והענין הוא, כי נודע שכל העולמות קשורים זה בזה, ואחר שהאדם משלים לתקן חלק העשיה, יכול לעלות עד היצירה, וכן על דרך זה עד האצילות, כנזכר בריש משפטים. אבל כל זה הוא, כאשר בא נשמה חדשה, כמבואר במקום אחר. והנה נמצא, כי כל העולמות קשורים זה בזה, וזה כסא לזה. והנה יש בחינות נשמות, שמעולם לא השיגו רק לתקן נפש דעשיה לבד. ויש שזכו עד יצירה, ויש שזכו עד בריאה, ויש שזכו עד אצילות. ומועטים הם בכל השרשים שימצא שרש שזכה לתקן עד אצילות, ואין זה נמצא כמו בקין והבל, כי להיותם נקראים נשמה חדשה בצד מה, כמבואר אצלינו, לכן זכו ליקח עד נפש דאצילות ולא יותר מזה. אבל שאר השורשים שהיו נשמות ישנות כמבואר אצלינו, לא זכו אל אצילות, והלואי אל הבריאה. ודע, כי גם בקין והבל יש ב' בחינות הנז', אחת היא בחינתם של נפשות קין והבל עצמם בלבד, שהיא מן הבריאה ולמטה, כשאר השרשים הישנות. ויש בחי' שנית עליונה, והיא אותו החלק של אדה"ר עצמו, שהוריש לקין והבל כשנולדו, שלא ירדו לקליפות בחטא אדה"ר. ונלע"ד, שהוא נצוץ מנפש האב, שנותן בנפש הבן להדריכו כנודע, והיא נצוץ א' מן הכתרים, הנקראים חלקו (נ"א חלתו) של עולם, שנשתיירו באדם עצמו. והנצוץ שהוריש לקין, גדול משל הבל, כי הוא הבכור ואחיו הגדול:

ויש בבחי' הזאת השנית, המשכת כל העולמות, מן נפש של עשיה, ועד נפש של אצילות, כפי מה שהם באדה"ר עצמו כנודע. וכל מי שהוא, מזו הבחי' השנית, מעלתו גדולה, כי יש יכולת בידו לתקן בפעם א' שיבא בעולם, עד נפש דאצילות, אך לא יותר מזה, כי אינם נקראים נשמות חדשים לגמרי. וכל השרש של נפשי, הם מזו הבחינה השנית. וכבר ביארתי במקום אחר, כי גם בזו הבחי' הב', יש בה ב' בחי', והם, אור פנימי, ואור מקיף. וכל השרש שלי, הם מן אור הפנימי. וגם אליהו הנביא ז"ל, הוא מן האור הפנימי של בחי' זו. וכל בחינה זו יש בה מן אור פנימי של נפש דאצילות, עד בי"ע. אבל נדב ואביהוא, היו מן אור המקיף של נפש דאצילות של בחי' זו השנית:

ודע, כי קין הוא בכתף של זרוע שמאלי בכל העולמות, בין באריך, בין באבא, בין באימא, בין בזו"א, בין בנוקביה, בין בעשיה ויצירה ובריאה. וכנגדו הוא הבל כתף זרוע ימני. והנה בשלשה עולמות בי"ע, נקראים זרועות. אבל בעולם האצילות, אינם נקראים

זרועות, אלא כנפים. והבל נקרא כנף ימין. וקין, כנף שמאל. ובחי' זו של הזרועות ושל הכנפים, יש בהם אור פנימי ואור מקיף כנזכר:

והנה קין והבל של בחי' השנית, לא זכו ליקח, רק עד הכנפים של מלכות דאצילות, הנקראת נפש דאצילות. וכל השרשים האלו, יכולים להשיג וליקח בפעם ראשונה שיבואו בעולם עד שם. אבל משם ולמעלה, אי אפשר להם להשיג, עד גלגול שני:

ודע, כי כל מי שהוא מבחי' זו השנית, יש להם יכולת להגיע בפעם א', עד נפשו דאצילות, ולכן נקראים מלאכים. ובכל מקום שתמצא מכונה בחי' מלאך לאיזה צדיק, אינו אלא משרש זה. ולכן פנחס נאמר בו ותצפנו ברחב הזונה שלא הוצרכה להטמין את פינחס, לפי שהיה מלאך, כי הוא משרש זה. ולכן אליהו הנביא היה מלאך. גם יהודה וחזקיה בני ר' הייא, נקראו מלאכים, כמ"ש ז"ל בתלמוד פליגי בה תרי אמוראי בארעא, ולקבליהו תרי מלאכי ברקיעא וכו'. כי יהודה וחזקיה נקראו מלאכים, לפי שהיו משרש זה של בחי' השנית של קין:

גם ר' יהודה בר אלעאי היה משרש זה של קין השנית אמרו עליו שם בתלמוד, כשהיה רוחץ פניו ידיו ורגליו, ומקבל שבת, היה דומה למלאך ה' צבאות, והבן זה. ואמנם חנוך שלקח גם זוהרא עילאה דאדה"ר, שהוא עד נשמה דאצילות ג"כ, אלא שהיה מלאך של חלק שרשו, לכן היה מלאך יותר גדול מאליהו ז"ל, כי כל מי שהוא מבחי' אצילות נקרא מלאך, ויכול לעלות במעלת מלאך וזכור זה:

ונבאר ענין כנף זה מה עניינו. דע, כי קין הוא אבר הכתף השמאלי של אדה"ר כנז"ל, ויש בו שלשה בחי', שהם, בשר, וגידים, ועצמות כנז"ל. ובבי"ע, בכל חמשה פרצופים שבכל עולם מהם, יש שרש אל קין בזרוע שמאלי שבכל אחת מהם, באבר הכתף. אמנם אין שם בחי' כנף, אבל בעולם האצילות, יש שם בחי' כנף, זולת הבשר וגידים ועצמות אשר באבר הכתף אשר שם. ונמצא, כי זה השרש של בחי' השנית של קין, יש לה באצילות בחי' הכתף עצמו, שהוא הבשר והגידים והעצמות, וגם יש לה אחיזה בכנף היוצא משם, שהם הנוצות היוצאות מאבר הכתף הנזכר אשר באצילות, כי משם ולמטה לא יש בחינת כנף, רק כתף לבדו כנז"ל:

ואבאר ענין אבר הכתף, כי ענין אבר הכתף עצמו, כבר ביארנו לעיל. דע, כי כנף השמאלי שהוא של קין, יש בה ג' אלפים נוצות, מן מוחין דגדלות ויניקה ועבור, אלף גדולים, ואלף בינונים, ואלף קטנים. ובכל נוצה מאלו, יש בה ק"ן ניצוצי נשמות. ובכל נוצה יש בה בחי' גומא אחת, שצומחת שם הנוצה, ויש בה בחי' דם הנבלע תוך הנוצה, והנוצה עצמה בראשיתה במקום שהיא תקועה, יש בה קצת קנה בלתי שערות יוצאים מצידיה

ויש בה יותר למעלה קצת קנה, שאינה תקועה, וגם שם אין שערות. ומשם ולמעלה יש קנה באמצע, ושתי שערות בשני צדדיו. וכן עד"ז עד סוף הנוצה כלה. גם השערות, יש בהם גדולים וארוכים ויש בה קצרים וקטנים. ודע, כי השערות הקטנים, הם נצוצות נשמות, המתים בקטנותם כשהם קטנים. ודע כי הנוצה היא גדולה במעלתה יותר מן הגומא, ומן הדם. וקנה הנוצה, גדול מן השערות, והשערות הארוכים, הם גדולים מן הקצרים. וכל נוצה, יש בה ק"ן נצוצות נשמות, כמנין כנף. והחשבון הזה של ק"ן נצוצות בכל נוצה, הוא ע"ש קין, שיש בו אותיות ק"ן. וזהו בכנף השמאלי שהיא שלו, אבל בכנף הימיני שהיא של הבל, מתחלקת הנוצה באופן אחר ע"ש הבל, והוא שנחלקת כל נוצה מהם למטה, לחמשה חלקים, וכל חלק כלול מל"ב, וזהו הבל, ה' פעמים ל"ב, והם ג"כ מספר ק"ן נצוצות כמו בשל קין, אלא שהק"ן נצוצין של קין שבכל נוצה, נחלקת כל נצוץ בפני עצמה, ונקראת קן. אבל של הבל, נחלקים לחמשה חלקים, וכל חלק לל"ב נצוצות, וזהו ההפרש שביניהם בלבד:

ואבאר ענין כנף השמאלי, כי הנה כל הכתף כלו, וכל הכנף כלו, הוא כללות שרש קין, בבחי' החיצוניות כנז"ל. אבל השרש שלי האמיתי הפרטי, שהוא מן הבחינה השנית של קין היא מבחינת הגידים, שיש באבר הכתף השמאלי כנז"ל, שיש בארבע עולמות אבי"ע. ומלבד זה יש ג"כ אל השרש שלי, בחינתו בכנף השמאלי, אשר במלכות דאצילות, שיש שם ג"כ כנף, והוא בנוצה של מספר עז"ר, מן אלף נוצות הגדולים, ויש בה ק"ן נצוצות נשמות, ואלו הק"ן נצוצות שבנוצה הזאת, הם הנשמות האמתיות סנקראים שרש שלי בבחי' הכנף, זולת בחינתו בגידים של הכתף עצמו כנז"ל:

והנה הגומא של נוצה זו, הוא אביי. והדם אשר בגומא זו, הוא רמי בר חמא. וקצה הקנה התקוע שם, נחלק לשנים, לפי שטפת הדם אשר בתוך הקנה, מפסיקו לשתי בחינות. משא"כ אחר צאת הקנה חוץ מן הגומא. וצד השמאלי הוא, שמואל הנביא. וצד הימיני, לא הגיד לי מורי ז"ל. ושאר הקנה שהוא בלתי שער, הוא חזקיהו מלך יהודה. ואח"כ משם ואילך נחלק הקנה ומתפשט בין השערות, וכל בחי' מהם של הקנה עצמו, הם מעמידים השערות. ונמצא שבכל שתי השערות ימיני ושמאלי, יש ביניהם מעמיד אחד. ואני הצעיר חיים, הוא מן שער א' שמאליי שבנוצה זו, והמעמיד שלי, ר' עקיבא בן יוסף. ויהודה וחזקיה בני ר' חייא, אינם מזו הנוצה שלי שמספרה עזר, אבל הם מנוצה אחרת, והיא יותר גדולה מזו הנוצה של עור. ונצוץ נפש אחי כה"ר משה ויטאל יצ"ו, הוא מזו הנוצה של יהודה וחזקיה הנז'. ור' יהודה בר אלעאי ז"ל, הוא מן נוצה אחרת, קטנה מזו

הנוצה של עזר, ולכן היה תלמידו של ר' עקיבא. ונצוץ נפש הרשב"א ז"ל, ונצוץ הר"י קארו ז"ל בעל ספר בית יוסף, הוא מזו הנוצה של ר' יהודה בר אלעאי:

ודע, כי יש לקין על הבל יתרון גדול מאד, והוא, כי כבר הודעתיך, כי הגבורות של עתיק יומין אשר בתוך א"א, אשר מהם יצאה אימא עילאה, הנה הם מתגלים זמן רב קודם החסדים, ועוד כי הגבורות הם תמיד מגולים, ולכן מי שהוא מזו הבחי' הב' של שרש קין, יכול לעלות ממדרגה למדרגה, ומגבורה לגבורה עד גבורה דעתיק יומין, וינק משם. משא"כ בחי' הבל, כי הוא מן החסדים הסתומים תמיד, ואין להם כ"כ גלוי. וזהו הטעם מ"ש חז"ל במ"ר פרשת חקת א"ר חוניא וכל יקר ראתה עינו, זה ר' עקיבא וחבריו, שדברים שלא נגלו למרע"ה נגלו לר' עקיבא. וגם זהו מ"ש באותיות של ר' עקיבא, וגם במסכת שבת בפרק ר' עקיבא שהיה אומר מרע"ה להשי"ת, יש לך אדם כזה, ואתה נותן התורה על ידי, לפי שהיה יכול ר' עקיבא להשיג יותר ממנו לטעם הנז"ל. וז"ש רז"ל במסכת שבת שם, שבשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, א"ל מי מעכב על ידך, א"ל יש לי אדם אחד ועקיבא בן יוסף שמו וכו'. והענין הוא, כי אין יכולת במי שהוא משרש הבל להשיג, רק עד כתרי אותיות שהם התגין, אך שרש קין של בחי' השנית הנז"ל, יש בו יכולת להשיג עד הטעמים, או יותר גם כן. האמנם מרע"ה השיג הכל ע"י מעשיו העצומים:

גם יש סבה אחרת, למי שהוא משרש קין, שהוא מן אימא, למי שהוא מצד אבא מהחו"ג של אבא, והענין הוא, כי נה"י דאימא המתלבשים בז"א, הנה עד החזה של ז"א, אין שם רק כסוי ולבוש אחד בלבד, והאור היוצא משם הוא רב וגדול, והנשמה היוצאת משם אורה גדול ומגולה, אבל הנשמה הבאה מצד אבא, אורה מועט, לפי שאבא הוא מכוסה בשני כסויים עד החזה דז"א, אחד שלו, ושל אימא. וכן מן החזה ולמטה, אימא מגולת לגמרי, ואבא מכוסה בכסוי אחד, ולכן הנשמות שהם מן החסדים המגולים, או מן הגבורות המגולות, הם יותר מועילים מן הנשמות של מקום המכוסה, אע"פ שהם גבוהים בבחי' מקום. וז"ש בגמרא עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה וכו':

גם יש טעם שני, והוא, כי אבא אינו מאיר כלל, רק ע"י החו"ג של אימא, שעוברים דרך שם, ולכן הם גדולים מהם. גם טענה אחרת, כי הגבורות הם היוצאות תחלה דרך היסוד כנז"ל, ולכן היה קין בכור, בסוד אשת חיל עטרת בעלה. ודע, כי לעתיד לבא, כל שרש קין יהיו כהנים. ושרש הבל שהיו כהנים עד עתה, יהיו לוים. באופן, כי מה שהיה עד עתה בחינת לוים, היו מצד הגבורה, דוגמת קרח שהיה משרש קין, כלם יקחו אז

הכהונה, שהיא חלק בכורתם. וז"ס פסוק והכהנים והלוים בני צדוק, כי לא תמצא ענין זה רק ביחזקאל, כי לפי שהיה הוא משרש זה של קין, לכן נבא נבואת אלו של לעתיד לבא, שאותם שהיו לויים עד עתה, יהיו אז כהנים בני צדוק. ושרש הבל שהיו כהנים, אז יהיו לוים:

ודע, כי אם ימצאו בדור אחד שתי נשמות משרש אחד בשני אחים, או בשני חברים, יהיו שונאים ומקטרגים זה לזה בטבעם, כי זה רוצה לאחוז ולייגע יותר מזה, ומקנאים זה בזה בטבעם בלתי ידיעה. ואמנם אם יהיה להם השגת ידיעה שהם מן שרש אחד, אז ודאי שלא יהיו מקטרגים זה לזה. גם דע, כי אין זה אלא בהיותם בחיים, אבל הנשמות של הצדיקים הנפטרים, הם חפצים מאד להשלים את הנפשות ואת הנשמות הבאים משרש שלהם שהם עודם בחיים, כי אז כבר אין להם מעשה, כדי שיהיה להם קנאה לומר שרוצים להשיג זה יותר מזה, כי אין מעשה ודעת בשאול אשר אתה הולך שמה, ואדרבה יש להם תועלת גדול במעשים של החיים:

ועתה אבאר ענין השרש של נפשי, הנה צריך שתדע, כי אין לך אדם שאין לו אור פנימי ואיר מקיף, דוגמת הצלם שעל ראש ז"א. והנה כשיצאו נדב ואביהוא בעולם, שאז היתה ראשית תקון שרש הזה של קין, הנה שם באו כלולים בלבד כל הנשמות של זה השרש, כלולים בצלם שלהם בבחי' מקיף עליהם. אבל עדיין אז לא נשארו, רק בחי' נצוצות נדב ואביהוא לבדם, וכל שאר הנשמות של זה השרש שהיו אז כלולים בצלם אור מקיף שלהם, היו כלם מעורבות כל אחד ואחד בתוך קליפתו. ואח"כ כשיצאה נשמה אחרת של זה השרש ובאת לעולם, אז אותה הנשמה לבדה נטהרה ונתגלת, וכל שאר נשמות השרש הזה, היו באות כלולות בצלם בסוד אור מקיף שלה, אבל כלם נתונות עדיין כל אחת ואחת בקליפתה. וכן היה הדבר נמשך, עד ביאת הרב מגיד משנה בעולם. והנה הוא נתעסק בחכמת הפילוסופיא, שהיה בימי הבדרשי המכונה ר' ידעיה הפניני ז"ל כנודע, ונזכר בשו"ת הרשב"א ז"ל, והר"ב המגיד משנה נטה אחריהו, ולא היה מאמין בחכמת הקבלה, ולכן רצו החצונים להטעותו מחמת עון זה, והוציאו את נצוץ נפשי מעמקי הקליפות, עם כמה חיצונים אחרים, כדי להטעותו ע"י, כי הם חשבו שכבר אני הייתי אבוד ביניהם מכמה זמן, ושח"ו כבר הייתי במדרגתם כמותם. ואח"כ להיות נצוץ נפשי ממקום גבוה, ובפרט שהיתה משרשו של הרב מגיד משנה עצמו, גברה הקדושה של נפשי על הקליפות, וכפיתי אותם, ואדרבה חזקתי אותו וסיעתיו. בסוד פסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, כנזכר בסבא דמשפטים, ואז נשארתי תמיד בסוד צלם על ראשו של הרב מגיד משנה, אע"פ שאינו ממדרגתי ואז התחלתי לצאת מעמקי הקליפות:

ודע, כי כל הנשמות הנתונות בעמקי הקליפות, אי אפשר להם לצאת מהם ולהתגלגל תכף ולבא בעולם, אבל צריך שיבא תהלה שלשה פעמים, בסוד צלם אור מקיף על שלשה אנשים שיהיו משרשו, ואח"כ יבא הוא לבדו בעולם בסוד נשמה פנימיות ממש, ואז תקרא פעם א', כי תחלה באה דרך כללות עם נצוצות אחרים, ומשם ואילך נקרא גלגולים, והנה אני נצוץ נפשי היתה בסוד צלם על ראש הרב המגיד, ואח"כ פעם שנית הייתי צלם על ראש ר' שאול, ואח"כ פעם שלישית בר' יהושע הנז"ל, ועתה בפעם הזאת באתי בבחי' הנשמה הפנימית ממש, וזו הפעם הא' שבאתי לעולם. ועתה נתגלגלו עמי השלשה אנשים הנזכרים, ובאים עמי ונתחברו עמי לטעם הנז"ל לתקן את עצמם. ולפי שזאת הפעם הראשונה שיצאתי מעמקי הקליפות, לכן יש לי טורח גדול להכניע את יצרי, וזאת היא סבת העצבות והדאגה שיש לי תמיד בעצמי. וא"ל, כי אין עונותי נחשבים כ"כ לפני השי"ת, כמו עונות זולתי, לפי שאני עדיין בין הקליפות, וצריך טורח גדול לצאת מתוכם, ולולי זה כמעט בקלות גדול הייתי יכול להיות חסיד גדול כפי גודל נשמתי, רק מפני היות זו פעם א' שיצאתי מבין הקליפות. וענין זה אירע לדוד המלך ע"ה, כמבואר אצלי במקום אחר:

גם יש בזה טעם אחר, והוא, כי מי שהוא משרש קין, הנה הטוב שבו הוא גדול מאד, אלא שהוא מעורב בקליפות רבות מזוהמות ורעות, והרע הוא מרובה על הטוב. והסבה היא, לפי שהיא משרש הגבורות, שבהם נאחזים הדינים והקליפות. וא"ל מורי זלה"ה, כי כמו שאני הייתי בבחי' צלם שלשה פעמים כנז"ל, ועתה היא פעם א' שבאתי בבחי' נשמה פנימית ממש מגולגלת, כן הנצוץ שהוא מתחיל עתה להתקן בי, בסוד צלם על ראשי ע"ד הנז"ל, הוא יובל הנזכר בפרשת בראשית, כמש"ה ושם אחיו יובל וכו', כי גם הוא משרש קין. וכל ההכאות והפצעים שיש לי תמיד בידי, ע"י הכאות בסכינים וכלי ברזל הוא, ממני לפי שאיני מתקן אותו כראוי, ויש בו עדיין קליפות, וכבר ביארתי קצת ענין זה של יובל בדרושים ראשונים וע"ש:

גם א"ל מורי ז"ל, כי עתה ביום הזה הנזכר, יום כ"ח לתמוז שנת השל"ב, כי כבר אני מתוקן עתה בבחי' הנפש של עשיה, עד בחי' זרוע השמאלי של נוקבא דעשיה בלבד:

גם א"ל מורי ז"ל, שיהיו לי בנים מן השרש שלי, וא"ל שיהיו לי שתי נשים אחרות, ומכאן עד שנה זו, או עד שנה וחצי, אקח אשה אחת ושמה אור"ה בואינ"ה, ואח"כ אקח אשה אחרת ושמה, והיא בת זוגתי. והנה בפסח שעבר א"ל, שלא יצאה בת זוגתי בעולם, ואפשר שיצאה עתה בסוד עבור ואיני יודע:

(הגהה - אמר שמואל, כך שמעתי מפי אבא מארי זלה"ה, כי אמי הרבנית גמי"לה מב"ת, היתה בת זוגו האמיתית, וכן היה הוא אומר לה בפני כמה פעמים, ואותה השנה שמת בה הרב הגדול זלה"ה, נולדה אמי גמי"לה הנז' מב"ת:

כלל העולה מכל הנז"ל, כי אדה"ר לא נכללו בו הנשמות של או"א דבריאה, אלא מזו"ן ולמטה. והנה הם עשר פרצופים, זו"ן דבריאה, ואו"א וזו"ן דיצירה, ואו"א וזו"ן דעשיה. והנה כל פרצוף מאלו העשר כלול מי"ס, ועשר מעשר, הרי הם עשרה פרצופים, והם אלף ספירות, הרי כל פרצוף מאה ספירות, ועשר שבהם הם בחי' כתרים, נמצא כי בעשר הפרצופים, יש ק' כתרים ואלו בלבד נשתיירו באדה"ר אחר החטא, ונקראים מאה אמה אשר נתמעט, וכל התשע מאות ספירות, נפלו אל הקליפות. וגם באלו המאה כתרים, היה פגם, כי נסתלק מכל כתר שבהם, אותם הט' ספירות ראשונות שבו, ונקרא זיהרא עילאה, ונשארו הי"ס שבכל כתר מהם באור הנפש שלהם, שהם המלכות התחתונה שבכל כתר מהם. הרי ג' בחי', בנשמות שהיו כלולות באדה"ר קודם שחטא, בעשרה פרצופים שיש מז"א דבריאה, עד סוף נוקבא דעשיה, האחת היא, בחי' האורות הנקראים, יחידה, חיה, נשמה, רוח, שבמאה הכתרים ההם, ואלו נסתלקו ממנו כשחטא, ועלו למעלה, ונקראים זיהרא עילאה דחנוך. השנית גרועה ממנה שנשארה באדה"ר אחר שחטא, ולא נסתלקו, גם לא ירדו אל הקליפות, והיא בחי' האור הנקרא נפש שבמאה הכתרים, שבכל ספירה מי"ס שבכל פרצוף, מעשר הפרצופים הנזכרים. הבחי' הג' הגרועה מכלם, והם כל הנשמות, שהם כל אורות ט' בחי' התחתונות, שבכל ספירה מעשר ספירות, שבכל פרצוף מעשר פרצופים הנזכרים, ואלו ירדו לעמקי הקליפות, ובכל יום עולים מעט מעט ונתקנים:

והנה זיהרא עילאה, נתחלקה לב' מיני זיהרא אלו, האחד בעולם האצילות, והם, יחידה, חיה, נשמה, רוח שבאצילות. הבחי' השנית, זיהרא דשלשה עולמות בי"ע, והם, יחידה, חיה, נשמה, ורוח, אשר במאה הכתרים, שיש בעשרה פרצופים שיש מז"א דבריאה, עד סוף נוקבא דעשיה, ואלו נסתלקו לגמרי מאדם. עוד יש זיהרא שנית גרועה, וגם היא נחלקת לשתים, האחת היא נפש שבאצילות. הב', הנפש שיש במאה הכתרים:

שבעשרה הפרצופים של בי"ע כנז"ל. ואלו נשארו באדה"ר, וחלק מהם נשארו לו. וחלק מהם, הורישו לקין והבל כשנולדו. עוד יש מדרגה שלישית, והם אותם תשע מאות ספירות, שיש בעשר הפרצופים הנז"ל, זולת מאה הכתרים שלהם, ואלו נשרו, ונתלבשו בקליפות:

גם אמר לי, כי בחטאו של קין, נפגמו נפשו ורוחו ונשמתו, ונתערבו בקליפות. וזש"ל, כי קין רובו רע, אך הבל לא פגם רק נפשו ורוחו. וזש"ל, כי הבל רובו טוב. והנה נפשו נפרדה הטוב שבה, ונתנה בקינן, וממנו ואילך, ונתקנה בו. וחלק הרע, נתנה במצרי, וגם בה היה קצת נצוצות טובות שלא נבררו עדיין, וחלק הרוח הרע אשר גם הוא היה בו קצת תערובת טוב, לקחו קרח בסוד עבור, כשחלק עם משה. והרוח הטוב, נתגלגל בשמואל הנביא, ושם נתקן. ואחר שנהרג המצרי, לקח יתרו הנפש הרע שבו שכבר נתקנה ע"י מה שנהרג, וע"י כך נתגייר. ואח"כ לקח חלק נשמת קין מבחי' הטוב. ונשמת הרע המעורבת בקצת טוב, נתנה בעמלק בן אליפז, והנה יותר תקן שמואל חלק הרוח, ממה שתקן יתרו חלק הנשמה, וכבר הודעתיך כמה גלגולים אחרים שנתגלגלו פעמים אחרות קודם זה ואחר זה:

כפי הנז"ל, כי בחי' שרש קין הוא בזרוע שמאלי ממש, אלא שאח"כ מענין סימן השערות שיש לי, נראה שהיא בכתף שמאלי. עוד כתבתי, כי התחיל בזרוע, וסיים בכתף. ובפרט נראה בפירוש שהוא בכתף המחבר הזרוע עם הגוף. והנה כתבתי כי כל זרוע מחובר עם שלשה קשרים ופירקין, ומשתי פירקין השלישיים שבשתי הזרועות דא"א, והם העליונים המחוברים בשתי כתפות דאריך, מהם נעשה דעת של ז"א כלול מחו"ג, ונודע כי בדעת זה נשרשו קין והבל בני אדם, וצ"ע:

ודע, כי קין הוא מן שלשה גבורות תנ"ה, פחות שליש עליון שבגבורת הת"ת, להיותה מכוסית בעטרת היסוד דאימא כנודע. ונדב ואביהוא הם משתי גבורות נצח והוד מן הכתרים שבהם, אלא שהם בבחי' נפש שבהם בלבד. וגם שאינה אלא מן אוה"מ שבהם. ואליהו ז"ל מן אור הפנימי שבהם. וכל שרש נפש ר' עקיבא, הוא מגבורת ההוד, מבחי' הכתר שבה, בבחי' נפש שבה. ונמצא, שהיא נפש של הרוח, כי ההוד נקרא רוח, שהוא אחד מן הששׁ קצוות. ואיני יודע, אם שרש ר' עקיבא היא מאור פנימי או אור מקיף. גם דע, כי שרשו היא מן עקב זה ההוד, שהיא המלכות של חמשה גבורות שבדעת:

פעם אחת שאלתי למורי ז"ל, איך היה אומר לי שנפשי היתה כ"כ מעולה כנז"ל, והרי הקטן שבדורות הראשונים, היה צדיק וחסיד, שאין אני מגיע לעקבו. ואמר לי, דע לך, כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא. כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מצות גדולות שבדורות אחרים כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאד מאד לאין קץ, מש"כ בדורות ראשונים. ואלו הייתי בדורות הראשונים, היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים. ושחז"ל על נח תמים היה בדורותיו,

ואלו היה בדורות צדיקים היה יותר צדיק, ולכן שלא אצטער על זה כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מזמן תנאים ואמוראים:

פעם אחרת אמרתי לו, כי אין אני פתי להאמין בעצמי, שלא מצאת בכל הדור הזה ראוי ללמוד חכמה זו אלא אני לבדי, וכי אין אני מכיר את עצמי ואת מעשי, כי יש גדולים וצדיקים ובעלי מעשה יותר ממני בדור הזה, ומה לי אם תשבחני, ואני יודע בי שאיני ראוי. והנה מהר"י קארו ז"ל. והרדב"ז ז"ל רבך. ומורי הר"ם אלשיך. וה"ר אברהם הלוי. והרי"ג. והררא"ז ז"ל וכו'. אז אמר לי, וכי מה קרוב היה לך עמי מעולם, ומה הנאה יש לי ממך, ואדרבא אתה צעיר וקטן שבכלם, ולא היה לי לקרבך, אלא לאלו, שהם גדולי הדור, והיה לי בזה כבוד גדול, זה יורה כי לא בחרתי בך על הנם, אלא לגודל מעלתך על כלם. והנה אל תחשוב בלבך, כי מעלת בני אדם היא כפי דעת הבריות, ואלו ידעת כמה מומין נסתרים יש בבני אדם, היתה תמיה, אלא שאיני רוצה לגלות סתרי בני אדם, והוי יודע, כי כבר בחנתי ושקלתי כלם בכף מאזנים, ולא מצאתי כלי זך ונקי וראוי כמוך, ודי לך בזה, כי אין לי רשות לדבר בפירוש כל הדברים וע"ז נאמר כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב, ולכן חזק ויאמץ לבבך, ושמח בחלק נפשך ובמעלתה, ודי בזה:

גם ספרה לי מרת רחל מב"ת אשת הר"י אבילדין יצ"ו, כי כשהיה מורי הר"ם אלשיך ז"ל לומד בבית המדרש שבחצר שלה, ראתהו יושב ועצב, ותשאלהו על מה אתה נעצב, ויאמר לה וכי לא אצטער על ר' חיים ויטאל שהוא תלמידי, ועתה אינו רוצה ללמדני כתלמיד בענין חכמת הקבלה. ותאמר לו וכי הוא גדול ממך בחכמה זאת, ויספר לה איך בחיי מורי האשכנזי ז"ל, הלך יום אחד לפניו, ויבך ויתחנן לו שילמדהו בחכמה הזאת הוא בעצמו, שלא על ידי, וישיבהו, כי הוא לא בא בעה"ז אלא ללמדני לי לבדי, כי אי אפשר שתתגלה חכמה זו, כי אם על ידי. ולא עוד, אלא כי לולי שאחז"ל כי בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו, הייתי אני מתקנא בו לרוב מעלת נשמתו, ולמה שעתיד להשיג דבר שאין לו שעור. גם בנו הר"מ אלשיך ספר לי כן משם אביו מורי הר"ם אלשיך ז"ל:

גם מורי האשכנזי ז"ל, ספר לי דברים כיוצא באלו, שעברו בינו לבין ה"ר שלמה סאגיס ז"ל, שהיה מתקנא בי, ולא היה רוצה ללמוד חכמה זו עמי אלא עמו, ולא רצה מורי זלה"ה ללמדו, וא"ל אם רצונך ללמוד, תלמוד עם ה"ר חיים, ואם אינך רוצה ללמוד עמו, לא תלמוד כל ימיך חכמה זו:

אמר לי מורי ז"ל, שאלך לדור בעה"ק ירושלם תוב"ב, כי שם מקום דירתי האמיתית, ושם עיקר השגתי וכל טובתי:

כללות קצור ענין שרש נפשי, קין הוא אבר א' מן רמ"ח אברים, הכוללים כל קומת אדה"ר. ואבר הזה הוא בחי' חמש גבורות של הדעת, והם בחי' פנימיות האבר הזה. ויען כי בחטא אדה"ר ירדו אל הכתף השמאלי, לכן זה הכתף כלו הוא בחי' חיצוניות שרש קין, כי הוא שרש א' גדול, מתרי"ג שרשים גדולים, הכוללים כל קומת אדה"ר, ושרש הזה של קין נחלק לתרי"ג נצוצי נשמות גדולים. ואמנם שרש הגדול הזה מתחלק לשבעים שרשים קטנים, אשר כל שרש מהם אינו פחות מתרי"ג נצוצות קטנות של נשמות, וכללות כל ע' השרשים הקטנים האלו, הם ס' רבוא נצוצות קטנות נשמות. והנה כל כללות קין נקרא שרש א' גדול, והוא פרצוף א' גדול הנקרא קין, ונחלק לע' שרשים קטנים, והם ע' פרצופים קטנים. ופרצוף א' מאלו הע' פרצופים קטנים, הוא פרק עקב השמאלי של פרצוף הגדול הנקרא קין. וזהו הפרצוף הקטן שהוא עקב שמאלי של קין, הוא הנקרא שרש נפשי באמת. וכלנו קרובים זה לזה, ובפרצוף זה, יש יותר מתרי"ג נצוצים קטנים, וכלם תלמידי חכמים, זולת ענפים אחרים שהם בעלי בתים. באופן, כי שרש נפשי, הוא עקב השמאלי, של אבר כתף השמאלי של אדה"ר. וזה בבחי' החיצוניות של שרש נפשי:

אך בחינת הפנימיות של שרש נפשי, היא המלכות שבגבורה, הנקראת הוד שבדעת, וזו המלכות היא בחי' לאה, שמקומה אחורי הדעת, אלא שהיא עדיין בפנים, בבחי' זכר של כל כללות קין. ונפש ר' עקיבא, היא עקב השמאלי, של פרצוף של כל כללות קין, בעקב ההוד של המלכות הכתר של הדעת, מבחי' הגבורות דגדלות הקטן הנזכר, באופן שהיא מלכות של לאה הנז'. אך נפשי אני חיים, היא הארה היוצאת מן זו המלכות של לאה, ונמשכת להאיר אל המלכות של לאה החיצונה, שבאחורי הדעת שהיא נקבה גמורה. ועדיין יש לדעת, כי כל זה הוא מבחי' הכתר של ההוד, בבחי' מלכות של הכתר הנזכר, כי כל קין אינו אלא מבחי' הכתרים, הנקרא חלתו של עולם כנודע. ואם תדקדק יותר, תמצא כי שרש נפשי, היא במלכות של ההוד של הכתר, של כללות עיטרא דגבורה, שהיא פנימית, ומתלבש תוך חיצוניותה, שהיא מלכות של ההוד של הכתר, דכל פרצוף הגדול, הנקרא אבר כתף שמאלי של אדה"ר. ופרטיות נפשי, היא הארה היוצאת מן המלכות של המלכות של הוד שבכתר עיטרא דגבורות, ומאירה במלכות של המלכות שבהוד של הכתר של לאה החיצונה, אשת יעקב הנקרא ז"א:

בתמוז שנת השל"א, אמרתי למורי זלה"ה, שילמדני יחוד א', כדי להשיג השגה, ואמר לי לא תוכל עדיין, והפצרתי בו, ויתן לי יחוד קצר, ובחצי הלילה קמתי וייחדתיו, וארגיש זעזוע בגופי, וראשי כבידה עלי, והתחיל דעתי להשטות, ונעקם פי לצד אחד, וחדלתי

מלייחד עוד. ובבקר א"ל מורי ז"ל, הלא אמרתי לך, כי יקרך כבן זומא שנפגע ולולי שאתה ר' עקיבא לא היה לך רפואה, אז ננע על שפתי בכוונה ידועה לו, שלשה ימים בכל בקר, ונתרפאתי. ובערב ר"ח אלול אמר לי, כבר אתה ראוי, ושלחני למערת אביי כנז"ל: בשנת השל"ב, יצאנו אל השדה, ועברנו על קבר גוי אחד קדמון יותר מאלף שנים, וראה נפשי על ציונו, ובקש להמיתני ולהזיקני, והיו מלאכים רבים, ונשמות צדיקים שלא ישוערו, מימיני ומשמאלי, ולא יכול לי, ויצוני מורי ז"ל, שבחזרתי לא אחזור בדרך הזה עוד, ואח"כ הלך עמי נפש הגוי רחוקה ממני, ושם בשדה נתכעסתי עם הרב יהודה משען, ותחל נפש הגוי להתחבר בי, ותחטאני עוד, ולא רציתי לשמוע דרשת מורי ז"ל, והתחיל לבכות ויאמר, הנה כל הנשמות הצדיקים והמלאכים הלכו להם, ע"י הכעס, ולפיכך שלט בו הנפש ההיא, ומה אעשה, והלואי שיזקוהו ויניחוהו חי, כי אוכל לרפאתו, אבל ירא אני פן ימיתוהו, ולא יתקיים כל מה שאני חושב שיתוקן העולם על ידו כנודע לי, ואיני יכול להגיד כי לא ניתן רשות להגיד, וכי לריק יגעתי, ונחרב העולם, ולא אכל כל הלילה מרוב צערו ודאגתו, והלכתי וחזרתי בדרך ההוא לבדי, וכשהגעתי על קברו, רוח נשאתני ממש, וראיתי עצמי רץ באויר, גבוה עשרים קומה מעל גבי הקרקע, עד שהגעתי למדינה בעת צאת הכוכבים, והניחוני שם, והלכתי לישן בריא עד אור הבקר, ורציתי לקום, והיו איברי נחלשים אחד לאחד, והרגישו בי, והוליכנו עד פתח מורי ז"ל לאט לאט, ובהגיעי שם, לא נותרה בי נשמה כלל כענין יונה, והשכיבני מורי ז"ל על מטתו, וסגר הדלת, והתפלל, ואח"כ נכנס לאותו בית הוא לבד, והיה הולך בבית וחוזר על המטה, וגוהר עלי בה, וכה עשה עד חצי היום שהייתי מת לגמרי, ובחצי היום ראיתי בעצמי, כי חזרה נשמתי בי מעט מעט, עד שפתחתי עיני, וקמתי, וברכתי ברכת מחיה המתים, וכל זה אמת ויציב בלי שום ספק:

אמר שמואל, עוד אכתוב לקוטים אחרים. הנלע"ד בלי ספק, כי נודע שאצילות נמשך עד סוף העשיה, ומתלבש תוך בריאה, שגם היא מתפשטת שם, והבריאה מתלבשת ביצירה, שגם היא מתלבשת עד שם. ונמצא, כי בעשיה מתלבשים ארבעה עולמות אבי"ע, זה בתוך זה, וביצירה שלשה לבד, והם אב"י. ובבריאה שנים, והם א"ב. והאצילות אינו אלא א':

והנה בחי' קין והבל, הם כוללים כל בחי' אצילות שיש, מתחלת נפש דאצילות, עד סוף האצילות אשר עד סוף העשיה. וזהו מה שהורישם אדם אביהם, אבל הם עצמם, הם כל בחי' בי"ע, המלבישים את כל חלקי נפש האצילות הנזכר, המתפשטים עד סוף העשיה, והם הנפש של הכתרים שבבי"ע, ר"ל מלכות שבכתרים. ועוד יש בהי' יותר עליונות

מאלו, שהם ט"ס עליונות שבכל כתר מהם, והם נקראים, זיהרא דיחידה וחיה ונשמה ורוח. וכל שאר בחי' זולת הכתרים, הם שאר כל הנשמות, שהם למטה מבחי' ירושת אדם לקין והבל הנזכר:

וזהו הסדר הקצר שצוני מורי ז"ל, בענין ההשגה כפי הצריך לנשמתי, ראשונה שאתנהג תמיד בזו ההנהגה, להזהר בקצה האחרון, מן הכעס וההקפדה, והעצבון, והגאוה, והרכילות, והליצנות, ולשון הרע, ושיחה בטלה, וקרי, ונדה, וחלב, והלבנת פנים, ושחיטה, והריגת שום חי, אפילו מן הרמשים. ואתנהג בשפלות, ובשמחה, ושתיקה, וביראת חטא. ואקבע בכל יום מקרא משנה תלמוד קבלה בכוונתיהם ועיקר עסקי יהיה בספר הזוהר. כל היום תהיה יראת ההוי"ה דב"י נגד עיני תמיד. תמיד אחשוב להדבק בנפש מורי ז"ל, קודם כל תפלה, אתדבק בר' עקיבא ז"ל, בהזכירי שמו י' פעמים רצופים, תפלת לדוד הטה אלי אזנך בכונה גדולה. לקום אחר חצות בכל לילה, לבכות על גלות השכינה רחל אחר חצות בעולם הבריאה, ועל חרבן בית המקדש, וגלות ישראל, ולבכות על העונות. התמדת היחודים, ובפרט לילי החול אחר חצות. יחוד של יודי"ן ווי"ן, ויחוד של פסוק חדשים לבקרים. ולילי ר"ח אחר חצות לילה יחוד של שם שד"י, ולילי שבת קודם חצות אחר הסעודה ב' יחודים הנז"ל בלילי החול, יחוד של עשר הויו"ת שבדעת: גם הזהירני בשמירת שבת ובכבודו, בכל הפרטים, במעשה, ובדבור, יותר מכל המצות כלם, וכן בכל ברכת הנהנין בכונה, ותפילין של ר"ת בכל יום. גם אטרח להבין מה שאני מבין בספר הזוהר בכל מאמר ומאמר בלי ליאות, עד שאבין. שמחה גדולה כשאעסוק בתורה ובמצוה ובתפלה. עסק התורה באופן זה, קביעות מקרא, משנה, תלמוד, קבלה, בכונותיהם. ויכוין לקשור נפשך בשרשה העליון ע"י התורה, ועי"כ יתוקן האדם העליון. ולקום אחר חצות, ולכוין במזמור הללויה, ואחר סיומו בשם מנצפ"ך:

הנהגה השנית היא מ' יום רצופים בלי לילותיהם בצום ושק ואפר במקום הנחת תפילין של ראש, ובכיה על העונות, ובלילה אשכב על הקרקע בלבוש שק, ותחת ראשי אבן אחת, ואכוין בהוי"ת ב"ן דההי"ן, בתוספת א' בין ב' ווי"ן, והיא בגימטריא אבן. ואחר תשלום מ' יום רצופים הנז', אתנהג בכל הנהגה זו, שהיא צום ושק ואפר ובכי ביום, ושק על הקרקע ואבן בכונה גדולה בלילה, ואתנהג כן בכל יום בה"ב, בכל שבוע, ואתנהג כן ב"ה עד תשלום שנתים וחצי. ודע, כי אלו מ' יום, וכן בה"ב, אינם אלא בימים הראוים להתענות בהם, ולא בשום יום מן הימים שאסור להתענות בהם, כגון, שבת, ור"ח, וי"ט, וט"ו בשבט, וט"ו באב וכו':

קצור ענין שרש נפשי, קין הוא אבר כתף השמאלי כלו, והוא שרש אחד ואבר אחד, מתרי"ג שרשים שבאדה"ר. ונחלק לע' שרשים קטנים, והשרש של נפשי, היא בשרש אחד מאלו הע', ואיני יודע אם הוא היותר גדול שבהם, או הקטן שבהם וכו'. ופשוט הוא אצלי, שנפשי עצמה היא מבחי' העקב הנקרא מלכות. וגם שהיא מבחי' לאה העליונה, אך יש לי בזה ב' מיני ספיקות, האחד הוא, ששרש נפשי היא האחרון שבשבעים, והיא העקב של כללות כל הכתף כלו, שהיא מלכות התחתונה, ולא עוד אלא שנצוץ נפשי בעקב של זה העקב. הב' הוא, ששרשי בשרש העליון של ע' השרשים, ופרטיות נצוץ נפשי היא בעקב שבשרש הזה לבדו. והרי זה בחיצוניות, ר"ל בלבוש החיצון של נפשי. ומלבד אור הנפש שבלבוש הזה, עוד יש לבוש פנימי של נפשי, והיא שבגבורת ההוד, ממלכות שבמוח הדעת, מלבד אור הנפש שבלבוש הזה, הרי הם ב' כלים וב' אורות, וכלם נקראים נפש אחד:

כלל הדברים כי נפשי היא מן בחי' הגדלות שהוא הנשמה דמצד אימא, מן הגבורות שבה, בספירת הדעת דז"א, בהוד שבדעת שבמלכות שבכתר הדעת, וזה בכל פרצוף מן ה' פרצופים, וזה בכל עולם מד' עולמות אבי"ע. ואדם עצמו, הוא מבחי' קין ולמעלה, והוא מג' ראשונות כח"ב, שבכל מלכות שבכל הכתרים שבי"ס ז"א. ומה שהוריש אדם לקין הוא, כל הגבורות של הדעת, והז' תחתונות שבמלכות שבכתר. וקין עצמו מכל ט' תחתונות שבדעת. ותולדותיו, מז' תחתונות שבכל ספירה מי"ס ז"א:

הנה כבר נתבאר, כי הם ב' בחי' בחי', קין, ובחי' נפש אדם, שהוריש לקין. וזו הבחי' הב', נחלקת לשתים, אם מפאת אבר הזרוע והכתף עצמו. ואם מפאת הנוצות והכנפים. ועוד יש בחי' אחרות, והם אלו, כי כל בחי' ובחי' נחלקת לשתים, אור פנימי, ואור מקיף. וכבר ידעת, כי אור הפנימי קטן מן אור המקיף, כדי להיותו קטן, יכול להתלבש וליכנס בפנים ולהתצמצם. וכל בחי' שרש נשמתי, או כל הנוצות של כנף זו, הם בחי' אור פנימי, בין במלכות דאצילות, שהם כנפים וזרועות. ובין בזרועות דבי"ע. וכן מהר"י קארו ז"ל, בעל ספר בית יוסף על הטורים, מנוצת ר' יהודה בר אלעאי הנז"ל:

ובזה תבין, מ"ש לי בחלום שמקומי בעה"ב, הוא אצל הר"י ז"ל, ואח"כ עליתי יותר במקום שמואל הנביא ז"ל, כי הכל אחוזים בזו הכנף. ודע, כי גם אליהו ז"ל הוא מן השרש שלי, מאור הפנימי ג"כ. האמנם נדב ואביהוא בני אהרן הכהן, הם מן אור המקיף של שרש נשמתי, ולכן הוצרכו להתעבר באליהו ז"ל, שהוא אור פנימי גרוע מהם. ועל ידם זכה כל מה שזכה, והבן זה. ודע, כי כל מי שהוא מזו הבחינה של נפש אדם הניתן בקין, להיותה מבחי' נפש דאצילות כנז"ל, יכולים כל הנשמות שהם משרש זה, לעלות

ולתקן עד נפש דאצילות והיא בכלל. ולכן כל מי שתקן עד זה נקרא מלאך, ולכן תמצא כי אליהו ז"ל נקרא מלאך. וכן יהודה וחזקיה, נאמר עליהם בגמרא שהם תרי אמוראי בארעא, ולקבליהו תרי מלאכי ברקיעא, להיותם משרש זה. וכן אמרו עליו על ר' יהודה בר אלעאי שהיה מתעטף בליל שבת בסדינים המצויצים, ודומה למלאך ה' צבאות, והוא לסבה הנזכרת. וכן פינחס שהוא אליהו, נאמר עליו ותקח האשה את ב' האנשים, ותצפנו, ולא תאמר ותצפנם, כי פינחס היה מלאך, ולא הוצרכה להצפינו. וגם הוא נקרא מלאך, להיותו משרש זה. וכן בכל מקום שתמצא שם מלאך מכונה לאיזה חכם, או לתנא, או לנביא, כלם הם מבחי' זו, ושמור כלל זה:

ואמנם חנו"ך שהוא מטטרו"ן, להיות שנטל גם זיהרא עילאה דאדם, שהיא נשמה דאצילות, היה מלאך גדול מאליהו, כי אליהו לא היה יכול להשיג רק עד נפש דאצילות, וז"ס בס"ה אליהו לתתא מהאי באר הוא, ונודע, כי מקור הבאר הוא תחתיתו, שמשם נובע מ"ן, והוא שם הוי"ה במלוי ההי"ן, שהוא בגימטריא ב"ן, ולכן אליהו בגימטריא ב"ן, כי הוא מקור התחתון של הבאר, הנובע הנשמות דמ"ן. ולכן אליהו ז"ל יתקן כל הנשמות בביאת המשיח, ואז והשיב לב אבות על בנים בעהי"ת והמשכיל יבין:

ועתה אבאר מציאות נשמתי. דע, כי אין לך אדם שאין לו נשמה בחי' אור פנימי, ובחי' אור מקיף. והאור המקיף, דוגמתו היא, דוגמת הצלם שעל ראש ז"א, כמבואר אצלינו וזה האור המקיף, הוא סוד אך בצלם יתהלך איש. ודע, כי זו הבחי' של קין, שהוא שרש נשמתי, לא התחילה ליתקן עד נדב ואביהוא. וז"ס, פסוק ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, נפש אדם ממש, שהנחילה לקין בנו, והיא נפש דאצילות. ואמנם דע, כי כל הנשמות נתערבו טוב עם רע, מעת שחטא אדם, ומעת שחטאו קין והבל, כנזכר בתקונים. והנה נשמת נדב ואביהוא, התחיל בתחלה ליתקן, והוברר הטוב ההוא מן הרע שבו. ואמנם כל שאר הנשמות אשר משרש בחי' זו, עדיין לא הוברר, וכלם באו בסוד צלם מקיף כל אחת, בעת הנגזר לה לצאת מן הקליפות, על ראש נדב ואביהוא, ועדיין היו אז כל אחת ואחת מעורבים הטוב עם רע שלו. ואח"כ, כשחזרה הנשמה אחרת להתקן מזה השרש באדם אחד, היא לבדה נתגלת, אך כל שאר הנשמות שבכל שרש הזה, באו בסוד צלם מקיף על ראש האיש ההוא:

וכן נמשך לעולם, עד שבאה נשמת הרב מגיד משנה בעולם, ואז כל הנשמות של שורש הזה שלא נטרדו מקליפתם, באו עליו בסוד צלם מקיף כנז"ל. והנה הרב מגיד משנה, כבר ידעת שהיה בימי בדרשי, שהיו עוסקים בחכמת הפילוסופיא, ולא בחרו בחכמת הקבלה, כנזכר בשו"ת הרשב"א זלה"ה, ובקשו החצונים להטעות את הרב מגיד משנה,

לסבת עון הנזכר, שלא היה מאמין בחכמת הקבלה. ואז הוציאו את נפשם שהיתה נתונה בעמקי הקליפות מזמן רב מימות קין, והם נתיאשו ממני, וחשבו כי כבר הייתי מחברתם, והוציאוני אותי, וגם כמה חיצונים אחרים, להתעבר בהרב מגיד משנה, ולהטעותו, לאבדו מן העולם. ולהיות שנשמתי היתה ממקום גבוה כנז"ל, מעם מקום ר' עקיבא ז"ל, ובפרט שנתעברתי בהרב מגיד משנה, שגם הוא משרש נשמתי, ואז נתחברנו יחד, ואדרבא גברה כחי על החיצונים, וחזקתיו וסייעתיו, כי הם חשבו שכבר הייתי אבוד ביניהם מזמן רב, וכי כבר הייתי במדרגתם ח"ו, וגברה הקדושה אשר בי, והכנעתים, וכפפתי אותם, ונשארתי אז בסוד צלם מקיף על ראש הרב מגיד משנה, אעפ"י שאינו ממדרגתי כי אני גבוה מאד, עכ"ז להיותו משרשי, נשארתי עמו בסוד צלם מקיף, ואז היתה התחלתי לצאת מעמקי הקליפות:

וכדי שתבין זה, אודיעך פסוק עד אשר שלט האדם באדם לרע לו, כי האדם הוא אדם בליעל, והם החיצונים, ושולטים באדם הקדוש, בנשמות הקדושות, מחמת עון אדם וקין והבל בניו, שעירבו טוב ברע. וכפי גדלות הנשמה הקדושה, כן גדלות הרע שלה, כי כפי האבר שנאחזת בקדושה, כן תתערב באבר שכנגדו בטומאה. וז"ס כל הגדול מחבירו, יצרו גדול ממנו. וזה ג"כ היה ענין דוד הע"ה, שהיתה נשמה גדולה, ובפגם אדם נתערבה ברע גדול מאד בעמקי הקליפות, ולכן יצא אדמוני, ועשה ענין דבת שבע ואביגיל, ולא נחשב לו כלום, והטעם הוא, כפי שאז היתה הפעם הא' שיצא מעמקי הקליפות, ובא משותף עם רע גדול מאד, ואינו מן התימא אם יעשה מה שעשה ובפרט כי הקב"ה הניחו ביד יצרו להרבות שכרו. וז"ס מ"ש ז"ל אלמלא אתה שאול, והוא דוד, הייתי מאבד כמה דוד מפני שאול, וזה דבר תימא, כי הצור תמים פעלו. אלא הענין הוא כנזכר, כי אם הנשמה גדולה מאד, ובפרט אם אז יוצאת מעמקי הקליפות, הקב"ה מניחו ביד יצה"ר, להרבות שכרו, לראותו שנשמתו גדולה, ולא יוכל הרע עמו. ולכן אפילו שיעשה איזה דבר אשר לא טוב, לא אשם בזה. משא"כ אם רואה הקב"ה, שהאדם חלש, ונשמתו שפלה, שמביאו בגלגול תם, שאפילו שירצה להרע, אין בו כח. ולכן אל תתמה, אם אנשים גדולים מאד יעשו איזה עון, שלא יעשהו פחות ממנו מאד במעלה. וז"ס פסוק כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב וגו', הם שני לבבות טוב ורע, והרע שלו גדול עד מאד, והטוב שהוא עושה אפילו שהוא מועט יותר גדול מאדם אחר, וז"ש דוד ויעלני מבור שאון מטיט היון וגו', ויתן בפי שיר חדש וגו', ודי בזה למבין:

וא"ל מורי ז"ל, כי גם אני להיות שנשמתי בתכלית הגדולה והקדושה, הניחני הקב"ה ביד היצה"ר שלי, שאלולי גודל נשמתי, היה היצה"ר שלי יכול לאבדני ח"ו מן העולם,

לכן אין עונותי שקולים א' מני אלף, כמו לאנשים אחרים, כי נסתלקה מהם בחירתם, לסבת חולשת נפשם. אמנם אני שעומד עתה בתחלת נקיון, אין עונותי נחשבים לכלום בפני עונות אחרים, כי זו היא הפעם הא' שיצאתי מן הקליפות ובאתי לעולם, ואלולי זה בקלות מועט הייתי יכול להיות חסיד גדול מאד מאד כפי גודל נשמתי:

ועוד טעם אחר, כי הטוב של קין, להיותו בכור, כמו שנבאר למטה בעהי"ת, הנה הטוב שלו גדול בתכלית המעלה, יותר מכל שאר הנשמות. אמנם להיות שרשו בכתף הגבורה, ששם הדינים הם מתגברים, לכן הטוב של קין עם היותו גדול, בא מעורב עם זוהמא רבא וקליפות גדולות, והרע של קין מרובה מן הטוב, עם היותו גדול מאד:

ודע, כי לעולם כשהנשמה היא גדולה מאד, אי אפשר להוציאה מן הקליפות, אלא ע"י מרמה ותחבולה, וכמו שאירע לי, שלהיותם החיצונים חושבים, שכבר הייתי אבוד ביניהם ח"ו, לא חששו על הענין, והוציאני הקב"ה מביניהם, על צלם מקיף הרב מגיד משנה, והם חשבו כי אדרבא לטובתם היה, ונהפכתי להם לאויב. וכן תראה, כי הנשמות רבות גדולות, באים בבני עמי הארץ, ולפעמים בבני רשעים, כגון אברהם מתרח, ולא הספיק זה, אלא כמ"ש חז"ל וכן נזכר בזוהר, כי תרח ארתח למאריה, שנזדווג עם אשתו בנדה, ואז יצא אברהם אבינו ע"ה, כי עי"כ רימה השי"ת את החיצונים, והמשיך באותה טפה נשמת אברהם אבינו ע"ה, ולא ידעו החיצונים כי זהו תקונו. וזהו הטעם שתרח נתגלגל באיוב, ולכן נדון בשחין, כי הבא על הנדה לוקה בצרעת. וכן לסבה זו הושלך אברהם להתלבן בכבשן האש והבן זה:

וכן דוד המלך ע"ה, לא יצא מן החיצונים, אלא באותו מעשה הנזכר לרז"ל על פסוק הן בעון חוללתי, שחשב ישי אבי דוד שבא אל פילגשו, והיתה אשתו ממש. וכן אשתו ראתה טפת דם בסוף הזיוג, וזש"ה ובחטא יחמתני אמי, כי אלולי כך, לא הניחוהו החיצונים לצאת לעולם. וכן זהו הטעם, של תמר, ורות, ורחב הזונה, וכל נשמות הגרים, וכל מלכי בית דוד, והמטיח, שבאים מן רות המואביה, ומזווג יהודה ותמר, וכן ר' עקיבא בן גרים, שהוא מבני בניו של סיסרא, כי זו היא המרמה ותחבולה שהקב"ה עושה עם הקליפה, ומרמה אותה להוציא נשמה עשוקה בתוכם והבן זה:

ונחזור לענייננו, כי להיות זאת הפעם הראשונה שיצאתי מן הקליפה, לכן יש לי טורח להכניע את יצרי, וזו היא סיבת העצבות שיש בלבי תמיד, כי כל העצבון בא מן החצונים. והנה כבר אמרתי, כי נפשי באה בסוד צלם על ראש הרב מגיד משנה, אע"פ שהוא קטן ממדרגתי. ודע, כי כל הנשמות הנתונים בעמקי הקליפות, אי אפשר להם לצאת מהם ולהתגלגל תכף לבא בעולם, עד שיהיו שלשה פעמים בסוד צלם, מקיף על שלשה אנשים

שיהיו משרשו, ואח"כ יכול להתגלגל ולבא בעולם בסוד נשמה פנימית ממש, ואז יקרא גלגול א'. והנה כן אירע לנפשי, כי באתי תחלה בסוד צלם מקיף בשלשה אנשים מן שרש נשמתי, אע"פ שאינם ממדרגתי. הא' היה בהרב מגיד משנה ז"ל, ואח"כ באיש אחד הנקרא ר' יהושע סוריאנו. ואח"כ באיש אחד הנקרא ר' שאול טרישטי. ואח"כ בי אני הצעיר חיים, בסוד נשמה פנימית ממש. ודע, כי אני הוא נשמה חדשה כנז"ל, שזו היא פעם ראשונה שבאתי לעולם, אמנם נתגלגלו גם כן עמי שלשה אנשים הנזכרים, באופן שיש עתה בי ארבעה נשמות, שלי החדשה, ושלשה מגולגלות ישנות. ודע, כי אלו השלשה אנשים, אע"פ ששנים מהם אינם חכמים, עכ"ז כבר כתבתי למעלה, כי אין לך נשמה של ת"ח, שאין לה ענפים של בעלי בתים ועמי הארץ ואנשי מעשה, לסבת היותם משרשי, וגם שאני הייתי בסוד צלם על ראשם, לכן נתגלגלו בי עתה לצורך עצמם. והפגם של הרב המגיד משנה הוא, שבא לידו עון שוגג של נדה. ור' שאול טרישטי היה אחריו, וחטא בעון שפיכות דמים בשוגג, כי רצה למול ילד אחד, ולא היה בקי, ומת התנוק מתחת ידו, ונמצא שהוא שוגג קרוב למזיד. ור' יהושע סוריאנו היה אחריו, וחטא שאכל חלב במזיד. ולכן שלשתם הוצרכו להתגלגל עם נשמתי, לתקן את חטאתם, ולהיות שאני הוא מבחי' הגידים, ואני צריך לנקות העפוש שיש בתוכם מחמת עונותיהם, כדי לתקן כל השרש ולהמשיך בחי' הדם והחיות לכל האבר, אע"פ שלא חטאתי עמהם, כיון שהם הענפים שלי צריך אני לתקנם:

עוד א"ל מורי ז"ל בענין דרוש הנשמות. דע, כי אדה"ר היה כולל כל הנשמות שבעולם, וכשחטא נתמעט, כמ"ש חז"ל בפסוק ותשת עלי כפכה, ולא נשאר בי רק התרומה. וז"ס שנקרא אדה"ר חלתו של עולם ופי' תרומה, תרי ממאה לבד בכל בחינותיו. ואמנם מצד נפש אדם העשיה, נשארו באדם תרי ממאה היותר מובחרים, כי לכן נקרא תרומה, שנאמר בה והרמותם את חלבו ממנו, שהוא המשובח שבכלם. וזאת התרומה הנחילה אדם לקין בנו, כי הוא הבכור, ונולד אחר חטא האדם, ונפש זו נתגלגלה בנדב ואביהוא, והם תרי ממאה. וז"ס מש"ה בהם, אנחנו טמאים לנפש אדם, והיל"ל לנפשות אדם, אלא פירושו, ששניהם מבחי' נפש של אדם ממש כנזכר. ושאר תשעים ושמנה חלקים של נפש אדם, פרחו ממנו ונסתלקו בעת פגם כשחטא, וזהו ג"כ מש"ה הבכור נדב, ויש בו פסק טעמא, כלומר הבכור הראשון שבעולם שהיה קין, הוא נדב, וג"כ אביהוא, ר"ל, כי הוא אבי, שהוא נפש אדם הא', אב לכל העולם:

והטעם שאביהוא נתכנה יותר אל האדם הוא, כי אביהוא היו נפשו ורוחו מבחי' קין, לכן נקרא אביהוא, שהוא הוא עצמו, בין בנפש בין ברוח. אמנם נדב לא היה בו מצד קין, אלא

הרוח לבד, וז"ס ורוח נדיבה תסמכני. אמנם נפשו של נדב, היה משרש עמינדב אבי אמו, ולכן לקח ממנו אותיות נדב. אמנם אביהוא, הוא שרש נחשון אחי אמו, ונקרא נחשון, לפי שעיקר זוהמת הנחש באדם הראשון, היה בחלק נפש העשיה, ולכן כשנתגלגל אחר כך נחשון בישי אבי דוד, נאמר בו אביגיל בת נחש, וארז"ל שהיא ישי, ונקרא נחש, לפי שמת בעטיו של נחש ופירושו הוא, כי תקן כל זוהמת הנחש שנתערבה בנפש אדה"ר, אך עכ"ז מת בעטיו של נחש, ועל ידי זה נתקן הבל:

והנה אם ישראל בעת מתן תורה, לא היו עושים העגל, כבר נפסקה הזוהמא מהם, ואע"פ שנדב ואביהוא חטאו מצד עצמם, כמש"ה ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו וגו', עכ"ז היה מספיק להם שימותו מיתת עצמם, אך לא ע"י שריפה. חזרה זוהמת הנחש להתדבק בנפש אדם, שהם נדב ואביהוא, ולכן הוצרכו להשרף. וזהו ענין פסוק ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', כי הם גרמו שריפתם, לא המיתה עצמה, ולכן כל בית ישראל יבכו עליהם, יען כי הם שקולים ככל ישראל, כי הם נפש אדם עצמו. והנה מי שעשה העגל, היה אהרן אביהם, ולכן נשרפו בניו בסבתו. וזהו ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו, ואין השמד אלא כלוי בנים, ולא נשרפו אלא נדב ואביהוא, שהם נפו אדם כנזכר:

ודע, כי אהרן הכהן הוא משרש הבל, ותחלה נתגלגל, בהרן, אהרן, נדב, חור, יעבץ, הרן, שמואל, אוריה הכהן, אוריה החתי, כדאיתא למעלה בענין השרשים, ומצאת שם כי תדרשם באורך. והרן הוא גלגול הבל, וגם נחור אחי הרן הוא מן הבל. והנה אהרן הוא אותיות הרן. וחור בנה של מרים, הם אותיות נחור. והנה הרן בא לתקן העון של ע"ז שעבר אדם הא', כמש"ה ויצו ה' אלהים וגו' ואין צו אלא ע"ז. וגם עתה בהרן לא האמין בשם יתברך אלא בספק. והנה לא נמצא יותר בדרוש הזה, ולמעלה כבר נתבאר כל זה וע"ש:

פרק לט

בקשר החברים כלם עם אבא מארי זלה"ה:

ועתה אבאר הקשר שיש לי עם החברים שלי, א"ל מורי ז"ל כי הנה נתבאר איך כל הנשמות כלם היו תחלה כלולות באדה"ר, ואח"כ מפני שחטא, נשרו איבריו, ונתמעט קומתו. וכבר ביארנו, כי פי' הדבר הוא, ענין ירידת הנשמות אל עמקי הקליפות, ולא נשתיירו בו אלא קצתם, שהוא סוד מאה אמות, כמ"ש חז"ל על פסוק ותשת עלי כפכה. והנה היו באדה"ר קצת נשמות חדשות שלא באו מעולם, והיו כלולות בו קודם

שחטא, ונסתלקו, ואלו הם נקראים נשמות חדשות האמיתיות. ואח"כ יש מדרגה אחרת, והם הנשמות שנשתיירו באדם הראשון, ואלו עדיין נקראות חדשות, אבל לא בערך הראשונות. וכאשר אלו הנשמות יבאו בגלגול בפעם ראשונה, אחר שמת אדה"ר ונפרדו ממנו, אז נקראות חדשות. והטעם הוא, לפי כי יצירת אדה"ר עדיין אינה נחשבת לפעם א', לפי שיצירתו היתה בבחי' אחור באחור כנודע ולכן אינה נחשבת, עד שיבא פנים בפנים, ואז תקרא פעם א', ואם גם אחרי מיתת אדם לא תזכה נשמה זו לבא בעולם, אלא ע"י זווג אחור באחור, עכ"ז כבר נקרא עתה פעם א' ג"כ, כיון שבא אחר מיתת אדה"ר:

ואחר מדרגה זו, היא מדרגת קין והבל, שהם מאותם הנשמות אשר נשתיירו באדה"ר, והורישם לקין והבל בחייו. וגם בחי' זו אינה נחשבת עדיין לפעם א'. אבל כאשר נשמות אלו יחזרו לבא בעולם אחר מיתת קין והבל, אפילו אם יבאו בבחי' אחור באחור, תקרא פעם א', ותקרא ג"כ נשמה חדשה. ומשם ואילך אם תחזור פעם אחרת, אז תקרא מגולגלת, כי אפילו שניתן מן אדם לקין והבל, כיון שלא היה אחר מיתתו אלא בהיותו חי עדיין הנחילם לבניו, אינו נחשב לביאת פעם א' בפני עצמה, אמנם עכ"ז הם גרועים מן אותם שנשארו באדה"ר ממש, ואינם כ"כ נקראים חדשות כמותם:

ואח"כ מדרגה אחרת, הם הנשמות שנפלו בעמקי הקליפות בחטאו של אדה"ר, כי אלו בפעם ראשונה שיבואו לעולם נקראים מגולגלות:

ואח"כ מדרגה אחרת, והם הנשמות הבאים בגרים, והנה כל פרטי הנשמות כלם ירדו אל הקליפות, חוץ מן החדשות הגמורות האמיתיות, שהם מדרגה א' הנז"ל. אבל כל השאר ירדו אל הקליפות, אלא שאינם שוות במדרגתם, כי אותם אשר נשתיירו באדם עצמו, אין בהם רק פגם אחד של אדם. ואותם אשר הנחיל לקין והבל בניו, יש בהם ב' מיני פגם, אחד של אדם, ואחד של קין והבל עצמם, שחטאו גם הם, כנזכר בתקונין:

ודע, כי כאשר הנשמות יוצאות מעמקי הקליפות, כדי לבא בעולם, הם צריכות בתחלה להתעבר במלכות, כדי להטהר ולהתנקות מאותם הקליפות והזוהמות שהיו בתוכם כבראשונה, וכפי גדר הנשמה, כך יהיה בה כח וזכות להתעכב שם, כי בחי' החדשות הגמורות, הם יכולות להתעכב במלכות, בסוד עבור י"ב חדש, ואח"כ באות בעולם, ולכן יש עבור של י"ב חדש, כנזכר בגמרא במעשה דרבא תוספאה, ובחי' הב', שהם הנשמות שנשתיירו באדם, כי אלו גם הם חדשות, אבל לא כבראשונות, ולכן אינם עומדות בסוד עבור במלכות רק ט' חדשים בלבד, ואח"כ באות בעולם. ובחינה השלישית, והיא נשמת קין והבל, גם הם נקראים חדשות אבל לא בראשונות ולא בשניות, שאלו יש בהם ב' מיני פגם כנז"ל, ולכן אלו עבורם ז' חדשים בלבד. ובחי' הד' שהם שאר הנשמות

שנשרו מאדה"ר, ירדו אל הקליפות, אע"פ שהם עדיין בפעם א', או שאר בחי' הנשמות הראשונות כשבאו בפעם ב', אז כלם נקראים נשמות מגולגלות כנז"ל. וכל אלו אינם יכולות להתעכב בעבור במלכות רק מ' יום כנגד יצירת הולד, ואח"כ באות בעולם. ובחינה החמשית והם נשמות הגרים, אלו אינם מתעכבות רק עבור שלשה ימים בלבד כדי קליטת הזרע, ואח"כ באות בעולם. ודע, כי כפי זמן התעכבם בעבור במלכות, כך יהיה גודל הארתם והזדככותם מן הקליפות:

גם דע הקדמה אחרת, כי הנה כל אלו הנשמות כאשר יוצאות מתוך הקליפות, אינם יוצאות אלא ע"י התפלות של ישראל, שעולות בסוד מ"ן כנודע, או ג"כ ע"י איזה יחוד שמיחד האדם איזה צדיק שיהיה, או ג"כ ע"י איזו מצוה שיעשה האדם. והנה יש נשמות שע"י איזה פגם שיש בתחתונים, או מחמת פגם עצמם שחטאו בראשונה בהיותם בעה"ז, ועי"ז הם יורדות אל הקליפות אז, ואם אז נזדמן יציאת ועליית איזו נשמה מתוך הקליפה להתעבר במלכות ולהתקן כנז"ל, יש יכולת באותה נשמה שבמלכות, לאחוז באותם הנשמות הנפגמות קודם שירדו אל הקליפות, ולהעמידם במקומם, ולהחזירם עמם למעלה בתוך המלכות בסוד העבור, ושם יתוקנו כלם יחד, ואח"כ יבאו בעולם. והענין הוא, כי בהיות הנשמה במעי המלכות, היא שם תמיד מעלה מ"ן למעלה, ובכח אותם המ"ן שהיא מעלה, יכולה להעלות עמה לאותה הנשמה הנזכרת. אמנם אי אפשר זה, אם לא על ידי שיניח קצת רוחא דשדי בגווה, פי' שהנשמה הראשונה שהיא במלכות, נותנת כח א' ממנה, באותה נשמה הפגומה, והיא מתלבשת בהאי רוחא, ועל ידה היא נתקנת, וזה הרוח נשאר תמיד עמה קשור, עד זמן תחית המתים, ואז הם מתפרשות:

ודע, כי אם הנשמה שהיתה מעוברת, כבר היא ממדרגת אותם הנשמות, שעומדות בעבור י"ב חדש, יש בה כח ויכולת, שגם הנשמה שהיא פגומה שעכבה עמה, תעמוד עמה ג"כ י"ב חדש, אפילו שאינה אלא ממדרגה התחתונה שבכלם, שהיא של שלשה ימים, שהם נשמות הגרים. וכן אם הראשונה מבחי' ט' או ז' חדשים, והאחרת גרועה יותר שהיא מבחי' מ' יום, או שלשה ימים, תעמוד כמוה ט' או ז' הדשים. ואם הדבר להפך, שהראשונה המעכבת את האחרת, אינה אלא מן מדרגת ט' חדשים, והשנית שנתעכבה על ידה היא ממדרגת י"ב חדש, אז שתיהם עומדות י"ב חדש, באופן שלעולם אזלינן לרווחא דמילתא ולעלוייא:

אמר לי מורי ז"ל, כי כל החברים האלו שהיו עמי, כלם הם מגולגלים מבחי' מ' יום בלבד. אבל אני חדש מבחי' קין והבל בפעם אחד שבאתי לעולם, וזמני הוא עבור של שבעה חדשים, וא"כ נמצא עכבתי אותם, שלא יפלו אל הקליפות, וזכו על ידי להתעכב גם הם

כמוני שבעה חדשים. ואני שיש לי בכל אחד מאלו קצת מהרוח שלי מורכב בהם, וכלם יונקים ע"י, ולכן אני צריך להשתדל לתקנם, כי אני מתקן את עצמי ע"י תקנתם כמו שאבאר למטה:

והנה אני מסופק בזה איך א"ל מורי ז"ל, אם אמר שגם אלו המגולגלים, אם יהיו מבחי' אדם עצמו, רק שבאו שני פעמים, כיון ששרשם הא' הוא מתשעה חדשים, א"כ עתה שנתעכבו ונתקנו ע"י זאת הנשמה, א"כ גם את זאת הנשמה תהיה משבעה חדשים, גם שניהם מתעכבים ט' חדשים. ואם כך שמעתי, יש לי ספק גם בעצמי, כי הנה אני יודע כי קצת מהחברים האלו הם מבחי' אדם, וא"כ נתעכבנו אני והם ט' חדשים:

ונחזור אל הענין, כי הנה לא תכנתי אני יחד את כל נשמות החברים הנז', אבל בראשונה עכבתי נשמה אחת, ואחר כך ע"י שתופי ושתוף הנשמה ההיא שעכבתי, שנינו עכבנו את הנשמה האחרת, ונמצא כי בנשמה ההיא יש בה ב' רוחין, אחד שלי, ואחד מן הנשמה הראשונה שעכבתי אני. וכן עד"ז בכלם, עד הסוף. ונמצא כי הנשמה העשירית, יש בה חד רוחא ממני, וכן רוח אחת מכל התשעה חברים שקדמו אליה, ולא ביאר לי מורי ז"ל סדרם. אבל כפי הסדר שסדר מורי ז"ל בענין חזרת קריאת הדרושים, הבנתי כי סדרם כך, כי תחלה הוא אני הצעיר חיים ויטאל, ואחר כך ה"ר יונתן סאגיס ז"ל, ואחר כך מהר"י ארזין ז"ל, ואחר כך מהר"י הכהן ז"ל. והשאר לא ידעתי, ואין לתמוה אם אני קודם להם כנז"ל שאני עכבתים, אם כן איך יש בהם חברים גדולים ממני בשנים וקדמו בעולם אלי, והענין הוא, כי אע"פ שאני קדמתי להם בבחי' עבור, עכ"ז בזמן יציאת הנשמות בעה"ז, אפשר שיקדמו הם:

ובאור הענין הוא, דע, כי אחר שהנשמה היתה בסוד עבור במלכות, יש נשמה שתכף אחר זמן עבורה, יורדת אל העה"ז, ויש שיורדת אל עולם הבריאה ועומדת שם, ומשרתת לפני השי"ת, כשאר המלאכים אשר שם. ואח"כ לזמן קצוב, או בזמן שיזדמן איזו תפלה, או איזה זכות, או איזה מצוה של איזו אדם בעולם, אז תרד ותבא בעה"ז. וז"ס פסוק חי ה' אשר עמדתי לפניו, הנזכר באליהו הנביא ז"ל. כי אליהו ז"ל, אחר צאת נפשו מסוד העבור דמלכות דאצילות, ירדה אל הבריאה, ושם ממש נתעכב שם, והיה משרת לפני השי"ת כשאר מלאכי השרת אשר שם. ואל זה רמזו בזוהר פרשת אחרי מות בדף ס"ח, בענין פסוק חי ה' אשר עמדתי לפניו וע"ש. ויש נשמה שיורדת בעולם היצירה, ונשארת שם ע"ד הנזכר. ויש נשארת בעולם העשיה בעה"ז. אבל כלם הם יוצאות מן מלכות דאצילות, רק שזו נשארת בבריאה ע"ד הנז"ל, וזו ביצירה, וזו בעשיה. והנה כל זה תלוי במעשה התחתונים בעה"ז, כי יש תפלה שאין בה כח רק לעלות הנשמה בעבור

במלכות, ויש תפלה אחרת יותר בכונה, ומקובלת לפני השי"ת, ויש בה כח להוריד ולהביא את הנשמה בעה"ז, ויש תפלה שאינה יכולה להורידה רק בעולם הבריאה, וכן כיוצא בזה, ואין זה תלוי בענין גדרי הנשמה בעצמה, רק כפי פעולות התחתונים המתייחסות אל הנשמות ההם, וגם כפי האדם עצמו הפועל הפעולה ההיא, כך ישיג ויהיה כח בידו להמשיך נשמה אחת בבנו, אותה שהיא יותר קרובה אליו כפי בחי' שרש נשמתו, והנשמה האחרת תשאר, עד שיהיה לה גואל הקרוב אליה יותר, ואין דבר זה תלוי במעלת הנשמה או בפחיתותה להתעכב יותר מחבירתה:

והנה הנשמה אשר תכף אחר הולדה ממלכות דאצילות, יורדת בעה"ז בלי הפסק בינתים, זו ודאי יש לה יתרון, כי אינה מתלבשת בשום עולם, רק עוברת בו דרך מעבר בלבד. אבל המתעכבת למעלה, הנה היא מתלבשת באותו עולם, ובאה אה"כ מלובשת. וגם אינו דומה המתעכב בבריאה, אל המתעכב ביצירה, או בעשיה, כי לבוש הבריאה, הוא זך ודק עד מאד משל יצירה, ושל יצירה זך משל עשיה. והנה לפעמים שהנשמה המתעכבת ומתלבשת באיזו עולם, היא גדולה במעלה, מן הנשמה היורדות ברגע בעה"ז בלי שום הפסק ולבוש, לפי שמעלתה גדולה מן האחרת. אמנם בכל נשמה בעצמה יש בה שנוי, כי אם הנשמה עצמה תרד ברגע, תהיה יותר מאירה מן כאשר תתעכב באיזה עולם ואחר כך תרד. וא"ל מורי ז"ל, כי גם נצוץ נפשי, לא ירדה תכף אחר צאתה מן העבור בעולם הזה, אמנם נתעכבה למעלה, ולא הגיד לי באיזה עולם נתעכבה:

ונחזור לענין, כי א"ל מורי ז"ל, כי אני מוכרח להשתדל שאלו החברים שלי, יתקנו מעשיהם, לפי שאני יש לי רוחא בהם, ונמשך לי ריוח אם הם יהיו צדיקים, אבל הם אין להם רוחא בי, ואין להם תועלת במעשי, באופן שבכל המצות שהם עושים, יש לי חלק בהם ע"י ההוא רוחא שלי שבהם. וברור הענין כך הוא, דע, אין לך צדיק וצדיק שאין לו ב' נשמות, כנזכר בזוהר בריש פרשת נח בתוספתא על נח נח, משה משה, שמואל שמואל. וזה פירושו, כי הנה יש בחי' נשמה פנימית, וזו באה עם האדם. ויש נשמה מקפת, וזו עומדת על ראש האדם בעולם העליון למעלה, וזו בחי' צנור שיש לאדם לעלות למעלה, ע"י אותה הנשמה. וכאשר ח"ו אותה הנשמה הפנימית של האדם היא חוטאת, היא יורדת למטה בקליפות מעט מעט, עד שתרד כלה, והכל כפי גדר הענין של העונות. וכאשר ירדה כלה למטה בקליפות, אז הנשמה המקפת יורדת בתוך פנימיות האדם, ונמצא כי שתיהם ירדו ממעלתם. וגם נמצא, שאין עתה אל האדם רק נשמה אחת, כי האחרת ירדה אל הקליפות. וז"ס פסוק ונכרתה הנפש ההיא, כי היא נכרתת ונכנסת בקליפות. אבל הצדיק, יש לו ב' נשמות קיימות, אחת בבחי' מקיף, ואחת בבחי'

פנימית. וז"ש פרשת נח ענין נה נח וכו', שכל צדיק יש לו ב' נשמות. והנה דרך אותה הנשמה המקפת שיש לי, משם נמשך כל אור ושפע הנמשך לאלו החברים, מצד ההוא רוהא די הוא בגוייהו, והכל עובר דרך שם, ואז מאותו האור שלהם, הנמשך להם דרך שם, נמשך אלי גם כן מאותו האור שלהם וחלק שלהם, אל נשמתי הפנימית. ולכן אני צריך ומוכרח להשתדל שיתוקנו על ידי, וילמדו על ידי. אבל בנשמה הפנימית שלי אין להם שתוף בה, ולכן אינם יונקים מן המצות שלי:

ועתה נדבר בבחי' הקשר של החברים, ואני עמהם עם מורינו ז"ל, וגם קשר שלהם עצמם זה עם זה. ועי' בספרנו איך בדעת יש ז' קצוות דחסדים, המתפשטים בגופא. וכנגדם שבעה גבורות. והם שרשים לחסדים וגבורות המתפשטים למטה בגוף. ואלו הארבעה עשר שרשים שבדעת, הם נשמות שנים עשר שבטים, ואפרים ומנשה. גם כבר ידעת, כי כל טפות הזרע אינם באות, אלא מן הדעת דז"א, הכולל חו"ג. ואמנם יש טפות זרע, נמשכות ממוח הדעת עצמו, בהיותו במקומו למעלה בראש. ויש נמשכות מהחו"ג, שנמשכו ונתפשטו בגוף, שהוא ו"ק דז"א:

והנה נפשי מהגבורה החמשית, הנקראת הוד שבדעת ממש, בהיותו בראש בבחי' מוחין דגדלות מצד אימא. הר"י הכהן, מן הגבורה הנמשכת בזרוע ימין, הנקרא חסד. ה"ר יונתן סאגיס, בגבורה הב', הנמשכת בזרוע שמאל, הנקראת גבורה. ה"ר יעקב ארזין, בגבורה הג', הנמשכת בגוף, הנקרא ת"ת. ה"ר יוסף ן' טבול, בגבורה הרביעית, הנמשכת בירך ימין, הנקרא נצה. נמצא כי אלו הד' נפשות, מד' גבורות דגדלות, המתפשטות בד' קצוות הנקראים חגת"ן דזעיר, ויונקין מן נפשי, שאני בגבורת ההוד העליונה שבדעת שבראש ז"א. ה"ר יהודה משען וה"ר גדליה הלוי, וה"ר שבתי מנשה, הם מן חב"ד דז"א, ממוחין דקטנות דז"א, דמצד אבא. ה"ר שמואל אוזידא, וה"ר אברהם גבריאל, וה"ר אליא פלקו"ן, הם מחב"ד דז"א, ממוחין דקטנות מצד אימא. ואמנם בחי' התפשטות חמשה גבורות דקטנות אינם ניכרות, אלא המוחין דקטנות בלבד:

גם דע, כי אין אור נשמה בעולם, שאין לה כלי ולבוש אחד, שבו מתלבשת בעה"ז, והלבוש הזה נזכר בזוהר פרשת משפטים ברב ייבא סבא ז"ל, על פסוק שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ועל פסוק בבגדו בה. וענין לבוש הזה של אלו החברים, דע, כי הנה מה שאירע ליוסף הצדיק עם אדונתו במצרים, שיצאו עשרה טיפי זרע מבין נצוצי רגליו, כמש"ה ויפוזו זרועי ידיו, ג"כ היה כן בעולם העליון. כי הנה יוסף הצדיק, הוא דוגמת היסוד, ואז בעת ההיא, יצאו נצוצות לבושי אורות נשמות מיסוד העליון של הזכר לבטלה, ולא נתנו בנקבה, ולכן נאחזו בהם הקליפות. ובכל בחי' יסוד שיש למעלה, יצאו נצוצות

של נשמות לבטלה בקליפות כי כל היסודות נרמזים ביוסף. והנה חמשה מיני זווגים יש שם למעלה, ובכל יסוד מהם, יצאו נצוצות של נשמות לבטלה כנזכר, ואלו הם כפי סדר מעלתם:

זווג א', הוא ישראל שהוא ז"א, עם רחל. וזווג זה הוא בשבת במוסף, כי אז רחל נגדלת בכל אורך ז"א ממש כמוהו, ואז מזדווגים יהד ע"י יסוד האמיתי של ז"א:

זווג ב', הוא זווג יעקב עם רחל, בשחרית בימי החול, ומזדווג עמה ביסוד שלו האמיתי:

זווג ג', הוא זווג יעקב עם לאה, אחר חצות לילה, ואז מתפשטים שניהם באורך כל הז"א כלו, ואז הוא מציאות יסוד אחד שלו:

זווג ד', הוא זווג ישראל עם לאה, במנחה דחול, ואינה היא מתפשטת רק בחציו העליון, שהוא עד החזה שלו, ואז הוא מזדווג עמה ביסוד הא' שהיה לו אל הז"א בהיותו בסוד ו"ק כמבואר אצלינו בענין התפלות:

הזווג ה', הוא זווג יעקב עם לאה, בתפלת ערבית דחול, והוא בחציו העליון של ישראל, ואז הוא מציאות עמה יסוד אחר:

והנה הם חמשה מיני זווגים, וחמשה מיני יסודות, ומכל אלו היסודות יצאו טפות קרי. והנה אלו הטפות, הם סוד לבושי קצת הנשמות, ואלו הלבושים תמיד נשארים עם הנשמות, ואינם נפרדים מהם, אפילו אחר התחיה. וכן בכל מיני הלבושים שלוקחות שאר הנשמות. וז"ס פסוק ותנח בגדה אצלה:

ונבאר כל אלו החמשה בחי', הבחי' הא', שהוא זווג היותר מעולה מכלם, הוא זווג ישראל עם רחל. והנה יש בו ה' בחי', משא"כ בשאר הזווגים. והוא, שביסוד ישראל האמיתי, שהוא המזדווג עם רחל, יש בו חו"ג הנמשכים שם ממוחין דאימא, גם ממוחין דאבא, כי הנה היסוד דאבא שבתוך ז"א, הוא מגיע ומתפשט עד היסוד דז"א ממש, והנה העשר גבורות, שהם חמש דאבא, וחמש דאימא, הם בחי' עשרה הרוגי מלכות, אשר נתלבשו נשמותיהם באלו הטפות. וחמש גבורות דאבא, הם אלו, ר' עקיבא, רשב"ג, ר' ישבב הסופר, ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג, ר' יהודא בן בבא. ונלע"ד כי סדורם הוא כך ממש, ר' עקיבא חסד שבגבורה. רשב"ג גבורה שבגבורה וכו'. ואל תתמה, אם ר' עקיבא הוא משרש קין כנז"ל שהוא מאימא, ולבושו הוא מאבא, ועד"ז בשאר כל אחד כפי מה שהוא, כי אין בזה קפידא כמו שיתבאר לקמן, וגם כי ביסוד הכל מתערב, ויש ליוסף קורבה עם כל השבטים כלם, להיותו בחינת יסוד. ושאר הרוגי מלכות הם מחמת גבורות דאימא:

והנה לפי שעשרה הרוגי מלכות אלו, הם בחי' גבורות כלם, לכך הוצרכו ליהרג, כי הקליפות נאחזים בגבורה מאד, ובפרט בטפות קרי של יוסף הצדיק, כמו אלו העצומים הגדולים:

ועשרה חסדים דאו"א, הם לבושי הנשמות של עשרה תלמידי הרשב"י ע"ה, שהם, ר"א בנו, ור' אבא, ור' יהודה, ור' יצחק נפחא. ולהיותם בחי' חסדים, לא הוצרכו ליהרג, כי הקליפות אינם נאחזות בהם. ואותם השלשה, שהם ר' יוסי בר יעקב, ור' חזקיה, ור' ייסא, שמתו באדרא רבא, הם היו בחי' שלשה חסדים של אימא, המגולים בתנ"ה דז"א, כי אלו הם העולות למעלה, ומסתלקות להאיר למעלה, ולכך ג"כ נסתלקו אז שלשה חברים אלו, ועלו למעלה. והנה הרשב"י ע"ה הוא היסוד עצמו, שממנו יצאו טפות, ולכך בא הוא לתקנם וללמדם:

ואמנם בגבורות, שהם עשרה הרוגי מלכות, לא מצינו להם רבי מיוחד, והטעם היא, כי כבר נתבאר בפסוק והבוטח בה' חסד יסובבנו, בענין תפילין של ר"ת, אע"פ שגם משם נראה להפך גם כן, עכ"ז הענין הוא, כי החסדים של אבא, אינם תוך היסוד של אבא, לפי שהוא צר, ולכן יצאו לחוץ, ומקיפים את היסוד מבחוץ, ונמצא כי החסדים דאבא ואימא, כלם הם תוך יסוד אחד של אימא. אבל הגבורות הם נפרדות, אלו ביסוד דאבא, ואלו ביסוד דאימא. ולכן אי אפשר לכנות להם רבי מיוחד ויסוד מיוחד. וראיתי מדברי מורי זלה"ה, שלא אמר לי אלא דרך דחיה, ולא השיב לי כל הצורך, כי אח"כ הקשתי לשאול לו על הנזכר, שא"כ יהיו להם שני מלמדים כנגד ב' יסודות, ודחה אותו, ולא רצה להשיב ואיני יודע הסבה. ודע, כי להיות אלו העשרה חברים מבחי' חסדים של הזיוג העליון שבכלם, שהם ישראל ורחל כנז"ל, לכן נתבארו ונתגלו להם כל סודות התורה, שלא מתוך צער כלל, מה שלא יהיה כך עד דרא דמלכא משיחא, כנזכר בזוהר בכמה מקומות:

זווג ב', שהוא זווג יעקב עם רחל, ונודע כי רחל אין בה דינים כמו בלאה, וגם כי יעקב הוא מן הארת מוחין דאבא בלבד, ולכן אין כאן רק חו"ג של אבא בלבד. והנה רבינו הקדוש שסדר המשניות הוא היסוד עצמו, ותלמידיו בני ישיבתו, הם הטפות שיצאו ממנו, והם, ר' חייא, ור' אושעיא, ובר קפרה, ולוי בר סיסי, ור' חנינא בר חמא. ורב, וכיוצא באלו:

זווג הג', כפי סדר מעלת הזווגים, הוא זה השלישי, והוא זווג יעקב עם לאה אחר חצות לילה, כי אע"פ שהיא לאה ויש בה דינים, הנה היא בחי' אחר חצות, שהם נמתקים, וגם שמתפשטת בכל ארך הז"א כלו, משא"כ בזווג הקודם לזה של יעקב ורחל. ואלו

הם עשרה, שהם, חמשה חסדים, וחמשה גבורות מאבא. ולכן בשני זווגים האלו, שהם, השני של יעקב ורחל, והג' של יעקב ולאה דאחר חצות, אין בהם הריגה, לפי שהם מבחי' יעקב, שהוא מצד אבא. ונודע כי בקדרותא דצפרא, אז הם יותר רחמים, לפי שכמעט כבר אז נקרא יום, ואז יש זווג ב' של יעקב ולאה הנז', אשר חוזרים בזווג פעם שנית, כנזכר בפרשת שמות דף י' ע"א, ויוצאים ב' טפות לבד, הא' כוללת חמשה חסדים, השנית כוללת חמשה גבורות, ואלו השתי טפות הם מעולות יותר מכל העשרה, כנזכר שיצאו מזווג שאחר חצות, ואלו הי"ב טפות הם החברים שלי, שהיינו לומדים עם מורי ז"ל, והוא עצמו ז"ל הוא היסוד, שממנו יצאו אלו הי"ב טפות הנז':

ודע, כי הנה קודם חצות, היו יעקב ולאה עד החזה של ישראל, כמו שנבאר בזווג החמשי, ואחר חצי הלילה נתפשטו עד סופו, ולכן רושם הראשון של היסוד הא' של קודם חצות לא נתבטל, לפי שלא חזרו יעקב ולאה אחר חצות בסוד אחור באחור, אבל בהיותם פנים בפנים נתפשטו עד למטה, ולכן מה שהיה להם בתחלה לא נתבטל. ונמצא שיש עשרה טפות אחרות, שהם יוצאים מבחי' אותו יסוד של קודם חצות, אבל אינם יוצאות אלא אחר חצות לילה. ועוד יש שנים אחרים מזמן קדרותא דצפרא כנז"ל, והם יותר מעולים מכל אלו העשרה. ואמנם אלו הי"ב שניים הם יותר גרועים במעלה מן השנים עשר ראשונים, ואפשר שאלו השנים של קדרותא דצפרא מן בחי' הב', יוכללו עם העשרה ראשונים, לפי שהם מעולים יותר מן העשרה השניים, וע"כ אלו הי"ב השניים, קדמו ללמוד עם מורינו זלה"ה בישיבתו, קודם שנכנסו אנחנו שהם הי"ב הראשונים. והטעם הוא, לפי שהם מבחי' קודם חצות, וגם אין להם יסוד ורבי בפני עצמו, לפי שבחי' שתי היסודות של קודם חצות ואחר חצות זה נכלל בזה, והכל יסוד א'. ודע וראה איך נכללו ארבעה זווגים בזה הזווג השלישי, וארבעתם נקראים זווג א' לסבות הנזכרות, ואחר כך בסוף הדרוש נבאר ענין כל החברים מי הם:

זווג הד', כפי סדר מעלת הזווגים, הוא זווג ישראל עם לאה במנחה. ולפי שהם מן החזה ולמעלה, אין שם מקום התפשטות אל החו"ג. ולכן החסדים מתקבצים בזרוע ימין, והגבורות בזרוע שמאל. והם נקראים ב' טפות לבד. ולהיות זווג דמנחה עם לאה, שהם דינים קשים לכן היו כנגדם הרוגי לוד, והם שני אחים פפוס ולוליאנוס. וגברה מעלתם להיותם מבחי' ישראל ולא יש שם יסוד ניכר ממש, ולכן אין להם רבי ויסוד מיוחד:

זווג הה', והוא האחרון שבכלם, הוא יעקב ולאה קודם חצות לילה, ואלו הם דינים גמורים, ואלו הם הרוגי ביתר. והיסוד שלהם הוא ר"א המודעי ע"ה, שנהרג בביתר כנודע.

ודע, כי כל אורות הנשמות של בני ישראל, יש להם לבושים מפנימיות וחיצוניות, שהם ממוחין ואיברים, היורדים ונעשים טפות זרע, ממיני היסודות הנזכרים, שלא ע"י קרי:
והנה יש חלוק והפרש בין אלו החמשים טפות או יותר הנזכר, של חמשה זווגים הנז', לכל שאר הנשמות. ויש להם מעלה גדולה ועצומה מכל השאר, לפי שכל שאר הנשמות הם באים שלא ע"י קרי, אלא ע"י זוג מן אתערותא דנוקבא, שמתעוררת אל הזווג ומתאוה אליו, ואחר כך מתעורר גם הוא, ולכן כיון שהזכר לא היה בו התעוררות מרצונו, אלא שנתעורר על ידה. לכן אותם הטפות של החו"ג הנמשכות בזווג ההוא, אינם נמשכות מהדעת עצמו שלו, רק מן החו"ג שנתפשטו בו למטה בשש קצותיו, אחר שנתלבשו ונתעכבו שם למטה. אבל אלו הטפות הנז"ל, להיותם נמשכים מבלי התעוררות הנקבה כי הם טפות קרי כנז"ל ודאי שמאתערותא דדכורא לחודיה נפקו. והזכר אותה נפשו להזדווג בנוקביה ולא מצאה, כי היתה למטה בבריאה או כיוצא, ואז יצאו לבטלה. וכיון שהם באים מאתערותא דדכורא, ודאי שהם גדולים מאד, ואינם נמשכים אלא ממוח הדעת עצמו של חו"ג אשר שם למעלה, כי שם מקום התעוררת התאוה. וכאשר יוצאים מהיסוד, לא ירדו מתחלה ונתלבשו בשש קצוותיו של הזכר, רק עברו משם דרך מעבר בלבד, ויצאו מן היסוד. ולכן מעלת אלו הנשמות הם גדולה לאין קץ, על שאר הנשמות:
והנה כל זה שאמרנו, הוא בענין הלבושים והכלים של הנשמות עצמם הנקראים אורות, שמהם נעשה רמ"ח איברים, שהנשמה מתלבשת בהם. ולפי שגם בחי' אורות הנשמות של כל אלו הנז"ל כלם, הם ג"כ ע"ד הנזכר, מבחי' הדעת עצמו, ולא מן התפשטות למטה, לכן נתנו להם אלו הלבושים, שהם הטפות הנז', שהם מן הדעת ג"כ. והנה אע"פ שביארנו, כי יש קשר אמיץ בין כל אלו הטפות הנז', כל זה היא בבחי' הטפות והלבושים. אבל אורות הנשמות עצמם שלהם, כל אחד הוא מן השרש שלו, אבל כלם הם מבחי הדעת עצמו, רק שאינם קשורים ואינם משרש אחד:
גם דע, כי באלו הטפות עצמם, שהם בחי' הלבושים, יש בהם פנימיות וחיצוניות, כי יש טפות שנמשכות מן החיצוניות, שהוא הלבוש של נה"י דאבא או נה"י דאימא, שבז"א או ביעקב, ויש טפות שנמשכות מן פנימיותם, שהוא מן המוחין עצמם, שבתוך נה"י דאבא או אימא וכו'. והנה כל הנז"ל, הם טפות לבושים מן הפנימיות, שהם המוחין ממש. ועוד יש טפות אחרות דוגמתם ממש בכל הנז"ל, אלא שהם מבחי' טפות החיצוניות של הלבושים הנז'. אבל גם הם נמשכות מן הדעת עצמו למעלה, אלא שהם מבחי' החיצוניות, שהם הלבוש דנה"י דאבא וכו' כנז"ל. ולא ביאר לי מורי זלה"ה מי הם, רק אותם של הזווג השלישי, כמו שנבאר בעהי"ת:

והנה כל בחי' אלו הטפות הנז"ל, הם הנקראים בדברי הנביאים, בלשון שארית, ואותם שהם מבחי' ישר נקראים בלשון שארית, כמש"ה שארית ישראל לא יעשו עולה וגו' ואותם שהם מבחי' יעקב, נקראים בלשון יעקב, כמש"ה והיה שארית יעקב בגוים וגו'. ויש חמשה בחי' כנז"ל בחמשה הזיווגים, ולכן כנגדם נזכרים בדברי הנביאים פעמים רבות, שארית ישראל ושארית יעקב:

ואבאר ענין אלו החברים של מורי ז"ל. דע, כי אע"פ שסדר מעלת הטפות הנז"ל, כבר נתבאר למעלה. אמנם דע, כי אלו הטפות של הזווג הג', של יעקב ולאה אחר חצות לילה, הם אחרונים מכלם, לענין ביאתם בעה"ז, אעפ"י שאין זה סדר מעלתם כנזכר. ולפי שהם באים בגלות זה האחרונים, נרמזו בנבואת ישעיה הנביא, בפסוק משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל וגו'. כי נבואה זו, היא על גלות האחרון הזה, כנזכר בזוהר. וכבר ידעת, כי ליל הוא קודם חצות, ולילה הוא אחר חצות, כנזכר בזוהר פרשת בא. והם ב' כתות הנז', של החברים שבישיבת מורי זלה"ה ובכלם הם מן זווג שלאחר חצות לילה. אלא שקצתם הם מכללות חצי לילה הראשונה כנז"ל, וכנגדם אמר שהשכינה צועקת מתוך גלותה בישובה בשעיר, שהוא גלות אדום, ואומרת לשי"ת, שומר מה מלילה שומר מה מליל, שהם הכת האחת שהיא מן הזווג שלאחר חצות הנקראים לילה. וכן שומר מה מליל, מה תעשה מאלו הכת השנית, שבאים מחצות הלילה הראשונה, הנקרא ליל, רק שיצאו בחצות לילה האחרונה כנז"ל. ומשיב לה הקב"ה, אמר שומר אתא בקר, שהם אותם הארבעה הנולדים מזווג קדרותא דצפרא. וגם לילה, הם העשרים הנולדים מזווג שלאחר חצות הנקרא לילה:

ואמר עוד אם תבעיון בעיו, כי להיות הכיתות האלו בדרא בתראה של המשיח, הם צריכים להרבות בתשובה, ולהרבות בשאלות ותחנונים ותפלות. גם פסוק של שאר ישוב שאר יעקב אל אל גבור אמר ב' פעמים שאר, כנגד ב' כתות אלו. וא"ל מורי זלה"ה, כי כיון שאני ואלו החברים כלנו הם מן בחי' זווג שלאחר הצות, שלפיכך נזהר מאד לקום ממש בחצות הלילה, ושזה יועיל לנו מאד, ומאד הזהירנו בדבר הזה:

והנה אמר לי מורי ז"ל, כי אלו החברים יבלנו, לא יתקיימו כלם, ועדיין צריכים ברור להתברר ולהחליף ולשים אחרים במקומם קצת מהם, וכמו שאבאר בעהי"ת, ואכתוב עתה את החברים הנכנסים עמנו ללמוד, אע"פ שאיני יודע אותם שיתחלפו אחרים במקומם. הכת שלי, שהם שלאחר חצות לילה ממש, אלו הם, אני הצעיר חיים ויטאל. ה"ר יונתן סאגיס ז"ל. מהר"י ארזין ז"ל. מהר"י הכהן ז"ל. ה"ר גדליה הלוי ז"ל. ה"ר

שמואל אוזידא. ה"ר יהודה משען. ה"ר אברהם גבריאל. ה"ר שבתי מנשה. ה"ר יוסף ן' טבול. ה"ר אליא פלקין. והנה הכת הזאת, היא מפנימיות המוחין של הדעת כנז"ל:

ויש עוד כת אחרת כנגדה, והם מן הלבושים של נה"י וכו', שנקראים חיצוניות הלבושים כנז"ל, והם אלו, מורי הר"ם אלשיך. וה"ר משה נאגר"ה. וה"ר יצחק ארחא. וה"ר שלמה אבסבאן. וה"ר מרדכי גאליקו. וה"ר יעקב מסעוד ז"ל. וה"ר יוסף אלטון ז"ל. וה"ר משה מינץ ז"ל. וה"ר משה יונה. וה"ר אברהם גואקיל ז"ל:

והכת השנית, שהם מפנימיות המוחין ג"כ של הדעת, מזווג אחר חצות, אלא שהם מבחי' קודם חצות כנז"ל, הם אלו, הרי"ט צהלון. ה"ר יוסף הכהן. ה"ר יעקב אלטראץ. וה"ר דוד הכהן. וה"ר יצחק קרישפי. וה"ר שמעון אורי. ואחיו ה"ר ישראל אורי ז"ל. וה"ר אברהם ארובץ. וה"ר משה אלשיך ז"ל. וה"ר ישראל הלוי. וה"ר יוסף קנפיליאש. וה"ר יהודה אשכנזי. וה"ר נפתלי אשכנזי. שהיו קרובי מורי זלה"ה. וכבר אמרתי שאיני יודע זה בפירוש אם כל אלו הנזכרים הם מכללם, אבל דרך כללות שמעתי מן מורי ז"ל, על שלשה חברות אלו:

ועוד כת רביעית, שהם הלבושים של חצוניות, והם כנגד כת שנית דפנימיות הנז', והם אלו, ה"ר אברהם הלוי. ה"ר משה משמש. ה"ר יאודה רומאנו. אבל דרך פרטיות לא שמעתי ממורי ז"ל, רק בענין החברים של הכת שלי הראשונה. והנעל"ד היותר אמיתי בענין כת השנית של הפנימיות, הם, הרי"ט צהלון. וה"ר יעקב אלטראץ. וה"ר יצחק קרישפי. וה"ר ישראל הלוי. וה"ר משה אלשיך. וה"ר דוד הכהן. וה"ר יוסף הכהן. וה"ר אברהם ארובאץ. וה"ר יוסף קנפילאש. גם ה"ר אליא אל מרירי אע"פ שלא נכנס עמהם, נ"ל שהיה מכללם. וה"ר שמעון אורי, נ"ל יותר בפירוש שלא היה מכללם:

ובענין כת הזקנים שהיא כנגד הכת שלנו אלא שהיא מן החיצוניות כנז"ל, נ"ל שמורי זלה"ה מהר"ם אלשיך, היה כנגד בחינתי. והנה מורי ז"ל, היה רוצה להכניס עמנו בחברתינו, למהר"ם אלשיך, והר"ם נאגר"ה, ולה"ר יעקב מסעוד, ולה"ר שבתי מיוחס. וא"ל, כי אלו הם מן אותם שתי טפות, שהם של אשמורת הבקר, אלא שהם מבחי' קודם חצות, אלא שהם באשמורת ולכן אפשר להם להתחבר עמנו. גם ענין פרטיות שלנו לא ידעתי מי הם אותם שהם באשמורת הבקר של הזווג דאחר חצות ממש. גם אני מסופק, אם מאלו הארבעה הנזכרים יש בהם שנים שהם מכלל כת שלנו ממש, לפי שלא נכנסו בחברתי רק עשרה, וצריכים להיות שנים עשר. והשנים האחרים הם מקדרותא דצפרא של קודם חצות באחר חצות. והנה ב' ימים קודם שנפטר מורי ז"ל א"ל, כי אפילו אותם החברים שהיו בכת הא' עמדי, היו צריכים להתברר ברור אחר, ויכנסו אחרים תחת

קצת מהם. וסוד הענין הוא, ע"ד מה שביארנו בפסוק אם רעב שונאך האכילהו לחם, כי הנה אלו החברים אינם שלימים ר"ל שיש בהם, מי שיש בהם מעוט מן אותה בחי' של הלבוש הנשמה המעולה הנז"ל, שהם מן הטפות שלאחר חצות כנז"ל, ואין כלם שוים בהם, כי יש מהם שרובו טוב ומעוטו רע, ויש מהם שרובו רע ומעוטו טוב, ויש בינוני, וכיוצא בזה יש כמה מדרגות, וא"ל כי אותם שרובם טוב, ישארו כך בודאי, כי אותם האחרים אשר רובם רע ומעוטם טוב, יקחו הרע של הנזכרים, ויתנו להם הטוב שבהם, ואז ישארו אלו כלם טובים, ואלו כלם רעים:

וא"ל מורי ז"ל, כי זהו היה כונתו לקבץ אותם, כי ע"י החברה והאהבה שיש בין החברים, ימשכו זה בזה, וילך הטוב אצל מי שרובו טוב, ויושלם ממנו. וילך מעוט הרע ויצטרף עם מי שרובו רע, ואז אותם כלם שהם מבחי' הרע ילכו, וישארו האחרים שהם שלימים מבח" הטוב:

וא"ל מורי ז"ל, כי לסבה זו צריך האדם מאד מאד שיתחבר עם אותם הרשעים אשר רובם רע ומעוטם טוב, להחזירם בתשובה, כי ע"י זה יקח הוא הטוב אשר בהם. ובפרט אם פגע באיזה אדם שיש בו חלק הטוב שחסר בו משרש נשמתו עצמו, שיקחנו ויושלם בו. ולכן הזהירני מורי ז"ל במאד מאד, לאהוב את החברים הנזכרים שלי, וללמדם, כי ע"י זה אברור חלק הטוב שלי המעורב בהם, ואקחהו, ואשתלם אני. ואמנם מי שהוא בינוני וממוצע, זה תלוי כפי מעשיו, ואם ירצה יהיה כלו טוב, או להפך:

וא"ל מורי ז"ל, אז ביום הנזכר, כי ה"ר אליא פלקון ז"ל, היה מעשיו ממוצעים, וז"ס מ"ש חז"ל על פסוק וכל צבא השמים עומדים עליו וגו', מי יפתה את אחאב וכו' וארז"ל אחאב שקול היה, ומפני זה לא יכלו להענישו, עד שיטה לצד הרע. ובעוד שקול לא יכלו להענישו. וגם מן אחאב עד הר"א פלקון, שהם משרש א', נשאר תמיד בינוני ושקול. וזהו הטעם שהיה מורי ז"ל רצה לסלקו מתוך חברתינו ולא היה מסיר אותו להיותו שקול, עד שאירע אותו הכעס הגדול בע"ש עם הר"י ארזין ז"ל, ואז התחיל ונטה לצד הרע, אבל עכ"ז היה מעוטו טוב עדיין, ואז הוסר מחברתינו. ועל מהר"י ארזי"ן א"ל, שאם היה בא אביו לצפ"ת תוב"ב בשנה ההיא, שגם הוא יהיה נפסד, ומלבד זה גם בו ביום שדחה להר"א פלקין ז"ל, היה רוצה לדחותו בודאי גם הוא:

ה"ר יונתן סאגיס ז"ל, רובו טוב ואין בו ספק שיטה לצד הרע. ה"ר גדליה הלוי ז"ל, ג"כ רובו טוב ואין בו ספק. הר"י הכהן, היה רובו טוב, ויש בו ספק, ולא מפני חסרון האמונה במורי זלה"ה, רק סיבה אחרת, ולא רצה מורי ז"ל לפרשה. ה"ר שמואל אוזידא ז"ל, רובו טוב, ויש בו ספק שיחזור בו. ה"ר אברהם גבריאל, וה"ר שבתי מנשה, והרב

יאודה משען, וה"ר יוסף ן' טבול מגרמי, נדחו לגמרי. אבל בהר"י משען יש קצת ספק עדיין. ולי הצעיר חיים א"ל מורי ז"ל, שהיה עתיד לבא אלי נסיון גדול אחד, אם אעמוד באהבת מורי ז"ל. אח"כ א"ל מורי ז"ל, שכונתו היה להשליך כל החברים, ושלא ישאיר עמו אלא שלשה או ארבעה בלבד:

וא"ל מורי ז"ל, כי אני מחוייב לזכות לחייביא, יותר משאר בני אדם, לפי שכל הרשעים שבדור הזה, הם בחי' הערב רב, אשר רובם או קרוב לכלם הם משרש קין, שנתערבו נצוצותיו הטובות ברע ורובו רע ולכן אני מחוייב לתקנם כי הם מן השרש שלי. ולא די זה, אלא אפילו הרשעים של הדורות של הראשונים שכבר עברו מימי קדם, שהם בגיהנם, יכול אני לתקנם ע"י מעשי, ולהעלותם מגיהנם ולהכניסם בגופות שיחזרו לבא בעולם הזה להתקן. והסבה היא, לפי שנפשי מן העקריות שבשרש קין, וגם שאני באתי עתה בדרא בתראה כנז"ל. וגם כי אני באתי מבחי' הטפות העליונות, שהם מן המוח של הדעת ממש, ולא משש קצוות המתפשטים בגוף, ולכן יש בידי כח אל הנזכר אם ארצה להיטיב מעשי יותר, ואמר כי לסבה הנזכרת, אם אני הייתי מזכה לחייביא שבזה הדור, הרו שומעים לקולי מאד, והיו דברי נכנסים באזניהם, ובאותו שבוע עצמו שנפטר, למד לי מורי ז"ל יחוד א', להעלות ע' נצוצות שנשתיירו עתה עדיין בגיהנם בין הקליפות, והם מן שרש קין ומשרש נפשי. והזהירני ג"כ מן קצת דברים כמו שאכתוב, ולמדני להעלותם על ידי שרשיהם, אשר הם מיוחדים עמהם:

וזה ענייננו, הנה הם ז' בחינות, ובכל אחת קצת נצוצות, והם כנגד שבעה ספירות וזה סדרם, קרח בחסד, ובו שלשה עשר נצוצות. יתרו בגבורה, ובו ששה נצוצות. יובל בת"ת, ובו ט' נצוצות. דתן ואבירם בנצח והוד, ובהם י"ב נצוצות. יבל ביסוד, ובו שמנה נצוצות. למך במלכות, ובו כ"ב נצוצות. וצוני להעלותם ע"י שרשיהם, והם אלו, קרח עם אלישע הנביא. יתרו עם ריב"ז. יובל עם רב יהודה הנדואה. דתן ואבירם עם רבן גמליאל. יבל אם באלי הנזכר בגמרא. למך עם רב מלכיו:

וצוני להעלותם על ידי ז' מלאכים, והם, אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל, נוריאל, ר"ת ארגמן, אכתריאל, מטטרון. וכלם בנקודיהם, כל אות ואות מכלם, נקודה בשתי נקודות שב"א קמ"ץ:

וצוני שאזהר מכמה דברים המתייחסים אליהם, והם, עין. אזן. פה. הסתכלות ברע חוטם. ושיחה בטילה. וידיעה בחכמת האמת מאד, כל מה שאוכל. וצוני להעלותם ע"י כונות קצת שמות:

וראה והבן כי כל נצוץ, הוא י' אחת, כי כל נשמה כלולה מי"ס, ולכן י"ג נצוצין כנגד שם ק"ל דאלפי"ן, וי"ב נצוצין כנגד ק"כ צרופי אלהים, וכן כלם עד המלכות, שהם כ"ב נצוצין, כנגד כ"ב אותיות במלוי הוי"ה אדנ"י:

ונלע"ד, כי שרש נפשי ביחוד, הוא עם ריב"ז בגבורה, ולכן אסדרם כפי מה שסדרם מורי ז"ל בקצור, כל א' בפני עצמו, ואלו הם, קרח בחסד, י"ג נצוצין. אלישע. יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו. ה"א, עין, חוץ לארבע אמות. חסד מיכאל אוריאל. דתן ואבירם, י"ב נצוצין. רבן גמליאל, ק"כ צרופי אלהים, הסתכלות בדעה. נצח הוד, רפאל גבריאל. יתרו ששה נצוצין, ריב"ז, יה, יוד הא ואו הא, אוזן משמוע לשון הרע, שיחה בטילה, גבורה. מיכאל. יבל שמנה נצוצין. באלי. יה אדני, חוטם ריח מבואות המטונפות, וריח עריות. יסוד, נוריאל. יובל, ט' נצוצין, רב יהודה הנדואה, יהוה אדני, פה שיחה בטלה ליצנות, ת"ת, אכתריאל, למך כ"ב נצוצין, רב מלכיו, יוד הא ואו הא, אלף דלת נון יוד. ידיעה ועסק בחכמת האמת, מלכות מטטרון:

גם צוני שאזהר מכמה דברים אלו, פסיעה גסה. גאוה. מעוט אכילה. כונת תפלה בברכת השיבה שופטינו. בברכת הנהנין. מלח להיות על השלחן שלא לשתות מים אחר המזון. להזהר בכבוד החברים:

גם הזהירני עוד לזה בעת נקדישך, לכוין ולחבר הרגלים, ולכוין בשם אבגית"ץ כנז"ל, וכמבואר במקומו ולכוין בעת לבושי של שבת, בשם זהרריאל, כמבואר במקומו. ושלא ליגע בזקן להסיר ממנו שום שער, אפילו דרך עסק. ולכוין ששני פעמים זקן, הם שדי, כנזכר במקומו. ושלא לחבר ולשלב עשר אצבעות יד ימין ושמאל אלו עם אלו. ולכוין בשם אהו"ה, שהוא בגימטריא אצבע כמבואר במקומו. (הגהה - אמר שמואל, בהיותנו מונים הו"ה ביודי"ן והם ב"ן ואלף קי"א הרי כמספר אצבע קס"ג). ולהזהר שלא יגעו הרצועות של התפילין בקרקע ולכוין כי רצועה בגי' ש"ע, במספר ב' פעמים א"ל במלואו, שהוא הק"פ כנזכר במקומו ולהסתכל בכוס של ברכה, ולכוין במים שאתה נותן בתוך היין, שהוא בגימטריא ט' יודי"ן, שיש בארבעה שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. ע"כ הוא מה שאמר לי ביום הנז"ל, ג' ימים קודם שחלה ז"ל:

עוד א"ל מורי ז"ל, שאזהר מאד לקום בחצות לילה, לסבה הנז"ל שאני מזווג יעקב ולאה אחר חצות, ואם איזה פעם לא הייתי יכול להיות נעור כל חצות אחרונה, שאקום ואעשה הסדר הנודע, ואחזור לישן, ואקום קודם אילת השחר עכ"פ, שהוא זווג קדרותא דצפרא הנז"ל:

עוד א"ל מורי ז"ל, כי עתה כבר התחלתי לתקן פגם עון קין, ולכן כשאני מחשב באותו סדר שסדר לי מורי ז"ל, שאכוין בעת שמצולות ים גוברים עלי להעציבני ולהחטיאני, לכוין בנוצר חסד לאלפים כנודע ובמלת לאלפים, שאכוין לשם אדנ"י ואלהי"ם, שהם ב' אלפי"ן. והם כך בגימטריא, וא"ל כי בזה השם של אלהים הנזכר, יהיה מלואו אלפי"ן, והוא בגי' ארץ. וזה אכוין תמיד בכל יום, ואהיה מכוין בו תמיד, ומחשב בו, ויועיל לי מאד, ובפרט ביום שאעסוק בתורה, אני צריך להזהר יותר בזה הענין. וסוד הענין הוא, לפי שקין הביא זרע פשתן וכבר ביארנו ענינו באורך כי הוא מכחיש כח הקרקע ומה שהיתה המלכות נקראת ארץ, חזרה להיות יבשה, ולכן נגזר על קין נע ונד תהיה בארץ. והנה שם אלהי"ם דמלוי אלפי"ן כנזכר הוא במלכות, בזמן שנקראת ארץ, שהוא כנוי לשם הנזכר. ותכוין לתקן פגם שנפגמת לעשותה יבשה ע"י הפשתן, ואתה חוזר לתקנה ולעשותה ארץ ע"י מלוי זה. והנה כל החיצונים נדבקים בקליפת הרע שנדבק בקין, וכלם הם רוצים להדביק ולהשיג אות אלף שבמלוי אות ה' של אלהים הנזכר, ואינם יכולים להשיגה:

עוד א"ל מורי ז"ל, כי עתה אשתי מעוברת, ואם תהיה נקבה, לא יהיה כמוה במציאות בשכל כ"כ גדול. ואם יהיה זכר, לא יהיה כמוהו בעולם, ולא ימצא בכל המציאות אהבה כ"כ עזה מן האב לבן, כמו שתהיה לי עמו, ושהוא עתיד ללמדני חכמת הקבלה, ואינו מן השרש שלי ומדרגתו גבוהה שלשה אלפים מדרגות למעלה ממדרגתי, ולעולם לא יתפרד מן השרש שלי, אפילו לאחר התחיה, כמו שביארתי במקום אחר, כי ביש הבדל חמש מאות מדרגות או יותר בין האב לבן, הם נעשים שרש אחד, ובפרט אני עמו, לשתי בחינות, האחת בחי' אב ובן, והשנית בחי' רב ותלמיד, ויהיה לו קשר עמי להיות רב שלי: עוד צוה אותי, שאזהר מאד לומר אחר עלינו לשבח, ועל כן נקוה לך, פסוק והיה ה. למלך על כל הארץ. ואכוין שמתחיל באות ו', ומסיים באות ד', והוא בגימטריא עשרה. ושאכוין למש"ה, הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים, ואכוין להאיר ולהמשיך אותם העשרה בנים בלאה, וכמו שנבאר באותו הפסוק:

עוד צוה אותי יחוד אחד שאעשה אותו בליל שבת, ונראה לי שגם ללילי החול יועיל, וזו כונתו בקצור, שאדבק ואקשר נפשי, (הגהה - נל"ש, שצ"ל נשמתי במקום נפשי), בנפש שמעון הפקולי, ואכוון לקשר בחי' נשמתי בנשמתו בעולם הבריאה, וזה ע"י שם אכתריאל כלו נקוד בקמץ, ואכוין לקשר נשמתי בנשמתו, בכל עשר ספירות דבריאה. ולכן צריך לכוין שם הנזכר עשר פעמים, בי"ס דבריאה. ותמיד אקשר נשמתי בנשמתו ע"י זה השם. אחר כך אכוין לקשר רוחי, ברוח ריב"ז, בעולם היצירה, ע"י שם חפניאל,

כלו נקוד בפתח. ואכוין שם זה עשרה פעמים, בי"ס ביצירה ע"ד הנז"ל. ואחר כך אכוין לקשר נפשך, (הגהה - נל"ש, שצ"ל נפשי) בנפש רב ייבא סבא בעולם העשיה, ע"י שם יוהך, כלו נקוד בצירי, ואכיון שם זה עשרה פעמים בי"ס דעשיה ע"ד הנז"ל. וכאשר אכוין בשם זה של יוהך, צריך לצייר אותו בצורת אדם אחד, ותנוק מורכב על כתפו, ושם יוה"ך כתוב על לבו. והנה ר"ת של שלשה שמות אלו, הם אח"י, בגימטריא י"ט, והם סוד הי"ט ברכות, שסדר שמעון הפקולי לפני ר"ג. וא"ל מורי זלה"ה, כי בעת ההיא הייתי יכול לקשר נשמתי עם שמעון הפקולי אפילו בעולם הבריאה, ע"י איזו מצוה, או איזה תקון שיש בי, ויש בי כח להתדבק בו אפילו בעולם הבריאה. אבל עם ריב"ז, לא הייתי יכול להדבק בו רק בעולם היצירה בלבד, וזה כפי המצות שיש לי, אשר על ידם יכול להדבק בו. אבל ברב ייבא סבא, אין בי כח עדיין להדבק בו, אלא בעולם העשיה. ונמצא כי אין הדבר תלוי במדרגה ומעלת הצדיקים הנז', רק כפי המצות הסגוליות אשר עשיתי, שעל ידם נוכל להתדבק בזה יותר מבזה, כי יש מצוה אחת אשר עשאה רב ייבא סבא, ואני עשיתיה דוגמתו, ולכן נתקשרתי עמו בעולם העשיה. ויש מצוה אחרת שעשאה ריב"ז, ואני עשיתיה ג"כ בחשק גדול מאד, ולכן ע"י אני יכול להדבק עמו אפילו בעולם היצירה. וכן עד"ז לשמעון הפקולי. ושמעון הפקולי אינו ממש מן השרש שלי, אבל הוא מן אותו הכת אשר נכנסו ונתקשרו בהיכל אהבה, דוגמת ר' עקיבא, כנזכר בזוהר פרשת פקודי בהיכל הנזכר. וזה שמעון הפקולי הוא אחד מהם, ובענין זה יש להם התקשרות זה עם זה:

עוד א"ל מורי ז"ל, כי בהיות נצוצות שרש קין בתוך קליפת סיסרא, כמבואר שם אצלינו, ושם היה נשמת ר' עקיבא, כי לכן נולד מבני:

בניו של סיסרא כנודע:

וא"ל, כי גם נפשי היתה נתונה שם:

עוד א"ל, כי בעת שאשכב בפסוק בידך אפקיד רוחי, בשם הוי"ה אשר בפסוק זה, שאכוין שהיא במלוי ההי"ן, הנקרא שם ב"ן. ובפרט לי, שאני מגולגל כפול, כי יש אתי חלק נפשי, וחלק ר' עקיבא. וגם שאזהר שאהיה תמיד בכל עת יראת ה', שהוא שם זה של מלוי ההין על פני. ולא אסירהו מלבי תמיד, כי שם זה נקרא מערת המכפלה, כי היו"ד היא ב' יודי"ן, וה"ה ב' ההי"ן, והו"ו ב' ווי"ן, וה"ה ב' ההי"ן:

עוד הזהיר אותי מורי ז"ל מאד, בענין סדר תפלה לדוד, הנאמרת אחר קדושת ובא לציון, שאומר אותו בכונה גדולה, לפי שעיקר הארתי הוא מן היצירה, לפי שכל המזמורים הם

בעולם היצירה, ומשם שרש נשמתי והשגתי, כי כל המזמורים הם בחי' גבורות כנודע, והנה נשמתי היא מן הגבורות כנודע:

עוד בכונת התפילת של שחרית, בברכת אב הרחמן שמע קולנו, ביארתי שם כונה אחת בענין זו ההוי"ה אשר כאן וע"ש. ותדע נא, כי הוא מוכרחת אלי, והיא לעלות האדם במעלה ע"י כונה זו:

עוד ביארתי שם, כי מה שיכוין האדם בקימו בחצות הלילה, לבכות ולהתאבל על החרבן, העיקר הוא לפי שהנקודה העצמיית והשרשית של רחל, מתחלת אז בעת חצות לילה ממש, לרדת בעולם הבריאה וסבת ירידתה בגלות הוא, ללקט נצוצות הנשמות שנתפזרו בין הקליפות, ולכן אנו בוכים ומצטערים על גלות השכינה, כי אנו גרמנו לה שע"י חטאנו, הרכבנו טוב ברע ורע בטוב כנודע. וא"ל מורי ז"ל, כי בפרט מי שיודע בעצמו שהוא משרש קין, אשר זוהמת הנחש מתרבה בו, ובזוהמא ההיא נטבעים הנשמות הטהורות, ולכן ידו במעל הזה יותר משאר בני אדם, ולכן הזהרני מאד מורי ז"ל בענין בכיה זו, שאני מוכרח יותר משאר בני אדם:

ספר לי ה"ר יצחק הכהן ז"ל, כי בעת פטירת מורי ז"ל, כשיצאתי מאצלו, נכנס הוא אצלו, ויבכה לפניו ויאמר, וכי זו היא התקוה שהיינו כלנו מתאוים בחייך, לראות טובה ותורה וחכמה גדולה בעולם וישיבהו אלו מצאתי אפילו אחד בלבד צדיק גמור בכם, לא סלקוני מהעה"ז קודם זמני, ועודנו מדבר עמו, שאל עלי ואמר היכן הלך חיים, וכי בשעה כזאת הלך מאצלי, ויצטער מאד, והבין מדבריו כי היה ברציני למסור לו איזה דבר סתר, אז אמר לו מה נעשה מכאן ואילך, ויאמר תאמר לחברים משמי שמהיום והלאה לא יתעסקו כלל בחכמה זו שלמדתים, כי לא הבינו אותה כראוי, ויבאו ח"ו לידי כפירה ואבוד נפש. ואמנם הרח"ו לבדו יעסוק בה לבדו בלחישה בסתר, ויאמר וכי ח"ו אין עוד לנו תקוה, ויאמר לו, אם תזכו אני אבא לכם ואלמדכם, ויאמר לו איך תבא ותלמדנו אחר שאתה נפטר עתה מהעה"ז, ויאמר לו אין לך עסק בנסתרות, איך תהיה ביאתי לכם, אם בחלום אם בהקיץ, אם במראה, ותכף א"ל קום צא מהר, כי אתה כהן, והגיע זמני, כי אין פנאי להאריך בשום דבר, ויצא מהר, וטרם שיצא ממפתן הבית, פתח פיו, ויצאה נשמתו בנשיקה זלה"ה:

(הגהה - אמר שמואל עד כאן הגיעו לידי בקונטרסים כל מה שאירע לאבא מארי עם רבו זלה"ה, מיום דעתו אותו, עד יום שנפטר לחיי העה"ב. וכמו כן אירע לי עם אבא מארי זלה"ה ביום פטירתו. גם הוא אמר לי שלא אפחד מכלום, כי כל מה שארצה אשאל ממנו

בקברו, והוא ישיב לי, וכן אירע לי כמה פעמים, ששאלתי על קברו כל מה שרציתי, והשיב לי כל שאלתי, זכר צדיק לברכה:

פרק מ

אמר שמואל, עוד מצאתי קונטרס קטן בין אמתחותי, ממקצת לשונות מספר התקונין ומספר הזוהר שהם צריכים עיון, והנה לא רציתי לסמוך להניחם על ראשי, או להגיה אותם במקומותם, שמא הלקט ההוא יהיה ח"ו שכחה, לכן אמרתי אשימם בספר ויוחקו, והיה כל מבקש אותם יבא לבקש אותם במקום הזה, וזה החלי בעזר אל גואלי:

בספר התקונין תקון כ"ב דף ס"ה ע"ב שורה כ"ג, וז"ל, כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון. בשמחה סליק לחשבן אדנ"י, בר מאת ש', דאיהו תלת מאה. ואתון בשמחה איהי מחשבה. ש' איהי תלת אבהן. בחמה איהי ה"ס, ואיהו שכינתא וכו'. וקשה דאתוון בחמה סלקי נ"ה ולא ס"ה, וצ"ע. אמר שמואל, גם בדפוס המגיה תמה בזה. ואני חדשתי, שמא אותיות בחמה במילואם שהם עשרה, וזהו החשבון כזה, בי"ת חי"ת מ"ם ה"א הרי נ"ה ועשרה:

שם בספר התקונין תקון מ"ז דף פ"ו ע"א, בשורה כ"א, וז"ל, נעשה אדם, דא פקודא למגזר ית גיורא, ואי איהו מקיים יבום וחליצה, איהו בצלמנו כדמותנו. וקשה דאי לא הוו תרווייהו הורתם ולידתם בקדושה, קיי"ל דאין האחד מייבם או חולץ לאשת אחיו. ואי הורתם ולידתם בקדושה, לא הוי גיורא, אלא ברייהו דגיורי וישראל גמורים הם, וצ"ע:

בספר הזוהר, בפרשת וירא דף ק"כ ע"א, שורה י"ח, וז"ל, וירא את המקום מרחוק דא יעקב, כמה דאתמר מרחוק, דלא זכה ביה וכו', ראיה בעינוי, דהא כד אתא יעקב, מית הוה אברהם, ואסתלק מעלמא וכו'. תימא, כשנדקדק בשנותיהם, תמצא יעקב בן י"ג שנים כשמת אברהם, וכן ארז"ל על פסוק ויזד יעקב נזיד, תבשיל עדשים היה לאבלו של אברהם שנסתלק ה' שנים, כדי שלא יראה לעשו יוצא לתרבות רעה, בשנת הי"ג. וי"ל עם הנזכר, כי עד דכתיב ויגדלו הנערים שהיו בן י"ג שנה גמורים ושלימים, אז ניכר היות עשו הרשע, ויעקב איש תם יושב אהלים. וקודם זה איננו ניכר, וזו היא הראיה שלא ראהו אברהם שלם כפי הצורך, אכן ראיה גופניית ודאי ראהו:

שם בספר הזוהר פרשת תולדות דף קל"ה ע"א שורה ל"ב, וז"ל, השתא דמית אברהם, דיוקניה הוה ביה, ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי ליה ליצחק, הוה אמר דא אברהם וכו'. וקשה כי רז"ל אמרו שלעולם היה יצחק בדיוקנו של אברהם, מפני הליצנים שלא יאמרו מאבימלך נתעברה שרה. והכא אמרו, דהשתא דמית אברהם אשתאר ביה

דיוקניה, וטז"ס ויברך אלהים את יצחק בנו, כי הברכה הזו היתה, שנשארה דיוקנו בו להעיד שהיא בנו, וזהו מלת בנו שהיא מיותרת, ואחר שכתוב ויברך אלהים וגו', סמיך אברהם הוליד את יצחק, לפרש מה ענין הברכה הנז'. ועוד קשה מלת אע"ג שאמר למעלה מזה, וז"ל, אר"י מ"ש דעד הכא לא כתיב בן אברהם, והשתא אמר, אלא אע"ג ויברך אלהים את יצחק בנו, השתא דמית אברהם. וא"כ קשה מלת אע"ג, שהיא להפך והיל"ל משום דכתיב וכו' וצ"ע:

שם בספר הזוהר בפרשת ויצא דף קנ"א:

ע"א שורה כ"ז, וז"ל, ר' חייא ור' חזקיה הוו יתבי תחות אילני דחקל אונו וכו', אמר השתא אתינא לאודעאה, דירושלם קריב איהו לאתחרבא וכו'. וקשה, דהא ירושלם אתחרבת בימי ריב"ז, ובתר כן הווה דרא דתלמידו ר' אליעזר, ובתריה דרא דר' עקיבא, ובתריה דרא דרשב"י, ובתריה דרא דתלמידוי ר' חייא ור' חזקיה הנזכר פה וכו'. ואפשר לומר, דחזרה להתיישב בבני אדם, תחת ממשלת קיסר רומי הרשעה, והודיעו כי גם עתה תחזור להתחרב. ואף זה קשה גם כן, דהרי עשר גליות גלו סנהדרין, והאחרונה היתה בטבריא, כנראה דאין עוד לא היה ישוב בירושלם אחר חורבן טיטוס. ואפשר לומר, כי הני ר' חייא ור' חזקיה היו חכמים בזמן ריב"ז, ואין אלו דרא דרשב"י:

שם בספר הזוהר בפרשת ויצא דף קנ"ג ע"ב שורה כ"ה, וז"ל, וע"ד יוסף ובנימין תרין צדיקים נינהו וגו', ואנן הכי תנן, בשעה דשאיל יוסף לבנימין, אמר ליה אית לך בנין וכו'. וצריך לתקן תחלה לשון הזוהר, יען הוא מוטעה, ואכתוב פה הגהתו, כפי הנמצא בספרים ישנים. וז"ל, ואנן הכי תנן, בשעה דשאיל יוסף לבנימין, אמר ליה אית לך אנתו, אמר ליה אין. אמר ליה אית לך בנין, א"ל לא. אבל בנין זמינין. א"ל ואיך יקרון. א"ל ע"ש אחוי, אחי וראש גרא ונעמן וכו'. וראוי לדקדק בזאת הסוגיא, בענין בנימין דאקרי צדיק, על דלא שמש ערסיה כל הנהו שנין דאתאבל יעקב על יוסף, ופירש ואמר כי כשירד למצרים, שאל לו יוסף, אם היה לו בנים, והשיב לו שעדיין לא היו לו בנים, וא"ל יוסף ואם יולדו לך מה יהיה שמותם, והשיב לו שיקראם ע"ש יוסף, אחי וראש, כנדרש בגמרא אחי, שהיה אחי וכו'. וחזר והקשה שהרי בירידתם למצרים, נאמר ובני בנימין בלע ובכר, והיו מכלל ע' נפש שירדו מצרימה, ותירץ, כי אחר שאתא בנימין לוות יוסף למצרים, ואשתכח ליוסף כאשר נגלה להם, ואמר אני יוסף אחיכם, אז הדר בנימין עם אחיו לאיץ כנען, ושמש ערסיה, ונולדו לו בנים. וז"ש בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה וכו', וצ"ע, כי כפי הנראה מענין יהודה, שהיו עצמותיו מגולגלים בארון מפני החרם שקבל עליו, אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים, משמע דלא אהדר בנימין לארץ כנען. ואם

נאמר דאהדר, ומה שהיו עצמותיו מגולגלים, בעבור דקיל"ן דחרם על תנאי מפי עצמו צריך הפרה אפילו שיתקיים, קשה ג"כ, שהרי תכף אחר שעלו אחיו לארץ כנען, והעלו עמהם העגלות, הורידו עמהם ליעקב למצרים, ולא היה שהות לבנימין להוליד אפילו בן אחד, כ"ש עשרה בנים. ואפילו אם יהיו לו עשרה נשים, כי הרי כלם ירדו למצרים נולדים, חוץ מיוכבד שנולדה בין החומות, ומכ"ש שכל השבטים נולדו עמהם תאומה אחת ונשאו אותה, ולא יתכן שבנימין הנקרא צדיק, ישא תשעה נשים אחרות ארורות מבנות כנען, וכמו שהקשה רבי נחמיה לר' יהודה במדרש ועיי"ש. ואם נאמר שנולדו עמו עשרה תאומות, הוא פלא עצום. ועוד שאפילו לזה לא היה זמן שנתעברו ושיולדו כלם וירדו למצרים:

אמר שמואל, ונוסף על זה, שמוכרח לומר שכלם מתו קודם שירדו למצרים, וכמו שפרש"י ז"ל לדברי האמור תאומות נולדו עם השבטים, צ"ל שכלם מתו קודם שירדו למצרים, הואיל ולא נמנו בתוך הע' נפש, זולתי סרח בת אשר, או יוכבד כמ"ד, וצ"ע:

שם בספר הזוהר פרשת ויצא דף קס"א ע"א, שורה ה', וז"ל, ויסר ביום ההוא את התישים. ר"א פתח ואמר מי יגור באהלך, אלא יעקב בחין שעתא דמזליה הוה, דשרי ליה לאיניש למבחן שעתיה עד לא יתוב לארעיה, ואי מזליה קאים כמא דעביד שפיר, ואי לאו לא יושיט רגלוי, עד דיסלק לגבי כו', צ"ע שכל הדף ההוא אין לו הבנה במ"ש, אם דשרי ליה לאיניש למבחן מזליה עד לא יתוב לארעיה, ואי מזליה קאים וכו', ואם במ"ש וכד בעא קב"ה יעקב לנטלא אגריה, לא אשכח עשרה מכל זיניא עד אמר ר' אלעזר וכו'. וצ"ע:

שם בספר הזוהר בפרשת משפטים דף קט"ו ע"ב שורה כ"ז, וז"ל, ודאי שבועה לא חלה, אלא על דבר שיש בו ממש, נדר חל אפילו על דבר שאין בו ממש, והא אוקמוה מתני'. וקשה דבמסכת נדרים, ובמסכת שבועות תנן איפכא, חומר בשבועה שחלה על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש, משא"כ בנדרים. וכ"כ הרמב"ם ז"ל בהלכות נדרים פ"ג. ואם נרצה להחליף דברי הזוהר ונגיה כדברי המשנה כנזכר אי אפשר, כי הרי מדבריו נשמע שבא להזכיר חומר הנדר יותר מהשבועה, כי כך כתב ולא עוד אלא יתיר אמרו נדרים ע"ג שבועות עולים, וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו, וכל הנודר כאלו נודר בחיי המלך, והנה כל זה חומרא בנדרים היא. גם לקמן ביארו בפירוש באמרם ובודאי עלמא דאתי בינה, וחלין על דבר שאין בו ממש. אמר שמואל, אולי נוכל להגיה בזוהר, לומר חומר בנדרים שחלים על דבר מצוה כרשות, משא"כ בשבועה:

שם בספר הזוהר בפרשת תצוה דף ק"ף ע"ב שורה ב', וז"ל, וע"ד בתהלה לדוד, בכלהו כתיב ו' בכל את ואת, בר מאלין תרין דלא כתיב ו', דהא ו' שמא דקב"ה. ולמעלה מזה

ביאר אותם ואמר, ואילין ר' וק' וסמכין לו בסמיכו אתוון דשקר, אבל אינון אשתמודען לגביהו יתיר, וע"ד בתהלה לדוד וכו'. קשה, כי כפי זה יש טעות בספרי תהלים שלנו, בפסוק רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם וצ"ל את שועתם בלא ו', כפי דברי הזוהר. ופסוק של חנון ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד, הרי כתוב ורחום בו' וגדל בו'. ואולי ע"ד הנזכר בפרשת פינתס בר"מ דף רנ"ד ע"א, על פסוק ויהי ביום כלות משה, כלת כתיב, ושם עצמו הקשו שהרי כלות כתיב בוא"ו, ותירצו דהכי כתיב חסר בתורה למעלה בשמים, ולא בתורה שנתנה לנו דנעו מעגלותיה. ואולי גם זה שאמר בקרא דרצון יראיו יעשה דלא כתיב ו', הוי בתהלים שלמעלה בשמים. אמר שמואל, ק"ל בדברי מורי ז"ל, פסוק של חנון ורחום מאן דכר שמיה, וצ"ע:

שם בספר הזוהר בפרשת תצוה דף קפ"ג ע"א שורה י"א, וז"ל, וכ"ש דביומא דשבועות, אזדמן נהמא עילאה, דאיהו אסותא בכלא וכו'. זה מובן, כי לחם מצה דפסח, היא מלכות. אבל לחם דשבועות, היה חמץ, והוא כנגד נהמא עילאה, ת"ת, תורה שבכתב, אסותא דכלא, כמש"ה ולכל בשרו מרפא. אמנם מ"ש אח"כ וע"ד מקריבין חמץ לאתוקדא ע"ג מדבחא, אין לזה הבנה כנודע דשתי הלחם דעצרת היו חמץ, אבל אינם נקרבים ע"ג המזבח, אף לא היו נשרפות, אבל נאכלות לכהנים. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות מעשה הקרבנות בפרק י"ב, ובהלכות תמידין ומוספין פ"ח. והרי אלו שתי טעיות שכתב שנשרפות, וגם שהם על המזבח, גם אומרו ומקריבין תרי נהמי אחרים כחדא, יש טעות, כי שתי הלחם עצמם הם החמץ, דאלו מנחת נסכים הבאה בכל יום עם קרבן התמיד מצה היא, כנזכר בהלכות מעשה הקרבנות פי"ב, והיכי קאמר תרין נהמין אחרנין, וחמץ אתוקדא בינייהו, משמע דחמץ אינו תרין נהמין, ובפרט באמרו דאתוקדא בינייהו, משמע כי שלשה הם, אחד חמץ, ושנים מצה, ושלשתם נשרפות, וזה שקר מפורסם. ודע, שיש נסחא אחרת, דלא כתיב מלת אחרנין, אף לא מלת בינייהו, וכפי נסחא זו אינם אלא תרין נהמין בלבד, אבל עדיין קשה, כי אינם נשרפות אלא נאכלות לכהנים. וא"ת דעל הקומץ הקרב על גבי המזבח אייריי, אי אפשר, דאין קומץ בשתי הלחם, כנזכר בהלכות מעשה הקרבנות בפי"ב, והיינו יכולים לומר דבשתי הלחם שלא נמצאו כשרים אייריי, דאז נשרפות, כנזכר בהלכות תמידין ומוספין פ"ח. ועכ"ז דוחק הוא, להעמיד דברי הזוהר באבדו שני הכבשים, כנזכר בדבריו דבדברי הפסוק עצמו מדבר, וצ"ע:

שם בספר הזהר פרשת ויקרא דף ב' ע"ב שורה א', וז"ל, מה כתיב ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן, צ"ע טובא, כי תחלה הקשה, כי כיון דכתיב ולא יכול משה לבא אל אהל מועד יען כי שכן עליו הענן, א"כ היכי כתיב ויכס הענן את ההר, ויבא משה

בתוך הענן, ויהי שם מ' יום ומ' לילה. ותירץ דהכי איצטריך אז, בגין לקבלה אורייתא זמנא אחרא וכו'. וקשה דהאי קרא בלוחות הראשונות כתיב בסוף פרשת משפטים, אך בארבעים יום אחרונים לא כתיב דעל בגו עננא. גם במ"ש אח"כ, א"ר יוסי, אי הכי, הא כתיב ויקם משה את המשכן, וכתיב ויהי משה בהר, וכתיב ויקרא אל משה, דמשמע דמשה הוה בטורא בההוא זמנא דקרא ליה. קשה טובא, דקרא דויהי משה, הוי בסוף משפטים, והיאך הפסיקו ונתנו בין סוף פרשת פקודי, אחר פסוק ולא יכול משה, לראש פרשת ויקרא, והרי ויהי משה בהר הוי במתן תורה יום שבועות, וקרא דלא יכול משה, הוי ר"ח ניסן בשנה שניה, וצ"ע טובא:

שם בספר הזוהר בפרשת בחקתי דף קי"ג ע"א שורה כ"א, וז"ל, אם בחקתי תלכו ואת משפטי תשמרו, כד"א משפט לאלהי יעקב וגו', צ"ע דנראה דגריס, משפט בהאי פסוקא, ובס"ת דילן כתיב, ואת מצותי תשמרו. ואולי יש לומר דפסוקא אחרינא הוא, בפרשת בהר סיני, ועשיתם את חקותי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אותם ושם מקום דרוש זה, אלא שהמעתיקים טעו וכתבוהו פה בפרשה זאת:

שם בספר הזוהר בפרשת חקת דף ק"ף ע"א שורה כ"ד, וז"ל, ובעי נעל דההוא מיתא, ולא אזיל ביה וכו', זה לא נמצא לו שרש כלל, ויש נסחא אחרת יותר נכונה והיא זאת, ובההוא נעל ההוא מיתא לא אזל בין חייא וכו', כלומר דע"י חליצת הנעל ההוא, גורמת האשה ההיא אל המת ההוא, שלא יצטרך להיות נידח בעה"ז בין החיים לבקט לו מנוח, יען כי אינו יכול לעלות למקומו כשאר המתים, יען כי ע"י זה הנעל אתתא נטלה ליה וכו', ושכיך גופיה דההוא מיתא:

שם בספר הזוהר בפרשת האזינו דף רפ"ח ע"א שורה ח', וז"ל, עד דהוה יתיב, אמר הא ר' פינחס בן יאיר הכא, נראה דרשב"י ע"ה נפטר אחר ר' פנחס חמיו. ובגמרא דידן מייתי ההוא עובדא דרבינו הקדוש, שזמן לסעודה לר' פינחס, ולא רצה, וגבה טורא בינייהו, וכבר היה אז נשיא והנה עתה בשעת פטירת הרשב"י לא היה רבינו הקדוש ז"ל נשיא, אף לא גדול בשנים, כי רבינו הקדוש ור"א בר"ש היו שוים בשנותיהם כנודע. ואפשר דתרי ר' פינחס הוו, והראשון היה חמיו של הרשב"י, ונפטר מקודם. והב' היה בן בנו של זה הא', והיה בימי רבינו הקדוש ז"ל:

מעשה של הרוח

אמר הצעיר שמואל ויטאל, היום אביעה חידות, ממה שאירע לי במצרים יע"א, ממעשה שאירע לאסתר ת"מ, בת הר' יהודה וייסר יצ"ו, שנפגעה ונשארה בפגיעותה ובכאב לב יותר משני חדשים אחר שנשאת, ואח"כ יום אחד הפצירו בי, שאלך ואבקר אותה,

והלכתי לבקר אותה, ומצאתיה כמשפט הנפגעים. ונסתפקתי אם הוא מזיק, או שד, או רוח רעה של ישראל. ויעצתי אותם להביא פליל אחד מן הגוים שיבקר אותה, וכן עשו. ובאמצע הענין דבר המזיק אשר בקרבה בקול רם ואמר שהוא גוי, ונכנס בה לתאוותו בה, ובכלל דבריו אמר, כי הוא הכה אותי הכאה קטנה בשוקי, אשר בעבור זה נכאבתי בשוקי, כדי שלא אוכל ללכת לרפא אותה. ואחר כך טרח עליה הפליל הגוי, ואמר שכבר חבש את המזיק בצלוחית אחת קטנה, וטמן אותה בארץ כדרכו לעשות עמהם:

ואח"כ פתע פתאום והנה קול אחד צועק מפי הנערה, ומדבר ואומר, הן אני נשארתי לבדי יחידי בגוף הנערה הזאת, ואני רוח יהודי אחד, ולכן תמהרו ותקראו לי להחכם ר' שמואל ויטאל יצ"ו, כדי שירפאני ויוציאני מזה, ותכף קראו אותי, והוכרחתי ליל אצלה מפני הכבוד הבאים, ובשעה שנכנסתי אצלה, לא נתאמת לי עדיין, אם הוא רוח יהודי, או שד, או מזיק, וישבתי בצדה, והיא מוטלת כאבן דומם, מכוסת בשמיכה לבנה אחת, ועל הספק אמרתי שלום על ישראל, ותכף נתנענע שפתי הנערה, והשיבה לי, ברוך הבא, שלום עליכם ברכה וטובה. אמרתי לו יהודי אתה, והשיב לי הן. אמ"ל אם יהודי אתה, אמור שמע ישראל, אמר שמע ישראל וכו'. ואז התחלתי לדבר עמו, והיה משיב לי כהוגן, כל מה שאני שואל ממנו, עד ששאלתי לו מי הוא, ומי אביו, ומאיזה ארץ הוא, ואימתי מת, והיכן נקבר, וכמה שנים חי, ומה היה ענשו, ומה היא חטאתו, ומי הוא המגולגל כאן, אם הנפש או הרוח, ומי הוא פקיד עליו, ואם הוא יושב יחידי כאן, או אם יש עמו שומר אותו, ועל הכל השיב לי כהוגן וכשורה, אין בהם נפתל או עקש בדבריו, מבלתי שהוצרכתי לגזור עלי. בגזירה כשאר הרוחות, כידוע דרכם לכל יודעי מדע:

אח"כ שאלתיו, ועתה מה אתה רוצה, והשיב לי שאתקן אותו, ואוציא אותו מן הגוף הזה בחכמתי הגדולה, שהוא מכיר אותי, ממה שמכריזים עלי בשמים. אמרתי לו, א"כ, כיצד נשתבחת ואמרת, אני הכתי ל"ח שמואל בשוקו כדי שלא יבוא עוד אצלי, השיב לי אינו הוא ח"ו, כ"א אותו הגוי שהיה מזיק עמי, ואמר שהכה אותי ושקר וכזב, וכדי להשתבח בעצמו אמר כך, אבל אין לו יכולת ח"ו ליגע בי. אמרתי לו, א"כ למה באת אלי בחלום הלילה בליל שלישי ליל י"ז בתמוז, וצערת אותי, והשיב לי אמת כי אני הוא באתי, אבל המצער אותך היה אותו המזיק הגוי, ואני לא חטאתי לך כלל. אמרתי לו, ואתה למה באת עמו, והשיב לי כדי לבקש ממך תקון:

סוף סוף אמרתי לו, עתה מה אתה רוצה, והשיב רצוני שתתקן את נפשי ואת רוחי, ותוציאני מן הגוף הזה. אמרתי לו כן אעשה, למחר חזר וא"ל, ולמה תעכב שתי רוחות בצער כזה, רוחי ורוח הנערה הזאת, ויש לאל ידך לעשות, וחלה פני מאד. סוף סוף

השבעתיו שבועה חמורה, שלא יכזב ויצא ויחזיר ויכנס בה, וגם שלא יזיק ביציאתו, לא לנערה עצמה, ולא למשפחתה, ולא לעומדים שם בעת יציאתו מן הגוף, ולא לשום א' מישראל, וגם שלא ישב עוד פה מצרים, אלא תכף ומיד ילך לדרכו לגיהנם להתרפאות שם:

ומלבד זה גזרתי עליו כל הנז"ל בחרם ובנדוי וכו', ואח"כ אמרתי לו שיתן לנו אות אמת ביציאתו, ושיאמר שלום עליכם ביציאתו, וכן עשה. וכן דבר ג"פ. ואח"כ קראתי לעשרה ת"ח שימצאו שם, והתחלתי לדפוק בדפק שלו הימין, וכוונתי בפסוק הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו, ככתוב אצלי באורך וגם בכונות אחרות ידועות אצלי, לתקן נפשו ורוחו, ואח"כ נענע בשפתיו, ואומר עמנו בקול רם בתחלה, מזמור יענך ה' ביום צרה כלו. ומזמור ויהי נעם וגו'. יושב בסתר עליון וכו'. אנא בכח וכו', כלו. וכונתי בשם קר"ע שט"ן. ואח"כ מזמור בקראי ענני אלהי צדקי וכו':

ואח"כ תפלה זאת, בשם האל המיוחד, גדול אתה וגדול שמך בגבורה, אנא ה' הנכבד והנורא, המהודר והמפואר והמקודש, המרומם והמבורך, הבוחן והחוקר, המיושר והנשגב, הנעלם והמכוסה המתקף בע"ב שמות הא' המיוחד, הצח והטהור, השומע זעקות, המקבל תפלות, העונה בצרות, הט אזנך, אל תפלתי ואל תחנתי ואל בקשתי שאני מתפלל לפניך ושואל ממך, ואתה תשמע מן השמים מכון שבתך, וקבל ברחמים וברצון רוח זה העומד לפנינו, המגולגל בנערה הזאת, הנקראת פב"פ, הנקרא שמו פב"פ, וקבל תפלתינו שאנו מתפללים עליו, לתקן נפשו ורוחו, ולהוציאו מן הגלגול הזה, ולהכניסו אח"כ בדינה של גיהנם, ולמלט נפשו ורוחו מיד כף הקלע של המזיקים, ומן הצער שהוא בו, ויתחשב גלגול זה ובשת זה שנתבייש בו, לכפרת כל עונותיו וחטאתיו ופשעיו, ויהיו דברינו אלה דברי סניגוריא לפניך על הנפש והרוח הזה, ויגלו רחמיך על מדותיך עליו, בזכרנו לפניך י"ג מדות של רחמים, אל מלך יושב על כסא רחמים וגו', ויעבור וגו', ובעת אמור י"ג מדות ה' ה' אל רחום וחנון, יתקע בשופר, כמנהג כל הסליחות. ואחר כך יאמר י"ג מדות של מיכה הנביא מי אל כמוך וכו'. ואח"כ יאמר פסוק דברי עונות גברו מני וגו'. ופסוק אשרי תבחר ותקרב ישכון חצירך וגו'. ופסוק וירדו כל עבדיך אלה אלי וגו'. ויאמר פסוק זה ג"פ. ואח"כ יאמר צא צא צא. ויכוין הכונות אשר בפסוק זה ככתוב אצלי. ותכף בהיותו מסיים מלת צא ג"פ, הקים רגל השמאלית של הנערה למעלה בפני כל העם, ויצא מאצבע קטנה של רגלה, וצעק בקול גדול, ואמר עליכם שלום ג"פ, והשבתי לו לך לשלום, לך לשלום ג"פ. ותכף ומיד ישבה הנערה, ופתחה עיניה והביטה בי, ונתביישה

ממני, ואמרה מה אלו האנשים עושים, כי לא ידעה מאומה מכל מה שעשינו, ונשקה ידי ואכלה ושתה:

וזה נעשה על ידי, יום ה' כ"ו לתמוז, שנת התכ"ו ליצירה פה מצרים יע"א. וכתבתי כ"ל זה למזכרת לבאים אחרינו, למען ידעו כי יש אלהים בישראל:

הצעיר שמואל ויטאל ס"ט: